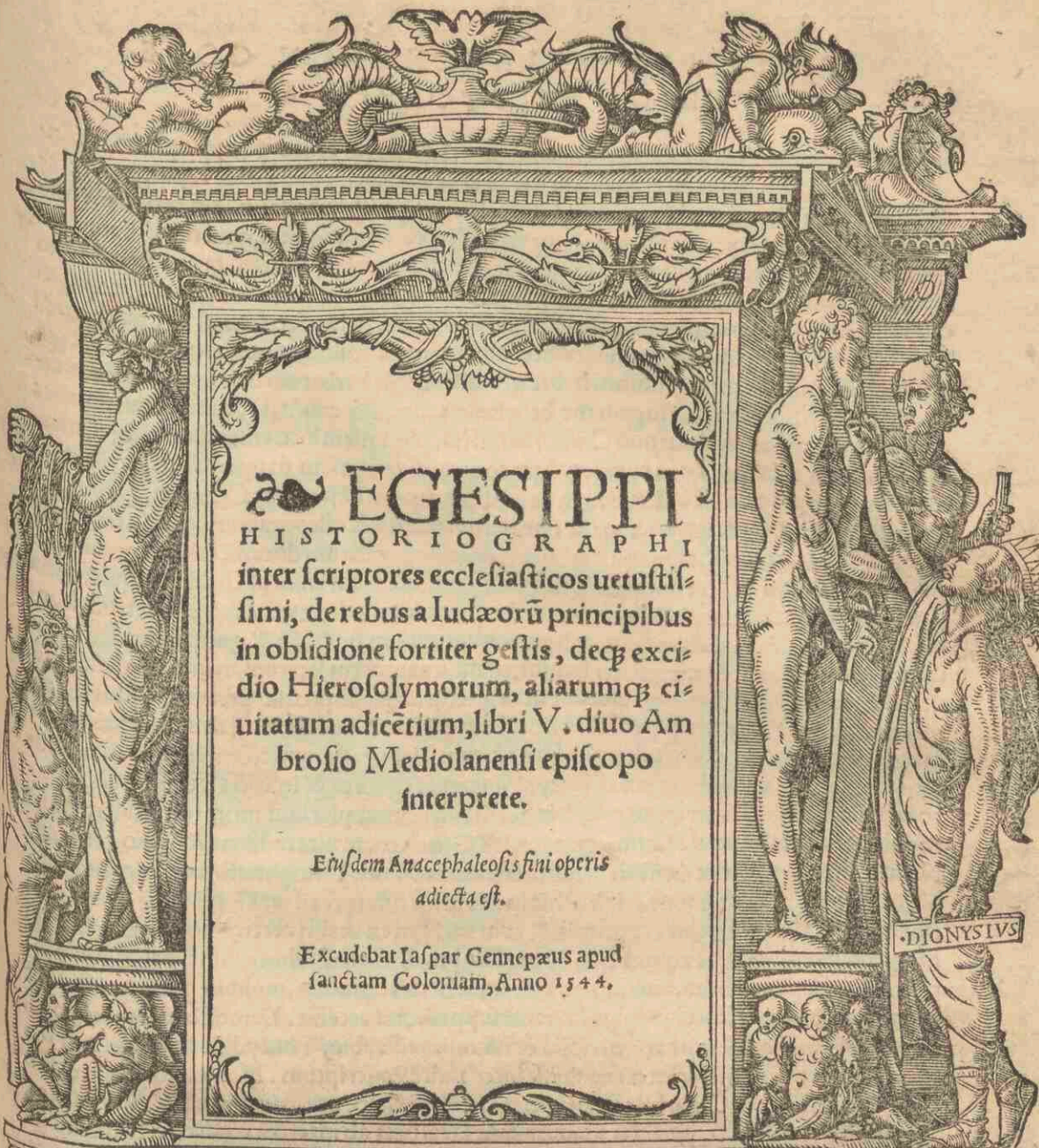

**Egesippi, historiographi inter scriptores ecclesiasticos
uetustissimi, De rebus a? Iudaeoru[m] principibus in
obsidione fortiter gestis : deq[ue] excidio Hiereosolymorum,
aliarumq[ue] ciuitatu[m] adice[n]tium, libri V.**

<https://hdl.handle.net/1874/455219>

EGESIPPI
 HISTORIOGRAPHI
 inter scriptores ecclesiasticos uetustis-
 simi, de rebus a Iudæorū principibus
 in obsidione fortiter gestis, deq; exci-
 dio Hierosolymorum, aliarumq; ci-
 uitatum adiectum, libri V. diuo Am-
 brosio Mediolanensi episcopo
 interprete.

*Eiusdem Anacephaleosis fini operis
 adiecta est.*

Excudebat Iaspar Gennepæus apud
 sanctam Coloniã, Anno 1544.

DIONYSIVS

CLEOPATRA

PHILIPPVS MELANCHTHON GODE-
FRIDO HITTORPIO S.

PRæclare mihi de rebus mortalium mereri uidere mi Hittorpi, cum optimos subinde autores, & uel ad religionem, uel ad alias uitæ partes utilissimos repurgas atq; recudis: Nam, cum his qui in urbibus olim, aut tabulam aliquam, aut mœnium partem refecerant, coronas aliq; præmia decreuerit antiquitas, quid tibi debetur, qui summa fide diligentiaq; multos iam scriptores, e tenebris erutos, deterfo situ ac squalore, in lucem reduxisti: cum nulla monumenta perinde uitam ornent, nulla mœnia, nulla propugnacula respub, fidelius communiât, quàm literæ. Mihi profecto hoc seculum, si aut pulcherrimi labores, quem in ueteribus autoribus restituendis nonnulli collocant, utilitatem non intelligit, aut liberalissime merentibus nullam habet gratiam, magis barbarum uidetur, quàm fuisse ulli unquam Scythæ. Ego sane ingens me beneficium accepisse confiteor, cum Plinius tuus huc allatus est, doctissimi uiri Iohannis Cæsarij industria, plurimis in locis emendatus atq; illustratus. Nam cum Plinius uelut in compendium contraxit uniuersam naturæ scientiam, qui pulcherrimo quidem operi, uerum undique & temporum iniuria, & calcographorum inscitia deprauato, mederi conatus est: in magnis rebus uel uoluisse præclarum ducunt, etiam si parum successerit. Hic autem ut non omnia sanarit Plinij uicia: interdum enim ut Ouidius inquit, doctus plus ualet arte malum: at plurima uulnera adeo feliciter curauit, ut nec cicatrix extet. Paulo ante à Pliniana lectione absterrebantur honestarum artium studiosi: & quemadmodum uiam dumis ac uepribus oðsitam, qui iter iaciunt, uitant, ita autorem lacerum, mendosum, mutilatū, nemo attingebat: uidebaturq; futurum ut neglectus aliquando prorsus periret, aut à blattis arrosus, aut etiam à cauponum genere in scambros uersus. Nunc ille tanq; diuino aliquo pharmaco, senio exuto repubescit: & bona spes est, cum salebræ illæ quæ lectores antea morabantur, complanatae sint, habiturum deinceps Plinium, & cultores, & lectores frequentiores. Id uero ad uniuersam rem literariam conseruandam tuendamq; plurimū momenti attulerit. Quā multis enim autoribus nō Latinis tantum, sed Græcis etiam uita reddita est Plinio restituto? Nam ut alios omitta, nec Aristotelis historia animantium, nec Theophrasti scriptū de plantis à nobis intelligi sine Plinio potest. Multos hic in illis locos interpretat, ut Græci dicunt *παρὰ πλάγιον* multos eo uerborum genere exprimit, & cum uerbum ex uerbo uertit, quod Græcæ lectioni magnam lucem adfert: Proinde cum & tuo sumptu, & Cæsarij labore Pliniū habeamus prope modum sartum, tectum, multum utriq; nostri seculi homines, multum posteritas dedebit q; uobis autoribus classicus scriptor literariæ suppellectili accessit. Demosthenem accepimus, cū Athenis publica bibliotheca incendio consumpta esset, ibiq; Thucydidis historiae fortè conditæ, una perisissent, memoriter reposuisse integrum illius scriptum. Non minorem profecto seruati Plinij laudem Cæsarius ad posteros adferet, quàm & propter renouatū Thucydidem, Demosthenes. Olim regum erat munus, illustres autores ab interitu uindicare, & bibliothecas instruere. Nunc in tanto regum ueterno, priuati quidam homines cupidi reipub. iuuadē, hanc prouinciam sibi sumunt defendendæ & amplificandæ rei literariæ: quibus hoc plus gratiæ debetur, q; magno cum periculo fortunarum suarum, & magna cum inuidia depugnandū illis est cum quodam hominum genere, quod, impio prætextu religionis, summa uel literas opprimere contendit. Porro inter humana omnia nullum erat honestius ornamentum religionis, quàm literæ. Optarim autem & eos autores publicari, qui ueterem historiam rerum inter Christianos gestarum continent. Quod si fieret, de plerisq; quæ hoc tempore in dubium uocantur, iudicari, statuiq; commodius posset. Proinde q; Egesippum excudis ueterem scriptorem, & non impurum, uehementer probo. Nam & exemplum deletæ Iudaicæ nationis dignum est, quod semper ob oculos nostros uersetur: unde magnitudinem ac uim iræ diuinæ aduersus impios æstimemus. Et quæ de Christianæ religionis incunabilis ac propugnatiōe scribit, non erat committendum, ut interciderent. Nam qui nullam antiquitatis notitiam habet, hi mihi, nihilo certius uel de religione, uel de rebus alijs honestis iudicare posse uidentur, quàm illi, quos finxit Plato in specu rerum simulacra tantum procul uidere, non intueri prope res ipsas. Vale, Vuittenbergæ v. Calend. Martij.

I N D E X O P E R I S.

- A**ron summus sacerdos, ad filios suos ex uoluntate diuina, unctiōne legitima, sacerdotij transmissit prerogatiuam. 26.a
Abilam Placidus, Romano imperio restituit. 41.a
Abraham reuersus de Mesopotamia, Chebron inhabitabat. 43.a
Acciaci belli initium. 10.a
Acis armatæ, & currus, ante Hierosolymitanæ urbis excidium in nubibus uisa. 61.a
Aegyptus inassueta imbris regio 4.4.a
Aegyptus sibi ipsi imbreis creat, & pluarum lubertates parat 24.a
Aegyptus decies septingenta & 50. milia hoīm, præter Alexandriæ incolas, ascripta habet R.o. fascibus 24.a
Aegyptius pseudopropheta, triginta milibus Iudeorū associatis sibi, Hierosolymam penetrabat 22.b
Africa altrix orbis terrarum, subiecta R.o. imperio 62.a
Agrippa Aristobuli filius, Romam profiscitur, contra Herodem tetracham, apud Tiberium iudicio cōtendere uolens 21.b
Agrippa Cajum Germanici filium, in amicitiam sibi asiscit 21.b
Agrippa iussu Tiberij in uincula ductus, grauibz modis excruciat 21.b
Agrippa inexpugnabili muro Hierosoly. cingere uolens, morte puentus opus imperfectū reliquit 22.a
Agrippa filius, in locum Agrippæ patris à Claudio Cæsare surrogat 22.a
Agrip. rex in expugnatione Gamalæ saxo percussit 37.b
Agrippæ orō ad populū Iudeorū 23.a
Agrippæ & Beronices ædes Hierosolymitanæ incensæ 25.a
Agrip. rex ad Othonem Romam contendit 42.b
Agrippina Claudij Cæsaris uxor, ipso iurenaturæ Rom. imperij successorem, principatus exortē reddidit 22.b
Aiacis uel Aim uicus 42.a
Alanigenis fera, Scythiæ incolæ 63.a
Alanorum bellandi mos 63.a
Albini præfecti Iudææ auaritia 22.b
Alchimus in sacerdotium substituitur, Onia præcipæ sacerdotū occiso. 26.a
Alexander Aristobulo fratri in regno succedit 2.b
Alexander regnum adeptus fratrem interemit 2.b
Alex. aduersus Lathyrum Ptol. congressus, rex constituitur 3.a
Alexandri fuga de prælio qd contra Obedam regē Arabiæ gesserat 3.a
Alex. quinquaginta milia Iudeorum interemit 3.a
Alexā. moritur duobus superstitibus liberis 3.b
Alex. moriens uxori suæ Alexandræ, regnum reliquit 3. b & 26. b
Alex. uinculis Magni elapsus, bellum assumit 5. b
Alex. uictus aufugit, necatis suorum tribus milibus 5. b
Alex. pacem à Gabinio patens, castella quæ reparauerat, Rom. tradit 5. b
Alex. triginta milibus suorum, circa Ithabirium montem cæsis cum decem milibus aufugit 6. a
Alexander magici triminis accusati coram Cæsare, defensio 13. a
Alex. Eunuchorum corruptor. 14. a
Alexandri ex Glaphira filij 16. a
Alex. incauti qrela, causā mortis 15. b
Alexā. Herodis filium se quidam simu lauuit 21. a
Alex. cognomēto Magnus usq; ad oceanum uictoriam extendit 23. b
Alexandriæ urbis conditor & descriptio 44. a
Alexandriæ urbis portus difficilis accessu 42. a
Alexandri Magni uirtus 52. b
Alexandra supra feminei sexus conditionem prælia disponit 3. b
Alexandra reliquis præstās, pharisæis quasi inferior obtemperabat 3. b
Alexandræ cæpta celeri eius obitu destituuntur 4. a
Alexandræ magnanimitas. 4. a
Alexandræ morbus. 4. a
Alexandræ uersutum consilium 12. a
Alexandra filiū Hyrcanū in sacerdotium paternum substituit 26. b
Alexandra moriens Hyrcan. filium hæredem honorum constituit 26. b
Alexander & Aristobulus Herodis filij custodiæ dantur 15. b
Alex. & Aristobulus uincti ad Cæsarem mittuntur 15. b
Alex. et Ari. Hero. filij strāgnant 16. a
Alex. & Philippus duces oīm prudentissimi in uictissimisq; habiti sunt. 23. b
Alexā. Arist. substituit, penus quem & regnum & sacerdotium usque ad dies uitæ eius mansit. 26. b
Allegationibus non muneribus inferendus iudex. 4. a
Amathus oppidum ubi. 41. b
Amathus Syro sermone, uapor aquarum appellatur 41. b
Ananias sacerdos occiditur. 55. a
Ananus & Iosephus Curione genitus Hierosolymitanæ urbis negotijs murisq; infaturandis præficiuntur. 29. b
Ananus sex milia armatorū in portibus templi Hierosol. constituit. 39. a
Anani principis sacerdotum desperatio. 40. a
Annana uicus. 3. b
Annibal multarum regionum uictor, & frequens Romanis triumphis militans, ex duce mercenarius, ex triumphatore factus est fugitiuus 23. b
Annibal semel uictus, sese reparare nequit 23. b
Animus integer aduersus corruptelam pecuniæ, laq̄is auaritiæ nō capitur. 4. a
Antigonus clarus militiæ gestis, sceno pegiorum die domum reuertitur 2. a
Antigonus apud Arist. fratrem falso delatus. 2. a
Antig. regijs stipatoribus adorsus imprudens opprimitur. 2. b
Antigoni neci decretus locus Stratonis turris 2. b
Antigōi cadauer ad Aristobuli fratris sanguinē delatū clamorē emittit. 2. b
Antigonus Aristobuli iunior filius à Pompeio Romam ducitur. 5. b
Antigon. Cæsari occurrens Antipatrum accusat. 13. a
Antig. Ptolemæum improuiso imperu iugulari cogit 9. b
Antigonus Iosippum Herodis fratrem occidit 9. b
Antigonum Herodes obsidet. 9. b
Antigonum obruncat Antonius. 9. b
Antiochus rex Aegyptum suo imperio adiecit 1. b
Antio. rex hebræorum ritus & ministeria neglexit. 1. b
Antiochus magna manu Hierosolymam ueniens, Hyrcanum obsidet. 1. b
Antiochus uictus à fratribus prælio, fuga sese eripuit neci 2. a
Antiochus, qui etiam Dionysius appellatur, Demetrii frater. 3. a
Antiochus occiditur. 3. b
Antiochi regi 300. auri talenta p Hyrcanum donata ut Hierosolymitanam obsidionem relinqueret. 2. a
Antiochia Syriæ metropolis. 30. a
Antiochiæ descriptio & situs. 30. a
Antiochia splendidiss. Syriæ urbs 35. a
Antiochus Comageni filius Cæsarem hortatur ut Hierosolymitanæ urbis muros succidat. 52. b
Antiochus patrē ad mortem cogit. 63. a
Antipater Idumæus gñe. 4. a
Antipater ex uxore Arabica quatuor filios & unam filiam suscepit 6. a
Antipater aduersus Aristobulū prælio certatur, Arabū regi filios suos, tanq̄ charitatis mutæ pignora misit. 6. a
Antipr vulneribus exceptis, egregium uirtutis suæ exhibuit testimoniū. 6. b
Antipater inter amicos à Cæsare receptus. 6. b
Antipater Romanæ reipu. honoribus dignatus. 6. b
Antipatri oratio ad Cæsarem 7. a
Antipater totius Iudææ procurator factus. 7. a
Antipater muros Iudeorum ædificari poposcit. 7. a
Antipater Dofidis priuatæ mulieris filius, in regno ortis, ab Herode præfertur. 13. a
Antipater ab Herode, publice condito testamento, solus successor imperij designatur. 13. a
Antipater regiocultu, præter diadema, Romæ à Cæsare fulcitur 13. a
Antipatri uicia. 13. b
Antipater Samaritanus mirum in modum ab Herode excruciat 17. a
Antipatri ex urbe Roma reditus. 18. a
Antipatri oratio ad Herodem patrem qua se expurgat. 18. b
Antipater Cæsarem super patris testatur amore. 19. a
Antipater se mortis periculo uergeri uident, unum ex filijs imperij hæredem scripsit. 19. b

I N D E X .

- Antipatri testamentum 19.b
 Antipater paricidij conuictus, morti
 ad iudicatur ab Herode 20.a
 Antipater iussu Herodis occisus, in Hyrcania sepelitur 20.a
 Antipas à patre Herode moriente trachias Iudææ constituitur 20.a
 Antonia castrum, prius Baris nominatum 2.b. & 4.a
 Antonius Cleopatrarum amoribus totus deditus 8.a. & 10.a
 Antonius Iudeorum decem milia, Ascasionem urbem diruere uolentium, necat. 30.a
 Antonia castrum expugnatum & incensum 25.a
 Antonius centurio imprudens iaculo transfigitur 32.b
 Antoniarum castrorum muri à Romanis occupantur 57.a
 Antonia castrum iussu Titi funditus diruitur 57.b
 Apollinis templum Cæsar condidit, multisq; ornatis uenustauit. 20.b
 Arabes Herodis exercitum graui caede fundunt 10.a
 Arabum quinq; milia ab Herode caesa. 10.b
 Arabum septem milia ab Herode caesa. 10.b
 Arabes Iudæorum ad se uenientium uiscera incidunt, ut ex eis aurum corradant 55.b
 Arcas ad regnandum à Damascenis expetitur 3.b
 Arias machinamentum bellicum unde nomen habeat 31.b
 Aristeus scriba occiditur 55.a
 Aristobulus fratrum suorum aetate pro uectior, mente promptior 2.a
 Aristobulus principatum sacerdotij ad regni potentiam uertit 2.a
 Aristobulus sibi primus diadema imponere usurpauit 2.a
 Aristobulus matrem fratresque uinctos arcta custodia detinet 2.a
 Aristobulus ob fratricidium ingrauem morbum incidit 2.b
 Aristobulus euulsis uisceribus sanguinem uomit 2.b
 Aristobulus digno paricidij sui circumuenitur pretio 2.b
 Aristobulus sibi ipsi uindictam fratricidij exoptat 2.b
 Aristobuli finis & imperij & uitæ trem intercessio 3.b
 Aristobulus ægrotante matre thesauros regios occupat 4.a
 Aristobuli uxor & filij in castrum à matre recluduntur 4.a
 Aristobulus regno pulsus, Hierosolymam confugit 4.a
 Aristobulus Scauro p Pompeium missus obfisione liberatur 4.a
 Aristobulus collecta manu hostem insequitur 4.a
 Aristobulus sex milia hostium apud Pappationem prælio fudit 4.a
 Aristobuli secessione commotus Consul Romanus, arma in Iudæam conuertit 4.a
 Aristobulus in Alexandria castrum confugit 4.b
 Aristobulus obstupescit propter obsessionem Hierosolymitanam urbem, nihil non offert, & pauca præstat 4.b
 Aristobulus cum filijs & socero à Pompeio Romam ducitur 5.a
 Aristobulus, reditus in Iudæam plurimum turbarum exciuaerat 5.b
 Aristobulus Alexandria reparat 5.b
 Aristobulus se contra Gabinium, desertis munitionibus bello parat 5.b
 Aristobulus in castelli Macheruntis munita se recipit 5.b
 Aristobulus cum filio Antigono à Romanis captus, ad Gabinium mittitur 5.b
 Aristobulus in uincula à senatu Romano detrusus 5.b
 Aristobulus ex Beronice Salome liberi, dotum adiunxit 26.b
 Aristobulus à Pompeio captus cum filijs Romanam dirigitur 26.b
 Archelai oratio qua Alexandrum paricidij delatum, coram Herode expurgat 14.b
 Archelao reconciliationis inter Herodem & Alexandrum auctori, quinquaginta talenta & sedile gemmis insignitum regali munificentia offeruntur 15.a
 Archelaus ab Antipatro iam morturo rex instituitur 20.a
 Archelao milites plaudentes fidem & beneuolentiam spondenti 20.a
 Archelaus nouem milia Iudeorum cebritate paschali interficit 20.b
 Archelaus p pecudibus homines immolauit 20.b
 Archelaus Idumæus gñe 20.b
 Archelaus rectoris munere, non regis officio fungitur 21.a
 Archelaus obscenitatis morum, apud Cæsarem delatus, Viennam relegatur, opesque eius thesauris Cæsaris associantur 21.a
 Archelaus Mariam uxorē repudiatis, Claphiram fratris uxorem sibi copulat 21.a
 Archelai somnium de nouem speciebus deuoratis 21.b
 Artabazes Parthorum rex Cleopatrarum donatus 10.a
 Artorius, qui & Agorius dictus est, à Lucio ad uitam seruatur 59.a
 Asomæi nati potestatem præsidendi populo, Ionatham sacerdotem summum constituerunt 26.a
 Asidæi in societate Iudeorum asciti 11.b
 Assyrii genus hominum ad auaritiam promptum 55.b
 Ascalon urbs ampla, & muris subnixis ualidis, septingentis & uiginti stadiis ab Hierosolyma distat 30.a
 Ascalonitæ duo milia 500. Iudeorum stragabiles plerisque, Herodem sine ullo profectu agrum tenebat. 19.b
 Asphaltitis lacus cruore & cesorum uisceribus, nature sue speciem mutauit. 41.a
 Asphaltitis & Tiberiadis lacuum discrimen 41.b
 Asphaltitis lacus qualitas 42.a
 Asphaltitis lacus aque bituminis plenas 42.a
 Asphaltitis lacus longitudo & latitudo Athenienses pro libertate totius Græciæ patriam incendio tradiderunt 47.a
 Audacia in bello murus est 47.a
 Augustus mensis sanctus 47.a
 Aulana ciuitas ubi Auri talenta tria milia Dauidis sepulchro eruta per Hyrcanum Auri fames nihil sequendum putat, nisi quod ad pns lucrosus sit 55.b
 Auri trecenta talenta Antiocho regi per Hyrcanum donata, ut Hierosolymitanam obsidionem relinqueret 2.a
 Balsamum ubi nascatur 42.a
 Balsamum quo gignatur Baris castrum ab Antonio triumpho uiro Aotonia dictum 2.b
 Barzafarmanes Persarum satrapa 11.b
 Bellatum septem diebus sine intermissione à populo Iudaico, & Eleazaro principe latronum Hierosolymis. 25.a
 Bellowum ciuiliu rumor in exercitu Romano de Vitellij imperio 43.b
 Belli incertum ignorantia principis. 43.b
 Belli dubius euentus 51.b
 Bello ciuili nihil ferdius 25.a
 Beronice & Agrippæ eedes incense. 3.a
 Besemelel urbis expugnatio 3.a
 Besemelel urbe expugnata, incolarum octingenti in media ciuitate crucifiguntur. 3.a
 Bethesda & Cenopolis à Cestio Romano duce incenduntur 27.a
 Betesmon Placidus Romano imperio restituit 41.a
 Bituminis Asphaltitis lacus utilitas, & medica operatio 42.a
 Bituminis glebæ in Asphaltitis lacus aquis natantes 42.a
 Butus uir notæ experientie, & ualide fortitudinis apud Iudæos 34.b
 Britanniam Romana arma penetrarunt 61.b
 Britanniam Romano imperio Vespasianus acquisiuit 28.b
 Britannia Romanorum uirtute in orbem redacta est 23.b
 Cæsar Pompeium senatumque Romanum ultra Ionium mare expulit 6.a
 Cæsar ueneno interemptus negotium imperfectum reliquit 6.a
 Cæsaris oratio qua Herodi ridet. 11.a
 Cæsari templum de albo marmore iuxta fontes Iordanis Herodes condidit. 11.a
 Cæsari colossus in medio templi constitutus ab Herode 11.b
 Cæsaris consilium de Alexandro & Aristobulo Herodis filijs ad semissis. 11.a
 Cæsare defuncto Tiberium priuignum suum successorem Romano imperio reliquit. 11.b

OPERIS

Cæsareæ urbis cõditor Iudæo fuit. 22. b	Sturus, õme aurum qd Hierosolymis in templo fuerat abstulit 6. a	Selum Herodis fratrem pulsar, fratris mortem uindicaturus 7. b
Cæsaris mortis opinio Pompei fauto ribus ascribitur 6. a	Crassius Euphraten transmisus exer- citum amisit, & ipse extinctus est. 6. a	Elichus Massadam impositis præsidij occupat. 7. b
Cæsarea Iudææ regionis urbium ma- xima 34. b	Crasso defuncto Parthi in Syriã tran- eunt 6. a	Elisæus ppheta corruptelæ aquarum fontis, ppe Hiericho remediũ dedit. (41. b)
Cæsareæ descriptio & situs 34. b	Creta centum urbibus nobilis, unum Romanum consulem uerita est 24. a	Epistolæ Salomes nomine Antipatri compositæ 19. b
Caius Tiberij successor, grauissimas se- dirione causas Iudæis dabat 22. a	Crudelitas pacem conciliat. 3. a	Epistolæ Agmes ad Antipatrum mis- sæ, tenor 19. b
Capernaum fons Genesaris regio - nis 37. a	D Amasceni infestis odijs Ptole- meum persequebantur 3. b	Euphrates nisi suis accolis accessibi- lis. 24. a
Capartor & Lygarus uici Idumæi à Vespasi. maxia strage labefacti. 41. b	Damascus urbs à Ptolemæo frequenter incurribus territa 3. b	Euricles Lacon gñe cupidus opũ. 15. a
Cassius Syriam transeuntes Parthos infidijs excipit 6. a	Damasceni à Romanis opem postu- lant. 4. a	Euricles adulationibus Herodis ami- citiam uenatur 15. a
Cassius in Iudæam irruit 6. a	Damasceni Iudæos in synagogis suis congregatos interfecerunt 28. a	Ex sanguine Aaron solum principes sa- cerdotum siebant 26. a
Cassius Tarichis deletis, triginta mi- lia Iudæorũ in seruitutẽ uendit. 6. a	Damasceni octo milia Iudæorum uerunt 64. a	Ezechias Iatro Syriam frequentibus incurfionibus molestat. 7. a
Castoris Iudæi callidi stratagena. 49. a	Daphnes nemus amœnissimum & ce- lebre. 37. b	Ezechias iugulatur. 7. a
Castoris Iudæi mors 49. a	Dathan & Abirom hiatus terræ uora uit 19. a	Ezechæ mortis dilatio 48. b
Cassinæ Virelliani exercitus ducis oĩo ad suos milites 44. b	Dauid paricidam suum, quem seruare non potuit, uindicauit 19. a	F Abatus Romanę militiæ mode- rator, & Cæsaris amicus. 18. b
Cecinna solutus uinculis ad Vespasi- num ab Antonio mittitur 45. a	Dauid primus uir Hebræus Chananæ os Hierosolymita. urbe expulit. 48. a	Fabius Max. cunctando uicit An- nibalem 40. b
Cedron uallis 47. a	Dauidis pugna cum gigante 53. a	Fabius & Furio centuriones Romani primi in templum Hierosolymita- num insultum fecerunt 5. a
Centurionis cuiusdam memorabile fa- cinus 57. a	Demetrius in bello cõtra Alexandrum uictoria potitur 3. a	Fallio Antipatri frater prælio fundit. 4. a
Cerealis dux Ro. exercitus. 32. b. 43. a	Depositem dei anima est in humano corpore. 34. a	Facinus insigne patris in filios (& uxorem 9. b
Cerealis exercitui à Tito præfici- tur 58. b	Difficile in p̄speris inuidia carere. 7. a	Fame mori miserrimum 5. b
Ceremoniarum Hierosolymitanem- pli rationes 48. b	Discessio Alexandri à Demetrio uicti in montes 3. a	Fame laborantibus Romanis Hyrcanus alimoniam administ rat 5. b
Cestius dux exercitus Romani parti- bus Syriæ 27. a	Diogenes delatus à pharisæis occidi- tur. 27. b	Fames dira Hierosolymis. 52. a. 53. a 56. a 59. b
Cestius uicos Cæsareæ proximos in- cendit 27. a	Diuitiarum cupiditas maxime uirtu- tem animi effeminat 55. b	Fames oẽm affectum, & ma- xime uerecundiam excludit. 52. a
Cestium Romani exercitus ducem stu- por inuadit 27. b	Dosis Herodis uxor prima, Mariam- ne Alexandro Aristobuli genita, al- tera. 7. b	Fragilis spes, que non ex propria uir- tutis fiducia, sed ex aliena pendet mi- seria. 10. a
Cestij educentis ab Hierosolymis ex- ercitus nobile stratagema 27. b	Dora & Ioppe maritimę urbes 11. b	Felix, alionõie Elichus uocatus, Pha- selum Herodis fratẽ pulsar, fratris mortem uindicaturus 7. b
Comera ante euerfionem Hierosoly- mitanę urbis uisus 61. a	Dolosus Gadarensium primas 41. a	Felicit successor Festus plurimos la- tronum comprehensos, ultimo exitio dedit. 22. b
Conscientia bona in bello plurimum ualeat 29. b	Dosis Herodis uxor, de qua Antipa- trum suscepit filium 11. b	Fidelis nemo q suis infidus fuerit. 5. a
Consultus sua tutari quã aliena suis adiungere 4. a	Domitianus Vespasiani germano ge- nitus interrex constituitur 65. a	Fides in conscribendis rebus gestis ma- xime necessaria 25. b
Cor regis in manu dei 47. a	Drusion turris ab Herode ædificata. 11. b	Fides hosti etiam seruanda 55. b
Custobarus & Saulus à Iudæis ad Ce- stium deficiunt 28. a	E Gesippo quatuor libri regnorũ in morẽ historię conscripti. 1. a	Fidebella optime geruntur 55. b
Cyrenensium cum Carthaginensibus bellum 24. a	Egestas Ionaht frater iunior cate- ris, pro religione mori non recusa- rit. 18. b	Filiorum Abrahæ sepulchrum prope urbem Chebron 43. a
Chananęus quidam diues Hierosoly- mam condidit 48. a	Eleazarus Ionaht frater iunior cate- ris, pro religione mori non recusa- rit. 18. b	Forensi prælio, internum apud Iu- dæos successit 47. b
Chares sonitus ingentis terrore exa- nimatus 38. a	Eleazarus princeps latronum (uit. 1. b) apud Iudæam 22. b	Fortitudo sine cõsilio temeritas. 49. a
Chebron uetusta & celebris urbs à Si- mone capitur 43. a	Eleazarus per uiginti annos Iudæam depopularus, tandẽ à Felice Iudæo- rum præfide captus, Romamq; du- ctus, graues pœnas dedit 22. b	Florus Albini successor sanissima cõ- de in populũ Iudaicũ desuebat. 24. b
Christi corpus templũ uocatum. 46. b	Eleazarus principis sacerdotis filius, magne audaciæ uir 25. a	Florus ob exasperatam plebem Iudai- cam à se, urbe Hierosolymitana ex- truditur 25. a
Cleopatra Ptolemæi mater, fructum uictorię filio adimens in Aegyptum concedit, ut mortem imminemẽ eua- dat. 2. b	Eleazarus mori, Iotapatam urbem ab excidio liberauit. 32. a	Florus à Romano rege regno suo red- ditur 25. a
Cleopatra in urbe Ptolemaide à Ti- grane rege obsidione clauditur. 3. b	Eleazarus urbis Hierosolymitanę ter- tius tyrannus 45. b	G abaon urbs, ab Hierosolymis quinquaginta stadijs distans, à Romanis incenditur 27. a
Cleopatrx libido maxima 12. b	Eleazari mors, Iotapatam urbem ab excidio liberauit. 32. a	Gabinus à Pompeio ad Aristobulum missus pro pecunijs expetendis, ur- be expellitur. 4. b
Cloelia Romana uirgo ruptis uincu- lis hostes euasit 62. a	Eleazari principis ficariorum oratio ad populum. 63. b	
Clytus sibijpsi manum sinistram ab- scidit 30. a	Elichus (à Iosepho felix uocatus) Pha- selum Herodis fratrem pulsar, fratris mortem uindicaturus 7. b	
Crassus Gabinij successor 6. a		
Crassus ad Parthicum bellum profe-		

INDEX:

- Gabinus Alexandri tentamenti, quibus muros Hierosolymitanos reparare constituit, occurrit 5.b
- Gabinus Scauri successor 5.b
- Gabinus Iudæam in quinque conventus diuisit 5.b
- Gabinus expeditionem in Parthos parat. 6.a
- Gabinus filio Nabathæos subigit. 6.a
- Gabinus Mithridatem & Tigranem fugientes de Perse clā dimittit. 6.a
- Gadaram quam Iudæi euerterant, Pompeius reformat 5.a
- Gadara à Tito & Vespasiano funditus euertitur 31.a
- Gadara urbs à Vespasiano iussa est incendi. 31.a
- Gadarentes legatos ad Vespasianum mittunt, ut sibi auxilio ueniat 41.a
- Gadarentes primorem urbis suæ, Dolosum nomine, interfecerunt 41.a
- Gadara urbs Romanis tradita 41.a
- Gadir mons Samaritanis sacer. 22.a
- Galba R. o. imperio præficitur 42.b
- Galba septimo mense à die assumptæ potestatis Romano foro pœnas luit 42.b
- Galileam Herodes ab omni incursum latronum liberat 9.b
- Galilææ duæ, inferior & superior. 30.b
- Galilææ utriusque situs & descriptio 30.b
- Galilæa minor Perge regione, sed utilior. 30.b
- Galilææ utriusque fertilitas 30.b
- Galilæa omnis in potestatem Romanorum deducta 38.b
- Gallarum incolæ, populus natura ferrox, & armis dediuus 23.b
- Gallarum descriptio 23.b
- Gamala & Gaulon ab Alexandro euerse. 3.b
- Gamalg urbis descriptio & situs. 37.a
- Gamala urbs prius Camela uocitata. 37.b
- Gamalæ expugnatio & ruina 38.a
- Gamalæ excidium 38.a
- Glaphira Alexandri uxor superba mulier. 13.b
- Glaphiræ uisio postquam Archelao nupsisset 21.b
- Grauius est sua quam aliena incescere. 29.b
- Græci assentatores 15.a
- Gemellius & Nymphidius Neroni obnoxij 42.b
- Genesar lacus descriptio 36.b
- Genesaris lacus pisces præstantiores cæteris 36.b
- Genesaris regionis descriptio 36.b
- Genesar regio huberrima 36.b
- Gnæa tria calamitatum 40.b
- Gentilium maxima cædes apud Scythopolitanos per fraudem illata. 28.a
- Gerusa urbs a Vespasiano capta. 42.b
- Germani immanes & insuperabiles. 24.a
- Germani aduentu Romanorum cognito, montes cõsedisse, & Rhenum exaruisse arbitrati sunt. 24.a. & 62.a
- Giscala incola quieta ingenia. 38.a
- Giscala Titum apertis portis & Romanum exercitum excepit 38.b
- Gorgon uir amabilis occiditur 40.b
- H**ebæorum octo milia interempta. 19.b
- Herodes Antipatri filius, Galilææ præficitur 7.a
- Herodes Ezechiam latronem, multoque prædonum correptos iugulari iubet 7.a
- Herodes magno exercitu Hierosolymam petit, uindicaturus Hyrcani rebellionem 7.b
- Herodes in Arabiam proficiscitur pro captiui fratris redemptione 8.b
- Herodes a Cleopatra Alexandriam ueniens, summo honore suscipitur 8.b
- Herodes Romam ueniens, sibi suisque in periculo positis, ab Antonio auxiliium implorat 8.b
- Herodis regnum senatus cõsulto defertur 8.b
- Herodes ab Antonio ad conuiuium inuitatur 9.a
- Herodes e Galilæa latrones extirpat. 9.a
- Herodi balneum ingredienti, tres uiridi sinetis mucronibus occurrere. 9.b
- Herodis religio circa sacramenta ludæorum 9.b
- Herodes bellum aduersus Arabas parat. 10.a
- Herodis oratio ad suos milites 10.a
- Herodis oratio ad Cæsarem 10.b
- Herodis coronatio a Cæsare 11.a
- Herodi à Cæsare multa donantur. 11.a
- Herodes templum dei mirifice ornat. 11.a
- Herodes castrum Antoniam cõmunit. 11.a
- Herodis liberalitas 11.a
- Herodis iuramentum uxori factum. 12.b
- Herodes fures, uxorem propriam & Iosippum affinem occidi iubet 12.b
- Herodes non solum animi, uerum & corporis ægritudine laborans, uenatibus, corporis & mentis salubritatem recipit 11.b
- Herodis filij maternæ mortis ultores. 12.b
- Herodis filij Romæ Græcis iuxta & Latinis eruditi literis 12.b
- Herodis oratio ad populum 13.a
- Herodes 3. filios simul reges cõstituit. 13.a
- Herodi à Cæsare filij redditus. 13.a
- Herodis oratio ad filios suos 13.b
- Herodis in Pherorâ munificentia. 14.a
- Herodes Alexandrum uinculis alligatum custodijs sepsit 14.a
- Herodes filios suos, quibus arguebatur seuerè interrogat 13.b
- Herodes ad urbem Beritho iudicio celebrando cõtra filios suos, operat. 15.b
- Herodis filios Saturninus morti condemnat 16.a
- Herodis oratio plena mœstitudine & commiseratione de nepotibus. 16.b
- Herodis nouem uxores 16.b
- Herodes defunctus Hierosolymam transfertur 16.b
- Herodis uerba repellentis Antipatrum 18.a
- Herodis examen circa Antipatrum filium. 18.a
- Herodis duritia aduersus Antipatrum 18.a
- Herodiana ægritudinis descriptio 19.b
- Herodiana crudelitatis mædatum non exequitur 20.a
- Herodes militibus quinquagenas drachmas iuber dari, ne feralis ministerij executionem recusarent 20.a
- Herodes sese suo gladio ferire cupit. 20.a
- Herodes anno tricesimo septimo imperij sui moritur 20.a
- Herodis testamenti recitatio 20.a
- Herodis mors, magnifica funeris curatio, & in Herodio sepultura 20.a
- Herodes Tiberiadem urbem in Tiberij honorem condidit 21.b
- Herodes Antipas perfidiæ & crudelitatis suæ (quam Iohannem baptistam occidendo exercuerat) iustas pœnas dedit. 21.a
- In Herodem defunctum libera uulgi iudicia 20.b
- Herodes ab Agrippa accusatus coram Cæsare tetraclia defungitur 21.a
- Herodes in Hispaniam fugiens cum uxore, mœrore animi consumpsum est. 22.a
- Herodes fratris uxorem Herodiadem, nature immemor, sollicitat ut relicto fratre sibi nubat 26.a
- Herodes uxorem ad Macheruntam opidum dirigit, ut Herodiadi pacificationis fidem seruet 26.a
- Hierosolymitani templi à Pompeio oppugnatio 4.b
- Historiæ Egesippo scriptæ cã quæ. 1.a
- Hierosolimitanæ urbis oppugnatio à Ro. Cestio duce exercitus 27.b
- Hierosolymitanæ urbis captiuitas cur sit delata. 27.b
- Hierosolyma caput Iudææ 31.a
- Hierosolymitani excidij initium 38.b
- Hierosolyma quasi sentina omnium scecleratorum 38.b
- Hierosolymitanorum octomilia uo die cæsa 40.a
- Hiericho urbis descriptio 41.b
- Hierosolymitani Simonem latronum principem adorunt bello 42.b
- Hierosolymitani omnium igne uitiorum à suo duce exerciti 43.b
- Hierosolymitanam urbem Chananeus quidam potens condidit. 48.a
- Hierosolyma prius Solyma uocitata. 48.a
- Hierosolyma ciuitas muro a Cæsare circumcingitur, ne alicui Iudæorum effugium pateret 51.a
- Hierosolymitanus ager per tredecim miliaria circum uastatus 56.a
- Hierosolymitanam urbem Titus ingenti manu inuadit 58.b
- Hierosolymitani templo ianuarum argento operatæ succenduntur 60.b
- Hierosolymitanum templum decimo Augusti mensis a Romanis incensum. 60.b
- Hierosolymitani templi structura mirum in modum à Tito laudata. 60.b

OPERIS

Hierosoly. octavo die Gorppei mensis concremata est.	63.a	Iohannes ab Giscala intempesta nocte discedens ad Hierosolymitanam urbem se confert	Iosephus bellu, in totam Iudæam excitatus Iosephus ex Gadara ad Tibem riadem transit	uit. 31.a 31.a
Honor filiorum patris gloria	13.b	Iohannis principis seditiosorum dolus in templo patris	Iosephus ex Tiberiade ad Iotapatam proficiscitur	31.b
Hyrcanus sepulchra Davidis dirupit	2.a	Iohannis ducis Idumæorum mors	Iosephi stratagema in urbe Iotapata	31.b
Hyrcanus primus xenodochia instituisse fertur	2.a	Iohannes & Simo seditioſu incitatores	Iosephi stratagema contra aric-	31.b
Hyrcanus Medis bellum intulit	2.a	Iohannis principis seditiosorum responsio ad Titum	Iosephus lacu delitescit in captione Iotapata, anno imperij Neronis decimo tertio	32.a
Hyrcanus Samariam munitioſibus circumdedit	2.a	Iohannes seditioſorum princeps, fame turbatus, ieiunio confectus Cæsari se tradit	Iosephus diuine legis interpret, Iosephi orō qua Iudæis rīdet, Iosephi orō ad deum optimū maximo Iosephus per Nicanorem ad Vespasianum ducitur	32.a 33.a 34.b
Hyrcani mors	2.a	Ionathas Iudæ Machabæo succedit	Iosepho pars maxima salutis Titus apud patrem fuit	32.a
Hyrcani laus	26.b. & 2.a	Ionathas, cui & nomen Iohannes, patris sacerdotij munere fungitur	Iosephus uinculis soluitur fractis carceris	32.a
Hyrcanus uxori negotia summæ rei commisit	2.a	Ionathæ matrem, germanosq; uiuos, in muris præcipitandos locat Prolemaus	Iosephi orō ad populum Iudaicū, Iosephi pater uinculis conclusus Iosephus Iudæos ad deditioſem hortando, graue uulnus accepit	32.a 33.a 34.b
Hyrcanus animi quædam præscientia tenuit filios suos non diuturnos fore	2.a	Ionathæ necis causa	Iosippus Antigoni se obsidentis copias prælio fudit	33.a
Hyrcanus defuncto patre Alexandro, ad regnandi spem erigitur	63.a	Ionathas sese studio natandi oblectans in piscina necatur	Iotapatæ urbem Vespasianus secundo expugnat	34.b
Hyrcanus in matris hereditatem succedit	3.b	Ionathas sacerdos à Sicarijs Ierosolymis occiditur	Iotapatæ urbis situs	34.b
Hyrcanus uiuente adhuc matre dignitate sacerdotij induitur	4.a	Ionathas per septem annos functus sacerdotio, insidijs Tryphonis finem uitæ inuenit	Iotapatæ urbis expugnatione & destructione	34.b
Hyrcano plurima bellatorum manus rege adiuncta ut regno restitueret	4.a	Ionathas ab Herode interceptus, tamen prouocat	Iudæi genus hominū mobile ad bellum à Iudæis rogantur	34.b
Hyrcano omnis belli fiducia in Arabijs uiribus sita	4.a	Ioppe ab Herode capitur, urfuoſ ab obsidione liberaret	Idumæorum XX. milia cōgregantur	35.a
Hyrcano sacerdotij principatus à Pompeio datur	5.a	Ioppe à Cestio Romani ducis exercitibus occupatur	Idumæorum irruptio	35.a
Hyrcanus fame laborantibus Romanis alimoniam subministrat	5.b	Ioppe direpta à Cestij militibus exuri tur	Idumæi deditionē à Tito rogant	35.a
Hyrcano aures detib; absciduntur	8.b	Iordanis situs & a fundamento excidiū	Idumæi se Romanorum amicitiam rogant	35.a
Hyrcano dignus sacerdotio à Cæsare pronuntiat	7.a	Iordanis ortus ubi	Idumæi in uictoria modum tenendus	35.a
Hyrcanus patre Simone defuncto in sacerdotij prærogatiuam demigravit	26.b	Iordanis per Cenesaris lacum medio fluente transiens, in Asphaltite lacu conditur	Idumæi sine gratia uile, & plerumq; non Augustum cur dicatur	35.a
Hyrcanus præses suorum ciuiū à Pompeio statuitur	26.b	Iordanis cæſorum corporibus obstructus, sic quod proprios cursus dirigere non poterat	Idumæi in ipso causa ipsius non agnita	35.a
Hyrcano, Alexandræ matris mors & regnum & sacerdotium ademit	26.b	Iosephus de Iesu crucifixo testimonium	Iudæi Iosephum cōſors, Iosephus deplorat, Iudæi sibi ipsiſ cladis auctores fuere	35.a
Hyrcano non idem uitæ finis, qui potestatis fuit	26.b	Iosephus suis sermonibus de Christo non credebat	Iudæi Iosephum cōſors, Iosephus deplorat, Iudæi sibi ipsiſ cladis auctores fuere	35.a
Hyrcanus truncatis auribus, ludibrium de se Barbaris præbuit	26.b	Iosephus Curione genitus & Ananus principes sacerdotum Hierosolymitanæ urbis negotijs, murisque instaurandis præſciuntur	Iudæi Iosephum cōſors, Iosephus deplorat, Iudæi sibi ipsiſ cladis auctores fuere	35.a
Iacobus unus principum Idumæorum, homo callidus & uaser	43.a	Iosephus Curione genitus discipulæ militaris exercitatus	Iudæi Iosephum cōſors, Iosephus deplorat, Iudæi sibi ipsiſ cladis auctores fuere	35.a
Iacobus patriæ suæ prodicionem Simoni obtulit	43.a	Iosephi circa Tiberiadem urbem stratagema	Iudæi Iosephum cōſors, Iosephus deplorat, Iudæi sibi ipsiſ cladis auctores fuere	35.a
Iaphæ urbis ciues insolentes	32.a		Iudæi Iosephum cōſors, Iosephus deplorat, Iudæi sibi ipsiſ cladis auctores fuere	35.a
Iaphæ urbs natura loci septa, & gemino circumuallata muro	32.a		Iudæi Iosephum cōſors, Iosephus deplorat, Iudæi sibi ipsiſ cladis auctores fuere	35.a
Techonias Babylonijs patriā suam obſidibus se & sua in seruitutē dedit	54.b		Iudæi Iosephum cōſors, Iosephus deplorat, Iudæi sibi ipsiſ cladis auctores fuere	35.a
IESVS ad Pilarum ducitur	25.b		Iudæi Iosephum cōſors, Iosephus deplorat, Iudæi sibi ipsiſ cladis auctores fuere	35.a
IESVS excidium Hierosolymitani templi annuntiauit	25.b		Iudæi Iosephum cōſors, Iosephus deplorat, Iudæi sibi ipsiſ cladis auctores fuere	35.a
Iesus & Eleazarus sacerdotes, Idumæam tuendam receperunt	29.b		Iudæi Iosephum cōſors, Iosephus deplorat, Iudæi sibi ipsiſ cladis auctores fuere	35.a
Iesus pdatorix manus princeps	35.b		Iudæi Iosephum cōſors, Iosephus deplorat, Iudæi sibi ipsiſ cladis auctores fuere	35.a
Iesu Ananij filij cōtinuus clamor	61.a		Iudæi Iosephum cōſors, Iosephus deplorat, Iudæi sibi ipsiſ cladis auctores fuere	35.a
Iesu Ananij filij mors	61.b		Iudæi Iosephum cōſors, Iosephus deplorat, Iudæi sibi ipsiſ cladis auctores fuere	35.a
Iesus unus sacerdotum Tito uasa minorum offert	62.b		Iudæi Iosephum cōſors, Iosephus deplorat, Iudæi sibi ipsiſ cladis auctores fuere	35.a
Iohannes summam reip; seniori filio committendam esse uoluit	2.a		Iudæi Iosephum cōſors, Iosephus deplorat, Iudæi sibi ipsiſ cladis auctores fuere	35.a
Iohannes Baptista Herodem incestus argues, necat in carcere	22.a & 26.a		Iudæi Iosephum cōſors, Iosephus deplorat, Iudæi sibi ipsiſ cladis auctores fuere	35.a
Iohanes baptisum propter purificationē animi & corporis instituit	26.a		Iudæi Iosephum cōſors, Iosephus deplorat, Iudæi sibi ipsiſ cladis auctores fuere	35.a
Iohanes giscalæ indigna populi sui lues	38.a		Iudæi Iosephum cōſors, Iosephus deplorat, Iudæi sibi ipsiſ cladis auctores fuere	35.a
Iohannis sceleratissimi hominis responsio ad Titum	38.a		Iudæi Iosephum cōſors, Iosephus deplorat, Iudæi sibi ipsiſ cladis auctores fuere	35.a

I N D E X .

- Iudæ Machabæi laus à re bellica, boni** Iudæorū oratio Iosepho mortem sua-
tate consilij, & integritate fidei. 1.b dentium 33.a
Iudæ Machabæi mors 1.b Iudæorum Ioppen inhabitantium 4500.
Iudas Machabæus propriam mortem occisi, quorum corpora despumauit
ulciscens moritur 1.b rat mare 35.a
Iudas Essenus genere, futura aunti- Iudæorum odium in Iosephum
asce fertur 2.b Iudæorum 6000. interempti 34.a
Iudas Antigoni mortē prænuntiat. 2.b Iudæorum 6000. Neroni à Vespasiano
Iudæorum X. milia à Theodoro præ-
lio fusa. 3.a Iudæorum 3400. à Vespasiano uendi-
Iudæorum familiaris pestis ut de epu-
lari ludo sese ad arma excitent 3.a ta.
Iudæorum L. milia Alexander intere-
mit. 3.a Iudæorum Gamalā inhabitantium qua-
Iudæi Demetrium regem sibi auxilio
futurum, aduersus Alexandrum in-
bellum excitauerunt 3.a tuor milia à Roma. interfecta 38.a
Iudæorum sex milia à Demetrio defe-
cerunt ad Alexandrum 3.a Iudæis sacra die tractare de pacis con-
ditionibus prohibitum 38.a
Iudæi sacris religionis diebus ab omni
opere uacant 4.b Iudæorū nonaginta duo milia unodie
occisi 41.a
Iudæi sabbato etiam si offeratur bellū,
decernendum sibi ferro non existi-
mant. 5.a Iudæorum X. milia cum Simone, &
quingenta eorum duces 48.a
Iudæis maxima cura ministeriorum
suorum, in quibuscuq; etiam pericu-
lis fuissent 5.a Iudæa asperis bellis & domesticis sedi-
tionibus exagitata 45.b
Iudæorum in expugnatione templi Hiero-
solymanorum fusa XII. milia 5.a Iudæi noua & inaudita supplicia per-
pessi 52.a
Iudæi expugnato templo Hierosoly-
mitano nihil magis ingemuerant, q̄
abscondita illa sua mysteria detecta
& manifestata. 5.a Iudæorum quingenti uno die patibulis
affixi 52.b
Iudæa suis finibus à Pompeio circun-
scripta 5.a Iudæi manibus amputatis in ciuita-
tem remittuntur 52.b
Iudæa à Gabinio in quinque conuentus
diuisa 5.b Iudæorū multi uiso cibo deficiebant. 53.a
Iudæorum V. milia bello contra Ga-
binium cesa 5.b Iudæi aurū in famis angustia absum-
ptum, ex inquinamentis alui recolli-
gunt 55.b
Iudæorum plurimi ab Aleandro ad An-
tipatrum reuocati 6.a Iudæorum duo milia ab Arabibus oc-
cisa ob spem auri 55.b
Iudæorum nouem milia in paschæ cele-
britate ab Archelao interfecti. 20.b Iudæis coria scutorum & ipsa calcea-
menta loco ciberant 59.b
Iudæorum regnum nulli, quam qui ge-
neris Iudææ erat, competebar 20.b Iudæi præfagia euerisionis suæ urbis
non intellexerunt 61.b
Iudæorum multi ab Eleazaro & fa-
ctionis suæ socijs obruncantur. 25.b Iudæorum plurimi uenales, pauci em-
ptores 62.b
Iudæorum octo milia & quadraginta
in Ioppe à Cestio occiduntur. 27.a Iudæorum decies centena milia occi-
si. 63.a
Iudæi Hierosolyma à Cestio obsessi
non feriant fortiter pliantes. 27.a Iudæorum nonaginta septē milia ca-
ptiui abducti. 63.a
Iudæorum in Romanos irruptio. 28.a Iudæorum multi bestijs obiecti 63.a
Iudæorum X. milia in Damasco occi-
duntur. 28.a Iudæi Massadam inhabitantes, se &
uxores & liberos occiderunt 65.a
Iudæorum IX. milia ab Antonio duce
Romani exercitus occiduntur. 30.a Iudæi allegarijs non muneribus
informandus 42.a
Iudææ regionis descriptio 31.a Iulius Cæsar in senatu graues poenas
dedit, Cassio & Bruto autoribus. 8.a
Iudæorū Iaphæ habitantium strages. 32.b Iuliam Placidus Romano imperio
restituit. 41.a
Iudæorum Samariā habitantium XI.
milia & sexcenta à Cereali Romani
exercitus duce occisi 32.b Iuliani cæturionis natione Bithyni for-
titudo 57.a
Iuliani centurionis mors 57.b
Iuliani centurionis corpus à Iudæis ra-
pitur 57.b
- L**abor improbus post ægritudi-
nem mortem gignit. 3.b
Lamentatio super Hierosolymitanam
urbem 64.b
Lamentatio matris Iosephi 55.a
Lathyrus Ptolemæus aduersus Ale-
xandrum regem uictoria potitur. 2.b
Latrocinium immane Iudæorum &
Syrorum in urbe Cæsarea 25.b
Latronū ingens cōgregatio loca quæq;
proxima Cæsareæ deuastauit. 27.a
Latronū II. milia à Gallo occidit 27.a
Legatorū apud eos etiam q̄ humani-
tatem nesciunt inuolata cōditio. 10.b
Leges inter arma maxime ualent 55.b
Leonidis Lacedæmonij dictum 56.b
Libera in defunctū Herodē uulgi iudi-
cia 20.b
Libertas causa necis Iohan-
ni Baptistæ 26.a
Locus prope Hierosolyman in quo
balsamum gignitur 4.b
Locus contra Helenæ sepulchrum,
ubi 47.a
Locus Brios appellatus, ubi
Longinus equestris ordinis uir, in me-
dios hostes irruit 49.a
Longinus (qui & Longus nuncupa-
tur) maluit proprio perire gladio,
quam contaminare probro Roma-
næ indolis fortitudinem 59.a
Lygarus & Capartor Idumæi uici, ma-
xima strage à Vespasiano labefacti.
Lysanias Ptolemæi filius, cō-
gnomento Memneus 41.b
Machabæorum res gestas pro-
pheticus sermo paucis absol-
uit 12
Machabæorum fides 46.a
Macherunta castellum Romani capi-
unt. 5.b
Malachus Antipatrum medio ueneno
auferrī curauit 7.b
Malachus multis confossis uulneribus
trucidatur 7.b
Manaimus Iudæ Galilæi filius peritus
sophista 25.a
Mariamne uxoris Herodis laus à so-
brietate & prudentia 12.b
Mariamnes filiorum interitus. 16.a
Maria femina locupletissima filium
propriū coxit 29.b
Mariæ oratio ad filium 39.b
Marcus Torquatus filius securi à patre
iustus feriri. 36.a
Massada castellum à Iudæis occupa-
tur 25.a
Massadam Sylla expugnat 63.b
Marathias sacerdos à sacrilegio tem-
perauit 1.b
Marathias cum filijs suis usum patri-
um temerauit 1.b
Marathias bellum sabbato adorandū
autor fuit. 2.b
Marathias obseruando legem sabbato
feriatus mori maluit, quam prælia-
rus uiuere 54.b
Matthias & Iudas inuentus docto-
res. 19.b
Matthias & Iudas Herode iubente ui-
uexurunt 19.b
Matthias sacerdotum princeps Simo-
nis ingressum obsecrat 43.b
Matthias à Simone cum tribus filijs
occiditur 53.b
Matthias prohibitus dare oscula mo-
rituros filijs 54.a
Matthiæ oratio, qua morituros filios
consolatur 54.a
Matthiæ expositulatio aduersus Simo-
nem. 54.a
Matthias liberos ad mortē præire iu-
ber exemplo Machabæorum. 54.b
Materiæ diuersæ Hierosolymitani tē-
pli 22

O P E R I S

pli rationes	48.b	ditur	40.b	soluendum	12.b
Mebis ab Hyrcano bellū illatum.	2.a	Nili irrigua spontaneos Aegypto im-	44.a	Panichus, alij Pannuchus, concubinae	15.a
Memphitæ sese societari Mithridatis adiunxere	6.b	Nilus nauigabilis ad urbem Elephan-	44.a	Panium locus ubi	11.a
Metus acerba odia comprimit	47.a	tinorum usq.	44.a	Parthici belli principium, sacrilegij do-	1.b
Minoratio potestatis insolentiam re-	5.b	O bedas rex Arabum Alexādrum	3.a	Parthicum bellum inter Machabaeo-	rum duces, & Medorum gentem ge-
Mirāda de Asphalitis lacu aquis.	42.a	uicit	47.b	stum, diuturnum uariaque uictoria	1.b
Miserrimum omnium obsidione clau-	5.b	di	2.a	Parthi in Syriam transcunt defunctio	6.a
di. 1.a. & fame mori	6.b	Obfidioe claudi miserimū omniū.	1.a	Crasso	6.a
Mithridates præter spem periculis bel-	9.a	Obfidio Sebastiaē urbis	2.a	Parthi pluribus suorum fufis bellum	6.a
leuadit	11.a	Obodas Sylæus procurator Arabiae	14.a	deseruere	2.b
Montium horrendorū descriptio	41.a	Herodi inimicissimus	5.a	Pappi ducis exercitus caput discindi-	50.a
Montis excelsæ altitudinis descriptio.	41.b	Officia diuina nunq̄ omittenda	6.b	tur	21.b
Montis supra Iordanē descriptio	33.b	Opes in præliorum apparatus maxime necessarię	32.a	Paucis natura præesse dedit, pluribus	58.b
& situs	41.a	Oleinatura cito calefcere, & tradius	7.a	Paulinae Romane femine spectatiss-	30.b
Montis ferrei descriptio & situs	33.b	calorem conceptum deponere.	10.a	simi generis ludibriū famosum.	4.a
Moses mortuus in mōre Abarim.	64.a	Oratio Antipatri ad Cæsarem	10.a	Pecuniameti potentia & regnum.	58.b
Mos quorundam hominum, ut homi-	41.b	Oratio Herodis ad suos milites	10.b	Pedanij fortitudo & audacia	30.b
nem recens natum fletibus, mortuum	3.b	Oratio Herodis ad Cæsarem	13.a	Peræe regionis descriptio & situs.	30.b
gaudijs prosequantur	36.a	Oratio Herodis ad ciues	13.b	Peræa regio Galilæa maior, sed Gal-	48.a
Mulier modesta, fagax, & puida, non	22.a	Oratio Herodis ad filios suos	14.b	lilæa unlior	4.a
nunquam optime regit, non tam ar-	27.b	Oratio Archelai, qua Alexandrum pa-	18.b	Peripetasma Hierosolymita tēpli pre-	29.a
mis quam religone	44.b	ricidij delatum apud Herodem expur-	23.a	tiosum & maxmum	29.a
Multitudo disciplinę insolens sibipfi	62.a	gat	33.a	Pella urbs ab Alexandro euerfa	29.a
impedimento	41.a	Oratio Antipatri ad Herodem patrem	33.a	Petra in finibus Arabiae sita	29.a
Mundus Paulinae, sub Anubis prætex-	22.a	suum	33.a	Petrus & Paulus Christianorum do-	29.a
tu, concumbit	27.b	Oratio Agrippæ ad populum Iudai-	33.a	ctores, Neronē uirtute suorum ope-	29.a
Munitior qui sequitur quàm qui præ-	44.b	cum, suadentis aduersus Romanos	33.a	rum aduersum sibi fecerunt	29.a
cedit	62.a	bellum non mouendum	33.a	num defunctum resuscitat	29.a
Mutianus à Vespasiano ad Italiam di-	6.a	Oratio Iudæorum Iosepho mortem	33.a	Petri apostoli constantia	29.a
gigitur	58.a	suam suadentium	34.b	Petro Romam egressuro Christus oc-	29.a
Mutij Romani fortitudo	58.a	Oro Iosephi qua Iudæis respōdet.	34.b	currit	29.a
N abatai à Gabinio prælio subi-	41.b	Oratio Iosephi ad deū opti. Max.	35.b	Petrus inuersis uestigtjs crucifigj.	29.b
guntur	50.a	Oratio Iosephi ad suos milites	36.b	Petrus cruce, Paulus gladio Romæ ne-	29.b
Naboth propheta à suis lapidatus.	31.b	ad prælium	37.b	cati sunt	21.b
Natura aquarum fontis quem Elifæus	55.a	Oratio Titi ad cōmilitones suos.	39.a	Pilatus præses prouinciæ Iudææ Cę-	22.a
per immersionem salis benedicti fan-	22.b	Oratio Titi ad suos milites	44.b	sis imagines Hierosolymitanis	22.a
ctificauit	28.b	Oratio Vespasiani q̄ consolatur suos	46.a	ædibus primus inuexit	22.a
Naturæ lex omnibus eadem,	28.a	Oratio principis sacerdotum ad Idu-	47.b	ædibus primus inuexit	22.a
Necessitas præliandi promptiores bel-	29.a	maxos	49.b	Pilatus Samaritanos necat affictio de-	22.a
lo reddit milites	29.a	Oratio Cecinnae coram centurioni-	54.a	fectionis à Romano imperio crimi-	22.a
Necem iniustam non nobilitas, sed in-	29.a	bus	56.a	ne.	22.a
centia facit	29.a	Oratio autoris lamentationibus plena	61.b	Pilatus Iudææ præfectus Christum	22.a
Nero Romano imperio præficitur à	29.a	ad populum Iudaicum	63.b	crucifixit	22.a
Claudio deficiente	29.a	Oratio Titi ad suos milites	63.b	Pilatus causa exitij Iudaicæ gentis &	22.a
Nero meditationi tragicorum carmi-	29.a	Oratio Iosephi ad populum Iudai-	63.b	excidij Hierosolymitani	22.a
num deditur	29.a	cum	63.b	Pilatum Iudæi perurgebant ut Iesum	22.a
Neronis uirtia Vespasiani armis apud	29.a	Oratio Matthæi ad morituros suos fi-	63.b	morti adiudicaret	22.a
exteras gentes abscondebantur.	29.a	lios	63.b	Pitholaus cum mille uiris se Aristobu-	22.a
Nero aduersus Christianos insurgit.	29.a	Oratio Titi ad suos milites, ut forti a-	63.b	lo associat	22.a
Nero Simonis magi delini-	29.a	nimo muros Hierosolymitanæ ur-	63.b	Pitholaus doli suspectus uenditur.	22.a
mentis captus	29.a	bis aggrediantur	63.b	Pisoni aula regia, cæteraq; urbis Hie-	22.a
Nero Simonem magum præsidem suæ	29.a	Oratio Titi ad seditiois principes.	63.b	rosolymitanæ committuntur.	22.a
salutis, uiteq; custodē constituit.	29.a	Oratio Elezari principis sicariorum	63.b	Pompeius fugientem Aristobulum in-	22.a
Nero Vespasianum militię quæ in Sy-	29.a	ad populum	63.b	sequitur	22.a
ria erat præfecit	29.a	Otho successu imperiali poæ Galbam	63.b	Pompeius Iudæorum inspexit taber-	22.a
Nero imperij sui anno decimotertio	29.a	potitur	63.b	naculum	22.a
occiditur	29.a	Otho uoluntaria nece sese ludibrio eri-	63.b	Pompeius sacre pecuniæ talenta duo	22.a
Nero matri suæ non pepercit	29.a	put	63.b	milia inuenta seruari intacta præce-	22.a
Neronis fuga ex urbe Romana	29.a	Ozias lepra per fufus, quod sacerdotij	63.b	pit.	22.a
Nero magano qd sibi parauerat, pe-	29.a	munns sibi usurpauit	63.b	Pompei modestia circa sacras res.	22.a
rijt	29.a	P Acori Medorum regis uxor, ab	63.b	Pompeius benignitate magis q̄ terro-	22.a
Nicolai oratio qua Antipatri uerfuti-	29.a	Alanis capta, centum talentis re-	63.b	re uictos sibi associant	22.a
is respondet	29.a	dimitur.	63.b	Pompeius uictis Iudæis tributum im-	22.a
Nicolai oratio pro Archelao Herodis	29.a	Parenti ntriq; pari munere naturæ ius	63.b	pōsuit, ducem st atuit,	22.a
filio	29.a		63.b	Pom-	22.a
Nicanor percussus moritur	29.a		63.b		22.a
Niger Paragites (alias Perçites) occi-	29.a		63.b		22.a

- Pompeius Alexandrum Aristobuli filium iugulari iubet.** 6.a
- Pompeius Hierosolymitanam urbem occupauit.** 61.a
- Pompeius Hierosolymitanæ urbis templum cepit.** 62.a
- Porticus Solomonis ad fraudem à Iudæis paratur.** 59.a
- Porticus Solomonis à Iudæis incensa, à Romanis exusta.** 59.a
- Porta aurea à Romanis succendit.** 60.b
- Porta ænea Hierosolymitanæ urbis per noctes aliquas sponte reſerata.** 61.a
- Potentior ibi seruire crimine non est.** 49.b
- Pudens incautus in certamine à Ionathæ occiditur.** 59.a
- Pueri Iudæi reuerentia erga sacerdotes quos Titus occidi iusserat.** 61.b
- Pharisæi quales sint.** 3.b
- Phaselus, Herodes, Iosippus, Pheroras filij Antipatri.** 6.a
- Phaselus filius Antipatri præful Hierosolymitanus, & dux militiæ constituitur.** 7.a
- Phanis agrestis uir, summus sacerdos constituitur.** 39.a
- Pharum turris maxima in portu Alexandrino.** 44.a
- Pharos insula.** 44.a
- Pheroras Herodis frater tetrachæ à Cæsare constituitur.** 14.a
- Pheroras bello Parthico occisus.** ibi
- Pheroras Salomen inſeſſit, quod nuptias suas Obodæ Arabiæ procuratori spondidisset.** 14.a
- Pheroram Herodes ab uxore propria diuellit.** 16.b
- Pheroras maximo fletu celebrique pompa fratrum funus curat.** 16.b
- Pheroras ab Herodis uxore amatorium poculum accepit.** 17.a
- Pherogæ uxor de fastigio ædificiorum se precipitat.** 17.a
- Phiala flumen in Trachonitide regione.** 36.b
- Philippus Trachonitidis regionis hæres constituitur.** 20.a
- Philippus & Antipas Herodis filij tetrarchæ constituuntur à Cæsare.** 11.a
- Philippus & Alexander Macedones, inuictissimi exercitus duces.** 23.b
- Phinees custos gazophylacij comprehenditur.** 62.b
- Placidi ducis Romani exercitus aduersus Iudæos uictoria.** 41.a
- Precatio irrita si promissum non tenetur.**
- Præsumptio nimia, incauta & sui negligens.** 10.a
- Principum sacerdotum numerus ab egressu patrum ex Aegypto usque ad ædificationem templi.** 26.a
- Principatus summi sacerdotij usque ad mortem perseuerabat.** 26.a
- Principum sacerdotum numerus à Solomone usque ad tempora captiuitatis.** 26.a
- Principum sacerdotum numerus à regno Herodis usque ad imperium.** 26.b
- Priscus Ionathem interemit.** 59.a
- Pro patria legemori inſigne immortalitatis est.**
- Prouinciæ nomē unde ortū habeat.** 21.b
- Prodigia Hierosoly. excidium præcedentia.**
- Prudētia in bello plurimū ualet.** 57.b
- Ptolemæus Ionathæ matrem germosofque uiuos in muris precipitandos locat.** 1.b
- Ptolemæus Simonis ducis Iudæorum gener.**
- Ptolemæus Iudæam incurſionis immunem non dereliquit.**
- Ptolemæus frequentibus incurſibus Damasci incolas territat.**
- Ptolemæi filius ad urbem Aſcalonem dirigitur.**
- Ptolemei filius sororem Alexandri Aristobuli filiam in coniugij societatem sibi accipit.**
- Ptolemæi paricidium in filiū propriū.** 6.b
- Ptolemæus Aegypti rex ob non seruata fidem grauiſſimis bellis premittit.** 6.b
- Ptolemæus Herodis fidiſſimus amicus.**
- Qualitas aquarum fontis ab Eliſco benedicti.**
- Qualitas aquarum Aſphaltitis lacus.**
- Quies inſueta ægritudinē gignit.** 3.b
- Quinq; urbes Iudææ diuina ultione in cenſæ.**
- Regnandi cupido fratribus non parcat.**
- Repentina conuerſio ad poenitentiam, morumque in æqualitas suspecta habetur.**
- Rerum humanarum status exiguis momentum nouantur.**
- Ridiculosa Alexandro à suis data reſponſio.**
- Romanus exercitus in urbem Hierosolyman receptus.**
- Romanis fame laborantibus Hyrcanus alimoniam administrat.**
- Romanorum magistratus optimis quibusque forte ceſſerat.**
- Romani ultra oceanum uictoriam extenderunt.**
- Romani ultra columnas Herculis imperium ſuum propagauerunt.**
- Romanus orbis, terrarum orbis appellatur.**
- Romanorum ſis. à Iudæis prope Caſſionem occiſi.**
- Romanorum 1000. à Iudæis extincti.**
- Romanorum stratagemata contra commentum Iudæorum.**
- Romanus miles muro Iorapatæ urbis ſuccedens, oleo perfunditur.**
- Romani uniuersa regna ceſſere, omnis terra in poſſeſſionem data est.**
- Romani in templum irruentes à Iudæis graui prelio cohibentur.**
- Romani à templo fugati intra Antoniam clauduntur.**
- Romanorum calamitas.**
- Romani ſummis uocibus Titum imperatorem declarant.**
- Sabinus congregata militari matris uitæ que custodem Nero constituit.**
- Sabinus à Vitellio excruciatuſ necatur.** 45.a
- Sabinus Syrus natione muros Hierosolymitanæ urbis aſcendit.** 57.a
- Sabinus telorum icſtu obrutus, cadit.** 57.a
- Sacerdotes inſulati inter ſuas hoſtias immolantur.** 5.a
- Sacerdotes amiciſi ſuis ſtolis inter caſſidum dauera cæſorum humi iacebant.** 5.a
- Sacerdotum extrema conſtantia ſuorum officiorum.** 5.a
- Sacerdotem ſummum immutato corpore eſſe oportet.** 21.b
- Sacerdotes Iſidis necantur.** 39.a
- Sacerdotum principis oratio ad Iudæos.** 1.b
- Sacrilegij dolor Parthici belli principum.** 6.a
- Salome Antipatri filia.**
- Salomes filij Antipatri oratio aduerſus Archelaum.** 20.b
- Samaritani ſeruitio dati capta eorum urbe & euerſa.** 2.a
- Samaritanos Pilatus ſternit aſſiſto crimine.** 22.a
- Saxones hominum genus ualidiſſimum.**
- Sebaſtia urbis ubi ſitus.** 2.a
- Samariam Iudæi crediderunt terram promiſſam patribus ſuis.** 31.a
- Saturninus Alexandrum & Ariſtobulum filios Herodis mortis condēnat.** 16.a
- Saul ſe perimit.** 31.b
- Saxonia inaccessa paludibus.** 49.b
- Saxones hominum genus ualidiſſimum.**
- Sebaſtia urbis ubi ſitus.** 2.a
- Sebaſtiæ urbis obſidio.** 2.a
- Sebaſte urbs ab Herode & edificata.** 11.a
- Seditio grauis in urbe Cæsareæ Iudæorum & gentilium.** 22.b
- Seditio grauis inter Iudæos & gentiles.** 25.b
- Alexandriæ orta.** 3.b
- Seleucia ab Alexandro euerſa.** 3.b
- Seleucia Iudææ urbs Daphnis nemori proxima.** 37.b
- Sephoritani pacē cum Veſpaſiano inuentur.** 30.b
- Sephoritani finitimas regiones incurſantes, latrocinia belli ſpecie exercent.** 31.a
- Sextus Cæſar à Cæcilio Baſſo dolo interemptus.** 7.b
- Sicarij latronum genus Hierosolymitanæ urbis depopulati ſunt.** 21.b
- Sicarij uicina quæque Hierosolymitanæ urbis depopulati ſunt.** 40.b
- Silon & Ventidius Romanæ militiæ duces.** 9.a
- Simon Ionathæ ſucceſſor.** 1.b & 16.b
- Simon Ionathæ ſucceſſor manu ualidior, quam cauendarum fraudum perſpicacior.** 1.b
- Simon cum duobus filijs in conuiuio Ptolemæi circumuentus, neci traditur.** 1.b, & 26.b
- Simonis Iudæi acerba paſſio.** 28.a
- Simonis Iudæi egregia facinora.** 28.b
- Simonis Iudæi oratio ad hoſtes.** 28.b
- Simonem magum præ fidem ſuæ ſalutis uitæ que custodem Nero constituit.** 29.a

O P E R I S.

Simonis magi iactantia, quod mortuos resuscitauerit.	29.a	Tiberias vrbs à Iosepho capitur.	30.a	rabile bellum inceptarunt.	31.a
Simon magus uolatum pollicetur cōgregato populo.	29.a	Tiberius Alexander præfes Aegypti.	44.b	Vespasianus Iotapatæ urbis aquæ ductus, ne in urbem intrarent, obstruxit.	51.b
Simon e superno aere decidens, fracto crure Arriam concessit, atq; ibi moritur.	29.a	Tigranes fugiens de Perside, à Gabiniō occulte dimittitur.	6.a	Vespasianus Iotapatam urbem secundo expugnat.	51.b
Similitudo morum uoluntatum facit societatem.	39.a	Timor diligentiam docet, & prospicere futuris admonet.	10.a	Vespasianus in talo iaculo sagittæ uulneratur.	32.a
Simonis ducis Idumæorum minæ aduersus sacerdotum principes.	39.b	Titus & Vespasianus atrox bellum inceptarunt.	31.a	Vespasianus vi. milia Iudæorum in Isthmon misit.	37.a
Simon Gerasenus ciuis, latrocinij asuesfactus.	42.b	Titus Iosepho maxima portio salutis apud patrem fuit.	54.b	Vespasianus triginta milia Iudæorum uendidit.	37.a
Simonis vxor ab exercitu Iohanuis capitur.	43.a	Titus oratio ad milites, hortans eos ad prælium.	35.b	Vespasiani oratio cōsolatoria ad suos milites.	37.b
Simonæ vxor redditur.	43.a	Titus strenuitas præliando aduersus Tarichæos.	36.a	Vespasianus moderatus & prouidens uir.	40.b
Simon Idumæam depopulatus.	43.b	Titus oratio ad commilitones.	36.b	Vespasiani prudens responsum.	40.b
Simon urbem Hierosolymā ingressus, hostem se omnibus exhibuit.	43.b	Titus mille equitibus ad Giscalam à patre dirigitur.	38.a	Vespasianus totā Iudæā deuastat.	43.a
Simon Matthiam (a quo in Urbem receptus erat) occidit.	53.b	Titus verba ad incolas Giscalæ.	38.a	Vespasianus proxima quæq; Hierosolymitanæ urbis castella & munitiones præsidio suorū deuastat.	42.a
Simon se Romanis militibus offerens, ad Ruffam Terentium deducit.	63.a	Titus ad Gilbam mittitur, ut de bello Iudæis inferendo interroget.	42.b	Vespasianus bellum contra Iudæos suspendit.	42.b
Simon transmissus ad Cæsarem triumpho referuatur.	63.a	Titus redditus ad Iudæam.	46.b	Vespasianus Romani imperij gubernacula inuitus suscipit.	44.a
Simon post triumphum pompam neci adiudicatur.	63.a	Titus obsidioni sese parat.	47.a	Vespasiani cum filio redditus ad Alexandriam.	29.b
Simulacrum Isidis Tiberi demergitur.	22.a	Titus circumuentus ab hostibus in magno periculo.	47.a	Vespasianus muros Hierosolymitanæ urbis duplici agmine aggreditur.	48.a
Sodomitarū regio quondam huberrima splendidissimisque urbibus distincta.	42.a	Titus militiq; decus salutis suæ præpositus fuit.	47.a	Vespasianus Hierosolymitanæ templi rationes.	48.a
Solomon Hierosolymitanum templū fundauit.	48.a	Titus in hostem tertia progressio.	47.b	Vici Cæsareæ, pximi à Cestio incedunt.	57.b
Superbiæ malum.	4.b	Titus oratio ad suos milites.	47.b	Vita nihil dulcius.	34.a (tur. 27.a)
Sylla Faustus ortus Cornelio primus in Hierosolymitanū templū irrupit.	5.a	Titus oratio ad milites, ut forti animo muros aggrediantur.	5.b	Vira p̄sens, carcer animæ nostræ.	63.b
Syria per Scaurum infestatur.	4.a	Titus oratio ad Iudæos interprete Iosepho.	57.b	Vitellus crapulæ notatus.	44.b
Scaurus à Pompeio missus Aristobulum obsidione liberat.	4.a	Titus uerba ad Iohānem seditionis principem.	60.a	Vitellianus exercitus Cremonam con fugit.	45.a
Scaurus in Syria aduersus Arabas bellum molitur.	5.b	Titus consensu omnium imperator declaratur.	61.b	Vitelliani excecitus xxx. milia & ducenti cæsi.	45.a
Sclus est odisse fratrem.	2.a	Titus oratio ad seditionū principes.	61.b	Vitellius Sabinum necat.	45.a
Scenopegia Iudæorum quæ sint, Scenæ species, non iudicij disciplina absentem condemnare.	16.a	Titus ad Anthiochiam contendit triumphans.	63.a	Vitellianorum militum uniuersalis cedes.	45.a
Scythopolitanorū seniores ad Vespasianum precatum veniunt.	16.a	Tyranni ignoscere nesciunt.	6.b	Vitellus in medio foro Romæ occidit uina simul & sanguinē fundens.	45.a
Strages maxima ab Herode facta.	9.b	Tyrannus & Iocundus equestris duces exercitus apud Herodem.	15.b	Vitellij imperium octo mensium & quinque dierum.	45.a
Stratonis turris ubi.	2.b. & 11.a.	Tyro uir ueteris militiæ exercitus regij, excruciat.	16.a	Vitellij edacitate Roma fere defecerat.	45.a
Stratonis turris locus Antigonis neci decretus.	2.b	Tyro cum filio, atq; Tryphone Herodis tonsore, faxis ac fustibus interficiuntur.	16.a	Virtus patiens, nec in aduersis frangitur.	36.a
Stratonis turris postea Cæsarea appellata.	5.a	Tyronis oratio.	16.a	Virtuti prouidentia comes.	49.a
Tarichæis bellum à Romanis infertur.	35.b	Tyriades Armeniæ rex.	63.a	Vitula immolanda ante aras edidit agnum.	61.a
Tempestas subito Hierosolymis orta.	40.a	Thabirij montis descriptio.	38.b	Voces auditæ à sacerdotibus in templo, ante Hierosolymitanæ urbis excidium.	61.a
Terra motu triginta fere milia hominum consumpta.	10.a	Thabirius mōs Romanis traditus.	38.b	Enodochia Hyrcanus primū instituisse fertur.	2.a
Terebinthus maxima prope Chebrō urbem à constitutione mundi.	43.a	Theodorus regias opes occupans, decem milia Iudæorū prælio fudit.	3.a	Xerxem fugientem Athenienses p̄secuti sunt & fugauerunt.	23.b
Testamenti Herodis recitatio à Ptolemæo.	20.a	Theodorus octo milibus Hebræorū à se perēptis, in Arabiā iter direxit.	3.a	Abulon ab exercitu Cestij ducis diripitur.	27.a
Tiberius Octauiano defuncto succedit in imperium.	21.b	Traianus ad Scythopolitanos mittitur, ut populi animos exploret.	35.b	Zabulon iussu Cestij ducis incenditur.	27.a
Tiberiadem urbē Herodes in honore Tiberij iuxta mare condidit.	21.b	Ventidius & Silon Romanæ militiæ duces.	9.a	Zacharias uir diues opū occidit.	47.a
Tiberio mortuo Caius succedit.	22.a	Vespasiani laus.	28.b. & 29.b	Zaræ regis filij & fratres se Tito tradiderunt.	62.b
		Vespasianus impacatas Gallias Germanorū tumultu composuit.	28.b	Zeno Cotila Philadelphiæ rex.	1.b
		Vespasianus Britanniam Romano imperio addidit.	28.b		
		Vespasianus militiq; q̄ in Syria erat, à Nerone p̄ficitur.	51.b		
		Vespasianus & Titus atrox & memorabile bellum inceptarunt.	31.a		

F I N I S.

VITA EGESIPPI EX DIVO HIERONYMO
DE VIRIS ILLUSTRIBVS.

Egesippus uicinus apostolicorum temporum, & omnes à passione domini usque ad suam ætatem, ecclesiasticorum actuum texens historias, multa que ad utilitatem legentium pertinentia, hinc inde congregans, quinque libros composuit, sermone simplici: ut quorum uitam sectabatur, dicendi quoque exprimeret characterem. Afferit se uenisse sub Aniceto Romam, qui decimus post Petrum episcopus fuit, & perseverasse usque ad Eleutheriũ eiusdem urbis episcopum, qui Aniceti quondam diaconus fuerat. Præterea aduersum idola disputans, ex quo primum errore creuissent, subrexit historiam: ex qua ostendit, qua floruerit ætate. Ait enim: Tumulos mor tuistempla que fecerunt, sicut usque hodie uidemus: quibus est & Antinous seruus Hadriani Cæsaris, cui & gymnicus agone exercetur apud Antinoum ciuitatem, quam ex eius nomine condidit, & statuit prophetas in templo. Antinoum autem in delicijs habuisse Cæsar Hadrianus scribitur.

EGYPTI INTER

SCRIPTORES ECCLESIASTICOS

præcipui, in quinque libros Hierosolymitanæ
urbis excidij, Prologus.

Vatuor libros regnorum, quos scriptura complexa est sa-
cra, & iam ipse stilo breui profecutus usque ad captiuitas-
tem Iudæorum, muriq; excidium, & Babylonis trium-
phos, historiæ in morem cõposui. Machabæorum quo-
que res gestas propheticus sermo paucis absoluit: reliquo-
rum usque ad incendium templi, & manubias Tiri Cæsar-

ris relator egregius historico stilo Iosephus, utinã tam reli-
gioni & uerttati attentus, quam rerum indagini & sermonum sobrietati. Con-
sortem se enim perfidiæ Iudæorum in ipso etiam sermone exhibuit, quem de
eorum supplicio manifestauit, & quorum arma deseruit, eorum tamen sacri-

*Iosephus plus
indagini re-
rũ & sermo-
num sobrieta-
ti, q̃ religio-
& uerttati,
attentus fuit.*

legia non dereliquit. Deplorauit flebiliter ærumnam, sed ipsius causam ærum-
næ non agnouit. Vnde nobis curæ fuit, non ingenij ope fretis, sed fidei inten-
tione in historiã Iudæorum ultra scripturæ seriem sacræ paulisper intror-
sum pergere, ut tanquam in spinis rosam querentes, inter sæua impiorum faci-
nora, quæ digno impietatis pretio soluta sunt, eruamũs aliqua, uel de reueren-
tia sacræ legis, uel de sanctæ religionis constitutionisq; miraculo, quæ magis,
licet hæredibus, uel in aduersis obtentui fuerint, uel honori in prosperis. Simul
(quod est iudicium domesticæ improbitatis) liqueat uniuerſis quod ipsi sibi
propriæ cladis autores fuere: Primum, quod alia curantes Romanos in se con-
uerterint, & ad cognitionẽ regni sui inuitauerint, qbus ignorari satius fuit. Ro-
gauerunt amicitiam, fidem non seruaturi. Pacem uiolauerũt uirtute impares.
Postremo bellũ intulerunt, qbus spes omnis in mœnibus, non in uiribus erat,
cum sit maxime omnium miserabile claudi obsidione. Quæ etiam si bene pro-
cedit, sæpius augere quam minuere pericula solet. At ne quis uacuum fide

*Iudæi sibi ipsi
cladis auto-
res fuerunt.*

& superfluum putet nos suscepisse negotium: Ideo per principes du-

ctum Hebræorum genus omne consideremus, ut liquido clareat,

utrum a senioribus Iudæ, nusquam generationis eius suc-

cessio claudicauerit: an uero offenderit in principum se-

rie, sed manserit in eo, cui reposita manebant omnia,

& ipse erat spes gentium. Hinc ergo

sumam exordis

um.

*Miserimum
omnium, obsi-
dione claudi.*

EGESIPPI DE EXCIDIO VRBIS HIEROLYMITANAЕ, HISTORIAE LIBER I,
Caput I.

Sacrilegij dolor belli Parthici principum.

Antiochus Hebraeorum ritus negligit. Matathias sacerdos a sacrilegio temperat. Matathias belli sabbato adoriendi auctor fuit.

Iudas Machabaeus Matathiae patri successit. Post Iudam Ionathas.

Post Ionathan Symon.

Symon cum duobus filiis in conuiuio Ptolemæi neci traditur. Post Symonem Ionathas et Iohannes. Ptolemæus Ionathæ matrem germanosque uiuos in multis precipiendos locat.

Antiochus Hyrcanum obfidet.

Ello Parthico, quod inter Machabæos duces, gentemque Medorum diuturnum ac frequens uariarum uictoria fuit, incentiuum principium dedit sacrilegij dolor, quia rex Antiochus cui nomen illustris, Antiochi regis filius, ubi Aegyptum quoque suo imperio adiunxit, in superbia elatus, quod ei incerta bellorum prosperauissent, ritus Hebraeorum negligi, ministeria quoque eorum profanari iusserat: idque postulantis plerisque Iudeorum, statue re ausus. Quod factum Matathias sacerdos perpeti nequiuit: nec solum ipse temperauit a sacrilegio: regali quoque edicto non obtemperauit, uerum etiam immolarem simulacris hostias de popularibus suis nactus, gladio transuerberauit. Et congregata manu, atque Asideis in societate ascitis, ipse cum filiis suis teme-

rantes usum patrium, & iustitias legis, alios necauit, plerisque expulit, bellique sabbato adoriendi auctor fuit, ne simili arte ipsi quoque deciperent, sicut plerique eorum, dum sabbato bellum suscipere detrectant, irruentibus in se hostibus, multi occubere. Potentiam prosperi actus dederunt, & pseuerandi in uero usque ad extremum uitae studium defensionis, & pietatis uigor. Sed cum sibi supremum diem adesse intelligeret, uocatis ciuibus atque existentibus liberis, hortatus est ut tuerentur patriam, templique religionem, ducemque his Iudam Machabæum curam atque sollicitudinis suae successorum reliquit.

Qui bello strenuus, consilio bonus, ac praeter ceteris fide promptus, qui frequenter innumeras hostium copias parua manu fuderit, prosequi non est praesentis negotii. Quod tamen breui colligere datur: saepe prosperis usibus successibus, excitauit in se magnam hostium multitudinem: qua circumfusus undique dum cedere pudoris existimat, refugientibus sociis in periculum ruit. Caesumque aduersus ierat, a latere circumuentus, sed tamen ultus propriam mortem, occiditur. Huic successit Ionathas non siminus uirtutis militudine par, quam naturae germanitate: Qui post multa in bel-

licis rebus opera, in rebus sacris officia, quae circa templi purificationem spectata ac probata sunt, praesentata per dolum amicitiae, fide intra urbem hostium clausus, nec longo post interuallo necatus est. Iohannes etiam senior natus frater, & Eleazar iunior ceteris pro religione morte non recusarunt. Post hos rei summam Simon recepit, ad quam non rudis, sed iam probatus fraternae societatis triumphis appropinquauit. Utinam & ipse tam perspicax ad fraudes cauedas, quam manu ualidus, bellandique artibus satis spectatus. Etenim cum uirtutis ope Romanorum ducibus regibusque gentium amicitiam fecerant, Ptolemæi dolo gentium sui rogatus ad conuiuium, inter mensas & pocula cum duobus filiis qui aderant circumuentus, atque exutus armis impie neci tradit.

Sane prouenit in Iudas Iohannes ortus ex Simone, cui nomen Hyrcanus, & properauit ad uicinam urbis moenia, ubi a populo propter egregia patris merita, odio quoque hostilis sceleris expectabatur. Vix denique urbem ingressus est & iam Ptolemæus aderat. Sed cum per aliam portam ingredi uellet, repulsus multitudinem cedendum existimauit. Assumpsit ilico Ionathas paterni sacerdotii munus, & ad cultum rerum diuinarum profectus statim pietatis obsequia curamque seruandae necessitudinis exequerebat, matremque copiosos fratresque periculo auferre. Congressusque superior factus, iustae passionis affectu superabatur, qui minus castro potiretur, in quo clausi attinebantur. Nam Ptolemæus ubi se urgeri uidebat, matrem eius atque germanos in muris locabat precipitandos ilico, nisi Ionathas bello quod inferebat, desisteret. Vincebatur iuuenis pietatis metu, qui uincebat fortitudinis assumptione, & iracundiam excitatam in hostem reuocabat suorum misericordia. Mater tamen parata ad tormenta tenebat manus, obsecrans non salutis auxiliū, sed ultionis solatiū. Verebatur enim ne filius plus matri metueret, quam paternam uindictam impenderet. Sibi mortem illam loco immortalitatis futuram qua maritus uindicaretur, & gener impius pro scelere immani poenam exoluere. Sed iuuenis plus intra seipsum quam in hostem praesentabatur. Nam quies patrem cogitabat, accendebatur. Rursum cum matrem uerberari atque ad necem aprari uideret, moliebatur: reuocabat impetum, referebat gradum, quia retraherat passio inter obsidionis moras, feriatum ex lege superuenit annus qui erat septimus. Cessit pietas religioni, soluta obsidio est: sed eo magis Ptolemæi excitata immanitas, ut quorum obiectu poenam euaserat, eos iugulari iuberet, qui continuo se ultioni exemit, ad Zenonem, cui nomen Cotilæ Philadelphiae regem confugiens, ut eius ope sese tueretur. Nec Antiochus quieuit, qui Simoni patri Ionathae ludibrio suos fuisse exercitus indignabatur: Cupiensque adhuc assurgentes Ionathae primitias extinguere, cum magna ueniens manu

manu Hierosolymam, Hyrcanum obsedit. Repulit Hircanus auro, quem ferro nequibat, refo-
 ratoque (ut Iosephus author est) David sepulchro, tria milia auri talenta eruit: Ex quibus trecenta
 annumeravit Antiocho, ut obsidionem relinqueret, & pretio emptus abiret. Atque ut facti in-
 uidiā leuaret, fertur ea pecunia Hyrcanus instituisse primus xenodochia, quibus aduentum
 susciperet pauperum peregrinorum. Aucupatus etiam Antiochi necessitatem, qua Medis bel-
 lum inferebat, ultus dispendium est: Plurimasque urbes Syriæ sibi adiunxit: Samariam quoque
 ubi postea Sebastia condita est, circumdedit munitionibus, cuius expugnationem Aristobulo
 & Antigono filijs suis mandauit. Quorum obsidio lenta usque ad diram famem, & tetra alimen-
 ta humanorum cadauerum clausos coegit. Qua impulsu necessitate, opem ab Antiocho (cui no-
 men Aspondius) petendam arbitrati, ferentem adiumenta erumnæ societati implicauere. Vi-
 ctus enim à fratribus prælio, fuga sese eripuit neci. Samaritani autem repetita obsidione, cap-
 taque & euerfa urbe seruitio dati. Quo rerum secundarum processu excitati Aristobulus atque
 Antigonus impetum non refrigerabant, sed adiungere sibi finitimos bello coactos haud qua-
 quam dissimulandum arbitrabantur, donec inuidia oborta, bellum immane exarsit, conspiran-
 tibus locorum incolis & coacta ualida manu. Quæ tamen uicta, profundam in reliquum tran-
 quillitatem Iohanni exhibuit, & sibi otium. Hyrcanus trigesimo & primo anno longæ quie-
 tis gratia functus, diem clausit extremum quinque liberis superstitis, quod à plerisque beati-
 tudini datur: moderator egregius & pulchre sobrius, qui nihil unquam uel fortitudini sæuien-
 tibus dereliquerit, in quo actus eius obfuscaretur: uxori summæ rei commisit negotia, ipsam
 consultius ratus, rebus publicis moderaturam, filios præscientia quadam animi tenens non
 diuturnos fore, nec eum sefellit opinio.

Caput II.

Siquidem Aristobulus, cui inter fratres ætas prouectior, mens promptior, principatum
 sacerdotij ad regni potentiam uertit, & diadema primus imponere sibi usurpauit: post
 quadringentos septuagintaquinque annos triumque curricula mensium, ex quo de Baby-
 lone remeans Israel seruitio exutus, in suam terram sese recepit. Superbe itaque nec par-
 tem ponere cæteris contentus fratribus, solum Antigonom honoris specie, quem uidebatur
 diligere, mulcebat: Matrem, quia potestatis exortem, & iudicio uiri fraudatam se expostulaue-
 rat, alligauit uinculis, & usque eo processit immanitatis, paricidalis spiritus ferox, ut & ipsam &
 fratres suos simili modo uinctos arcta custodia detineret, quo prope usque ad mortem suprema
 fame compellerentur, nimirum Aristobulus scelesti paricidij merita soluisset: ac primum in
 ipsum Antigonom ferus animus exasperatur, & de amore in odia conuertitur, ut eum ante
 omnes necaret, quem solum sibi cõsortem imperij pollicebatur, adeo apud improbos affectus
 uilis, ut cito prauis suggestionibus extorqueatur.

Caput III.

Dignum igitur ut crudelitatis eius seriem non prætereamus, quo iudicium Iohannis
 etiam post mortem probetur, qui summam publicæ rei seniori cõmittendam filio
 haudquaquam existimauit, quem tanto declinaturum furore à pietatis lege & nor-
 ma iustitiæ præuidebat. Haud scio morum ne eius contuitu, an insita gratia sacerdo-
 tum principibus, ut his aliqua quæ futura erant, etiam minus dignis infunderentur. Facinus mi-
 serabile fuisse, qui fratribus inuiderent amorem naturæ, inde mali prima oborta est labes, inui-
 diæ commenta consecuta huiusmodi sunt.

Caput IIII.

Composuerunt primo alia, quibus fidem Aristobulus non detulit, & obrectatio-
 nem molliuit charitatis gratia, inuidiæ tribuens dilationis amaritudinem. Ideo fal-
 saueris admiscuerunt ex his quæ ad speciem ueri assumpserant, renitentem circum-
 uenirent.

Caput V.

Scenophegia Iudæorum interim in terris ex lege celebrabantur, dies uidelicet festus &
 plenus reuerentiæ, quo sacrificium solenne deferebatur. Eo die clarus militiæ gestis An-
 tigonus domum reuertitur, & accidit ut fratrem adueniens inæqualem offenderet, ili-
 co ad templum, quid enim præferret religioni, ut erat succinctus ornatu bellico & cir-
 cunfusus comitatu pari, tendit: multus ibi pro fratris salute domini precator, & inde ad fra-
 trem sedulus properat. Hinc calumnia componit ex acerbo felle, & acerbior paratur exitu.

Caput VI.

Continuo enim regem adeunt improbissimi homines, & inuidiam excitant, quod
 pompam armatorum celebratiorem, quàm priuatis mos est direxerit, ostentui uulgo futuram,
 ne quis conatibus eius obuiare auderet. Tanto apparatu non aliud nisi necem regis,
 & usurpandi imperij potentiam affectatam. Haud difficile æger animus in ualido
 fessius corpore impulsus est, ut credibile duceret quod pro uero assereretur: maxime cum dies

Iohannes qui
 & Hyrcanus
 sepulchrum
 David distru-
 pit.

Hyrcanus
 primus xe-
 nodochia in-
 stituit.

Aristobulus
 sibi primus
 diadema im-
 ponere usur-
 pauit.

Aristobulus
 matrem fra-
 tresque uin-
 ctos arcta de-
 tinct custo-
 dia.

Apud impro-
 bos uilis affe-
 ctus est cito-
 que extor-
 quetur.

Iohannes su-
 mam Reip.
 seniori filio
 committen-

dam esse no-
 uit. Scelus est
 odisse fra-
 trem.

Scenophegia
 quæ sint. An-
 tigonus apud
 Aristobulum
 fratrem sal-
 so desertur.

EGESIPPI DE EXCIDIO HIEROSOLYMITANO,

sacratus religioni, mendacij suspicionem excluderet, pompa excitaret inuidiam, infirmitas metum adderet, armatorumq; cohors fidē patrādi sceleris impletet. Itaq; prius q̄ sibi probaretur tentamētum aliquod flagitij paricidalis, stipatores suos cum armis iubet in hypogeo locari obscuro, qui aduenientem Antigonum dolo necarent, nec expectarent imperium regis, sed ipsi extinguerent. Sane mandato per nuntios præmissio ut inermis ueniret, eius indicij qualitatē nupta Aristobulo in aduersum mutauit, ut per illos coniuratos sibi insinuari faceret, Antigono fratrem eius delectatum esse, armorum decore, quibus proxime accinctus affnerat, sed præ ægritudine intentius non considerasse: nunc petere omnē illum ornatum bellicum, quem sibi composuit ad fratrem deferat, gratum hoc regi futurū si armatus adesset. Antigonus doctum non præuidit, dicto paruit eo studiosius, quo magis placere regi pariter & fratri desiderabat, decumbebat Aristobulus, in castro cui nomen primo Baris, postea Antonia fuit uidelicet ab Antonio triumuiro, donata appellatione cum urbis dignitate. Eo postquam Antigonus appropinquauit, atq; accessit ad illum obscurum transitum, conspicientes armatum opprimunt. Is stipatores adorsū repente iuuenem præcepto satisfaciunt, atque imprudentem occidunt. Is locus Stratonis turris appellabatur, quo deceptum uocabulo Iudam, qui erat Essenus genere, opinio est si equens: quem siue probitate uitæ suę, siue mystica obseruatione, sæpe quæ futura erant annuntiasse historia uetus prodidit.

Hypogeum
Subterraneū

Baris,
Antonia.

Turris Stratonis. Iudas
Essenus, futura
annūtiat
se fertur.

Antigonus
occiditur. Iudas
Antigoni
mortem præ
nuntiat.

Aristobulus
ob fratricidi
um in mor
bum incidit.

Aristobulus
sa guinem
euomit.

Alia, eo q̄
profido quo
dam disp. do
mini, libatū
perempto, se
le, pari. sang
ui uideretur.
Somno e rei
cau. que fuit,
cum file.

Antigoni ca
daver ad Ari
stobuli fra
tris sangui
nem clamo
rem emittit.

Exoptat si
bipfi uindi
ctam Aristo
bulus. Alex
ander Aristo
bulo fratri
succedit. d

Regnans i cu
pido ne ra
tribus qui
dem parcere
uouit.

Caput VII.

IS ut accepimus, cum uidisset Antigonum prætereuntē ut fratrem reuideret, dicit ad eos, qui numero discipulorum eius annectebantur: papæ nunc mihi bonum est mori, quando mihi mortua ueritas est, uiuit Antigonus quē necesse est hodie interfici, locus autem eius neci decretus Stratonis turris, qui sexcentis hinc stadjijs abest hora iam diei quarta. Tempore itaq; excluditur prædestinata mortis fides, hæc ubi dixit, intentius ipse secum conferre cepit quomodo eum sefellisset opinio. Nec multo post indicium deferretur interfectum esse Antigonū in hypogeo ad Stratonis turrem, qui locus simili uocabulo æque ut ille qui erat in maritimis Cæsareæ nuncupari solebat. Quo facinore patrato Aristobulus secum ipse reputans quid sceleris admiserit, in morbū ipse incidit. Erat in oculis paricidium, perturbatio in animo, nec alibi ullum interuallum dissimulationi dabat. Defigebatur in imis uisceribus dolor, inuidia in miserationem uersa est, quod innocentem peremisset contra ius germanitatis, tanti sceleris immanitas mentem exulcerabat: non somnus oculis, non quies animo dabatur. Serpebat cæco uulnus dolore, coquebantur ægra præcordia, ac duræ sollicitudines sauciabant inualidos artus, & crebro gemitu pulsabant alta nimis suspiria.

Caput VIII.

ITaq; immoderata moestitudine eo prorupit morbi uis, ut euulsis uisceribus sanguinem uomitu oris reijceret: Quem puer aulicus regis usibus præbens ministerium foras extulit, atq; imprudens facti quod casu potius quam industria gerebat, ad eum locum peruenit, in quo Antigonus fuerat extinctus, illic supra rorantes adhuc fratrum sanguinis maculas, percussoris sanguinem effudit. Clamor subito factus & gemitus intuentium, eo quod profunda quadā dispositione domini libatus perēpto scelestissimi paricidæ sanguis uideretur. Sono excitus causam quæ fuit cū sileret, elicit studio quærendi & metu indignationis. Cuius accepto indicio suffusus oculos lachrymis, & quantum erat in eo uirtutis ingemiscēs, haud inquisitum rependitur meritis meis congrua uicissitudo. Neq; enim dei oculum tam impij machinator sceleris prætereire poteram. Matura flagitij ultio subest, & iam digno conuenior paricidij mei pretio. Vale corpus, quousq; animam fratri matriq; condemnatam detines? Quid per partes eis libo meum sanguinem? in me omnis (si qua est pietas) contorqueat manus spiculum, ac me omnes filij germaniq; ultores pietatis gladio transfigant. Mactetur hostia paricidalis atq; imoletur uiolatę necessitudini, totum simul caro noxia sanguinem euomat. Non uiscerum meorum cruciatibus & lenta tabe dæmonium exaturetur, quod me in tam nefarios ausus saui facinoris impexit. His dictis finem imperij ac uitæ edidit. Vix anno functus potestate regia, propter quam paricidium non effugerat.

Caput IX.

Soluit ilico mulier, atq; exiit uinculis fratres defuncti, regē constituit Alexandrū, cui & proceras ætas, & moderatio suffragari æstimabat. Qui ut regnū adeptus est, fratrem quē aduerterat regni competitorē statim interemit. Reliquū, q̄ supererat ex fratribus uitæ ac saluti potius q̄ regno intentum, reseruauit, uacuum negotiorum: continuoq; (ut se habet inquietudo morę) bello pacē mutauit. Congressuq; habito aduersus Lathyb; Ptolemæum, plurimos quidē hostiū interfecit, sed ad Lathyru uictoria defluxit. Cui tñ uictoriæ fructū ademit Cleopatra mat̄, coacto in Aegyptū cōcedere, ut mortē sibi imminenti euaderet, Eius absentia aucupa-

aucepatus Alexander, dum regni eius partes inuadere cupit, etiam Theodoros in se conuertit, quoniam potissima quæque de eius possessiõibus sibi associauerat. Improviso itaque impetu Theodoros regias opes occupauit. X. milia quoque Iudæos prælio fudit, sed super plagam non fractus Alexander, plura adhuc de hostiũ partibus suo imperio adiunxit, captarumque urbium populos seruitio subegit. Hos bellandi successus domestica seditio interpolauit, & orta de cõuiujs usque ad bellum contentio processit. Familiari peste huiusmodi Iudæorum uiris, ut de epulari ludo se in arma excitent, ac nisi peregrina auxilia regi præsto fuissent, seditio præualuerat. Sed aduentitia ægre manu licet compressa est, tamen octo milibus ferme Hebræorum interemptis, inde in Arabiam iter direxit, ac nonnullæ eius urbes subactæ: tributa quoque Moabitibus & Galaaditis iure uictoriæ adscripta. Vnde regressus in Amathunta, Theodoro tantis eius successibus stupefacto, uacuum defensoribus castellum inueniens, sine mora expugnauit. Non usquequaque tamen otiosus Obedas rex Arabum fuit, nec inulta diu regni sui passus dispedia. Nam insidijs opportune locatis, omnem exercitum eius deleuit, conclusum uallis profundo & multo camelorum agmine attritum. Euasit tamen Alexander, & fugiens de prælio, Hierosolymitanæ urbis receptacula petit, inuisus suis, quoniam recruduerant odia erumnæ eius occasione, quia tantæ potentiæ metu premebantur. Nec silentio tegebatur animorum discordia, aut uerbis tantummodo exercebantur, prælio nõ uno, sed plurimis decertatum. Quibus extincta fere L. Iudæorum milia, quos Alexander interemit, suis quam hostibus perniciosior, & maiore uictor detrimento, quoniam regni sui uires uincendo attriuerat. Vnde nec ipse quidem iam suis uictorijs delectabatur, auersusque a prælio arte tractabat sibi subditos, ut iam nõ armis premeret, sed uerbis urgeret, ac solis sermonibus offensionum genera dissolueret. Nihil tamen proficiebat ad colligendam sibi gratiam, quoniam fictis facinora præponderabant, atque ipsa repentina conuersio ad penitentiam, morumque inæqualitas sæua passis suspecta habebatur.

Caput X.

DEnique cum simulata eius placiditate se circumueniri arbitrareretur, Demetrium regem sibi auxilio futuræ aduersus Alexandrum in bellum excitauerunt. Pugna in manibus nec comperendinata, quamuis uni aduersum duos exercitus numero inferiore certandum foret. Mille enim comitatus equitibus, & sex milibus peditum, quos mercede sibi associauerat: X. milia quoque Iudæos sibi conspirantium in bellum accersens, iuxta urbem Sichimam occurrit hostibus, quibus tria milia equitum erant, & peditum XL. milia. Tentatoque utrinque agmine, ubi neque Demetrius pecunia conductos desciscere a fide uidit, neque Alexander de Iudæis aliquos, quibus se Demetrius adiunxerat, deposuisse erga se odia cognouit, armis discernendum existimauerunt. Superior bello Demetrius factus, plurimo tamen suorum sanguine. Namque ab his qui e diuerso mercede conducti uenerant egregie bellatum, ita ut usque ad mortem uirtute ac fide certauerint. Destitutum itaque sese Alexander uidens cæsis suorum cateruis, in montes concessit. Sed præter utriusque spem ad alterum eorum species uictoriæ peruenit, fructus alteri, ad altere partes, quia & Demetrius nudatus est discessu Hebræorum, qui eundem ad societatem rogauerant, & Alexandro ex ipsis VI. milia sese adiunxerant, more quodam humani ingenij astipulantibus ad misericordiam rebus aduersis. Cessit itaque Demetrius ei quem bello uicerat, uidens illum affluetibus paulatim Hebræis iam pugna idoneum, sese cum paucis relictum. Cuius uictoria libertate assuetis damnationis metum mouebat. Rediit Alexandro sæuitia cum securitate, regnumque in suos, & usus belli reformatur. Quærenti ab his quidnam faciens, animos sibi plebis conciliaret, responsum est, si moreretur. Vix enim fore cum mortuo, tam grauiam perpassi, in gratiam reuerteretur, ut odia aduersus defunctum deponerent. Quibus excitatus rebellandi assuetudine multis necatis, reliquos coegit in urbem, cui nomen Besemele. Cuius expugnatio acerbiorem solito pestem inuexit, tam sæuo crudelitatis processu, ut ex eo numero octingentos in media ciuitate crucifigeret. Quorum in conspectu coniuges eorum filiosque iugulari præcepit.

Caput XI.

Hæc spectabat accumbens in medio concubinarum, lætus inter escas & pocula, sed magis sanguine quam uino inebriatus, hoc solo facto amplius populum quam bello deterruit: ita, ut proxima nocte Iudæos VIII. milia ultra Iudæam discederent, quibus fugæ finis mors Alexandri foret: tantique horror mali quiete regno attulit. Sed ubi a domesticis feriatum præliis, exorta est ei causa inquietudinis: Antiochi aduersum Arabas expeditio, quam sibi terribilem & periculo futuram arbitrabatur. Hic est Antiochus qui etiam Dionysius appellatur, Demetrii frater, a Seleuco ultimus, cui transitum negare cupiens Alexander inter urbem Antipatridem, & Ioppes littora, foueis ingentibus ductis muroque altissimo, turribus quoque e ligno im-

Alexander rex constituitur.

Ad Lathyrum uictoria decessit.

Theodorus decem milia Iudæorum prælio fudit.

Octo milia Iudæorum ferme interempta.

Amathus.

Obedas Rex Arabum Alexander uicit.

Alexander L. Iudæorum milia occidit.

Repentina conuersio ad penitentiam, morumque inæqualitas suspecta habetur.

Iudæi Demetrii regem sibi asciscunt.

Demetrius uictor.

Deficiunt Iudæi a Demetrio ad Alexandrum.

Ridicula Alexander a suis responsio.

Misselim Ioseph. bel. Iud. lib. i. cap. iij.

Alex. octingentos in media ciuitate crucifigit.

Crudelitas pacem conciliat.

Antiochus, & Dionysius.

Alexander
fuga sibi con-
sulit.

Antiochus
occiditur.

Aretas.

Quies insue-
ta aegritudi-
nem gignit,
& post aegri-
tudinem la-
bor impro-
bus mortem.

Alexander
moritur duo-
bus superstiti-
bus liberis.

Alexander
uxori Alex-
andri regni
reliquit.

Mulier mole-
sta, sagax, &
prouida, non
nunquam op-
time regit,
non tam ar-
mis q̄ religi-
one.

Hyrcanus ad
regnandi
spem eligi-
tur.

Pharisæi qua-
les sunt.

Diogenem
pharisæi dela-
tum occide-
runt.

Aristobulus
pro facinoro-
sis ad matrē
intercedit.

positis: eludit operam magno suorū labore, nullo hostis impedimēto. Siquidem negotio facili repletæ foueæ turreſq; exuſtæ, ipſe quoq; Alexander fuga ſibi conſuluit, eo tutior, q̄ nequa q̄ tanti exiſtimatus, ut eum uictor principis loco perſequi deberet. Nam ſecundis partibus reſeruatū, ut itineris obſtructi iniuriam acceptam ulciſceretur. Rectum autem in Arabas iter direxit, quorum rex in loca prælio opportuna ſeſe cōtulerat. Deinde ſubito conuerſo equitatu, maxima uia cōmultitudine effuſas ac ſine ordine ruentes hoſtium turmas inuaſere. Certatū acriter quod Antiochus reſtitit (renitebatur enim) quamuis exercitus eius quaſi more pecorū obrun- caretur. Vbi uero & ipſe cecidit (nam præ cæteris ſeſe offerre ſolebat periculis) auerſi omnes, quorum maxima pars incerto fugæ diſperſa extinguit, reliquis in uicum, cui Annana nomen, coactis, atq; alimentorum inopia conſumptis, uix pauciſſimi ex his tanti cladi ſuperſuere.

Caput XII.

Hoc ſucceſſu Aretas etiam à Damascenis ad regnādum expetit, ut Cœles Syriæq; im- peritaret quo Ptolemæum excluderet, quē maxime inſeſtis odijs perſequebatur, nec ludæam immunem reliquit incurſionis, de qua uictor, licet ſuperato Alexandro, ſe- cundum utriuſq; tamen partis conuentū diſceſſit ac reuertitur in ſua. Alexander autē

Pellā evertit, & Geroſam petijt, iteꝛ de Theodori poſſeſſionibus aliquas ſibi adiungere parās, eamq; ſibi bello uendicauit. Inde in Syriā progreſſus Gaulonē & Seleuciam & Gamalam euer- tit, ultus ſuperioris belli contumeliam, ipſas quoq; Antiochi munitiones diruit. Quibus ex lo- cis iter in ludæam cōuertit, ac præter ſpem cum gaudio totius gentis ſuſcipitur, p̄ mirabili ſuc- ceſſu rerum geſtæ: ubi parta bellandi quies exor dium tribuit aegritudinis, atq; aliquantum quartanis febrīū uicibus affectus, leuato pauliſp̄ in cōmodo, dum negotia repetit militaria, nec modū ſeruat animo ualidior q̄ corpore, cōminuit omnem ſuæ uigorē ſalutis, uiresq; abſum-

ptit, atq; ita mortuus eſt. Viginti itaq; & ſex annis uario rerū eueꝛtu, aduerſum innumeros bel- lorum tumultus regnū tenuit, & duobus liberis ſuperſtitibus deceſſit, quos impares regni exi- ſtimans gubernaculo, ſummā rem uxoris propriæ delegauit ſolicitudini, quoniā eam acceptio-

rem populo cognouit, atq; hoc apud uniuerſos inueniſſe gratiam, q̄ etiam ipſa ab immanitate uiri ſemper alienam ſeſe faciendā exiſtimauerit, ut nō ſolum refugeret flagitioꝛum conſortia, ſed etiā reſiſtēdo eius iniquitatibus, totius in ſe plebis beneuolentiā circumueteret. Nec improvida uiri ſententia fuit, nam regnādi ius mulier inoffenſe exercuit, ſine ullo ſcæminei ſexus impedi-

mento, & acquiſiuit moderandi gratiā ſacræ legis obſeruatione. Nam dum attentior circa tem- plū cura exerceretur, & dimiſſa miniſteria fraudis ſucceſſit imperij uigor, nec tñ affectu infra- cta materno regni cupido. Siquidē ex duobus liberis electus unus ad ſpem regnandi nō pote-

ſtatē: Hyrcanus uocabulo natu ſenior, ingenio remiſſior, Ariſtobulum uero acriorē animo, ex- pertē poteſtatis, emolliebat priuatū humilitate. Aſſuerūt ſe phariſæi mulieri genus hominum ſecundum legis doctrinā exercitatū, ſecundū qualitātē affectus callidum, auidū negotioꝛum, pecu- niæ appetens, q̄ captātes elatā mulierculā, ſecūdum ſcientiā iuris diuini extollēdo ſuam fecere,

ut pleraq; etiam regni negotia ipſis cōmitteret, adhiberent quos uellēt, quos uellēt excluderēt, atq; aulico exuerēt miniſterio. Quid plura: ita ſeſe inſinuauere, ut cōmodoꝛum omniū fructus ad eos puenirēt: ſumptus & moleſtiæ mulierē ſolam afficiebāt. Nec mediocriſ mulieri ſpiritus, ut

maxima quæq; auderet, atq; ſuper ſcæminei ſexus conditionem prælia diſponeret. Siquidem & præſtatiſſimā de ſuis manū parauit, & peregrini exercitus copias coegit ingentes, ut nō ſolum domi tuta ad omnē regnādi ſecuritate m̄ foret, ueꝛ etiam exteris potētibus eſſet formidabilis.

Ea tamē reliquis præſtabat omnibus, ſed phariſæis q̄ſi inferior obtēperabat. Erat Diogenes in regno eius, q̄ de potētiſſimis Alexandri amicis familiaritati eius inheſerat, eum adorſi obrun-

cauere, memorātes ipſius cōſilio octingentos illos in medio urbis ab Alexādri cruci ſuffixos, in ceteros quoq; facinoris autores quoſq; ut pergeret ultio mandatum. Nec abſque ira q̄s pha- riſæi præcipiebant, non q̄s ſocietas ſcleris inuoluerat. Quo metu perterriti pleriq; quibus hu- iuſmodi pericula intēdebant, & maxime præſtantioreſ opibus aut dignitatibus, ab Ariſtobulo interceſſionem implorauere, ut matrē ab executione præcepti ſeuerioris ad meliora inſlecteret:

Ille ſibi gratiam parare cupiens, non detrectauit. Mulier ægre licet, oranti tamē filio conſeſſit, ut cōtuitu honorum quos geſſerāt, qui in huiuſmodi inuidiam arceſſebant, ſupremæ necis ſen- tentia mitigaret, atq; eos tantū quos obnoxios ſuſpectaret, & patrādi flagitij inſcentores fuiſſe, urbe egredi iuberet. Qui accepta uitæ ſecuritate p̄ agros dilapſi ſunt. Cap. XIII.

Eodem tēpore cauſa accidit, ut Damascū iuuetus dirigeret, qm̄ Ptolemæus frequētibus incurſionibus incolas memoratæ urbis terrebat, cuius negotij neceſſitas occupauit de exercitu Alexādriæ ualidā manū, Cleopatrá quoq; Tigranes q̄ Armenijs imperitabat in

in urbe, cui nomen Ptolemæis, obsidione clauserat, quem muneribus Alexandra mulcebat, ut à se auerteret. Quem Lucullus facta irruptione in terras Armeniorum infectis rebus redire coegit, cōsuetius ducētem sua tutari, q̄ aliena adiungere. Tātis itaq; negotijs intenta Alexādra, in morbum incidit. Quā occasione rapuit Aristobulus ad suas artes, & cōgregata manu conspirātibus secum, q̄s feruor naturæ ad prærupta quæq; audendū cupienti adiunxerat, thesauros occupat, eorumq; copijs inuitauit ad militiā uolūtarios, ac pretio cōponit, ut in omnia quæ uellet fidē præstarent, atq; infulas regis induit. Turbatus animo Hyrcanus matrē lachrymis cōueniebat. At illa spirās ferocia, filios & uxorē Aristobuli in castrū recludit, cui nomen primo Baris, postea Antonia appellatum, de q̄ supra memorauimus. Cæpta Alexādræ celeri eius obitu destituuntur. In hæreditatē omnē Hyrcanus successit, q̄ uiuente adhuc matre dignitatē induerat sacerdotij, Aristobulus uirtute & sapiētia præstabat, res usq; ad contētionem atq; in congressionē deducta: ubi consertū, pleriq; relicto Hyrcano, illum altē bello meliorē secuti. Hyrcanus comitantibus secū qui bello reliq; fuerāt, cōfugit in Antoniā, repertisq; filijs & uxore Aristobuli, p̄ obfides salutē inuenit, q̄ ne qd asperū in suos fieret, Aristobulus pacto cōsultit. Cōuentū fratris huiusmodi fuit, ut regno Hyrcanus cederet, atq; ad Aristobulū ius omne imperij trāsiret. Nec tamē Hyrcanum inhonorē relinqueret, sed regni exortē honore alio fungi fineret, quē ipse impartiuisset. Trāfactio huiusmodi etiā religione tēpli sacratā assensionē utriusq; tenuit uolūtariā, inde cum gratia discessum est, ac se inuicē salutantes, Aristobulus in aulam regiam sese recepit, Hyrcanus æquanimiter in domum Aristobuli concessit. Caput XIII.

Consultius est sua tutari q̄ aliena adiungere.

Hyrcanus in matris hereditatem successit omnem

Ed fuere, quos metus ac rerū mutatio incefferat, qui se studuisse aduersus Aristobulum recordarentur, & præ cæteris Antipater, is erat Idumæus genere, moribus apud suos clarus, nō tenuis pecuniæ, & ideo præualidæ potētiae, arte mira factus ad cōtemnendam pecuniam propt̄ conciliandā gratiam. Qui Hyrcanū consilijs suis p̄territū, quod nullā salutis suæ spem tutam haberet: q̄ imperio decessisset, nisi transfugio sibi consuleret, ubi ad suas artes inclinauit, insinuat Aratæ regis fouendū auxilio uirum, q̄ circūuentus foret ut regno cederet, decorum hoc fore regi si arbiter fieret imperij restituendi, multoq; pulchrius si circūscripto, cui primitiua regni cōpeterent, dolo sublata reformari iuberet, illū uersutū & callidum, & ideo suspectū uicinis: hūc mitem & quietū qui pro summo beneficio acciperet, quicquid sibi ab externo tribueret, cui frater etiam regnādī ius ademisset. Præparatā itaq; Aratæ regis gratiam Hyrcano annuntians fugiēdi spem detulit, & uia demonstrauit, ut secum peteret Petram in sinibus Arabiæ sitam, q̄ in loco regem adirent, qui precibus Antipatri donisq; inflexus, plurimā bellatorū manum Hyrcano adiunxit, ut regno restitueret. Erant fere peditū equitumq; quinquaginta milia, à q̄bus prima pulsus congressione Aristobulus Hierosolymam confugit, ibiq; inturus aduersus tantā hostium multitudinem, quæ clausum expugnauiisset, nisi Scaurus ductor Romani exercitus alterius belli occasione, qd aduersus Tigranem gerebat, soluisset obfidionem missus à Pompeio, cui recepti Mithridatis ultio grauis, belliq; in socerum transferendi propositū exarsit, q̄ causa Syriam infestari p̄ Scaurum præceperat, quū ipse Tigranem atq; Armeniam urgeret. Scuro itaq; aduenienti Damascum, q̄ Metellus & Lollius funditus euerterant, occurrere fratrum legati, sibi quicq; Romanæ opis auxilium implorantes, & quamuis inferioribus esset uiribus Aristobulus, præponderauit tamē pecuniæ oblatione. Vendit summa prælialis certaminis talētis trecentis, & iustitia postulati pretio pensat. Qua pecunia sibi annumerata, denūtiat Scaurus Hyrcano, regiq; Arabiæ discedere ab obsidione, aut si permanerent, sciret sibi aduersum Pompeiū & Romanos bello certandū. Eo terrore obsidio soluta, Aretas Philadelphiam petit, Scaurus Damascum reuertitur. Aristobulus aut uix dum idoneus ppulsando periculo manum colligit, hostem insequitur, & ad Papparonem (id uocabulū loco) sex milia hostium, simul & fratrem Antipatri Fallionem prælio fudit, Hyrcani atque Antipatri spes lapsa est, quibus fiducia omnis in Arabiæ uiribus erat. Caput XV.

Aristobulus Hierosolymam confugit.

Scaurus missus à Pompeio obsidionem soluit.

Aristobulus præponderauit oblatione pecuniæ.

Ed ubi Magnus Pompeius adire Syriam cœpit: & Damascū aduenit, à Romanis, quorum auxilijs infracti de manibus uictoriā amiseret, opē postulant: Pompeiumq; ad eū tanq̄ iusti arbitrū, & minime auarum pecuniæ, allegationibus itaq; non muneribus (ut ante niti cœpere: qm̄ integer animus aduersus corruptelam pecuniæ, laqueis auaritiæ non capiebatur, & gratuito odisse poterat fraterno insidiatū honori: & ideo his eū adorsū querelis, quibus & Aristobulo fieret inuidia, qd indignus aliena inuaserit, & Hyrcano conciliaretur gratia, cui uel merito uitæ, uel ætatis suffragio regnādī ius cōpeteret: astipulante presertim matris autoritate, quæ & iudicium eligendi habuit, & ius conferendi. Nec Aristobulus diu absuit, quis nihil in magno pectore q̄ suis artibus cōduceret, intueret: Præsumebat tñ de Scauri redēptione, scilicet;

Magnus Pompeius Syriam adit.

*Aristobulus
in Alexandri
um castrum
confugit.*

*Locus quo
balsamū gignitur.*

*Aristobulus
obstupescit
nihil non of-
fert, sed pau-
ca praestat.
Gabinus a
Pompeio mis-
sus pro pecu-
nijs expeten-
dis expulsus
est ab Aristo-
bulo.*

*Alij portas a-
perire, alij ob-
ferare nitun-
tur.*

*Complectum
est uaticiniū
Dauidicū.*

*Pisoni aula
regia, cetera
raque urbis cō-
missa sunt.*

seque eius iactabat societate. Venit itaque regio ornatu praeditus, & prope maiore, quam sole-
bat, stipatus ambitu, ut qui de iustitia diffideret, ad quieti praedictum excluderet, spem
obediendi negaret; sed diutius tolerare Romam. consulis sublimitate nequiuit, cui moris erat re-
gni exorti regibus imperitare. Itaque ubi ad urbem uentum est, cui nomen Diopolis, alio conce-
dit Romanam dignitatis supercilium, de dignatus regni tumore. Qua secessione Aristobuli, est non
mediocrius datus offensionis locus, usque adeo commoto consule, ut statim arma Romana in Iu-
deam conuerterent. Coniunctis Syriae etiam plerisque auxiliariis, quem ubi comperit Aristobu-
lus ad urbem Scythopolim, atque inde Cochas appropinquare, unde erat Iudaeae exordium posses-
sionis, confugit in Alexandrium castrum munitum admodum, & in monte altissimo situ. Quo
cognito, iubet eum Pompeius descendere: at ille tanquam herili praecocepto obedire inde eorum existi-
mas periculum potius subeundum, quam obtemperandum imperio animi immodicus arbitrabatur. Sed
referta populis Romana castra desuper spectans, simul a suis monitus, non laceffendos quos
in nomine ac potestate totus prope orbis terrarum concesserat: descendit, pluribusque usus qui-
bus regnum sibi iure delatum astruere contenderat, uel generis debitum necessitudine, uel exerci-
tus iudicio qui secutus sit ualidior, deseruerit ignauum: uel, euentu praesentis, uel pacti conuentione
ad munitionem reuertitur: rursus cum Hyrcanus consul aduersum, uocatus ad iudicium Aristo-
bulus sese representauit: Sed cum adhuc comperendinari cognitionem uideret, in castellum re-
gressus est. Medius enim inter spem & timorem putabat, quod imperijs eius obediendo ad sui
gratiam Pompeium inflecteret. Sed ne ui adigeretur, iterum imperio cedere, in Alexandrium sese
recipiebat. Nec praeterijt Magni regis uersutia, iubet eum discedere munitionibus: idque factum
rum, datis ad singulos custodes munitionum literis, sese astringeret: iussis quidem paruit quae
non audebat refellere. Protinus tamen Hierosolymitanis mœnibus sese abdidit, & bellum ad-
uersum Romanos parare cepit. Pompeius quoque fugientem insequi, urgere clausum, neque pa-
randis belli usibus tempus ullum dare, direxit Magni intentionem de Mithridate nuntius quod
morte bellum finisset, urbis Hierico in finitimis suis Pompeium tenebat, cum rei memoratae in
cudicia uenirent: locus prope urbem, in quo balsamum gignitur, uirgulisque innascitur, quae acu-
tis lapidibus incidunt pueri agrorum, perque eas incisiones distillat humor lachrymis pul-
cher rorantibus. Inde uir militariae uetus compositis ordinibus, ad uesperum castra mouit, &
primo diluculo Hierosolymitanis mœnibus astitit, atque improuisus armatas acies infundit.

Caput XVI.

Obstupescit Aristobulus dispositionis specie, uiroque robore, militum alacritate, spem
occurrit, ueniam precatur, pecuniam, urbem, sequitur offerens. Verbisque in mollioribus suppli-
citer inflexis mitigauerat indignationem consulis: sed irrita precatione, quia effectus
deerat promissionis: non solum negatis pecunijs, sed etiam urbe excluso Gabinioque ob-
latam petitem uenerat, bellum incubuit. Namque Magnus adhibitis custodibus Aristobulum: sed
mœnia speculari cepit, atque explorare diligentius, quibus in locis tentaret irruptionem: sed
quum & ualida murosque circumspiceret quod expugnari nequirent, & templum in urbe haud in-
ferioribus circumdatum munitionibus, ut geminum esset ingressus periculum: & a defensoribus
templi, & ab his qui murorum propugnacula tuerentur, haesit animo dubius, sententiamque incer-
tus per aliquantulum temporis, cum subito intra urbem orta seditio, uolentibus Hyrcani socijs urbe
recipere Pompeium, renitentibus Aristobuli propugnatoribus: illi portas aperire Magni, ista
obserare, bellumque inferre, ne regem eriperent. Sed pluribus quos terror potentiae Romanae an-
xerat cessere inferiores, atque in templum sese recepere soluto ponte, qui transitu per uiam urbem
ac templum medius coniunxerat. Receptus itaque in urbem est exercitus Romanus, & suis mani-
bus Iudaei aperuerunt portas: non multo post urbis ac templi expugnatoribus futuris. Comple-
ctumque est illud Dauidicum: Deus uenerunt gentes in hereditatem tuam, polluerunt templum
sanctum tuum. Sponte itaque tradidere regalia sua, cessere aulicis: Pisoni claro inter suos uiro &
militariae stipendijs exercitato, id negotij commissum est: ut manu ualida aulam regiam ceteraque
urbis tuenda existimaret. Quod ab eo sollicito curatum, quasi ad ea defendenda potius quam occupan-
da Romanum exercitum ductauerit. Ad templi autem irruptionem, quoniam pertinaciter resisteba-
tur, Iudaeos Magnus parauit socios uidelicet Hyrcani, ut si fieri posset aliena Romani mysteria
non profanarent: simul ut suis manibus Iudaei fossas replerent, impio ministerio & turpi ob-
sequio seruiuerunt manus eorum in cophino, mentes in sacrilegio: sed nihil proficiebat congestio,
cum reniterentur e muris Aristobuli fautores: & desuper afferrent impedimentum, irritaque
Pompeio fuissent exordia: nisi incurrentibus sacris religionis diebus, quibus ab omni uacare
opere Iudaeos uetus obseruatio solet, imminere suos aggerendis terrarum tumulis imperauit-
lecta

setifola enim conferendæ manus usurpatione in consuetudinem uersaretiam sabbato, si tamen inferatur prælium, & salute extremum petatur periculum, decernendum sibi ferro Iudæi existimant: reliqua certamina religioni ducunt. Iam uallum excreuerat, iam machinæ admotæ, repugnabāt regij murorum altitudine fortiores, nec intermixti prælijs propiore Magni accessu inclinabantur. Stupebat Pompeius acres uiroz animos, muri decorem ac magnitudinem, & nusquam remissa officia sacerdotum in medio belli furore: tanquā profunda pax esset, nihil de erat sacrificiorum solēnitati, inter bellorum iacula mortesq; cæcorum fundebatur sanguis hostiarum. Victimæ altaribus imponebatur, ante aram positi feriebantur. Tertius iam mensis anceps adhuc certamen tenebat. Primus Sylla ortus Cornelio, Faustus, & duo centuriones: quoz uni nomen Furio, alteri Fabius erat, deiecta terra murorum, templum irrupere singulis sequentibus sese cateruis, & circū dantes undiq; templi interiora, quoscunq; reppererant gladijs transuerberabant, cædebantur fugientes, repugnantes alij obruncabantur. Nullus parcendi modus: nec tamen ea sæuitia bellantium obsequia uatum impedita. Nudatis gladijs imminebat hostis, illi tamen sine ulla perturbatione soliti uicem muneris exequabantur. Nullum intermissum est officij genus. Quicquid ad purificationis solennitatem, quicquid ad cultus sacri obseruantiam spectare poterat, impletum est (Tanta erat cura ministerij) atq; utinam pro ueritate deuotionis & fidei fuisset: maiora quoq; à suis orta pericula quam sibi ab Hebræis inuicem inferebantur, atque intus pugna uehementior, & à seditiosis propius & anceps periculum: à fronte externus hostis, à tergo lateribusque domesticus urgebat. Caput XVII.

Sylla ortus
Cornelio.

ITaq; conclusi undiq; alij se præcipitabant, alij patriæ incendijs exurebantur. Sacerdotes tamen usq; ad ultimum in suo munere perseverabant, hortantes se inuicem ne in posterioribus ponerent officium religionis, q̄ salutis præsidium: recte secū agi si pietati impenderent, qd deberetur necessitati, pulcherrimumq; si in patriæ sinu sepeliri liceret. Quid aut iuuaret uidere & superstite uiuere religioni: præclarū potius opus muneri commori pio. Qd si quis periculi metu deserat, sacrilegiū est: si quis impleat, sacrificium & pia passionis uictoria. Insulati itaq; sacerdotes inter suas hostias immolabantur, & amicti sacerdotalibus stolis inter cadauera cæcorū humi iacebant. Fusa illic Iudæoz XII. milia, Romanoz pauci extincti, plures uulnerati sunt. Nihil tamen grauius in illa miseria ingemuerūt Iudæi, q̄ quod illa abscondita ante sanctificationum mysteria reiecta gentibus, ac manifestata sunt: deniq; Pompeius curarum istiusmodi declinans superflua, dum triumpho potius am busta ambiret: sequentibus sese suoz plurimis, uidit tabernaculum secū dum quod soli principisacerdotum solenni accessu patebat, atq; intus inspexit lucernam, & mensam & thymiamata, & tabulas testamētis: superq; eas Cherubin, multitudinem aromatu dispersam, & sacræ pecuniæ talenta duo milia, in quibus quum plurimum auri esset, integer tamen ab omni cupiditate uel ipsa, uel si q̄ sacrorum uasorum inuenta sunt, intacta seruari præcepit: & sequenti post excidium die Teocorus iussit mundari templi interiora, & celebrare assueta sacrificia: Hyrcano quoq; principatum sacerdotij dedit, prompta eius opera usus in obsidionis necessitate: nam & si infidus suis, Romanis tamē fidelis, ut sua patria expugnaret. Sed puto neminē dici fidelē posse, q̄ suis fuerit infidus. Nō perfuntorie itaq; in ipso prælio iuuit hostes suorum, uel qd extra murū populi multitudinē annitentem Aristobulo retraxit ab eius societate: ad oia tamen qbus uel præueniēdi Aristobuli, ducentiq; eius autoritate, uel conficiēdo celeriter bello Pompeius egregius imperator fuit. Pro claque hoc addidit ut in uictoria modū teneret: deniq; benignitate sibi magis, q̄ terrore quos uicerat, associauit, autores tantūmodo belli securi percussit: Tributum quoq; uictis imposuit, statuit ducē, Iudææ fines determinauit. Suis ergo finibus circūscripta Iudæa est: reformauit etiam Gadaram, q̄ Iudæi euerterāt, rogatus à Demetrio, q̄ patriæ suæ huiusmodi gratiam à patrono poscerat: & in hac causa, & in plurimis apud Magnū supra libertorum modū usq; ad inuidiam excellens: Aristobulū autem cū filijs, & locero eius captiuos statuit secū Romam deducere: sed unus ex sobole regia in itinere elapsus custodibus, domum reuertitur, ei nomen Alexandro, & fratre proeuctior & sorores duæ. Antigonus itaq; æuo iunior cū foeminei sexus germanitate ad urbē deducitur, Pompeiusq; Ciliciam, deinde Romā petijt. Caput XVIII.

Insulati sacer
dotes inter
hostias im
molabantur.
Pompeius in
spexit taber
naculum su
æcorū. Hyr
cano sacerdo
tij principa
tus datur a
Pompeio.

Aristobulū
captus Rom
am ducit
tur.

Turris Strato
nis postea
Cæsarea.

AT in Syria Scaurus, cui ducis officio præerat receptis urbibus, quas Iudæi inuaserant in mediterraneis Scythopoli, Ippone, Pella, Samaria, Iannia, Marisa, Azoto, Arethusa: maritimis quoq; Gaza, Ioppe, Dora, & ea quæ Statonis turris olim uocabat: postea autem Cæsarea nuncupata sub imperio Herodis, qui & ornatum addidit, & nomen mutauit, aduersum Arabas bellum moliebatur, Iudæam inter Euphratem & Aegyptum: Syriam quoque suis reformatam finibus iudicio coercens prædandique cupidine, quod potius

teor,

reor, quod proferendi imperii gratia, summam regni Arabiae Petra inuadere uolens, difficultate quidem locorum impeditus irrumperere nequiuit: plura tamen uel propinqua urbi uel longe posita deuastauit, quibus in locis exercitum eius morantem fames inceserat, ac pene incidisset facinus miserabile, nisi per Antipatrum laborantibus Romanis Hyrcanus alimoniam ministrasset. Idemque de consilio Scauri Aretam monuisset soluere bellum pecunia: denique trecentis talentis Arabs hoste se exiit, Scaurum redemit, hoc regressionis eius pretium fuit: quae res Hyrcano fida cum Romanis firmavit societatem, & profunda pace securitatem fouebat, quod in locis hostilibus exercitui Romano, opera eius ex indigentia graui, frumenti satietas facta auxiliumque praesto fuit.

Caput XIX.

Alexander bellum assumpsit.

Gabinus Alexandri tentamentis occurrit.

Sed ubi Alexander e uinculis Magni elapsus, primum occulte & per aliquantum tempus manum sibi idoneam congregans: deinde palam percurrere coepit Iudaeam, exagitari Hyrcanus, & rebus suis diffidere, Romanos cura urgere ne bellum gliscerent: quin etiam murum praeparare Hierosolymis constituerat, quem Magnus destruxerat, ac prope aggressus fuerat opus, nisi Gabinus qui Scauro successit, curatis strenue caeteris, quibus terrorem sui nominis sparserat, occurrendum Alexandri tentamentis aestimauisset. Nec Alexander refugiendum arbitratus, sed decernere praelio ausus cum decem milibus pedum: mille & quingentis equitibus, etiam castella reparauit: Alexandria, Hyrcaniam, Macheruntam receptaculo sibi (si res poposcisset) futura, uel hostibus impedimento, quoniam & Arabia non satis fida Romanis proxima erat: Gabinus quo citius occurreret M. Antonium cum parte exercitus praemisit, ut iter hostium impediretur, donec ipse cum toto agmine aduenteret. Antipater cum electis adueniens & Malichus & Pitholus diuersis Iudaeorum subnixi cateruis, cum Antonio uires iunxere, quos ubi confertos Alexander uidit (nam iam & Gabinus aderat) flexit consilium, ut retrorsum cederet. Sed quem iam non longe esset ab Hierosolymis, coactus manum cōserere, uictus aufugit, necatis ferme tribus milibus suorum, caeteris captis aut dilapsis: uix Alexandro pauci superfuere: potius ad fugae societatem, quam ad rebellandi audaciam. Denique pacem a Gabinio petens, etiam castella ne quod spectum haberet, Romanis tradidit. Eo bello egregie Antonii uirtus emicuit, quibus praclarum ubique documentum suae dedit fortitudinis. Gabinus in quinque conuentus Iudaeam diuisit, ut potestate minueret, ex qua oriebatur potior res insolentia. Hyrcano per mansuetudinem ingenii eius sacerdotii honor mansit: totius autem regionis eius conuentus non uni sed in communi Hierosolymitanis a Gabinio cura impartita: itemque caeteri conuentus simili modo attributi per Gadaram & Amathuntem & Hierico Sefforitanosque, urbes scilicet potiores diuisit, quae & singulorum potentiae nihil relinqueretur, & functio regionum non uacillaret, quae publicam expectaret solitudinem. Quod & a Romanis ad releuandum rebellionis metum, & a Iudaeis ad deponendam inuidiam cum gratia susceptum: quoniam non sub rege, sed sub optimatibus degeret Hebraeorum genus, ad Reip. Romanae similitudinem, in qua non unus imperitaret sed per uices optimi quique quibus sortito magistratus cesserat, administrabant regni quidam exortes, sed regum arbitri, consultum prouide aduersum inquietudinem gentis aestimabatur.

Antonii uirtus egregie emicuit.

Caput XX.

Aristobulus Alexandriam reparare coepit.

Sed Aristobuli fuga reditusque in Iudaeam plurimum barbarum excitauerat, plerisque refluentibus ad eum quos ueteris amicitiae gratia sollicitauerat, aut res ultimae, quibus remedium ex discordia publica quaerebatur: imo summis miscere cupientibus, atque aliae spes lapsae forent. Regressus igitur Aristobulus munitiones aedificare, Alexandria reparare coepit, quo comperto Gabinus Sifinnio & Antonio, Seruilioque cum parte exercitus directis, coeptum opus impediuit, desertis enim munitionibus Aristobulus se bello parauit, & quia maiore numero quam usu agmen trahebat, deonerat inermis populi multitudinem, & sola octo milia armatorum coegit adiuncto quoque Pitholao, qui uoluntarius ex Hierosolymis cum uiris mille aduenerat: deinde orto praelio (imminebant enim Romani eius ceruicibus) aliquam diu quidem strenue pugnatum, tamen praualuit uirtus Romana, caesa Iudaeorum quinque milia. Aristobulus cum mille uiris irrupit aciem, & in castelli Macheruntis munimenta sese recepit, duo milia alio dilapsa, adorsum tamen castellum Romani per biduum ferme dilati: quoniam de ultimo periculo Aristobulus totis uiribus decernebat. Sed nequaquam diutius sustentare potuit, captus cum filio Antigono, quem pariter fugiens de uinculis secum abduxerat, ad Gabinium missi & ab eo ad Romam directi sunt. Senatus Aristobulo in custodiam detruso, filios eius ad Bythiniam dimisit, quod Gabinium ferunt epistolis insinuasse, id Aristobuli coniugi promissum, remunerandae sedulitatis eius gratia ob traditas sibi munitiones.

Caput XXI.

His

His in Iudæa gestis Gabinius audendum aliqd ratus, in Parthos expeditionem parauit: sed suspecta partium Ptolemæi regis reuocauerunt profectum. Nā ab Euphrate in Aegyptū Gabinius iter conuertit, usus necessarijs ad omnia ministris Antipatri & Hyrcani. Sed Hyrcani p Antipatrum qui pecunia, frumēto, armis, auxilijs quoq; exercitum iuuaret, ac maxime cōgressiones circa Pelusū, nisi gnaris locorum & totius belli generis Iudæis omnia procurantibus Gabiniū facile deteruissent. Sed rursus morante exercitu, Alexander Aristobuli filius in Syriā sese alteram uelut in uacuum puinciam immergere moliebatur: nisi rumoribus excitus Gabinius reditum maturauisset, præmissiq; Antipatro reuocasset plurimos Iudæorum ab Alexandri societate, quorum multitudinem fretus, parabat omnes quos regione offenderat Romanos exitio dare: deniq; dilapsis licet Iudæorū plerisq; per Antipatri conuentionē, audaciam tamen nō deposuerat, præliumq; adorsus, in XXX. milibus uirorum circa Itabirium montem fuis, cum decem milibus aufugit, reliquorum dispersione bellū confectum. Gabinius cōpositis ad arbitrium Antipatri Reipub. Hierosolymitanæ negotijs, inde profectus Nabathæos prælio subegit: Mithridatemq; & Tigranem fugientes de Perfide occulte dimisit: palam tamen militibus intimauit fuga lapsos. Successit Gabinio, & profectus ad Parthicum bellum, omne quod erat Hierosolymis aurum in templo abstulit: & præterea duo milia talenta detrahi iussit, quæ Pompeius intacta reliquerat, nec longum lætatus ubi transmisit Euphratem, exercitū amisit, & ipse extinctus est. Eo successu Parthi lætiores transeundum in Syriam crediderunt, quos strenue insidijs excepit Cassius, & commissæ sibi puinciae finibus repulit, non sine graui detrimento hostium, cum effusa uenientes, quod neminem sibi obistere ausurum arbitrarentur, locis præuentos angustioribus occupauisset. Deniq; fuis suorum pluribus, bellum deseruere. Cassius repulso hoste securus puincie, in Iudæam irruit, & Tarichæis delectis triginta milia Iudæorum in seruitutem uendiderit. Pitholaum quoq; suspectum doli quo partes Aristobuli fulciret, uendidit: iugulari iussit. Neque expers consilij eius Antipater fuit, ut æmulum potentie quam maxime excluderet.

Caput XXII.

Is Antipater cognouit uxore cui nomen Cypris, splendidissimo inter Arabiæ fœminas loco ortam, atq; ex ea suscepit liberos quatuor sexus uirilil, & unā fœminam. Viris huiusmodi uocabula: Primus Phafelus, sequens Herodes uocati, tertius Iosippus, quartus Phororas, & Salome filia: Ea q; causa uir egregie factus ad emendandam muneribus, atq; amicitia societate potentium, gratiam p cæteris sibi regis Arabum cōciliauerat, quia de locis Arabiæ uxoril acceptæ præteudebat necessitudinem. Deniq; aduersus Aristobulum decernere prælio parans filios suos, p dicto Arabum regi quasi mutæ charitatis pignora direxit. Quos ille q; depositum inuolabile susceptos, eo cultu q; liberos domi habuit, & postea repetitos patri redidit. Sed cum Aristobulus bello superatus in uinculis haberet, Alexander filius eius cum secundum conuentiones pacis qbus eum Cassius ad Euphratem rediturus deuinxerat, prælio uacaret, quam cōfinia Perfidis haud ullo suspecta Parthorum transitu infestarent, & blandæ tranquillitatis species in orientis partibus humanas leuaret sollicitudines, Cæsar transalpinis regionibus Galliarū Italiæ sese infundens, Pompeiū senatumq; ultra Ionium mare expulit Italia exclusus Aemathiam Magnus petit, eoq; diuersis ex locis Romana iussit agmina sequi, qd ibi bellum pararet. Quibus intentus gerendis Aristobulum, quē Romæ uinctum reliquerat, eum Cæsar q; inter urbem Romam atq; Pompeiū medius erat, quoniā de Flaminia in Appiam compendarijs tramitibus Magnū sequebatur, ut uel ipsum exciperet, uel interciperet eius exercitum uinculis leuatum, tributis etiā militaribus numeris in Syriam direxit, ut Iudæā sibi adiungeret, Pompeiūq; à tergo urgeret. Sed in exordio tentamentorū ubi ad locum peruenit, ueneno intereptus imperfectū negotium reliquit. Opinio mortis eius Pompeij fautoribus ascribebat: ita luse sunt dispositiones Cæsaris, & destitutæ Aristobuli cupiditates noua quadā mutationum uarietate, ut tutior fuerit exul inter hostes & in uinculis captiuus, q; inter suos ciues dominus incubiculo, rex in cōuiuio. Quo comperto Pompeius qd Aristobulus in Iudæa recidiua sibi bella reparare tentauerat, etiā filium eius Alexandrū iugulari iussit, suspectum nimis ob partes Cæsarianas. Scipio Cnei mandatis obediens pro tribunali statuit reum, ut species iudicij prætenderetur, accusatoribus quoq; adhibitil, atq; in eum q; Romanam Rempublicam armis inquietasset, sententia prolata, ut p iuris potius autoritate q; pro executione præcepti, more q; duces hostium conuictus rebellionis, securi percussus æstimaretur.

Caput XXIII.

Cognita utriusque nece, Ptolemæus qui suscepit Aristobuli germanos, & uxorem Alexandri Philippionam, filium suum in urbē Ascalonam direxit memoratos fratres accersitus: ille adueniens suscepit Antigoniū atq; eius sorores, ut ad patrē deduceret,

Successit Gabini
Crassus in tu
deam irruit.Crassus in tu
deam irruit.Antipater ex
uxore Arabi-
ca quatuor fili-
os & unam sus-
cepit fœmi-
nam. Phafel-
lus, Herodes,
Iosippus, Pho-
roras filij, Sa-
lome filia.Cæsar Pompe-
ium ultra io-
nium expulit
mare.Cæsar ueneno
interemptus.Pompeius A-
lexandrū Ari-
stobuli filium
iugulari ius-
sit.Ptolemæus
Ascalonam in
urbē dirigit.

Tyranni ignoscere nesciunt. ceret, usu & consuetudine amoris igniculus obrepsit adolescenti ignoscendo profecto, si scirent tyranni ignoscere, atque alteram de sororibus accepit sibi in coniugij societatem. Non tulit hoc Ptolemæus pater, sed occiso filio nurum propriam sibi iunxit: moorum egregius censor, qui inexoratum in filio damnaret coniunctionem, ut ipse se paricidio & incesto contaminaret. Pompeio interfecto qui dum arma Cæsaris fugit, Spadoni Aegyptio caput suum amputandum præbuit, conuersa res: præbuit tamen ea patientia caput, qua tantorum populorum humanarumque uictorem decebat, & ut in illa uicti sorte exulisque conditione conspiciens rerum humanarum ludibrium, & uarietatem, gladio ceruicem offerret, ab eo cui regnum dederat pro gratia mortem recepturus. Post cuius necem mutatio facta, plerisque ex familiaribus Magni amicitiam Cæsaris expetentibus, præcipueque Antipatro incredibilem in modum prædito ad omnes quorum affectarent amicitiam. Omnibus enim necessariae opes, & maxime in præliorum apparatibus, ubi ex inimicis atque aduersarijs sæpenumero chariores efficiuntur. Etenim quia Ptolemæus Aegypti rex fidem læserat, ab ipso Cæsare bellis grauissimis premebatur.

Caput XXIII.

Pergamenus Mithridates. **P**ergamenus Mithridates cum omni manu quam secum deduxerat Pelusiæ repulsus obstaculis, in urbe Ascalone resederat. Desperatoque transitu & conatu irritato, nec iam se committere bello audebat, locis iniquioribus & impar uiribus. Cui Antipater Arabas primum in auxilium asciuit, deinde tria milia Iudæorum ualida manu & munita armis secum perduxit. Commouit etiam Syriæ potentes in adiuuentum ipsius, Ptolemæum qui habitabat in Libano & Iamblichum, & Ptolemæum alterum. Quorum freti societate etiam alij populi ad bellum accensi sunt. Quibus adiunctis uiribus fretus Mithridates, Pelusium accessit, & cum transitu prohiberetur obsidionem adortus est. Quo loci Antipater præclarum militiæ documentum dedit. Siquidem resistentibus oppidanis, cum summa uis belli utrinque deereretur, primus cum suis dirupta murorum partem, in qua ipse præliabatur irrupit, eamque cepit. Nec tamen hic finis laboris adiuuentique, sed etiam cum introrsum exercitus pergeret, & circa eam que appellatur Oniæ regio Iudææ, Aegyptij uellent resistere quo intercluderent iter, rursum Antipater non solum remouit prælium, sed etiam ad exercitum iuuandum que necessaria forent uisui humanitatis, ab ipsis qui arma contra parauerant ministrari effecit. Unde Memphitæ se societati Mithridatis adiunxere. phitæ quoque animos à prælio reuocauerunt, & se Mithridatis societati uolentes dedidere. Qui prætergressus suspectiora, cum reliquis Aegyptijs conferendum ratus, liberioribus quidem locis, sed ualidioribus uiris regionis ipsius, cuius incolatus Iudæorum exercitus appellabatur strenue decertauit, adeo ut prærupto sese periculo daret, ac pene extinctus foret, nisi Antipater uidens totum, in quo Mithridates erat, dextrum cornu à cohorte urgeri, ex alia quoque parte includi flumine, nec ullum effugium uiris irruisset à cornu sinistro super eos, qui Mithridatem cedentem persequerentur, quos eousque insectatus est, donec omnis hostium populus extingueretur. Eo spolio octoginta solos Antipater uiros de suis amisit, super octingentos Mithridates, ita ut ipse præter spem euaserit, atque hoc uno momento clades secuta. Antipater multis uulneribus corpore exceptis, egregium uirtutis sue testimonium apud Cæsarem inuenit: Mithridates præsertim non solum sue absolutionis interprete, sed etiam fortitudinis prædicatore, quibus regibus egregie Cæsar delectatus, in honorem Antipatrum ut oportebat inter amicos recepit. Deinde ubi ea que in Aegypto forent constituenda disposuit, atque in Syriam processit, Romanæ eum reipublice honoribus affecit. Talentum quoque contulit, ut probato sibi uiro, gratiæ sue pignora impartiuit, Hyrcano etiam summum sacerdotium de sententia Antipatri uolens firmavit.

Caput XXV.

Antigonus Cæsari occurrit atque Antipatrum accusat. **A**ntigonus quoque in Syria Cæsari occurrit, & quem, uel partis deflere ærumnam conuenerat, ueneno per amicos Pompeij interfecti, uel supplicium germani: que Scipio summa crudelitate, tanquam reum securi percusserat, inuidiæ magis quam doloris partes exequeretur, ut Hyrcanum & Antipatrum incubare alienis, que sibi & fratribus suis per scelus crepta forent, questu grauissimo coacerbaret extorrem se facium habitationis paternæ: terram in qua sit natus negari sibi, tamen suas iniurias tolerabiliores uideri, multo acerbiores illas, quibus tota gens populi Iudæorum ab Hyrcano & Antipatro afficeretur. Eoque de bene gestis in Aegypto rebus uendicare gratiam, cum illud Mithridatis iuuandi munus, non ex insita in Cæsarem beneuolentia sed uisita ulla de tulerit, sed ex Pompeianæ conscientia societatis formido extorserit, ut esset offensionis obtentus. Aduersus ea Antipater, non uerborum referens uicem, sed rerum assertorem scidit uestem, & nudus uestimentorum, plenus uulnerum diloricato

Antipater uestem scidit.

diloricato amictu, offerens oculis circumstantium spectatę indicia uirtutis: En inquit maleuolentię meę in Cęsarem testimonia, defendant reum quę tanq̄ animi lumina micant. Has ego cicatrices tibi Cęsar uoluntatis internę obfides tribuo. Hęc ego fidei meę depono pignora, & inscriptos cordis apices gero. Si ciuibus non creditur, hostes interrogentur, pro q̄ uulnera illa susceperim. Quid in me aliud, nisi fidem q̄ tibi deferrem persequerent? At obiecit mihi Pompeij gratiam, fateor Cęsar, me nō hominū, sed nomini Romano amicū fuisse, idq; studuisse egregie, ut uestrę reipublicę mea officia impenderent. Militaui itaq; non uni sed omnibus, si fuerit mihi charus Pompeius, sed ante mihi ille coepit amicus esse, q̄ Cęsari esset inimicus. Tu uis ille gener erat, & tu socer illius. Cū esset in partibus Iudęę, iuui ut imperatorem Romanum, non tamē ea pro illo, quę p te excepi uulnera. Tibi impendi uades mortis, & ictus telorę excepi hostilium. Quid mirū autem si captiuus uulnerę decus nescit? & fugitiuus qd sit fides ignorat? Quid autē perpetuus hostis obijciat mihi, nisi uestram amicitia? Mirum sane uidet quod accusatum quenq̄ Romanos adeat Antigonus, q̄s bello soleat incessere, atq; apud eos exutū se imperio querat, cuius usum ac negotiū non ad sui potentiam, nec ad insigne domesticū, sed ad laceffenda arma Romana, & ulciscenda patris germaniq; exercitia desiderauerit. Ingratus salutis tribunal Romanum nō timeat, sed etiam audeat ultro incessere, cum sciat istic rebellionis sue consortem pœnas luisse. Vbi Antipater finē dicendi fecit, Cęsar p̄nuntiat dignum magis sacerdotio Hyrcanū uideri: Antipatro autē detulit potestatis electionē. Tum ille eundem arbitriū honoris & moderatorē expetens, atq; in eo q̄ honorem daret ponens mensurā honoris, astute satis & uerecūde decus tulit, & incrementum potentię. Totius enim Iudęę procurator factus est Antipater, sane poposcit ut muros Iudęę q̄ bello diruti fuerāt ædificaret. Tantūq; negotiū datę fidei securus, & postulauit & impetrauit. Ea; ut moris erat Romanis imperatoribus arbitrio Cęsar in capitolio scripta sunt, quę insignia honoris Antipatro conferenda Cęsar æstimauisset, ut & suę iustitię & meritorum uiri posteritatis quoque cognitioni indicia extarent. Profecurus autē Cęsarem Antipater ex Syria, in Iudęam flexit iter. Et primo quem Pompeius destruxerat murū in ueterem statū reformauit. Deinde tumultus repressit, conueniens singulos affectu parentis, nunc mollioribus monitis, nūc minis, ut quę pacis essent potius q̄ belli sequēda arbitrarent, uene exasperarent animū regis. Qui si inoffensus maneret, ciuē præstaret: si commoueret, tyrannum exhiberet, & si mitis esset natura Hyrcanus, cauerent tamē ne eum contumelia exacerbarēt, sibi quoq; studium esse ut in mediū consuleret, p solitudine pia, non pro potestate. Sed si nouare aliqua tentarent, uindicādi animum sibi nō defuturum, Romano rumq; amicitiam potius q̄ dominationē experirent. Cui enim dubiū foret ex amicis in arma erupturos, si eum cui regnū ipsi firmauerant, cognouissent regno exutū? Simul q̄ lenitudine ingenij tardiorē Hyrcanū nouerat ad exequendas publicorę munerum necessitates, filijs suis diuidendam tuendę regionis curā putauit, qd ille impar tantę moli imperioq; esset. Phaselum itaq; seniore ex liberis præfulem Hierosolymis & ducē militię constituit, Herodem quoque minorem natu atq; admodum adolescentē pari honore Galilęę præfecit. Qui ubi potestatem adeptus est natura acrior ad obeunda negotia, statim ingenio suo materiam inuenit.

Caput XXVI.

Laborabat em̄ Syria Ezechię latronis incurfionibus. Quibus ille prædatorię manui princeps totā infestabat prouinciā, atq; omnibus locis infensus erat. Quē correptum iugulari iussit, multosq; prædonū interemit, quod ei maximā uirtutis gloriā peperit, & huberē apud Syros gratiā. Vnde in urbibus ac uicis canentiū uocibus celebrabatur, quasi pacē & q̄tem publicā multo post tēpore reformauisset. Excitabat hic sermo sedulo plebis rumore diuulgationē piam laudis fraternę, ut Phaselus quē iuniorē natu adæquare uirtute non poterat, adæquaret mentis benignitate allectis in primorę locū beneuolentię præstantioribus, qui se uera tēperarent gratia. Vnde & maximus honor Antipatro, quasi parēti publico deferebat. Ipse tamen nihil de beneuolentię ac fide mutauit, q̄ obseruare Hyrcanū solitus erat. Sed difficile est in prosperis inuidia carere. Deniq; primū tacitus Hyrcanus ad iuuenem laudes uellicabat, uehementius tamen, eum quę præclare gesta in Herodis operibus ferebant, exasperabant, quē ultra leges Iudęorū & priuati modū progressum uidebat, ut omnē sibi cum fratre ac patre uendicaret potentiā, regemq; exuerēt omni honore, cui nihil præter nomē reledisset, qd uacūū potestatis inanē speciem præferret. Deniq; incōsulto eo plurimos neci datos, ac sine mādatis regalibus interfectos, q̄s lex patrum perire nō sineret, unde oportere Herodē in causam uocari pleriq; aiebant, ut rationē daret qua gratia uiolauerit legem, quę inauditos uetaret exitio dari debere: Assurgere Hyrcanū, uel hinc experiri utq; regem, an priuatū sese Herodes

b gerat

Antipater
poposcit mu-
ros Iudęorū
ædificari.

Phaselum du-
cem militię
constituit.
Herodem natu
tu maiorem
Galilęę præ-
fecit Antipa-
ter.
Syria labora-
bat incurfion-
ibus Ezechię
latronis.

Difficile est
in prosperis
inuidia care-
re.

EGESIPPI DE EXCIDIO HIERSOLYMITANO,

gerat. Qui uocatus in iudiciū, nisi adesset manifestum fore, q̄ tanta eius insolentia aspirauisset, His atq; hmōi regioꝝ satellitū sermonibus, Hyrcanus p̄ inuidiā paulatim accēdebat, q̄ propi orē ignauia pudorē increpitabāt, q̄d regaliū negotioꝝ iure decesserit, transfusa in Antipatrꝝ & filios eius p̄tate, quos dños cōstituerit licentia sibi regnādi imminuta. Quibus excitus statuit Herodē iudicio suo nō defore purgaturꝝ, q̄ aduersum leges usurpata obiectarent. Herodes tamē in iudiciū se uocatū indignaretur, tamē uel patris monitis, uel cōsilio placidiore aduērabat, preoccupatis Galilææ munitionibus: sed tñ neq; inuidiosa agmine ut bellū minari uideret, nec iteꝝ in tuto p̄sidio, ut salutē p̄deret, fultus q̄q; Sexti Cēsaris erat aspirante sibi gratia, q̄ metu ens ne qd iuueni insidiarum irrogaret, p̄scripserat Hyrcano mādatis seuerioribus, ut à iudicij grauioris piculo tēperandū putaret. Vñ magis absolutionē iudicij Sexto detulit q̄ uolūtati, quā uis Hyrcanus & si insimulātibus cesserat, ut eū in cām uocaret, uolens tū absoluerit, qm̄ seruare Herodē quam p̄sequi malebat. Sed illi iuuenili calore iniuriā dolēs, absolutionis ingratus, prexit ad Sextū p̄posito studio, ut si iteꝝ uocaret, nō obediret, deditq; obrectātibus insimulādi locū: q̄uis Hyrcanus nō assurgeret ad ultionē, cū uideret superiorē: Recordatiōe tamē iniuriæ (q̄ tra ctādo alitur) excitus Herodes, cōgregato exercitu petebat Hierosolymā, ut solueret oēm Hyrcani p̄tatem, ac pene effecerat, nisi à fratre infractus & patre, impetus eius cōsensisset, rogan tibus ut insurrexisse satis putaret, & mutatione uindictæ modū poneret, abstinere tñ ab impa toris exitio, sub q̄ non mediocrē assecutus foret grām, ut tantā p̄tatem adipisceret: Læsum q̄dē uideri, q̄ in iudiciū uocatus sit, sed rursus affectū gratia, q̄ absolutus. Dux nimis si iniuriā prole quatur, & p̄ salute ingratus sit. Dubiū deñ ancipite m̄q; esse belloꝝ euentū. graue q̄q; inuidiæ sarcinā cū imperatori suo arma inferat, & ei q̄ paterno affectu eū fouerit, sapius iuuerit, ne qua q̄ læserit, nisi cū malis consiliarijs usus umbrā ei excitauerit iniquitatis, q̄ se lufum arbitraretur.

Sextus Cēs-
sar scripsit
pro Alexan-
dro.

Herod. m̄a-
gno exercitu
Hierosoly-
mam petit,
uindicaturus
Hyrcani re-
bellionem.

Caput XXVII.

His & talibus fregere iuuenilem impetū, bellumq; intestinum à Iudæa remotum, sed Romanorū interuentione transfusum, atq; in eos uersum. Siquidem à Cælicio Bas- so Sextus Cæsar dolo interēptus est, postea Iulius Cæsar triennio & septem mensi- bus p̄tate functus perpetua, quia priuati habitū supergressus fuerat, in senatu graues pœnas dedit, Cassio Brutoq; autoribus. Vñ congregatis urbibus, cum ultū iri filius Iulius ado ptius patris exitium, adiuncto sibi Antonio destinauisset, quia maximam belli partem, missis auxilijs Herodes iuuisse æstimaretur: Syriæ eidem regendæ commissa est sollicitudo. Quæ res Antipatro causa lætalis exitij fuit.

Caput XXVIII.

Malachus
Antipatrum
ueneno e me-
dio auferri
curauit.

Timens em̄ Malachus Antipatri potentiā, quæ uirtute Herodis cumulabatur, corru- pto uno de regalibus ministris, Antipatro uenenū parauit. Quo potato post cōuiuuiū statim morit̄ Antipater, impigro in cæteris ingenio, & maxime quærendo stabilien- doq; Hyrcani imperio uir strenuus. Tulit grauer Herodes obitū patris, cōmotoq; exercitu ultorē pollicebatur, sed fraterno consilio reuocatus: ne bello intestino Iudæa inter He rodē & Malachū uexaret, parato ad repugnandū, & maxime dissimulante Malacho, q̄d necis Antipatri cōscius foret, in aliud genus ultionis facile traductus est, ut satis factione accepta, q̄d nulla fraude Malachi Antipater obisset, Hyrcanum ac Malachū Herodes ad cœnā uocaret, & de snia Cassij qui etiam suis id negotij mandauerat ad obeundā ultionem directis: parati centu- riones p̄positiq; Romani exercitus uenieribus Hyrcano simul ac Malacho occurrere in lit- tore, atq; euaginatīs gladijs utrūq; eorū circūstetere. Solū tñ Malachū multis uulneribus con- fessum ac laniatū, supremo exitio trucidauerūt. Cōsternatus eo terrore Hyrcanus, sensum ami- sit, atq; om̄i solutus uigore mentis & corporis corruit. Paulisper tñ ubi sese recepit, interrogato Herode q̄s p̄cepisset Malachū occidi, ubi cognouit ex p̄positis Cassij Romani impatoris iussu necatū, illico r̄ndit: Cassius ergo & patriæ mæ salutis fuit, q̄ utriusq; insidiator em̄ permit- Sed hoc siue p̄ metu dixerit, siue ita senserit Hyrcanus, haud ligido pater: neq; nostro diffiniri pōt iudicio. Insurrexerat Elichus, qui fraterna necessitudine Malachi mortē cuperet ulcisci, sed ga Herodē laceffere nō audebat, frēm ipsius Phaselū laceffendū arbitrabatur. Quo cognitio, Herodes mouere se cupiens, retentus est corporis infirmitate. Elichus interea munitiones q̄- dā, & p̄cipue Massadā impositis p̄sidijs occupauerat. Sed ubi Herodi refusū salutis uigor est, recepta oīa, ipsumq; Elichū de munitiōe Massadæ, Herodes obsecrantē dimisit. Interpella- uerat eius potentiā Antigonus Aristobuli, adminiculāte sibi Ptolemæo socero, q̄s Herodes p̄- lio fudit, & eiecto Antigono Hierosolymā uictor reuertitur. Magna gratia etiā recētis triūphi, & p̄cipue nouæ cōiunctionis. Nā prio Dosis ei cōiunx adhaferat, ex q̄ Antipatrū suscepit filiū, postea Mariamnē Alexandro Aristobuli filio genitā, sc̄dis sibi nuptijs copulauerat, Hyrcano proximam

Malachus
multis con-
fossus uulne-
ribus, truci-
datur.

Elichus, qui
alio nomine
Felix apud
Ioseph. li. bel-
li Iud. i. ca. x.
& Antiq. li.
xiii. cap. xx.
Phaselū pul-
sat fratris
uindicaturus
mortem.

Dosis Hero-
dis coniunx.

proximam, atq; ob ea regali præditam nobilitate. Nec tamen inuidiã euasit, quod regnũ prære-
 ptum ire Hyrcano affectauerat. Nam ubi bello Macedonico Cæsar atq; Antonius Cassiũ Bru-
 tumq; oppressere, uictoresq; alter in Italiam regredi maturauit, alter in Syriã properandum
 credit, legationibus plurimis affluentibus conuenere ad Antoniũ Iudæorum quicq; potiõres,
 atq; in Bithyniã processere, accusantes Herodẽ fratremq; eius Phaselũ, eo qd ipsi uolenter in-
 uasere regẽ omnium potestatem, nomen solũ Hyrcano ad speciem honoris dereliquisset. Sed præ-
 sentia Herodis præualuit & gratia, q non mediocri pecunia, sed & muneribus opimis Antoni
 animum sibi deuinxerat. Vnde ne sermone quidẽ ullo perstrictus ab Antonio, euacuauit inuidiã
 aduersum se directæ legationis. Itẽ centum fere uiri Iudæorũ Antiochiam adusq; nõ minore
 spiritu accusatũ profecti, apud Daphnen offendere Antonium iam totũ Cleopatrem amoribus
 deditum, atq; eius libidini deseruientẽ, ibiq; arguere cœperunt intolerabilem fratrum potesta-
 tem. Messala cõtra refellebat assistente Hyrcano, & insolentiã gentis redarguebat, quẽ factio-
 ne paucorũ excitata suos detrectaret, alienos quæreret, Hyrcaniqu; iniuriã prætexeret, cũ Hyr-
 canus qd ciuibus esset accommodũ, præoptauisset. Cognitis itaq; allegationibus paritũ, inter-
 rogauit Hyrcanũ Antonius, q̃s aptiores esse arbitraret. Cuius affectu secundũ Herodem ac fra-
 trem eius cõueniente, quũ uoluntati suæ responsa congruerẽt, delectatus admodũ qd erat fra-
 tribus paternæ hospitalitatis copulatus necessitudine, quando eũ cum Gabinio aduenientẽ in
 Iudæã gratissime satis Antipater hospitiõ recepit, multisq; pcoluit officijs; Herodẽ & Phaselũ
 tetrarchas ordinauit, totiusq; Iudææ procuratiõẽ agere præcepit. Hinc quoq; multiplicatus
 est numerus conquerentiũ: nam & si alios legatorũ custodia receperat, alios affecerat cõtume-
 lia, illi tamẽ postea legati ad Antoniũ in urbe Tyro degentẽ, facta Hierosolymis seditione per-
 gere præcepti uoluntati ciuiũ non defuerunt. Et quãuis grauius esset in reclamantes uindica-
 tum, rursus tamẽ perstreperẽ ausi sunt: missus ab Antonio Tyriorũ præses, qui corripere inso-
 lentiã reos, cũ tam ipse q̃ etiam Herodes atq; Hyrcanus quærerent, ne sibi grauißima suppli-
 cia, patriæq; perturbationes, & causas bellorũ gignerent, ubi nihil profectum, sed irrationabili
 contentione misceri omnia cœpere. Direxit Antonius armatos: à quibus alij cæsi, alij graui-
 ter sauci, ab Hyrcano tamen aut sepulturæ mortui, aut medicinæ: qui potuerant euadere gra-
 tiam adepti, geminæ humanitatis occasiõẽ dedere, q̃ eius in ciues beneuolentiã manifestaret.
 Cæteri quoq; qui effugerant, ita urbem exagitando exasperauerunt Antonium, ut etiam eos
 quos uinctos tenebat, suprema supplicia mandaret.

Antonius to-
 tus Cleopa-
 træ amorib;
 deditus.

Præses Ty-
 riorum.

Caput XXIX.

Cesserat acerbitati insolentia, sed decursu fere biennij effuderat se Syriæ Parthorum
 exercitus Pacoro regis filio, & Barzafarmane Persæ satrapa, barbarũ agmen ductã
 tibus. Quibus stimulator accessit Lysanias Ptolemæi filius defuncto patre, cui co-
 gnomentũ Memneo fuit, exutus iam potestate p memoratum satrapam, sollicitauit
 Pacorẽ promissis mille argenti talentis, & quingentis mulieribus, ut Antigono regnũ daret,
 Hyrcani solueret sacerdotiũ. Pacorus ministro regio partẽ equitatus dedit, & quoniã ipse rebel-
 lionibus intra Syriã detinebatur, ut in Iudæam transiret, atq; Antigono rem gereret, & studiũ
 eius iuaret; sed hoc quoq; parũ processerat, nisi confligentibus aduersum se Iudæis, Herode ac
 Phaselo, & contra Antigono ducibus de sententia Antigoni propositũ foret, ut Pacorũ con-
 ciliato rem pacis reciperent. Qd Phaselus ingenij facilitate obnitente Herode, probatũ tem-
 pore mox sibi perniciosum expertus, cognouit natura barbaros esse infideles; nam missus ad
 Barzafarmanẽ quasi pacis executorem, & cum Hyrcano profectus occurrit satrapæ, astute satis
 uelanti insidias specie benignitatis. Deniq; profecturis munera dabat, & quemadmodũ circun-
 uenirent dispositionibus suis constituebat. Prosequebantẽ eos custodiæ magis causa q̃ locij pe-
 riculorum. Deferebant nuntij qd mille talentis Parthus redemptus foret ad exitum memora-
 torũ. Ofellius quoq; fugã suadebat, qd à Saramalla Syrorũ ditissimo, factiõẽ eis paratam co-
 gnouerat: Sed nec sic quidẽ adductus est Phaselus, relicto Hyrcano sibi consulere. Verum ad-
 gnosus est satrapam grauioribus contumelijs qd pretio fidem proderet, plurisq; pecuniã quam
 æquitate duceret, amplius pro salute sese dare, q̃ Antigonus pro regno annumeraret. Sed Persa
 fidem quã prodiderat periurio conciliare sibi nisus, & suspiciõẽ omnem de pellere, haud multo
 post dolum patrauit. Nam eo profecto ad Pacorum quibus id negotij dederant, Phaselum &
 Hyrcanũ corripunt execrationibus, quando aliud iam facere nequibant, ultum iri cupientes
 barbarorũ periuria, & perfidiam proditiõis. Nec minus Nini minister missus in Iudæã dolis
 pretenderat, ut caperet Herodem, sed illũ iam dudum suspectantẽ insidias barbarorũ, grauis ad
 curandum cura exercebat, seque intra munitiones tenebat. Nec simulatis à Pacoro mandatis,
 quibus de Phaselo eiusque insolentia fratrem conueniret, muros egredi, & alloquijs hostium

Lysanias
 Ptolemæi fi-
 lius.

fese committendū putauit. Cognitōq; fratrem & Hyrcanum teneri, nocte in Idumæam suos præmisit, atq; ipse cum seruis insequentes barbaros fudit. Multisque cæsis in Massadam sese properato contulit, grauiores tamen Parthis expertus Iudæos, q; fugienti incubuerant, & suos quidem intra munitiones composuit, ultus sese de insequentibus. Ipse autem relictis præsijs, quæ matri & fratribus iunioribus præsidio forent, in Arabicam Petrā contendit. Infudere se Perse Hierosolymis, irruentes in fugientium domos, uersa omnia in rapinas, bellum, tumultus: eoq; iniuria processit, ut regnum Antigono traderetur. Phaselus quoq; & Hyrcanus in potestatem eius, ad subeunda quæ libitum foret consignarent. Ille autem tenere sese diutius nequiuit, sed continuo in Hyrcanū facto impetu, aures eius dentibus suis abscidit, nequando ulla rege conuersione recursus ei pateret ad sacerdotium: Summū enim sacerdotem immutilatum corpore quenquā esse oportet: nec licere per legem liquet, ut mutilato corpore quisquam summo fungatur munere sacerdotij. Phaselus ascitæ sibi mortis celeritate, contumeliam præuertit illi: sed uinctis licet manibus & ferro negato exitum uitæ inuenire. Fuit tamen etiam alius de eo sermo huiusmodi, q; saucio Antigonus medicum adhibuerit, quo uenena uulnere tanquā medicamento infunderentur. Quilibet exitus horum principium habuit spiritus ferocios. Addidisse allegatur in ultimis suis cum iam exhalaret spiritum, cognito qd Herodes uiueret, & fugas paratas insidias euaserit, cum gratia sese obire: quia superstitem relinqueret, q; sibi ultionem inferret. Herodes autem properauit in Arabiam, sperans se accepturum pecuniam, q; sola barbaricam inclinari posse crederet auaritiā, ut fratris redimeret captiuitatem, ac si uel Arabem paternæ immemorē dilectionis, uel referendis muneribus tenaciorem offenderet, æs mutuum posceret pretiū redemptionis, pro q; oppigneraret redimēdum filium, quē ad hos usus septem nem puerum secum deduxerat. Sed præuentū est piæ studium germanitatis morte Phaseli, & in uacuum Herodes tam sedulo fraterni studia muneris exequabatur. Prius tamen q; de morte fratris agnosceret, Bocchum Arabiæ regem alienum reperit, quē amicum credebat: nam is fidē cum tempore mutauit, & iam appropinquantē Arabiæ finibus Herodem uertit intrare. Composito qd sibi Parthorum nuntijs insinuatū foret, ne profugum suum in regnum Arabiæ recipiendum putaret, belliq; grauissimi causam sibi gigneret. Quibus offensus Herodes continuo retulit quæ iustæ commotionis dolor prompserat, atque inde in Aegyptum conuertit. Mox tamen Bocchum poenituit uolatæ gratiæ, missisq; per quos reuocaretur Herodes præuertit. Cui ingresso regiones quas Rhinocorij inhabitabant, & de fratris interitu, & de Hyrcani captiuitate, qui sub uinculis in Pathienem deductus est, ueris indicijs manifestatum, tantumq; mœroris assumptum, quantum depositum sollicitudinum, ut p bello fugam pararet. Deniq; Alexandriam summo studio contendit, atq; ibi cum honore à Cleopatra susceptus, quod tanti nominis uirum ducem militiæ suis expetendū partibus arbitraretur: unde post habitis regiæ petitionibus, Romam nauigauit, minores procellas hyemis ratus, perturbationesque Italiæ perturbatas, quæ quos in Cleopatræ mobilitate grauios omnibus naufragijs fluctus perhorrescebat: denique inexpectatis uentorum flatibus profectus, circa Pamphiliam periculum incidit, sed euasit tamen, & mutato nauigio Brundisium prius, atq; inde Romam peruenit: ibi paternæ amicitæ prerogatiua adiit Antonium, deploratisq; suis & domesticarum ærumnis necessitudinum, quibus in obsidione positus Romam precatum uenerat, Antonium flexit, assumpta ex tanta rerum conuersione misericordia, quia rex dudum potentissimus: & qui Romanæ reipublicæ sapius tulerat opem, repente ut naufragus, & rerū omnium egens, auxiliijq; inops suis in periculo positus suppliciter imploraret auxilium, sedem mutauerit: in q; & si Antonius hospitalitatis gratia, quæ sibi cum patre eius Antipatro fuerat, propense inclinaretur, maximeq; quod Idumæa tetrarchen faciens regno prædestinatum reliquerat.

Caput XXX.

Cæsar tamē beneuolentia naturali diffusior, & toleratam in Aegypto Antipatri militiam omnibus patris sui Cæsaris præsijs, & hospitalem coniunctionem tanquam renouatis gratiæ pignoribus chariora habebat: suspectabat tamen uersutum ingenium regis, non æquo & bono, sed negotiorum suorum utilitatibus prauē intentum. Senatus adeundi data copia, apud quem Messala & Atratino astrictis paterna benegesta, ipsius quoq; Herodis officia erga Romanam remp. patrum autoritate decretum est utile Romano Imperio regnum Herodis uideri, q; astipulante Antonio, bello aduersus Parthos gerendo adiūgi Romanis memorati regis societate conduceret, dimisso senatu, Cæsar atq; Antonius & Herodes pariter egressi curia, prosequētibus magistratuum officijs deducunt. Primoq; die quo

Hyrcani aures dentibus abscinduntur. Summum sacerdotem immutilato corpore esse oportet. Quidam spiritus ferocios addidit. Allegatur, habent, & c. Phaselus saucio moritur cum gratia. Quē hic Egessippus Bocchum, Iose. li. bel. Iudaic. primo, cap. 11. Malachū uocat. Herodes in Arabiam properat pro captiuitatis redemptione. Bocchus Herodi ingressum negat. Herodes Romam ueniens Antonium adiit.

Herodis regnum senatus consulto deferretur.

quo regnum Herodi senatusconsulto delatum foret, Antonius adornat conuiuium, regemq; inuitat. Eodem fere tempore Iosippus frater Herodis aque inopia fugam in nocte composuerat, sed tanta subito uis pluuiarū terram infudit, ut omnes repleret ductus aquarum. Itaque reuocato transfugio qd ad gentem Arabū parabat, obsidentis Antigoni copias partim infidijs, partim congressione, atq; aperto praelio fudit, sed & ipse plerumq; aduerso exitu sese in castrū recepit. Et iam Herodes ex Italia in urbem Syriæ Ptolemaidem improuisus aderat, propereq; egressus nauigio cum ingenti manu ciuium & peregrinorū, Antigonom petebat, occurrentibus sibi Ventidio & Silone ducibus Romanæ militiæ, q̄s Antonius deducendo Herodi adesse præceperat. Eos Gellius in hos usus directos ab Antonio licet abhorrens studio q̄ utrumque eorum Antonius pretio auerterat: specie tamen de proximo conuenire suaserat, siquidem in proximis urbibus reprimendi belli Parthici tumultus Ventidius immorabatur: Silō autem intra Iudæam aperta cum Antigono societate pecuniam conficiebat: nec tamē Herodes auxilio egebat, cui præter paucos Galilæorum uniuersi adhæserant: & quia propositum erat ut de Massada suos quamprimū eriperet, obsidioni Ioppem in medio positam pugnando cepit, aduersariorū manu refertam: ne ad ulteriora progressus hostem à tergo relinqueret: & quamuis iter eius Antigonus impedire cuperet, tamē facili negotio Massadam recepit, suosq; exemi periculo. Deinde profectus Hierosolymam cum omnia fecisset, ne pugnandi haberet necessitatem, asserens se p̄ ciuibus aduersus rebellionem, non aduersum suos praelium recepisse: lacessitus ab Antigoni fautoribus sagittis, & leuioribus spiculis de muro sibi obstrepentes fugere roegit. Nec ulla fuisset uictoriæ mora, ni dux Romani agminis Silon subornasset milites, q̄ de inopia querelam expromerent, uastataq; omnia circa muros, difficultatemq; utensiliū, & angustias alimentorum prætenderent: & iam tempus adesset, q̄ ad hyberna eos concedere oporteret, rupturos imperium minarentur, ni sibi acquietum foret. Iamq; seditio conualuerat, nisi Herodes centurionibus pariter ac militibus Romanis medium se offerens orauisset, ne desererent eum quem Cæsar & Antonius, senatus quoq; tuendum sibi cōmiserant, quum præsertim nihil defuturum usibus polliceretur. Et cōpleta oratione in regionem egressus, subito rerum omnium abundantia exercitui suppeditari fecit, ut nulla Siloni superesset causatio: & inde erectis uniuersorū animis, cum duobus milibus peditum & quingentis equitibus Idumæā recepit: quieto iam Romano agmine, atq; in hybernis locato, dux facti Iosippus leuiori electus negotio, ne qd aduersus Antigonom maiore periculo usurpandum arbitraretur: Ipse autem suos ex Massada translato, cum in Samaria prouisis quæ munimento & usui fore crederet, constituit: glaciali hyeme & repletis niue locis omnibus, præueniens aduētus sui nuntijs Sefhorim primo uocitatum nomine, q̄ Diocæsareā postea nuncupauerunt, sine ullo ingressu praelio reficiens, q̄s hyemales pruinæ atq; asperiora gelu itinera fatigauerant, opportunam æstimauit. Erat enim illic & alimentorū multa copia. Vbi refectis cibo & statura interpositione militibus, aduersum latrones praelium adoriundum putauit, q̄ totam percurrentes regionem, nō minore quā bellica incurfione locorū incolas attriuere. Itaq; primo partē quandam equitum & peditum in uicinis Arbelā præmisit, & ipse cum reliqua manu post quadraginta dies affuit. Nec tamen exercitus specie territi latrones, sed cum armis occurrendum rati, præferebant disciplinam bellicam, & latronum audacia: conflictu habito, cessit cornu Herodes sinistrū, sed cito reparauit Herodes, & adhibitis adiumentis suos statuit, insequentes perculit, atq; infregit impetus eorum. Qui cominus pugnantē Herodem pati nequiuerunt, declinantesq; usq; ad Iordanē secutus neci tradidit. Reliqui oēs supra fluuiū dispersi, ut omni incurfionū metu Galilæa absolueret: residentibus tantummodo q̄ se latebris recondentes ac uelut infodientes speluncis, uictoria morabantur. Erat aut in prærupto montium concauis saxorū lateribus inhorrentes specus, inter se scrupæas rupes, in uio undiq; & impossibili, nisi locorū incolis, accessu. Qui transuersarijs semitis & angustis callibus, quibus solis adiri solerent periculi usu, aduersus periculum deprehendendi tutiores forent. Cæci intus antrorum recessus, quorum in fronte petra, usq; ad profundas congregationes aquarum, uelut quodam continenti iugo prominens, spem adeūdi excluderet. Lubrico undiq; situ, de supercilio montium cadentibus aquis, & amniū cursu fragoso, ut præcipitium fluentorū ruina & saxū imminens charraris plus terroris daret. Deniq; aliquandiu rex in incerto hæsit, nō reperiens quemadmodum naturā uinceret. Postea uero huiusmodi cōmento usus, ut in modū arcarum machinato munimine ualidissimos quosq; includeret: in ipsa spelæorum ora armatos, retinaculis quibusdam deposuit, qui facile inermes cædere, & cum omnibus necessitudinibus, & generatione interficere cœperunt: at si qui resistere auderent, eos iniecto igni exurere. Nullus pietati locus. Quinetiam uolens Herodes plerosq; eripere neci, atq; ad se

Ventidius &
Silon Romæ
næ militiæ
duces

Iosippus dux
facti.

Descriptio
horrendiorē
montium.

Mirabilis
enarratio.

Senior quidam
filios una cum
uxore inter-
imit tandem
que seipsum
precipitat.

Antigonus
Ptolemæum
improvisum
in petu iugula-
si coegit, &
Iosippum He-
rododis germa-
num deleuit.

Maxima strage
ab Herode
de facta.

Herodi balne-
um ingredi-
unt tres ui-
ri districtis
occurrunt mu-
crombus.

Antigonus
deiecit se ad
pedes Sosii.

Antonius
Antigonum
securi per-
ussit.

confugiendi fiduciam dare auertit magis: ita ut nullus uoluntarius Herodi adiungeretur, & si qui adigebantur, mortem præferrent captiuitati. Denique unus de senioribus, cui septem filii, uxorque adessent, quorum saluti consulere posset, omnes eos tali occidit modo. Singulos quosque progredi iubens, ipse in ingressu stetit, & procedentem de filiis interficiebat. Despiciens Herodes tam triste facinus ac miserabile, paterna perstrictus necessitudine, arcebat manu, & uerbis rogabat ut parceret liberis, impunitatem pollicens: at ille haudquaquam ullis inflexus uocibus, atque insuper regi conuiciatus, supra filios etiam uxorem peremit, præcipitatis ex alto cadaveribus filiorum, ad ultimum semetipsum in profundum præcipitem dedit. Perterritus his Antigonus, quod tam facile Herodes latronum multitudinem, locorumque superauisset difficultatem, ipse quidem præsentiam declinauit: sed conuertit se ad Ptolemæum, quem Herodes parti exercitus præfecerat, & uir ad furta belli peridoneus per eos, quibus mos erat turbare Galilæam, improviso impetu Ptolemæum iugulari coegit: Iosippum quoque fratrem Herodis, germano in alijs collectis, partibus impigre repugnantem cum militibus Romanis, qui in adiumentum eius temere collecti aduenerant, deleuit. Nec tanto contentus triumpho, addidit etiam uictoriæ grauem in defuncti contumeliam, ut abscisso capite relinqueretur: quod Pherora frater perempti, quinqueginta talenta obtulit, nec impetrauit. Qua uictoria rursus in Antigonum plurimorum intra Galilæam studia conuersa, renouataque belli negotia, Antiochiam Herodes contenderat, illic ameno salubri loco, quem Daphnen uocitant, quiescebat. Vbi accepto germani necis nuntio, paulisper ingemiscens passioni in ærorem distulit, uindictam parauit. Non tulit Antigonus furorem dolore, sed intra munitiones sese recodit. Irrupit Herodes ut persequeret tanti facinoris auctores, & facile occurrentia auertit agmina. Erat multorum nex plurima, obstructæ uiae iacentium cadaveribus, ut itinera ipsa peremptorum funeribus replerentur. Peractum esset prælium omnibus fuga uersis, si Herodes Hierosolymam protinus dirigendum iter æstimauisset. Abiecerat Antigonus hastas, ultimum supplicium pertimescens: Confusi omnes metu, adeo, ut cum asperitate hyemis reuocatus à persequendo esset Herodes, & armis depositis balneum esset ingressus, uno comitatus seruulo, occurrerunt ei tres uiri districtis mucronibus: deinde plures qui fugissent de prælio ut possent euadere, qui potuerant necem regis patrare, bellumque absoluere. Denique nemo fuit qui fugientes corripere, unde coniciens Herodes quanta hostibus formido inesset, incubuit prælio: & Pappum ipsum ducem aduersi agminis interfecit, atque eius abscindi caput iussit, quod ab eo frater Iosippus regius interemptus foret.

Caput XXXI.

Antigonus interea qui fugam parauerat, distulit: quem morantem Herodes circumseso exercitu obsedit: Incubuitque ea parte quæ erat ante templum, quæ parte etiam Pompeiurum murum irruerat. Tanta autem iam uictoriæ regi præsumptio, ut etiam obsidione accepta, ad accipiendam uxorem Alexandri filiam deflecteret, hymenæis classicum mutans, & nuptias bello intermiscens, atque ex occasione prælii coniunctionis opportunitatem adeptus, à festis ad bellum reuertitur. Occurrit & Sosius missus ab Antonio in adiumentum regium ita coniunctis uiribus: cum usu belli & disciplina militari Romani præstarent, & regi studio placendi inniteretur, uix quinto mense facta irruptio, Herodianis muræ ascendere ausis. Irruentibus autem Romanorum centurionibus oppidum, innumeræ factæ cædes, uastata circa templum omnia. Alii fugientes ad templum, alii congregati intra domos obruncabantur, nulla miseratio senectutis, nulla infantie, aut muliebris infirmitatis. Obtulit se Antigonus, & immemor loci deiecit se ad pedes Sosii. At quem tanta rerum conuersio flectere debuit misericordiam, conuiciatus iacentem. Antigonam uocauit, nec tamen quasi mulieri pepercit, sed uinctum in carcerem detrussit. Fluctuare Herodes quomodo Romanorum manibus eriperet patriam, quomodo templum, à gentilibus incoquinatum reseruaret. Festinabant enim Romani spectare mysteria interiora, profanare sancta sanctorum. Rex uero nunc prece, nunc minis remouere singulos, deteriore arbitratu uictoria, siquid sacramentorum diuulgaretur. Instare ad prædam Romani, Herodes resistere, ne uacuum sibi urbem relinquerent, regnumque sibi superesset deserti. Sosius contra captæ urbis prædam militibus debere asserebat. Sed rex de proprio spondit militi se pecuniam daturum, atque ita reliquum patriæ quod remanserat pecunia redemit, ut promissum impleat. Humanissime milites suscepit, rationabiliter duces, ipsum quoque regia liberalitate Sosium remuneratus est, nemo ingratus recessit. Sosius coronam deo obtulit, & profectus secum abduxit Antigonum ad Antonium, quem ille, quasi degeneris animi uirum, securi percussit. Caput XXXII.

Herodes autem plurima etiam suis largitus, plurima Antonio amicisque eius dona dedit: nec tamē redimere ab Antonio potuit securitatem sui, iam enim Antonius Cleopatra

patræ amoris defceneratus inferuiebat, atq; addictus eius libidini famulabarur: sed uincere non poterat fcemineas auiditates, & maxime exercitatæ mulieris in cædibus propinquorum, quibus extinctis poffionē eorum quali fpolium fuis iunxerat: eadē auaritia fimul & crudelitate, fi q̄s de Syria locupletiores fama acceperat, interficiebat: atq; addito iam ad fuas libidines Antonio, regnum quoq; Iudææ & Arabiæ, extinctis utriq; genti imperitantibus, auaritiæ fuæ adiungi poffe arbitrabatur. Sed quāuis libidine ebrius, fomno grauis, in hac tamen parte refipuit Antonius, ut tales uiros, & potentiffimos reges, pro imperio petulantiffimæ mulieris extinguere, detrectaret, Tamen ne immunes dimitteret, amicos eorum perculit, poffionis maximam partē ademit, eamq; præcipue quæ balfamum gigneret. Vrbesq; oēs intra Eletherum amnē fitas, Tyro tamen & Sidone exceptis, Cleopatrz cupiditati adiudicauit: Quæ tali mercede à uiro delinita, ufq; ad Euphraten profecuta proficifcentē in Parthos Antonium, p Iudæā reuertit: ubi donis muneribusq; maximis conciliare fibi reginæ animū Herodes non prætermiffit. Cui fecundæ res superbiam augebāt, ut muliebris impotentia fupra modū fe extolleret. Siquidem nō multo poft ei Parthorū rex Artabazes, Tigranis potentiffimi regis filius dono est datus. Quē Antonius captiuū tenens, cum omni præda & fpolijs Perficis triumpho debitum, quali uile mancipiū mulieri addixit: ut q̄ illuftrior fuerat uictoria, eo turpior effet largitio, quæ regem tanto ludibrio dehonestaret. Nec tamē diutius potitus fecundis, q̄ uti illis nefciebat, infolentia muliebri Auguftum in fe excitauit. Itaq; bellū Actiacum magnis utriq; parabatur motibus. Promptiffime rex cum Antonio geftebat bellum fubire, quia & Iudæa ab tumultu uacabat, & Hyrcaniam à fore Antigoni diu retentam receperat. Sed in hoc quoque Herodes beatiffimus, cui inuifum eft periculis alienis fe mifcere. Volens itaque Cleopatra alienare animū eius à regibus atq; auertere, fua det uero ut bellum aduerfus Arabas gereret Herodes: quo fi fuperior effet, Arabia reginæ cederet: fi inferior, dominatus Cleopatrz in Iudæam extendere tur: Vter uiciffet, alterū folueret. Quod confilium non ex difpofitione, fed ex ufu in Herodē inclinauit, q̄ fimul ut prælium adorfus eft, ualidior eq̄tatu auertit hoftem: in exitu multitudine hoftiū fuperatur, & numero circūuenitur. Cōgregatis in Canatha uiribus aduerfariorū, aduerfum q̄s denfare aciē uolens, elatis fuorū animis fuffragio priorum, eaq; caufa in hoftē irrumperibus deftruit, & maxime fraude Athemonis, quē Cleopatra ducem adiunxerat, nō ut adiuuaret Herodē, fed ut in ipfa defereret neceffitate. Deniq; deftruitū exercitum eius in locis faxofis atq; inuijs adorfus Arabas graui cæde sternūt funduntq; & fugatos ufq; ad refugia fecuti exitio dederunt: affuit Herodes ferius quidem, q̄ neceffitas exoptulabat: fed tamē ultus ærumnam pofterioribus prælijs, ita Arabas afflixit, ut unā illam uictoriam fuam fepius deplorarent. Accidit etiā motu terræ grauis animorū defectio, q̄ pecorum plurimū, hominum q̄q; triginta fere milia confumpta funt. Militaris tamē omnis manus, eo qd̄ fub dio habitabat, incolumis perfeuerauit. Hinc q̄q; erecti animi hoftium, ut arbitrarentur qd̄ defertam Iudæam facilius inuaderent, & perculfos talibus prodigijs affligerent. Vnde eos Herodes ad defenfionem fui erigendos puauit, & maxime, quia legatos q̄s in Arabiam miferat, necatos dolo compertum habebat. Hoc ergo trepidantes fermone adorfus eft: Cum tot fecundis noftrorum prælijs, fractæ res hoftiū atq; ad ipforum fuerint confessionem, q̄ uefano dolore perciti quali uicti legatos noftros pemerunt: mirum mihi uidetur, qd̄ me tus uos irrationabilis intantum perculerit, ut fortuita elementorum notis iam uirtutum fuffragio præferatis. Nulla congreffio fuit, q̄ non ftatim Arabes cefferint, atq; in fugam cōuerfi cedendum exiftimauerint. Et ut fe habēt furta belli, fraude atq; infidijs remedia captauerint, nō ut ipfi uincerent: fed ut noftram differrēt uictoriam. Pro q̄bus cum cōfidere oporteret, exagitatio fuffragio q̄si formidabilis belli, q̄ terra tremuit, cum foli innocui fuerunt q̄ prælia gererent. Aut fi cōfidere uelimus, q̄bus offererit, Arabes potius æftimabimus, q̄s in bellum reduxit: ne fe fugiendo fubtraherent fortioribus. Video enim illos non armis, aut uiribus fretos, fed pecoris noftri difpendio in aciē remeaffe. Fragilis autem fpes quæ nō ex ppriæ uirtutis fidutiā, fed ex aliena pendet miferia: cum in terris nihil tam mutabile, q̄ uel fecundæ res uel aduerfæ. Exiguus enim momētis ftatus rerum humanarum nouatur. Nec prosperitas diuturna, nec ærumna eft pertinax. Itaq; nec miferū efle, nec contra ppetuum eft: fed alternæ frequent, & in iisdem uariæ uices rerū. Deniq; ex nobis exemplū capere licet. Cōflictu fuperiore potiores fuimus, fed in proceffu prælij fors mutata, ut uinceremur ab his q̄s uiceramus. Ergo nobis fperare fuppetit, q̄ uincant à nobis q̄ nos uicerāt. Incauta em̄ fperantia p̄fumptio, & fui negligēs. Timor aut̄ profpicere futuris admonet, & diligentia docet. In prosperis audacia obrepit, & incōfulta temeritas nefcit cōfiliū ducis expectare. Deniq; contra fententiā meam p̄gredientibus uobis Athemonis neqtia nocendi locū reperit. Nūc mihi

Confilium
Cleopatrz.
Anti. lib. xv.
cap. xiiij.

Magnus ter-
ra motus.

Oratio Hero-
dis ad focios.

Fragilis fpes
quæ non ex
propria uir-
tutis fidutiā,
fed ex aliena
pendet mife-
ria.

Notatu dignissima.

Optima belli gerandi intentio.

Ferro quod sitii prooptant perire.

Oratio Herodis ad Caesarem.

trepidatio uestra uadatur prerogatiua uictoria. Erigite igitur animos, & ueterem Iudaeorum magnanimitatem attollite. Nec uos insensibilium commotiones perterreant, nec terrarum motus alterius aerumque indices arbitremini. Habent suam noxam passiones elementorum: nec aliud timeatis quam quod in ipsis offensionibus est. Non enim signa periculorum sunt in terrarum motu, atque animantium lue, sed ipsa pericula. Nihil est ergo quod timeamus quasi grauius passuri qui pertulimus grauissima. Propitius iam potest esse, qui uindicauit: & mitior, quam si non uindicasset. Quid seruetur post terrarum motum ac pestilentiam, nisi misericordia? Quia soluimus duplicia peccata. Et tamen nos, quod bello utile sit, integrum habemus. Pestilentia enim extra bellum positos abstulit: nostra autem uictoria id hostibus ademit, quod bello idoneum legerant. Deinde nobis pecus mortuum, illis consilium, quod legatos quos misimus contra ius, fasque iugulandos putauerunt. Prauari cati sunt legem omnium hominum, ipsorum etiam Barbarorum: quoniam apud ipsos quoque qui nesciunt humanitatem inuolabiles legati habent: dum uindicta caelestis reformidatur, & tantifsceleris ultor deus timetur. Hoc ergo admiserunt aduersarii nostri, quod nec humanam nec diuinam legem inultum relinquunt. Egre diamur ergo non pro finibus aut spolijs, sed pro diuina iniuria praeliaturi. Incitet nos ad bellum non coniugij aut prolis charitas, sed praesumpta protectio dei. Non arbitria nostra, sed diuini iuris eis praeccepta exequamur sacra, quod & pro his uindictam repositam quos inuolabiles esse oportere religio iubet. Inter arma hostilia legatio sola pacis sequestra est: exiit hostem qui legatione fungitur, quorum nunc sanguis clamat ad deum, & uindictam repositam. Festinemus igitur ad praelium dum ultorem habemus deum caesorum uindictam. Illi pro nobis melius praestant. Et circumfusi angelorum legionibus in acie praetendunt. Talibus hortatus milites, in hostem ruit, omnem occasionem bellandi requirens. Erant Arabes praestantiores numero, sed animis infirmiores: unde congressione habita, ceciderunt fere eorum quinque milia. Reliqui sese in munitionem recipientes, aquae inopia fatigabant, ut legatione missa pacem pretio deposcerent. Sed cum se protrahi uiderent, & sitis amplius aquis deficientibus accenderetur, egredientes plerique sese offerebant hostibus uoluntariam, ferro quam sitii praetoptant perire. Quos uinctos seruabat Herodes, ne quod esset insidiarum. Itaque quatuor diebus quinque ferme milia recepta sunt, alijs ad bellum praeduntibus iterum ad septem milia uirorum caesa. Qua plaga humiliati Arabes a rege quanto uirtute inferiores, tanto consilio praestantiores. Quem aduersarium habebant, quasi defensorem, & auxiliatorem sibi ipsum expetierunt.

Caput XXXIII.

Sed maior uictorem sollicitudo perculit, ut quod sibi alios subiecerat: non iam de finibus, sed de toto regno periculum imminens perhorresceret, uicto Antonio quem fida sibi amicitia copularat. Denique Augustus Caesar Actiaci triumphator certaminis, necdum superatum Antonium arbitratur, cum Herodes superesset uictorij. Anxius itaque rex cum Rhodum accessisset Caesarem uero iudicio comperisset, nauigauit ad eum, ne fama terrenum iter eius praerueret. Adueniensque deposito diademate, sese obtulit privato habitu, sed mente regia. Denique nihil ueritati subtrahens constantiam tenuit, auctoritatem reseruauit. Ego, inquit, Auguste fateor me fidelem fuisse Antonio socium, ut pote quod ab eo regnum acceperim, cui me debitorem adhuc non abnuo, idque armis probassem si Cleopatra non inuidisset, & Arabes non impedissent. Ea necessitate arma aduersum te non tuli: non quasi amici desertor, aut praelij pavidus, sed quasi domi rebus gerendis occupatus. Ingratum me tamen sibi non sensit Antonius, & adiumenta exercitus, & frumenti innumerabiles copias absens miserim: Sed & tu Caesar me non ingratus beneficijs eius quod iudicauisses, si Actiaco bello interfuissem. Vide quod nihil subtraham. Plus metuo apud te ingratus in hostem tuum, quam in te hostis uideri. Iudicium mihi tuum grauius quam bellum est, apud quem non uirtutum merita, sed uicia periclitantur. Unde & ego malo apud te de fide quam de perfidia causas dicere. Vide Caesar quod integrum Antonium non deseruerim, uictum non refugi. Vicisti Caesar Antonium legionibus tuis maximis, uicisti consilijs tuis, uicisti imperij Romani uiribus quod dereliquit & quod negauit: & uere uictus est uirtutibus tuis, sed magis moribus suis. Vicit eum Cleopatra uxor, uicit eum Aegyptius amor, uicit eum Conopsea luxuries. Victus est, quia maluit cum Cleopatra uinci, quam sine ea uincere: uicit eum mulier infestior suis, quam aduersarijs. Suaseram mortem mulieris, si uellet sibi consulere: promiseram auxilia, quibus repararem afflictum: promiseram uires quibus fugacem tuerer, me ipsum belli consortem obtuleram. Sed mentem eius obstruxerant Cleopatrae cupiditates: uictus est, quia audire me noluit: uictus sum & ego cum Antonio, minore tamen flagitio: quia illum Cleopatra uicit, me Antonius. Ille Barbaram, ego amicum non dereliqui. Cum illo posui diadema, sed ad te uenire timens amici fidelis gratia sequestravi regni insignia, sed non abiici uirtutis conscientiam: ut uoles, iudica. Ego

Ego tamen quavis sorte iudicij tui referam mecum, q̄ cuiusmodi fuerim amicus, æstimabitur.

Caput XXXIII.

Respondit ad ea Cæsaris: Salue, inquit, & nunc magis regno tuo utere, quia non inuidemus uirtutibus, sed delectamur. Dignus enim es pluribus imperare, qui sic tueris amicitiam: & ut in aduersis positum nõ abneges, & amicum tibi confiteri non erubescas. Sed adorere felicioribus adherere & conseruare fidem in prosperis, iam in aduersis satis probasti. Vicerit te Antonius, sed non ego uictum putabam, quem amicitia parem fecit uictoribus. Propterea expeteris à nobis, quia nullus te belli euentus mutauit: quandoquidem non tu Antonium deseruisti, sed te Antonius, q̄ Cleopatraz magis quã tibi credidit. Insipientia illius te nobis acquisiuit, quia perniciosissimam sibi elegit, fidelem repudiavit. Nec misere si Cleopatraz Antonius uictus adhæreat, à qua uictor captus est. Quid miraris si à te desistere fecit Cleopatra Antonium, cum à me dissociauerit, atque ex consorte imperij hostem fecerit? Ergo & quia tu nobiscum repudiatus es, & ideo nobiscum regna. Nec hoc quidem beneficio uacat, quod dum nos bellis occupamur ciuilibus, ut indomitam Arabum gentem subiectam fecisti, quia Iudæorum hostes pro nostris ducimus. Nobis enim arma inferunt q̄ uos laceffunt. Nobis ergo militasti, cum tibi uinceret: & ideo te remunerabimus, ut regnum tuum cõfirmetur nõstro munere: Interim nihil imminuisse non parua gratia est: adoriemur in reliquum ut non requiras Antonium. Neq̄ enim dignum est, ut quem bello uicimus, non uincamus beneuolentia. Cum hæc dixisset Cæsar, imposuit diadema capiti eius, sed utilitatem adiungens muneris. Quæ indignatione Cæsaris inuitatus Alexãder, ex amicis Antonij, uirum cui Cæsar maxime indigna retur, uolens abducere offensionem, multa deplorabat prece: sed indignatio nimia nullam ueniam locum reliquit. Proficiscentibus inde in Aegyptum, profecutus Cæsaris iter suppe ditatis omnibus, quæ urbi, uel ipsi uel exercitui usui forent, maxima sui gratia imperatoris sibi studia conciliauit Herodes: præcipue quia in locis aridioribus usq̄ ad Pelusium regali prouisione aquarum affluentia subministrata, quibus officijs tantum sui amorem infudit omnibus, ut plus uideretur affuisse, quam accepisse. Minor quoq̄ regni potestas quã humanitatis largitas æstimaretur. Unde Cæsar ex sententia rebus intra Aegyptum gestis Antonio & Cleopatra defunctis, non solum quæ adempta erant Herodi reddidit, uerum etiam præter illa quæ Cleopatra auerterat Gadaram, Ioppen, Samariam quoq̄ ei concessit. Maritimas quoque urbes, Gazam, Arithedanam, Ioppen, turrim Stratonis simul donauit: quadringentos quoq̄ stipatores ex Gallia, quibus septa incedebat Cleopatra, ad custodiam corporis regi concessit, multaq̄ alia. Sed his omnibus rex pluris habebat, quia à Cæsare super omnes, infra Agrippam tamen diligebatur, ab Agrippa infra Cæsarem.

Caput XXXV.

Quintodecimo itaq̄ sui regni anno ut beatitudini suæ responderet, & gratiæ tantorum secundarum successu leuatus, ad pietatē intendit, & ut se gratum cœlestibus in se supra modum fluentibus beneficijs demonstraret, templum or nauit: omnem illud circumta templum loci ambitum circumuallauit muro, geminatisq̄ spatijs inclusit immenso ædificandi sumptu, & exquisito decore: Indicio erant magnæ circa sacrarium porticus, quæ extruxit ex fundæntis: nec minor tuendi q̄ ornandi intentio. Siquidem castrum aquiloni communiuit subiacens, q̄ appellauit Antoniam propter Antonij gratiam, nullo inferius superiorum palatiorum. Addidit etiã in ipsa arce regiz domus gemina habitacula, maximi ambitus & mirabilis pulchritudinis, quorū gratiæ nihil conferendum arbitreris. Vnū eorum Cæsarium, alterum Agrippiū nuncupabat, ut in suis ædibus tantorū amicorū diuturna memoria celebraret. Urbem quoq̄ Sebasten nõ solum ædificauit, sed etiã repleuit inhabitantibus. At ne singula psequar, haud ullum facile præterijt locum uetustarū urbium quæ non reuocaret labentem, aut additis, quæ deesse uidebantur, edificijs ornaret. Liberalitates quoq̄ suas usq̄ ad quinquennalia diffundens certamina: unde illud hominum genus effusis diuitijs locupletauit. Templum etiam Cæsari de marmore albo condidit ad fontes Iordanis, adeo immemor factus religionis, ut homini templum sacraret, usumq̄ gentiū in Iudæam induceret, loco nomē Panium est: Vbi mons altitudinis excelsæ summo in sublime uertice exporrigitur: cuius in latere umbrosum aperitur antrum, per q̄ graue olentis præcipitij profundum sæuam exhalat memphitim. Intus aquarū congregatio, & sine ullo motu multa uis inerat, ut nulla æstimatio profundæ altitudinis nõ comprehenderet. Foris autem circa ipsius antri radices fontes scaturiunt: Vñ ortum illic Iordanis pleriq̄ æstimauere: nobis tamē qd ueritas habeat in posterioribus aperiendū uidetur. Erat in maritimis ciuitas quæ Stratonis turris appellabat, iam fessa bellis frequētib, & uetustate ipsa inclinata in ruinā: Opportunitate tñ & gratia loci præminēs, q̄ renouauit lapide albo & uarijs ornauit ædificijs.

Responso
Cæsaris ad
Herodem.

Cæsar Herodi multa donauit.

Herodes templum exornat mirifice

Mons excelsus altitudinis.

EGESIPPI DE EXCIDIO HIEROSOLYMITANO,

ficijs, atq; in ea magnanimitatis suæ uirtutē, & elegantiam operis expressit. Inter duas enim maritimas urbes Doram atq; Ioppen sita in medio: utraq; ex parte perstringitur importuoso littore, ut omnes quicumq; ex Aegypto Phœnicē prætermare desiderant, in salo fluctuent, quia frequenter illic mare uentis excitatur, & maxime Libycis spiramine, cuius etiam moderate flatu fluctus attollitur: deniq; illis procurritibus saxis, & fracto repercussus impetu efferrum mare cadendo exasperat. Itaq; rex nullū impensis statuens modū magnanimitate uicit naturam, portumq; maiorē Pyræo constituit, atq; in eo penetrata rupium uastitate stationes tutas composuit. Mensus quoq; spatium qd magnitudini portus conueniret saxa ingentia in mare iecit, quibus inesset plerisq; altitudo pedum quinquaginta, alijs etiam excelsior. Distinxit ipsum maximis turribus portum, quæ unam Drusion uocauit, & Drusi nomē qui de Cæsaris maioribus fuit insignibus sui operis intexeret. Gradus etiam breuioribus locis interposuit frequentioribus, per quos sine graui labore nauigia subducerentur. Tribus etiā colossis ingentibus totā portus illius gratiā uenustauit. Iterum templū Cæsaris editiori fundauit loco, & templi medio colossum constituit Augusti nomine, uelut simulachrum ipsius, qd non minoris magnitudinis foret simulachro Olympij Iouis aut Iunonis Argiæ. Nescias pulchritudinē in tantis difficultatibus, an ualiditatem operis ac munimētum in tanto decore præstare amplius poteris, quandoquidem insolubile maneat opus, & mari, & uetustati. Accessit itaque in eo opere multiplex gratia. Nam & urbs maxima accreuerat provinciæ, & portus nauigantibus, & honor Cæsari, cuius nomine Cæsarea in hoc tempore uocatur.

Caput XXXV.

Dosidem Herodes habuit uxorem, de qua Antipatrum suscepit filium.

Hanc regis potentiam prosperis affluentem successibus unius mulieris expetita societas inclinauit, mœstisq; infregit doloribus, ex q̄ aduersum ius fasq; coniugum, dignitate potius generis, q̄ charitate usu quodam regio metiendum existimauit. Habuerat autem in consortio, Dosidem nomine, Hierosolymitanam sceminam priuato sibi ante sociatam, quæ gratior eo esse debuerat, quo fuerat felix marito, cum q̄ regale fuerat adeptus fastigium. Verum immemor gratiæ proijcit Dosidē, sociat Mariamnem Aristobuli neptem, Alexandri filiam. Itaq; dum sequitur nobilitatem, perturbationē incidit, qua sibi domus propria nō conueniret, cui diuersarū provinciarum multiplex obtemperaret populus, ac ne oculi nouæ nuptæ odio nouercali domi posito eo, quē Dosis generauerat offenderetur eiectus, non solum paternis ædibus, sed tota quoq; urbe Antipater (id enim iuueni nomen) infaustis nuptiæ locū fecit, quas pater uniti filij exilio concelebrauit, uixq; festorum dieꝝ solennitatibus arcebatur: uidens mulier morigerari sibi maritū, etiam pietatis conuitio in superbiam conuersa, addita est etiam causa qua iure eius animus inflammaretur: quia Hyrcanum auum suum uiri sui insidijs cōpererat extinctum, falso suspectum propter regni cupiditatem: Ipse est de quo supra memorauimus, quem Barzafarmanes qui Persis imperitabat, cum occupasset Syriam captiuū abduxerat, atque in Parthia primo retentum, postea Iudæis postulantibus qui supra Euphraten inhabitabant miseratus sortem inclinatam permiserat: atq; utinam ut concessus fuerat deprecantibus, ita etiā credidisset monentibus, ne more ingenij humani propinquoꝝ eum potentia sollicitaret, ut ad Herodē transitum faceret, eam illi periculo futurā, qd nullos magis regni cupido seruandi q̄ proximos exagitaret, atq; à propinquis caueret. Verū ille tædio peregrinationis, & suoz desiderio transiit Euphraten, in Iudæam reuertit. Qd̄ altius in pectus Herodis, q̄ quisquam ratus erat descendit, non quo ille regnū affectauerit, sed quia uiro regij generis, & diu exercitatz priuilegio potestatis, incertum an ab eo abstinere se posset æstimabatur. Laqueus igitur mortis Hyrcano coniugiū neptis fuit, cuius gratia pperauit ad Herodē: nescius, tutius apud hostē captiuos degere q̄ apud regem propinquos. Nulla itaq; uel leui regnandi suspicione hoc solo interemptus est, qd̄ ei cōpetere regnū uidebatur. Diligebat interea Mariamnem impenso amore, nec offensam uolebat: Cumulauerat mulieri gratiā numerosior paratus. Nam quinq; ei generauerat filios, sed ex tribus maribus iunior Romæ obierat, dum literis imbuitur liberalibus. Reliqui duo ultra priuatorum modū regio cultu celebrabantur. Suffragio erat iuuenibus matris nobilitas, & suus ortus in regno, qd̄ imperante iam patre geniti forent, sed amor maxime Mariamnes, quo rex magis magisq; quotidie accendebatur, cum ipsi nulla uicissitudo amoris à coniuge rependeretur, caueret tamen ne in aliquo mulieris animum mœstificaret, Aequa lance odium mulieris, & amor uiri aduersum se certabant. Iustius tamen Mariamne amantē se uirum oderat, q̄ Herodes Mariamne amabat non amantē. Supperebat mulieri odium de flagitio, fidutia de amore: quia alterum dolore nepotis uersabatur, altero per obsequiū amantis extollebatur, Et ideo ne à conuitio quidē obijciendorum criminū temperauit,

uit, qđ auum sibi Hyrcanū, & fratrem Ionatham p̄ scelus eripuisset, cū alter profocer, alter affinis ille propter senectutis infirmū seruari debuerit, hic saltem p̄pter etatem adolescentulum: facinus indignū, cui septem & decē annorum adolescenti summū commiserat sacerdotiū, huic continuo honorē contulit, & mortē intulit: nulla alia causa ut accipimus, nisi qđ sacerdotali amictu indutus, ubi accessit primum ad altaria sacro & celebri die, subito populus illachrymauit: qđ suspectum adeo Herodi fuit, ut p̄ gaudio crederet populum illachrymasse, atq; eo erga ephēbum prodidisset affectū suum, lachrymas illas uoti indices, studium populi sui periculosum, qui intimis uisceribus significauit, qđ studium erga cultū adolescentis haberet, & nobilem illum regium nepotem impotentis mulieris filiū fratrem reginæ proteruoris, quæ regem uirū dediturē prorupturū ad imperandū, nisi maturius sublatus e medio foret, cui forma, cui decoris gratia supeteret, ut iure præferendus omnibus æstimaretur. Proposuit itaq; adolescentem occidere, exagitabat eum mater adolescentis, quæ & ad inuestigandum acrior, & ad ulciscendum uehementior, nihil occultū, nihilq; inultum patiebatur, eoq; reuocare sese ac reprimere delibebat. Rursus exagitabat eum cumulator indies erga adolescentē amor uniuersorum & regni periculū. Vñ prærupto furore excitatus, statuit quis modo sibi cōsulere. Cap. XXXVII.

MItitur adolescens nocturnis temporibus ad urbē Hiericho, atq; ibi solitus delectari studio natandis à plurimis quasi in ludum coeuntibus, dum sine modo mergitur, in piscina necatur. Id tacitum soror nō tulit, sed affectu germanitatis p̄ conuiuium prodidit, atq; obiecit marito, iussu eius sibi fratrem ereptum. Destitutā se omnibus, funestam sibi domū coniugis, q̄ primo sibi auum ademerit, postea germanum interemerit, miseram se exitio suis fuisse: imprecari dira uiro, socruī & regis sorori, cōmune omnium flagitium ultorē deum poscere, ne tantū facinus impunitum relinqueret. Ferebat ista Herodes q̄si amore captus, & nutibus deditus: sed furebat ira mulieris, & ferre nō poterat maledicta execrantis, & indignātis arrogantiam maxime, q̄ uictus uernaculo eius Herodes, insurgere aduersus dilectam nequibat, & ideo q̄ magis excitari quasi amans posset, scena adulteriū contexitur, atq; in mulierem istiusmodi crimen cōponitur, qđ imaginem suam Antonio in Aegyptū destinauisset. Quantæ istud intemperantiæ fuisse, ut absenti & prompto in libidines uiro, tum præterea potenti q̄ potestate p̄ iure uteretur, formā suam uenale offerret, ut pulchritudine illiceret, nouæ auctoris cōmercio se mulierē prostituisset, ut ne amoris an odio mariti, cuius periculum pro mercede adulteriū postulauisset. Hoc itaq; commento mulierum, apud Herodem Mariamne q̄ magis amabat, eo grauius appetebat, nec tamē infimulatio ipsa, quæ indignantiū sceminarum aliena ueri penitus fuit, matrē enim Alexandrā furentem, qđ alius filio suo Aristobulo in sacerdotio præferebat. Hoc enim nomine Ionathā filium suum, qđ auum sibi regē fuisse in memoriā reduceret appellari malebat, ab Antonio p̄ Musurgā quendam literarū sequestrum petijse filio suo sacerdotium. Fides uero propior erat. Deinde adueniente in Iudæā Gellio Antonio amico, cognitum adolescentē miraculo fuisse propter excellentissimi decoris gratiā: Non minus etiā Mariamne, cuius q̄ dignitas clarior, eo fama illustrior, & forte comper tam more quodam ingenij humani, quo uiri quoq; eo se interioribus amicis chariores cupiant declarare, si præsentibus quoq; necessitudinibus suis in se hospitalitatis societate indulgeant: ibi quoq; Alexandræ datam cū Sosio colloquēdi copiam licet liberiori uiduæ, alia q̄q; cognoscēdi hospitis deesse copia nō potuerit, cū p̄sertim huiusmodi & causas & p̄sonas regeret. Deinde collato utrimq; cōsilio id se dedisse sententiæ, ut utriusq; imagines Antonio dirigerent. Perstrictū illū splendore imaginū, & Sosii præcipue testimonio, q̄ nihil tale se unq; uidisse in terris asseueraret, & gratiā illis nō hominū, sed diuinā inesse lenocinantē: ut excitaret uiri minime sobrias cupiditates scripsisse Herodi, ut Aristobulū ad se sine mora mitteret, de Maramine q̄ sibi cōiuncta foret, prætermisisset. Nō coopire libidines suas, uel in his q̄ nuptæ essent apud maritos soleret, cui sine periculo usus foret flagitiū sine pudore, sed qđ Cleopatræ caueret indignationē, qđ utriusq; qđē sexus riuale offenderet, sed amplius si sociatā uiro mulierē deprehendisset, q̄ se decore sup̄ oēs excellere mulieres arbitrabat. Perlectis itaq; literis, Herodē excusauisse, qđ sine seditione populi & p̄turbatiōe totius gentis, auellere à suis nobilem nō posset adolescentē, atq; ut satisfaceret Alexandræ, spontidisse Aristobulo sacerdotium: sed cū moris fieri promissis uidisset, & arte se ludi putaret, Alexandram paruissē nauigiū, ac in ipso apparatu fugæ cognito per Sabionem consilio reuocatam esse cum filio. His motū Herodem dissimulasse ad tempus iniuriam, & accelerasse Aristobulo sacerdotij collationem, ut honoris specie paratæ necis inuidiam uelaret: Qua peccata ut diximus quasi fulmine ictus exagitatus est, simul & affectati adulteriū afflicto à suis crimine, quod sciret Antonium promptum ad libidines, & inuelatas, ex eo quod plurimum poterat

Alias mi-
raculo.

poterat inflammantē in omne genus amatorū cupiditates, Cleopatraz quoque in expiabilem rivalitatis præcipue dolorem atque immanitatē, quæ plurimos uirorum, quos seigniores circa uxoriū reprimendā intemperantiā compererat, interemisset, imminere sibi periculū non solum amittendæ coniugis, sed etiam subeundę mortis perhorrescebat. Proposuit itaque ipse contendere in Aegyptū, ut Antonium uel Cleopatram quæ maxime metuebat desisteret. Euocatū alij ferunt, M. Antonij literis eo tetēdisse, ut necati adolescentis causas præstaret. Profecturus tamen affini suo Iosippo, cui Salome germana regis in coniugium conuenerat, secreto aperit suspectam sibi necē propter conjugalis formæ appetentiam, quæ missa sui decoris specie prodidisse mulier argueret, idque quasi affini negotij cōmittere, ut si ipse ab Antonio extinctus foret, Mariam nem necaret, ne merces flagitij superesset. Iosippus haudquaquam ut arbitror, studio proditionis, sed quæ mulieris erga uirū sopiret querelas, quibus se afflictā diceret ardere odijs uiri mandatū exprimit, atque ad affectum amantis interpretatur, quod ne mortuus quidē pateretur Herodes se iungi se ab uxoris societate. Sed mulier longe aliter quam Iosippus æstimauerat, ad argumentū traxit implicatæ adhuc in se crudelitatis, cuius exercendæ post mortē quoque suam executionem affini proprio mandauisset, infestum illum sibi iniuria qui suspiciones suas non argumento aliquo ueritatis examinaret: sed præruptæ mortis exitio urgeret, nullum odijs finē fore, quæ ultra ipsam uitæ ac salutis defectum extenderentur. Sed Iosippus domestici mali immemor, dum alienam coniugem uiro reconciliare expetit, suæ coniugis aduersum se in flammavit suspiciones: quæ & colloquia uiri proprii cum Mariamne morasque in aula regia haud perfunctorie ferendas arbitrabatur. Denique ubi frater reuertit in simulationes non distulit, iniuriam addens suā regalibus contumelijs, quod sibi quoque Mariamne ademisset maritum: sed Herodes præstrictus licet, tamen haudquaquam grauius primo commotus est, nec inensum se uxori præbuit, cum etiam ui amoris infractus quodam die mulieri iurare cœpit, quod tanto eam diligeret affectu, ut nunquam alterius mulieris flagrauerit cupiditate. Ita omnes ex animo abiecerit, ut uxori fidem seruaret. At illa: Satis, inquit, amorē erga me tuum mandatis quæ Iosippo dederas declarasti, præcipiens ut me occideret. Quomodo potest amare quod occidere potest? Amens illico rex ubi audiuit secretum suum proditū, cogitare cœpit nunquam proditurū fuisse Iosippum, nisi captus amore mulieris mercedē proditionis stupro quæsisset, manifestatum quod diu latebat in aperto crimine indubia corruptione: non frustra excitatam sororē quæ domesticam iniuriā præcæteris deprehendisset. Itaque indignatione nimia furens animique impos exiliuit de lectulo fugiens corruptelę turpis contagia, nec furentē capiebat aula: audiuit soror uociferantē, continuoque rapiens tempus ad argumentū in simulandi & occasionem nocendi, confirmauit indignantis suspiciones: impulsus itaque dolore iniurię in simulatione germanæ, iubet occidi utrumque, nec multo post secuta est factosque penitentia: & ubi ira cecidit, amor successit, & passio resuscitata est, tantusque incanduit feruor cupiditatis, ut defunctam non crederet, atque in excessu mentis positus quasi uiuentē alloqueretur. Et sicut ad eam quæ uiueret pueros dirigebat, rogans ut depositis similitibus ad sese ueniret & redderet se conjugali gratiæ. Vix denique multo edoctus intervallo temporis obiisse credidit, quam pro amore tanquā immortalis sceminā decoris mori non potuisse arbitrabatur. Tantus erat affectus erga defunctā. Denique efferus, postea atque in multosque presentium odio fertur exasperatus, nec solū morbo animi laborasse, sed etiā graui corporis ægritudine, quam ex pestilentia quoque aeris contractam aiebant. Nam tractus cœli corruptior plurimis pestem creauit. Vnde consultis medicinę peritis, syluarum secretis sese abdit, & resuso paulatim uigore, uenatibus salubritatem corporis, pariter ac mentis salubritatem recepit.

Caput XXXVIII.

Hoc quoque addebat miraculis suis quibus defunctæ suspiciebat gratiam, fuisse se iniusti pœnas flagitij, & elementos ægritudine expiatum interitū tanti decoris excidio mundi populorū lue unius mortem: sorte tamen impari uindicatā, cum fructus terra abnueret, fames auget pestilentiam. Hunc Mariamne exitū tulit, sobrie uiro pudicæ sed insolens formæ conscientia. Cui magnanimitas superfluebat, sedulitas deerat ut blanditas dedignaretur mariti, secunda quod nihil ab eo, qui supra modum diligeret, exitij perpeti posset: nec solum ad presens ultionē reperit, sed etiā in reliquū hereditaria odia transmisit. Cui successere filij materni doloris executores, pio erga matrem quidem affectu, sed erga patrem impio: cum utriusque parentum pari munere ius naturæ soluendum foret. Nec in exercitatos dolor reperit. Nam diu Romæ eruditi Latinis iuxta & Græcis literis astutiā non mediocrem assumpserant, & absentes compererant necem matris, plerisque in odium patris impulsoribus asperabantur. Regressis quoque ne conspectus quidem paterni reuerentia se dulcitatem infuderat: credebatur cum

Herodes uxori iurat.

Tractus cœli corruptior pestilentiam creat.

Virique parenti pari munere naturæ ius soluendū est.

Regressis quoque ne conspectus quidem paterni reuerentia sedulitate infuderat: crescebat cum ætate militia. Accessit etiã ex coniugij societate præsumptio, quæ alteri Salomes filia neptis Herodis, alteri Archelao genita, quæ Cappadociæ regnum tenebat, in ius copulæ nuptialis conuenerant, & nobilitas coniunctionis odio dederat autoritatem. Offendebatur igitur Herodes, uel tacito filiorum ingenio excitatore, quæ paterna pietas pati posset, quæ etiã uultu frequenter lædibatur. Addebatur & stimuli ab his, quæ ab insidijs filiorum cauendum quasi solliciti crebro denuntiabant, asserentes quæ ultrices materni exitij armarent manus, quibus perterritus Antipatrum Herodes Dosidis filium præferre fratribus, atque ad sui gratiam huberiore affectu cœpit lacessere, ardere maioribus odijs aula regia & certamine fratrum concuti: dum illi indignantur, quæ priuatæ mulieris filius sibi in regno ortis præferbat: ille uersutus adulandi quæ se inferiorem materno latere cernebat, eo studiosius cõmendare sese patri, appetere germanos compositis insimulationibus non quiescebat, donec ipse per se ac per alios, quos sibi adiunxerat, excluderet ipsos ab affectu paterno. Denique regnandi his spem omnem ademit, ita ut publice condito testamento, solus imperij successor designaretur, missusque ad Cæsarem Romam, præter insignem diadematis omni ornatu cultusque regio fulciebatur. Inde in Iudæam regressus, aucta erga se Cæsaris plurimorumque illustrium uirosque gratia, exigui prope temporis in teruallo tantum præualuit, ut etiam matrem coniugio patris redderet: geminisque armis adulandi arte, & simulandi uersutia, ita germanos urgere apud patrem cœpit, ut pater filijs nec cõ pararet. Denique furens animi Romam petit attracto secum Alexandro, quem reũ magici aduersum se criminis ante Cæsarem statuit. Ille data sibi copia deplorandæ calamitatis ærumnarumque omnium, cum uideret sibi suppetere tanti iudicis autoritatem, qui nec ab Herode traduci per gratiam posset, nec ab Antipatro circumueniri, nihil prætereundum ratus, flagitia patris quadam perstrinxit modestia, ut nec urgere tanquam accusator uideretur, nec occulta esse sineret, cum plurimum causam iuaret, si se ob necis maternæ dolorem, paternis peti odijs demonstrauisset. In talibus enim iudicijs nihil tam magis liberos grauat, quam naturæ pietas & affectionis autoritas. Quæ si aliquando traducuntur flagitio præiudicium minuitur, prærogatiua excluditur: Vbi uero ad obiecta patris uentum, ualidis refellens assertionibus alienum sceleris primo fratrem demonstrauit, qui suorum esset consors periculorum, quæ innoxium in crimen uocari ingemiscebat. Astipulabatur puræ conscientiæ agendi ius & dicendi peritia, nihil sibi ac fratri relictum honoris, sublata omnia per scelus germani patrisque facilitatem. Amarissime deplorabat necem sibi irrogari, quæ pater eorumque expetit, ut crimen adijciat, flagitium adiungat. Quibus dictis coegit in lachrymas uniuersos, atque eo sortem deduxit iudicij, ut Cæsari accusatio non probaretur, pater reconciliationem amplecteretur. Id gratum admodum & præcellentissimum Romano principi, non solum regi in dlyto regnum donasse, sed etiam liberos reddidisse. Itaque iusto defunctum examine, ut sic paterni iuris reuerentia inuiolata maneret, & tuta filiorum innocentia patri, ut dicebat, obtemperarent liberi. Ipse inoffensum naturæ affectum exhiberet filijs, cui uellet tamen regnum relinqueret. Redit ex urbe Roma cum patre, Alexander iudicio magis quam suspitione absolutus. Vacare enim mentem Herodis ab odio filiorum Antipater non patebatur: Ipse enim erat odio materia: premebat tamen studium suum contuitu reconciliationis, ne appetitæ germanitatis scenam proderet, insidias manifestaret, Vbi uentum est in Ciliciam, & nauigantes in Eleusiam applicauerunt, suscepit eos Archelaus opimo conuiuio, gratias agens Antipatro genero sua causa, quæ exemptum periculo reconciliatione etiam dignum estimasset. Ipse etiam literis per suos directis amicos rogauerat, ut genero defensionis adiuuentore forent, & discedenti obtulit XXX. talenta hospitalitatis munere, ac Zephyrium ad usque regem perduxit. Regressus domum rex continuo populum aduocat, apud quem hoc modo disseruit.

Antipater re-
gio sulcitur
cultu.

Caput

XXXIX.

Hic Herodes
allogitur po-
pulum.

Modo causa mihi Hebræi ciues & utilis & fructuosa fuit Romam petendi, profecto ut de filijs meis Cæsar iudicaret: ne solus ego qui irascebar cognoscerem, perrexerim ad Cæsarem: ut qui mihi regnum reddiderat, de successore meo pronuntiat. Adiecit beneficij suis ut quæ difficile erat, prope amissos filios patri repræsentaret, fratribus quod supra regnum est, concordiam redderet. Redeo igitur ditior quam profectus sum, didici esse melior pater, quia didicerunt filij mei esse meliores liberi Cæsaris beneficio. Statuit enim ut ex meo arbitrio penderet filiorum successio, ne prærogatiua, successionis superbiã gigneret. Ipse mihi successorem dare quem elegissem, eum scilicet quem meruisset, eum autem qui patrem amplius honorauisset. Imitabor Cæsarem, ille enim absoluendo iuniores filios meos, seniori filio pares fecit. Itaque simul tres liberos hodie reges constituo: illi ætas, istis nobilitas astipulatur, nec numerus moueat, magnitudo regni & pluribus abundat, Arbitrator primo sententiæ meæ deus: deinde etiam

Honor filiorum, patris gloria est.

Malus sermo mentem audientis inficit.

Malevolentia suum recipit pretium.

Imperium sine gratia uile est plerumque noxium.

Glaphira Alexandri uxor.

uos accedite, quos Cæsar coniunxit, constituit pater, uos honore congruo prosequimini, ut neque immoderatus neque infimus honor sit: Aliud inflat, aliud exasperat. Quod cuique portionis sue meritis suppetit, impartitur. Non enim tantum quis delectat eum, quem supra mensuram honorat, quantum lædit eum, cui debitum negat. Et plerumque uterque eorum offenditur, ubi prolationis adulatio est. Sum certe omnibus pater. Honor filiorum haud dubie patris gloria est. Si tamen supra modum quis liberos meos excolat, reus est mihi etiam pro liberis meis, quibus auctor prolapsonis est: Nimiis enim cultus audaciæ sumptus est. Nunquid inuideo liberis meis? Absit: sed malo eos minus cum gratia posse, quam plurimum cum seditione. Quod enim superbius uel rapinæ est, cito labitur: quod gratiæ, diu tenetur. Unde curæ erit mihi ut sponsores concordie adiungam liberis meis parentes amicosque, quorum hortatu mutua dilectionis affectum induant. Nam cum omnis sermo malus facile mentem audientis inficiat: tum maxime assidua colloquia, & diuturnus usus pestem animis infundere soleant, quo contagio quodammodo in mores cohabitantium cito transeat: & si tranquillitas morum sit, tamen ut stagnum mite licet, uentis exagitantibus assurgere in æstus ualeat: ita bona natura improbis monitoribus fluctuat. Arbitror itaque quod in me unusquisque spem sui potissimam debet recondere, non enim quod accidit liberis meis mihi deperit. Plus unusquisque tribunorum uel militum reuereri debet patrem imperatorum: Ego sum ego sum, quæ mercedem uniuersis rependam pro his etiam quæ filiis meis detuleritis. Si recta aduertero studia, factis remunerabor: maleuolentia pretium referet suum, ut apud eum quoque quem putauerit adulandum fructu excidat: Vos autem boni filij considerate primum naturæ religionem, cuius gratia & bestias ligat, quæ etiã feras cogit in amore necessitudinis: manet inter indomitas pecudes mutuus amor, & periculis propriis redimunt suos beluæ. Reuerentia suum recipit pretium. mini etiam Cæsarem, quos ex inimicis amicos fecerit. Tertio me ipsum quæ rogare malo, cum possim iubere: manete fratres, nolite exuere quod generati estis. Do uobis uestre & cultum imperialem, sed pretiosius est quod suadeo uestri amoris intemeratum signaculum. Si pietas maneat, regnum delectat: Si desit gratia, uile imperium est & plerumque noxium. Ergo dum uos experiar, habebitis interim non regnum, sed regni honorem. Si patrem dilexeritis, ius sequetur, mei tamen amore in uobis probate: omnibus, quibus delectare regnum solet, ut principes potiemini. Onera imperij, & moles negotiorum me solam, & si nolim manebunt. Et ideo uobis prodest mea uellego ego quæ uestra sunt, & uolo, & mea arbitror. His dictis osculatus est filios, ut eos uno osculo charitatis inuicem sibi neceret. Quos acto conuentum dimisit. Caput XL.

Discessere plerique læti, quibus placebat concordia germanitatis: sed cum fratribus reuertit dissensio, eoque grauior quo dignitas potior, cui amplius inuideretur & nocendi suppetere maior potestas. Dolebant filij Mariamnes æquatam sibi priuata filij mulieris, quæ regni nesciret profapia. Contra Antipater distinctam sibi à fratribus regni spem dedignabatur, & inuidebat germanis quibus posteriora pro primis uix referuarentur: Sed hic sese tegebat, & uelabat odio pretendens gratiam, illis consiliū omne in sermone obuium etiam non querentibus. Promptior lingua, & secretorum prodiga, quicquid locuti forent apud Alexandrum, continuo apud Antipatrum erat, multa etiam quæ non dixerant simulabantur. Pleraque intertuntius cum incremento adiciebat. Architectus omnium quibus appeteretur fratres Antipater erat: cuius uita nihil aliud erat, nisi quoddam uersutiarum conciliabulum, scena improbitatis, argumentum scelerum flagitiorum ministerium. Subiciebat iudices, subornabat testes, simulabat defensionem, quasi in theatro personam fratris circumferens, ut leuiores excuteret obiecta, grauioribus cederet, quam magis patrem falleret, & uehemētius in fratres moueret, maximeque acerbabat arte inuidiam paternæ necis paratæ, ut regnum eriperetur, quæ regibus metus periculi suspectior: sed ne sine repulso minus uersimilia regi uiderentur, ipse primo tentabat resellere, deinde cōstringi se manifestis rerum indicijs uolebat uideri, ut perorata utriusque causa, quasi nihil iudicio defuisset amplius, pater tanquam in conuictos filios excitaretur: nulla enim res maiorem fidem assertis dabit, quam quod Antipater fratrum defensor estimabatur. Hac fraude plurimorum captabat gratiam, ipsius quoque patris in se mentem inclinabat. Quicquid quotidie fratribus minuebatur, de affectu paterno in ipsum transfundebatur. Abducebat amicos regios, parentesque & precipue fratrem regis germanum Pherorā, & Salomen eius sororem alienos à nepotibus fecerat, ut non modo eos non defenderent, sed etiam appeterent, atque odissent. Accedebat odiorum materia uxor Alexandri Glaphira, quæ muliebriter satis presentium insolens extollere sese acceperat fastu superbo: eo quod omnibus præmineret profapiæ claritudine. Itaque quasi dominam se omnibus qui in aula erant regia præferebat, patrem auumque regem sibi, & precipue Darium Hydaspem materni generis apicem solita iactare, contumeliisque ignobilitatis afficere Salomen regis sororem,

sororē, uel Dositem coniugem: quod illis dolori, sibi odio foret. Ceteras quoque feminas simili-
 ter exasperare, quæ regi propter decorem magis, quàm propter nobilitatem generis copulabantur,
 plurimis etiã Herodes præter regium morem, etiã Iudæorum usu quasi quadam erroris licentia de-
 lectabatur, quæ figuras maiorum uitæ suis obtentui ducit. Grauebatur ergo Alexander uxoris
 insolentia: Aristobulus quoque iisdem quibus Glaphira sermonibus uxore incessebat: deiecit illam
 status nec conferendam regie proli, imparem Glaphiræ sibi quoque esse opprobriū, quod frater regalis
 generis coniugio potiretur, ipse priuatæ uxoris contubernio degenerasset, demens qui contur-
 baret conuitio proprias necessitates. Quibus perstricta contumelijs uxor Aristobuli, ad matrem
 omnia cum lachrymis perferebat. Salome autem comperta per filiam regi Herodi annuntiabat:
 at ille monere filios, quod perdere commodius ratus, uocatos partim imperatorie terruit, partim
 affectu paterno hortatus est, ut fratrem amarent, ne uel ut hostes dissiderent, ueniam tribuens supe-
 rioribus, denuntians correctionem futuris: at illi compositi sese in simulationibus peti pluribus de-
 plorantes: orare simul & polliceri operibus ipsis, in reliquum propriæ fidei defensionem daturos
 tantummodo factum pater expectaret, nec temere auditis crederet: non enim defuturos delato-
 res improbos, quod diu auditor credulus suppeditaret. His & talibus emollito patre, quis eo tem-
 pore imminentem depulerint metum, mœstitiã tamen coaceruarunt, quod urgeri sese à Pherora &
 Salome uidebant: quorum alter patruus, altera soror patris, quibus defensionem esse debuerat, infidia-
 bant. Accedebat enim formido grauis, quod plurimum poterat apud patrem. Nam accepto diade-
 mate prope uniuersam regni potentiam cum fratre suo Herodes participauerat, nec mediocres
 utriusque contulerat opes, & maxime Pheroræ. Denique his annua talenta centum recondebat, præ-
 ter eam regionem quæ ultra Euphratem sita reddituum copias multiplicabat. Terrarches quoque pe-
 titu Herodis à Cæsare fuerat constitutus, donatus etiã regalis coniugis necessitudine, quia sororē
 regie coniugis in concubini sui sortem ascuerat. Post cuius obitum desponsata sibi seniore regis filia,
 in gratiam successerat generi, nisi amore captus ancillulæ regalis puellæ copulam declinauisset.
 Qua exasperatus Herodes contumelia, ei filiam tradidit, quæ postea Parthico bello occidit: in simu-
 latum tamē apud se Pherorā, quod uenenis appetisset fratris salutem. Quæ suspitione ne uiuente quæ-
 dam caruerat uxore: plurimorum primo, & ad postremum amicorum eius quæstione exercita, ua-
 cuum eius cuius arguebatur facinoris inuentum uolens absoluit: dans etiã fugæ ueniam, quod rapta quæ-
 diligebat ancilla, depositionis initæ, ut ad Parthos confugeret, familiarium suorum confessionibus
 modum detegebat. Respirauerat aliquantulum Alexander, dum Pheroras accusatus incessit, & ipse
 incessit Salomē, quod spopondisset nuptias suas Obodæ Sylæo, quæ erat regis Arabiæ procurator
 Herodi inimicissimus. Sed remisso utriusque crimine tempestas domus in Alexandrum incubuit,
 atque ipsum graui periculo inuoluit, furebat enim sæua pestis, & procella totius aulae Antipater.
 Omnibusque modis & conuentu etiã propinquorum ingrauens fratrem, ita ut turbato mentis sobrietate
 statu, instare sibi Alexandrum cum gladio pater magnis uocibus protestaret. Venerat in medium
 scena huiusmodi, quod eunuchos tres, quorum unus pocula regi ministrare solitus foret, alius feru-
 la cœnæ inferre, tertius torum obseruare regium, nec unquam discedere, cum se Herodes lectulo com-
 posuisset, donis humerioribus illexisset Alexander ad sui gratiam, & turpis flagitij societatem. Quo per-
 dito supplicij adacti spadones, obscenæ ludibria libidinis manifestarunt, promissa etiã ama-
 toria tegere nequeutes, quibus sermonibus sollicitati huiusmodi forent, & quæ stupri mercede re-
 texerunt, ut inuolutum de decore pericidium crederet inesse sibi iuuentutis gratiam, formæ decorē,
 robur ætatis, contra inualidum Herodem, & iam senecta grauem, qui capillum inficeret, ne ætatem
 proderet, à qua cum uellet regnandi ius in se transfunderet, præmiisque polliceri ingentia: & ideo
 eos in iuuenem spem suam constituere oportere, non in decrepito sene, cui ipsa natura finem accelera-
 ret. Quæ grauius quidem Herodem mouebant: sed illud præ cæteris quod conspirare ei militare ma-
 num, ducesque exercitus, & centuriones spadonum indicio compertum haberet: denique ita exagita-
 tus est, ut nullum seuitiæ genus prætermittendum putaret, nulli crederet, oēs suspectos haberet.
 Velociores erant pœnæ, quæ interrogationes flagitiorum, & iudicium præueniebat rerum exitus. Rap-
 piebantur passim ad supplicium, quos aliqua incessebat suspicio. Feruebant calumniæ: multi uolentes
 regi placere, deferebant reos: sed illico etiam ipsi quæ alios detulerant deferebant, & cum reos
 suis ducebant ad locum pœnæ. Ita efferauerat Herodes in uniuersos, ubi si aliquis eorum superesset,
 suspectus foret. Aliter rex non putans se esse securum, nisi deficeret genus humanum. Inimulatus
 irreconciliabilis, amicis incredulus, familiaribus superbus, immitis reos, pavidus ad omnia, ut cre-
 bro sedes mutaret, noctes sine somno duceret. Qui omnibus exasperatus repente Alexandrum
 alligatum uinculis sepsit custodijs, & amicos eius in quæstiones uocauit: Qui negabant, inter sup-
 plicia moriebantur. Rursus tacentes, quia nihil quod esset suspicionibus consentaneum confitebantur,

Herodes Ale-
 xandrum uin-
 culis alliga-
 tum custodij

usq; ad mortem supremā exulcerati, tamē aliqui ui tormentorū, & pœnarum uicti acerbitatē, propositū adolescentibus asserbant, ut uenationi intentū occiderent patrē, & ad urbem Romanam sine mora pergerent, ut effugij pœna eluderet. Quod & si nullo argumento fulciebatur, tamen ad solatiū studiū ferocis deriuabat pater, uolens uinculorū filij causas iustas habere. Considerans itaq; Alexander obseratas aures patris ad omnē sui defensionem, nec ullo modo rem posse deduci, ut de innocentia sua præsumeret, q̄ tantis calumniarum molibus appeteret, simili arte nequissimis delatoribus occurrēdū putauit, ut fraudulentos & calumniarū machinatores dolis circūueniret, atq; in calumniam reos uocaret: quorū se calumnijs urgeri credidit. Scripsit igitur quatuor libellos, q̄bus commentum sceleris, quo paternā salutem appetierit cōfiteretur, atq; insidiarū huiusmodi conscios plerosq; eorum à q̄bus ipse appeteret, exposuit: atq; iisdem inscripsit libris, præcipue Pheroram & Salomē: quod ea quoq; intēpesta nocte rupto adolescentis in quo habitaret cubiculo, illexerit inuitum, & reluctāti extorsit, ut incestum patrarat. Transmisit ad regē libellos, uelut indices flagitiorū suorum, q̄bus potentissimos quosq; inuoluerat regis comites atq; amicos. In tēpore illo Archelaus in Iudæam pperato aduenit: ut si quid posset genero ac filiarū opis auxilijsq; ferret. Sed præuidens apud infestissimum patrem obstructos sibi aditus, legitimæ defensionis arte commotionē eius repressit. Nam simul ut aulam ingressus regiā est, magna uoce cum iam audiret & uideretur ab Herode, uelut furēs animi uociferari cœpit: uiuit ne adhuc ille ueneficus gener meus, & carpit hanc lucem, ubi quæso est? Vbi paricidale illud reperiam caput, ut manibus excerpā meis? Paricidio perire debet, q̄ paricidium uoluit implere. Quid facturus est socero q̄ non pepercit patri? Quis demōstrabit eum? Euiscerabo primū scelestū, adijciam filiā bono sponso, & si sceleris nō fuit conscia, nō est tamē aliena contagij, quæ paricidæ coniugio potiebatur. Nō agnosco filiam meā, quæ artes nō deprehendit mariti, q̄ se talem exhibuit socero nurū, ut subiectum filiū patri redderet: Ego illam non ad sceleris ministeriū iunxi, sed ad cōsortium matrimonij, ut cohæredē gratiæ præstarem, nō criminis adiutricē. Te miror Herodes si adhuc uiuit Alexander ille insidiator patris. Putabam istas illū iam pœnas dedisse, quē differri nō oportebat. Quid enim diutius seruatur confessor, animi paricida talis? Sed fortasse hoc q̄q; diuinæ fuerit prouidentia, ut amborū parentum iudicio condēnaretur, q̄ in te læsit utriusq; pietatē. Non me negabo ultorē qui me ultionis exactæ prædicatōrē parabam, sed ne filiā excipio, q̄ infaustis nuptijs ipse despondi, te sponso fecurus: nō enim ego illam mariti moribus, sed fidei tuæ tradidi. Reddat causas quod uadē sum dissimulauit, maritū suum dilexit. De utroq; nūc uobis iudiciū est, si firmus executor tantidoloris es, accingere pater, sequestra pietatē, non optandū quidē officiū patribus, sed nō dissimulandū. Si te pietas mollit, inflectit natura, mutemus uices: ut ego in tuo filio, tu in meo pignore ministerij mutui simus executores. Huiusmodi orationē circūfremens traduxit Herodē, atq; à furore animi paulatim intentionē eius emolliuit, ut q̄si compatiētī, atq; unanimo sese crederet, & daret ei libellos legendos, q̄s Alexander composuerat. At ille singula quæq; aduertens, ubi intellexit magis dolo re congesta, q̄ fide suffulta, profunda consilio minuere paulatim inuidiā tentamenti paricidalis, atq; obiectōrū causas in eos qui descripti fuerant, & maxime in Pheroram cœpit transfundere. Itaq; ubi aduertit regem à sua sententia nō abhorreere: cōsiderandū, inquit, ne forte adolescens magis tantorū improborū insidijs appetitus apud te sit, q̄ tu ab adolescente. Quid enim causæ erat, ut tuam appeteret uitā, cui regni honorē concesseras, regnādius referuabas, & spem successionis? Quid enim appeteret qd̄ habebat: aut quemadmodū tantis muneribus ingratus foret? Quid ue aliud ageret in tua nece nisi ut suū affectaret periculū, quod te uiuo metuere nō posset, defuncto timeret: ab his utiq; à quibus etiā sub patre positus, propriæ salutis excidium perhorresceret. Pater ista ætas fallaciæ, facile decipitur, & fraudulentorū insidijs circūuenitur, uix resistit dolis ætas senilis: plerunq; tamen senū prudentia circumscribentium uersutis insidijs irretitur. Ergo si maturior usus sæpe labefactatus est, quid mirum si ætas immaturior adesse non potuit sibi, cum insidiantū cateruis perurgeret? Illos igitur perturbatores regiæ domus esse, illos incitatores adolescentiū, seminatores discordiarū, qui in desperationem salutis deduxerunt adolescentem, ut stomacho magis indulserit, & ultioni potius quam absolutioni intendit. Quibus paulatim inflecti Herodes cœperat, & mollire indignationem circa Alexandrum. At uero in Pheroram commoueri uehementius, quod illis quatuor libellis ipse omnium flagitiorum minister, & totius scenæ architector exponebatur. Qui uidens regem Archelao mentem inclinauisse suam, atque in eum præ cæteris præponderare gratiam interioris amicitia, ad ipsum se contulit, obsecrans ut animum sibi regis conciliatum redderet. Verum ille innexum plurimis scelerum uinculis, quibus euidenter regi parasse insidias

Hic ratiocina-
natur Arche-
laus.

Expurgat
Alexandrum
Archelaus.

alias convinceret, atq; appetisse adolescentem, nullū habere uenīe locū aiebat, nisi deposita inficiandi uerfuria, quæ obiecta sibi fuerant, confiteri germano sui amanti, atq; ab eodē postere sibi indulgentiam nō dubitauisset: Huiusmodi sese actioni quibus posset studijs nō defuturum. Mutata itaq; ueste, suffusis lachrymis, specie miserabili fratris inhærens uestigijs, orare ueniam, improbitatem fateri, omnia de quibus argueretur nō abnuere, sed recognoscere dementiam sibi causam fuisse tantæ prolapsionis, qđ nimius in eo furor amore sibi dilectæ mulieris exastuasset. Statuto itaq; Pherora suorum flagitiorū accersitore pariter ac teste, tanq̄ pro mercede compositi, qđ in usus suos caderet argumenti: Herodem Archelaus deprecabatur, ut naturæ contemplatione molliret iram, fratriq; ignosceret, supra uindictā constituens ius naturę. Nec mirū si in maximis regnis, tanq̄ in magnis corporibus sæpe aliqua mēbra ferueant, quæ nō incidenda, sed mollioribus sint curanda medicamentis. Sibi quoq; multo grauiore compositas à germano infidias: sed remisisse se necessitudini qđ debebatur dolori, ut quo magis pœnam leuaret ingrati, eo amplius causam grauaret. Cum hæc atq; huiusmodi alia subtexeret, mitigauit quidē Herodem, ut germano remitteret: sed ipse tanquā inexorabilis genero manebat. Deniq; minitabatur, quod diuelleret ab eo filiam, tantisq; infremebat indignationis suæ moribus, ut ipse Herodes satis expiatū filij aduersum se facinus arbitraretur, ultoremq; suarum iniuriarum rogaret, atq; ipse pro reo suo apud socerum interueniret, qđ de integro renouaret nuptias. Perseuerabat Archelaus cui uellet Herodes alij nurum suam iungeret, præter Alexandrum: cuius etiam causa uxor traduceretur, atq; ea arte multo amplius impellebat Herodem, ut ille sibi filium redditum putaret, si coniugium eius non solueretur: Quod ille uxorem impense diligeret, ex qua etiam filios suscepisset, dulces auo, gratos parentibus, hoc munus restituti sibi filij fore, quæ non mediocri ex parte bona uxor uirui reprimeret errores, aut cōpensaret officijs inuidiam flagitiorum. Quæ si ab eo diuelleretur, nullum remedium uiro futurum, quin preceptis in omne rueret nefas. Molliores enī fieri solere scelerum præsumptiones, quæ domesticis affectibus reuocaretur. Vix tandem Archelaus inflexus reconciliatur ipsi genero, atque eidem reconciliatur. Hoc consilio eripuit generum neci, ut p mercede acciperet eius absolutionē, dum condemnare se potius simulat, quam interuenire. Pro quo si intercedendum putasset, haud dubie nihil impetrasset. Addidit oportere eum Romam pergere, purgatum ab his quæ in eo pater suspicauerat, quoniam omnia ipse scripisset Cæsari. Quod æque compositum reor, ut hoc genere Alexander cum se purgasset, Cæsari commendaretur, atque Antipatri paratæ fratribus infidiæ patefcerent.

Caput XLI.

Hoc consilio soluta factio & conuersio facta in læticiam, instauratur conuiuū inite indiciū reconciliationis, cuius autores Archelao septuaginta talenta, & sedile aureum gemmis insignitum: electi quoq; eunuchi regali conferunt magnificentia, & concubina (cui Panichis nomē erat) dono datur atq; accipitur. Similiter & propinqui mortu regis clarissimis donis Archelaum munerabantur, nec quisquam familiarium eius exors muneris fuit, quibus omnibus Herodes pro uniuscuiusque meritis plurima impartiebat. Prosecutus est etiam cum potentibus suis usq; ad urbem Syriæ splendidissimam Antiochiam nomine, in regnum suū regredientem. Euaserat Alexander, nisi se immerfisset in Iudæā uir Archelai artibus longe exercitior, Lacō genere, Euricles nomine, nimis cupidus opū: earumq; pro negotio contemptor, ubi maiora potiundi spes refulgebat. Deniq; non contētus facultatibus, in effusiones regias animū intenderat, uenandiq; artifex Herodē antiquis, opimis adorsus muneribus, remunerationi amplissimæ locum parauit, longeq; huberiores q̄ obtulerat adeptus: tamen nō satiabatur, nisi cruentis atq; impijs factionibus gratiam sibi regis emericaretur. Itaq; more quodam usq; Græcis familiari regem adulando precandisq; omnibus, eius non solum quæ laudis aliena, sed etiam inuoluta uitijs forent, in intimam eius amicitiam breui peruenit, ut inter primos secretorum arbitros eligeretur: astipulante etiam patriæ prærogatiua, qđ Spartiatas Iudæi cognato sibi genere copulatos p fratribus habent. Is ubi regiæ domus uitia cognouit, suspectum animum patris, fratrumq; inter se odia nouis artibus charum se omnibus simulans, quasi fidus singulis habebatur: sed pro ingenio regis, aut munerum merito sua studia formabat, ut adiunctior esset Antipatro, Alexandrum dolis atq; infidijs circūueniret, familiari specie utrumq; exasperans: illum prærogatiua ætatis regno debitū, istum materni generis præditum nobilitate iure superiorē: neq; cum uilissimæ corruptelæ pignore æquale illi consortiū. Quibus captus Alexander, utpote adolescentior qui delectaretur his quæ dicerentur sibi, non perpenderet illa quæ rursus de se apud Antipatrū componerent, effudit sese mercenario Antipatri & proditori suo, aperuitq; mentem lubrico ingenio, affectuq; incauto, patrē sibi autorem

Instauratur
conuiuium.Liberato
Alexandro
Archelao
muneratur
Tyro.In quibusdam
passim legi-
tur Arche-
laus, loco An-
tipater.

malorum conquerens, q̄ matrem sibi eripuerit, regnum decolorauerit, q̄ sibi ab auo, ueteri: q̄ profapia infulis debitum cupiat auertere, fraudari legitimos iure successionis, præ ferri spurium stupri mercede: sed nō quietura iudicia dei, ut q̄ uxorem innocentem necauerat, nō etiam ipse prope parato p̄ coniugem imperio defraudaret. Quæ sine mora Lacon ad Antipatrum deferebat, circumuento etiam Aristobulo, ut eiusdem querimonie laqueis innecteretur, & pretio coaceruata regi insinuabat, dicēs silentio se premere nequisse tam immane facinus, & p̄ hospitij munere gratiam se lucis repræsentare, q̄ ereptum ire filij pergerent, q̄s nisi ipse simulatione consilij fidelioris reuocauisset, & iam dudū Alexandri gladio interfectum patrē, regnum indignis hæredibus uacuefactū. Neq̄ Alexandro religioni esse paricidalē atrocitatem, q̄ maximi sceleris loco duceret, q̄ adhuc aui matrisq̄ necē inultam haberet. Conueniri se ac purgeri peremptorū querelis, ut tam atrox flagitiū ulcisceret. Deberi sibi inferias interfectorū exigi: successioneq̄ eorum non oportere cōtaminari, ut ab eo q̄ maiores eorū occiderat, regnum adipsiceret, renouatur: se iudicia Cæsaris nō simili, ut ante reuerentia, sed ut Cæsar ipse cognosceret oia secreta regis, quæ sitas sanguine opes, puincia labefactatā, repturū se ab inferis auū, matrisq̄ acerbissimā necem demonstraturū, ut successor alienus in regnum regij subrogaretur. Excitauerat regem Euricles, Antipater tamē parui estimans unius suggestionē, alios quoq̄ accusatores fratribus subornabat, qui dicerent cum ducibus quondā equestris exercitus iocundo & tyranno sermone inuitum, cōpositas regi insidias dolore decessione, in ceruicibus periculū, nisi mature caueret. Deniq̄ non distulit Herodes, illicoq̄ raptos seuerè interrogat: sed nihil illi de quibus arguebantur confessi reperiuntur. Et q̄a impune tam grauiā simulabantur apud eum quicriminū se uindictam profiteretur, & negligentem calumniarū, non deerant q̄ huiusmodi insidias machinarentur, quas acceptiores fore patri crederent. Nam & epistola prolata est quasi ad castelli præpositum ab Alexandro, & Aristobulo data, ut occiso rege cōfugiendi sibi potestatem faceret, donec se armis aduersum se insectantes munirent, cæterisq̄ subsidijs defensionem pararent. Excruciat castelli præpositus, & nihil fatetur. Nihilominus tamē haud ullis affectatis sceleris indicijs extantibus, quasi rei Alexander, & Aristobulus dantur custodiæ. Euricles quinquaginta donatus talentis autor salutis ac uitæ habet. Dignum est nec eum filere, q̄ Euriclis tempore in Iudæam transmissus erat fidissimus amicorū Alexandri, quē rex quasi conscium tamentorū illius, ius interrogandū putauit: utrum ne congruerent quæ Spartiades adolescentibus nuntiauisset. Verum ille nihil se de illis quicquid eiusmodi cognouisse, sacramentum delationis infidem fecit: sed adolescentibus nihil profuit. A se quæstionē depulit, ne minueret delationis inuidiam, & euacuaret Euriclis fraudulentiam, si seuerius interrogatus negaret. Quasi indignus igitur cui crederetur ab Herode excludit. Bonus enim pater accusari filios libenter audiebat, nō sinebat defendi: Delectabatur cum appeterentur, offendebat si purgarentur. Deniq̄ Spartes ditatus regalibus præmijs: ubi tamē Achaiam attigit, calumniarū pretium luit. Salome cū consuleret sibi quo fratris cōmotionem euaderet, eo q̄d spe futuræ coniunctionis consilia regis Arabis annuntiare suspecta accerferetur, delicti gratiam meruit, & omnem sæuitiæ regalis in adolescentes pcellam intorsit, quo ultimo atq̄ inuitabili naufragio demersi p̄ nas dederunt. Vincunt itaq̄, & q̄d ipsi erat durius uinculis, à se fratres separatur: missisq̄ Volumnio militiæ magistro, atq̄ Olympio ex amicis regis uiro arguuntur apud Cæsarem: at ille offensus, licet q̄a filiorū supplicia pater posceret, negādum tñ patri non arbitratus potestatem in liberos suos dedit licentiā, sed consiliū adiunxit: asserens melius consulturū, si proximorū reges, eorumq̄ qui præessent prouincijs concilium congregaretur, & iudicio communi procederet interrogatio: utrūne aliqua patri insidiæ paratæ à filijs forent: Et si cōuincerent intentati paricidij, feriretur: Sin uero fugæ aut leuioris culpæ arguerentur, esset uindicta moderatior. Hac pmissa sibi Herodes, nō paricidij potestate, sed iudicij conditione: etiā moderatiōis admonitus, ad urbē illico Berithon properat, q̄ iudicio celebrando Cæsar p̄scripserat. Cōueniunt præsules prouinciarū secundū scripta ad se data à principe Romano Cæsare. Saturnius legatiq̄ confidit, inter quos & præcurator Volumnis. Deinde cognati amiciq̄ regis: Salome etiā & Pherora, & Syriæ primores. Archelaus solus excipitur ex Cappadocia suspectæ in generū accersitus gratiæ, cum accusatores adolescentiū insidiatoresq̄ iudicium repræsentarēt. Sed quæ iudicij species ubi rei adesse sibi non permittebātur, & absentes accusabātur? Aduertebat em̄ Herodes, qm̄ si tantū modo uideretur, prona hominū conditione ad misericordiā ilico absoluerent: maxime ubi naturalis eēt gratiæ prærogatiua. Deinde si ulla copia defensionis Alexandro pmitteret, q̄ obiecta facile dissolueret. Itaq̄ relegatis illis in uicū Sidoniorū, q̄ in præsentem accusatio dirigebat, Obijciebatur à patre

Herodes raptos filios seuerè interrogat.

Salome Syriæ Arabi nuptias pepigit.

Volumnius & Olympius mittuntur ad Cæsarem.

à patre infidiæ sibi paratæ, nulla probatio deferrebat, nulla indicia tentatorũ: hærebat accu-
 sator, quem nullus redarguebat. Destitutos vndiq; congregabat in inuidiam contumeliarũ, in
 iuriarum gña, quæ grauiora morte ab his qui considerabant æstimarentur. Sed nemo discuti-
 ebat, nemo examinare audebat, quod à patre arguebatur, à rege imperabat. Præiudicabat pie-
 tatis species, terrebat ius potestatis, interrogabat sententias securus uictoriæ, nescius q; in eius
 modi iudicio ærumnosior esset, qui uinceret, q̄ illi qui tam acerbe addicerentur. Saturninus
 condemnat adolescentes, quia aliud nõ licebat: Sed moderatur sententiã, cauendũ asserens, ne
 peremptis duobus ex tribus fratribus, tertio fratri adscriberetur mors duorum. Timide qdẽ,
 sed causam locutus est, quod ille esset fratribus autor periculi. Secuti sunt eum pauci ex pluri-
 bus. Volumnius aut funesta immurmurat, & post eum oēs uolente rege tali autore pensantes
 mortis sententiã, diuerso quidẽ affectu, sed pari sorte exprimunt, quibus hoc aut adulatio ex-
 torserat, aut odiũ infuderat, ut aut regis affectareẽ gratia, aut paricidæ crudelitas grauiore pœ-
 na afficeretur, qui in uictoria sua tam amarũ de se triumphũ reportauisset. Nemo tñ quasi fa-
 ctum horruit, & quasi cõmotus pronunciauit. Scenæ etem species erat, non iudicij disciplina
 con demnare absentes, condẽnare sine teste, sine indice, solo naturæ priuilegio, quod ad salutẽ
 magis q̄ ad periculũ deriuari solet. Stupebat ois Syria atq; ois Iudæa, & attonitis mentibus
 tantæ tragediæ finis expectabatur. Quãuis etiã nota esset Herodis crudelitas, nemo tñ crede-
 re poterat q; usq; ad paricidiũ perseueraret. At in illo effera uis animi, nec mari, nec terra co-
 hibebatur. Itaq; tanq̄ usu triumphantũ, ut per diuersa filios traderet, Tyrum urbẽ inclytã pe-
 tit, inde in Cæsareã transmittit, nauigio spectaculum miserũ paricidij circumferẽs, donec color
 ullus acerbissimæ necis filijs inueniretur. Muebatur omnis exercitus, sed metu indignationẽ
 premebat. Erat in exercitu regio ueteris militiæ uir Tyro noie, filium habens coniunctum
 Alexandro, indulgentissimus pater, atq; ob ea pignori charus, qm̄ popularis quædã pietatis eẽ
 gratia, & maxie in suos lex dilectionis. Circa adolescentes quoq; filios regis studio propensi-
 or, q; ab his suus filius diligeretur. Qui supra modum concepta indignatione, turbatus animũ
 uociferari cœpit: opprimi iustitiã, ueritatẽ excludi, aboleri religionẽ, confundi iura necessitudi-
 num, naturæ gratiam superfluere iniquitates. Ad postremum in os ipsius regis progrediens,
 ingerebat miserum esse illum, qui aduersum filios suos credẽdum improbissimis arbitraretur
 Pherorã & Salomẽ consilij arbitros regis. Quam fidem ab his referri posse, qui se condemna-
 tos capitũ à rege frequentissime recognoscebant, aut quid eos aliud agere, nisi consulere uin-
 dictæ, ut destitutus idoneis successoribus, ad unum inclinaret cæteris infirmiore? Qui faci-
 le subduceretur, quod ipse regius exercitus odio persecuturus esset eum, cui mors soluta esset
 fratrum duorum. Neminem esse quem non innoxie ætatis tãgeret misericordia. Plerosq; autẽ
 ducum indignationẽ suam n. n. iam præmere, sed diuulgare. Quorum uocabula locutus, finẽ
 dicendi fecit. Quibus ilico cum Tyrone correptis, Tryphon ex ministris aulæ regiæ, cui ton-
 dendi ars atq; usus suppeditaret, subito quadam animi uanitate indicium sui facit, compositũ
 à Tyrone asserens, sibiq; persuasum, ut cum ex more barbam Herodi raderet, nouaculã guttu-
 ri eius imprimeret, quo perageret necem, idq; ei maxime emolumento fore, quod de munerib;
 bus Alexandri polliceretur. Statuitur Tyro cum filio, exercetur deinde simul quæstio. Negant
 tibus illis, isto nihil amplius deferente, cum deesset manifesta rerum fides, nullũ suppeteret ar-
 gumentum, nullum indicium documentorũ. Tyro iubetur uehementioribus tormentis ex-
 cruciari. Tunc miseratus filius supplicia patris, spondet aperturum se omnia, si patris salus sibi
 condonaretur, atq; a rege promissa uenia suggerit, q; impulsus ab Alexandro, pater necem re-
 gi parasset. Idq; pleriq; ad tẽpus cõpositũ rati, ut tali pignoris indicio Tyroni cõsuleretur: aliĩ
 pro uero edictũ loquebantur. Sed Herodes dubia pro certis adiudicauit, tanquã metuens ne
 paricidij sibi facultas pìrer. Conuocato itaq; populo, & congregatis ducibus, de infidijs depre-
 hensis motu grauissimo promit querelam, atq; in mortẽ eorum plebem excitat: ibiq; Tyro
 cum filio pariter atq; tonsore, saxis ac fustibus interficiuntur. Caput XLII.

Tyro iubeo
 tur excrucia-
 ri.

Tyro cum fra-
 lio atque ton-
 sore saxis ac
 fustibus inter-
 ficiuntur.
 Alexander
 & Aristobu-
 lus Herodis
 filij strangu-
 lantur.

Alexander quoq; & Aristobulus missi ad urbem Sebasten, q̄ non longe aberat ab ur-
 be Cæsarea, strangulantur impio patris. Hunc finem habuere filij Mariamnes, q̄rum
 interitu non longum lætatus, successionem sibi remotis illis Antipater haud dubie
 blãdiebatur: sed in eum totius gentis mox non leue odium exarsit, quia apud oēs pa-
 tebat eius factione fratres occubuisse. Successit etiã nõ mediocris timor cõsiderãti, q̄ multiplex
 indies adolesceret interfectorũ prosapia, cum Alexander ex Glaphira genitos sibi Tigranem
 & Alexandrum filios dereliquisset, Aristobulo ex Beronice Salomes filia Herodes & Agrippa at-
 q; Aristobulus superstites manerent: Herodias quoq; & Mariamne filia, quas sexus nõ impe-

diret, & regni cupido exagitet. Quis rebus perterritus Antipater, in fraude ac uersutia spē constituere, & donis & muneribus singulos sibi magis magisque oppignerare, etiam amicos & domesticos Cæsaris illicere ad sui gratiam precio tentabat. Sed contra illi etiam quæ domi erant in aduersum cedebant. Nā rex paulatim processu temporis erga nepotes suos Alexandro & Aristobulo genitos mollebat, & facti penitentiā prætendebat, cum eorū quorū parentes occiderat, misereret. Deniq; congregatis amicis & proximis suis, quadā die lachrymis sus-

Hic deplorat susus ora dixit ad eos: Video mihi ætatē procedere, & sine lachrymis aspicerē nō possum uolos hos infelicū germina patrum, quibus ego sum autor doloris, ne peiore eos derelinq; con-

ditione q̄ parentes abstulit: Sed illos mihi quædam eripuit ærumna, hos mihi magis magisque

commendat natura & misericordia: Altera quia nepotes, altera quæ destituti parentibus sunt.

Errauerunt in patrem filij, qd fecerunt auo nepotes? Satis infelix pater sui, auus esse debeo so-

licitior. Tentabo post me consulere nepotibus, utinā & in filijs mihi consuluissem, uerū in illos

cōis hostis atq; inimici obreperit fraudulentia. Cauendū est quoq; ne hos, illorum inuoluant

pericula, atq; uno uulnere simul filios amiserim, & nepotes perdidierim. Prouideamus his de-

sensores, quibus ademimus: desponsabo itaq; seniori ex filijs Alexandri tuam mi Pherora filiam,

& te ei constituam patrem. Tuo aut Antipater filio Aristobuli filiam, ut hoc mō fias pupillæ

pater. Germanam q̄q; eius accipiet Herodes meus, ex Mariamne Hyrcani susceptus filiā: hæc,

inquit, est mea snia, ut inuicem sibi coeunte copula iungantur posteritatis meæ successiones,

quo nemo suspectus alteri sit, & ipse tranquillioribus oculis uideā nepotes meos, q̄ uidi eorum

parentes. Quibus dictis iunxit memoratorū dexteras, & osculatus singulos illachrymauit. Qd

Antipater lætantibus alijs ita grauiter accepit, ut statim dolorē suum etiā uultu proderet: haud

mediocri cōstrictus sollicitudine, qd Alexandri filius Archelai regis & Pheroræ, q̄ tetrarchiam

tenebat, suffragia suppeter e cerneret cæteris ualidiora. Aduertebat odia sui crescere, nepotibus

aut astipulari misericordiam. Nec poterat Aristobuli filiam recipere domo, ne sceleris indicium

diuturnis eius aspectibus offenderet. Adire non audebat patrem, ne ad oēs mobilem suspicio-

nes exagitet, si complacitarum fœdera nuptiarū soluenda existimaret. Subtiliter tamen præ-

sumpsit orare, ut cōsuleret ei pater, ne aduersus duorum potentū opes regis, & tetrarchæ nudo

regni noie inualidus exponeretur. Foueret certe honorē, quem confœderandum filio indica-

ret, ne species regni ad eum, potestas ad illos perueniret. Neq; uero solos Alexandri atq; Ari-

stobuli filios suspectos habebat, sed oēs obstare sibi arbitrabatur: quicunq; ex diuersis Herodis

coniugibus cōpetere, uel taciti uidebantur regni successione, quorū frequens numerus erat.

Novem etenim mulieres regali coniugio potiebantur: ex his duæ tm sine liberis erant, cæteris

soboles suppetebant. Antipater Dositē attollebat parentem, Herodes Mariamnem. Antipas

& Archelaus Matehatis erāt filij Samaritanæ, & filia Olympias, quæ Iosippo iure cōnubij so-

ciabatur. Cleopatra quoq; Hierosolymitana Herodem & Philippum genuerat Herodis: Pallas

Phaselum. Erant quoq; etiam aliæ regi filiæ Roxane & Salome, quarū uni Phædra erat mater,

Helpis alteri. Supererant etiā Alexandri & Aristobuli germanæ sorores, quas Mariamne ex He-

rode susceperat, sicut supra memorauimus. Multiplicem itaq; generationem Herodis metuens

Antipater, ægre licet atq; in primis tentamentis multum rege commoto, qd destitutus pater-

no auxilio, nepotibus inuideret dispositas copularum societates: ad postremum tm̄ effecit, ut

sibi Aristobuli filia, atq; ex ipso genitus sorore parentes sui filiæ coniungeretur, tm̄ adulatione

spualuit, ut pactas nuptias solueret. Contra aut Salome cū uellet Sylæo nubere, ne suffragio qdē

Libyæ, quæ uxor erat Cæsaris, potuit de fratre impetrare: sed inuita Alexandro cuidam ex ami-

cis regis in nuptias conuenit. Subuersis itaq; dispositionibus regis, Antipater quasi is qui uolu-

erat sibi cōsuluisse, exultabat aio, & superabat omnes uersutia. Odiū tamen nullo modo com-

primere poterat: sed accendebat, quoniam affectabat terrore sibi munimentum parare. Con-

iunxerat sibi cooperarium factionum suarum Pheroram patris germanam, quæ Herodes non

multo post recusantem, ab uxore propria diuellit, cui ob iniurias, quas ea mulier Dositidis coniu-

gi eius intulerat, infestior habebatur, domoq; expulit. Pheroras autem amplexatus iniuriam in

partes suas concessit, quibus ut tetracha præsidebat: ea sane mentis intentione, ut ad Hero-

dem uiuentem nunq̄ reuerteretur. Deniq; nec tunc quidem cum eum ægritudine graui affe-

ctum comperisset, & frequenter orantem ut ad sese ueniret, quod ei quædam quasi moriturus

committenda arbitraretur, uisitandū existimauerit. Qua perculsus licet iniuria, rex ubi præter

spem incommodum depulit, tamen fraterno affectu uenit ad eum, ubi ægrum comperit, &

sedulo compatiabatur, & defunctum Hierosolymam transtulit, & magno fletu celebrisq; pō-

pa funus curauit. Nec tamen his indicijs sedulæ credulitatis conceptam excludit opinionem,

quod cum

Iosephus an-
ti. lib. xvij.
ca. ij. & bel.
Iu. i. ca. viij.
circiter me-
diū longe ali-
ter hæc nomi-
na uxorū
Herodis ex-
plicat. Qua-
re si plura cu-
pis eundem
legito.

Herodes de-
functus Hie-
rosolymam
transfertur.

quod eum frater ueneno appetisset. Ita erat etiam in suos crudelis, nec difficilis fides rerum, quod potuerit fratrem occidere, qui filios interemisset.

Caput XLIII.

Hunc itaque unus de intersectoribus Alexandri & Aristobuli improbitatis suae finem inuenit, a quo exordium sumens in Antipatrum poena transiit sceleris auctorem. Namque libertorum querelis qui patronum suum ueneno interfectum assererent stimulat Pheroras poculum, quod amatorum putaretur, idque uenenum fuisse, quod Syria studio traditum, & ilico in pestem conuersum, in plurimorum quaestionem tetedit. Unde quaedam inter tormenta de ancillis exclamauit, ut deus omnipotens in matrem Antipatri omnia supplicia transferret, uniuersorum arbitram flagitiorum, per ipsam occultos conuentus Antipatri ac Pherorae die noctisque exercitas potationes usque ad temulentiam, ut a conuiuio regis recipientibus sese, totis noctibus biberetur. Quod non otiosum nec coniurationis uacuum tentamentorum, remotis praesertim seruulis & ministris in re suspectabatur, magnamque uinculum connexionis & conspirationis indicium tam diuturnae morae, quae regibus suspectior in solitudinis secreto, & noctis silentio ibi compositum, ut Antipater Romam peteret, Pheroras in Petram pergeret. Quod frequenter inter se conferre soliti prodebant, eo quod post Alexandrum & Aristobulum, in ipsorum necem sese Herodes conuersurus foret, miseros se qui putassent, quod Herodes in illis paricidales cogitationes odisset, qui regni haereditas persequebatur. Sublatos esse non potestatum aemulos, sed consortes miseriarum, in se periculum omnium & odia transisse, ne mulierum quidem pariturae sexui, quod dilectae sibi Mariamnae, atque ex ea genitrix non peperisset. Nullum sibi aliud remedium, nisi ut longius aliquo secederent, quo tantae bestiae furore uel fuga eximerent. Adhuciebant crebrae apud patrem Antipatri conuersiones deplorantis, arde se inuidia regalis successionis, cum seuitia regni super ipsum praecipue incubuerit: ut iam sustinere non queat ultimis deditis obsequiis, & postremis uergeri periculis. Nec solum regnandis sibi perisse, sed uiuendi quoque curricula conuoluta temporum, aetatem sibi maturiorem, incanuisse iam uertice, contra autem iuuenescere patrem, frustra sperare eius hereditatem, qui fortasse etiam superstes heredi tam diu reseruaret. Quod autem sit emolumentum successionis futurum longae uoluntati heredi, cui tam multiplex Alexandri atque Aristobuli soboles, uelut quaedam hydra renatis quae amputata fuerant capitibus regerminaret. Ex testamento patris etiam iam ius comae ereptum, ut data spe regnandi, cuius ad tempus uicarius foret, non aliquem ex suis filiis in suum imperium sustineret: sed Herodi Mariamnes filio necesse haberet regnum reuadere. Itaque non ad fructum sibi regni spem datam sed ad periculum, ut esset decessori suspectus, esse testamenti executores, ut nemo superesset qui posset succedere, ferri odio graui in filios, nec in fratrem minore, qui sibi dederat centum talenta, ne cum patruo suo sermonem haberet, & respondente Pherora, in quo etiam eum laesimus: Num etiam ipse successor sum? retulisse Antipatrum, nonnullas habere eum causas offensionis. Utinam amissis omnibus, liceret res offensionis seipsum componere: Feram esse bestiam, quae ne mortibus quidem satiaretur, nec posset perpeti ullam inter propinquos charitatem manere. Atque utinam amissis omnibus liceret uenire ad eum tantummodo uiuentes euaderemus, sed impossibile. Ideoque sibi occulta ad tempus colloquia. Necessarium autem fore tempus quo uterentur uirili mentis uigore, & consilij uiuacitate, dexterae quoque iudicis ministerio. Haec a mancipiis in supplicio positus respondebantur, & mancipio credebat Herodes, maxime quia de centum talentis solum Antipatro dixerat, nec ulli sermonis eius fuerat interpretes. Succensus itaque indignatione, rapit ad supplicium plerosque & innoxios, ne quis de obnoxiiis relinqueretur. Acceritur ad supplicia Antipater Samaritanus, eo quod esset Antipatri procurator, & diuersis excruciatum modis. Prodit quaestio, missum ex Aegypto uenenum per Antiphili quendam contubernalem, idque ab illo datum Thendioni amico Antipatri, per ipsum Pherorae redditum, cui regis filius Antipater executionem commiserat, ut dum ipse in urbe Roma degeret, pater eius Herodes extingueretur. Quo tempore nulla de absente paratae necis suspicio foret: sed Pherora cum in tempore uenenum acceptum uxori pro praecipue commendauisset, recurrit altera in uxorem Pherorae ueneni inuidia. Iubet ilico rex Pherorae uxorem uenire, uenenum deferre. Egredis mulier quasi perlatura quod petebatur, & sese de fastigio praecipitat aedificiorum, quo gemini pondus criminis euitaret, atque obitu praeuiret iudicium rei, & quaestio acerbitate. Sed quia maturabatur Antipater, feralis ultio paricidum, non supra uertice capitis ruit, sed in aliam partem corporis decidit, ut mors prolatetur: consopita erat tamen atque attonita mulier, quia ex alto deciderat loco. Iubet eam paulisper

Poculum amatorum Syria studio traditum.

Antipater Samaritanus diuersis excruciatum modis.

Alias, Theodion.

Mulier de fastigio sese praecipitat.

lisper recreari Herodes, donec ad se rediret, spondet ueniam, si simpliciter aperiret gestorum ordinem. Non de nihilo esse quod se precipitauerit, sed magni criminis consciam, compendium supplicij quæ fuisse. Impunita sibi oia flagitia confitenti fore; aut inficianti aceruanda supplicia, ipsam quoque sepulturam negandam. At illa ubi se resumpsit paululum, & cui, inquit, adhuc ego secretorum seruaabo silentia Pherora mortuo? Illi enim debui fidem tacendo, pro quo supplicia non recusarem, si necessaria forent: Sed ille nunc liber à cruciatibus, & si ueniabilis erroris correptio est, liber à culpa. Quid igitur inuoluere ueritatem mēdacijs cogitem, ut Antipatro morem geram? Parcam ergo illi, non parcam mihi? Egregiam ergo mercedem debemus uiro, qui nos oēs sceleribus suis in hæc supplicia deduxit. Audi rex, deo præfule, quod solus mihi ueritatis arbiter est: proposui enim nihil fallere, audi, inquam, sed prius repete quemadmodum assederis lachrymans germano periclitanti, ut impleueris oia circa Pheroram munia pia germanitatis, quibus ille inflexus, ubi decessisti continuo me ad se uocauit, & ait: Nō exiguum ego mulier à fratris affectu & studio deerrauit, qui oderam sic amantem mei, & uolebam occidere tam impatientem doloris in periculis meis, ferre ille nō potest fortuitum, quod ego urgebam indebitū: circumuentus sum fateor Antipatri dolis, sed cogitationis eius ego pretium fero: tu quod habes ab eo uenenum relictum mihi cito perfer, & sub meis oculis effunde, ut uel ad inferos non feram aiam paricidalem: poenituisse correctionis sit, quod criminofum est præparauisse. Cito, inquam, mulier ut uel mortem præueniam, quā culpam nequiu. Tum ergo detuli uenenum, & in conspectu eius exinaniui, parum tamē ex eo reseruauit, mihi qui te metuerem ut esset remedium, si proderetur paratum ad hos usus uenenum: His dictis pyxidem cum eo quod receperat ueneni protulit: subiicitur quæstioni mater Antiphili & fratres ipsius. Confitentur ex Aegypto Antiphilum detulisse pyxidem plenam ueneno, quod ille accepisset à fratre, qui Alexandria commoraretur sub medicinæ professione. Deprehenditur etiam Mariamnes filia pontificis infidiarum conscia, quæ pararentur marito, idque fratribus eius inter supplicia confitentibus manifestatur. Vnde Herodes iunior maternæ audaciæ pretium luit, quem in regni successione Antipatro substitutum, idem quē subrogauerat pater, de testamento delendum putauit. Et hic quidem non mediocri error Herodis senioris, ut alterius flagitio deprehenso alter multaretur: sed etiā Herodis iunioris non iniusta multatio. Nā diuinitus præcautum uidetur, ut licet nondum facti sui merito, tamen ob pretium futuræ improbitatis regno abdicaretur. Nam quod eum regem perpeti potuisset, quod tetrarcha tam insolens fuit, ut tolerari nequireret? Adhuc etiam aliud ueneficij genus, quod Bathillus Antipatri libertus Pheroræ & eius uxori detulit, compositum ex succis serpentum, & ueneno aspidum, ut si primum nō conualuisset ad mortem Herodis, secundo uterentur.

Caput XLIII.

Reperiuntur etiā literæ aduersus Archelaum & Philippū fratres compositæ: hi regis erant filij, qui Romæ instituebant, quos Antipater ea uel maxime causa appetebat, quod uidebat non mediocri præditos sapientia, supra quos rex patrium animum reclinabat. Denique euocauerat eos literis, ut maturius domum redegerentur. Obstare itaque eos suis utilitatibus Antipater arbitrabatur, atque incubere suis artibus, ut spe adolescentiū simula, omnia factionis suæ studia obumbrarent. Componit itaque epistolas nomine uiroꝝ potentium, quos Romæ positos in suam amicitiam illexerat, alijs quoque pretio extortum, ut scriberet, quod adolescentes infestis patre odijs urgerent, & nimio questu mortem Alexandri & Aristobuli deplorarent. Et cum huiusmodi epistolas clamdestinis artibus per aulicos sceleris sui ministros, patri ingereret, eadem uersutia, qua supra simulabat fratrum intercessorem, ut prento pietatis patrocinio, impietatis subtexeret paricidium. Quibus omnibus in medium deductis cum quæstionibus, patris uita, epistolis, mors fratrum appetita euidentissime panderet: consilium diffinis, de autore supplicium sumendum, quod posteriora prodidisset calumnia, quod germanos suos non quasi paricidas, sed quasi legitimæ successionis æmulos persequeret: non quod patrem defenderet, sed ne consortem regni haberet. Interea cum septem mensium curricula inter documenta flagitiorum, & redditum Antipatri concluderentur, nulla innotuere Antipatro indicia rerum gestarum, tanta circa eum uniuersorum odia feruebant. Incertus igitur omnium, scribit ex urbe Roma continuo se adfore, summoque se honore dimissum à Cæsare: quibus literis lectis, rescribit Herodes maturato eum contendere oportere, securum affectus paterni, cui non solum nihil imminutum per absentiam foret, uerum etiam tanta accederet gratia, ut eius contuitu matris offensa minueretur. Nam iterum domo eam deprehensam, in artes filij consentire, consortio exutam regis liberalitatis compedijs eliminauerat, cui se remissurum indignationem scriptorum specie manifestaret, metuens ne comperta matris expulsiōne, suspiciones suas Antipater ad cauendum exuscitaret. Adueniens itaque

ens itaq; Tarenti primum de Pheroræ obitu cognouit, ibiq; luctum magnum exercuit, quod à quibusdā pietatis affectui datum, eo qd patruī mortem impatientur doleret. Ille aut ministrū ausi paricidalis sibi sublatum ingemiscebat, nec solum nō processisse sceleris apparatus, uerum etiam uenenum se dedisse terrori erat, ne quo modo ad cognitionem regis perueniret, & ille scenam criminis publicaret. Transiit itaq; in portū Cæsareæ haudquā uacuis grauioris curæ ac sollicitudinis, cum ei etiam mater nō mediocri præiudicium condemnatæ sobolis daret. Sed urgentibus amicis, q; patriæ cupiditate postponenda omnia, quæ Antipatro conducent arbitrarerentur; denique expectato eius ingenio, quo uel auersum patrem à sui gratia facile consilij suis flectere solitus erat, hortantibus ut sese patri, & prædestinato sibi regno ocyus repræsenteret, quod nemo auderet eo præsentē contra niti; sed occasio absentiae eius sola arserit, ut aucti posse ab eo regis animus æstimaretur. Et ideo præueniendum mature, ne demorando magis aut desiderantem offenderet, aut suspectum exacerbaret, cum diffidentiam sui proderet.

Credidit itaq; magis uolenda quā necessaria suadentibus. Verum ubi portum ingressus est, neq; quenquam sibi obuium circumspexit, & quasi pestem aliquam sensit suam præsentiam declinari, in summa locorum frequentia maximam solitudinem, cum occurrere nemo aude-
ret: metuentibus alijs, alijs auersantibus, etenim id temporis & odia quo minus se tegerent, auctoritatem acceperant, reputare secum scelera sua cœpit, & conscientiae stimulis exagitari, nulum fugæ locum, neq; euadendi subsidium sibi relictum. Circūuentum se uelut quibusdam re-
tibus, & captum teneri, fiduciam oēm assumpsit ex impudentia, ut dissimulatis omnibus im-
probitum se patri offerret, in amplexum rueret, pietatis officia præterderet. Verum ille extensis ma-
nibus ingerentē sese repellens & reclinans caput, ne paricidæ osculo contingeretur, exclamauit
& hoc esse amentiae paricidalis, ut amplexum petas, cui inuisum te recognoscis, ut horrore tui
afficias patrem, & contactu noxij corporis uiuendi suauitatem extorqueas. Ne igitur contige-
ris, ne attaminaueris, quem scelere petisti. Purga certe prius si potes, deprehensa dilue: iudici-
um nō refugiam, nec audientiam tibi negari patiar, nec mihi ipse assumam cognitionem, nec
argumentandi tibi occasionem relinquam. Opportune adest Varus, apud quem defensionem
tui præpara. Nec differendi locus crastina die, quamuis dolis & fraudibus præditus, habes pur-
gandi tui copiam. At ille obstupefactus tantæ commotionis pauore, nihil est ausus referre, nec
potuit: sed egressus foras fluctuabat animo, quod nihil omnino ex his quæ gesta erant & pro-
dita, apud patrem compererat. Aduenientes autem ad eum mater & uxor aperuerunt omnia.

Quibus cognitis colligere sese ac præparare aio cœpit, quibus modis criminationi occurreret, confessionem extenuaret. Sequenti die cōgregantur omnes regis propinqui & amici Antipa-
tri, intersunt examini uniuersi, q; diuersa de Antipatro prodiderant induci præcipiuntur. Le-
gantur etiā epistolæ matris Antipatri, in quibus illa ad filium scripserat, ut cognosceret prodi-
tam patri suorum scenam flagitiorum, nequaquā eum debere adesse, nisi à Cæsare aliqua manus
accerferetur, cuius se præsidio circumuallaret, neq; se iudicio cōmitteret, q; tantorum confessio-
nibus appetebat, sed armis muniret. His ad superiora additis, ingressus Antipater & sese ad ue-
stigia deniciens patris obsecrat, ne se prædamnatū haberet: confidere se si deferatur audientia,
uacuum criminis fore si pater uellet: iubet pater silere, atq; eum istiusmodi sermone præuenit.

Quod nulli iusto ueniabilis nequitia Antipatri possit uideri satis certū est, sed eo magis grauari
me apd te Vare arbitror. Vereor em̄, ne etiam me oderis, q; paricidas generavi filios, qbus non
posset etiam parcere pater: licet hoc quoq; miserandus magis sim, ita qd & tales amaui. Sed de
illis taceo q̄s ipse exasperaui, & iustas aduersus hunc allegationes eorū respui. Nullas enim hi ad
uersum me habuerunt causas doloris, nisi qd his Antipater præferre batur, & consortij regalis
prerogatiuam acceperat, q; natus regno non erat: putabam tamen qd maiorem natu minori-

bus ad tutelam asciscerem. Sed hostem induxi, q; inuideret nobilioribus, excitaret puerulos, in-
firmos circūueniret, incautos proderet. Lapfos non nego, sed eos excusari potius, quam urgeri
oportuit. Antipater hic mihi & illos abstulit, hic mihi & illos fieri infidiatores compulit. Dolui
fateor, quod n̄ quibus regni spem dederam, quibus successionem reseruaueram, aduersum me
improba machinarentur: sed nunc nō patrem sed Antipatrū oderant. Perierūt itaq; ad dolo-
rem patri: Antipatro ad fructū. Quæris Vare q̄s eos occiderit? Cognosce cui mors eorū pro-
fecerit. Vacua est domus, noueræ filio patuit aula uni ad succedendum, quæ multos successores
habebat. Nec expletus est morte fratrum cruentus animus & mēs impia. Postq̄ non habuit fra-
tres quos odisset, patrem persequeretur. Reputo mecum q; huic munimentū hæreditatis para-
ui: uisus sum & ipse diu uiuere decessionem fastidienti. Docui quid uellet, cui successionis com-
petitores ademeram, morantem non passus est: nec expectauit regnum, nisi ut paricidio ad-
pisceretur,

Examen cō-
ca Antipa-
trum.

Accusatio
Herodis con-
tra filium sua-
um Antipa-
trum.

*Perniciosum
est regibus ut
aliquis se suc-
cessurum no-
uerit.*

pisceretur. Reddidit mihi vicem, quia proieciturum collegeram, & praetuleram nobilioribus. Cui enim tantum ex illis, quantum huic contuli? cui ipse uiuens potestate cesseram, testamento a pro heredem designaueram, quod solet esse perniciosum regibus, ut aliquis se successurum nouerit. Quin-
quaginta in fructibus talenta concessi, trecenta Romam proficienti dedi. Commendaui Caesari quasi solum filium, nihil mihi referuauit, quod deberem paricidam timere: sed hoc eum magis ad paricidium armauit, quod se meis beneficijs superiorē uideret. Quid tamen sceleris commiserunt fratres eius, quos ad mortem coegit? Aut quare istiusmodi aduersum illos indicia detecta, qualia istius deprehenduntur? Sed interrompere atque obstrepere audeat paricida, & dolis tentat ueritatem inuoluere? Cauetas Vare admoneo, cauetas simulatas eius lachrymas, & gemitus arte compositos, nec ullo expressos dolore: Hic est qui mihi pietatis affectum abstulit, cum afflicto metu cauendum admoneret Alexandrum, cum illo mentes plurimorum conuenire, asserens usque ad lectum deducere, discutere atque examinare singulos. Hic erat somni dispensator & minister securitatis, in quo ego solatium constituebam, atque eius officijs leuabam de interfectis dolorem: arbitrabar quod & illos mihi redderet, moerorem auferret, pietatem obtederet. Hic erat protector meus, cui credebam corporis senilis custodiam. Quo uiuam nescio, quomodo tamen insidiatorem euaserim, quibus me circumuenerat delinimentis, quibus fraudibus uinctum tenebat, ut soli huic me crederem, quem solum cauere oportuit. Incredibile mihi est quod euasi, nec uiuere mihi uideor, sed somnium puto. Quis enim crederet, aut illum tam ingratum futurum, cui in me potestatem omnem commiseram, aut me posse euadere, si Antipater nollet? Tutior tamen gratiam & factum putabam. Sed quare (malum) infelicitas me, aut aduersum me eos facit insurgere, quos plus dilexerim? Deploro aerumnam domus meae Vare, de fleo solitudinem, ingemisco uim tanti doloris. Sed tamen tanta est acerbitas sceleris paricidalis, ut neminem mihi patiar euadere, quicumque sitierit sanguinem meum, si omnes filios meos affectati paricidij indicia promant. Cum haec diceret, indignatione pariter ac dolore intercepta uox est loquentis. Continuo Antipater eleuans caput, uelut ictus enim & saucius graui uulnere iacebat ante pedes patris, nec assurgere audebat, exclamans, ait: Tu quidem pater ut iratus accusas, sed mihi nulla est maior defensio, quam testimonium

*Responsio
Antipatri ad
uersus accu-
sationem Pa-
tris.*

accusationis tuae, quia semper fui custos tuae salutis. Defensionem igitur pro me uoto accusantis adhibuisti. Quomodo enim paricida ego quem ipse tuum protectorem fateris? Aut quomodo circumspicere atque astutus, quem commentatorem arguis paricidij? cum extremam insipientiam sit cogitasse, quod & apud homines execrabile sit, & apud deum inultum esse non possit. Vel fratrum exemplo doceri potui, nullum tanti sceleris effugium fore, quod scelus istiusmodi, nec latebram inueniat, nec poenam euadat, quandoquidem & illi pro tanta in te maleuolentia poenas dederunt: at illos inuidia quaedam (ut dicis) impulit ad paricidium, quod me sibi praeferrere uidebant, quibus materni generis nobilitas animos dabat, ut regnum quasi ex materna successione sibi debitum uendicarent, & quasi a te ereptum reposcerent. Quid tale ego qui nesciui regnum nisi de te sperare, tuum iudicium quaerere, tibi soli placere? Quid autem erat quod me aduersum tuam salutem audeo aliquid impelleret? An regni cupiditas? sed regnabam: an odij suspitio? sed diligebam: an iniuriae dolor? sed praeferebam. Si illos sola formido praetationis meae armauerit ad paricidium, ego absoluari quia nesciunt praetati paricidium cogitare, sed odisse. Nisi forte aliquis ex te metus compulit. Vesper ego, ut mihi uox tua testis est, nihil sciebam nisi pro te timere. Quid enim mihi timere, quod mihi iter eram tuae securitatis, & dispensator quietis? An uero inopia pecuniae & egestas, quae mihi solet indigentibus suadere latrocinium? Sed dederas quod non solum in praesens, sed etiam in omnem tempus abundaret, & diuitum Romam miseris, ut regum reges pronuntiarent imperium apud se principatum esse, non diuitiarum. Denique Fabium illum Romanae rei moderatorem, & intimum Caesaris tibi coepi, & a Sylano ingenti impulsus pecunia, ut te impugnaret, ita commutauit, ut fieret tuus defensor, & sollicitatoris sui proditor, per quem pater alium insidiatorem tuae salutis detectum fuit? Quo igitur paricida ego, qui custodem tui corporis Corinthum latentem deprehendi? insidiantem remouit? ad confessiones negantem deduxi? Potui paricidium non cogitare, & paricidij fructum habere si tacuissem. Sed mihi si bestiarum immanitas, si atrocium ferarum inesset furor, tamen tantis beneficijs tuis mansuescere potui, ut nullam opem nisi in tuae salutis subsidio constituerem, ut pro omnibus tibi uel sola charitatem referrem, te meo corpore protegerem, te intimis si fieri posset uisceribus includerem. Praetuleras nobilioribus filijs materna stirpe minus nobilem, matrem quoque regni exulem in regnum uocaueras, nec iam successorem me imperij, sed quasi consortem habebas. Omnes ser ego cui tantum liberalitas tua bonorum effuderat, ut inuidia succederet. O stultissimus ego, qui te pater reliqui. Sic datus est inuidiae locus, & potestas insidiantibus. Nanque dum ego pro tua

*Egestas sua
det latrocinium.*

salu

tua salute diu demoror, meam prodidi: & tamen nihil habeo quod mihi ascribam. Tu me pater abire iussisti, tibi ego peregrinabar pater, ne tuam senectutem Syllæus circūueniret, ne te uiuentem regno exueret, nec apud Cæsarem tuam salutem appeteret. Testis est mihi Roma pietatis, Cæsar quoque præsul orbis terrarum, & censor uniuersorum atque arbiter mei pectoris, qui me amantem patris appellare solitus erat. Testificare Cæsar quod ego de patre apud te loquebar, apud quem solum nocere potuissem: Testificare inquam mihi qui de alijs pronuntiaueras. Nec dissimulandum paricidium, sed inquirendum putasti. O si mihi aspiraret præsentia tua: sed absens es, & longe positus, & ego sine te à patre dijudicor. Ades tamen, & in literis tuis præsens es, tua scripta offero, quæ solent paricidæ timere. Tuam epistolam porto quæ solent promere qui cupiunt paricidium non latere. Suscipe pater literas Cæsaris, ipse te instruat quod dudum uindicauit. Suscipe Cæsaris scripta, argumentis omnibus ualidiora. Quibus usus es dudum ad ultionem, utere nunc ad salutem. Hos ego apices defero innocentiam meam testes, illa dextera nunquam te fefellit, illa dextera Cæsaris diadema tibi imposuit non ademit. Illa manus Cæsaris regnum tibi, quod abieceras repræsentauit. Potuit me prius Cæsar odisse, si fratrem similem deprehendisset: sed cognouit & pronuntiauit pietatis interpretem, qui nisi Romæ fuisset, Syllæus uicerat. Illi ego hodie adiudicor, illi poenas miser pendo. Memento pater, quia non uoluntarius nauigauit. Videbam mihi iam parari foueas insidiarum: malui tamen me potius pater quam te periclitari. Nec tamen exhorresco salutis periculum, sed apud te pater doleo me quasi tuum hostem periclitari. Periclitor tamen, si apud te & Cæsaris testimonia periclitantur. His ergo utor indicij meæ defensionis, Cæsarem non appello quasi audiendus, sed imploro quasi absolendus. Quod si iudicium exercendum existimas, ecce me pater ad te ueni post Cæsarem, ad te festinaui à Cæsare. Utinam quidem nusquam à te abissem. Sed tu me pater nesciens periculis obiecisti iubens pergere. Præito sum pater, nec perfunctorie de leuioribus testibus requirendam pro salute tua ueritatem æstimo. Non præiudicent, qui possunt timere tormenta, nec qui potest contemnere. Omnis homo mendax dixit scriptura. Ego defero incorruptibilia elementorum testimonia. Venio ad te per maria & per terras, nusquam aliquid passus. Paricida debui non euadere, si reus essem. Absoluat me pater, apud te cælum quod non fulminauit, mare quod non demersit, terra quæ non absorbit, per hæc ad te tutus uenio pater: quæ non solent euadere, etiam qui non sunt patrum genitalium paricidæ. Dathan & Abiron hiatus uorauit terræ, nec tamen genitalem appetierant patrem. Absalon fugientem arboris suæ ramis terra suspendit, ne ad patrem perueniret, ad quem si peruenisset, euaserat. Ego ad te ueni, & adhuc periclitor. David paricidam suum, quia seruare non potuit, uindicauit: ego de inimicis & calumniatoribus uindicari non expeto, ut eos ad tormenta uocem: lucentur illi poenam calumnie. Vnum rogo pater, ne alienis credas tormentis, de me ipso aduersum me require supplicia. Suspende reum tuum, in uiscera mea pergat interrogatio ueritatis, in corpus meum atque in interiora penetralia descendant fidei quæstionum, profluat sanguis, qui solet paricidium clamare, ferantur ignes in artus noxios. Quid dubitas pater: si parcis, innocentem pronuntias: si à cruciatu temperas, absoluis crimine. Non est paricida, qui simplici morte dignus putatur. Aut si ut filio parcis, & ex te genitis membris compateris, non sunt membra tua, quæ sunt ministeria crudelitatis. Hæc ubi locutus est, magno fletu & gemitu lamentabili finem dicendi fecit, ululatuque maximo, Varum & omnes ad miserationem inflexit: solus Herodes nullus mouebatur lachrymis, atque ipse à fletu temperabat intractabilis ad ueniam, quæstioni imminens, uindictam expetens.

Caput XLV.

SUCCESSIT orationi Antipater Nicolaus regis mandato, qui astute eius responderet uersutis, & inflexos à miseratione abduceret, referendo in Antipatrum, fraternam inuidiam necis, allegando quod si quos moueret misericordia, illorum misereri deceret, qui eius perempti fraudibus ultionem requirerent: Si unum absoluerent, omnis domus regia in periculum deduceretur: germani, affines, parentes, ipse rex cuius saluti non peperisset. Itaque conuersus ad oratoris uersutias, uelut narratione miserationis, epilogo quodam excitabat ab inferis peremptorum animas, quæ miserabili questu replerent subsellia, insontes se oppetisse, subornatis grauibus testibus, compositis epistolis, fraudulentis sermonibus circūuentum patrem, credidisse filio, quem non putaret de fratribus posse mentiri. Offert nunc supplicia sua, qui fratrum tormentis non credidisset, quos onustos uinculis obligauerit, ne cognitioni interessent, in absentes latam sententiam cum longe positi essent: necatos, ne eorum pater miseretur. Nullum itaque reliquum futurum si iste euaderet, doctus uenena paricidalia suorum uisceribus infundere, mutare mentes hominum, qui etiam Pheroram semper amantissimum Herodis, in necem eius paricidam

Antipater
Cæsarem super
patris testatur
amore.

Omnis homo
mendax.

Dathan &
Abiron ab
sorpti.

Nicolaus
Antipatri re-
spondet uer-
sutijs.

d dio fu-

dio funesto exuscitauerit. Ad hæc cum plurima alia excitandæ commotionis gratia Nicolaus
 addidisset, ubi sermonē absoluit, interrogatus à Varo est Antipater, si respondere uellet. Nihil
 aliud retulit, nisi (deus testis est) quia nihil læsi. Tum Varus uenenum præferri, atque id dari iussit uni
 de his qui iam rei mortis adiudicati essent. Quo epotato, statim mortuus est. De quo relatum ad Cæ
 sarem est, & in uincula Antipater imperio patris inducitur: nec tamen ab insidijs uacuus erat.
 Nam tum maxime Salomes periculum dolis tentabat directis epistolis, quas Salomes nomine
 Antipatri composuerat, plenis in regem contumeliarum, atque ad Agmen ancillam Iuliz, quæ
 uxor Cæsaris erat, per Antiphili seruulum præferri iusserat, quas Agmes sibi redditas regi trans
 mitteret: ac pene in mulieris perniciem fraus conualuerat, nisi reperta esset epistola Agmes ad
 Antipatrum, quæ dolum perdidit, scripta in hunc modum: Sicut uoluisti, patri tuo scripsi, & episto
 las illas direxi: nec dubito regem in periculum sororis insurrecturum. Tu uicem restituere optato
 effectu potius. His literis deprehensis, rex in suspicionem deductus, quod etiam Alexander pari
 arte compositis à fratre esset appetitus epistolis, & nimia commotione exasperatus, ægritudi
 nem grauem contraxit. Quos uidens urgeri periculo Antipater, unum ex filijs hæredem imperij
 scripsit, prælatum Archelao & Philippo senioribus liberis, cum ipsos quoque Antipater
 dolis atque fallacijs suspectos patri fecerat. Cæsari legauit mille talenta, donis muneribusque ad
 ditis. In uxorem & filios, libertos atque amicos quinquaginta contulit: nec Salomē sororem ma
 nerum suorum expertem reliquit. Procebat in deterius ægritudo, atque accessu temporis ex
 asperabatur, quam imbecilla senectus suis incommoditatibus acerbatat quotidie. Siquidē non
 minus septuagenario grauatam annis corpus, crebro quoque mœrore animi afflictum gerebat,
 tot periculis uulneratus, quæ aut deprehendisse in filijs extremæ miseriz erat aut intulisse.
 Immedicabilis tamen ægritudinis feruor, quod superstes Antipater metuebatur. Contem
 ptus quoque indies uilior, quod imagines Cæsaris atque animalium similitudines contra legem tem
 plo appositz detrahebantur, autoribus maxime Iuda atque Matthias iuuentutis doctoribus, qui
 cognitis & conspirantibus sibi uenisse tempus aiebant, quo uiolatz legis iniuria uindicaretur.
 Dare pœnas sacrilegum, quod putaret fas esse quicquid potestati liceret: nec religione inclinatum,
 sed elatum superbia in penetralibus templi faciendi quod uellet, libidinem pro iure exercuisse.
 Et quanquam uis diuinam ultionem acceleraret, tamen pulchrum uideri, si etiam templi sa
 crati libertatem suam in defendendis paterni ritus obseruationibus approbarent: nec periculi
 metu quenquam reuocari oportere, cum & iam mori pro lege patriæ insigne immortalitatis
 signum esset: primumque adorari aur eam aquilam supra fastigium portæ affixam detrahere comprehensi,
 atque ad regem perducti: cum interrogarentur cui obediētes tantum facinus adorari forent,
 responderunt, legi paternæ. Iterum quærenti quo freti lætiores adessent, cum ad mortis uoca
 rentur periculum, responderunt: Pietatis & deuotionis præmijs, quorum remuneratio pro ri
 tu patrio mortem expetentibus persolueretur. Nec diutius ferre potuit responsionis constan
 tiam, sed indignatione super ægritudinem facta, ut infirmitatem uinceret in conuentum popu
 li processit, ibique tanquam sacrilegij reos ad plebem deferens accusare cepit, quod maiora
 de factis talibus suspectarentur. Quæ etiam si non probarentur, tamen cuncti sibi quisque me
 tuentes, autorum qui comprehensi forent, luenda supplicia deprecabantur. Nec pergens in
 ceteros, ne quæstio plures atque alienos & innoxios perturbaret: rogatus itaque in presentes
 sententiam tulit, ut uiui exurerentur: unde incommoditas aucta & grauioris ægritudinis uis,
 diuersis totum corpus eius passionibus depascebatur. Febris erat uehemens, prurigo intole
 rabilis, continui ac sine ulla intermissione interiorum dolores uiscerum, colo medius uexaba
 tur, hydrope grauabantur uestigia, abscondita corporis scatebant uermibus sparsim, totius cor
 poris anhelitus grauis, & suspiria pernicioza: res indicio erat quod iniusti pericidij & sacrilegæ
 damnationis pœna reposeretur. Non cedebat tamen animo, & uiuendi cupiditate passio
 nis reluctabatur. Petit trans Iordanem calores aquæ calidæ, sed nihil profuerant. Asphaltites
 lacus plerisque medicabilis sine ullo profectu ægrum tenebat. Vbi dum oleo plurimo foue
 retur, laxato resolutus corpore morientium specie oculos inuertit, & uox defecerat, nec sen
 sus manebant: sed excitatus strepitu conclamantium resumpsit, & ad sua regredi cupiens, ubi
 ad regionem loci, qui appellabatur Hiericho aduenit, atro felle exagitatus, & ipsi quodammo
 do morti minitans immane facinus excogitauit: quod uelut inferiz sibi populi mitterentur. Nan
 que ex omni Iudæa congregari iam dudum præcipiens quosque nobiliores, ut ex singulis uicis in
 unum conuenirent: ubi imperio obtēperatū est, claudi eos intra hippodromū iussit, & accersita
 Salome atque eius Alexa uiro, legatum sanguinis mandauit, asserens lætitiæ populis gentis Iu
 dæz suam mortem futuram, & ideo commentum se quo præclarissime suum epitaphium ce
 lebraretur.

Literæ Ag
 mes ad Anti
 patrum.

Iudas &
 Matthias iu
 uentutis do
 ctiores.

Propatria
 lege mori in
 signe est im
 mortalitatis

Aegritudinis
 Herodiane
 descriptio.

Asphaltites
 lacus medica
 bilis.

lebraretur deponere à suis, ut cum ultimum exhalasset spiritum, eos statim omnes qui clausi te-
nebant, necari iuberent: ita ut neminem futurum in uniuersa Iudæa atq; in omni domo, cui mors
esset eius illachrymabilis, cum uniuersis domesticis luctus hæreditatem dereliquisset, qui dum
suorum deplorant necem, iusta regi uiderentur persolvere, atq; ita publicorum lætitia uotorum,
domesticis doloribus impediretur, ac ne forte scelesti imperia mandata executio destitueret,
quinq; genas drachmas iussit militibus dari, ut tali sceleris imposita mercede, ferale ministerium
militēs non recusarent: cōpensaturi executionis horrorem remunerationis emolumento. Ce-
debat prope iam tantæ incommoditatis supplicijs, sed expectabat funesta respōsa legationis, quæ
retulit de Agme supplicium sumptum ad Herodis querelā: Antipatrum quoq; conuictum pa-
ricidij morti adiudicatum, tamen repulso patria, & regno, pater fugæ potestatem tribuere si uellet
Cæsar iuberet, sententiā sceleri ferens, consiliū pietati relinquens. Soluerat natura paricidij ne-
cessitatem. Nam recreatus paulisper permissa sibi puniendi ut uellet potestate, dum de genere
necis tractat, distentus doloribus prope, diem mortis peruenire desiderauerat. Poposcit itaq; Cupiuit Hea-
malum, pariterq; gladium, ut eo pomum solitus incidere refectionis aliquid assumeret, & pau-
roses sese suos
scripsit gladio
lisper sese attollens, cubitoq; adnixus leuauit dexteram, cupiens sese ferire, sed occurrit Achia-
bus, & impediuit ictum, luctuq; tota concrepuit domus, ut obisset Herodes foris æstimaretur.
Exultauit Antipater ad sonum planctus, & à custodibus adhibitis postulauit, ut uinculis resol-
ueretur: sed præpositus ei muneri non solum abnuuit, qd rogabatur, sed etiam regi annuntiauit.
Exclamans ille insultare adhuc sibi uiuenti, percussores direxit q Antipatrum interficerent, ce-
sumq; sepeliri iussit in Hyrcania, atq; iterum mutauit testamentum, regemq; Archelaum insti-
tuit seniore ex fratribus: Antipæ tetrarchiam reliquit. Quinq; itaq; diebus Antipatro super-
stes defecit: triginta & septem annis, ex quo à Romanis imperitare iussus est, regno potitus ex
De nece Antipatri Herodis
dis filij.
quo autem Antigonom sustulit regni æmulum annos triginta quatuor imperio exegit: utinam
tam domestico usu quam publicis lætus successibus. Namq; ita foris secundæ ei res aspirauerunt,
ut priuatus in regnum ascisceretur, eoq; per multa usus annorum curricula, quod difficile saluo
potestatis usu decederetur, relinquens liberis imperij successionem, quam ipse à suis non acce-
pit. Sed intra domum infelicissimus, quam acerbo suorum sanguine & luctu repleuit, nec tamen
executionem inuenit ultimæ crudelitatis, hoc uno Salome obliterante criminum suorum iudi-
cia superiora, quod eos quos percuti rex iusserat, omnes dimisit, dicens regem præcepti fera-
lis postea pœnituisse: reuocatisque mandatis superioribus, præcepisse ut ad sua omnes dimitte-
rentur.

Caput XLVI.

DEin postea facta in amphitheatro militum & reliqui populi congregatione, de obi-
tu regis indicium factum, processit Ptolemæus, qui regis amicitia inter fidissimos
quosq; usque in extremum adhererat, & anulum deferens quæ defuncti digito detraxit,
collaudat regem, & populū admonet tranquillitatis, aperitq; ei epistolā, qua prece-
tus fidelissimos sibi milites hortabatur, ut successori suo beneuolentiā exhiberent & gratiam. Ptolemæus
Herodis fidi-
simus amicus
Et apertis etiam tabulis testamentū recitatur, Philippus Thraconidis regionis, & finitimorum
locorum hæres nuncupatus, Tetrarches Antipater rex Archelaus: ita tamē ut ad Cæsarem de-
ferri anulum suū, atq; ei arbitriū & firmamentū omnium dispositionū suarū reseruarent. Ac tum
demū ratum esse testamentū suum, si Cæsar probasset: reliq; secundū priora sua testamenta cu-
stodiri præcepit. Continuo acclamatio facta militum Archelao plaudentiū, circūuallabat ilico
stipatorū ambitu, promittit beneuolentiā, spondet fidem. Post hæc cōpeteter atq; magnifice su-
nus curatum, omni ambitu regaliū diuitiarū pmissio ad pōpæ funebris celebritatē: lectus erat au-
ro totus & gemis insignitus, stratum refulgēs murice, corpus adopertū purpurea diploide, quā
internectebat fibula lapidibus pretiosis coruscans, diadema adharebat uertici, supraq; corona
aurea, sceptrum in dextera, ut uiuentē putares. Præibat agmē Trachicum, Germaniq; & Gal-
li stipatores regij militarem seruabāt ordinem, pari modo succincti armis, ac si in bellum pro-
dierant: sed ora mœstitia plena, & dolentibus similes prosequēbant. Reliqua manus prosequē-
batur ornatu solito, & cultu assueto, comitātibus pariter ducibus & centurionibus. Quingenti ginta. Milites Ara-
chelao plaud-
dent.
etiam seruorū & libertorum regis domus aspergebant aromata, ut suauis odore tota fragraret
uia, lectum filij regis & propinquorum uis maxima circūfundebat. Sepultus est in Herodio (ut
ipse mandauit) quod aberat ducentis stadijs ab eo loco in quo finem uitæ inuenit, magno obse-
quio, per tantū spatij deductus uniuersorū, sed non oim pari affectu. Metus em̄ officium, non
notum extorserat, dolor intra se saltem liberā habebat sententiam, Hūc finem habuit Herodes.

EGESIPPI DE EXCIDIO HIEROSOLYMITANAE VRBIS,

HISTORIAE. LIBER II.

Caput I.

Libera in Herodem defuncti vulgi iudicia.

Epulto Herode, libera (ut in defunctos solent) iudicia populi depromebantur: grauem fuisse illum & intolerabilem, iniusta imperia in ciues exercuisse, tyrannum non regem suorum, paricidam domesticum, expilatorem publicum, nemini quicquam dereliquisse, tributis exhausta omnia, locupletatos alienigenas, Iudæos exinanitos, qui templo hostem induxerit, sacrata omnia sacrilegio cõtaminarit: beatos qui defecissent cõtortura uiuentibus non deessent: plura malorum Iudæam post depulsam captiuitatem, in paucis annis sub Herodis imperio pertulisse, quam in ipsa captiuitate sub hoste barbaro sustinuerit, cum sibi Babyloniorum reges imperitarent, sub illis tolerabiliora exilia, quam sub Herode domesticum domicilium: ab illis ad sua remissos, ab hoc fugatos: immitiorem Dario, Artaxerxe superbior, Medis rapaciorem, Superasse finem malorum, ut si sibi exire liceret exilio, ibi diè clauderet: sed accessisse ad seruitutis miseriam Archelaum spontaneum successorem, qui & Herodem referret, & noua adderet: miserum hoc in regnis esse, quod dominus eligeretur miserius quod inuitis imponeretur. Solatium seruitutis uideri, si ipsi sibi dominum eligant, eo quod fiat benignior, si deferatur imperium: superbior si usurpetur. Longe itaque Archelaum Herode intolerabiliorem futurum, cum iste assumptis regnum, ille acceperit. Ea non solum crebro in Iudæa conferebantur, uerum etiam Romæ assistente Archelao, perorantibus accusatoribus in os obiecta apud Cæsarem senatumque ubi de regno Archelai confirmando abrogandoque diu decertatum. Denique cum in templo Apollinis, quod Cæsar condiderat, multisque ornatus uenustarar, locus esset cognitioni datus, Salomes filius Antipater, illa quæ supra diximus, & multa alia dicendi ualidius prosequeretur, mirari se quod Archelaus quasi petendum à Cæsare regnum prætenderet, cum usurpatione temeraria iam dudum intra Iudæam inconsulto Cæsare regem exercuisset. Quid enim sella aurea, allatumque diadema, nisi regni forent insignia? Quo spiritu præsumpsit sedere super thronum regium? de sublimi solio salutare plebem circumfusam, stipantibus armis militaribus, more quodam & usu imperatorum promi diadema, quod Cæsaris iudicio referuari oportuerat: non solum potestate Romani imperij, sed etiam pro iure testamenti: Herodem enim nec præripere potuisse Cæsari uel senatui, quod ipse uel à senatu accepisset, uel à Cæsare recepisset, & superiore testamento expressisse satis propriæ indicium uoluntatis, quo Antipater succedere sibi in regnum sensu integro ac perpenso consilio declarauerit, & postremo omnia Cæsaris iudicio referuasse, quis soluto iam corpore anxius supremo periculo, nec ullius iam sensus aut consilij capax, dictauerit non quod arbitratur, sed quod ingerebatur. Præceptorem igitur imperij de seipso pronunciaisse, quod non meretur tuo Cæsare iudicio in regnum substitui. Nam si meritorum suorum conscius foret, petere potius quam usurpare matura uisset. Non petendo autem, sed usurpando quæ in petitione consisteret etiam in pecuniarijs (negotijs, nedum diuitiarum. Denique Fabatum illum Romanæ rei moderatorem & intimum Cæsaris tibi cepi, & a Syllæ ingenti ambitus pecunia, ut impugnarent) præiudicare solere, ut præposteri litigatores cadat causa: hic uero non pecuniarum quæstum in crimen uocari, sed imperij Romani uiolatū ius, reuerentiam despectam, spretā potestatem, indignum æstimatum Romanæ curiæ senatum, qui solebat regnum dare atque eripere, & cum Cæsare uetustam conferendi imperij seruare prærogatiuam. Quid facturum esse cum regnare legitime cepisset, qui ante regnum insolentissimus necasset plurimos, quia opem fessis rebus & tributorum alleuamentum poposcerant, remedium postulantibus bellum irrogatum, interfecta nouem milia Iudæorum in ipsa uenerabili apud suos paschæ celebritate, pro pecudibus homines immolatos, sacratorum qui ad templi festa conuenerant sanguinem fulum, spectaculum miserabile: si quis cæsorum stragem recēseat, Babylonios reuertisse arbitraretur: quanto crudelius a ciue commissa, quæ in hoste barbaro plena immanis scuitiæ atque impietatis æstimarentur? Hanc sportulam ciuibus datam, hoc sacrificio Archelaum regni sui primordio commendauisse. Debere misereri Cæsarem, senatū que reliquiarum Iudææ, quæ quondam liberis fulta populis seruitutem optaret si modo tolerabilem liceret perpeti sub rege iusto, longe illum abesse a iure imperitandi. Siquidem apud Iudæos nulli regnum competere, nisi ei qui esset ex generatione Iudæ, sicut lex diceret. At uero istum Idumæum genere, quem nulla prosapiæ regalis origo contingeret, irrepsisse in honorem indebitum. Siquidem cum Antipater sibi atque Archelao fuerit auus præstans diuitijs, ceterisque artibus potens, & maxime Romanorum amicitia, Cæsarique seniori bello probatus, cum

Auersus Archelau multa congeruntur.

Alij codices Antipatrum

Hec quæ parthenesi interclusa uides, in scriptis codicibus non habentur.

cum posset sibi regnum asciscere, nunquam tamen affectauerit, quin etiam defendere alijs maluerit quam sibi parare, meritoque illum habitum ut parentem optimum, qui Iudæam in libertatem vindicauerit uulneribus suis, nec in seruitutem deduxerit Herodæ Antonij testimonio, qui pater noster sibi hospes fuisse, in regnum aspirauisse: ex illo Iudæorum res imminutas, egisse ut hostem, non ut rectorem. Cum igitur ipse etiam adulter regni fuerit, quomodo potuisse ab eo legitimam regem creari? non deprecari tamen quo minus sub regno sint, se potius sub Romano agere, cuius sibi gratia iam inde à Machabæis partem, tantam per usurpationem regni postea degnerunt, ut multo inferiores sint his aduersum quos Romanam petierunt societatem. Denique orare sese, ut eadem conditione Iudæa, qua Syria præsidiale iudicium à uobis adipiscatur, quo deuotionis nostræ detur experimentum, utrum qui seditiosi ac rebelles uocamur, possimus moderatis iudicibus obtemperare. Aduersus ea Nicolaus pro Archelao respondens, inquietissimam nationem insolentiae suæ asseruit poenas dedisse, ne hinc potissimum Archelaus inuidia inexcusabilis criminis accerteretur, si per seditionem pacem turbarent, atque à Romanorum societate animis atque armis discederent: de testamenti autem prælatione quis dubitaret, cum & posterius præferri soleat superioribus, & hoc multo ualidius cæteris uideri debeat, in quo Cæsari confirmandi regalia iudicij seruata sit prærogatiua: quo cumulata potius quam imminuta Romani nominis reuerentia sit, si & a uobis Cæsar non præripiatur regibus, quod priuatis licet, ut eorum ualeant testamenta, & quem potissimum sibi cupiant succedere, ultimo scribant stylo, atque ab illis iterum ea uobis honorificentia reseruetur, ut confirmatio iudicij a uobis petatur, & is succedat, quem pater elegerit, uos probaueritis. Quod igitur magis sapuit Herodes, cum tibi Cæsar seruauerit prærogatiuam, an quam præterijt? Vbi Antipas substituitur, Cæsar præteritur. Vbi Archelaus subrogatur, Cæsar asciscitur: sine firmamento nulla res stabilis. Diuino itaque iudicio ubi iustitia de erat, uel simulationi, uel uoluntati firmamentum defuit. Vbi autem æquitas examini suppetebat, robor quaesitum ut iudicium confirmaretur. Considera igitur utrum fecerit iniuriam qui te elegerit, aut si rescindi debeat, quod te arbitro sanciedum reliquit rerum omnium domino: cui iure etiam reges cedunt potestate. Qui enim sciuit quem elegerit ad confirmandum, sciuit utique quem eligeret ad imperandum, nec in successore falli potuit, qui non est falsus in confirmatore. Nam qui arbitrum constituit te, cognouit itaque talem successorem sibi constituendum, qui tibi quem costitueres non displiceret. Auditis partibus Cæsar sententiam distulit: deinde collato cum senatu consilio, Archelaum genti præposuit, ut fungeretur rectoris munere, non regni honore. Spondit tamen & regnum daturum si se ita gereret, ut probaretur. Iam enim tentamenta dissensionis Israelitici populi nuntiabantur. Tetrarchas duos constituit Herodis filios, Philippum & Antipam, qui cum Archelao de regno certauerat, Herodis sorori, cui nomen Salome, delegatum seruauit, etiam alia ipse adiunxit. Duabus quoque filiabus Herodis mille talenta, quae sibi relictae erant dispartita arbitratu addidit etiam alia sexcenta milia, & ea Pheroræ liberis sociari celsuit. *Caput II.*

Interea quidam ex iuuenibus simulans se Alexandrum, & propter misericordiam ab his, quibus necandi munus ab Herode patre mandatū foret, subrogatis alijs in locum suum cum fratre se Aristobulo dimissum Miletum petijt, & inde Romam, quo difficilius apud incognitos cognosceretur. Vbi facile Iudæos ad rerum nouitatem promptissimos excitauerat: nisi comperto eo Cæsar ad se eum perducere ocyus per Geladum quendam, qui Alexandrum plene nouerat præcepisset. Geladus ubi iuuenem uidit, similitudine deceptus hæsitauit. Sed reliqua perspicuens indicia non conuenire, quæ fuit ubi erat Aristobulus: at ille in Cypro insula degere asseruit, cauentem insidias, eo quod coniuncti inter se fratres facilius extinguerentur. Deinde ad Cæsarem deductus, aperuit ilico impunitate promissa fretum, se specie similitudinis quod esset Alexander simulasse, ut innumerabilia munera quasi regis filius, a Iudæis consequeretur. Cæsar dolum risit, sed & ipsum immunem dimitti iubet, & eos qui ultra priuatum modum quasi regis filios detulerant, satis multatos esse pronunciauit, quod superfluis sumptibus infinita dispendia tolerauissent. Archelaus autem profectus in Iudæam, propter obscenitatem morum & insolentiam accusatus apud Cæsarem, cognita inter partes causa, Viennam relegatur, opesque eius thesauris Cæsaris associat: hoc merito pretium luit, qui nec a fratris sui germani coniuge suas compresserat cupiditates. Nam ubi Alexander obiit patris imperio neci traditus, Glaphira uxor eius Archelao rege Cappadocum genita: quemadmodum supra memorauimus, Libyes regi Tybe secundis est copulata nuptijs. Quo defuncto reuertit ad patrem: illic eam contemplatus Archelaus, quod fratrem mariti filiorum patrum, haudquaquam pie refugendum arbitraretur, ita deperire coepit, ut uxorem deiceret Mariam nem, & Glaphiram in locum illius substitueret. Nam multo post ubi mulier in Iudæam redijt, uidit in somnis Alexan-

Nicolaus suæ prædictæ res scripsit.

Archelaus rectoris munere fungitur, non regis honore.

Archelaus propter obscenitatem morum & insolentiam apud Cæsarem accusatus.

drum, & complecti desiderauit. At ille indignanti similis, à complexu refugus, uisus est diceret: Hæc est Glaphira promissi fides? Ita amores erga te seruasti meos, quorum memorem te esse oportuit: Sed esto adolescentula secundas nuptias non refugeris, etiam ne tertias, etiam ne fratrem mariti appetere debueras: Ira te mea delectauit iniuria, ut in meam domum tertio nupta coniugi remeare nõ erubesceres. Sed mihi curæ ne diutius maneat contumelia mea, contagioque tua: nec longum lætabitur fratrum incestus matrimonij. Exurrexit mulier & familiaribus narrauit somnium, atque ipsa biduo post defuncta, fidem fecit, quod huiusmodi coniugia nec uiuorum legibus impunita sunt, nec mortuorum uoluntatibus.

Caput III.

Somnium Archelai de nouem spicis a bobus uorari.

Vñ ortū habuit nomen prouinciæ.

Ipsæ quoque Archelaus uidit in somnis spicas nouem, plenas & magnas à bobus uorari. Cui quærenti, respondit interpres: Nouem spicis nouem annos signari, quibus potestati usus sit maxima & amplissima. Nono itaq; anno imperij sui mutationem eidem fore, eo quod boues qui arua aratro soleant interuertere, mutationē signent laboriosam, quæ deuoret atq; absorbeat merita superiora. His itaq; cognitis quinto die uenit à Cæsare, qui cum ad iudicium Romam deduceret. In q̄ condemnatus & actus in exilium etiam morte impleuit somnium suū. Principatus gentis qui ad Archelaum pertinebat, cōuersus est in nomen prouinciæ, q̄ noie Romani, cum in ius suum uincendi redigerent, p̄cul positas regiones, prouincias appellauerunt. Manserunt tamē tetrachæ ut erant Philippus & Herodes mutato uocabulo, q̄ Antipater prius nuncupabat. Nam Salome moriens, loca quæ tenuerat, & potestatem suæ gentis Libyæ uxori Cæsaris dereliquerat. Is status erat Iudææ, quando Cæsar defunctus est: relinquens Tyberium priuignum suum, Libyæ uxoris filiū ex superiore genitum coniuge successorē Romani imperij cuius in honorē Tiberiadem Herodes condidit. Philippus quoq; Libyam urbem matris suæ uocabulo nuncupandam putauit. Et q̄a propositum nobis est aperire causas, quibus populus Iudææ à Romano imperio descierit, sibiq; exitū accelerauerit, Pilatum p̄uincis præsidē in uincula dedisse res indicat: q̄nquidē Cæsaris imagines Hierosolymitanis aedibus inferri prius oim non dubitauerit. Quo motus populus cum resisteret, atq; ille recipiendas imagines censeret, plurimos in mortē coegit. Dum hæc in Iudæa gerunt, Agrippa Aristobuli filius Romam aduenit, cupiens aduersus Herodē tetracham apud Tiberiū iudicio contendere, sed despectus à Tyberio cum Romæ degeret, plurimos sibi asciuit ad amicitiam: & maxime Germanici filium Caiū, quem siue paterni nois gratia amabilem populo, seu regij gr̄is propinquitate proximum imperio ratus, an quodam p̄sagio studiosius excolebat, q̄ uel ætatis, uel honoris eius ratio patiebatur, ita ut quodā die manus eleuans deprecaret, ut maturius Tiberio mortuo Caiū uideret imperatorē. Quo prodito per Eutichum libertū suum, Agrippa iussu Tiberij in uincula ducit, & grauibus modis excruciat, non ante dimissus, q̄ Tiberius diē clauderet. Cuius t̄pa foeda ludibrijs, caprarumq; secessus, ignauia intolerabilis: nullum tamē efficacis uirū operis in necē eius excitauerūt, recentis ut arbitror Romani imperij reuerētia, siue terrore sequissimę crudelitatis, quia plerunq; asperitas quo grauior, eo tutior est. Caput III.

Ludibrium Pauline feminae famosum.

Deos hominibus nuptos asserit.

Eo imperitante, famosum ludibrium Paulinæ spectatissimi generis feminae Romæ celebratum est. Quæ cum egregiam castitatis famam apud omnes haberet, esset etiā spectatissimi decoris & eminentis gratiæ, tentata Mundi equestris militiæ ducis interpellationibus, nec inflexa: uitio nimis superstitionis, patuit errori: Mundus nanque subornatis Isidis sacerdotibus, q̄ uelut Anubis ad eam madata perferrent, q̄ eam ad templū inuitaret, delectatū se eius sedulitate & pudicitia: noctem posceret, habere se, q̄ eidem secreto uellet cōmittere. Quod illa accipiens læta, ad maritum detulit deum suis adesse uotis, ab eo suam posci præsentiam. negare se nõ posse obedientiam. Itaq; & ex sua, & ex mariti sententia p̄ceptura, sese stratis composuit suis, estimans q̄ ad eam deus suus in somnis ueniret, & p̄uisionem sese ei demonstraret. Verum ubi aliquid noctis p̄cessit, q̄ facilius mulier plena somnij deciperet, Mundus assumpto uultu Anubis habituq; aduenit, uestimenta alleuat, in oscula ruit. Experget factæ mulieri Anubē se esse dicit, uultū Anubis præterdit: illa deū credidit, beatā se esse asserit, q̄ eam dignatus sit uisitare dñs deus suus. Amplexū petenti nõ negat, refert tñ utrum deus possit homini misceri. Ille p̄mit exempla, q̄ & Iouem summū deorū Alcmena suscepit: & Leda eiusdem cōcubitu potita, & plurimæ aliæ quæ ediderint deos partu, de se quoq; ex illa deum esse generandū p̄suadet, mulieri cōcubitu miscet, redit ad maritū letior, dicens q̄ mixta deo sit mulier, & eius p̄missu deum esset gñatura. Fit ingens in stupro mulieris & mariti gaudiū. Postea occurrit Mundus, & ait mulieri: Beata Paulina concubitu dei, magnus deus Anubis, cuius tu accepisti myste-

ſei myſteria. Sed diſce te ſicut dijs, ita & hominibus non negare, quibus dij tribuāt quod tu ne-
gaueras, quia nec formas ſuas dare nobis, nec nomina dedignātur. Ecce ad ſacra ſua deus Anu-
bis uocauit & Mundum, ut tibi iungeret. Quid tibi profuit duritia tua, niſi ut te uiginti miliū
quæ obtuleram defraudaret compendio? Imitare deos indulgētioreſ qui nobis ſine pretio tri-
buunt, quod abs te magno pretio impetrari nequitum eſt. Quod ſi te humana offendunt uo-
cabula, Anubem me uocari placuit, & nominis huius gratia effectum iuuit: Hoc perſtricta ſer-
mone mulier, illuſam ſe intellexit, & dolens iniuriam pudicitia, conſeſſa eſt fraudem marito. Il-
le nihil habens quod uxori indignaretur, cum ipſe cubandi in templo poteſtatem permiſe-
rat, & conſcius coniugalis caſtimoniam, principi querelam detulit. Qui motus potentis uiri con-
tumelia, atq; atrocis flagitij commento, ſacerdotes e templo rapit, quaſtioni ſubiicit, conſe-
ſos necat, ſimulacrum Iſidis Tiberi demergit, Mundo fugiendi poteſtas conſeſſa, eo q̄ ui amo-
ris & formæ ſuperatus gratia, leuioribus commiſſorum ſuorum pretijs multatus eſt imaretur.

Caput V.

Quod Igitur ludibrium imperitante Tiberio acciderit, non putauī prætereundum,
ut ex eo deformitas colligatur imperatoris. Sicut enim boni principis uita, probi-
tatis quædam præſcriptio, & per uniuerſos uiuendi forma eſt: ita imperatoris col-
luuio, lex flagitiorum eſt. Ab eo niſſus Pilatus eſt in Iudæam uir improbus, atq; in
exiguo ponens mendacium, circumuenit Samaritanos: ut montem cui nomen Gadix peterēt:
erat enim illis ſacratuſ, eo q̄ uellet eorum myſteria cognoscere. Et aſcendens, populū præue-
nit equitatu, pedestriq; exercitu ſtrauit, aſſictuq; crimine, q̄ à Romanis diſcedere & conciliabu-
lum ſibi quaerere præparaſſent. Quid enim non auderet, qui etiam Chriſtum dominum ad ſa-
lutem humani generis aduenientem, multis & diuinis operibus profundētem in homines mi-
ſericordia ſua gratiam, nihilq; aliud docentem, niſi quo primum deo, deinde imperatoribus
faceret populū obediētes, cruci ſuffixerit? Demenſq; qui miniſter eſſet ſacrilegi furoris, ut
interficeret autorem ſalutis. Ex illo itaq; Iudæorum reſ perditæ, ex illo exitium genti, templo
maturatum excidium. Nam ſi Herodes, qui Iohannem neci tradidit, perfidia & crudelitatis
ſua pretium luit, deiectus regno, atq; exilio datus: quantomagis præcipitibus furijſ actum in-
telligi datur eum, qui Chriſtum occiderit? Quæ cauſa autem fuerit mortis Iohannis breuiter
expediam: Philippum & Herodem, qui prius Antipas dictuſ eſt, germanoſ fuiſſe ſupra oſten-
dimuſ. Vxorem Philippi Herodiadem, quam Herodes illicito ac nefando ſibi ſociauit iure ma-
trimonij. Non tulit hoc Iohannes, & ait illi: Non tibi licet uxorem habere fratris tui. Tum il-
le commotus, in carcerem detruſit Iohannem. Nec multo poſt necauit uirum iuſtum, & conſtā
rem diuinæ legiſ executorem. Non ſolum enim quaſi prædicator euangelij, fraterni cubiliſ in-
reſtum reprehendebat, uerum etiam quaſi legiſ executor, præuaricatoreſ legiſ condemnauit,
qui fratris uxorem uiuentiſ eripuerat, præſertim habentem ſemen de germano ipſiuſ. Hinc ex-
citara Iudæorum fere omnium in Herodem odia, & pœna accelerata: Cuiuſ autor Herodias,
uidens Agrippam plurimum præualuiſſe apud Cæſarem, compulſit eum Romam pergere, quo
ſibi imperatoris gratiam conciliaret, obiectans deſidia cōtumeliam, quod fugitāſ labores dum
moratur domi, indignoſ ſibi pateretur anteferri. Nam cum Agrippa ex priuato rex factuſ ſit,
quantomagis ipſi iam dudum tetrarchæ quo regnum conferat Cæſarem non dubitaturum.
Itaq; mulieris opprobria nequaquam ſuſtinens, Romam profectuſ, dum Caij amicitiam pe-
tit, ab Agrippa accuſatuſ etiam tetrarchiam amiſit, quam à Iulio Auguſto acceperat, & fugitāſ
in Hiſpaniam una cum uxore Herodiadæ mœrore animi conſumptuſ eſt. Mortuo quoq; Ti-
berio Caiuſ ſucceſſit, qui dominum ſe & deum uideri, atque appellari uolens, cauſas dedit Iu-
dæiſ grauiffimæ ſeditioniſ, ac niſi properato ſine imperium clauſiſſet, Iudæorum genti ſinem
fecerat maturiorem. Non ſolum enim ab illicitiſ non reuocabat ſuoſ, uerum etiam miſſiſ in Iu-
dæam, ultima ſupplicia minitabatur, niſi omnia aduerſum iuſ & ſas religioniſ armiſ patrent.
Plurimum enim potuit imperio Agrippa: ſed dum uellet muro ambire maximo Hieroſoly-
mam, ut Romanis fieret inexpugnabilis (præuidebat enim imminentem ruinam) morte præ-
uentuſ, opuſ imperfectum reliquit. Nec minorem potentiam exercuit imperitante Claudio:
ipſi quoque primitiſ interſuit, cum Caio perempto, ipſe à militibuſ aſſumptuſ, in imperium
reſiſtente ſibi ſenatu, regni tædio Agrippam legatuſ direxit: quo interprete promiſſa mode-
ratoriſ imperij fideſ, diffinita gratia, pax conuenit: in locum Agrippæ patriſ Agrippa filiū ei-
uſ à Claudio Cæſare rex ſubrogatuſ eſt.

Caput VI.

d iij Ipſe

Mundus Pan
line sub Anu
lis pretextu
concebit.

Pilatus uir
improbus,
Chriſtū cruci
fixit.

Ex Pilato Iu
deoruſ gentiſ
exitium.

Cauſa mor-
tiſ Iohanniſ
Baptiſtæ.

Agrippa fili-
uſ in locū A-
grippæ pa-
triſ a Cæſare
ſurrogatur.

*Claudius desiciens Nero-
nem Roma.
prescit im-
perio.*

Iste quoque Claudius exactis tribus & decem annis, cum deficeret, Neronem Romano imperio principem dedit: captatus uxoris Agrippinae persuasionibus, quae tantum fraudibus ualuit, ut filium imperatoris Britannicum designatum successorem ipso iure naturae principatus exortem redderet. Cuius artis mox poenituit eam: quia dum ex se genito exitium eius beneficii mercedem inuerteret: idem tamen Octauiam Claudii filiam coniugio tenebat: praepostero ordine generi filio praelatus: quia mala reipublicae praeponderabant, cui debebatur paricida sacrilegus, incestus: ut in eo crimina non ulla bonae artis merita regnarent. Tali imperatore seu morum eius intuitu atque ignauiæ contemptu, siue quia Iudaeis ob grauias sacrilegia, auerso praesidio dei summi ultimū excidium praeparabatur, erupit in seditiones graues, latrocinia, dissensiones eorum insolentia, quos per uiginti annos Eleazarus princeps latronum grauissime depopulatus: aliquando tamen captus à Felice qui Iudaeae praerant, Romanis directus graues poenas dedit: Nec sic quidem graui caesorum numero infractus est populus Iudaeam inhabitantium: sed in ipsis Hierosolymis aliud latronum pullulauit genus, qui uocabantur sicarii, non iam secretis abditis, nec tenebris nocturnis insidiantes sine aliquo praesidio commeanantibus, sed luce diei atque in medio urbis & turbæ stipamine percutiebant quoscumque propius accesserant: breues manu gladios gerentes, conferto populo permixti, ubi adhaerentem fixerant, cadebat imprudens caeco uulnere, ut querelam mors praeniret: funus in promptu, sed percussor latebat: & si quis commotus fuisset alieno uulnere, propior suo factus erat caesorum portio. Ita uel periculi metu, uel dissimulatione facinoris, sicarius non deprehendebatur. Tanta erat insidiantium uelocitas & celandi ars. Occiditur sacerdos Ionathas: addebat multi quotidie, grauior que metus uiuentium quam crimina intersectorum. Quasi ad pugnam, sic quotidie unusquisque progrediebatur: grauiore tamen conditione, quia hostis prauidebatur, sicarius delitescere, mors in oculis, in animis timor. Nemo se regressurum credebat, nec amicis fides deferebatur, dum sicarius metueretur. Quo plerique perterriti insontes quidem à flagitio latrocinandi, uel sicariorum contubernio, & si manu innoxij, consilio tamē infirmiores delictum petiere. Sed dum sibi consulunt, terrore fecerunt discessiones: ex quo belli aduersus Romanos suspicio primo, deinde inuidia exarsit, quo metu prouinciae rector misso equitatu, & pedestri agmine maximam multitudinis stragem edidit.

Caput VII.

*Pseudopro-
pheta Aegy-
ptius.*

AEgyptius quoque pseudo propheta adueniens, & magicis imbutus artibus, dum iactat se prophetico spiritu caelestia annuntiare oracula, triginta fere milia Iudeorum associauit sibi, eosque ad montem Oliueti congregans, frequenti irruptione penetrabat Hierosolymam: ita ut etiam Romanas incurset custodias, quae ne quid à populo moueretur, Hierosolymis praetendebant. Vbi etiam haec compressa est insolentia, quasi in aegro corpore alia pars grauius inflammabatur. Plurimi enim palam discedendum à Romanis, libertatem seruitio praeferebant uociferabantur, progressis que in agros quibus alimonia deerat, ui expetebatur.

Caput VIII.

Felix.

*Festus.
Albinus.*

Postremo in urbe Caesarea grauis inter Iudaeos & gentiles seditio incessit, uendicantibus sibi Iudaeis urbis totius quasi ab Herode Iudaeo conditae possessionem, renitentibus gentilibus, quae conditor quidem Iudaeus fuerit, sed Caesaris eam nomine declarauerit. Denique & templum intra eam struxerit, & statuas apposuerit, eo quod uideri gentilibus usibus magis eam mancipatam: harum contentionum seditio in manus uertitur: quia neque primi Iudeorum suos seditioni deditos comprimere poterant, & gentiles opprobrio ducebant, si Iudaei sibi cedendum arbitrarentur: itaque excitauerunt Felicem, ut dum utriusque partis gestis comprimere multitudinem non acquiescentem, praesertim armis quando aliter nequibat, consuleretur. Cui successit Festus, qui latronibus plurimis comprehensis, haud exiguos ultimo exitio dedit. Albinus quoque eadem à Romanis potestate sibi credita, nullum nequitiae genus praetermisit, rapinarum improbus praedo, ut qui non dedisset pecuniam, in uincula raperetur, & quis innocuus: qui dedisset etiam reus absolueret: avaritia gignebat superbiam, ut pauperioribus se tyrannum praerberet, mancipium ditioribus: idem tamē etsi praetergressus nequitiam superiorum: ita à successore Floro, quasi deses ac lentus in flagitijs, longo sed proximo interuallo praeteritus ac derelictus: ut comparatione deterioris integer estimaretur. Et qui primo questi fuerunt ut afflicti, postea Festum quasi bonum iudicem desiderabant. Hic enim singulos exuerat, Florus, urbes diripiebat, inquinatissimus in obscenitatibus, in seuitia crudelissimus, armis omnia conturbans, & praemia de praesens ferens, qui nec obsecratus ignosceret, nec exaturatus parceret, in conspectu

pectu Beronices, quæ soror Agrippæ regis ad templum religionis causa uenerat, acerbissima cæde in populum delæuiebat, nec obsecranti deferendum arbitratus, cum in seruientem religioni nudis pedibus astantem cerneret, & orantem fastidio haberet: unde ad Agrippam regem & ipsa scripsit, & populus Iudæorum direxit precatum auxilia libertati. Cui egredienti ex Aegypto occurrerunt plerique ultra sexaginta stadia Hierosolymitanæ urbis obuiam progredientes, & circumducti per urbem cum fidem querelarum probaret, insistere cœperunt ut legatos ad Neronem mitterent. Verum ille dolorem ut ciuium, & ipse miseratus, tentamenta tamen belli aduersum Romanos alta prudentia cernens moueri, ne & sibi inuidia populoque ultimum gigneretur periculum, coacto in unum populo, & loco qui templo proximus & ponte diuisus, Sixtus appellabatur, huiusmodi orationem habuit.

Caput IX.

ET si in plerisque improvidus consulendi moderandique impatiens, dolor grauibus aliquos faciat inæstuarè queremonijs, tamen ubi consilium sumitur, sequestratur affectus doloris: nam si promptos ad ulciscendas iniurias & ad inferendum Romano bellum imperio, uniuersos ex hoc populo comperissem, ac non melioris partis & tranquillioris sententiæ, quæ pacis est præoptare, & quæ quietis præferre, nec ad uos uenire ausus forem, nec consilium dare. Superfluum est enim suadere quid fieri oporteat, cum audientium assensus in deteriora sit. Sed quia alijs inexpertus bellicorum usus malorum, alijs perfunctoria spes libertatis prædulcis ad expetendum, sed plerumque grauis ad adipiscendum, multis enim dum libertas peritur, seruitus accumulatur, & frequenter totum eripitur, quibus uel nomen libertatis remanserat, alios quibus præsentia uilitate sui displicent, rerum nouitas inuitat, ac si turbentur negotia, lucrum putatur. Ideo uobiscum consilium conferendum putauit, ne aut prudentiorum sobrietas præripiatur, insolentiorum audacia: aut qui recte sapere nesciunt, nostro saltem admoniti sermone cognoscant, acquiescendum esse consultioribus. Silentium igitur deferendum censeo, ut & nos quæ conducere uobis arbitramur aperiamus, & uestrum nemo perturbetur, si aliqua præter suam uoluntatem audiat. Nemo enim poterit æstimare quale sit quod dicitur, nisi audierit prius cuius ipse futurus arbiter sit: Probet aut respuat, frustra conturbat, ne audiat: licet enim & post consultationem unicuique sentire, quod sentit: Et si discessit, placet etiam motus seruare inconsultæ uoluntatis sententiam. Sed dicet aliquis: Cur frustra audiri uelim si non acquiescant qui audiunt. Quia si nolint acquiescere cum audierint, portio mihi concionis, non omnis populus periclitabitur. Si autem audire nolint, etiam cum pars audiri conturbat, uniuerso populo eripiatur audiendi profectus. Itaque apud eos mihi orietur sermo, qui audire uoluerint, si uel ex parte aliqua mihi silentium non deferatur: intercipitur enim sermo omnis, & quasi totus decidit, si concionalis fragoris & inquieti strepitis examinetur impedimento. Duo sunt itaque quibus respondendum arbitror: primo quæ in maximo sunt querelarum pondere. Quod plerique uociferantur de iniurijs præsidum, & quod plerique perisisse sibi libertatem gemant. Quarum propositio non separanda mihi complexio uidetur. Si enim præsidis improbi, quid opus est libertatem attollere? ne uideamini non eorum merito, sed seruitutis fastidio accusare præsidis, quasi dominationis ministros. Aut si intolerabilis seruitus, superflua ergo de præsidibus querimonia. Nam & si in illis moderatior sit, nihilominus tamen turpis seruitus est. Consideremus ergo ne in utroque eorum non perfunctoria bellorum materia sit: quid enim ineptius quàm de iniurijs queri, & bellum subtexere, ac periculis mutare cõtumelias? Dum iudicem refugias, hostem inducas: cum iudex iniquus plerumque iuris interpres sit, hostis autem etiam iustus semper sit appetitor salutis. Temperari ergo non exasperari iudicem decet, hostem cauere, ne alterum acerbes, alterum arceat: cum & ille delinimento mitior fiat, & iste declinari debeat ne possit nocere. Cauendum igitur de iudicibus, ne maior querela quam iniuria sit. Grauior quoque obiectionum inuidia quam commissorum pretia. Sæpe etenim qui primo uerecundius deliquerint, accusati insolentiores sunt, & quæ occulte ante furati sunt, postea palam latrocinantur. Nihil itaque exasperat feruorem uulneris, quam ferendi impatientia. Denique impensius in ipsis agrestibus feris arctissima uincula, si se excitent imprimuntur: si quiescant, relaxantur: grauis quoque febrium uis tolerando minuitur, inquietudine augetur. Quod si non sint sibi consulere agrestia, ut naturæ obliuiscantur, quo dolorem alleuent: quanto magis in hominibus frequens id docuit usus, quod eorum qui læsi sunt toleranda lædentibus fuerit uerecundia, ut sine accusatore correxerint, quod accusati non emendassent. Sed esto fuerit intolerabilis Romanorum iudicum insolentia, quid igitur tolerabilius uniuersos an unum perire? Quæ autem iustitia cum unus læserit, bellum inferre omnibus? Nunquid omnes

Romani

Oratio A.
grippæ ad po-
pulum sua-
dentis bel-
li aduersum
Romanos
moueri non
debere.

Romani iniuriæ autores? Nunquid ipse Cæsar aut studiose electus est improbus, q̄ ad nos mitteretur? sed neq̄ speculari possunt transmarina, oculosq̄ ad orientem & occidentem intendere, ut illic uideant quæ hic geruntur: neq̄ audire facile, quod et si sollicitudo exigat, longinguitas negat probationū difficultatē. Vnius igitur culpa diffidium pariet orbis Romani, cum cuius sine quærelis uestris propria correctio sit nulla accusationis inuidia, itineris nullo labore. Annus enim uicibus Romani magistratus mutantur. Quo fit ut nec insolens diu maneat, & moderatior cito succedat. Nihil igitur oberit qui euisse dum remediū deferatur, etiam quiescentibus. Causas belli aut̄ intexere perniciosum, quia dura belli aduersum oēs conditio, aduersum Romanos ultima. Quos si fugere uelis, cum superare nequeas, orbis terrarum tibi derelinquendus ē. Sed libertatis cupiditate in prætextis? Sera ista deliberatio: prius certandū fuit ne amitteretis libertatem, q̄ ut amissam reposceretis. Durus seruitutis usus, & ideo aut̄ à principio non fuit lubeunda, aut̄ suscepta & quam ueritate ferenda. Tunc decuit restitisse cum ad seruitutem uocarentur. Illa iustior pugna: qui autem semel se dedit in seruitutem, et si postea subtrahere se uelit, non ille tanq̄ amator libertatis asseritur, sed tanq̄ seruus contumax ad iudicatur. Vbi erat ista libertatis defensio, cum Pompeius uestris ingrueret regionibus? urbem dominus intraret, ubi erant arma pro libertate? Cur deposita sunt à patribus nostris? Et certe illi fortiores nobis fuerunt: uigebant animis, abundabant subsidijs, cupiebant repugnare: sed exiguam Romani exercitus non sustinere portionem: uicti sunt, sed reseruati agnouerunt iugum seruitutis, ne tolerarent poenam captiuitatis. Quid recusatis hæredes, quod debetis iure successionis? Astringunt nos negotia patrum: quomodo obedientiam refugitis, tanto inferiores obediētibus? aut quid nobis reliqui erit, qui uos in Cæsarem & omnem uirtutē Romanam mouerit? Quomodo potestis sustinere eos qui de omnibus triumpharunt? atq̄ ab omnibus sibi militantibus nunc adiuantur? Et Athenienses quidem pro libertate totius Græciæ incendio patriam tradiderunt, exilio migrantibus domos, ne sibi Xerxes dominaretur, quem in terris nauigantem, in fluctibus gradientem cum ea nec maria caperent, nec terra sustineret, q̄ Europæ totius spatia transitus eius itineris includeret, angustioribus terrarum finibus, q̄ exercitus comitatu, ita persequeuti sunt fugientem, ut uix una naue fugitans, auxilijsq̄ indigens se subtraheret captiuitati, uerū ipsi illi uiri qui totam fregerunt Asiam, propter exiguā Salaminā & imperitantē fluctibus Xerxes subigentē maria, in eo ipso quod sibi subiectum putabat elemento, gloriosissime de bellatū fugarunt: nunc Romanis seruiunt, & principes totius Græciæ Italorū imperijs obtemperant: atque illæ Athenæ quæ leges alijs dabant, nunc alienis legibus famulantur. Lacedæmonij quoq̄ post Themopylas & Leonidæ defuncti triumphos, post Agesilaum seruatorem Asiam, nunc amant dominos suos. Macedonia atq̄ Africa quæ per suos ualidissimos duces, totius orbis imperium in sua iura & possessiones transfuderant, translata à se potentiam non indignantur, tantaq̄ rerum mutatione contentæ, optant propicios dominos quos ad seruitutem periebant. Nec Philippi diuinijs Macedones, nec Alexandri excitantur triumphis, quos duces omnium prudentissimos nō immerito inuictos arbitrabatur, quia alter se cōtra Græciā tenuit, alter fugiens arma Romana usq̄ ad regna Caspia, & extrema subactæ Persidis, atq̄ Indorū secreta uictor puenit: Magni nomen obtinuit, quia maximos omnium nō lacessiuit. Quæ licet immatura mors triumpho Romanorū subtraxerit, seruit tñ & ipse in posteris suis, quibus orientis spolia, non ad fulcrum dñationis quæ sita, sed ad pretiū seruitutis, ut nobilitas famulatiū ad uictoris opes perueniret. Magna uirtus in Alexandro. Quid tamen mirum? Ille usq̄ ad Oceanū uictoriam extendit, Romani ultra Oceanū. Testis est Britannia extra orbem posita, sed Romanorum uirtute in orbem redacta. Quos ætas superior ignorauit, didicit Romanorū uictoria. Seruiunt & ipsi qui quid esset seruitus ignorabant, soli sibi nati & sp̄ sibi liberi, quia à superiorum potentia, interfuso Oceano secreti metuere nō poterant, quos nesciebāt. Plus itaq̄ fuit trāsire ad Britannos, q̄ triūphasse de Britannis. Quid enim facerent, elementis iam Romanorū impio subiectis? Docuit illos Oceanus seruitutis patientiā, postq̄ transfretantibus & ipsi Romanorū nauigis, insuetam sibi seruitutē agnouerant. Nam de Annibale quid retexam? qui tot regionum uictor, Romanis & ipse militauit triumphis, quibus alpes aperuit, uiam strauit, urbes subegit, q̄ uictoribus acquirerentur. Et qui frequenter superior, spem tamen uictoriae uictis nunq̄ interclusit, semel uictus reparare sese nequiuit. Cessit sponte uictoribus quos uictor non sustinebat, abiecitq̄ armis uictoribus, ad Prusiam sese contulit regem: ex duce mercenarius, ex triuphatore fugitiuus. Veniamus ad Galliarū incolas, populos natura feroces, & naturalibus muris ferociiores, quos non cœmenta parietū, sed iuga alpium ab ortu solis tuentur, ab Occasu Oceanus includit, à meridie prærupta Pyrenæi, à Septentrione Rheni fluenta, immanesq̄ Germani

Alexander
Magnus.

Annibal.

insuperabiles, & inaccessibiles reddidisse se claustrorū beneficijs æstimabantur: Romanis tamē supra nubes uiantibus, & ultra columnas Herculis imperium ppagantibus, nihil inuium fuit: tanta felicitate hostis, & qui latebat repertus, & qui resistebat uictus est: quorum improuiso ad uentum confedisse montes Germania creditur, Rhenum exaruisse, qui magnitudine corporum & contemptu mortis cæteris ualidiores, qui retinaculum ante suum Rhenum putabant: nunc salutis defensionem. Itaq; iam non copijs Germanorum replentur, sed Romanorum liburnis, quæ pererrantes tot usq; ad mare bicornis amnis, quōdam liberas gentes seruitio premunt, ut quæ sibi ante totius orbis imperium præsumperant, nunc seruitutis propriæ mercedem exoluant. Quid Illyrijs erutum uenis terrarum suarū aurum profuit, quibus non abundauit ad libertatis præmium? Quāto pretiosius Romanorum ferrum cui seruit aurum Pannoniorū? Dat itaq; Pannonius auri tributum, & opes suas ad Romanum præriū uolens transfert, ut sit tutior in seruitute, nec incolā suum auro turbida Pactoli unda extulit in superbiā, seruit libenter, quibus seruire imperia uidet: nec mirat Indus gemmam suā, aut Seres lanam suā. Ad usum dominorum exercent illa, non pretio mercium, sed functionū munia: Persarum supra audimus imperia, sed eorum quoq; obfides uidimus, & cum ipsi imperent pluribus nationibus, tamē offerunt liberos suos & nobilitatem suā. Seruire Romanis gaudent p fide pacis, simul ut seruiendo discant suis imperare: offerunt uestes, monilia, elefantos quoq; Romanis, unū tributum reges imponere. Attexamus Aegyptū abundantem opibus suis, nec indigentē pluuiæ cœlestis, quæ sibi ipsa imbres generat, & pluuiarum hubertates creat. Deniq; cum sit seruetior omnibus regionibus, sola non queritur de siccitate, & qd nulli alij loco suppetit, alit irriguo suas messes. Nauigatur in arenis, nauigatur per sata ubi pluuiā nescitur. Cuius tamen noua gratia & naturalis fecunditas Romanis militat, ut quatuor mensibus dominos alat. Quid ipsam urbem loquar cognomine regis fortissimi, quæ septa fluminis muro, nescit obsidionem? q̄ uniuersorum amniū maximus, diffuso p spatia terrarum alueo, & obsidionis submoueat impedimenta, & in uehendis quæ necessaria sunt ad usum rerū ministret? Quæ magis poterat ad rebellandum, q̄ Aegyptus excitari, quæ decies septingenta & quinquaginta milia hominum, præter Alexandria incolas populos Romanis fascibus numerat ascriptos? Et cum habeat tantā multitudinem, mauult tamē Romani imperij tributis se exercere, q̄ suis militare stipendijs. Non transiliam Cyrenenses Lacedæmoniorum, q̄ quondam cum Carthagenensibus de finibus atq; imperio certarunt, finē certaminis mortem offerentes. Qua oblatione uicti, sed ulti tamē iniuriam fratribus Phileneis uictoriam concessere: nec Syrtes præteribo terribiles, etiam solo auditu qd omnia ad se trahant, & appropinquantia uadoso mari hæreant, tertiam partem orbis totius ab Atlantico mari & columnis Herculis usq; ad mare rubrum, atq; Aethiopas definiri rerum periti asseruere. Quis tot gentium populos numero recenseat, quibus sulca Carthago Scipionis dextram nō tulit, maluitq; Romā duabus anni partibus aduersum se pascere, q̄ aliorum opibus nixa aduersum Romanos rebellare? Creta quoq; centum urbibus nobilis, huberrima præferens regna, circumfusa undiq; mari, ex fluctibus tanq̄ incenibus solita hostem repellere, unū consularem ueret, & plurimi populi ex fascium uirgulis metu inclinatur. Asia, Pontus, Enochi, Scythæ Nomades, Taurici Scythæ, Mæotique regna, Bosphoraniq; omnes Romano imperio subiiciuntur, & illud ante in nauigabile pelagus, XL. naues ad pacem exercent. Nam de Armenia quid dicam, quæ non solum limitis sui seruat quietem, uerumetiam portarum intenta custodiæ diligenter explorat, ne pacem turbaturus aliquis irreat. Omnes ergo Romanis seruire gestiunt, uos soli dedignamini his esse subiecti, quibus subiiciuntur uniuersi? Quibus freti armis, quo superbi milite, ubi est stolus nauium uestrarum, q̄ obsideat freta, percurrat maria Romanorum? In ipsorum enim nomen elementa etiam transferunt, in quos etiam transfuit orbis terrarum, q̄ Romano imperio clauditur & definitur: deniq; à plerisq; orbis Romanus appellatur. Nam si uerum quæramus, ut supra diximus, terra ipsa infra Romanorum imperium est, super q̄ progressa, Romano uirtus ultra Oceanum alterum sibi orbem quæsiuit, & in Britania sibi remota à confinio terrarum nouā sibi inuenit possessionem. Deniq; quibus ius non solū ciuitatis Romanæ, sed etiam ipius prope humanæ conuersationis negatur, illo diriguntur ut illic habitent quasi mundi exules. Cessit Oceanus finibus suis, nouit Romanus interiora eius petere secreta, cum ipsis uobis erit bellum, aduersum quos nec natura suum ius possidet? Euphrates ille inaccessibleis ante nisi suis incolis, ex utraque iam ripa Romanus est, & sub imperio Romano totum esse significat orientem. Ister in septentrionalibus partibus inter sæuas & innumeras profluens gentes, obfides suscipit, hostes coercet. Meridiana plaga quousque habitabilis esse potest, arat Romanis, atque ipsis messem suam colligit in occasu quodam ultima terrarum

Columnas
Herculis.Aegyptus sc̄a
bi ipsa im=
bres generat

Cyrenenses.

Syrtes.

Creta.

Asia.

Armenia.

Orbis Roma
nus appella
tur, orbis ter
rarum.Euphrates
inaccessibilis.
Ister.

Gadita-

Gaditana ora, nouos suscipit hospites, qui Romano imperio tributa sua deferant. Habet & ipsa quo dirigat merces suas, ubi ante solū naufragium putabant, ibi nunc mutuatur cōmercium. Cum igitur Romanorum omnia sint, unde uobis aduersum Romanos præsidia quaeritis? Ex quibus uobis in habitabili parte socios postulabitis? Quicumque enim in orbe terrarū sunt, Romani sunt. An ultra Euphratē ad Adiabenos dirigitis legationē? sed nec ipsis uacat sua relinquere, nec Parthus sinit petitam sibi pacem interpellari, ne ipse in finitimis reus sit rebellionis, ne illud bellū simile putetis ac si aduersum Arabas & Aegyptios uobis gerenda prælia sint: Alia Romana arma, alia opes ex toto quaeritæ orbe, nec Hierosolymitana uobis blandiant præsidia minorū ualidiore Romani munus ruperunt: sed de religionis auxilio presumitis, cum orbē iam Romanum Iesu discipuli repleuerint? Aut siue nutu dei putamus illam crescere religionē, ut beneq; Romā supra oēs regiones proferre imperium suū. Hæc nostra nos iam dudū religio deseruit, quā nos deseruimus fidem, & frequenter interdicitā mādatis coelestibus repetiuimus. Unde in nos uenit Aegyptius? quemadmodum captiui facti sumus Assyriorum? Nonne scriptura dixit hec euentura? Nonne scriptum est profananda omnia templi sacramenta? quæ iam sepius profanata uim suam atq; omnem diuinorum mysteriorum gratiam nō repræsentant. Contaminatū est templum humano sanguine, repleta sunt puluina cadaueribus, perfusæ aræ Romano erore, pugnatum est sabbato: præuaticatio facta est, dum templum nō sua obseruatione, & feriarum solennitate, sed cruento defenditur prælio. Et hoc utiq; iterum fiet. Ergo quomodo possimus tanquā aduersum hostes, & religioni aduersarios diuinum auxilium mereri, cum ipsi præuaticationem inferamus nostræ religioni? Quod igitur remedium, cum & humane opes non suffragentur, nec diuina non opituletur gratia? Alterum horum aliquos inuitare solum ad bellum, uobis utrunq; deest. Quid ergo superest nisi manifestum excidium? quod si non declinatis dum cauere licet, nihil aliud nisi uos ipsi uestram patriam concremabitis, templumq; exuretis, coniuges quoq; & liberos dabitis neci, quibus autores eritis supremæ amissionis. Cum malorum omnium incrementum inconsolabile sit, nostræ culpæ ascribi debent, quæ sustinemus: ecce die huc quod aliarum urbium bella, suorum incolarum excidijs determinant. uestra rebellio totius erit excidium religionis, quæ toto diffusa orbe populos ubiq; disseminabit, & in oibus urbibus nostri portio est. Vestro igitur prælio Iudæi omnes implicabuntur: nec erit ulla regio nostri expertis cruoris: Aut si tales sunt Romani ut Iudæos nō persequantur, nec bello lacessiti, quod iniustum est bellum his inferri, quorum humanitatē speratis. Bonum est charissimi, bonū est dum adhuc in portu nauis est, præuidere tempestatem futurā, nec imminentibus quenquā sese obiectare periculis, ne cum in altum processeris, iam naufragium nō possis cauere. Et plerunq; quidem repente an excipere, magis parcat non lacessitus, & necessitas excusat insolentiā: ubi uero in præruptū quisquā sese immergit periculum, oneratur etiā opprobrio. Nō is hostis est quem fuga possitis uitare. Quocumq; ibitis, sequetur periculum: imo ubiq; hostem reperietis. Omnes enim amici Romanorum sunt, & quicumq; præter Romanos amicitiam est, hostis uniuersorū est. Subeat uos patriæ amor: si nō pignorum uestrorum, non coniugum uos contemplatio reuocat, reuocet templi cōtutius sacratissimi, parcite saltē religioni, parcite saltē sacratissimis sacerdotibus, quibus iam nō parcent Romani, neq; ipsi templo, quos pepercisse poenitet: quoniā iam dudum uolunt omnes gentes nostrā extinguere religionem, cui Pompeius cum extinguere posset, pepercit. Ego nihil prætermisi, omnia monui, quæ ad uestrā spectant salutē: hoc uobis suadeo, quod mihi eligo: uos considerate quod uobis & mihi utile sit, opto uobis & mihi pacem esse cum populo Romano: si recusatis, ipsi meam uobis eripitis societatem: aut cōmunis erit gratia, aut sine me periculum. Hæc dicens illachrymauit, Beroniceq; soror eius. Nam & ipsa institit superioribus, & multum eos Agrippa suis lachrymis inflexerat, ita ut dicerent Iudæi non Romam Agrippa, sed Floro quod bello digna commisit, bellum inferendum arbitramur. Respondit Agrippa, sed hoc est Romanis bellum inferre: facta uestra Romanorū iniuriam petunt. Non Floro, sed Romanis: nō Floro, sed Cæsari tributum negatur: Nō Flori, sed Romanorum miles in castris est, quod appellatur Antonia, à quo dirutis diuisiq; porticibus templum separastis, ut custodia sequestraretur. Restituite statutum superiorū tributum: quod Cæsari debetur. Cæsari soluarur, ne Florus hoc referat non se à uobis, sed Cæsaris imperium repudiatum. Acquieuerat populus his dictis, ita ut cum Agrippa in templum ascenderent, porticus ut fuerant inciperent ædificare, tributum cogerent. Denique breui missis in huiusmodi munij executoribus, congregata sunt talenta XL. quæ deerant tributariæ solutioni. Compessus fuerat omnis belli tumultus: sed adiungere his Agrippa uolens ut Floro obtemperarent, donec ei à Cæsare ueniret,

ueniret, ita plebem exasperauit, ut ne ab eius quidem contumelia temperaretur, sed extrusum urbe nonnullis iactis lapidibus, incertum an percussissent. Qua motus iniuria rex, autores eorum comprehensos ad Florum direxit. Ipse autem in regnum suum concessit.

Caput X.

EO discedente concitatores belli compositis insidijs, Massada castellum occupauerunt, necatisq; Romanorum custodibus, suos constituere. Eleazarus quoq; principis sacerdotum filius, praeuptæ uir audaciæ suafit, ne cuius alienigenæ donum uel sacrificium reciperetur: quæ tuba belli aduersum Romanos fuit, uniuersosque in tumultum excitauit. Videntes itaq; potissimi quique, quod ea res præsumptæ causa foret dissensionis, agebāt cum populo non solum Cæsari bellum irrogari, sed uiolari etiam instituta religionis, templiq; imminui reuerentiam: argui & condemnari patrum traditiones, q̄ ex muneribus alienigenarum templum ornauerint, cui multo amplius accesserit diuitiarum ex collatione gentium, donisque diuersarum & innumerabilium nationum obliterari sancta maiorum, sacros ritus nouari. Quid futurum de his quæ ante collata sunt, si simili modo conferri in posterum dona gentium prohibeantur? Aut si solis Romanis sit interdictum q̄d omnibus liceat, quod incentiuum belli futurum? Postremum impium, si apud Iudæos tantum nec sacrificare, nec inferre munera alienis permitteretur. Considerare eos oportere, quia Cæsaris pax solueretur, quem huiusmodi motum offensione, haud dubie facturum, ut eriperet Iudæis omnē usum sacrificiorum: ut nec pro se sacrificarent, qui sacrificium Cæsaris refutauissent, præueniendū mature. Nam talia consulta si ad Florum, atque inde haud dubie ad Cæsarem peruenirent, Iudæorum genti pestem factura: simul hæc astruere sacerdotum testimonijs desiderantes, interrogabāt si unquam à maioribus esse sacrificijs gentilium renuntiatum: id cum minus liqueret, obstrepebant ad seditionem parati, nec ministri quidem altaris audebant sese tantæ discordantium inserere contentioni: unum remedium superesse uisum est, ut Florus atq; Agrippa rex cum militari manu adessent, ut saltem metu desisterent, q̄ consilio nequaquam reuocarentur: sed Florus q̄ augeri uellet seditionem, ne ullus Iudæis esset ueniarum locus, qui nisi inuoluti bello forent, urgendi rapinas eius, & grauiora commissa facultas omnis extingueretur, passus est crescere belli furorem, nihilq; legati responsi reddidit. Agrippa uero quem maxime ambiebat Scyli & Antipæ Custobariq; propinquorum suorum legationem, in commune bonum, ut & Iudæos Romanis seruaret & Iudæis religionem, patriæ templum, urbem ciuibus, sibi que imperij decus, regni tranquillitatem, misit tria milia equitum Dario & Philippo turmarum ducibus, ut auxilio freti, bonarū consultores partium promptius adniterent. Hinc fiducia bonis orta, improbis indignatio, bellum adoleuit. Cum hos causa iustior, quæ nihil tñ armorum conflictus iunaret: illos furor & multitudinis numerus accenderet, diuisæ acies præliatorū: principes sacerdotum & uulgi portio q̄ pacem optabāt, cum regijs equitibus partem ciuitatis superiorem occupauere: illi alij in inferioribus siti, templum & propinq̄ loca sacris sibi uendicabāt. Primo lapidibus & saxis & iacta telorū utrinq; bellum laceflunt, decernunt sagittis. Postea ut sese forte obtulit præliandi necessitas, conseratæ manus, peritia usq; regij præstabāt, uolentes arcere accessu belli excitatores, ne templum intaminarent. Cōtra Eleazaro cum suis etiam superiorē urbem, quæ uocabatur Sion inuadere studiū erat: septem diebus sine intermissione aliqua bellatum est. Octauus solemnitatis dies, quo ligna omnes altaribus solebant imponere, ne quando ignis deficeret, quem oportebat inextinguibili ignis inextinguibilis. lem perseuerare, furorem addidit, ut omnes à templo ministri excluderentur. Audacius solito sacrificijs sese præcipientibus cessere regij, nec in superioribus partibus consistere ausi: incensæ ædes Agrippæ & Beronices, direptum omne instrumentum regium, ignis circumferabatur: ut etiam chiographa debitorum, quæ recondita in tabularijs erant publicis, exurerentur: quos ceneratoribus suis inopes insolentius insurgerent, omni nexu sese absolutos arbitrati: incendebāt urbem manibus suis, exurebantur nerui ciuitatis, expugnatum est castrum, cui nomen Antonia, cæsi omnes custodes reperti, incensum postea. Massadam quoque præcipiens sese Manaimus, Iudæ Galilæi filius, acer & peritus sophista, & turbandis rebus exercitatus, armorum inuastit officinas, & induit armis inermes. Regressusque in Hierosolymam, stipatoribus tanquam Castrum Antonia. regio more comitantibus, immane quantum insoluerat, ut supergre diens usum priuatum, nec ab illicitis quidem, quæ liberi populi ferre non possent, temperandum arbitraretur: insurgentibus in eum pluribus, qui sultum regali indumento, tyrannum & dominum incubuisse libertati Metilius qui & Mutilius dicitur, solus fidium increparēt, graues pœnas dedit, ut afflictus prius cruciatibus immoreretur, nec tñ discedere posset. Deniq; Metilius cū Romanis militibus orauit, ut sibi discedere liceret: dataq; fide & interpositis sacramentis, ubi iuxta pactū arma deposuerat.

posuere, cum sine metu abirent, ab Elezaro & socijs factionis multi obruncantur. Non refestendum aduersus uim, nec precandum rati, sed tantū modo uiolatam fidem & peritium perfidorum uociferantes. Omnes itaque interfecti: Metilius ipse præfectus militum rogando & obsecrando, simul pollicens usque ad circuncisionem quoque se Iudæum futurum, solus reueruatur.

Caput XI.

Nusquam ius, nusquam religio

Latrocinium Iudæorum & Syrorum.

Cæsa sunt Iudæorum L. sexcenta milia.

Iesus diuina arbiter.

Iesus ducitur ad Pilatum. Pilatus relictus non excusatur.

Citat Iosephum de Iesu crucifixo testimonium Anti. lib. VIII. cap. VI. Iosephus suis non credit sermonibus.

Ardabat omnis Iudæa: Syria quoque provincia omnis in bellū excitata. Denique Cæsarienses quoscunque habebant Iudæos interfecerunt: quo dolore excitati plurimas Syriæ urbes Iudæi adorsū debellauerunt: nusquam ius, nusquam religio, nobilior erat qui plura diripuerat, quasi præmia congerens fortitudinis. Erat spectaculum miserabile, cum inhumata corpora passim iacerent in urbibus: pueris commixti senes, mulieres quoque: nec præter uerecundiam spectantium monumentis, quibus pudenda tegerentur relictis: omnia fœda & plena specie miserabili, quæ cum tetrum horrorem excederent, grauis ac nefariæ crudelitatis grauiora tamen adhuc sibi inuicem minitabantur. Erat immane latrocinium inter Iudæos ac Syros, cum spes nulla salutis esset, nisi ut inuicem se præuenirent. Quæ enim ciuitas quæ non Iudæos simul & Syros permixtos haberet: Dies in sanguine, noctes in formidine transigebantur: nec odij, nec auaritiæ modus ullus. Nam præter sectarum & cultus diuersitatem, quæ in malum publicum eruperat, ut e diuerso se preditos uellent, auaritia habendi & rapiendi cupido animum inuaserat, ut nulli, quem præde studio deputassent neci, parcendum existimarent. Quid de minore numero cæcorum loquar? Nam præter Antiochenos & Sidonios & Apameanos, difficile quisquam populus inhabitans secum Iudæos non persecutus est. Cæsariem autem & uolentes egredi usque ad fines proprios persecuti sunt, ut sine ulla fraude abirent. Alexandria uero orta inter gentiles & Iudæos contentione, dum Hebræi uindictam reposcerent, ac raptis facibus congregatum in amphitheatro populū gentiliū minitarentur exurere, alia curam rem Alexandrum, Tiberium præfectum loci in se conuertere, ac primo quidem concordiam publicam reformare pacificis tentabat sermonibus. Vbi uero inuideri ab his quæ sedulo moretatem dedit, qui circumsusos adorsū maximam per totam urbem stragem fecere: cum alios resistentes, fugientes alios in domibus suis latitantes necarent, neque ulla subiaceret, uel paruulorum misericordia, uel reuerentia senum, uel milierum uerecundia. Cæsa itaque Iudæorum quinquaginta fere milia, natabant plateæ sanguine: repleta erant omnia cadaueribus, crepitabant flammæ sæuo per urbem incendio, quæ Iudæorum domibus inuectæ uicina simul depascebant: Infelix tamen Alexander tandem milites abstinere, & receptui canere iubet: uulgi tamen ira semel progressa in potestatem necandi, nequaquam mitigabatur.

Caput XII.

Luebant enim scelerum suorum supplicia, quæ postquam dominum Iesum crucifixerant diuinorum arbitrum. postea etiam discipulos persequerentur. Plerique tamen Iudæorum, gentiliū plurimi crediderunt in eum, cum præceptis moralibus operibusque ultra humanā potestatem fluentibus inuitarent. Quibus ne mors quidem eius uel fidei, uel gratiæ finē imposuit, imo eam etiā cumulauit deuotionē. Intulerunt itaque paricidas manus, atque autorem uitæ interficiendū ad Pilatum deduxere, reluctante cœperunt purgare iudicem, in quo tamen non excusabatur Pilatus, sed Iudæorum amentia coaceruabatur, quæ nec ille adiudicare debuit, quæ reum minime deprehenderat, nec isti sacrilegium paricidio geminare, ut ab his qui ad redimendos & sanandos eos sese obtulerat, obruncaret: de quo ipsi Iudæi quoque testantur, dicente Iosepho historiarum scriptore, quod fuerit illo in tempore uir sapiens, si tamen oportet, inquit uerum dici: mirabilium patratore operum: quæ apparuerit discipulis suis post triduum mortis sue uiuens iterū, secundum prophetarum scripta: quæ & hæc & alia innumerabilia de eo plena miraculis prophetauerunt: ex quo cœpit congregatio Christianorum, & in omne hominum penetrare genus, nec ulla natio Romani orbis remanserit, quæ cultus eius expers relinqueret. Si nobis non credunt Iudæi, uel suis credant: hoc dixit Iosephus, quæ ipsi maximum putant: & tamē ita in eo ipso quod uerum locutus est, ita mente deuius fuit, ut nec sermonibus suis crederet, sed locutus est propter historiæ suæ fidem, quæ fallere nefas putabat: non credidit propter duritiam cordis & perfidie intentionem: non tamen ueritati præiudicabat, quod non credidit, sed plus addidit testimonio, quod nec incredulus & inuitus negauit: In quo Christi Iesu claruit potentia æterna, quod cum etiam principes synagogæ quæ ad mortem comprehenderant, deū fatebant. Et uere quæsi deus sine exceptioe personarū, haud ulla mortis formidine locutus, excidium quoque templi futurum annuntiavit: sed non eos templi iniuria commouit, sed quia in flagitijs ab eo & sacrilegijs corripiebantur, hinc ita

ira exarsit ut interficerent eum, quem nulla habuissent tempera. Nam cum alij precando mē-
 ruerint facere, quæ fecerunt, hic in potestate habebat ut omnia quæ fieri uellet imperaret. Oc-
 cisus erat ante mortem Iesu, Baptista Iohānes uir sanctus, qui nunquam in seculis salutis uerita-
 tem posuerit. Deniq; ad omnia quæ plena iustitiæ docebat, quibus ad cultum dei inuitabat Iu-
 dæos, etiam baptismum propter purificationem animæ & corporis instituerat. Cuius causa ne-
 cis libertas, quod perpeti nequiuit ab Herode fraterni uiolata connubij iurā, germanoque ab-
 ductam coniugem. Nam cum idem Herodes Romam pergeret, hospitij causa fratris ingressus
 domum, cui erat uxor Herodias, Aristobuli filia regis Agrippæ soror, ausus est eam naturę im-
 memor sollicitare, ut relicto fratre sibi nuberet: cum de urbe Roma reuertisset ex consensu mu-
 lieris inita incesti pactio est. Cuius indicium rei peruenit ad Aretæ regis filiam, in coniugio ad-
 huc Herodes manentem. Ea riualem indignata redeunti marito insinuauit, ut ad Macherontā
 oppidum dirigeretur, quod erat in confinio Petræi regis & Herodis: ille nihil suspicaretur, si-
 mul quia omnem circa eandem imminuerat affectum, quo facilius Herodiadi pactiois fidem
 præstaret, si ablegaret coniugem, acquieuit eius suggestioni. At illa ubi patrio regno appro-
 pinquauit, cognita patri Aretæ prodidit, qui per insidias omnem exercitum Herodis bello
 lacessitum deleuit, proditione facta per eos qui ex Philippi tetrarchæ populo Herodis sese asso-
 ciauerant. Vnde Herodes Cæsari querelam detulit: sed uindictam imperatam à Cæsare indi-
 gnatio dei sustulit. Nam in ipso apparatu belli, Cæsaris mors nuntiata, idque à Iudæis æstima-
 tum comperimus & creditum (autore Iosepho) aduersum se idoneo, quod non fraude homi-
 num, sed dei commotione Herodes exercitum amiserit, & iuste quidem propter uindictam Io-
 hannis Baptistæ uiri iusti, qui dixerat ei: Non licet tibi fratris uxorem habere: sed ita hæc con-
 teximus, quasi uel in suis Iudæi legitima custodierint, apud quos interierat summi ius sacerdotij,
 aut auaritia interceptum, aut potiorum insolentia, qui licere quod uellent, ius putabant. Namq;
 à principio, Aaron summus sacerdos fuit, qui ad filios suos ex uoluntate dei unctione legitima
 transmisit sacerdotij prærogatiuam à quibus per ordinem successionis constituti sunt, principa-
 tum sacerdotij gerentes. Vnde patrio more conualuit neminem fieri principem sacerdotum,
 nisi qui esset ex sanguine Aaron: cui primo ius istiusmodi delatum est sacerdotij. Alterius au-
 tem generis uero nec regi quidem liceret succedere. Deniq; Ozias, quia usurpauit sacerdotij mu-
 nus, perfusus lepra, temploque eiectus, reliquam ætatem sine imperio exegit, & certe rex opti-
 mus fuit, sed usurpare ei non licuit officium religionis.

Caput XIII.

F Verunt itaq; ex quo egressi sunt ex Aegypto patres, usq; ad ædificationem templi, q̄
 Solomon condidit, principes sacerdotum XIII, qui fiunt anni ducenti XII. quoniam
 primo qui erat princeps sacerdotum usq; ad mortem perseverabat, nec quisquam in
 locum uiuētium substituebatur. Postea etiam ea uiuentibus subrogabantur. Ergo isti
 tredecim p̄ successionem adepti sunt sacerdotium, quibus temporibus & aristocratia fuit, & mo-
 narchia, iudicium & regū potestas. Rursus à Solomone usq; ad tempora captiuitatis, quando in
 Syriā populus demigravit urbe captā temploq; exusto, fuerūt sacerdotum principes XVIII.
 per annos quadringentos LX, & menses VI, & dies X. LXX. autem antiis post in captiuitate
 fuit populus Postea Cyrus cum dimitteret populū patrum de regione Assyriorū, & templi ædi-
 ficandi potestatem daret, etiam sacerdotū principem Iosedech q̄ simul abductus erat redire p̄-
 misit, ut ritus ueteris solennitatis p̄ assueti sacerdotis scientiam reformaretur. Ipse igitur & po-
 steri eius quindecim numero uiri, à reditu populi usq; ad Antiochum Eupatorē, officio functi
 sunt p̄ ordinem successionis, & principatum sacerdotij repræsentarūt annis CCCC. XIII. Pri-
 mus Antiochus quē supra memorauimus & dux eius Lyfias occiso Onia sacerdotū principe, in
 locum eius substituerunt Alchimū in sacerdotium. Qui licet fuerit de Aaron genere, non ta-
 men fuit de ipsa domo. Vnde Ananias frater Oniæ p̄gens in Aegyptū, petijt à Ptolemæo Phy-
 lometore & Cleopatra coniuge Phylometoris, qui ritus obseruationis ab Hierosolymitanæ
 solennitatis similitudine, in Alexandrinæ urbis cultibus inseruerat, ut illic princeps sacerdotum
 subrogaretur, eo q̄d Alchimus legitimam non haberet sacerdotij successionem, atq; idem ta-
 men exacto triennio defunctus, nec successorem habere meruit qui abrogauerat legitimæ suc-
 cessionis solennitatem: fuit itaque septem annis ciuitas sine principe sacerdotij. Vique ad hoc
 tempus regressio patrum de terris Assyriorum democartiam tenuit, eo quod per regum iniqui-
 tates in captiuitatem sese esse deductum, Iudæorum populus recognosceret: Alamonæi postea
 nacti potestatem populo præsidendi, Ionatham sacerdotum principem constituere, qui per
 septem annos functus suscepto munere, per insidias Triphonis finem uitæ inuenit, in cuius

De Iohanne
 baptista occi-
 so, cuius causa
 necis liber-
 taserat.

Herodias.

Aaron sum-
 mus sacerdo-
 tum.

Ozias per-
 fusus lepra q̄
 sacerdotij mu-
 nus sibi usur-
 pauit.

EGESIPPI DE EXCIDIO HIERSOLYMITANO,

locum Simon frater germanus tanquam iure hereditario, per electionem tamē successit, quem generi infidijs inter epulas extinctum accepimus, à quo ad filium eius Hyrcanum, quem fuga periculo exemerat prerogatiua sacerdotij demigravit, Hyrcano autem Aristobulus qui etiam regnum memorato adiūxit muneri, ut utriusque esset particeps, & Aristobulo Alexāder substitutus est: Penes Alexandrum & regnum & sacerdotium usque ad dies uitæ eius mansit: supremum per septem scilicet & XX. annos, sed plerumque dubio statu: Nam & anceps inter ipsum & Demetrium uictoria fuit, & odium immane à ciuibus. Idem moriens Alexander qui periculosam filijs suis cerneret odiorum suorū hereditatem, Alexandram coniugem suam exercitā usu imperij, & cōmuniū assuetudine consiliorum, gratiorum tamen populo, quod & aduersum uiri scuitiam periclitantibus frequenter præsidio fuerit, & coniugi temperamento, regali præesse uoluit gubernaculo: arbitram simul statuens, cuiam potissimum filiorū summum sacerdotium committeretur. Illa Hyrcanum patri substituit in sacerdotium, uel propter maioris ætatis prerogatiuam, uel q̄ leniore quam frater ingenio, nullus sup regni negotijs matris uideret molestias excitaturus. Aristobulo nihil publicorum cōmisit officiorum: Sed ille etiā uiuente matre, ægritudinis tamen eius occasione in remotis & munitioribus locis regem agebat: quo offensa mater & Hyrcani querelis anxia uim morbi aluit, nec ultra nouem annos progressa imperij omnium heredem Hyrcanum reliquit: non q̄ seruaturum præsumeret, sed ne indignum iuaret, aut usurpatoris insolentiam iudicio prosperiore accenderet: uerum Alexādræ mors etiam Hyrcano sacerdotium regnumq̄ ademitt. Nam bello uictus ad munitiora sese contulit, retentisq̄e coniuge & filijs Aristobuli, quos in castro inuenerat, amplexatus est murare conditionem, ut ad Aristobulum potestas omnis transiret, & sacerdotium: ipse priuatus in domum Aristobuli concederet. Nec tamen diu contentus fuit aulam regiam priuatis mutasse ædibus. Nam excitatus ab Antipatro, primo in Arabiam contendit, uelut cōtestatus pacti iniquitatem. Deinde ubi infirmum sibi aduersum Romanos, quos in sui societatem per Scaurum Aristobulus illexerat. Arabi regis auxilium aduertit, Pompeio uenienti querimoniam detulit, qui eludentem Aristobulum, anno iam tertio imperitantem bello pertulit, autoritate cepit, atq̄ ante uictoriam custodię dedit, superatoq̄ eius populo, & capta urbe captiuum ipsum cum filijs Romam dirigi præcipiens, Hyrcano sacerdotij dignitatem refudit, atq̄ eum præsidem ciuibus absq̄ diademate tamen, regniq̄ infulis statuit. Largus quidē honoris, sed consultor quietis, ne fraternę insolentię spiritu pax turbaretur: Ita Aristobulus captus licet, Hyrcanum tamē regno exiit, qui quatuor & XX. annos postea maiore usu q̄ nomine in potestate exegit: nec tamen is finis uitæ Hyrcano, qui potestatis fuit. Nam reliquum tempus de decori cessit, ut supra memorauimus: Siquidem superatis prælio Parthis Euphratem transgredientibus, captus, & Antigonon Aristobuli filio in potestatem datus, truncatisq̄ auribus: nec sic quidē ærumnæ miserabilis impleuit acerbitatem. Nam post illam in Parthiam q̄q̄ abductus exul, debilis, senex, Iudæriamne neptis sua potiebatur, in Iudæam reuertit: Vbi primo summa honoris specie susceptus, q̄ insidiarum uelamen obtenderetur, haud multo post afflicto crimine q̄ potestatem uellet reuoluptate, interemptus est. Nactus igitur Herodes regnum, quod à Romanis pro oppugnate, uel proditæ patrię mercede acceperat, in locum Antigoni q̄ triennio & tribus mensibus tenuerat imperium, substituit successores in sacerdotium, nō Asamonei generis, quos clariore fuisse præcipi accepimus, sed ignobiles quosque quos aut libido aut casus dedisset: tamen fatigatis Alexandræ precibus socrus, uel insimulationibus territus, Ionatham coniugis suæ fratrem septem decemq̄ annos agentem sacerdotem creauit, quē mox ipse exitio dedit, suspectum imperij, q̄ circa eum ingentem populi totius gratiam indies uideret adolescere. Posthabito itaq̄ Ananæ loquem iam ex ignobilibus ante Ionatham in sacerdotium surrogauerat, reliquos p̄ ordinem huiusmodi elegit, de quibus nihil suspectum haberet. Nam quod in affine perperit non potuerat, quemadmodum non caueret in alienis similia: In huiusmodi ordinationibus Archelaus secutus paternæ speciem consuetudinis, angustioris animi tenuit sententiam: more quodam in-

Apud mortales minus suspecta sit ignauia hebetiorum, q̄ gratia bonorum, cum in specta est ignificijs. Igitur à regno Herodis usq̄ ad Romanum imperium, quod Archelao deiectione, Iudæam reliquis prouinijs associauerat, atq̄ inde usq̄ ad templi excidium & triumphum Tiri fuerunt sacerdotum principes uiginti & octo, per annos centum & septuaginta. Sane apud plerosque eorum dignitatis sola functio, penes paucos etiam ius potestatis fuit. Liqueat igitur in sacerdotum principibus non perseverasse legitimi generis successionem: quia non omnes ex Aaron, neque

neque filijs eius, qui in eius subrogati locum, formam præscriptæ successionis cæteris dereliquere. Itaque cum avaritia aut perfidia suorum corrupta essent maiorum instituta, uiolata iura religionis, conuulsa æquitatis præsidia, non immerito eos diuina deseruit opitulatio, eoque tantquam in uacuum populum omni iniuriarum genere processum, ut seditionibus domesticis in seipos manus uerterent: latrocinij grauib; afflictarentur, teterrimos fortirentur iudices, ut improbis nequiores succederent: denique Albinus deterrimus habebatur superiorum, sed Floro successore is inter bonos relatus, qui facem belli extulit, prælium inter Iudæos & Romanos accendit, quæ causa supremo templi & urbis excidio fuit.

Caput XIII.

NAnque Cestius ubi ardere Iudæos comperit belli furore, q̄ summam militiæ regendam in partibus Syriæ à Romanis susceperat, duodecimo anno imperij Neronis mouit arma, ut militū Romanorum q̄bus erat custodia commissa coercendæ insolentiæ, & pacis tuendæ necesse ulcisceret. Congregatisq; etiam sociorū auxilijs, Iudæam ingressus, urbē cui nomen Zabulon, dilapsis metu incolis, plenā diuitiarum, quas ad superiora montium confugientes domini secum auferre nequuerāt, diripi ab exercitu passus. Admiratus quoq; publicorum operum pulchritudinem, incendi iussit: & quasi hoc parum ad uindictam foret, loppem præmisso exercitu, ne quis fuga sese exitio subduceret, terra mariq; irruptibus q̄ destinati fuerant, occupauit: necatisq; octo milibus uirorum & quadringentis ferme amplius, ubi præda rapinæ esset, exusta ciuitas est: uicina quoq; Cæsareę depopulatus, diripuit inuenta, uicos incendit. Cuius fregit impetum Sephoris egredientibus cunctis obuiam Cestio, ciuium fauore & gratia delinitus, immunem cladis urbem reliquit. Feruebat in his locis congregatio latronum, sed adueniente exercitu, in montes concesserant. Qui conferentem signa Gallum præpositum duodecimi ordinis adorsū fortiter exagitauerunt, ut ducentos ferme Romanorum occiderent. Verum ubi superiora locorum occupauere, neq; peditem cominus potuerunt latrone pati, & fugientes ab equitibus facile circumuenti necantur. Cæsi itaque supra duo milia, pauci fugati, qui in arduis montium potuerunt latere. Et omni à latrocinio regione purgata, Gallus in Cæsaream reuertitur: Cestius cum omni manu Antipatridem perrexit, quibus non mediocrem Iudæi coaceruarunt multitudinem. Sed priusquam conferent manum, per diuersa dilapsi, regionem & uicos direptioni & igni dereliquerunt. Lidda quoque uicua incolarum reperta, & incensa Gabaon quæ ab Hierosolymis quinquaginta stadijs aberat, ubi Romanum exercitum accepit in conspectu posita, armauit Iudæos: Qui posthabita sabbati celebritate (q̄d ueteri cultu & solenni obseruatione initiabant) tanto impetu in Romanos profiluere, ut omnem exercitum auerterent, nisi equites subuenissent peditibus laborantibus. Cæsi Romanorum quingenti & quindecim uiri, sed omnes grauitè periclitati: Iudæis autem duo & uiginti bello amissi. Quo loco emicuit uirtus Monobazi & Cedei, qui cognito quod à Iudæis in Romanas acies insurgeretur, à fronte aggressi repulere plerosque, & coegerunt in urbem redire.

Caput XV.

Simon quoq; ascendentes Romanos propinqua urbis impedimentis exiit. Vnde & Cestius in regione sese triduo tenuit. Qua mora circumfusi hostes & in superioribus siti, ingressus speculabatur uniuersos, ne quis impune irrumperet. Quod considerans non sine multa clade utriusq; partis tentari nequire, misit suos rex Agrippa Lorcyum & Phœbam qui dicerent populo, ueniabile, quicquid ab eis esset aduersum Romanos flagitij commissum, si modo in reliquum positis armis sibi consulerent: estimans quod uel uniuersis suadem dum crederet, ut prælio renuntiarent, uel partem cæteris auellendam. At contra seditionis metu ne eorū alterum procederet, legatos adorsū Phœbam interficere, Lorcyus aut excepto uulnere, uix euadere potuit. Videns Cestius huiusmodi in urbe cōtentiones, q̄bus alij in legatos insurgerent, alij Romanos urbe suscipiendos suaderent, irrumpere conatus, usq; Hierosolymam resistentes repulit: & ipse ad tertium stadium memoratæ urbis cum exercitu appropinquauit, atq; illic exegit triduum. Quarto die impetu facto, ingressus Bethesdam illico incendit, & Cenopolim. Qui conscendens ad superiora urbis refugientibus in interiora seditionis, si irrumpendum in urbem putasset, haud dubie omne bellum esset solutum. Denique plerosque Ananus Ionathæ filius collocauerat, ut inuitarent Romanos uocibus suis, q̄si portas referaturi. Sed dum Cestius uel reuocatur à Prisco, uel plerisq; centurionibus qui corrupti à Floro bellum adolere cupiebāt, uel parum credit, Ananus cum suis muro deijcitur. Quibus ad sua refugientibus, locum eorum seditionis occupauere, Romanique quinque diebus tentantes diuersos aditus, cum impossibilem sibi cernerent irruptionem, electis ualidioribus quibusque, & sagittarijs, à

septentrionali latere templum petebant, Iudæi quoque non feriabantur præliantes fortiter, & repulsis crebro hostibus elatiores. Ad postremum tamē multitudine sagittarum uulnerati alij, alij percussi & territi, cessere: Romanis murum suffodere, & portam incendere templi adorsis. Magna seditiosos formido incesserat, & quedam mentium consternatio: deniq; plurimi quasi continuo perituræ urbis excidio se subtraherent fuga, nec consistere ausi, dederant populo confidentiam, ut discedentibus eis quorum circumuallatus fuerat multitudine, tanquam iam liber, & quadam exutus improborū obsidione, circa portas sese infunderet, quibus apertis Cestium reciperet, quasi non oppugnatum urbem, sed defensum uenisset: sed ipsum quoque Cestium subito quidam inuasit stupor, ut nec desperationem improborum, nec studium plebis intueretur. Qui si paulisper cœpris incubisset, bellum depulerat, urbem ceperat. Sed aduersa (quantum intelligi datur) Iudæis uoluntas dei, imminens belli exitum comperendinauit: donec complures, ac pene uniuersos Iudæicæ gentis ruina inuolueret. Expectabatur (ut reor) ut omne nefas scelerum enormitasq; cresceret, & impietatis incremento supremorum adæquaret mensuram flagitiorum. Quid fuit illud, quod cum perurgere debuerat Cestius, subito exercitum reuocauit, soluitq; obsidionem? Quia repentina contra expectatum commutatione rerum, facti animi bonorum, & erecti latronum sumpsere fiduciam, atq; à fuga insequendum regressi, inuadunt posteriora agminis, multosq; illic confule ruentes equitum & peditum obrutca uere. Et iam inclinauerat dies: unde metuens Cestius noctis propinquitatē, & tenebrarum caliginem quibus amplius fiderent gnari locorum, quo incertos regionis undiq; urgerent, uallum ante urbem constituit, sequentiq; die cum hostē relinqueret in sese armauit, ut discessionis eius causam metū arbitrentur. Circūfusi itaq; latrones à lateribus, à tergo, postremos cedere, incedentē iaculis exercitum infestare, in confertos missa telorū uis haud facile frustrari. Si q; referre audebat, patere uulneris: si quis conuertere sese ad infestantem, à suis relinqui, ab hoste claudi. Munitior enim semper est qui sequitur quam qui præcedit: quia hic pectus regit, ille hosti terga sua detegit. Vehementer igitur Romani urgebantur tanquā obfessi, qui obfessum uenerant: nec iam sustinere aut perpeti poterant, armorum pondere ipsi graues, hostibus uelocioribus, quos neque consequi facile erat, & metus summus ne acies interrumperetur: iniqua ergo certaminis conditione nocere hosti nequibant, cum ipsi grauiter afficerentur. Herbat Cestius consilij incertus, cum p totum iter suos conteri uideret: Etiam plerisq; afflictis militiæ prioribus, substitit biduo quasi fessos reparaturus. Sed cum magis ac magis augeri numerum hostiū cerneret, & omnia in circuitu refera aduersarijs, sibiq; officere qd moraretur, eo qd plures congregarent, tertio die compendium querens transitus facilioris, impedimenta agminis admoueri præcepit, cæsa iumenta, pleraque uehicula comminuta, aliaq; huiusmodi quæ oneri magis q̄ usui in periculis erāt, consumpta, aut præcipitata, ut obsidionum instrumēta, aut genera telorum quibus rebus amplius contereabantur, ne aduersum se hostem suis subsidijs armarent. Quod ubi animaduertente Iudæi, fugam potius à Romanis q̄ bellum parari, occupauere itineris angustiora, diffusioribus locis minus instare, prohibere à fronte, à lateribus coarctare, urgere à tergo, cogere in præcipitium, in qd undiq; conclusi, aut lapsi deieciabantur: pleriq; obtexere cœlum iaculis, operire agmen sagittis, nunq̄ remisso officio, sed sola aduersariorū pernicie: iam nec ipsi pedites subsistere poterant. Equitibus uero maius periculum, qui per prærupta saxorum ac lubrica labentibus equis deuoluebantur, nec ordinem seruare poterant angusto impediti tramite: Ex altera parte rupes, ex altera parte præcipitia & fugæ locum, & defensionis negabant. Iudæi contra spe uictoriæ amplius accendebantur, imminebant fessis, instabant hærentibus, insultabant desperantibus, & prope omnes Romani exercitus delessent copias, nisi nox subuenisset: cuius tenebris bellum impeditum, quam Romani in proximo loco (cui Bethoron nomen) egerunt, ita ut Iudæi circumfusi undique specularentur locorum exitus, ne Romani dilaberentur. Cestius aperto itinere diffidens, dolo fugam tentauit. Quadraginta itaque elegit uiros, quibus euadendi desperatio contemptum mortis infuderat: eos constituit in munitionibus præcepto, ut tota nocte cum strepitu maximo officia prætendentium uallo circumsonarent, ne Iudæis proficiscentis exercitus apparatus, aliquibus solitis indicijs manifestaretur: quibus sese ipsi quicunq; turbantur, prodere solent: silentio autem egredierentur uniuersi, suspectantibus Iudæis: qui solennes custodiarum strepitus audirent, ex quibus omnes in loco manere Romanos arbitrentur: hac fraude eduxit exercitum Cestius: & iam confecerat stadia triginta, usus paucorum in rebus dubijs fide, qui perituri gratis præstare solent pericula sua, quam perdere malebant. Et quidem nox dolum texerat, sed dies prodidit. Nam ubi luce diffusa res apertæ sunt, & omnis locus, in quo habitauerant Romani, uacuum apparuit,

Munitior
qui sequitur
quam q̄ præcedit.

paruit, impetu facto Iudæi in eos primum, quorum simulatis officijs decepti fuerat, irruunt, se-
uique negotio delectis quadraginta uiris, exercitum sequuntur, qui & nocte plurimum spatij con-
fecerant, & per diem properantius iter urgebant, ne noctis iam periculis inuoluerentur. Plena
erat uia impedimentorum, quæ fugientes Romani derelinquebant: ne iniusto quisquã sub fas-
ce remoraretur: passim iacebant uasa utensilia, uel etiam bello necessaria, arcubalistæ, arietes,
cæteraque instrumenta in excisionem urbis adducta, quæ sequentes Iudæi præteribant, ne ef-
sent moræ: reuertentes colligabant, ut his aduersum eos uterentur, quorum socij dimississent.
Secuti enim usque ad urbem Antipatridem, posteaquam prætergressum omnem offendere ex-
ercitum Romanum, & comprehendendis pes lapsa, retorquent uestigium, captantesque spolia
cætorum, cum triumpho & hymnis Hierosolymam regrediuntur. Quibus tantum lætitiæ ces-
serat, ut paucis suorum amissis, quinque milia peditum de exercitu Romano, & trecenti equites
extinguerentur. Quod gestum est duodecimo anno imperij Neronis, ut supra memorauimus.

Caput XVI.

Sed non omnium Iudæorum illa exultatio erat. Nam fuere qui se post illam nõ pugnam
Cestij sed ærumnam, quasi de supremo periculo nauigij mergentis eripere gestirent,
atque enatare de ciuitatis naufragio, ac præ cæteris Custobarus & Saulus frater cum Phi-
lippo principe militiæ regis Agrippæ: hi fugientes ad Cestium, sese contulere, petentes
ut ad Neronem in Achaiam dirigerentur. Quod Cestius nolens accepit, nec postulata abnuie,
ut per ipsos Cæsar edoceret, causam belli Florum fuisse, sibi uim maximæ necessitatis bello in-
cubuisse, ut inopinata conspirantium multitudine exercitus circūueniretur: quem magis con-
filiio ducis ereptum periculo, quam implicatū linqueret. Tentasse Cestium excitata in Florum
odia sedare, sed nequiuisse. Itaque incidisse bellum, non intulisse. Hæc enim mandata erant, ut
commotione omni Cæsar in Florum excitata, minui circa se speraret Cæsar's offensionem,
quam malæ gestæ rei conscientia pertimescebat. Ita autem plerique perterriti sunt Romani
clade exercitus, ut Damasceni metuentes suspectæ societatis contagia, propter habitationis
confortium, interficerent Iudæos in gymnasio congregatos, qui secum urbem incolebant, quod
illi uel suspicione, uel dolo iam dudum procurauerant, ut à gentilibus cæteribus segregarentur,
ne quid per noctem nouarent, uel ut exitio soli paterent. Summo sane mysterio silentij, ut ne
ad uxores quidem suas conatus istiusmodi tractus mearet. Quæ ipsæ quoque ex parte maxi-
ma Iudæorum cultibus admiscebantur.

Caput XVII.

Angusto itaque in loco omnes adorfi, peremerunt Iudæorum decem milia. Quod fa-
cile fuit, ut præuenti ab armatis inermes perirent. Et quidem eius immanitatis exem-
plum recens, Scythopoli etiam in maius processerat, quod incitatos Damascenos reor.
Nam cum Iudæi finitima quæque popularentur, uenerunt Scythopolim, atque illic in-
habitantes Iudæos tentare adorfi, aduersarios experti sunt, quos sibi fides arbitrabantur, quæ
more ingenij humani præponderatur apud eos saluti cura necessitudini: in secundis igitur con-
stituentes tribule collegium, præferunt inhabitantium societatem, tribulibus cladem minan-
tur. Quod suspectum gentilibus, quia promptioribus studijs odiorum in suos executio præten-
debat: ne simulationis specie dolus adornaretur, atque urbem incautioribus accolis noctu
adorrentur, prostratisque omnibus gentibus apud Iudæos sibi gratiam reconciliarent: ac per
hoc si uellent fidem suam circa gentiles probare, cum omni generatione sua urbe excederent, ui-
cinumque peterent nemus. Quo facto per biduum quicuerunt Scythopolitæ, ut portio Iudæo-
rum suspicionem deponeret, indueret securitatem. Tertia nocte cum iam præsumpta fides
gentilibus remouisset solitudinem, incautis & dormientibus uis illata, decem & tribus milibus
hominum necatis: quæcunque etiam habuerunt, direpta sunt.

Caput XVIII.

Expositionem exigit Simonis acerba passio, uisu & auditu miseranda: sed nouitate rei
memorabilis. Is erat in populo Iudæorū, Saule haud ignobili genitus patre, animi au-
dacia præditus, & corporis fortitudine. Quarum utrâque in exitium tribulij suorum
exercuit, quod plurimos ex populo aduentitio Iudæorū crebro incurfu peremit, ac si forte
conspirati adessent, solus sustentaret aciem, & conglobatos solitus auertere, totius erat nodus
ac mora belli: & plerumque desperatis rebus conuersio. Exhibebant hanc ciuibus aduersum suos
Scythopoliani incolatus militiã: sed non diutius cognato debita sanguini defuit uindicta. Nãque
ubi fracta fides, & Scythoplitæ circūuentis, quod ex composito se ad nemus cõtulerat, instare bello,
atque ingruere cœperunt: Et iã filios ac parçes Simonis deleta multitudine ceterorū, eminus licet
missilibus ac telis petebat. Videns Simon innumerabilem multitudinem facili negotio superi-

*Alij, fides
gratia remouisset
custodiam
die etc.*

*Passio Simonis
acerba.*

orem, ut diutius tolerari nequiret, gladium extraxit, atq; in hostem conuersus clamabat dicēs: digna Scythopolitæ factis recipio meis, qui cognatorum necem, quam uobis impenderē beneuolentia testificatus sum, & fratrum sanguinem uobis obsidem dedi gratiæ, quibus iustus perfidia tribueretur. Nunc dum alienigenis fidem defero, in domesticos amisi: prodidi etiam liberos, parentesq; quos à uobis tamen necari non oportebat, si mercedem sceleris æstimaretis. Moriar igit, si iratus omnibus, nulli amicus, qui circūuenerim meos, & proprijs manibus ultionem de me prius expectam, peremi socios religionis & fidei consortes, recognosco sceleris mei debita. Soluam tanto dignum sacrilegio paricidium, ut ea sit & pro flagitio pœna, & ad uirtutem gloria; ne quis se iacet alius meo uulnere, in meipsum postea conuertetur dextera mea; ut uideatur furoris esse q̄ morior, non imbecillitatis: ne quis insultet cadenti, * sit uindex paricidij clementia paricidij sacrilegij. Hæc locutus, conuertit obtutum in liberos parentesq; & indignantibus oculis, cum iam misericordia mixta iræ succederet, apertum e medio patrem gladio transuerberat, post eum mater attrahitur, ne esset qui pro nepotibus interueniret. Offert se per ordinem uolens uxor, ne tanto defecta coniuge superuueret. Occurrunt filij, ne degeneres tanto patre, in ipsa morte iudicarentur. Festinabat ipse ictu celeri hostem perimere. Omni itaq; perempta familia, stetit in medio funerum suorum. Et tanq̄ triumphans domesticis passionibus, quod neminem suorum alieno gladio uidit perire, eleuauit dexteram ut omnes uiderent, ac formidabilem sibi cunctis subijciens mortem, proprio uictor sese transfixit mucrone. Memorabilis iuuenis ob egregiam fortitudinem corporis, & animi magnitudinem: sed quia fidem alienigenis potius q̄ suis detulit, tali dignus exitu fuit.

Quidam habebant, sit uindex paricidij dementia.

EGESIPPI DE EXCIDIO HIEROSOLYMITANAE VRBIS,

HISTORIAE LIBER III.

Caput I.

A postq̄ Neroni nunciata sunt in Achaïæ partibus sito, qui tragicorū carminum meditatione contenderat, ut de pluribus scenicam coronam referret: nescias quo magis turpis, utrum quod in scenam imperator prodideret, an quod scenam suis flagitijs impleret, qui turparet Orestem canendo, & paricidio repræsentaret, grauis eum inuasit metus: Non illa ludorum similia, sed bellorum suprema pertimescentem, ut aliquando à theatralium uoluptatum obscenitate & paricidalis amentia furore respiceret, atque ad curas reipub. conuersus, intra se fremeret & defæuaret, qd incuria ducis potius, quam uirtute aduersariorum tantam cladem reipub. Romana acceperit. Tentabat quidem simulare audaciam, sed redarguebat timor, & quasi speciem magnanimitatis prætexere, ut supra grumna negotiorum mentem haberet: Sed distringebatur animi sollicitudine, quæ demendæ ignominia belloq; conficiendo legeret ducem. Urgebāt Iudæam ultimæ labis futura excidia, ut Nero regalem personam indueret, & prouidi consultoris uoce, salubrem exprimeret sententiam. Vespasianum solum esse cui summa militiæ orientis in partibus iure committeretur, uirum ab adolescentia militiæ triumphalis inueteratum stipendijs, qui impacatas Gallias Germanorum tumultu, & ferocia geminæ temeritatis in bellum relapsas, pace diuturna composuerat. Britani am quoq; inter undas adhuc latentem Romano imperio armis acquisuerat: cuius triumphatæ opibus Roma ditior, Claudius consultior, Nero fortior æstimabatur. Itaq; quarum gentium bella non uiderat, subiugatarum trophæa celebrauerant. Sub hoc duce iterum dico, Nero terribilis erat, Nero metuentus, potens foris, tutus domi: æquatis inter se Vespasiani fide ac fortitudine. Quantus iste uir, cuius armis uitia Neronis apud exteras gentes abscondebatur, ut ludibrium rerum humanarum, & euiratæ impuritatis opprobrium, triumphis quoque illustraretur: Cum præliandum itaque in ultimis Romani orbis esset confinjs, Vespasianus ex omnibus eligebatur. Cum bellum depositum foret, Vespasianus præ cæteris sociabatur, ne uel publicus supereffet hostis, uel domesticus obreperet insidiator. Dignus qui stipendijs militis regnum præueniret. Docebat fidem, præferebat uirtutem. Inuitus misit hunc Nero, qui sibi aufererebat præsidium: sed artabatur futuris scelerum suorum pœnis, ut se tanto dissociatum committatu ducis, inermen relinqueret. Nunquam profecto Galba aspirandi ad imperium studia usurpasset, nisi Vespasianum absentem comperisset. Sed procurauit hoc deus, ut in Syriam dirigeretur uir, qui & Iudæorum insolentiam supremo gentis excidio, captiuitatisque dedecore labefactaret, & Neronem auxilio destitueret: licet nullius uirtus, statutis afferre possit cœlestibus impedimentum, Demens tamen Nero cum Iudæorum bello afflictam Romani exercitus

etiam validam manum cognouisset, aduersus Christianos insurrexit, ut ei debitus finis appropinquaret.

Caput II.

Erant tunc temporis Romę Petrus & Paul. doctores Christianorū, sublimes operibus, clari magisterio, q̄ uirtute suorum operum Neronem aduersum fecerant: captū magi Simonis delinimentis, qui sibi animum eius conciliauerat. Cui adiuuentum uictorię, subiectiones gentiū, uitę longęuitatem, salutis custodię feralibus artibus pollicebatur, atq; ille credebat, q̄ uim rerum nesciret examinare. Deniq; summum apud eū tenebat amicitię locum: quandoquidem etiā pręsulem suę salutis, uitęq; custodem arbitrabatur. Sed ubi Petrus eius uanitates & flagitia detexit, & species illum reę mentiri, non solidum aliquid aut uerū efficere demonstrauit, ludibrio habitus, & digno est cōsumptus męore. Et quis in alijs terrarū partibus Petri esset expertus potentiam, tñ pręueniens Romā, ausus est iactare q̄ mortuos resuscitare. Defunctus erat id temporis Romę adolescens nobilis, propinquus Cęsarıs, cum uniuersorum dolore, Admonuere pleriq; experiendum utrū posset resuscitari. Celeberrimus in his operibus habebatur Petrus: sed apud gentiles nulla facti huiusmodi deferebatur fides. Dolor exigit remedium, perrexit ad Petrum. Fuere q̄ etiam Simonem accersendum putarent: uterq; affuerunt. Ait Petrus Simonis: qui se de sua iactaret potentia, priores sese partes dare: ut si posset, mortuū resuscitaret. Si ille non resuscitaret, se non defuturum ut Christus opem ferret defuncto, quo posset resurgere. Simon qui putaret apud urbem gentiliū plurimum suas ualidas artes, conditionem proposuit: ut si ipse resuscitasset mortuū, Petrus occideretur, qui magna potentiam (sic enī appellabatur) laceſſendo iniurias irrogauisset: sin uero pręualuisset Petrus in Simonē, pari genere uindicaret. Acquieuit Petrus: adorsus est Simon: accessit ad lectulū defuncti, incantare atq; immurmurare dira carmina, ut cępit, uisus est caput agitare qui mortuus erat. Clamor ingens gentiliū q̄d iam uiueret, q̄d loqueretur cum Simone. Ira & indignatio in Petrum, q̄d ausus esset conferre sese tantę potestati. Sanctus apostolus poposcit silentium, & dixit: Si uiuit defunctus, loquatur: si resuscitatus est, surgat, ambulet, fabuletur. Phantasma illud esse non ueritatem, q̄ uideatur caput mouisse. Deniq; separetur, inquit, Simon à lectulo, & tunc ne id quidem ostentui futurum. Abducitur Simon à lectulo, manet sine specie motus alicuius q̄ mortuus erat. Astitit Petrus longius, & intra se paulisper orationi intentus cum magna uoce ait: Adolescens surge, sanet te dominus Iesus. Et statim surrexit adolescens, & locutus est, ambulauit, & cibum sumpsit, & dedit eum Petrus matri suę. Qui cum rogaret ut ab eo non discederet, ait: Non derelinquetur ab eo qui eum fecit resurgere, cuius nos serui sumus. Securus esto mater de filio, non uerearis, habet custodem suum. Et cum populus in Simonem insurgeret ut lapidaretur, ait Petrus: Satis est ad pœnam eius, quod cognoscit suas artes nihil ualere uiuat, & Christi regnum crescere uideat, uel inuitus. Torquebatur magus apostoli gloria. Collegit sese, atq; omnem excitans carminum suorum potentiam, congregat populum, offensumq; se dicit à Galilęis, relicturum se urbem quam tueri soleret. Diem statuit; pollicetur uolatum, q̄ supernis sedibus inueheretur: cui quando uellet, cœlum pateret. Conscendit statuto die montem Capitolinum, ac se de rupe deiciens uolare cępit. Mirari potius & uenerari: pleriq; dicentes dei esse potentiam nō hominis, qui cum corpore uolitare, nihil tale fecisse Christum. Tūc Petrus in medio stans ait: Iesu domine, ostēde ei uanas artes suas esse, ne hac specie populus iste, qui crediturus est, decipiatur. Decidat domine, sic tamen, ut nihil se potuisse uiuens recognoscat. Et statim in uoce Petri implicatis remigijs alarum, quas sumpserat, corruit, nec exanimatus est, sed fracto debilitatoque crure, Aritiam concessit, atq; ibi mortuus est. Quo comperto deceptum se Nero & destitutum, dolens tanti casum amici, sublatum que sibi uirum utilem & necessariū reipublicę, indignatus, querere cępit causas quibus Petrum occideret. Et iam tempus aderat quo sancti uocarentur apostoli Petrus & Paulus. Deniq; dato ut comprehenderetur p̄cepto, rogabatur Petrus ut sese alio conferret. Resistebat ille dicens, nequaquam se facturum, ut tanquam metu mortis territus cederet, bonum esse pro Christo pati, qui pro omnibus se morti obtulisset: non mortem illam, sed immortalitatem futuram, tanquā indignum ut ipse fugeret passionem sui corporis, q̄ multos doctrina sua compulerit se hostias pro Christo offerre, deberi sibi scđm domini uocē, ut & ipse in passione sua Christo gloriā atq; honorē daret. Hęc & alia Petrus obtexere, sed plebs lachrymis querens ne se relinqueret, & fluctuantem inter p̄cellas gentiliū destitueret: uictus fletibus Petrus, cessit: pmisit se urbem egressurū. Proxima nocte salutatis fratibus, & celebrata oratione, pficisci solus cępit. Vbi uentum est ad portā, uidet sibi Christū occurrere, & adorans eum dixit: Dñe quo uadis? Dicit ei Christus: Iterum uenio crucifigi. Inrellexit Petrus de sua dictum passione, q̄d in ea Christus passurus uideretur, q̄ patitur in

Nero aduersus Christianos nos insurgit.

Simon magus

De Petro & Paulo.

Petrus mortuum exscitauit.

Simon lapidatur.

Simon uoluit.

Magna Petri constantia.

Christus occurrit Petro urbem egressuro.

*Petrus in uer-
fis uestigijs
crucifigitur.*

*Petrus cruce,
Paul. gladio
necati sunt.*

*Nota ordi-
nem quem Io-
sephus posuit*

*Gravius est
sua q̄ aliena
incessere.*

*Bona consci-
entia in bel-
lo ualet plu-
rimum.*

tur in singuli: non utiq; corporis dolore, sed quadam misericordiae compassione, aut gloriae cele-
britate. Et conuersus in urbem redit, captusque à persecutoribus cruci adiudicatus, poposcit ut
in uersis uestigijs cruci affigeretur, quod indignus esset qui simili modo crucifigeretur, ut pas-
sus est dei filius. Quo impetrato, uel quia ita debebatur, ut Christus prædixerat, uel quia perse-
cutor non inuitus indulget poenarum incrementa, & ipse Paulus, alter cruce, alter gladio ne-
catus est.

Caput III.

Sed ut ad propositum redeamus, turbatus graui nūtio Nero, rebus in Iudæa minus pro-
spere gestis, Vespasianū expertum uirum belli, omni militiæ quæ in Syria erat, præfecit.
Ille propere, neq; differendi tempus dabat, misso Alexandriam filio Tito, ut inde militū
q̄ prætebant partem aliquā deduceret, ipse transmissis Hellestōtiaco streto, pedes in
Syriam contendit. Interea Iudæi rebus elati secūdis, principes militiæ bello legunt, Distribuū
loca quibus quisq; præfesset, quæ munia singuli, quos ordines, qd muneris exequerent, Iosephum
Curione genitum & Ananū principem sacerdotum, Hierosolymitanæ urbis negotijs, & præ-
cipue instaurandis muris præficiūt. Ardebat Eleazarus Simonis aliquid sibi publicorum com-
mitti munerum. Et licet omnem prædam, q̄ de Romano exercitu ceperant, sub potestate suam
redegisset, ditem præsertim atq; opimam avaritia Cestij, atq; immodicis rapinis coaceruatam,
in parandæ magis sibi potentiae intentū, quam cōmuni usui pronū arbitrati, declinandū æsti-
ma eius arbitrio cōmitteretur: Idumæam quoq; Iesus unus de sacerdotibus, & Eleazarus sacer-
dotis filius militiæ præpositi tuendam receperunt. Principi tamē totius Idumææ Nigro de sum-
mis rebus prærogatiuam oēm reseruantes, Iosepho Simonis Hiericho obuenit, Manassæ Pe-
træ regio cōmissa trans Euphratem sita. Cui ab eo inditum nomen, qd Euphrates, ad eam par-
tem pergentibus transmitteretur Iohānes Essæus, alius quoq; Iohannes Ananiæ filius, ceteriq;
aduersis attributi partibus, quas sua tuerent sollicitudine. Itaq; singuli commissi sibi munia non
deserere, instruere muros, manum legere bellatoriam: ex quibus Iosephus in Galilæam descen-
dens, munire castella, instaurare propugnacula, ualidissimos quoq; & bello promptissimos as-
ciscere sibi impigre curabat: prohibere latrocinia, prætere die in castris, militem Ro-
manæ militiæ more exercitare, diuidere ordines, distribuere centuriones, plurimos præficere, q̄
facilius disciplina ab omnibus exigeretur: ne quisquam lateret, quicunq; propria munia dereli-
quisset. Instituebat etiā ut agnoscerent excitationes tubarum, & repressiones, sequerentur ordi-
nem, aciem dirigerent, clypeos intexerent, ut murali uice, si forte magna hostiū uis ingrueret,
sele aduersum in cursantes defenserent, subuenire laborantibus, fessis compati, pericula aliorum
in se transfundere, nec solum belli artes ad instar Romanæ docere militiæ, sed etiam ante bellū,
qui amplius bellantes iuuarent, denuntiare: ut miles cibum sibi & arma portaret, uallo & fossa
sele muniret, castrisq; ponendis præueniret hostem, obtemperaret præceptis, furto ac rapinis
abstinere assuesceret, lucrum proprium putaret, si nihil dispendij ruralibus cultoribus irroga-
retur. Quid em̄ distet ab hostibus, si ipse hostili modo auferat: nisi qd grauius est sua, q̄ aliena in-
cessere: & socios, q̄ aduersarios spoliare. Plurimum ualere in bello bonam conscientiam, eo quod
amplius de diuino auxilio præsumeret, q̄ se nulli affinem crimini recognosceret. Sed his rebus
citius sibi apud improbos expertus est nocuisse inuidiam, q̄ apud bonos profuisse gratiam. Nam
cum ad LX. milia peditum, paucissimos equitum cōgregauisset: eos uero q̄ bella mercede tra-
ctarent ad quatuor milia uiros, sexcentos quoq; electos custodes sui corporis, tanta à Iudæis per-
tulit, ut plus ante bellum à suis, q̄ in ipso bello à Romanis phorresceret. Omitto quidē seditio-
nis excitatum: q̄ latrocinio erepta reddere his q̄ amiserant, suspectabat: ac maxime Agrippæ
& Beronicæ, quibus redibenda iuste forent, ne regē facerent infestiorum. Et tamen ille, q̄ populi
molliret impetū, ad constructionem potius murorū, quam ad dñorum indemnitate seruata
pecuniam: Omniaq; illa aiebat, quæ erapta Ptolemæo forent, q̄ regium aurum, uestes, ceteraq;
munera portauisset, estimare debere Tharicheatas: apud eos em̄ res gerebatur, utrum id instau-
rationi suorum murorū reseruandum putarent, an diripiendū latronibus de pmeret. Indignū
certe uideri, ut eo poenam exciperet, q̄ melius consulisset. Itaq; conuersis illis in sui gratiam,
inuidiam simul & periculū euasit. Iterum cum gratiā regis Agrippæ Tiberias societatemq; de-
posceret, proripiens se Iosephus de memorata urbe, Tharicheatarū clausit portas: ne quis nun-
tius ad urbem Tiberiadem pgeret, & deesse Iosepho auxilia militaria significaret. Ipse autē con-
gregauit de lacu nauigia piscatoria, quæ in tempore potuit inuestigare, & Tiberiadē remigijs
petijt. Sed ubi ad eum locū uenit, in quo conspicua qdem in urbe positis foret species nauigijs,
deprehendi tamen nequiret, utrum essent uacua præliatorum: iussit ea dispergi per totum spa-
tium la-

num lacus, ut maior numerus æstimaretur, ne quisquã uacua potius quã referta bellatoribus cõstimeret. Quo territi quod aduersus tantam multitudinem infirmos sese arbitrarentur, proiecerunt arma, portisque reueratis, effuderunt se supplices Iosepho, qui ueluti dux agminis militaris propius accesserat. Quæsitum qua tandem uesania discessionem animis induissent, quibus auctoribus impulsu sese aduersarijs tradituri forent, & simul occurrentes sibi iubebat gubernatoribus, ut Taricheas deducerent, atque illic trecentos ferme curiales plerosque in uincula de plebe rapit. Clytum quoque eius facinoris accersitum principem, manibus amputatis penas luere iubet, atque illo rogante, ut una saltem manus sibi relinqueretur, præcepit Iosephus ut ipse sibi quã uellet demeret. Tum ille arripiens dextera gladium, leuam abscidit. Ita recepta Tiberias est. Sed etiam Sephoris tentata discessione, Iosephi tamen uiuacitate inter Iudæorum urbes socias attinebatur, Tranquillioribus enim concilijs sua defendere, quã aliena incurfare malebat.

Clytus sibi
ipsi leuam ab
scidit.

Caput. III.

ATuero Petates Niger, & Babylonius Syllas, & Iohannes Essæus * omne quod erat in Iudæa pubis ualidæ congregantes, Ascalonem petunt, amplam quidem & muris subnixam ualidis urbem, sed opis subsidijque indigam, quæ septingentis xx. stadijs ab Hierosolymitana urbe discernebatur, & odijs indigentibus. Propterea Iudæi inimicã sibi urbem diruere cupientes, collecta manu inuolauere. Præerat urbi Antonius minore numero Romani exercitus, quã quo resisti posse Iudæis æstimaretur. Sed uir acrioris ingenij, & ex æquo prudens bellator, diffusos & numero magis quã uirtute fidentes, e ductis equitibus transire ad urbem sinit: deinde incursum progressos, fatigat sequentes, confertos dissipat, turbatos fugat, totoque campo insectatur palantes: alij uersa uice urgentur ad muros, interclusa fugæ copia, alij diuersa petunt, sed circumuenti ab equitibus obtruncantur. Multi supra se ruunt, & se inuicem impetu suo sternunt, itaque usque ad uesperum cæsi, amiserunt ex suis decem milia uirorum, Iohanne & Sylla ducibus pariter extinctis. Pauci autem Romanorum eo uulnerati prælio: nec tamē repressa est Iudæorum temeritas, sed incanduit: nam dolor audaciam accendit, & labes ulciscendæ cupidinem. Armantur itaque maiore longe furore, necdum sauciorum sanatis uulneribus, & congregatis pluribus quã uice priore irruunt, sed eos dispositis insidijs exceptos, priusquã in manus uenirent, clausit circumfuso equitatu Antonius, & circumuentos præcepit sterni: cæsi iterum nouem milia, reliqui fugati. Niger ipse elapsus in munimentum se contulit. Turris erat septem undique ualido saxo, quam Romani quia excidere non poterant, appositis ignibus circumdedere. Ea incensa in spelæum quoddam de turre transgressus, hostem latuit, ignem euasit: Romanisque securis, quod ipse simul incendio consumptus foret, post tertium diem quærentibus suis corpus eius ad sepulturam, uiuens & uigens redditur. Atque ita cum magno gaudio Iudæis seruatus ab hoste repræsentatur.

Caput V.

VEspasianus interea superato Helle ponto, Bithyniam Ciliciamque transmittens, ubi Syriã attigit, legiones, ceterasque militares copias quas in ea reperit, Antiochiam de duxit. Vrbs ea Syriæ sine retractatione prima, idemque metropolis habet: cõdita ab his quod Alexandro Magno bellanti adhesere, cõditoris sui nuncupata uocabulo. Situs urbis porrectus in immensam longitudinem: in alto angustior, quia prærupto montis à leua arctatur, ut extendi ulterius metandæ urbis spatia nequirent. Necessitas locum signauit, quia per occulta & deuia irrumpentibus Parthis, mons celsior latibulum daret, ex quo se inopinato aduentu & promptiore impetu in imparatam Syriam effunderent: nisi ciuitas monti uelut claustrum obiaceret, exitusque obstrueret aduenientibus, ut si quis barbarorum ascenderet, statim e medio urbis sinu prospiceretur. Denique cum ludj scenici in ea celebrarentur urbe, serunt quendam autorem mimorum eleuatis oculis ad montem, Persas uidisse aduenientes, & dixisse continuo: Aut somnium uideo, aut magnum periculum: Ecce Persæ. Ita mons urbi præeminet, ut nec theatri altitudo ad prospiciendum montem impedimento sit. Fluius eam medius inter secat, qui à solis ortu oriens non longe ab urbe in mare conditur: quem de originis suæ tractu orientem ueteres appellauerunt, ut uulgo putetur locis nomen dedisse, cum inde acceperit. Cuius fluentis ipso impetu, frigidioribus & Zephyris assiduo per ea locorum spirantibus, tota ciuitas momentis prope omnibus refrigeratur, ut orientis in partibus orientem abscondat. Intus dulces aquæ, foris finitimum nemus intextum cupressis crebris, fontes aquis huberes, daphnem uocant, quod nunquam deponat uiriditatem: frequens & lætior populus, ut pleraque orientis, sa cetiorque prope omnibus, sed propitior lasciuia. Vrbs tertio loco ante ex omnibus quæ in orbe Romano sunt ciuitatibus æstimata, nunc quarto postquam Constantinopolis excreuit ciuitas Byzantiõrum, Persarum quondã caput nunc repulsorũ, prima enim Roma, secunda Alexandria

Antiochia
metropolis
Syriæ.

Alij propior.

Alexandria, tertia Antiochia, quarta Constantinopolis. De situ urbis satis dictum puto. Neque enim describendis eius ædificijs immorandum uidetur, cuius à tergo cum orientem dixerim, satis liquet a leue ad meridiem iacere, a fronte Europam occurrere, in dextra septentrionales gentes degere: Caspiæq; regna haberi, quæ ante promptissima ad incurrandam Syriam erant. Sed postq; Alexander Magnus Caspiam portam Tauri montis prærupto imposuit, atq; omne interioribus gentibus interclusit iter, memoratam urbem quietam reddidit, nisi forte motus Perficis suspectantem. In ea urbe Agrippa rex cum omni uirtute sua expectabat Vespasianum petere nientem, nec diutius eo morante, comitatu adhæsit: coniuncto itinere Ptolemaidem petere cœperunt. Ad eam urbem occurrere inhabitantes Saphorim, pacem cum Cesentio Gallo iam dudum initam, firmari à Vespasiano petentes. Quorum laudata prudentia, quod saluti propriæ consuluerint non laceſſendo Romanos, atq; accepta fide, & in amicitiam recepit eos, & additis pedibus equeſtribusq; auxilijs, fouit ſecuritate, ne forte deſtitutionis commoti dolore, inſurgeret in eos belli excitatores: cum uelut clauſtrum quoddam Iudææ, Saphoritaniſeſe Romano imperio oppor-
 tentibus reſolueretur, ut in eam peruium iter hoſti pateret, quæ ad cuſtodiam totius gentis opportuno quodam in hoſte obiectu occurreret. Erat enim præter opinionem loci munitioris etiã urbs Galilææ maxima, quæ res admonuit ut cum duæ ſint Galilææ, una ſuperior, altera inferior con-
 xæ & coniunctæ ſibi, alteram ab altera diſtinguamus. Sed prius de utraq; dicendum.

De duabus
Galilæis.

Caput VI.

Alyſtoppen.

Deſcriptio
Galilææ.

Maior Peræa
utilior Galilæa.

Samaritana
regionis de-
ſcriptio.

VTriq; Galilææ Syria & Phœnicæ adhærent, diſterminantq; eam à ſolis occaſu Ptolemaidis territorij ſui ſinibus, & mons Carmelus, qui erat ante Galilæis, nunc uero Tyriorum ſinibus aſſociatus, cui coniectitur Gabaa ciuitas, quæ quondam Iudæis cauſa grauis exitij fuit: ab oriente eam Hyppenæ & Gadata ſuis ſinibus reſecant. Eadem autem & Gaulanitidi regioni & regno Agrippæ conſinia, præſcripta ueteri æuo fuerunt: à meridiano latere Scythopolis & Samaria ſuis utraq; excipiuntur regionibus, nec ultra fluenta Iordanis patiuntur extendi. Septentrionalia eius a dextro latere Tyrus claudit, omniſq; regio Tyriorum, cuius obiectu Galilææ ſpatia deſiniuntur. Ipſæ autem inter ſeſe hoc diſtinguuntur modo, ut quæ inferior Galilæa dicitur, ab urbe Tyberiadæ uſq; ad urbem cui nomen Zabulon, ſupra maritimam Ptolemaidis extera longitudine diſſundat. Latitudo autem eius a uico Saloth, qui eſt in cæpo maximo uſq; ad Berſabenhauud dubie deducitur. Unde etiã ſuperiori Galilææ aperitur exordiū, quo ad uici Barathæ fines attingat. Ipſo autem uico etiã Tyriæ fines deſterminantur, longitudo quoq; eius initiū uicus eſt Thalla, finis eſt Rothala Iordanis finiſſimus. Hinc intelligi datur, quæ ſe porrigant ſpatia Galilææ ſuperioris, cuius initiū Iordanis eſt, uel eius conſinia. Hac igiſ ſua magnitudinis æſtimatione utraq; Galilæa diſtinguitur. Terra autem pinguis, herboſa, diuerſo culturae gẽnitens, diſtincta arboribus, ut quemuis alliciat ad ſui gratiam, & fugitantem labores ad ſtudia culturae inuiter atq; excitet. Deniq; nulla illic uel exigua terræ portio uacat, frequentatq; pleriq; inhabitantibus: crebre urbes, uici frequentes, multitudo hoim innumerabilis, ut exiguus uicus in ſuo tractu habeat uiginti milia inhabitantium. Circuſuſis quoq; nationibus alienigenis utraq; Galilæa circundatur, & ideo genus hoim bellicoſum, a prima ætate exercitiū præſtans tentamentiſ abundans numero, audacia promptum, atq; ad omnes belli artes paratum. Præſtat tamen magnitudine Peræa regio, quæ unde uocabulū acceperit, ſupra diximus. Maior hæc, ſed utilior Galilæa, quia tota exercetur, nec ulla pars eius fructibus inſecunda eſt, ſed uniuerſa terra eius opima & ferax. Peræa autem diſſuſior, ſed ex maiore parte deſerta ac rigida, quæ manuſcercere arūdo neſciat, nec aſperiores facilis ſuccos domare. Sed ruruſ portio eius mollis ad cultum, fertilis ad uſum, grata ad aſpectū, mitis ad exercitiū, inſitiuis utilis pomis, omnia ferens, ut campos eius diſtinctæ in fronte prætexant arbores, in medio uenueſcent: & plerunq; a nimio ſole uel frigore defendat ſata: maximeq; olea ueſtitus ager, aut uitibus intextus, aut palmis inſignitus. Inenarrabile quanto decori ſit, cum uento impulſi palmarum ordines concrepant, & ſuauioreſ ſolito funduntur daſtilorū odores. Nec mirum ſi omnis illic gratia uiriditatis eſt, ubi amœnis fluuiorū meatibus, ex ſuperiore decurrentiū iugo montiū, ſuperſuſus ager rigatur, & niueis fontibus ſcatens poſſideatur cum inuidia, deſideretur cum gratia. Longitudo eius a Macherunte uſq; ad Pellā, id eſt, a latere meridiano uſq; in ſeptentrionem. Latitudo autem a Philadelphia uſq; ad flumen Iordanem, hoc eſt, ab ortu ſolis urbe Arabiae, proteſiſ. In occaſum autem uſq; ad Iordanem fluuiū extendi manifeſtatur. Samaritana quoq; regio inter Iudæam atque Galilæam media iacet: incipiens a uico cui nomen Eleas, deſiciens in terra Acrabathenorum natura conſimili, nec ullo differens a Iudæa. Utraq; enim mōtoſa atq; cæpeſtris eſt, pro locoꝝ diuerſitate, neq; tota cæpis diſſunditur, neq; in locis omnibus montiū rupibus ſcindit, ſed utriuſq; quali

qualitatis habet gratiam, ad exercitium culturę solubilis terra, & mollior, eoq; frumentis utilis, & prope circa fertilitatē soli nulli secunda, maturitate certe fructuū prior omnibus. Nam cum adhuc alibi serant frumenta, istic metuntur. Species quoq; atque ipsa frumenti natura haud usquam præstantior habetur. Aqua dulcis, decora ad speciem, suavis ad potū, ut secundum elementorum gratiā, æstimauerint Iudæi eam promissam patribus terrā fluentem lac & mel, cum sponderit illis resurrectionis prærogatiuā. Et utrunq; quidem diuina pietas cōtulerat, si fidem seruassent: sed infidelibus animis utrunq; ereptum: Hic iugo captiuitatis, illic uinculo peccati. Nemorosa regio, & ideo diues pecoris, & abundans lactis. Deniq; nusquam sic lacte distenta pecus hubera gerit. Poma syluestria uel insitiua super omnium regionū copias, Referta autem utraq; uel Iudæa uel Samaria hominū multitudine, ut mihi uideant hinc illud interpretati Iudæi, quod scriptum est: quia nulla erat in his locis sterilis & infœcunda, cum hoc lex de meritorum fœcūditate præscriperit, & uirtutum fertilitate. Principiū Samarię de Arabię finibus à uico, cui nomen Iordani, finis ad aquilonem uico Borceo. Latitudo aut Iudæę à fluuio Iordane usq; Ioppen. Incipit em̄ à fontibus Iordanis, & à monte Lybano, & usq; ad Tiberiadis lacū dilatatur. A uico quoq; Artha initium longitudinis eius, quæ usq; ad uicum extenditur Iuliam, in quo Iudæorum pariter & Tyriorū communis habitatio. In medio aut Iudæę ciuitas Hierosolyma, quasi umbilicus regionis totius, ut prudentibus placuit, nuncupatur: abundans regio mediterraneis copijs, nec fraudata maritimis, quia prætendit usq; ad Ptolemaidem, & totum illud mare prætexit littoribus suis. Multæ urbes, sed inter omnes Hierosolyma eminet: ita ut quasi caput in corpore non obumbret sua membra, sed regat, atq; eis tuitioni sit, & pulchritudini. De Iudæa itaque & finitimis regionibus opportuno licet compendio, ea quæ significanda fuerant, non prætermisimus.

Caput VII.

Sephoritani quoq; & tributa & subsidia militaria regiones finitimas incurfabant, auctoritatem latrocinandi liberam sibi belli specie uendicantes, quod imperio Romano à Iudæis inferebatur. Vnde Iosephus acceptæ acerbitatis iniuriam ulcisci gestiens, irruere in urbem Sephorim, sociato sibi plurimorum numero contendit, ut eos aut reuocaret in sollicitudinem Iudæę, aut resistentes supremo (si posset) excidio labefactaret. Sed utriusque conatus effectu excidit: quia nec dissuadere potuit Romanę coniūctionis electionem, nec urbem euertere, quam ipse talibus munimentis firmauerat, ut à Romanis quoque longe præstantioribus expugnari nequiret. Cecinit itaque classicum, tentata irruptione sine ullo profectu, atque in totam regionem bellum excitauit. Vastabant omnia, die noctuque exurentes ædificia, diripientes patrimonia, perimentes quoscunq; bello habiles comprehendissent, infirmos seruituti subijcientes. Repleta erat Galilæa omnis incendio, sanguine, latrocinio, nullius immunis miserię, & deformi rerum omnium specie, cum si quid igni aut neci superuisset, captiuitati reseruaretur. Cuius mali illa, quæ paulo ante acerbiora æstimata sunt, præferebantur.

Caput VIII.

Hæc prælusio quædam belli facta antequam Titus ueniret, qui simul ex Achaia Alexandria transmissit, per ductis militibus secū dum mandatū patris, ad urbem occurrit Ptolemaidem, ibiq; contextis ordinibus quinto & decimo, addito etiam quinquaginta milium, quæ erant præcellentissimi, congregatoq; uel Romano, uel sociorū exercitu, atrox & memorabile bellum cœpit. Nam ubi primis initijs placido duci prospere gestis, secunda in aduersum cessere, profectus infensior Vespasianus cum filio de Ptolemaidis finibus, in Galiliam sese immerfit: Cognitoq; qd pacem abnuerent, quibus obtulerat condēnandę diffensionis copiā, si sibi consulendū putarent, Gadaram funditus euertit, uacuā bellatoribus offendens, qd omnes ualidiores diffidentes infirmioribus munimentis, ad munitiora sese cōtulerant. Reptis itaq; non pepercit, sed omnes necari iussit, nulla ætatis contemplatione, nulla infirmitatis misericordia, quod nō tam iure belli, q̄ Cestianę pugnæ dolore, & effusis in Iudæos exequiebatur. Deniq; non solum urbem, sed etiā uicos & municipia exuri præcepit. Nec iniusta erat commotio: quia post tantā insolentiam emēdandi erroris facultatē dederat, nec obtemperatū. Transierat ex ea urbe Iosephus in Tiberiadem priusquam Romanus exercitus appropinquaret: sed plus formidinis ex fuga, q̄ fidutię dederat ex præsentia: hoc ipso em̄ territi sunt, qd bello aduersus Romanos gerendo imparem se Iosephus arbitrabatur. Neque uero aliunde præsumpsit, nisi forte Iudæi studia belli deponerent. Ea erat illi prior sententia: Si bellum eligerent, malle se subeundo periculo fidem ciuibus, quam declinando præstare proditorem. Nihil enim magis cauere, quam ne cōmissum ipsum sibi honorem militiæ turparet. Itaq; scripsit ad urbem Hierosolymam bellum incubuisse, propereq; rescriberent pacem an prælium mallerent, cōsulendū.

mature.

mate. Hæc strictim significauit, nihil propense in alteram partem, ne aut bellator meticulo-
sus, aut pertinax rebellio iudicaretur.

Caput IX.

*Necessitas
præliandi
promptiores
bello reddit
militēs.*

Rursus de urbe Tiberiade Iotapatam petit, siue quod munitior cæteris esset, & pro-
pterea in eandem plurimi se contulissent, bello promptiores: siue quod eo Vespasia-
nus plerisque ex suis direxerat, qui munirent iter quod per montes difficile saxorumque
asperum pedibus, equitibus autem inuium atque insuperabile foret. Denique diebus
quatuor, ne angustia officerent, reserata sunt uiarum strata: compositum iter, quo facilius omnis
exercitus transmitteretur. Quinto die transiit eo Iosephus, deiectosque Iudeorum animos ere-
xit. Vespasiano quoque ubi factum indicium eo Iosephum commesse, incentiuum celerandi itine-
ris accessit: quod conficiendi belli compendium putaret, si dux & populus bello promptior in-
terciperetur. Aduenit itaque cum exercitu, & primo die curandis cibo militibus, ne ex itinere
fatigatos cura belli incesceret, tempus dedit. Sequenti die duplici acie uallauit urbem, & tertio
equestri ordine. Quod uidentes Iudæi inclusos se, & obsessos undique, nec ullum refugii locum,
ipsa desperatione audaciam sumpserunt. Nulla enim res promptior bello militem reddit, quana
necessitas præliandi, & præruptum periculum. Urgebat Vespasianus iaculis, urgebat sagit-
tis, missilibus quoque plurimi Iudæorum ultra muros progressi, destinata ferendi arte uulnera
bantur, manebant tamen impauidi. Tentabat omnia uirtus Romana, & maxime ubi infirmi-
ora aduerterat murorum subsidia, illic maiore incumbere manu: Pudor hos, illos armabat spes
ultima, ferro sibi aperire uiam salutis desiderantes: Grauius tolerabant Iudæi, nec minora refere-
bant tentamenta audacia. Peritia à Romanis cum uirtute, furor à Iudæis cum temeritate cer-
tabat. Fessis itaque tota die illis pro salute, istis pro triumpho dimicantibus, nox prælium sol-
uit. Sequenti quoque die & tertio quartoque consimiliter, & quinto prælium acriter: sed ut
solet fieri in talibus præliis, plura uulnera quam neces inferebantur, licet sæpe & excursus à
Iudæis, & Romanis tentarentur eruptiones, quos in iram accendebat pudor, eo quod uictores à
Annibalis, & Antiochi, omniumque gentium, Iudaicis præliis immorabantur. Tanta erat Ro-
manæ uirtutis constantia, ut non cito uincere pars uicti æstimaretur: sed aduersus naturam ma-
gis erant illis, quam in hostem certamina. Nam ciuitas præruptis undique prope erat interclu-
sa rupibus, non uallo & fossa, ut aliæ urbes, sed profundis erat circumuallata præcipitijs, que nec
uisus hominum comprehenderet, nec usus inuestigaret, & horror sollicitus intuentem magis
magisque inuolueret: tantum ab aquilone in montis defectu unus ad urbem accessus, arduo ta-
men ascensu suppetebat. Quem Iosephus muro intercluit, propugnatoribus sepsit, ut inter
morum inferiorem, & urbem superiorem periculosa eruptio fieret obside uentibus, & intuenti
esset inæstimabilis cognitio superiorum. Ciuitas enim ipsa in montis supercilio sita, in circui-
tu finitimorum montium uelut quodam naturali uallo circumdabatur, septo genitally abscon-
dita, ut nemo prius illic urbem esse intelligat, quam in urbem ipsam fuerit ingressus.

Caput X.

Vespasianus cum uincere naturam nequiret, eam sibi ipse in adiumentum accersuit,
ut obsidione diuturna per inopiam cibi & potus cogeret obsessos ad deditionem
sed frumenti copia multo ante congesta, propulsabat periculum famis. Aquæ erat
difficultas maxima, quia neque ullus in urbe fons, & solennis siccitas raris per ea lo-
corum imbribus, bibendi subsidium attenuauerat. Ductus omnes aquarum obstruxerat ne in
urbem mearent. Augebat inopia auiditatem, repugnabat natura. Commentum Iosephus detu-
lit, ut infusæ uestes muro suspenderentur, quo paulatim rorantibus, aquis crederetur illis non
deesse ad potum, quod abundaret ad lauacrum uestimentorum.

Caput XI.

Diectus eo Vespasianus, rursus ad expugnandam urbem accenditur, atque omnem
exercitum circa congregat: machinis murum quatit, pulsat aries. Nomen hoc speci-
es dedit, eo quod ualide ac nodosa arboris caput ferro uestitur, & quod ut frons arie
tis prætenditur, quæ obductis laminis turgescit & prominere e medio eius quasi
cornu procedit ferri solidioris. Magnitudo arboris in modum mali naualis, quam non uento-
rum procella, non uelorum sinus flectant. Ea suspensa funibus ad superiora, atque robusta arborum
nexus, multorum manu ualide in murum impellebatur. Deinde retrorsum ducta, atque in-
stare modum sustentata retinaculis, maiore impetu destinabatur, ut crebris ictibus fatigatum
muri latus cederet, cauatum que uir rupturis fenestram daret, qua Romanis hostibus uia in in-
teriora urbis pateret. Primo igitur ictu murus concussus est, contremuitque omnis. Clamor
ilico

ilico uniuersorum, quasi expugnata urbe trepidantium, ne repercussus murus fatisceret. Sed Iosephus saccos paleis repletos, in eum dimitti locum præcepit, in quæ aries à Romanis intorquebatur, laxo saccorum sinu lusa plaga omnis arietis emolliretur. Illisa enim solidis solida nocent, solutionibus euacuantur. Denique facilius solidiora mollioribus cedunt, quam molliora solidioribus. Nam aquæ alluione scopuli soluantur, nec ruina rupis ullum est damnum aquarum, & iactis in freta molibus aqua suos usus reseruat: sed petra inter undas reseruare suos nescit. Arenam quoque maris ruina non frangit, & marmor arenæ ruina comminuitur. Retulerunt tamen etiam Romani, quo commenta resellerent Iudæorum, contis falces ligantes quibus dimissos inciderent saccos, quo uacuat paleis euitare arietis ictum nequirent. Reparato itaque impulsu machinæ, cum se Iudæi urgeri uiderent, unus ex his Eleazarus ingentis magnitudinis saxum eleuans, de muro super arietem elisi tanta uis, ut comminueret caput machinamenti. Exiliens quoque in medium hostium rapuit illud, atque in murum ferebat intrepidus in conspectu aduersariorum, & patens uulnere. Denique iaculis quinque figitur, sed nequaquam conuersus ad uulnera, quomodo ipse saxi ruina hostem intuleret, intendebat. Ascendit itaque murum, & uictor doloris stetit conspicuus tantæ præsumptionis, ac super arietem se saxumque deiecit, & cum eo corruit. Victus quidem morte, sed uictor machinamenti, cum in se solus discesserit patriæ: in machinamenti autem communitio, totam urbem ab excidio seruauerit. Netyras quoque & Philippus in medium se iecere agmen, ut auerterent quos petierant. Iosephus autem ignibus iactis ut machinamenta omnia exureret, breui consumpsit plurima, sed consumpta reparabantur.

Caput XII.

Instabat Vespasianus, urgebat ita ut in talo feriretur iaculo sagittæ: Turbati sunt Romani cum sanguinem ducis fluere cernerent. Exagitatus filius cucurrit ad patrem. Sed ille supra uim uulneris uirtutem gerens animi, prohibet trepidare filium, magisque in prædium accendit milites, ut iniuriam ducis ulciscerentur. Ipse signifer reuocabat exercitum, & ad muros cogebat. Ipse in bellum cæteros adhortabatur, alij sagittis, alij telis, alij balistis hostem urgebant. Tanta autem erat huius tormenti uis, quo saxa in hostem iaciebantur, ut percussus unus ex socijs Iosephi, qui propter astaret, comminuto capite rueret, & occipitium eius usque ad tertium stadium excuteretur: mulier quoque alio grauis percussa uterum, supra dimidium stadij de intima sede secreti genitalis, excuteret infantem. Ad postremum tamen, uictor cum muro Romanus miles succederet, & in ipso aditu utrinque ualida manu decertaretur: sicut erant conferti, oleo feruenti, Iosephus perfundi Romanos iubet, quod facile à uertice ad ima defluebat uestigia. Nec minor incendio flammæ candentis, olei feruor omnes artus depascebatur. Succedebant tamen alij, plerisque etiam sudor profluus olei uim refrigerabat: Et quamuis huiusmodi olei natura sit, ut cito caleseat, & serius conceptum deponat calorem, tamen uictoriæ studio abscondebant iniuriam. Ardebant animis, ut nullum corporis sentirent incendium, nec tanti æstimatione pœnæ feruentis dolorem, quanti dispendium gloriæ, si tanquam exortes triumphorum desisterent bello, qui duces fuerant periculorum. Vel sanguine iraque suo restinguere incendium olei certabant.

Caput XIII.

Hac mora obsidionis etiã Iaphæ urbis, quæ uicina erat, populus insoleuerat, quæ tam diu decernebatur. Unde motus Vespasianus, Traianum qui præerat ordini quintodecimo ductoris officio direxit, cum mille equitibus & duobus milibus uirorum militiæ pedestris. Qui sine retractatione profectus, uir acer & bellandi artibus præditus, conuenientem studijs suis euentum belli reperit. Nam cum esset ciuitas, & natura loci septa & gemino muro circūuallata, non contentus tegere se populus eius munitionibus, occurrendum Romanis putauit: Sed paulisper resistere ausi, intra murum exteriorem recipere sese uolentes, hostem pariter recepere. Nam cum ipsis festinantibus etiã Romani subintrauerunt, confugientibus quoque ad murum interiorē, clausæ portæ, ne rursus Romani pariter irruperent. Ita uerso à se dei auxilio, ludæi præliabantur, quæ ante uincere solebant, sed offenderat scelestis flagitijs, & ideo ab his pœna debita reposcebat, ut donarent eorum supplicia nationibus. Denique plures prope suis inter se bellicis quam ab hostibus, obtereabantur. Exemplo est Iaphæ populus, qui Romanis portis aperuit, & sibi clausit. Nam ut primum mure Romanis irrumperent, ipsi patefecerunt: ut secundum mure Iudæi non penetrarēt, Iudæi clauerunt. Receptus itaque hostis est, socius exclusus. Receptus ille, ne percussor deesset: exclusus iste, ne penitus euaderet. Intra duos itaque muros cædebant Iudæi, manu cominus, de muro eminus. Plerique enim Romanæ militiæ uiri costrikti angustijs mure ascendebant, atque inde in subiectos tela iaculabant. Itaque Galilæ suis, qui hostibus infestiores rogabant ut in interioris muri uestibulo reciperent, sed resistebant sui. Dimicabat in portæ limine, Iudæis inter se pugnantibus: isti irruentem cuneum gladijs excipiebant, illi resistentes moriebantur.

Solida solida
dis illisa non
cent.

Forte legentium,
ipse.

Vespasianus
in talo uulneratur.

Natura olei
cito calefcere

Sæua imprecantes sibi inuicē, & minora se meritis suis per peti supremis uocibus atre stabantur. Itaq; extincta sunt duo milia uirorum omnium præliatorum. Ratusq; Trajanus uel nullū iam sibi repugnaturum, uel facilem urbis expugnationem, ueteris uir disciplinæ summam uictoriam Vespasiano referuauit, misitq; ad eum postulans, ut filium suum dirigeret Titum, q; finem prælio daret. Quo aduentante facta irruptio, cæsiq; multi mortales, nec sine labore ac periculo uictoria cessit Romanis. Quibus ingressis murū interiorem, obiecerant se quicumq; erant bello idonei, & in angustijs positi, anceps bellum uictoribus effecere: pugnantibus desuper uirili ac muliebri sexu, ac sæpe etiam in suos saxa, atq; omnia quæ forte repererant telorum generatim culantibus. Deniq; sex horis in ipso fine quasi ab exordio pugnatū. Ad postremum cæsis, qui constiterāt pugnatū, tum in cæteros sine ordine, sine modo, sine misericordia. Senes cum adulescentibus iugulabantur, mulieres cum paruulis referuatae, non ad ueniam, sed ad seruitutem: masculi omnes interfecti, nisi quos pueritia, aut infantia defendit, in prædam ducta sunt + duo milia .cxxx. mancipia, domini cum seruis æqua iam sorte conditionis, quos captiuitas pares fecerat.

Caput XIII.

Nec Samaritæ immunes miseriarum fuere. Nam cum secundū consuetudinem suam ascendissent montem Garizim, qui erat illis consecratus, ubi adorare solebant: unde & in euangelio dicit Samaritana: Patres nostri adorauerunt in hoc monte, Et responsum est ei: Veniet hora quando neq; in hoc monte, neq; Hierosolymis adorabitur patrem. Debebat enim ut cessaret superstitio, & uera religio succederet: Euacuaretur umbra, ueniret ueritas: Ut iam non in monte sicut Samaritani, non in Hierosolymis ter in anno, sicut Iudæi: sed spiritu in omni loco eleuans puras manus, homo omnis adoraret deum, & in nomine Iesu genu flecteret. Cum igitur, ut supra diximus, in monte collecti secundum suos ritus manerent, belli autē minas prætenderet ipsa congregationis species, uel sensus eorum q; nec malis finitimis respicebant, multo autem amplius prosperioribus Romanorū successibus per inuidiam commouerentur, ac prope tumultum res essent, consultius æstimatum est eos præueniri, ne in maiorem pestem erumperent. Vocatoq; præfecto ordinis quinti cum tribus milibus utriusque militiæ uiris, eo eum Vespasianus direxit. At ille ascendere montem primo exordio periculosum ratus, erat enim simul iuncta terrori multitudo populi, & præruptum naturæ circumdedit exercitu montis confinia: & toto die deferri fecit custodiam, ne quis aquatum descenderet. Cum igitur tantam hominum multitudinem uexaret sitis, quæ magis ac magis æstuar exardesceret, & pleriq; seruituti se uel etiam neci mallent offerre, ne uel fame uel siti perirent, Cerealis, hoc enim nomen præfecto, ex discedentibus uniuersos esse defatigatos æstimans, cinxit montem, ac more militari pollicens salutem, si arma deponerent, recusantesq; iussit feriri. Itaque extincta sunt illic milia xi. sexcenti uiri.

Caput XV.

Iotapatæ quoq; quadragesimo & octauo die facta est irruptio primo diluculo: cum adhuc multo superioris diei festi labore requiescerēt, primus oim Titus cū Sabino ingressus, ceteris uia præbuit. Comprehensiq; superioribus locis, in angustijs platearū passim & ignari adhuc factæ irruptionis feriebant. Alij in suis stratis, alij rix pergefacti, alij uigilantes, sed inedia ac somno soluti pœnas dabant: Adhuc tñ totam urbē uis latebat malorum. Sed ubi exercitus ingressus militari infremuit ulula tu, ad solū fere subeundæ mortis affectū insurrexerunt. Et si q; superiora petere tentauerant, repulsi cædebantur, & quibus ulciscendi uis suppetere poterat, ipsa coartatio uindictā ademerat: & si qui resistere parabant, irruentibus supra se alijs, bello abscondebantur. Alij multo festi certamine dimissis manibus sese offerebant uulneri, ut uel morte tam ferilibus malorum suorum spectaculis eriperent. Hac deceptus securitate pereuntium centurio Antonius, rogatus à quodam q; in spelæa confugerat, ut ei dexteram daret, obsidē ueniat & salutis sequestram porrexit illico, doli negligens, & uq; miser nimis securus triumphis: sed ille incautum spiculo ferit, & statim transigit, ne impleta esset incruenta Romanis uictoria. Illo die interfecti omnes quicumq; inuenti. Sequentibus autē diebus etiā de hypogeis & cæteris defossis specubus, producebant, uel ibidē extinguebantur, exceptis paruulis ac mulieribus. Cæsa per oēs dies xl. milia, qui numero cōprehensa sunt: in captiuitatē deducti M. cc. euerfa & igni exusta est ciuitas, & castella eius oia, anno imperij Neronis xij. Iosephus interea inter fauillas urbis in quodam lacu delitescerat, haud inscius quod quasi dux aduersi agminis studiosius requireretur. Egressus die secundo, ubi septa aduertit omnia, reuertit in lacum. Tertio die mulier quædam reperta, cognitas sibi Iosephi latebras, quærentibus demonstrauit, sed in lacum pariter xl. uiri, qui eo confugerant, sese tegebant. Qui ubi aduertebant Iosephum, primo per Paulinum & Gallicanū à Vespasiano ad spem salutis uocari, postea per Nicanorē, q; Iosepho ueteris amici-

Alij, duodecim

Verus modus adorandi deum.

Cerealis præfectus.

Viginti milia ducenti uiribabēt alij. De captione Iotapatæ & destructione eius.

Antonius centurio.

Anno imperij Neronis xiii. Iosephus in lacu delitescit.

ris amicitiae gratia copulabatur : & ideo missus ut dexteram daret, promptius officium mandati muneris exequabatur: circumfusi Iosephum talibus adoriebantur sermonibus:

Caput XVI.

Nunc maior Iudaei nominis tentatur ruina, nunc fauilla tetrrior quae sepeliat & abscondat splendidissimae disciplinae profapiae, atque omne decus subruat, quando Iosephus ad triumphum captiuus referuari iubetur. Quid sibi uolunt tam sedula subitoinuitamenta hostium? Quid dona salutis spontanea? Rogantibus uitam alijs, non pepercerunt. Iosephus accersitur, Iosephus rogatur ut uiuat. Metuunt uidelicet ne pompam tantum triumphi, ne desit quem spectet Roma captiuum, quem catenatum Vespasianus ante currum suum dirigat. Ad haec igitur ludibria uis referuari? Et unde triumphabunt, si dux eorum deserit de quibus triumphatur? Aut qui triumphus si amicitia datur uictis? Ne credas Iosephe, uita tibi promittitur, sed parantur grauiora morte. Vicerunt te Romana arma, non capiat fraudulentia. Atrociora sunt dona eorum quam uulnera. Illa enim captiuitatem minantur, haec libertatem referuant. Inflexeris Iosephe, & animi quadam fractus mollitia uis esse patriae superstes? Vbi est doctrina Moysi, qui se de libro caelesti deleri petebat, ne plebi domini supuieret? Vbi est Aaron qui inter uiuos ac mortuos medius stetit, ne mors uiuentem populum a uero contagio depalceret? Vbi est regis Saulis & Ionathae deuotus patriae animus, & mors illa pro ciuibus suscepta, & fortiter glorioseque expetita? filius patrem exemplo inuitauit, pater filium mortis proposito non dereliquit. Qui cum posset uiuere, maluit se interfici, quam ab hoste triumphari. Hortabatur armigerum suum dicens: Percute me ne ueniant incircumcisi isti, & percutiant me & illudant me: quia armiger timuit, ipse se gladio transuerberauit. Dignus quem David spiritu prophetico uindicaret: quia se degener Amalechita de eius morte falso iactauerat, & gloriam uiri, qui seipsum hosti exemerat imminuendam putauit, ut a se interfectum mentiretur. Dignus etiam quem tantus laudaret propheta, dicens: Saul & Ionathas speciosi & charissimi inseparabiles in uita sua, & in morte non sunt separati. Super aquilas leuiore, super leones potentiores. Ipse quoque David cum populum percuti ab angelo uideret, in se uoluit caelestem deriuari uindictam, ne pereunte populo referuaretur. Postremo ubi lex diuina, cuius interpretes semper fuisti, quae pro hac breui uita perpetuam iustis promittit immortalitatem? Vbi deus Hebraeorum, qui docet iustos mortis contemptum habere? Refugere etiam debere terrenum habitaculum, anhelare ad superna, ad regionem paradisi, ubi deus ipse pijs animas conseruauit. Nunc demum cupis Iosephe uiuere, quando non oportet imo nec licet: imo quod maius est, non decet: & carpere desideras lumem illud (ausim dicere) seruitutis, quod in aliena potestate est, ut id quando uoluerit Romanus eripiat: quando uelit, carceris tenebris obducatur, ut optes hinc fugere, nec liceat mori, & quo pudore ad eos ibis, quibus persuasisti pro patria mori? Quam exculationem habebis quod tam diu refederis? Expectant quid agas, dicent profecto: Quid moratur Iosephus, qui praeventi re debuit? cur tam sero sequitur? cur discipulos suos quibus pro libertate moriendum suauit, imitari recusat? Perferemus certe nos, quod seruire elegeris assertor libertatis, quod mancipium te Romanis addideris, quod captiuitatem libertati praeposueris? Sed esto, uelis uiuere, quomodo hoc impetrabis ab his, aduersum quos toties praeliatus es? Quomodo te intuebuntur, quibus oculis, quibus animis? Quomodo iratis dominis & si liceat uiuere uoles? Aut quis proditorem patriae non credet fuisse, cui mercedem solutam prodicionis uidebit? Vtrum maus elige, horum alterum sit necesse est. Vita tua aut premium prodicionis erit, aut seruitutis supplicium. His dictis intenterant gladios, addentes: si acquiescis mori, quasi amici ministerium praebemus. Si recusas, quasi proditi ultionem exigimus.

Caput XVII.

Ad haec Iosephus refert: Et quis uelit esse tantae mortis superstes? Quis eligat fieri heredes doloris? Quis animam suam nolit ex ipso corpore mortis si liceat absolui? sed non licet soluere, nisi ei qui ligauerit. Naturae uinculo coniuncta est anima corpori. Quis autor naturae nisi omnipotens deus? Quis hoc animae & corporis nostri, deo placitum contubernium interrumpere ac dissociare audeat? Si quis imposita manibus suis praepropterea uincula, sine arbitrio domini sui detrahat, nonne is graui pulsasse iniuria suum dominum condemnabitur? Dei possessio sumus, deo seruitium debemus, quasi serui expectemus imperia, quasi uincti referuemus uincula, quasi fideles bonum depositum custodiamus. Non recusemus uitae istius munus quod dedit nobis, non refugiamus donum caeleste. Si hominis data reicias, contumeliosus es: quanto magis seruare debemus, quod a deo nostro accepimus? Ab ipso itaque accepimus quod sumus, ipse quoque debet esse, ut quod diu uelit, sumus. Vtrumque enim ingrati est, & citius discedere quam uelit, & diutius uiuere quam uoluerit ipse, qui uitam donauit. Nunquid ante festinauit exire Abraham?

Oratio quae
Iosepho socijs
sui mortem
suadebant.

Responsio
Iosephi.

Moses mortuus in monte Abarim.

Nunquid ante ascendit Abarim Moses quam diceretur ei, ascende in montem Abarim? Sed dictū est ascende, & ascendit, & mortuus est, quasi bonus seruus. Expectauit dñi præceptum. Ipse Iob q̄ dixit: Pereat dies illa in qua natus sum: tamē in uulneribus & doloribus positus, uitæ huius uincula nō disrumpebat, sed ut liberaretur rogabat dicens: Ut quid datum est in amaritudine lumen, uita autē in doloribus aīæ? Laudabat itaq; mortem cum diceret: Mors uero requies: tamen nō præcipiebat, sed postulabat ut scriptum est: Cōcutior omnibus mēbris: & q̄a sum impius, quare nō sum mortuus? Cur de uentre matris nō in sepulchrum decidit? Aut nunquid breue tempus uitæ meæ? Dimitte me requiescere paululū. Alius quoq; sanctus dicit: Educ de custodia animā meam. Petit euadere: petit ex hoc corpore quasi de quodā liberari carcere: nullus tamen sanctorum necē sibi ipsi usurpat, nullus præcipit. Si lucrum est mori, furtum est usurpare ante expectatū: Si bonum est uiuere, sacrilegiū est repudiare antequā repositur. Sed gloriosum putatis in bello mori? Nec ego abnuo bonū esse p̄ patria, bonum p̄ ciuibus in bello mori. Sed belli lege offero iugulū, si hostis petat: si mucronē demergant Romani, q̄bus de nobis deus uictoriā dedit, quibus p̄pter peccata nostra nos adiudicauit. Nec mihi blandior, q̄ parcendū spondeant. Vtinā fallant. Vel hoc lucrum feram, q̄ me sic timuerūt ut fallerent, uel hanc ultionem referam, quia frangūt fidem. Malo illorū latrocinio perire quā meo. Latrocinium meum est, si mihi ipse intulero manū: si hostes, beneficium. Ergo illud cum beneficiū dare possent interrimendo, seruandū putauerunt q̄ in potestate habebant: ut captum occiderent latrocinati sunt, Sed pollicemini mihi manus uestre ministeriū, reuera percussor nobis defuit, ut nostro scelere pereamus. Nolo meo, nolo uestro scelere perire, q̄ plus est q̄ meo, nolo mutuo. Hoc est em̄ unumquēq; nostrorum sibi manus inferre, uicariæ necis mercedē soluere: ut iam non solum p̄ suo quisq; sed etiam pro alterius sanguine scelus debeat. Verum regis Saul exemplum promittitur, eius certe qui aduersus uoluntatem diuinā rex postulatus est, & offensam meruit dei. Vnde etiam cum uiueret successorem accepit. Egregium exemplum uiri, cui defuit dei gratia, & tamen uoluit mori, quia iam non poterat uiuere. Voluit tamen & ipse ut cum socius occideret: sed ille scelus putauit, recusauit ministerium. Non igitur usus consilio, sed destitutus ministerio fecit, ut ipse gladium in se conuerteret. Si timens fecit ne sibi illuderetur, quid laudas quod timoris est? Si non timuit, cur primo aliud elegit? Ego nec illudentes Romanos timeo, nec mentientes. Saul tantum se solus peremit, non Ionathas, non quisquam alius in nostris scripturis. Quid mirum si potuit se perimere, q̄ potuit etiam filium occidere? Aaron inter uiuos ac mortuos stetit, & hoc uirtutis est, non temeritatis. Non enim mortem sibi intulit, sed mortem non timuit. Qui eam corpore suo repulit, & serpenti in omni obstaculo fuit. Non ego quidem Aaron, sed tamen non degener ab eo, offero manus, feriant ut uolunt. Si possum eorum manus timere, dignus sum qui manibus peream meis. Si pererunt illi aduersario, cur ego non peream mihi? Si quæritis cur parcere uelint, & in hoste uirtutem mirantur. Tanta est enim uirtutis gratia, ut frequenter etiam hostem delectet. Nostis etiam ipsi quanta intulerim exitia Romanis, quomodo uictores omnium gentium, Iotapatæ ignobilis urbis diuturna obsidione, ab Hierosolymitanæ urbis excidio auerterim. Breui damno totius belli aleam lusi. Didicerunt cæteri meo periculo pacem optare. Fortassis ad hoc reseruamur, ut non deterreantur cæteri, sed prouocentur. Sed suauē asseritis mori pro libertate. Quis negat & illud? tamen dulce uiuere pro libertate. Nam cum amicitiam offert, libertatem promittit. Quod si seruitutem inferat, tunc erit certe opportunior moriendi uoluntas, si oportuerit mori: Nunc autem uitam offerunt, nolunt occidere. Timidus autem est & qui non uult mori, quando oportet, & qui uult quando non oportet. Quis enim ignorat fœmineæ timiditatis esse, & muliebris fortitudinis, ne moriari mori uelle? Denique pauidæ mulieres ubi aliquod imminere sibi periculum cognouerint, solent se præcipitio dare. Angusti enim animi, molem formidinis & metum mortis sustinere nequeunt. Vir autem patiens, qui præsentia non timet, & futura cogitat, nescit trepidare, ubi non est timor. Deniq; scriptum est, quia animæ effœminatorum esuriunt, quæ cibum utique uirtutis non habentes esuriunt: ideoque ad mortem ante tempus festinant. Neque enim repletus cibo gratiæ spiritalis, sibi ipsi manus irrogat: cum scriptum sit: Quia os imprudentis mortem inuocat. Et iterum dicit scriptura: Et qui non curat seipsum in operibus suis, frater est eius qui seipsum exterminat. Condemnatur ergo qui seipsum percussit. Quid enim tam contra legem naturæ? Quid etiam tam contra naturam oim animantium? Quibuslibet feris licet atq; agrestibus, insitum est se amare. Naturæ em̄ lex ualida est uelle uiuere, nec sibi mortē asciscere. Denique ferro in se armari, omnia ḡna animantium nec si uelint possunt. Informem leti laqueū homines inuenerunt, feræ nesciunt. Sed morsus ferarum arma sunt.

sunt, dentes eorum gladij. Quando tamen quisq̄ audiuit, quod sibi aliqua fera proprio morsu
 membrum ademerit: aduersum alios faucium suarum armis utuntur, aduersum se osculis. No-
 bis quoq; quid tam dulce q̄ uita? Quid tam inimicum q̄ mors? Deniq; qui uitam protexerit,
 patronus est: qui mortem appetere tentauerit, insidiator est. Quod ergo in alijs execramur, si
 nos appetamus, ipsi nobis uolumus inferre, quod ab alijs pro pœna exigimus, hoc ipsi nobis
 irrogamus pro gratia: & gubernatorem si cõmissam sibi nauem saxo illidat, persequimur: nos
 incommissum nobis nostri corporis gubernaculum ferro extinguimus, & uoluntario naufra-
 gio addicimus. Sed obijcitis mihi mortem maturam, cum in potestatem hostium fuero dedu-
 ctus. Quid ergo lucrificiam, si quod ab hoste metuo, hoc ipse mihi inferam? cum possit accide-
 re, ut quod suad. t. is mihi facere, non faciat inimicus? Huiusmodi istud est, ac si uidens guberna-
 tor tempestatem futuram, tempestatis gratia declinandæ nauem fluctibus immergat. An qa
 grauiora supplicia exacturus est aduersarius, ideo præueniendum putatis? uel quia strenuum
 arbitramini ut in nos ipsi ferro utamur. Sed id imbecillitatis suffugium est, non uirtutis tro-
 phæum, captare lucrum suppliciorum. In hoc igitur inhæremus, q̄ nec insignia habeat fortitu-
 dinis, nec profectum utilitatis. Quid autem atroxam uiolati depositi religionem? Deus omni-
 potens thesaurum nobis optimum dedit, atq; inclusum in hoc uase fictili, & consignatum cõ-
 misit nobis custodiendum quoad ipsi placeat reposcere. Nonne in utroq; crimen est, uel rei-
 cere depositum non reposcenti, qui dederit: uel reposcenti negare? Si hominis depositum uio-
 lure pœna infamiæ est, quanto magis uiolare depositum dei? Depositum dei anima est in hoc
 corpore, anima quæ mortis istius capax non fit. Non enim ullo mortis uinculo astringitur at-
 que alligatur, sed uidetur mortem operari, cum soluitur corpore, atq; de commissio sibi contu-
 bernio se iungitur. Cur igitur ante repetitum depositum mortem irrogamus, & animam qua
 si inutilem nobis remittimus, atq; e domo nostra excludimus, & corpus sine decore & gratia
 sui in terram resoluimus? cur exeundi hinc præceptum non expectamus? Miles tesseram expe-
 ctat, seruus imperium. Si quis horum sine præcepto exierit, alter desertor, alter fugitiuus est.
 Qui hominem fugit, pœnæ est obnoxius, quis improbum fugerit dominum: nos optimum omni-
 um fugientes, possumus non astringi impietatis flagitio? Num etiam illud præterit nostrã opi-
 nionem, q̄ apposuit deus angelum in circuitu timentium eum? Est ergo qui prohibeat nisi præ-
 ceptum acceperit. Si nullum præceptum, nullum uaticium. Et quomodo perueniemus sine ui-
 atico? Quis nos recipiet in illum purum & secretum locum? Quis nos admittet ad illa sancta-
 rum animarum confortia? Adam latebat, quia præceptum dei præuaricatus est: exclusus est de
 paradiso, quia non seruauit mandatum. Dicitur ei: Adam ubi es? Quasi ei qui fugerit, quasi ei
 cuius apud deum non est præsentia. Nonne & mihi dicitur ubi es? qui præter præceptum ue-
 nisti, quem ego naturalibus uinculis non relaxaui? Tollite eum in tenebras exteriores, ibi erit
 fletus & stridor dentium & dolor. Hæc non solum moribus hominum, sed etiam legibus in-
 ter dicta accepimus: Namq; alij insepultos pronci iubent eos qui in se ferrum deiecerunt. Dignũ
 est enim, ut qui patris imperium non expectauerunt, priuentur quasi quodam matris gremio,
 terræ sepulchro. Alij dexteram manum abscindunt defunctis, ut separaretur à membris sui cor-
 poris, quod aduersus corpus suum uesano militauit furore. Sed hunc exitum sacrilegi ferunt, aut
 proditores, uel percussores parentum: qui uerum patrem non agnouerunt, nec sese cognoscunt.
 Ideo aut penitus sepeliri prohibentur, aut non toti sepeliuntur. Animas quoq; eorum non pa-
 radisus recipit sed inferorum tenebræ, sæuq; supplicia. Hæc mihi reputanti, quanq̄ omnia ere-
 pta sint, sola tamen terrori ac formidini sunt: nec mihi ipsi inferam quæ nec hostis poterit in-
 ferre: & illa paradisi eripiam, quæ Romanus adhuc non potuit eripere. Certe accelerare potu-
 it, non poterit auferre, quæ sola impatienter desidero. Non enim uitæ huius ulla cupiditas te-
 net, in qua nec apud ciues, nec apud hostes cepi, quod delectaret. Isti mihi pacem negarunt: illi
 patriam eripuerunt. Inter tot mala, quid potest suauitatis in hac uita superesse? Tu modo omni-
 potens pater, qui naturæ autor atq; arbiter es, honestum largire exitum, tu rumpe naturale hoc
 uinculum, redde animam meam secretis suis. Extinctus fit populus, ereptum ius, libertas infra-
 cta: non præuaricabor tamen legem tuam ut moriar iniustus. Expecto ut iubeas, expecto ut
 uolentem liberet. Multos habes tui executores, à te expecto imperium, ab executorum ministe-
 rium. Bonum est mori, sed moriar ut Hebræus, non ut latro, non ut carnifex, non ut hostis. Vi-
 ctus sim licet bello, manebo tamen quod natus sum, ut Abrahæ patris hæreditatem non dese-
 ram. Non transibo in numerum hostium, ut ipse meus percussor sim. Offerre me hosti percu-
 tiendum sine pietatis possum dispendio: manus meas mihi in hostem conuertere sine seclere
 non possum. An uero metus est, ne non liceat nobis secundum legem uiuere? Re uera nunc ma-
 gna libertas est, quibus non licet secundum legem mori,

Vita nihil
dulcius.

pulchra coti
paratio.

Depositũ dei
anima est in
hoc corpore.

Christianissi-
ma sententia
hominis ius-
tai.

Pia oratio
ad deum.

HAec Iosephus allegabat, quae uacuetur uoluntarie mortis affectionem. Sed illi, quae semel se se morti deuouerant, quia uerbis resistere non poterant, gladijs quasi ferituri ilico uirum circumsteterunt, nisi acquiescendum putaret. At ille circumdatus, alium ducis reuocabat autoritate, & uirtutis constantia, alium se uero obtutu conueniebat. Huius reuocabat dexteram, illius inflectebat iram, mulcebat concilij salubritate. Diuersis modis unicuique irrationabilem extorquebat furorem. Etenim quamuis ultima fors uicti dignitatem extorserat, non penitus tamen aboleuerat reuerentiam. Paulatim itaque deponebantur manus, recondabantur gladij, tamen intentio perseverabat. Cum uideret unum a pluribus se oblessum teneri, siue casu quodam, siue consilio commentatus est, ut minueret numerum repugnantium. *Sortis moriendi conditio* mittamus, inquit, sortis moriendi ordinem, ut se nemo subtrahat, cum fors conueniat uniuersos. Istiusmodi conditio fit sortis, ut is qui sortem exierit, ab eo qui sequitur, interimatur. Itaque fore, ut fors unumquemque, non propria uoluntas mortis iudicet. Stet igitur unusquisque sub sorte iudice, & exors sceleris, & liber captiuitatis, ut non alieno arbitrio celeret, nec declinet suam mortem futuram. Nemo recusare poterit euentum, quem uel casus intulerit, uel uoluntas designauerit. Fidem fecit oblatio, & uniuersorum assensus sorti acquieuit. Quisque sorti est designatus, paratam sequenti necem praebuit. Itaque accidit, ut interemptis reliquis, Iosephus cum altero superesset neci. Manebat necessario, ut aut sorte condemnaretur, aut certe si exitio superesset, sanguine socij contaminandus foret. Suadet ut sorti renunciaret. Sic domesticum euasit periculum, & per Nicanorem ad Vespasianum deducitur. Fit concursus ad eius aduenientis spectaculum, Romanis fere omnibus confluentibus, alij uidere deiectum desiderabant quem paulo ante in amplissimo honore positum, summam rei praesse intuebantur, alij certabant capto illudere, alij uices rerum humanarum tam uarias atque flexibiles mirabantur. Plerique consultius ingemiscebant, qui in alienis casibus sibi posse eadem accidere putabant. Titus praeter ceteris mouebatur, ingentia animi mansuetudine: illum dudum bellatorem superbum subito potestate additum hostium, alieni motus sortem operiri, uisq; naufragum, exule spei, incertum salutis. Tantum ualere momenta in praelijs, ut breui casu disparem sui reddant, cum aut potentes denunciantur, aut afflicti leuantur. Itaque pars melior eorum scilicet quae honore potiebantur, mitiora consilia dabant: maxima tamen portio salutis apud patrem Iosepho Titus fuit. Vespasianus eum *Iosephus per Nicanorem ad Vespasianum deducitur.* *Titus praeter ceteris mouebatur.* *Titus fuit Iosepho apud patrem maxima portio salutis.*

Caput XIX.

INde paucis post diebus Ptolemaidem repetit, atque inde Caesaream contendit, urbem Iudaeae maximam, sed magis gentilibus referam inhabitantibus: unde cum plausu & laetitia suscipere exercitum Romanum, non solum Romanae societatis exoptata sibi gratia, sed infuso quoque odio plebis Iudaeae: cuius principem Iosephum oportere puniri maximis clamoribus uociferabantur. Quam Vespasianus, ut uulgi iram sine iudicio conceptam, silentio dissoluit, & ad hyemandum, & tempus opportunum, & ciuitas erat, duos ordines in Caesarea constituit, decimum quoque & quintum ordinem in urbe Scythopoli, ne Caesarea totius onere exercitus attereretur. Id eoque urbs memorata Dianae Scythicae consecrata, tanquam a Scythijs duritiam appellata ciuitas Scytharum, ut Massylia Graecorum: situs loci declarat ingentem duritiam conditoris, patentia magis camporum, quam conducibilia habitationis usui delegisse. Namque aperto & aspero hyemis, & feruenti tempore aestatis plus laboris habent quam delectationis: quoniam & hyeme plus frigori patent, & grauior in his locis aestatis flagrantia est, in quibus solem totum recipiunt sine ulla arui uirentis amoenitate. Itaque campestris & maritima regio memoratae urbis etiam aestu maris amplius uaporabatur.

Descriptio Caesae. Alia lectio, namque aperta & aspera hyems & feruenti tempore aestatis

Caput XX.

Nec tamen a negotijs bellicis Vespasianus uacuus erat: Cognito etenim diuersis ex locis ad urbem Ioppen se contulisse plurimos: eamque sibi opportunam ad excursus piraticos, reparatis aedificijs, quae a Cestio destructa fuerant instaurauisse: quoniam am uastata regione subsidium alimoniae mari quaerebatur, diligenter explorauit omnium. At illi statuentes huiusmodi nauigia, quae usui praedonum accommodata forent, speculati omnium crebrae praedationis terroribus omne illud mare clauderent, atque indubij periculi metu nauigandi usus intercipere. Quo comperto, pedestris militum manu, & equitum plerosque praegeri iubet, & nocte Ioppen ingredi. Quod facile factum fuit, cum custodia nulla ciuitati praetenderet: quoniam euerse urbis fama, nullas excitatura Romani curas ducis aestimabatur. Praesentes tamen erant, sed non ausi resistere, atque ingressum negare Romanis aduenientibus, nauigijs ascensis *ultra*

ultra iactū progressi sagittæ in mari pernoctauerunt. Res postulare uidetur, situm littoris eius, quo prætexitur Ioppe breuiter exponere, ut quemadmodum sine ullo prælio, prædictæ urbi secunda clades fuerit, liquido manifestetur. In portu est natura ciuitas, cuius ab ora maris littus asperum directumq; sed cornibus utrinq; leuiter inflexum: in quibus profundæ rupes, saxaq; ingentia, quæ mari prominent. Et cum de imo maris surgant, in mare excurrunt tamen: unde etiam Andromedam illic fuisse cum cæro obiectaretur, formæ locorum atq; ipsæ rerum species proderè uidentur, non mediocrem uerustatis fabulis fidem accõmodantes. Cædentibus itaq; littus aduersis boreæ flatibus, immane, quantum undæ attolluntur: quæ scopulis illisæ fragorè ingentem excitant, atq; in fluctus relapsæ, inquietum illum maris finum reddunt, ut plus periculi in portu, q̄ in deserto sit. In eo igitur fluctuantibus scaphis, quas ex Ioppe urbe productas supra diximus, ad matutinum flatus uehemens ingruit, quem Melamborium per ea locorum nauigantes uocant, statimq; inter se undis impellentibus scaphas miscuit atque inuoluit: Alias ruptis anchoralibus egit in petram: alij cum in aduersum mare uiolenter subrigerentur, saxosi littoris periculum, uel à Romanis clades occurrit, undaq; præcella mole supereminens oppressos demersit. Confugiendi nullus erat locus, nec manendi spes, cum uentus de mari expelleret, Romani urbe excluderent. Grauis erat nauigiorum sonus, cum inter se colliderentur: In tolerabilis hominum gemitus cum frangerentur. Qui ubi uacillantibus alueis uidebant mare irumpere, alij se præcipitabant natandi peritia: alij dum in appropinquantes exiliunt scaphas, in mare lapsi, cõkursu alueorum proterebantur. Pleriq; cum ipsis in profundo sidebant in yperonibus, quos enatandi fiducia destituerat, minore tamè cruciatu, quibus ars deerat, uel spes ulla tentamentorum. Qui se circumfuderant littori nautis fugientibus, idè & littoris periculum & à Romanis cladem, mors transfigebat. Cæterū natate adorsos, conuulsa nauium fragmenta crebris quatiebant ictibus, lateribusq; illisa miseros artus scæde multabant, aut scopulis impulsos inter ipsa amplectendi littoris uota, mors sequebatur: quæcunq; tamen habentes solatium in terris perijisse. Miseranda itaq; facies erat, cum excussio infelicitium cerebro cautes aspergerentur, sanguine maderent littora. Cerneret infectum cruoribus mare, repleta omnia cadaueribus. Et si qui forte euaserant, appropinquantes littori interficiebantur: æstimantibus Romanis qd non ex locorum asperitate, usq; uentorum, in illis locis desæuaret procella, sed diuina indignatione præter solitum conspirantibus uentis mare inuolueretur, ne Iudæi euaderent: & ideo metuentibus eis parcere, quibus deus non pepercisset. Fuere qui se ferro interficerent, tolerabilius rati ferro, quam naufragio perire. Alij qui contis protrudere uolentes, nauigia perforauerunt: nonnulli qui lapsos in mare, si forte orarent ut à nauigantibus eleuarentur, remis repellerent, aut telo ferirent. Quod ideo non prætermisi, quo clareat ab ipsis sibi Iudæorū populis, quam ab hoste periculum maius fuisse, qui seipos interimebant: quasi exigua esset ad eorum exitium: infesta simul omnia, cœlum, hostis, mare, rupes. Quatuor itaq; milia quingentaq; defunctorum numerata corpora, quæ despuerat mare: sine bello capta urbs, & excisa à fundamentis. Sic in breui tempore secundo Ioppen Romana manus diruit. Quod iure Vespasianus præcipiendum putauit, ne iterum illic piratica conderentur habitacula. Vnde & equitatum eo loci, illinc cum perditibus paucioribus licet proficiscens, reliquit, ut pedites in loco manerent, ne qd auderet prædonum manus asueta latrocinijs: equites autem percursarant finitima regionis, uicosq; & oppida, quo penitus omnia (ne conspirarent in aliquos ausus) diruerentur.

Caput XXI.

DVm hæc in Ioppe geruntur, quamuis procul Hierosolymitani degerent, nec sic qui dem à consortio cladis feriabantur. Auditis enim quæ gesta à Romanis fuerant in Iudæa, & maxime quia Iosephum interfectum compererant, primo quia de locis ad eos index nullus aduenerat, non credebant: deinde ducem tantum non temere in manus hostiū incidisse arbitrabant. Et reuera nullus nuntius tantæ cladis superfuerat, & hoc ipsum supremi excidij fama, quia nullus index supererat, astruebat perisse omnia, nihilque residisse, uel ad indicium rerum gestarum. Manebat opinio quouis maior relatu, qd ipsa incertis dum tenent silentia, credebantur omnia quæ timebant: tantumq; sberat, quo uerius aliquid nuntiarentur, ut etiã quæ gesta non fuerant, adijcerentur. Nam Iosephum quoq; interfectum fama asseuerabat, idq; dolori maximo fuit uniuersis. Sed ubi eū apud Romanos degere compertum, tanto odio persequebant, ut cuius primo mortē dolebant, eiusdem uitæ uel ignauitæ, uel proditioris indicē detestarentur. Hinc maior in Romanos commotio ut se de Iosepho ulciscerentur. Et quo magis eorū res inclinabantur, eo amplius in bellū accendebantur. Vbi finis esse debuerat, inde exordiū malorum capessabatur. Nā sapientibus aduersi exitus rerū, ad cauendū magis docu-

De Ioppes sita
tu & excisa
dio.Importuosa
est natu. alij.Nec fugiendi
erat illis loci.

Ioppe a fundamentis excisa.

EGESIPPI DE EXCIDIO HIEROSOLYMITANO,

documento sunt, ne rursus eadem accidant, quæ iam male cesserunt: Imprudentibus autem incensum miseriarum. Debuerat ergo Hierosolymitanis causa sobrietatis esse sociorum periculum, sed quia noluerunt intelligere ut bene agerent, in exitium uertit.

Caput XXII.

Vespasianus tamen ut & ipsa mora in melius consulerent sibi, & à labore exercitus paulisper requiesceret, roganti cessit Agrippæ, ut in urbe regni eius Cæsarea Philippî uiginti fere interponeret dies, simul ut ægra partium eius à commotionis & discordiæ furore resipiscerent, qui se interuentu regis suscipi posse, si conuenterentur agnoscere deberent, cum tam sedula officiorum fœdera inter regem & Romanos interuenirent. Denique Tiberias proxima Cæsareæ remedium non abnuit, sanitatem inuenit. Nam & ipsa graui morbo dissidentis inter se plebis exestuabat. Vnde Vespasianus tres ordines ualidiores acciri, & Scythopolim petere, directo in negotio filio de cernit. Ea erat decem urbium maxima uicina Tiberiadis. Inde appropinquare muris Valerianum cum quinquaginta equitibus iubet, qui pacifica suaderet, & ad fidem societatis clausos uocaret, ut congregati exercitus terror, auersos percelleret, nuntius pacis uolentes inuitaret. Valerianus prope muros equo desiluit: eadem fecere etiam ii, qui simul propius accesserant. Quos pro numero spernendos arbitrati, Iesus prædatoris manus princeps, cum suis qui pariter incessere ausi, repentina eruptione deturbant loco, cedentesque simul quos deduxerant equos inuolauerunt: dementes qui non ad uerterent, consultius Valerianum cessisse insolentiæ, quam spolia de his qui pacem offerebant usurpauisse. Denique seniores offensi facinoris acerbitate, urbem relinquentes, ad Vespasianum precatum uenerunt: ne paucorum insolentia uniuersæ plebi ascriberetur. Vespasianus ilico ad urbem Traianum direxit, ut exploraret si populus insidiatorum temeritatem auersaretur. At ille conuenientia populi studia seniorum precibus annuntians, fidem legationi accumulauit. Ita petentibus uenia data: maxime quia sollicitum regem pro totius urbis statu Vespasianus intuebatur. Cuius fide interposita, nihil tale ausuros postea delicti gratiam uolens cessit.

Caput XXIII.

Inde Taricheas sollicito atque insturcto agmine petit, eo quod plurimum ad ipsam urbem propter munitionem loci confluxerat multitudinis: & quia muro eam uallauerat Iosephus, nisi qua pedestribus inuia Genesari lacus fluctibus alluebatur, ideo nauigijs congregatis, lanceps bellum fremebat. Si terrenum inclinaret aduersum se prælium, ad naues confugerent: si nauali certamine cederent, urbem reuicerent, murisque sese ambientibus defenserent. Cōsumilia utrobique præsidia, uel in urbe Tiberiade, uel Taricheis. Sed Taricheis perniciores ingeniat muris ualidior Tiberiadis. Sed & Taricheorum furor promptior, ut si necesse esset miserent omnia, naualia terrenis certamina, terrena classicis. Denique circumuallati aduersa acie, cum maiora auderent uiribus, nec aduersus dispositionis Romanæ moderamina, ueterani quoque exercitus uirtutem quicquam temeritas promoueret, priusquam aliquid exitij subirent, uerfi insurgam, ad naues conuolauere. Quibus confertis tanquam densata acie præliabantur, ac si in terris manus res gereret. In campo etiam multitudo innumerabilis hostem præstolabatur. Eo cognito filium cum delectis equitibus Vespasianus direxit. Qui ubi se ingentibus circumfusum copijs uidit, ad patrem quidem retulit maiorem esse hostium multitudinem, quam opinio comprehenderat, sed conuocatis quos secum deduxerat, bellandi incensum huiusmodi alloquio infundit.

Caput XXIII.

Oratio Titi ad socios hortans eos ad prælium.

Viri, inquit, Romani, meminisse enim uestri uos nominis & generis præliaturos decet, quorum manus nemo effugit qui in orbe Romano est. Vnde enim hoc nomen uniuersis terris nisi uincendo dedistis? Meminisse etiam loci oportet in quo nunc sitis, & aduersum quos Romani bellum geratis. In extrema enim parte orbis terrarum consistimus. Tanta ergo terrarum spatia transeuntes, nihil alienum uidistis. Quid enim uobis alienum quorum in possessione orbis terrarum est? Quidquid ubique est, ius uestrum est: quicquid incolatus uniuersorum tenet possessio uestra est. Currebat is bene, qui statuit uestros orbe toto currentes triumphos, quos non Hasdrubal Pœnus, non Pyrrhus Aëchides, non Brennus Capitoliensis uestibulis incumbens, non Persarum cateruæ, non Aegyptiæ phalanges statuerent potuerunt. Hos statuit rebellis Iudæa ineruditam præferens bellandi temeritatem, rex rixæ quam pugnam aptior. Neque enim est quod uereor, sed plenum uerecundiæ arbitror, quod uos uincendo defatigamini. Illi autem quoties uincuntur audaciam sumpsere: & lassati uos rebus secundis, cum illi aduersi duriores sint. Attollite igitur animos Romani uiri, & aduersus cateruas hostium freti patria uirtute exurgite. Neque uos numerus moueat plebis Iudææ, cum illos tot uestre uirtutis insignia

gnia non deterreant, quæ longe numero ualidiora sunt. Neque enim ulla in Hebræis uel rei militaris scientia, uel præliandi peritia, uel moderandi gratia, nullus disciplinæ usus, nulla tolerantia patientia: Solum in præliū deferunt mortis contemptū, sed nemo unquam moriendo uicit hostem, sed perimendo. Illi nesciunt arma nisi in bello, nos in pace armis exercemur: ut in bello, casus belli dubios non sentiamus. Insuetis enim euentus dubij, ueteranis solennis triumphus. Quid enim aliud agimus quotidie, nisi ut nobis uana nunquam prælia sint? Vnusquisque domi quasi in prælio exercetur, ut in prælio meditatio quædã certaminis sit. Denique non errauerit quisquam asserens quod meditationes nostræ, bella sine sanguine sint, bella nostra meditationes sint. Progredimur in bellum muniti undique, tegitur galea caput, lorica pectus, totumque clypeo corpus: ubi feriat hostis Romanū militem reperire non potest, quem ferro septū circūspicit. Alijs talia arma onerisunt, nobis integumento, quæ usu leuantur. Aduersum inermes igitur ac nudos præliū nobis est. An uero metuimus ne numero circūueniamur? Primum liber in prælijs equitatus est, cedendo atque insequendo bellum pludit. Et quamuis maximas acies circūcurat, & quibus libitū fuerit spatij excedit. Deinde in ipso pedestri certamine, non tam numerus plurimum conficit pugnam quam uirtus paucorum. Multitudo enim disciplinæ insolens, ipsa sibi est impedimento: in prosperis ad uictoriam, in aduersis ad fugam. Virtus uero patiens & secundis ualefcit, nec usque ad finem labitur in aduersis. Accedit illud, quod assuetudo uictoriarum incentiuū nobis sit præliandi. Nam & si illi pro patria, pro liberis dimicant, non ideo promptiores eos esse quam nos oportet. Neque enim minus est, imo haud scio, an etiam amplius nobis quam pro nostris decernere. Pro nobis præliamur: & cum præliamur pro gloria, ne minores simus eo quod sumus. Quis ergo dubitet plus esse pro gloria decernere quam pro salute? Nobis autem bellum hoc pro existimationis est periculo, ne ius patrum intercitat. Periclitamur etiam uictores gentium & principes orbis terrarum: ludæis pares uideri, quos ex æquo nobis in aduersariū constituimus, si non aliter nisi pari numero congregiamur. Maiores nostri magnas hostium copias parua manu frequenter superauerunt. Et quid nobis conferunt quotidiana exercitia? quid diurnus labor, si pares ad prælium uenimus? Nuntiauimus quidem de numero patrum, quia non licebat aliud, sed aduertat nos non de periculo metuisse, sed reuerentiā belli arbitrio seruauisse. Licet prælibare bellum, tenere hostem, rapere uictoriā, dum adiumenta ueniunt: ne non tam superatos aduersarios communi robore, quam protectos nos uirtute sua iactent qui uenerint. Quo igitur ore in conspectū patris uenimus, si bellū incipere timuerimus? Quo pudore degener filius subibo oculos tanti uiri, qui nesciat militem suum nisi uictorem uidere? Quomodo eius me militem probabo & filium, cum ille semper triumphator ego etiam meo quod grauius est, uictus iudicio, quam hosti Iudeo cesserim? quid uobis fiet condemnato duce, quem uobis pater securus commiserit? Sed malo de uirtute ducis uos, quam de ignauia causas dicere. Proruauius igitur in aduersarios, properemus, proteramus hostem. Primus in periculum excurram, uos sequimini, ut depositum patris custodiatis, & commissum patris seruetis. Ego autem non periculi socios exigo, sed consortes uictoriæ. Vos tamen caute ne oblatam uobis palmam triumphi, alijs seruasse uideamini, uobis eripuisse. Certe si secus ceciderit, malo me filium pater in uulneribus meis recognoscat: si in militibus suis non recognouerit. Ponamus tamen offendi patrem prælij aggressionem. Quid igitur tolerabilius præripuisse uictoriā, an deseruisse? In præripiendo properatio fortitudinis est, in deserendo culpa ignauitatis. Condemnet certe uictores pater, reatum huiusmodi non reformido: malo reus esse triumphante republica, quam læsa innoxius. Utinam Manlij Torquati filium, uel in sola mihi liceat imitari periculo, quem securi pater iussit feriri, quod contra imperium patris exercitum in hostem produxerat. Stabat hostibus caesis adolescens, amictus adoretis triumphalibus, sub carnifice mortis securus, quoniam beatissimum putabat in uictoria mori. Quid enim illustrius quam uitam triumpho claudere, nec ad incerta rerum seruari post certam uictoriam? O expetendum prudentibus crimine uictoriæ. Utinam & nobis hoc obijciatur quod uicerimus. Certe illo exemplo solus ego periclitabor, uos triumphabit. Et tamen non prohibuit nos pater pugnare, sed iussit, quos ad pugnam direxit. Unde magis indignaturum arbitror cessisse nos ludæis, cum possemus uincere, quam pugnauisse. Caput XXV.

Haec dicens, primus equum in hostem egit, & clamore magno sequenti ceteri: toto campo extendebantur, quod etiam plures æstimabantur. Traianus quoque cum trecentis equitibus missus à Vespasiano, iam progrediente Tito superuenit. Nec diutius resistere poterunt ludæi, cum uirorum contis, & fremitu equorum perturbarentur. Conuersi itaque in diuersa alij, plerique urbem periebant. Emicat Titus, & alios à tergo fugientes opprimit, alios cedit. palantes uniuersos præuerso itinere à muris repellit, & obuius recurrentibus fugam intercludit. Rursus tamen dum alij sternuntur, elapsi alij, quibus urbs refugio erat: sed illis quoque accius prælium. Nam qui de locis finitimis affluerant, à principio pacem præferabant, sed

Manlius Torquati filius.

populus superueniens inuitis bellandi studia extorserat. Inde intra urbem dissensio, & tumultus grauis, quo strepitu excitus se conuertit ad milites Titus: Hoc inquit, est tempus sanctissimi commilitones, quod expetebam. Inter se hostes intra urbem tumultum ferunt, foris eceduntur, intus digladiantur. Festinemus itaq; dum adhuc dissident, ne forte periculi metu in gratiam redeant. Itaq; ascendit equum quo defluerat, muris proximus, & conuersus ad lacum per fluctus aquarum urbem petebat, primusq; in urbem irruit, & postea ceteri. Statimq; oēs qui interius erant dispersi in fugam, alij prosternebantur, alij ascendentes nauigia in lacum demergebant, ceteri intus multi mortales. Sane qui de agris erant, offerebant sese Romanis alienos culpe asserentes, quibus pio moderamine Titus parcendum putabat, solos urgens rebellionis autores. Misit itaq; ad patrem equitem, qui nuntiaet euentum uictoriae. Quo delectatus Vespasianus, & maxime filij triumpho, qui maximam portionem totius belli confecerat, quod aduersus Iudaeam gerebatur, eo contendit, & iussit obseruari urbem diligentius, ne quis elaberetur, eo quod uniuersae poenae deberentur. Alio tamen die propter eos qui in scaphas sese contulerant, rates fieri iussit: quae sine mora factae, quoniam & syluae finitimae, & operarij pleriq; accelerandi muneris facultatem dedere.

Caput

XXVI.

Namq; lacus ipse uelut quodam maris ambitu situs amplissimus, in longitudinem CXL. extenditur stadia, latitudine XL. diffunditur, crispantibus aquis auram de seipso sibi excitans. Vnde & Genesar dicitur Graeco uocabulo, quasi generans sibi auram aquae dulcis, & ad potandum habilis. Siquidem nec palustris uliginis crassum aliquid aut turbidum recipit, quia ab arenoso undiq; littore circumuenitur & temperatior est fluminis aut fontis rigore. Frigidior tamen placidae paludis aequore, eo ipso qd non in stagni morem sternitur aqua, sed per diffusiora spatia lacus frequentius auris spirantibus agitur: unde & purior haustus eius ac mollior est ad usum bibendi, & si quis naturali gratiae studium adiuuere uelit, ut aestiuis suspensam, ad auras noctibus more incolarum potui patet, haudquaquam a niuis ritu distare arbitretur. Genera quoq; piscium gustu & specie quae in alio lacu praestantiora. Res exigere uidetur, ut Iordanis ortum, quem alibi promissimus, aperiamus: Nam superioris cuius dubio, uerum de lacu Genesar flumen, cui nomen Iordanis, exoritur, Philippus tetrarches Trachonitidis regionis falsam opinionem redarguit, erroremq; absoluit, mittens paleas in Phialam, quas in Pannio fluminis ebulliuit. Vnde liquet non exordium esse Iordanis in Pannio, sed fluentum. Non enim ibi fons eius est, ut ab eorum ceterorum usus fluminum coeperit, sed de Phiala eadem subterraneis deriuatur meatibus: ibi iterum quasi fons scaturit, atq; emergens proditur. Est autem Phiala in Trachonitide terra, centum uiginti interiacentibus stadiis, usq; ad urbem Caesaream. Phialae autem nomen spes dedit, quasi rotae qualitate exprimens, quod ita iugiter plena est aquarum, ut neque superfluant, nec rursus aliqua deriuari minutione intelligantur. Inferius itaq; mensura quaedam labitur aqua, & ubi Pannium est rursus ebullit, ut paleis resurgentibus manifestatum est. Ita ibi Iordanis resurrexisse proditus est, ubi nasci a superioris temporis uiris existimabatur. Nec tamen a principio eadem Pannij, nisi sola naturalis gratia, sed regalis Agrippae munificentiae ornatus loco huberior, splendidiorq; aditus, quo spelaeo decore admirabili, per quod sese attollit Iordanis, extractum uenustatumq; accepimus. Vnde non latenti iam, neq; abdito per cauos terrae meatus, sed uisibili per terras atq; aperto flumine incipiens, superfundere se Semechonitidem lacum paludesq; eius intersecat. Inde quoq; cursus suos dirigens, centum uiginti stadia, sine ulla interfusione progreditur usq; ad urbem, cui Iulias nomen: postea lacum istum, qui Genesar dicitur, medio transit fluente, quibus ex locis plurima circumuagatus deserta, Asphaltite suscipitur lacu, atq; in eum conditur. Itaq; duos lacus uictor egressus, in tertio haeret. Praetendit autem regio Genesar, eiusdem nominis lacum, de quo & ipsa uocabulum assumpsit, mirabili naturae gratia, & specie pulchritudinis. Nam & spontaneos fructus soli hubertas ministrat, & nemorum ferox in uniuersa genera sponte se subrigit: arborum pomiferae & culturae solertia imitata naturam, in quos uoluit usus, optimae foecunditatis deflexit gratiam, ut nihil sit illic quod natura negauerit, nihil quod cultum praeterierit: ita aptus omnibus, nec ullis unquam alienus fructibus. Cuius tanta temperies, ut omnium nascentium conueniat diuersitati. Illic & quae frigore aluntur, sese multipliciter effundunt, & quae aestu fouentur. Illic aestiua hybernis mixta simul aspicias, arcticas nuces, & dactylos nisi locis feruentioribus generari nescios. Quid ficus aut oleas loquar, quas caeli mollior alit tractus? Nec tamen aequantur illis superioribus: Illi enim principales Palestinae, & quidem domestici fructus eoque huberiores: Hi suppare, & licet longo interuallo, sed tamen proximis, dicas naturae & temporum iucundam contentionem. Illa quasi mater foecunda omnia creat, horum temperies quasi bona nutrix, molli foetu uniuersa edu-

Descriptio
loci Genesar.

Iordanis ortus
hic aperitur.
Phiala flumen

Descriptio
Genesar regionis.

educat. Itaq; non solum affatim generantur pomorum diuersitates, sed etiam conseruantur, ut aliqua genera maxima parte anni nõ deficiant: reliqua omnia, tota anni ætate usq; ad finem super sint. Nam & uua & ficus, quæ sunt in insitiuis, regalís cuiusdam gratiæ, decem mensibus sine ullo defectu redundant, & reliqui fructus ramorum, quos uel uolentia rura sponte propria procreauerint, uel ingenerauerint industria humana, ministerium suum nisi nouis succedentibus, usu quodam administrantium deserere non norunt. Ad hanc nature fertilitatem, & aeris temperiem accedit & fontis gratia, q; memoratam regionem genitáli quadam irrigat infusione, Capernaum nomen ei, quam Nili fluminis uenam haud superfluo quidam æstimauerunt. Non solum quia irriguis arua opima, uerumetiam quia huiusmodi creat piscem, ut coracinum, putes qui in Alexandrino lacu ex Nili infusione reperitur. Locus quoq; de nomine lacus dictus. Præ tenditur in longitudine triginta stadijs, in latitudine uiginti. Quoniam de natura loci diximus, ad consummationem prælii regrediamur. Præparatis itaque ratibus, secundum præceptum suum, manum militarem impoluit Vespasianus, q; insectaretur eos, qui nauiorum effugio pestem euaserant. Quid igitur facerent, non reperiebant. Nullus in terris salutis locus, circumfusa hoste omnia, nulla in aquis fugiendi potestas: utpote lacu clauso, & undiq; Romanis circumdato. Nulla etiam in exiguis myoparonibus resistendi fiducia. Quid enim pauci aduersus plurimos facerent? Ratibus appropinquantibus tardior quidem haru appulsus, & efficacior excursus nauigioru, sed sine ullo sui uulnere soli clypeoru repercussis spiculis crepitus audiebantur. Appropinquare nõ audebant Iudæi, nec impune quisquam scapha propius accesserat, cum de proximo facile uel teloru figeret ictibus, uel ratibus demergeretur. Et si quis enare uel emergere tentauisset, sagittæ iaculo insertus, miserabilem in fluctibus uitam deponebat. Nec diutius resistere potuerunt, cum diuerso genere minuerentur. Namq; paulatim concurrentibus plurimis ratibus, ad littora cogebant Romani maximu numerum nauigiorum. Illi uero coarctati aut in terram resiliabant, ibiq; à Romanis interficiebant, aut cedebantur ab ijs, q; de ratibus urgebãt, aut concursu ratium proterebantur, aut ipsi se in lacum deiciebant, cum in scaphas eoru hostis infiliret. Cerneret mixtas sanguine aquas, plenu cadaueribus lacum. Nulli enim parcebatur quicunq; occurrerat. Grauis odor, terribimus fœtor locoru. Sex milia Iudæorum eũ superioribus tamẽ & septingenti eo interempti prælio. Victor Vespasianus Taricheas reuertit: illic regionis populũ ab urbano discernere parabat, ut q; non fuerant autores seditionis reseruarent. Sed plurimorum consilio, q; tantam superesse multitudinem, quæ posset recidua prælia resuscitare, paci aduersam, & inutilem locis arbitrarentur (ubi em̃ consisteret patria excussis: qbus se alimoniis sustentarent exortes om̃ium nisi rapto uiuerent?) sententiã flexit, & spe parata uenia mortis præcepit, ut egrederent ea porta, quæ esset e regione Tiberiadis, atq; ad eam urbẽ contenderent. Facile crediderunt qd̃ exoptabant. Cœperunt egredi, sed præoccupato itinere, cõmeantia Iudæorum omnia claudere agmina, atq; in urbis stadiũ introducere. Ingressus itaq; Vespasianus, spectata ætate uel robore om̃iu, quos sibi statui præceperat, elegit sex milia iuuenũ ualidiorum, q; Neroni in Isthmon direxit. Senes autẽ & inuidos mille ducetos iussit necari, reliquoru XXX. milia, quadringetos uendidit. Vniuersos autẽ quicunq; de partibus regni Agrippæ reperti sunt regi donauit, quos eque rex accepto pretio in seruitutis obsequia transmisit. Præterea populus alius Trachonitidis regionis & Gaulanitidis & Ioppeni & Gadaritæ tanquã belli excitatores, & perturbatores concordiz deserentes propria, incurstantes aliena, qui sumptis armis pacem uiolassent, iustas & debitas pro flagitiorum meritis pœnas dedere.

EGESIPPI DE EXCIDIO HIERSOLYMITANAE VRBIS,

HISTORIAE LIBER IIII.

Caput I.

Extinctis Taricheis maxima ex parte, Romani Galilæis urbibus & finibus potiebantur, nisi quod Gaulanitidis regionis urbs Gamala, contumacis populi alebat spiritus, locis nixa asperioribus. Namq; ea in monte est sita, dextra leuaq; præruptis circumcisa rupibus, ad summum arctatur, à fronte abscinditur profundo hiatu, in posteriora aliquantum diffunditur. Ab ea quoque parte angustoque difficiliq; accessu, ut caudæ simile iter iudices, ad urbem meantibus: à summo uertice collum in immensum extendens, ut arcem tanquam caput præferat, atq; in sublimem erigat altitudinem: ex illis à principio, & tanquam sinuato cliuosis anfractibus solo, atq; in profundum demerso. Denique quasi montem quendam ceruicis medio attollens, cætera prærupta atque inuia. Vnde pleriq; à superioribus

g Camalam

Descriptio
ciuitatis Gamale.

*Gamala pri-
us Camela
uocitata.*

*Agrippa sa-
xo percussus.*

*Vespasianus
medius inter
hostium ag-
mina.*

*Butius mul-
tis probatus
bellis.*

*Centurio
rem memora-
bilem fecit.*

*Consolatoria
Vespasiani
oratio.*

Camalam uocitaram putant, quod formam cameli preferat, sed corrupto incolarum usu Gamale nomen urbi inhæsisse. Iam si contexta ædificia spectes, suspensam urbem arbitrere, & maxime septentrionalem eius partem pendere existimes, reflexa paulisper meridiana. Addiderat quoque huic urbi munitiones Iosephus, quibus freti & confluentis eo multitudinis numero, regis Agrippæ per septem menses obsidionem Iuserant. Nam & ipsa & Soranis & Seleucia regi eis portiones erant. Seleucia iuxta amœnissimum illud & celebre per Syriam daphnes nomen, cyparissis arboribus intextum, scatens fontibus, quibus prætermeanti fluuio loci, quem minorem Iordanem uocant, nutrimenta quædam lacteis huberibus infundit. Ea tamen ciuitas, & Soranis superior, Gaulanitidis portio, inferior Gamalis. Vnde & studijs dissonantibus illæ societatem Romanam elegerant. Hæc rebellebat adeo pertinaciter, ut cum rex propior muris eos alloqui uellet, fundæ iaculo sauciaretur. Cuius iniuria Romani accensi, uehementius incumbere obsidioni cœperunt: conflictumque promptissime à parte utraque, quoniam à Iudæis quoque qui regem proprium uiolauissent, utilia suadentem, sine ulla uenia se futuros estimantibus, si uincerent, totis uiribus decernebatur. Agrippa itaque saxo dextrum percussus cubitum, bello excessit: Romani urbem irrupere. Cessit enim hostis missilibus, murus arietibus. Nam & illi qui machinas impediabant, nequaquam diutius resistere potuerunt: Et murus trino ariete conuulsus, peruium obsidentibus in obsessos iter præbuit. Sed ea res festinationis impatientia non mediocrem uictoribus cladem inuexit. Nanque ubi sese infudere domicilijs, dum perscrutantur, uel præceptum ire spolia contendunt, cedentia domorum angusta ponderi nutantibus fundamentis, ruinam traxerunt: & proxima quæque proximis illisa excidio erant. Multi Romanorum illis inuoluti casibus, in uictoria pestem incidere. Plerique præiacentes se lapsis ædibus occupabantur, alij lacero corpore, uix semineces seruabantur. Plerosque puluis necabat, cædebantur angustijs arctati, desuper quoque mulieres & inualidi senes, & qui de iunioribus refugerant saxa in subditos deieciabant, uel quæcunq; genera telorum occurrerant. Caligo infuderat omnia, prospectum eripuerat, mentem confuderat, ignorantia quoque exitum non reperiēbat. Vix itaque subtrahentes se periculis urbis, excessere. Vespasianus interea dum urget hostem, in interiora urbis concesserat, mediusque inter agmina circumfusa, hostium bellum accendebat. Neque enim hosti terga dare tantum conueniebat uirum, neque tutum putabat: In Syriam direxerat filium suum Titum, excitauit notæ uirtutis constantiam, & sese in arma colligens, confertis clypeis, cum paucis quos præsentis habebat, imperterritus stetit, quasi in quos sese excuteret considerans: cuius impetum formidantes Iudæi, minore ui insistere cœperunt, & metuentes sibi quisque laxare aciem. Ita Vespasianus hosti aduersus, paulatim gradum retulit, præliantibus sibi magis similis quam cedentibus. Illic cum decem primis excidit Butius, multis arte bellis probatus, & apud Iudæos notæ uir experientiæ & ualidæ fortitudinis. Centurio quoque cum decem alijs Syris rem egregiam fecit ac memorabilem. Nam in ipso tumultu, cum Romanos urgeri cerneret, in abdita cuiusdam domus sese contulit, atque ibi inter cœnan dum cum Iudæi colloquerentur, quæ Romanis machinati forent, nocte intempesta omnes eos inter fecit, & cum militibus Romano sese exercitui repræsentauit.

Caput II.

Vespasianus aut ubi in cœstum exercitum aduertit, plurimorum amissione, & maxime deserti ducis pudore, quod eum solum intra urbem hostium reliquissent, cum summa eos gratia consolabatur, dicens: Si mei fors periculi, uerecundiæ uobis est, nec ego sic ad bellum processeram, ut declinarem pericula sed superare: sin uero, quia & de nostris plerique interfecti, nequaquam mirandum. quando enim uictoria ulla sine sanguine est? Habent prælia suos euentus. Et si spectata uirtus præeminere soleat in bello, solet tamen aliquid licere casibus. Sed prudentis est in aduersis lapsum corrigere, in prosperis moderationem tenere. Contra autem rudis cuiusdam atque ineruditi ingenij, secundos semper successus præsumere, quasi non aduersum uiros certamen sit: Infirmi autem lapsu aliquo summæ rei diffidere, cum exiguis momentis subito inclinentur omnia quæ in bello geruntur. Itaque ille præstantissimus, quæ inter aduersa sobrijs colluctatur casibus, & supplantat superiorem: sequi reparare, & corrigere proprias querit prolapsiones. At uero incuriosior suis sæpe motibus cadit, & dum irruit incautus, impetu suo solum procumbit. Quod si hoc sæpe accidit, ubi nuda uirtus, quanto magis in bello, ubi diuersi generis cõserta decernunt agmina, nec unum consiliū, nec consors sententia est? Locus aduersus, difficiles asperitates, iniqua in angusto decernendi cõditio plurimis aduersum paucos: cum & ipsa multitudo sibi oneri sit, & pauci in pluribus minus frustrentur. Sed hæc ad momentū sepe obrepunt, quæ non ex uirtute ueniunt, sed casu accidunt. Vñ nihil est, angere quod uos debeas

debat commilitones: quia non per infirmitatem aliquā manus uestræ, neq; per fortitudinem Iudæorum uersæ res, sed difficultas locorum nobis ad uictoriam impedimento fuit, illis ad diffendum morę. Neq; quicquam est, quod argui possit, nisi inconsultus impetus atq; incredulus. Etenim dum ad superiora urbis illos secuti fuistis, atq; irruistis in domos eorum, ipsi uos periculis implicauistis. Quorum successistis hospitia, suscepistis pericula. Tenebatis urbem, quis uos coegit introrsus pergere? Descendere ad uos hostis debuit, non uos intemperantes ad uictoriam, immemores uitę ac salutis contendere. Reparate ergo animos, & de uirtutibus uestris non solum consolationem, sed etiam quod est amplius, uindictam præsumite: me certe habebitis præuium pugne. Eætote parati, armis, animis, pericula uos fortiores fecerint, non timidiores: facile est iniuriam soluere, si uirtus se recognoscat.

Caput III.

His dictis accendit militum fortitudinem quibus reparantibus uallum, pleriq; per prærupta subtraxere se obsidioni. Nā iam & alimonie inopia incessebat, & infracta muricessura machinis arbitrabantur. Unus deinde fons intra urbem, & ipse muris proximus erat, quę res eos in summo timore posuit, ut frequentissimi dilaberentur. Qui uero permanendum putarunt, pertinaciter preliabantur. Interea Romani turrem altissimam subfodientes, uel maxima subruerunt. Quo casu concussa ciuitas, perturbati omnes totius urbis parientes ruinas. Vnde & Chares eger corpore, tanti terrore sonitus exanimatus, mortem impetit. Romani tamen patefacta urbe, ingressu abstinuere, donec Titus ingressus est, quod dolore paterni periculi excitus, cum paucis in urbem irruit, & maximam Iudęis cladem inuexit. Tantum qui in superioribus erant saxa uolentes, accessu prohibebant Romanos: Spicula torquebant, sagittas iaculabantur. A Iudęis impulsæ facile in prouum saxa deuoluebantur, missilia perueniebant: descendebant sagittę non sine eorum periculo, quos offenderant. Romanis aduersum editiora montis iactus inefficax, conatus irritus, atque ipsis periculosus: cum subito orta uentiprocella, Iudæorum retorquebat sagittas, repellebat spicula. Quę uero Romanus exercitus iaculabatur in hostem, ferebat: ita elementorum ipsorum repagulis, & uentorum turbinibus oppressi, supremo excidio captę urbis, uniuersi quicunque illic reperti sunt interiire. Quatuor tantum milia à Romanis interfecta, quinque milia præcipitio perisse accepimus, nulli ætati uenia data.

Caput IIII.

Galcala adhuc sola de partibus Galileę, in se hostem non conuerterat, quoniam incolarum eius quietiora ingenia, utpote plebis agrestis contenta suis fructibus, nihil belli conferebāt, sed multorum coalitu, quod latrocinio uitę exercebant suam, etiā mitiorum studia paruis moribus corrumpebant. Erat præterea uir leuis Iohannes nomine indigena, populi lues, dolis nulli uersutorum secundus, improbitatem nesciens, cui nunq; defuerat nocendi affectus, aliquandiu tñ fuerat inopia exercendę iniquitatis impedimentū. Quid tamē definiam haud liquido scio, uterū cum indigentia texerit an represserit: doli callidus, fallendi artifex, doctus mendacijs fidem querere, & credulitatē compositis asciscere, quod fallaciam uirtutem putaret, & elegantię duceret, & charissimos circunueniret: promptus ad conspirandū, uehemens ad audendū, acer ad efficiendum, cōturbator in otio, desertor in periculo, assuetus latrocinijs, bello insolens, quod cum persequi nequiret, sereret tamen parandę causas dominationis. Huic igitur animus inquietus, prompta audacia, quę processus alebat, opesque ad consociandam perditorum manum. Vnde cum eius factione, memoratę urbis populū excitari ad bellum Vespasianus cōperisset, ne totum exercitū defatigaret, filium Titū cum mille equitibus direxit: quibus comitatus ad urbem appropinquauit. Sed ubi muros populo uidit referros, mirari se ait, quod eorum exemplū sequerentur ad rebellandū, quorum excidio respiscere debuissent. Esto tamē ut primo tentamēta habuerint aliquid præsumptionis, quod uniuersorū exitia spei ferrent: Veniabilis certe fuerit in principio spes libertatis. Inexorabilis tñ est in ultimis & desperatis rebus peruerantia. Nam quod non exemplo humanitatis, nō sed uel uerborum monitu flectunt, aduersum eos non uerba, sed arma necessaria sunt. Muris fidentis quasi aduersum Romanorum uirtutem ullos protexerint. Quid aliud possunt clausi præferre, circumsepti prætere, nisi quod in captiuitate audaces sint? Nemini erat loquēdi potestas, occupauerat enim omnē murorum ambitum prædatoria manus: Cauebat Iohannes ne quis colloquio familiari Romanos inuitaret: Itaque ipse præripuit sermonis relationē dicens: libenter se tractatum suscipere de rebus cōmunibus, nec experiendi usum declinare, si forte ipse utilia suadeat, aut his quę referuntur acquiescendū sit: sed prohiberi se lege patria, cum super sit hebdomadę sacrę dies tractare de pacis conditionibus. Siquidem ut mouere arma interdictum, ita etiam illicitum consulere de pace feriatis diebus. Etenim de negotio uerbis saltem decernere, & illis sacrilegium qui cogerebantur, nec illis

Chares exanimatus terrere.
Titus urbem ingreditur.

Iohannes indigena, populi lues.

Vespasianus Titum filium cum mille equitibus dirigit.

Inultum q̄ cogent: Veniã se unius diei poscere, dilationẽ tam exiguam nequaquã in pedimentum futurant: Neq̄ enim circũfuso hoste, effugium clausis liberũ, offerri sibi arbitria pacis, tam æquali optione formidinẽ obesse: urgeri se interim nõ oportere ad pacis consulta, q̄bus religioni esset cõtralegem patriam nõ preuaricari: conuenire aut̄ tam liberali pacis oblationi, ut qui præter spem sponte offerat pacem, ne quis periclitet, euasuris etiam leges suas reseruet. Hæc sine dolo Titus allegata arbitratus, receptui cecinit: & reuocauit à muris q̄s secum deduxerat. Ita Iohãnes fugiendi adeptus copiã, nocte intempesta cum plerisq̄ abcessit. Sequebantur etiã mulieres proficiscentem. Sed q̄ ulterius progrediebantur uiri, eo plures mulieres uel paruuli relinquebantur, desertæq̄ à suis spectabant pauide uiam fœminæ. Et cum iã uiros proprios e conspectu amitterent, hostem adesse arbitrabant, ad omnem trementes sonum. Si quis cõcurreret misere cõuerebantur sese peti, sibi catenas iniñci trepidantes, quasi iam præsentẽs essent, q̄ timebantur. Titus itaq̄ iuxta conuentum iam sole infuso, ad urbẽ cum exercitu contendit: aperiuit portẽ, egreditur populus cum exultatione, & Romanos cum lætitiã suscipit & alacritate: abesse gaudens pestilentem uirum, fugisse p̄ noctem, sibi liberam facultatẽ datam: Orare se ueniam ne fraudi sibi esset eius fuga, quem tenere sine suo exitio nõ possent. Ille dilatione uindictæ cõsolatus, consummati negotij celeritate, ad comprehendendũ Iohannem e uestigio plurimos misit, si forte eum consequerentur. Ipse urbẽ ingressus minus magis, q̄ supplicio affecisse contentus pacis perturbatores, remisit omnibus ne quis uel odio, uel domesticis excitatus negotijs, innoxios inuidiam deduceret, & grauissimi criminis pulsaret atrocitate: cum multo tolerabilius sit id quod incertum est formidini participis conscientiæ derelinquere, quam condemnare innoxium. Sepe enim reum corrigit metus, pœna autem innocentis sine ullo remedio correctionis est. Iohannes itaq̄ non est reperiendus ab his quos direxerat Titus, sed reperi qui sequebantur eum, paruuli uel mulieres ad duo milia fere interfecit: tria milia autem infirmæ ætatis & sexus, ubi fatietas necandi facta, captiuitati adiudicati sunt. Custodiã militarem ciuitati impartiuit. Itaq̄ Galilæa omnis in potestatem Romanam deducta. Nam & Thabirius mons, cuius altitudo triginta stadiorum, uertex autem ipse campestris XX. & tribus stadijs iacet, penuria aquæ ad alijs desertus, ab alijs orata uenia Romanis traditus: licet uirtute quoque & industria Placidi, cui id negotij à Vespasiano commissum fuerat, omnis conuenarum turba, dum cedentem sequitur, & arte reuocantem gradum, perurgeret, campi medio circumfusa refugium amiserit, pestem inuenerit.

Caput V.

Adoritur ea
que Hierosolymis
gesta
sunt.

HActenus circunuari licuerit, dum templi sancti à maioribus conditi, & sacræ legis contagia refugientes, circa alias urbes stilum occupamus: sed tempus est iam ut quæ Hierosolymis gesta sunt adoriamur, non ingenio freti, sed ne patriæ legi ueterique cultui, nostri doloris uideamur negasse ministerium: fuerit in illis licet umbra non ueritas, sed tamen umbra designat ueritatis uestigia. Habet enim picturæ liniamenta umbra, fulgorem non habet, nec ad summam perfecta est manus, sed diligenter intuentibus futura exprimit: & ideo minus delectat figura, plus illicit gratia. Vnde placuit rerum arbitro abolere uetera, noua condere: ut ueritatem sequerentur, qui per angustias infidelitatis imagines non sequebantur.

Caput VI.

FVgens (ut supra diximus) de Galilææ partibus Iohannes, ad Hierosolymitanam urbem se contulit, & quasi quædam pestis, inficit animos complurium, q̄ ex diuersis regionibus principes flagitiorũ, eo quasi in sentinam confluxerant. Hoc enim illi urbi maioris causa excidij fuit, quia q̄ sceleribus suis deferebant perdit, ut eo conuenirent plerique ubi uel tutiores se fore crederent, uel insolentiores ad flagitia coaceruanda fidei deferre cõstituebantur. Recipiebantur itaq̄ passim, quasi pio templi amore defensum uenirent. Hæc prima labes malorum: Hinc oppressa est paucorum mansuetudo p̄ plurimorum insolentiã: hinc incitum in cædes, cum minus parceret alienus: hinc conspiratum ut legis solennia negligenter, sacerdotia à bonis ad improbos deriuarentur, q̄ hominibus non solum à pio cultu, sed ab ipsa legis cognitione peregrinis, q̄ sanctum esset ignorabatur. Vinciti sunt primo regali genere uiri, qui resistebant, quo cæteri metu cederent: deinde necati, & ut flagitium uelaretur, quos sine iudicio peremerant, missi in carcerem sicarijs, eosdẽ afflicto crimine proditoris interemptos, ementiebantur. Pertracti itaq̄ uniuersi metu, quod homines potentes atq̄ innoxij Antipas Lebias, & Phoras tam facile oppressi forent, q̄ nec iam audebant resistere. Hinc eo processum, ut ignobiles atq̄ indignos substituerent sacerdotum principes: ut quibus nulla emerendi honoris gratia suffragabatur, contra meritum suum adepti sacerdotia, ad omne nefas conferentium arbitrio subicerent: sed cum obuiarent sacerdotales uiri, & maxime Ananus ceteris senior, ne per gratiam

gratiam donaretur summi nominis prærogatiua, sortito creari principem sacerdotum expectant, in quo nihil gratiæ, sed diuino iudicio committi sortis euentus æstimaretur: & reuera prætendebant ueterem consuetudinem, qua substituendos in sacerdotij principatum mos erat ad sortem uocari: euidenter autem solutionem legis operabantur. Cum enim lex sacerdotalis successione uiros ad sortem legeret, illi ad speciem de sacerdotalibus tribubus, unum (Emachim nomine) præsentem statuunt, & sortem agi præcipiunt. Tunc Phanis quidam sorte exijt filius Samuelis incanus uir, cui non modo per principes sacerdotum ducta successio nulla suppeditaret, sed ne ulla quidem scientia muneris sacerdotalis, eo quod ruri uacaret: & ideo quod esset princeps sacerdotum, incognitum habebat. Denique attracto ex agris, & reluctanti quasi in icena alia persona imponitur, induitur quoque sacratum ueteri more amictum uestium. Docetur in tempore quidem facere oportere. Ita sortis euentu exposita est nequitia seditionum, ut ad imperitum & agrestem, tanti sacerdotij functio deduceretur. Sed illis ludibrio erat circūscriptio ueteris solennitatis, sacerdotibus dolori quod irrideri legem à perditis, flentes ingemiscebant. Ipsi tamen freti pietatis autoritate, & bonorum indignatione congregant sese, & super perturbatores irruunt. At illi cum causæ, & numero diffident, ad templum quasi in arcem confugiunt uelut castrum quoddam sibi constituerunt ad repellendam irruentis populi multitudinem: ac primo ante fores templi atque in ipso uestibulo siti, aduersum populum præliabantur: si quis uulneratus fuerat, interiora templi petebat, illic sanguinem suum fundens interno limini, & cruenta pauimentis sauciosiora detergens hucera, fibræque parentis uulneris, uestibus his, quas non liceret illis contingere fouebantur. Bellum erat intra urbem, bellum inter ciues, bellum ante templum: ne hoc quidem reueriti latrones, cum à populo instantius perurgerent, intra seipsum templum sese receperunt, & clausere illico fores: Quo obiectu reuocatus est Ananus, ne uideretur bellum templo inferre, & sacratas religione maiorum percurrere fores templi, reflexit impetum plebis, & sex milia uirorum in porticibus constituit, quæ muniti armis prætenderent, sollicitam adhibentes custodiam. Paulatim tamen molliuit animum ut paci consuleretur, eo studio maxime, ne templum sanguis ciuium contaminaret: suaderet quoque mittendam legationem, pacis sequestram, ut bellum intestinum deponeretur. Asciscit Iohannes ad exequendam legationem suspectæ fidei uir, & affectuæ potentis succensus cupiditate sacramentum petitur, non abnuuit, ne damnatum periurum pateretur, si negasset. Simulabat se plebi fauere, ut circūscriberet. Quid plura? Pergit, de pace pauca præmittit, plura subtexit ad belli incentiuum: dicens nomine pacis, bellum in uoluntate, latere insidias, Ananum Romanis urbem tradere, quod solennitas ueterum dissolueretur, legis abrogarentur præcepta, componens e diuerso omnia, atque inuidiam in principem sacerdotum referens eorum, quæ ipse meditaretur. Callide etiã quos sciebat illorum, quæ conclusi erant esse præfules & factionis principes incitabat, parare mortis formidine, asserens quod ipsis specialiter Ananus exitium compositisset: uenisse se, ut fraudem manifestaret. Mature subsidia quaerenda, priusquam ab eis poena reposceret. Quid plura? pacis medius bellum accendit. Eliguntur quæ Idumæos ad prælium rogant: genus mobile, inquietum, insolens, promptum ad discordias, rerum mutationibus lætum, periculi improuidum, præceptum ad prælium itaque sine mora flexi ueniunt, congregantur XX. milia uirorum, utpote nullis intenta terrarum cultibus, sed parata atrocitatis. Nec latere potuit Ananum aduentus Idumæorum. Denique portam claudi iubet, ne cum tumultu ingrederentur: sed si fieri posset ueritatem cognoscerent, bello renuntiarent. Caput VII.

Ascendentes itaque principes sacerdotum murum, Idumæos de turre alloquebantur: maximo esse miraculo sibi, quod tam cito irretiti mendacis, causas quas nondum cognouerant, armis persequerentur: cum oportuerit eos prius disceptatores esse negotiorum, quam bellorum præliatores: & præ cæteris merita cognoscere, quam arma sumere: & arma aduersum uiros sui generis, sui cultus, suæ solennitatis, nullis amplius irrogatum iniuriæ quam Idumæis, qui ad societatem flagitiorum tam grauium concitarentur. Quid enim aliud ab his nisi pericidium aduersum ciues, sacrilegium aduersum templum deposcerent? Non solere diuersa inter se studia, diuersosque mores conuenire. Similitudo enim morum, facit uoluntatum societatem, & cognata studia sibi necit. Nequissimos homines quæ atrocitatis sumptum exercet suum, arrogasse sibi ut Idumæos sibi socios accerficerent: tantum abhorrentes ab eorum proposito à quibus rogarentur, ut illi patrie suæ bellum intulerint, uos uero obsecrauerint, quasi alienam urbem defensum uenire. Nihil uobis commune innocens cum prædonibus: nihil commune sobrijs cum se inebriantibus: Utinamque uini esset illa ebrietas, & non furoris. Qui ubi se flagitijs ingurgitarunt, dissipando proprias successiones, diripiunt aliena, & male parata nequius dissipant, deterius effundunt. Nullus rapiendi finis, quia nullus obligandi modus. Vbi se uino infuderint, & impleuerint ebrietate, publi-

g in corum

Phanis agrestis in sacerdotem constituitur.

Vndique bellum reuocatur Ananus.

Asciscitur Iohannes suspectæ fidei uir. Alias bellum in uoluntate latere, insidias parauisse Ananum, Romanis urbem tradere.

Similitudo morum.

corum eructant crapulam negotiorum, ut nostro rursus sanguine inebrient, & sanctæ illudant religioni, quæ uobis semper uenerationi atq; reuerentiæ affuit. Fugite igitur coctus paricidales, & ausus sacrilegos destituite, deferite latronum conciliabula. Vocati estis ad consortium sceleris, uenitis ad remedium patriæ. Videmus ornatissimū populum, quem uenire decuit publico rogatum consilio, ut urbi Iudæorum præstantissimæ (quæ totius gentis metropolis habeatur) aduersum hostes auxilio foret. Sed & si nos desuimus petitioni dum pacem sperauimus, & fatigare uos propere uoluimus, q̄ excitatoribus belli pacem offerebamus: tamen uos quasi diuino arbitrio ueneritis consulite in medium, & exhibete partis utriusq; arbitros: Quærite unde coeperunt exordia tumultus, qui cecinerint quietæ urbi classicum, qui effuderint præstantissimos ciuium sanguinem, quibus autoribus pœna exacta de indemnatis sit: qui nobis ante Romanos exitio fuerint, aduersum illos bellū parabamus, & hos iam hostes patiebamur: quorum igitur cum Romanis suspecta gratia eorum, q̄ Romanos uindicant, an eorum q̄ Romanos repellunt? Grauiora hæc certe nobis, q̄ Romanorum prælia: ab illis enim pro libertate morimur, ab istis quasi p̄ scelere iugulamur. Simulantur innoxij criminum proditoris, & post mortem calumnia componitur: cum cognitio pœnam præuenire soleat, nō pœna cognitionem. Quid enim prodest defuncto absolui, cum iudicio iam nihil debeat? Suscepimus tamē etiam sortem huiusmodi, ut post necem de innocentia quæretur, & libenter apud uos quoq; causam agimus nostræ defunctorumq; integritatis, qui statis armati p̄ aduersarijs: ita nulla argumenta calumniantibus suppetunt, ut apud uos quoq; grauiorem causam habeant, q̄ tam cito credidistis: bonus enim iudex circumspectum se esse mēdacijs dolet, & eo est fallenti infestior q̄ appetitor. Quod temere se impulsus, ut falsis crederet, ulciscendū arbitratur. Igitur nobis integrum examen seruate, & colligite ueritatem, non ex cōtensione uerborum, sed ex serie negotiorū. Primo omnium, cur Romanis proderemus patriā, quos potuimus & nō lacescere, & forte oportuit fieri, ut non excitaremus uniuersarum uictores gentiū, sed hoc non est iam præsentium partiū deliberare. Superioris fuit temporis eligere, quid se queremur: nunc oportet p̄ libertate occumbere. Præstat enim pro patria mori. Cōmodius fuit ante bellum, pacem morti præferre: Sed quæ bellum in ceruicibus, multi iam ex fratribus capti, alij necati, alij dolor ex mortuis, gemitus ex reuinctis: eligenda magis libera mors, q̄ uita captiuitatis. Suppetit tamen morituris, falsi criminis abolere infamiam proditoris. Apud uos Idumæi causam agimus, prodantur conscij, deducantur in medium nuntiorū interpretes: Si tenent, uindices prodant: si non tenent, quid accusant, & uanis insimulant suspicionibus, quas ipsi sibi composuerint: non debent arguere, quod non possunt probare. Sed quia accusare nō audent, dissipare per uulgus desiderant: & ideo ad bellum profiliunt, ne in iudicium uocentur. In bello enim cōtensus furor est, in pace ueritatis examinatio. Adsumus en primis supplicijs, nos spōtanei offerimus, si tamē aliquis accusator p̄deat: aut si in populū inuidia torquetur, quærite diligentius quod consilij fuerit in coetu publico. Nonne ut bello instructa pararentur agmina, aut p̄ libertate unusquisq; patriam iuaret? Aduersum ipsos certe latrones quod deliberatum fuerat, nisi ut pax cōueniret? Exasperauerat publicam indignationē dolor singulorum, innocentū sanguis, mulierum gemitus, paternorum statutorū præuaricatio: increpuit gemitus uniuersorum, quia unusquisq; sibi similia pertimescebat. Ad indignissimos sacerdotia deferebant, peti ceperunt uocibus: illi lapidibus plebem exdere, telis necare, exarsit publicus dolor: illi in templū latronum sibi receptacula cōstituerunt. Itaq; pacis locus reuerendus etiā gentibus, & domicilium sanctitatis factū est prædonum conciliabulum, & quod ex omnibus terrarum partibus cōfluebatur, ad cultū festæ celebritatis, ibi nūc stabula quædā ferarum sunt, humano cruore madentia: licet nobis hæc quærare, uel armatis sine lege belli. Tamen fuit plerunq; inter arma iudiciū, iustitia deposuit belli instrumenta, cōpescuit turbas æquitatis sententia. Possitis hæc arma ad defensionē urbis conuertere, quæ sumpsistis ad euerisionem: Licet etiam introire sine armis, audire, & percontari omnia: si quod remissum aduersum hostem reperitis, proditionem putare. Quod si neq; uindices uos, neq; arbitros exhibere uultis, quid miramini, si portæ armatis non aperiuntur? Non istæ aduersum cognatos, sed aduersus arma clausæ sunt. Bellum deponite, & portæ patebunt. Caput VIII.

Hæc ubi sacerdotes locuti sunt, & maxime Iesus cæteris senior post Ananiam, tantum qui secundo loco fungebatur, indignantibus Idumæis quod non continuo urbe recepti forent: Simon unus de ducibus Idumæorū, minime (inquit) si ciues sequunt, & clauos tenent, q̄ nationi socij portas claudere, & non patiuntur cōsortes & principes suos ingredi nobis de muro loquuntur, & quasi aduersarios muris repellunt, quos amicos habebant? Quis dubitet, quod parent suscipere Romanos, & forte coronare portas quando illi ingre-

Eligenda
magis libera
mors q̄ uita
captiuitatis.

dientur: quæ maior iniuria: Patere nempe omnibus hominibus ista ciuitas solet, causa cultus & obseruantia: nobis solis intercluditur, quasi hostibus, soli abdicamur, soli repellimur. Simulant se nostrum petere iudicium, quos ne limine quidem dignos urbis putarunt. Lateant quæ aduersum illos gesserunt, nostræ iniuriæ testes & iudices sumus. Aduertimus quid clausi patiantur, quando nos arma iubemur deponere: & credibile esse potest, quod eorum expectetur sententia, quorum suspecta est fides. Festinemus itaque eripere clausos, quibus templum carcer est factum, ne seruentur usque ad aduentum exercitus Romani, & captiui tradantur Vespasiano. Auferamus à templo oblationem, custodes deterrimos remoueamus, qui neminem uel ad purgandam aluum egredi sinunt. Si quis introferre cibum clausis desiderat, prohibetur: si quis exire, ad mortem rapitur: crimen factum est cultus religionis.

Caput IX.

HAec audiens cecidit Iohannes, considerans auersa dei uoluntate frustra sese obniti: quando quidem domitorisq; hostilia streperent agmina, & gemina ex parte ciuitas oppugnaretur. Fremebant Idumæi quod excluderentur. Machinabant in templo siti, quomodo iungerentur Idumæis: hos angebat metus, ne Idumæi ante effectum abirent: illis extorquebat pudor propositum regrediendi. Et iam pene obrepserat diffidentia, cum subito nocte oritur procella intolerabilis, tempestas atra, fremunt uenti, cœlum inhorrescit, uis imbrium multa infunditur, terribiles choruscationes, tonitrua immania, terrarum mugitus, ut solui mundus æstimaret. Quis crederet plus nouasse istud intra urbem positus, quàm extra urbem degentibus: cum utiq; hi tectis muniti forent, illi obiecti ad imbres: sed amplius terruit iniuriæ metus, quàm ipsa iniuria. Deniq; illi quæ nulla habebant refugia tectorum, clypeos sese tegebant manentes in officio, nec dilabentes: isti circa domos suas, quisq; dispersi locum dederunt, ut ab his, quæ intra templum erant, portæ aperirentur: Anceps tamē & diuersa populi sententia: Alii deum summum indignantem Idumæis, tempestates mouisse arbitrabantur, quod aduersum principes suos armati uenerat: Ananus & profundiora seniorum ingenia, conieciabant Idumæos iniuria sui amplius excitari in sociorum perniciem. Deniq; sollicitior cæteris noctibus, Ananus illa nocte non fatigatione corporis, sed animi magis desperatione solutus, cecidit rebus aduersum se fluctuantibus, & militantibus in excidium suum mundi procellis: nec reuiscendas putauit custodias, quasi daret auctoritatem delabendi quo cuiq; esset sententia. Quam occasionem nacti quæ in templum refugerant, surgentes secuerunt uectes portarum. Cooperatus est illis fragor cœli, ut serarum sonus non audiretur, & tumultus egredientium. Deinde uenientes ad murum, portam quæ uicina erat Idumæorum cœtibus, reserauerunt. Vltimus illis dies uniuerso populo fuisset, si non ad templum, * quæ ad urbis signum dirigendum putassent. Sed quia metuentes sibi qui intra templum clausi tenebantur, ne cognito ingressu Idumæorum, in ipsos circumfusæ plebis impetus fieret, ut uindictam morituri exposcerent, rogauerunt ut ipsi primitus cladi eximerentur: tunc postea liberatis ipsis & coniunctis uiribus, in populum effunderentur. Deflexere ad eos qui legatos miserant oratum auxilia saluti, simul ut insperatæ merces irruptionis auxiliis eius, hoc munere potissimum rependeret. Quod ubi processit ex sententia, simul omnes à templo quasi quodam castro effusi, extenta acie quæcumq; repererant dormientes, alios perterritos, alios totis cædebant uis. Nihil proderant preces, nil lachrymæ, nil insignia honoris, nullorum meritorum gratia, omnes passim iugulabantur. Deniq; uidentes bestialem in persequentibus immanitatem, quod nulli parceretur, ipsi sese illaqueabant miserabiliore (ut mihi uidetur) exitu, quam si ab hoste perimerentur: quia uoluntaria mors immanitati ascribitur, informis laquei nodus etiam probro datur. Sed quis consilio locus, ubi tantus erat metus suppliciorum, cum metueret unusquisq; non mortem, sed cruciatus ante mortem, quibus mors remedio foret? Redundabat undiq; sanguis & maxime circa templum: quia ibi congregati erant qui clausos custodiebant. Reperta itaq; illo die cæcorum VIII. milia quingenti uiri. Inde conuersi ad urbem, sicut gregem quendam pecorum, ita homines quoscunq; obuios habuere, interimebant. Erat miserabile spectaculum intra urbem, omnibus ante reuerendam, bellum geri, perniciem iniustam pauperibus ac debilibus inferri. Sanè iuuenes ac ualidiores in carcere retrudebantur, quos factioni idoneos arbitrabantur: sed magna uirtute pleriq; omnia supplicia malebant subire, quàm ut perditis sociarentur. Nec modus erat ullus, nec pudor: ita furebat rabies immanitatis. Post ubi defuere uisi, processu temporis causas sibi simulare ceperunt perimendorum, quo ad iudicia reos ducerent, non ut requireretur iustitia, sed ut crudelitas excitaretur.

Caput X.

ERat in ciuitate Zacharias qui odisset improbos, nec se misceret flagitiosis, diues opum, quarum illi abundantiam, uel ad dissoluendam factionem suam efficacem opinabantur, uel ad prædam sibi huberem: hunc proditoris crimine accersendum putarunt. At ille ab

*Alias, prius
ad urbis sinu*

Zacharias.

huiusmodi integer conscientia, adesse sibi cœpit cum libertate, ut non solum dilueret obiecta, uerumetiam reos ipsos maximorum astrueret fugitorum, apud septuaginta uiros dicebatur negotium. Absoluunt omnes, quia nihil quod affine esset sceleri, proferebatur. Verum illi irruentes & ipsum præcipitant in profundum, & perturbant iudices, non solum cum iniuria, sed etiam cum periculo: ut eorum exemplo ceteri in reliquum cauerent, constantiam in iudicando aduersa eorum uoluntate assumere. Rursus tamen ne quis absolueretur, ipsi irarum suarum exequutores, quos libitum erat sine iudicio necabant. Cæsus Gorgon uir gratus & amabilis, Nigellus Pereites, q̄ inter propugnatores Iudææ ad tuendâ rei summam fuerat electus, bellator uir, ut etiam uulnerum cicatricibus uirtutis insignia præferret, rapitur ad mortem: & cum se extra urbem duci uideret, non iam pro uita, sed p̄ sepultura cœpit rogare. Ac ne huius quidem tam miserabilis petitionis, responsum accepit conueniens, misericordiæ, fingeantur calumniæ. Si q̄ se redimebat, innocens erat: qui non offerebat pecuniam, tanquam reus feriebatur.

Caput XI.

Dum hæc Hierosolymis aguntur, Vespasianus interea partes alias gentis Iudææ debellabat: Peruenit ad eum, quæ seditio esset Hierosolymis, quas domesticis præliis necesse sibi ipsi irrogauissent, quæ supplicia ciuium exacta à ciuibus, hortari pleriq̄ ut eo pergeret, ne quid triumpho Romano & suæ gloriæ deciperetur. At ille moderatus & prouidus uir, qui non id ex usu uulgi accommodum existimaret, sed quod altiore consilio rei summæ conducere arbitraretur, referre illa suadentibus cœpit: Non semper præliis iuari tempus, sed plerumq̄ etiam armis depositis laudem parari, & debitum patriæ solui. Quid interest quomodo uincatur hostis, nostro ne an suo ferro? nisi quod suo sine Romana inuidia prosternitur. Non enim possunt de nobis queri, cum se ipsi consauciauerint, simul quâ iusta nobis bella mouerint significant, quoniã nec ipsi sibi parcunt. Vindictam hanc de cælo uideri, ut furore insaniant qui Romanos lacefferint. Sed si quis derogari aliquid gloriæ nostræ asserit, cognoscat, præponderare sepe remedium cum silentio, quam prælium cum periculo. Denique noster Maximus cunctando magis fregit Annibalem, quam præliando. Etsi Scipiones subegerunt Africam, tamen communis beliorum cum multis uictoria: Maximo soli datum quod cunctando restituerit rempublicam. Plus itaq̄ est seruasse Romanum imperiũ, quam propagasse. Aequemus tamen merita uirtutũ. Non minora utiq̄ in ipso bello sapientiæ commenta sunt, q̄ insignia fortitudinis. Pereant ergo suis armis nihil laudis diminuitur, & plurimũ uictoriæ nostræ adiungitur. Nesciũt suos seruare, quibus n̄ parcimus. Quid, q̄ si imminere cœperimus, fortasse inter se respiscant, atq̄ in gratiam redeant? Quod nõ uereor, sed aduersus uestram sententiam profero: aut si permaneat seditio, uideantur ipsi sese expugnasse, nihil Romanum egisse exercitum, manus nostræ otiosæ fuisse, uictoriam non uirtute nostra, sed hostili internitione inter se paratam. Itaq̄ hoc prudentius consilium, ut absentibus nobis sequant in exitum sui, ne quis putet eos nostris magis q̄ suis exercitos factionibus. Tunc melius appropinquabimus, ubi uictor super fuerit, qui nostro accedat triumpho. Certe ueniant ad nos qui fugiant suos, inueniant apud nos salutem sibi, quos suorum pestis exagitauerit.

Vespasianus moderatus & prouidus uir.

Fabius Maximus cunctando uicit Annibalem.

Caput XII.

Nec se fellit opinio Vespasianum: nam qui poterant pretio se redimere, ut dimitterentur, ad Romanos confugiebant. Repleta erant dilabentium strata uiarum omnia, omnes semitæ, relaxabantur diuites, pauperes interficiebantur, quibus pecunia deerat ad redemptionem. Multi etiam extra urbem insidias & latrocinia pertimescebant, & maxime inopes, quibus comitatus deerat. Pari itaq̄ foris & domi proposito sibi periculo, utroq̄ pernicioso. Pleriq̄ tamen patriæ spe sepulchri, mors apud suos tolerabilior aestimabatur.

Caput XIII.

Vbi strage maxima populorum, metus in omnes sparsus, subditos factioni fecit uniuersos, nõ contentus cõmunẽ cum principibus exercere factionis Iohannes potentia, tyrannidẽ affectare occepit, & parẽ indignabat destruerẽ. Itaq̄ aliorum statuta, nihil nisi qd libitum foret, ratum habere: paulatim sibi asciscere stipatores, artibus sex dolo quos uellet & fraude circunuenire, obligare pecunia, terrere potentia, quibus artibus plurimos sibi associauerat. Rursus non deerant qui uel periculoso studio seruitium detrectarẽt, cum p̄ferim dnatione assueri tolerare seruitutẽ nequirẽt. Decernebãt itaq̄ in una urbe tria genera exitialium calamitatũ: tyrannides, bellum, seditio, quarũ unaquæq̄ non unã, sed plurimas urbes deleret. Ex tribus tñ leuius bellũ erat, & iustus hostis tyranno, aut factione tolerabilior uidebatur. Accessit his quartũ genus sicariorũ, qui occupatã tyrannicis motibus, aut seditiois tumultibus urbẽ uidentes, uicina omnia populabant, & asportabant oĩa. Mulieres & paruulos qui

Tria genera exitialium calamitatum. Genus sicariorum.

qui laborem itineris, uel sexus uel ætatis infirmitate perpeti non poterant, neci dabant. Septingenti itaque numero perempti, conuectatum in castella frumentum. Irruebant agris, urbibus, templis, prædas agebant, necandorum occasio non prætermittebatur: agminis specie latrocinium excitabant plures, quã usus habebat latrocinandi. Latrocinij sæuitia bellum acerbabant, sine uenia deditiois, aut susceptionis indulgentia.

Caput XIII.

Rogatur itaq; Vespasianus ut ad remedium ueniat, à quo excidiũ metuebatur. Contendit Gadaram, ubi opulenti plurimi, qui patrimonij sui causa, magis magisque latronum insidias & incursum pertimescebant: & ideo ad Vespasianum occulte miserant, ut ad se appropinquaret, quo ciuitas à latronibus erueretur. Affuit exercitus Romanus, quem uidentes Gadarense, confugiendi uotum habebant: sed qua uia inexitabile id sibi afforet, non reperiebant, ne in discedentes insurgeret factio, atq; uniuersos deleteret. Non præterit tamen legatione Gadarensum inuitatum Vespasianum, eiusque legationis conscium, utpote urbis primorem nomine Dolosum, quem capientes interemerunt, atq; ultri iniuriam, egressique urbem in abdita & munitiora sese contulerunt. Gadara Romanis tradita: cum ingenti plausu susceptus est Vespasianus. Is continuo ad persequendos qui refugerant, Placidum direxit: ipse reuertit in Cæsaream.

Caput XV.

Placidus præmissis quingentis equitibus, fugientes insecutus, coegit eos in uicum, qui proximus erat, concedere: in quod electorum pube iuuenum reperta, audaciam sumpsere ut insurgerent in Romanos. Quæ res illis cladi fuit. Nam cum cum suis equitibus, à uico exclusi, sine ullo cædebantur impedimento. Et dum alij cõferti sese reciperent, ante limina portarũ trucidabantur. Cæsorũ cadaueribus aggregata moles, adæquauerat murorũ altitudinẽ. Romani alios sagittis figebant, alios sauciabant diuersis missilibus: ad postremũ castellũ expugnauere, ibiq; omnes, nisi quibus elabedi facultas fuit, interfecit. Alij fugientes, ingentem famã Romanæ uirtutis suis sermonibus exaggerabãt, maiora sibi quã hominum uisa corpora, nullam resistendi cuiq; aduersum inuictos fiduciam. Vnde perterriti omnes fugere illico, nec solũ uicina & finitima, sed etiã Hiericho urbs, quæ ppter incolæ multitudinis agmina, spẽ cæterorũ fouebat, relinquebatur. Placidus rebus ex sententia fluentibus, eos quoq; per equites infectatus, alios cõfertos, alios palantes sternit usq; ad flumen Iordanem: maximũ quoq; numerũ ad ripam fluminis reperit impeditum transitu: tunc forte prædictus annis imbris auctus, aut resolutis niuibus intumuerat. At illi ubi Romanos adesse uiderũt, parant sese, & ad fluminis oram stipant. Necessitas intercluso fugæ subsidio, remedium in manus uertit, & impetu facto, multi supra pauciores equites arietant: illi arte nota & ueteri militiæ more, inter equitates dissecare hostium cuneum, dissoluere globos, fessos urgere, cedentes sequi cœpere: hinc alij ferro hostiũ, alij suo, quod conferti, in unum atq; in se relisi incurrerant, interficiebant. Alij in flumen ruebant, quod ipsa sui ruina, & alius alio impliciti demergebantur. Pleriq; etiã æstimantes quod possent prætergredi, sese fluuiio dabant. Quos paululum progressos sorbebat gurgitum uis, aut fluminis ictus abripiebat. Etsi quid natandi usu super aquas processerant, aut fluentis subter labentibus sese suspenderant, aut arborum ramis impediti, qui fluuiio deducebantur, aut ipsis caudicibus oppressi, animam ponebant in flumine. Sæpe etiã nandi indoctus, ubi natantem apprehendisset tenebat, ut ipse pariter euaderet, & astrictum brachijs defatigabat, donec uterque merus, alter alteri exitio foret. At si qui forte secundo amne decurrens euasurus æstimaretur, irruebatur sagittis, ac subito resupinus, cessantibus brachiorum remigijs, interibat. Fuere etiã qui natare nescij, dum expertem doloris mortem requirunt, edito riparum toro, in fluuium se excuterent uoluntarij: Alij arenoso ingressi littore,merso uestigio deprimebantur: pleriq; etiã saxorum teretium lubrico, aut uadosis offensi locis, instabili fluctuãtes gradu, fluentis sequentibus obruebantur. Cæsa ferro trêdecim milia: innumerabilis autem multitudo fluuiio cõsumpta: præda ingens de ouium gregibus, & camelorum atq; asinorum & bouum par- Casa ferro
xij. milia.
ta: quæ licet strages hoim maxima fuerit, tum uero maior æstimabatur, quia non solum regio omnis repleta erat cadaueribus humanis (cũ dispersi ac palantes quibuscunq; in locis comprehesi fuerãt, interimerent) uerum etiã ut Iordanis ipse defunctorum corporibus obstructus, cursus proprios dirigere nõ posset. Asphaltites quoq; lacus cruore & uisceribus defunctorum mutaret naturæ suæ speciẽ, in quem oia quæcunq; Iordanis attraxerat, inuehebantur. Deniq; nonaginta duo milia & Nonaginta
duo milia
ducenti Iude
orum una die
phis periere.
ducenti illa die Iudeorum perisse æstimati, à quingentis tantummodo equitibus, & tribus milibus exercitus pedestris. Progressus quoq; ad ulteriora Placidus, Abilam, & Iuliam, & Be-

phis quoq; imposuit milites, à quibus uniuersi qui in lacum memoratum confugerant, extinguerentur.

Caput XVI

Ioseph. li. bel. Iuda. V. c. iij. Begabri Capartophra legitur. Amathus ab aquis calidis

Vrbis descriptio.

mons ferreus

Mons Magnus. Asphaltitis & Tiberiadis discrimin.

Iesus Naue.

Eliseus propheta aquarum dedit re medium.

ITaq; & hæc omnia usq; ad Macheruntē recepta: Vespasianus tñ tempus prælij opperiebatur, quo metropolim totius Iudææ, exercitu Romano adoriretur: inter quæ occupatoribus sibi creditis, motus ex Gallicanis partibus insinuantur, quod à Nerone potentes quædam Romanæ militiæ uiri descuiissent. Quo cōperto, cupiens intestina bella ac summæ rei, totiusq; Romani imperij periculum, confecto in oriente bellorū tumultu, leuare: ut rerum secundarū nuntijs, motus omnes Italiæ uel cōprimeret, uel præueniret: ubi primum sæua hyems tēperata ueris principio, cum maiore parte exercitus de Cæsarea iter mouit. Excepit cum Antipatri nomine ciuitas appellata. Inde procedens exurebat uicos, necabat eos quos reperiabat alienostac maxime Idumæis uicina quæcunq; offenderat, depopulabatur: q; inquietū genus hominum potius bellis, q̄ otio uel quieti amicū foret. Duos quoq; Idumææ uicos * Lygarum & Capartorē, eorūq; incolas cōprehensens, maxima strage labefactauit. Siquidē supra x. milia uirorum peremit, mille captiuos abduxit, reliquū uulgus expulit, ut ibi constitueret manum suorum: quia montana locorū regionis eius atrocinijs infestabantur. Ipse cū exercitu Amathus appellari fertur. Therme ergo Græce dicitur, eo q; calidū fontē habeat intra muros. Deinde per Samariā iuxta Neapolim in Hiericho contendit, ubi occurrit ei Traianus multā manum agens, ex his qui ultra Iordanē siti Perææ regionis populi, in ditionē Romanā uicti reuenterant. Nuntio itaq; aduenientis Romani exercitus, pleriq; ex urbe Hiericho, q; eā intutā uiderent, in montana Hierosolymitanæ regionis sese contulerant. Residentiū turba omnis cōsumitur. Neq; em̄ difficile fuit urbē properato capi, quæ nec naturali sulca esset munimine, & à suis esset dilabētibus deserta ac destituta. Vrbs cōdita in cāpo, cui supeminet mons diffusior, & nudus gignētū. Nāq; scdm̄ septētrionalē plagā usq; ad Scythopolis urbis terrā extēdit, ex parte meridiana usq; ad regionē Sodomitanā, & Asphaltitis fines diffusius habetur. Aegrū autē & ieiunū solū, & ideo desertū ab incolis, q; sine ullo usu esset cultoribus naturali sterilitate. Aduersus huic mons supra Iordanē, cuius exordiū à Iuliade, & plaga septentrionali assurgit: ipse autē p̄tendit in meridianū usq; ad Sobaros, Arabiæ Petrææ cōterminos, ubi etiā mons est, ulu ueterū, ferreus nuncupatus. Inter hos duos montes campus iacet, quem propter magnitudinem, q; in multa spatia porrigat (ueteri usu) incolæ Magnū appellauerūt, cuius longitudo triginta & ducentorū stadiorū, latitudo centū uiginti. Exordiū à uico Gennabar, finis usq; ad Asphaltitē lacum. Iordanis eū mediū intersecat campū, non solū inoffensa, sed etiā adiuncta gratia uiridantibus ripis fluminis alluione, & succedentibus Asphaltite & Tiberiade unius fontis, & utroq; diuersæ qualitatis lacu. Nāq; alterius aque sapor salus, & sterilis usus, Tiberiadis autē dulcis atq; genialis. Sane in diebus estatis immodicus per spatia campī exēstuat uapor, unde & coalescente uitio nimie siccitatis, atq; humi arido corrupto, aer miserandas accolis conficit egritudines. Arida sunt em̄ oia præter oras fluminis. Deniq; in remotioribus egrescit & fructus arborū, siquidem & copia huberior, & fructus palmarum opimior est, qui supra ripas Iordanis fluminis gignitur, alius longe exilior.

Caput XVII.

Est etiam iuxta Hiericho urbem, fons abundans, atq; idem huberior ad potū, pinguior ad irrigandū, quē Iesus Naue natione Hebræus, manu ualidus primū genti eripuit Chanæorū. Is in principio corruptior habitus, ac sterilis ad gñandū, potantibus & usui parū salubris. Vnde rogatus ab incolis Eliseus propheta, idēq; Elię discipulus, & tanto successor nequaquā indignus magistro, ut hospitalitatis suę mercedem relinqueret, quos uisita uerat locis, & corruptelam aquarū leuaret, remediū dedit, sicut Regnorū uetus scriptura edocet, præcipiens uas fictile cum sale deferrī sibi, quod accipiens deiecit in fontē salis: & dixit: Sanauī aquas, & non erit in his moriens, neq; sterilis ab eis: & sanatę sunt aquę scdm̄ uerbū, inqt, Elisei prophete. Ex illa itaq; benedicti salis infusione tēperate aquę, referataq; ora fontis, sanctificati sunt aquarū meatus, ut dulciores potus uenarum scaturigo effunderet, & om̄is illa dulcesceret aquarum amaritudo, huberiores fructus terra daret. Generandę quoq; sobolis opima successio, largam posteritatis copiam subministraret, nec deficeret genialis aqua: cum diuina gratia pro iustorum fidelibus studijs, tanti prophete benedictionibus aspirauisset. Conuertit itaq; naturam aquarum ad preces prophete, cœlestis oraculi resultatio, continuoq; sterilitatē depulit, foecunditatem infudit. Cœpere illic crebescere generationes hominum, fructus terrarum, succusq; aquarum, ante ieiunus & amarus interne care solitus sara, tristiaque bibentium ora torquere, fertilitatem solo, potantibus suauitatem infundere, ut si breuiter culta contingat, plus pro

profit, quam ubi diutius irrigauerit. Est enim noua gratia, ut profectus redundantiore sit ubi usus minor, & ubi amplius quicquam usus fuerit, ibi minor fructus sit: eoque plus cæteris fontibus rigat, quia uel exiguum eius abundat ad hubertatem. Denique campus eum circumiacet septuaginta stadiorum in longitudinem, uiginti in latitudinem patens. In eo mirabilem hortorum gratiam cernas, uaria palmarum genera, tantamque dactylorum dulcedinem, ut mella defluere putes, haud cæteris inferiora. Sunt etiam illic præstantissimi apum foetus: nec mirum, ubi tam diuersis inhalantes floribus, paradisi suaves fundunt odores. Illic opobalsamum gignitur. Quod ideo cum adiectione significauimus, quia agricolæ cortice tenuis uirgulas incidunt, eas in quibus balsama gignantur, ut per illas cauernas paulatim distillans humor se colligat. Cauerna autem Græco nomine otha dicitur. Illic cypreum, illic myrobalanum nasci ferunt, & alia istiusmodi, quæ in alijs locis haudquaquam reperiuntur. Aqua ut cætera fontium, illic tamen præstantior æstate frigida, hyeme tepens. Aer mollior, ut summa hyeme lineis incolæ exuuijs utantur indumentorum.

Balsama quo modo gignantur.

Caput XVIII.

Nunc Asphaltitis lacus qualitatem spectemus. Melius est enim in locorum ueterum descriptionibus, uel cæterorum elementorum miraculo, quam in Iudeorum seditionibus styllum occupare. Siquidem ista flagitia mentem exasperant, illa demulcent animum dum recensentur, & ad ueteris historię reuocant cognitionem. Nobis autem quibus incultius ingenium est, cordi est, patrū ex Aegypto regredientium, usque in terram repromissionis repetere uestigia, ut si cui forte nostra in manus ueniant, non nostra legat, sed patrum relegat. Dulce est enim inter maiorum uersari habitacula, & ueterum dicta factaque recensere memoria, atque eorum inherere gratiæ. Sed iam siue naturam, siue qualitatem aquarum exprimamus, ne noster quoque in eo lacu proiciatur stylus, ex quo omnia quæcunque mergenda putaueris, uentia tamen resilire opinio est: & quamuis uehementer allisa statim excuti. Aqua ipsa amara & sterilis, nihil recipiens generum uiuentium: Denique neque pisces, neque assuetas aquis, & lætas mergendi usu patitur aues. Lucernam accensam ferunt aquis supernatare, sine ulla cõuersione extincto demergi lumine: & quamuis demersum arte quod uiuat, difficile in profundo hære. Denique Vespasianum ferunt præcepisse nandi ignaros, reuinctis manibus in profundum deiici, eosque omnes ilico supernatare, quasi spiritu quodam uenti leuatos, & ad superiora uingna repulso resilisse. Multa fabulosa de hoc lacu plerique æstimauerunt, quæ nobis inexpertis ueritatem rei promere nunquam consilium fuit. Mutare etiam ter in die colorem aquæ, & ad radios solis uarie refulgere, non placuit pro uero locare, cum sit ipse aquæ lacus obscurior cæteris aquis, & quasi adustæ præferens similitudinem. Certe si ad radium solis & ipsa resplendet, nihil nouum & quasi pro miraculo promendum: cum hoc commune sit aquis omnibus. Vagari super aquas bituminis glebas certum est atro liquore, quas scaphis appropinquantes colligunt, quibus id muneris est: hære sibi fertur bitumen, ut ferro haudquaquam uel alia præacuta metalli specie recidatur. Sanguini sane cedit mulierum, quo menstrua soluentes leuari feruntur: Cuius attractu uel urina (ut allegant quibus experiendi usus fuit) interrumpi proditur: utilis autem ad compagem nauium fertur, & corporibus hominum salubris admixta medicinalis. Longitudo lacus eius usque ad Zoaras Arabiæ dirigitur, stadijs quingentis octoginta: latitudo stadijs centum quinquaginta, usque ad uicina Sodomorum, qui quondam huberrimam regionem inhabitabant: abundantem fructibus, distinctam quoque urbibus splendidissimis. Nunc autem ea locorum deserta, atque exusta sunt incendio. Nam cum omnia illis deus suo contulisset munere, arua frugum feracia, & uineis cæterisque fructuosis arboribus rus confitum, ingrati, nec præ oculis habentes potentiam dei summi, quasi non omnia cerneret, omnia prospectaret flagitia, nihilque esset quod illum latere, aut præterire posset: ita intemperantiæ suæ probris miscere uniuersa, ac polluere cœpere, quibus diuinam traxere offensam, & pro scelerum pretio, de celo descendit ignis qui regionem illam exureret. Quinque itaque urbes incensæ, quarum umbra quædam & species in fauillis uidetur. Arserunt terræ, ardent aquæ, in quibus cœlestis ignis reliquæ recognoscuntur, atque adhuc manent. Spectes illic ad speciem poma uiridantia, formatos uuarum racemos, ut edendi generent spectantibus cupiditatem. Si carpas, fatiscunt ac resoluantur in cinerem, fumumque excitant, quasi adhuc ardeant. Hæc propter supplicia impiorum de Sodomitano territorio comperta, silentio obducere non oportuit. His enim decursis, remunerationem pijs fore dubitari non potest.

Asphaltitis qualitas.

Miranda hic narrantur de lacu Asphaltite.

Bituminis glee in aquis natantes.

Sodomorum species.

Quinque urbes ex diuina ultione incensæ.

Caput XIX.

Vespasianus itaque proxima quæque Hierosolymitanæ urbis castella, uel urbium munita, distributo exercitus Romani uel sociorum subsidio replebat, ut aduersa sibi omnia cognoscerent, quæ ante cõspiratura secum ad bellum cõtra Romanos gerenda arbitra

arbitrabantur. Nihilominus Lucio Annio Geresam destinato, insidijs urbem cepit: mille etiã iuuenes interfecit, quibus præuentis exempta est fuga. Captiui abducti plurimi, atq; uniuersa eorum patrimonia à militibus inuasa. Præcepto ducis possessiones quæ repertæ fuerant, exurebantur, rapinæ exercebantur licentia. Vastabãt Romani montana atq; cæpestria, quibus Hierosolymitana ciuitas circũfusa bello undiq; ardebat. Nec feriatu erant Hierosolymitani à suorum sensu periculorum, quibus oēs interclusi erant exitus, ne quis fuga periculo eximeretur. Intus malum in testinum, foris clausa omnia, neq; manēdi uoluntas, neq; fugiendi erat copia. Et si q; à Romanis ueniam transfugio sperauerant, à suis egredi prohibebantur. **Caput. XX.**

*Nero casus
xiiij. imperij
sui anno.*

Regressus erat Vespasianus in urbem Cæsaream, ut inde collectis omnibus uiribus adoreretur Hierosolymitanæ urbis obsidionem. Nuntiusq; aduenit casum Neronem tertio decimo exacto imperij sui anno, cum iam de anno sequenti octauū diem degeret. Dignus ea poena, q non solum fidem sacrilegio, pietatem paricidio, pudicitiam incesto uiolauerat, sed ipsam quoq; potestatem Romani imperij, cuius uel officia, uel negotia improbissimis libertorū cōmiserat. Cum enim ipse nulli fidem seruaret, omnes suspectos habebat: & ideo nequissimis se Nymphidio & Gemellino præcipue credendū putauit, quos uilis conditio obnoxios fecerat. Sed & ipsi exemplum crudelitatis eius aliquando exhorruere. Et quia charissimos sibi quosq; interemerat, cauendū in se rati, præuenire uoluerunt quod metuebant. Itaq; facta cum cæteris conspiratione, paricidā deserunt. Cui enim par citurus æstimabatur, qui matri non pepercisset? Desertus ergo ab omnibus suis, fugit ex urbe cum quatuor liberis suis. Et cum se urgeri imminentibus coniuratis, atq; agmine aduerso uideret, in suburbanū rus clanculo concessit: discissus & dilaceratus sentibus, dum formidat à quoq; uideri ne proderetur: deinde cum se circūseptū intelligeret, ne graues pœnæ exigenterentur, maganū sibi quiddam de ligno parauit, & manibus composuit suis, quo se necaret. Et ad libertos conuersus, qualis (inquit) artifex moritur? Itaq; acerbissimus paricida dignum meritis suis uitæ exitiū tulit, ut qui matrem ac suos occiderat, nec sibi parceret. Vere bonus necis suæ artifex, qui cōmentus est ut sic periret, ne uel mors suo scelere uacaret.

*Nero matri
non pepercit.*

*Magano pe
rit Nero.*

Caput XX.

*Galba Rom.
præest impio.*

Fama itaq; interfecti Neronis præuenerat more ingenij humani: cui satis est, ubi cupita acceperit, cætera nõ requirere, sed statim dissipare, atq; inexploratū in uulgus mittere quod delectauerit. Nec multo post tamen Galbam Romano imperio præesse innotuit. Vnde sententiã noui principis de bello ludæotū sciscitari, Vespasiano consiliū fuit, misitq; Titum filiū, & regem Agrippā. Titus de Achaia reuertit, cōperto qd etiã Galba septimo mense ac die assumptæ potestatis exutus insignibus, pœnas luisset in medio urbis sinu, id ē Romano foro, & Otho potiretur rebus secundis, ac successu imperiali. Agrippa Romam cōtēdit, ut apud nouū principē locaret gratiã. Tito pluris uisa est paternæ pietatis reuerentiã, q principalis potestatis, quod inconsulto patre si prætēderet, ne ipsi quidem principi placiturum putaret. Certe exercitus docuit, opportune eū redisse ad patrem, rebus nouis & incertū quægerēt. Deniq; etiam Vespasianus anxius de totius imperij Romani ac patriæ statu, bellū suspēdit, atq; imperiū tenuit suū, posthabitis quæ in ludæa gerebantur, præ totius summæ cura, & pia erga patriam sollicitudine.

*Otho rebus
potitur.*

Caput XXII.

Simon.

*Gerasenus ci
uis.*

*Iosephus lib.
quinto bel. lu
dai. c. septimo
hanc histori
am ad longū
prosequitur,
ubi uicium
quem Egesip.
Aiakis, ille A
im appellat.*

Sed ludæa non feriabatur, quæ grauius bellū inter suos q aduersum externos gerebat. Nam cū Iohannis factio esset intolerabilis, insurrexit præterea Simon, inferior qdem morū improbitate, sed forma corporis magis fretus ad omne audendū nefas & latrocinij assuefactus, ad usum & tentamentū flagitiorū. Ciuis erat Gerasenus robustus iuuenis, quē princeps sacerdotū Ananus perculerat propter nequitie cōmenta, pulsumq; eo quē inhabitabat loco, in alias regiones concedere coegit. At ille cui nullus inter quietos & modestos locus, cōtulit sese ad cōsortia latronū, ipsis quoq; in principio suspectus, ne eos factione circūueniret, facile postea morū se infudit societate. Populabatur cum his ea quæ essent finitima munitionibus, q illi ulteriora petere nõ psumebant, sed quasi in foueis latitantes insidiabantur prætermeantibus sine ullo excursu, quasi domestico latrocinio cōtenti. Id Simon animi immo dicus tolerare diu nequiuit, breuiq; multoq; quæsiuit manum, pollicens seruis libertatē, liberis præmia, perditis remunerationē. Ita confluentibus plurimis ad deprædandi licentiam, expugnare munitiones, occupare urbium populos ausus, terribilis omnibus erat, receptaculum sibi in uico, cui nomen Aiakis murus, parauit. Iamq; uiginti milibus armatorum stipatus incedebat, cum subito metuentes Hierosolymitani quotidianos eius processus, & aduersum se futuros ratifi diutius adoleuissent, succidendos putarunt, repente inoq; excursu armati Simonē adoriuntur. Nec ille incautus atq; imparatus insidijs patuit, sed excepit aduenientes, & plerosq; sudit, alios coegit

coegit in urbem sese recipere bello fugatos.

Caput XXIII.

I Dumais quoque congressus æqualis recessit, & quasi uictus, quia non uicerat angebatur. Rursus cum congregandum foret cōmodius arbitratus dolo experiri, reperit spontaneū fraudis ministrum. Namq; intellectu est, quid iste affectaret, Iacobus unus ex principibus Idumæorum, uaser & callidus ad huiusmodi negotia, uenit ad Simonem clanculo & obtulit patriæ suę prodicionem, ut fidem daret, quod uniuersos Idumæos circūueniret, postulataq; mercede futuræ societatis: quo potissimus & apud eum fidissimus foret, pollicetur. uniuersorū prodicionem conuiuio fœderata gratia, promissisq; in gentibus Simonis firmata inter utrunq; est pactio. Vbi ad suos reuertit Iacobus, iactare primo paucioribus cœpit, exploratum procelisse uires aduersariorum, uidisse ualidam manū, expertos belli uiros, multitudinem maximam, & bello insuperabilem. Inferre paulatim sermonem istiusmodi principibus. Postremo infundere per numeros ipsum Simonem admodum strenuū, qui regio more exercitum instituisset, & ordines seruaret, numeros distributos haberet, ductores idoneos præfecisset, consulere sibi Idumæos oportere, ut talem uirum amicum potius q̄ hostem experirentur. Certe si in cōgressu superiorem uiderent, cederent sine periculo, cauerent prælium. Vbi plurimorum inclinata in sententiam suam studia cognouit, edocto Simone ut in aciem prodiret, securus futuræ dispersionis Idumæorum: ille non distulit, hic uelut antesignanus cum suis, & quasi ad præliandum promptior: ubi ferentarijs tentatum prælium uidit, priusquam in manus ueniretur, conuerso equo fugæ dedit se: idem sui fecere. Ita conuertit, dispersitq; acies uniuersas, & uictoriam Simon sine certamine belli tradidit. Simon uero potitus tantæ gentis triumpho, insolentior in ceteros factus, Chebron uetustam urbem celebrem populis, opum diuitem, ante expectatum cepit, multamq; in ea prædam reperit, diripuit fructus huberrimos. Fertur enim antiquissima non solum Palestinæ urbium ciuitas, sed etiã omnium quæ sunt in Aegypto à uetustis condita: ut etiam Memphim, quæ antiquissima habetur, posteriorem pleriq; existiment. Fuere etiam qui habitasse in ea patrem Abraham dixerunt, posteaq; de Mesopotamia Syriæ profectus Aegyptum petijt, filiosq; eius illic sepulchrum habere pulcherrimo extructū marmore, & opere elegantissimo, septimo à ciuitate stadio. Terebinthus illic magna arbor à constitutione mundifuisse asseueratur. Nunc tamen utrum adhuc maneat incertum nobis est. Inde progrediens uastabat territoria, expugnabat urbes, cōgregabat populos, XL. milibus armatorum stipatus, exinanibat omnia, quocunq; uel quasi amicus & socius accesserat. Quis enim locus tantorum suppeteret alimentis? Solo pedum uestigio in modum pauimenti protrebantur uniuersa, in quibus tantus constiterat numerus præliatorum. Nec solum quicunq; erat fructus auferebat, quasi quibusdam exesus locustis, sed etiã in posterum protrita humus fructus negabat. Terrebat Iohannem quod Simonis augabatur potentia, & totius factionis socij quatiebantur. Volabant perditum, sed bello non audebant lacescere. Iterum in fidas parant, & obsidentes itinera, uxorem eius cum omni comitatu muliebri, & paucis uirorum persecutoribus rapiunt: iactabāt se quasi oēm comfecissent uictoriam, ac uelut ipsum Simonem captum tenerent, supplicaturum sibi arbitrabantur. At ille durus, immitis, qui nullius affectu cōmoueretur, nihil sanctum charū ue haberet, inflammatur quasi accepta iniuria potius q̄ erepta gratia, multoq; sæuior grauiorque grauibus excruciebat, quos reperiebat, tormentis. Plerisq; manus incidebat, quos ad hostē truncato corpore remittebat, ut eius annūtiarent crudelitatem, insinuantem minari quod muros subuerteret, urbem excideret, nisi sibi ocyus uxor propria restitueretur. Similiter manus & uiscera truncaturum omnibus, qui intra urbem degerent, nisi mature consuluisent. Ita perterriti facti, uxorem eius ad eum dirigunt: quo mitigatus furor eius, aliquantam requiescēt copiam clausis dedit, ut non urgeret obsidionem ciuilem.

Caput XXIII.

N Ec solum Galba interfecto, sed etiam Othone extincto Vitellij ducibus congregentibus, quem Gallicanus exercitus creauerat imperatorem. Et primo quidem certamine superior Otho uisus est: repetito post diem prælio, cum comperisset Otho Valenti & Cecinnæ Vitellij comitibus uictoriam cessisse, plurimos quoque suorum interfectos, Brixie positus, uoluntaria nece eripuit se ludibrio, duobus & tribus tantum mensibus rerum potitus. Victor itaq; Vitellius, cum eo qui utrinque superfuerat exercitu Romam contendit.

Caput XXV.

V Espasianus tunc temporis profectus ex urbe Cæsarea uastabat Iudæā, montana oia finitima & munitiones de bellabat. Interficiebat resistentes, precantibus impertiebat ueniā salutis. Fugebat aduersarios, constituēbat suos: Cerealis q̄q; dux Romani exercitus

Iacobus unus
ex principi-
bus Idumæo-
rum uaser &
callidus.

Chebrō urbs
uetustæ ce-
lebris. Mem-
phis.

Terebinthus
a constitutio-
ne mundi.

Vespa. deuce
stat Iudæam.
Cerealis dux
Ro. exerci.

h exercitus

exercitus cum equitatu percurrerebat omnia, extinguebat alios, alios subijciebat. Captiuorum cogebat agmina, omnia circa Hierosolymam exurebantur, ne ullum Iudæis esset per fugium. Sic interclusi ante obsidionem uniuersi Iudæis exitus. At illi non solum non consulebant sibi, sed etiam domestico inter se decernebant certamine: Iohānes interior tyrannus, Simon extramuranus hostis: qui recepta uxore, paulisper excurrens Idumæam depopulatus, ualidior redit, & Hierosolymitanæ muros urbis armis circūsonabat. Iohannes intus positus, suos ad bellum uirtus exercebat data criminum autoritate. Feruebāt studia rapinarum, probrorum cupiditates, luxuriæ effusiones, unguentorum odores, calamistris crispabant capillos, stibio oculos depingebant, muliebrem amictum induebant. Nec solū ornatus fœminarum, sed etiam muliebris molitia affectabatur, & illicitarum libidinū passionēs, uiri muliebria exercere, effeminare uocem, & fluxu corporis sexum dissoluere, pascere comam, uultum dealbare, pumicare genas, uellicare barbulam, & in hac dissolutione sæuitiam crudelitatis exercere intolerabilem. Deniq; fracto gressu incede bant, & subito momentanei bellatores reconditos sub conchyliatis chlamydis gladios occultantes, cum repente nudassent quæcunq; repperant, diloricabant. Qui Simonē euaserat, à Iohāne interficiebatur. Si se intra urbem recepisset, qui Iohānem fugerat, captus à Simone ante muros immolabatur. Erat dissentio grauis. Idumæi querebant tyrannidem Iohannis extinguere: inuidebant eius potentia, & oderant eius crudelitatem. Congrediuntur aduersum satellites tyrannidis, auertunt eos, insectantur eos usq; ad aulam regiam, quam condiderat genere proxima regis Adiabeni: irrunt exclusis propugnatoribus, templumq; occupant, diripientes spolia tyrannidis, qm̄ illic Iohannes opum suarum condiderat receptaculū. Grauis incesserat metus, ne per noctem Iduinæi de templo urbem ingressi, ferro plebem interimerēt, incendio urbem delerent. Quo metu territi, de consilij sententia dum unum tyrannum ferre nequeūt, alterum introducere. Et Iohānes fraude irreperat in tyrannidem. Hic Simon rogatus q̄si remedium salutis daret, dominatū inuexit ciuibus, urbi tyrānum. Missus est Matthias princeps sacerdotū, ut eius ingressum obsecraret. At ille superbe satis dominari abnuuit, & quasi grauares concessit ambitus, ut se in urbem cum omni sua uirtute infunderet. Aperuere portas manibus suis, ut perniciosiorem introducerent, cum infirmiozem execrarentur. Itaque Simon ex sententia ingressus, æque se hostem exhibebat uniuersis: ut & illos qui uocauerant, & illos aduersum quos eius auxilium postulatum fuerat, communi omnes odio persequeretur. Urgebat Iohannes fraudibus suis, fluctuabat ciuitas. Certamen erat inter Iohannem & Simonem, quis amplius suis noceret.

Caput XXVI.

Sub ea tempestate cōualuit rumor ciuiliū bellorum in exercitu Romano, de Galbæ & Othonis nece manifestatus, & imperio Vitellij, q̄ nequior superioribus q̄si sex rese distet. Conferre secū ueteris militiæ uiri cœpere, & indigne ferre, tantū usurpare prætorianas Romæ legiones, ut cum iam bellorū desueuissent experiri pericula, nomina ignorant gentium, quæ bellum mouerent. Ipsæ tñ statuerent bellis imperatorem: & in sua manu rerū Romanarum legendū arbitrum cōstituerūt: Deinde huiusmodi exemplo in Gallia positos milites aspirauisse, ut Vitellio imperiū darent, inconsulto senatu & populo Romano, se interea quasi mercenarios haberi, qui aliena arbitria sequerentur: primos ad periculum, ad honorem ultimos, tanto tempore bellū gerere, triumphis quotidie crescentibus, & ab inferioribus dominos accipere, & ne eos qdem utiles, sed uel ignauissimos quosq; uel uentri deditos & turpitudini: ppendum obuiam & remouendā iniuriam. Esse sibi uirum strenuū Vespasianum, quē legi decuerit ab omnibus imperatorem, maturum ad consulendum, ualidiorem iunioribus ad præliandum, properandū maturius ne prius ab alijs eligeretur: & his cum qbus in militia cōsenserit, triūphando esset despectui. Quādo opportunius tempus, quo digna merces laboribus eius rependeretur? Vitellianā uoraginem priuatorum dedecus (nō dicam imperatorum) nō diutius hoc toleraturum senatum, nō populum Romanum, ut opprobrium uinolentorum diutius in culmine maneat imperij, cuius res Romana ad sumptum nō suppetat. Quis em̄ ferat tyrannum regnare, cum habeat exercitu dignum Ro. imperij gubernatorem? Quæ uero gentes luxu se subijciant, & uirtus dedant, cum belli incentiuū sit ignauia imperatoris, & contra firmitudo pacis, in hoste uirtus, sobrietas in reipublicæ moderatore? Quis nō suspiciat in Vespasiano adhuc priuato, regni decus, & Ro. imperij autoritatē, cui tot milites nūeri præsto sunt, & ois Romani exercitus, ualidior manus? Quid expectamus? An ut nostris sultis uirtutibus, alijs debeat q̄ imperator est, & nos alijs cedamus q̄ in iure nostræ prætis est? Certe si honorare nolumus, nō derogemus. Nec faciamus hāc iniuriam, ut nostro iudicio repudiet q̄si indignus impio, q̄ dignus habet Vitellius, Postremo cū in Italia sint frater eius & filius Domitiani uerendū pro-

Vitijs exercituum enor-
mibus.

Matthias
princeps sa-
cerdotum.

Ignauia im-
peratoris est
incentiuum
belli.

perfecto est, ne quis suis ornamento esse iam dudum debuit & sit periculo: aut si illi, ut arbitramur, tyrannum urgere cœperint, huic fraudi sit, quod & frater & filius rebellauerint, & incipiamus reum spectare, quem uidere nolimus imperatorem. His secum milites uociferantes, adoriuntur Vespasianum, rogant ut Romani imperij suscipiat gubernaculum. Ille autem abnuere ac se indignum dicere, esse iam constitutum imperatorem, refugiendum civile bellum: Illi instare promptius, ille resistere perseverantius. Postremo reluctantem armati circumstant gladijs mortem minantes, qui aduerterent sibi crimen manere, & graue periculum si refugisset: ita cessit potius imprimantibus, quam recepit uoluntarius, quod ambire alij solent. Urgebant milites, suadebant duces: curam prius quam honorem induit, festinauit in Aegyptum, sciebat enim maximas uires illic esse Romanæ reipublicæ, unde alimonia ministraretur, subsidium sibi quaerendum, si uinceret, aut refragium Vitellio, si trahendum diutius bellum putaret. Esse etiam illic duos ordines militarium uirorum, quos sibi adiungere properauit, ut urbs maxima, & plurimis naturæ munimentis circumdata, in suo potius iure, quam in alieno maneret, ad utrumque belli euentum satis utilis. Ideoque de locorum situ, ac potissimum de ipsa urbe metropolitana, uel paucis dicendum rati.

Caput XXVII.

Vrbem Alexandrinam condidit Alexander, cui ob uirtutem inditum magni ducis cognomentum. Ea inter Aegyptum & mare quasi claustrum interiacet, ciuitas impetuosa ut fere plerique Aegypti, & ab externo difficilis accessu: cum sit in remotioribus Asiae partibus iacens. In Europa quae ipsa Aegypti aridis Libyæ conterminat, meridiana autem eius superiora, quae determinant ab Aethiopibus Sienem, & innauigabiles Nili fluminis cataractas. Ab oriente refundit mare rubrum, Clitro tenus, quod locus extremis ultimis terris, peruium ad Iudeos aperit iter nauigaturis. Septa igitur ex una parte feruentibus incendijs solis, Indico inde atque hinc Aegyptio mari, uno tantum muro septentrionali innititur terra, quod ducit in Syriam. Cætera interclusa undique, & naturæ subsidio uallata: diuiduum tamen septentrionalis plagæ eidem munimentum, & gemino quodam limine patens, quod uel peregrinæ ad eam per maria Aegyptum deuehantur copias, uel liberior ad terras usus diffundit. Terra iacet in infinitum modum. Nam inter Sienem & Pelusium longitudo uniuersa stadiorum duum milium, si fides assertis adest, & ab Plinthine, usque Pelusium stadiorum item trium milium sexcentorum: inasueti imbribus regio, nec tamen pluiarum indiga, cui Nili irrigua, spontaneos imbres ministrant. Vtrinque ei Nilus est, cœli hubertas, terræ fecunditas aura temperat, solum opimat, nautis & agricolis iuxta usui: hi nauigant, illi serunt: isti circumuehantur per sua rura nauigijs, illi excolunt sine aratro serentes. Viantes sine carpento, distinctam cernas fluentis, & quasi quibusdam excelsam incenibus nauigijs, totis domicilia terris uagantur quæ Nilo circumfluunt. Est enim nauigabilis usque ad urbem (ut appellant) Elephantinos: ulterius nauem procedere cataractas, quas diximus, non sinunt: non defectu gurgitis, sed torius fluminis precipitijs, & ob quandam aquarum ruinam. Portus urbis, ut plerique maritimorum locorum aditus, difficilis accessu, & longe difficilior cæteris, quasi ad formam corporis humani, in capite ipso & in statione capaxior, in faucibus angustior: quod meatum maris & nauium suscipit, quibus quædam spirandi subsidia portui subministrantur: ubi quæ angustias atque ora portus euaserit, tanquam reliqua corporis forma. Ita diffusio maris longe lateque distenditur. In dextera uero portus, insula est breuis, & in ea turris maxima, quam Pharum in commune Græci ac Latini ex ipsius rei usu appellauerunt, eo quod longe uideatur à nauigantibus, ut ad priusquam portum appropinquent, nocturno maxime tempore, terram finitimam sibi esse flammarum incendio cognoscant: ne decepti tenebris, in scopulos incidant, aut uestibuli limitem non quærant comprehendere. Sunt itaque illic ministri, per quos subiectis facibus, cæterisque lignorum struibus, adoleat ignis quasi terræ prænuntius, & index faucium portuentium, demonstrans ingrediendi angustias, undarum sinus, uestibuli anfractus, ne præstringatur tenuis carina caute, & in ipso ingressu offendat inter optos fluctibus scopulos. Itaque directum cursum paulatim inflecti oportet, ne cæcis illis saxis ibi incurrat nauis periculum, ubi speratur effugium periculorum: Angustior enim aditus portus: quia à dextra parte latere arcatur, à leua rupibus, quibus obstructum est finitimum latius portus. Circa insulam quoque instructæ ingentis magnitudinis moles deiiciunt, ne assiduo assurgentis impetu maris insula, cedat fundamenta insulæ, atque ui nimia soluantur. Vnde fit ut illidentibus sese in partem insulæ fluctibus, & recurrentibus in aduersum inter scrupeas rupes, molesque constructas, canalis ille medius semper sit inquietus, atque exasperato transitu periculosus fiat nauigijs ingressus: amplitudo portus stadiorum XXX. statio tuta, placiditas maxima quæ uis tepestatis: quia memorati oris angustijs, atque obiectu insulæ repellit à se undas maris, & fit intus tutissimus portus, compensatione quadam ingressus periculosi: quia per easdem portuentis oris

Vespasianus
inuitus susci-
pit gubernan-
culum quod am-
bire solent
alij.

De situ Ale-
xandriae.

Aegyptus in-
assucta im-
bribus regio

Portus deserti-
ptio.

Pharum tur-
ris maxima

angustias, totius portus defenditur sinus, & summouetur à tempestatibus, placidatur à frigidibus, per quos ingressus exasperantur: Nec immerito uel tutamen, uel magnitudo portus huiusmodi est, cum in eum, quæ ad usum totius orbis proficiant, conuectari necessarium sit. Nani & populi innumerabiles eorundem locorum, ad usum sui expetunt totius urbis commercia, & frugum regio ferax, cæterorumque terræ munerum uel negotiorum abundans, totum frumento alit atque instruit necessarijs mercibus orbem terrarum.

Caput XXVIII.

Compositis itaque erga se rebus in Alexandria Vespasianus, & studijs omnium qui rem militarem gerebant, circa suum imperium conspirantibus, securus absentia, reditura in Syriam maturat: conuento mandatis tamen Tiberio Alexandro, qui tunc Aegypto præsidebat, ut eius exercitus, qui tum in superioribus partibus erat, gratiam sibi sociaret, ipse quoque necessitatem imperij Romani, quibus posset adiuuare uiribus. Quæ sibi imposta forent, Tiberius per epistolam provincialibus & militibus insinuat, idque ab omnibus cum lætitia susceptum, fides promissa, effusus fauor. Vespasianum Cæsar suscipit: Inde Beritos, legationibus urbium cum summo gaudio confluentibus. Illic etiam Iosephus solui præceptus uinculis iussu imperatoris, adiuuit Titus ut frangerentur potius, quam soluerentur catenæ. Quod si frangerentur, ita esset quasi non fuisset ligatus. Placuit patri securim deferri, iussit frangi catenas, ut aduerterent Iudæi sibi quoque ueniam non negandam, si conuerterentur & pacem rogarent: simul quia non alieno eum arbitrio iam referuabat, cum ad se rerum omnium delata arbitria forent.

Caput XXIX.

Ventum Antiochiam, ibi tractu habito, unde oporteret ad Italiam transmittere: quæ tuta in Aegypto, uel Alexandria omnia considerauerat. Consultum celeritati. Dimittit itaque Mutianum cum parte multa equitum, & exercitus pedestris, ut præueniret in Italiam aduentum imperatoris. Is prolixæ nauigationis reuocatus formidine, per Cappadociam & Phrygiam iter direxit, Antonium quoque præcepit præfectum tertio ordini militari, qui erat in Mysia, in imparatam se Italiam effundere, priusquam Vitelliani selemouerent. Nam Vitellius quasi crapulatus, & somno demersus, conuiuij rem geri existimans non imperij, in tantis positus negotijs dormiebat. Denique uix tandem excitatus nuntio aduentus Antonij, dirigit Cecinnam cum exercitus parte, & periculi sui summam alieno arbitrio committit, fretus Cecinnæ uiribus quæ Othonis manum fuderat: ille circa urbem Cremonensium Antonio occurrit aduenienti: explorat omnia, cognoscit præualidam manum e diuerso affore, strenuam bellis, exercitatum triumphis: se contra nec uiribus æquis, nec numero pares posse decernere aduersum ualidiores: conuocatis centurionibus, suadet bello desistere, quod essent numero inferiores, & gloria imperatoris præponderaret, satis in bello ualere famam ducis rem summam gerentis: Vespasianum in Gallicanis partibus, & Britanniarum uictorijs emicuisse: Vespasianum orientalibus succinctum adores, magno uti sui nominis præiudicio. Vitellium autem nihil aliud nisi uino solutum, & inter conuiuia pridianas semper ructantem epulas, nihil aliud expectare, nisi ut cum hostis adueniret, ebrius pereat sine sensu doloris. Ex illo augeri militum animos tantæ gloria imperatoris, ex isto deijci per opprobria eius & turpitudines: consulendum ne prioris belli famam omitteret, licet uicerint Othonem Vitellio parem, aduersus eum nunc esse negotium, quod totum orbem triumphis suis cinxerit: præueniendam gratiam necessitatem, ut ciuem potius Vespasianum eligant, quam hostem experiantur. Misere esse bello civili uincere, quanto miserius uinci, ut uidearis hostis tuorum: Victori patria manet, uictor perit: aut si manet ad sceleris inuidiam manebit, ut uideamur ciuibus intulisse bellum per tyranno. Qui enim uincitur non iam ciuis, sed tyrannus est. Quid cõserimus noxias manus? Semel satis sit sceleri uicisse, ut pudeat cui uicerimus. Putauimus uel imperium sobrium fore, uel regum molibus expergefactum, somno perpetuo renūtiare. Quid expectamus diutius? Pericula nostra ingrata sunt omnibus cõmilitonibus, omnibus populis iudicia nostra reprehensa, & condēnata propter electi flagitia. Qualis sit considerare, quod etiam uictor repudiatus est. Cõsultandum certe prius de belli euentu, & sic præliandum. Si pericula præuenierint, frustra consules: ubi cõsiliu placuerit, recte incipies, quod solliciti ducis esset: explorata sibi omnia, patuisse Vespasiani exercitum esse ualidiorē, fidem suam per Vitellium iam dudum probatam, quando præsumpsit de belli euentu, uictoriā securam quam diffidit: in promptu esse quid sit futurum. Neque uero mortem suam sibi esse formidini, sed exercitus Romani periculum: & quod plus dolet, uiris partem iam dispendium laudis, ut uideantur uicti, qui solent uincere. Sibi certe cauendum ne iudicetur, & illud non fortitudinis, sed euentus fuisse quod uicerit bello superiore, & istud ignauit quod uictus postea sit.

Caput XXX.

His atq; huiusmodi sermonibus adduxit in sententiam suā milites, ut secum ad Antonium pergerent uoluntarij, atq; ei se traderent, sed ut se habet uulgi maxime militaris mobilitas, compuncti sunt pleriq; per noctem in cubilibus suis, deserti ut Vitellij poenitentia: ne si superior fieret, nullus sibi ueniam locus superesset, qui imperatorem proprium dereliquissent. Et surgentes primo cum obujs quibusq;, deinde cum omnibus conferre cœperunt, quō erratum emendarent. Euaginatiscq; gladijs, insiluerunt super Cecinnam, uolentes ultum ire iniuriam suæ prolationis. Sed interuenientibus centurionibus & chiliarchis, à nece quidem eius temperandū rati, uinctum tamen Vitellio dirigere parabant. Quo cognito, Antonius mouit eos quos se cum deduxerat, & armis sup defectores irruit. At illi uiso agmine partis aduersæ, parauerunt se ad prælium: sed paulisper ausi resistere, ubi se conuertere, ut Cremonā confugerent, cum equitibus Antonius occurrit, atq; omnes præuenit aditus: ne confugientes reciperentur, clausosq; ante urbem interfecit. Cæsa illic multitudo maxima, reliquos in ipsam urbem persecutus peremit. Direpta oia, plurimi negotiatores ex alijs locis aduenientes, plurimi incolæ prædæ causa necati dum sua uendicant. Extincta triginta milia, & ducenti uiri q; aderant de exercitu Vitellij. Primusq; (id enim Antonio cognomentum erat) quatuor milia quingentos de Myfiacis militibus amisit: quā desperatione salutis ulcisci se uolentes Vitelliani, ubi circumuentos se uidere, haud incruentam & ipsis Antonianis uictoriam cessere. Solutus uinculis Cecinna, dirigitur ad Vespasianum ab Antonio, ibique non solum salutis securitate, sed etiam præmiorum solutione consolatus est maculam prodicionis.

Caput XXXI.

Domitianus.

Cuius uictoriæ nuntio, elatus Sabinus, uolens & ipse commendationem sibi apud imperatorem parare, si præueniret aduenientem Antonium Vitellij uel exitio, uel expulsiōe: aut si resisteret Vitellius, superueniretq; Antonius, qui iam iamq; affuturus audiebatur, congregat sibi militarem manum, ex his ordinibus qui Romæ positi curabant munia uigiliarum, occupat nocte & Capitolium: plurimi ad eum nobilium per diem confluxere, inter quos etiam Domitianus Vespasiani germano editus, q; metuens ne in se, quasi in Vespasiani nepotem, Vitelliana ultio deriuaretur, inter duos positus Vitellios, propior em adoritur, minus sollicitus de remotiore (plus enim propiora terrent pericula) Indignatusque immittit Germanos in Capitolium, qui præferoces immanitate gentes, simul numero ualidiores, circumuenerūt rebellatricem Sabini cateruā: interfecti ppe omnes. Domitianus tamē cum plerisque nobilium, dum Germani ad superiora Capitolij nituntur, & à Sabino eiusque socijs loci pelluntur, suffragio fugiendi locum reperit, aut forte, quia & ipse malo publico referuabatur tyrannus futurus: Sabinum Vitellius excruciatum necat, diripiuntur omnia munera oblata Capitolio, templumque incenditur.

Caput XXXII.

Post diem Antonius adest, e diuerso occurritur, trino circa urbis mœnia congressu habito, fusi cæsiq; omnes Vitelliani: interea Vitellius epulabatur, ne amitteret morturus prandium, & redundantioribus (ut in extremis solet) mensæ sibi ultimæ dapibus refertiebatur. Obruebat se uini poculis frequentioribus, ut sensum amitteret futuri uel opprobrij, uel periculi: rapitur e conuiuio, trahitur per multitudinem, insultatur, morturo inferuntur iniuriæ, quas ebrius non sentiebat. In media perimitur urbe, uina simul & sanguinem fundens & eructans crapulam, qui si diutius uixisset, luxuriæ sumptibus, & pretio mensarum Romani imperij opes abligurisset. Deniq; octo mensibus & quinque diebus imperitauit. Et iam Roma edacitate eius defecerat. Numerata sunt alia cesorum supra quingenta milia.

Caput XXXIII.

Sequenti aut die Mutianus & Antonius cū exercitu pariter ingressi, uix finem necandi furentibus militibus imposuere, eo qd præsumptores constituendi imperij Vitellianos persequebatur, & explorabant priuatoꝝ domos, tanta perciti indignatione, ut cum de populo aliquos metu latentes inuestigassent, prius quasi Vitellianos ferirent, q̄ cognitio ueritatem manifestaret, ut sæpius uincientium furor interrogationem præueniret. Et quia absens erat Vespasianus, quasi ad interregni uicem Domitianum publicis Mutianus præfecit ne gotijs, ne quid eius deesset rebus secundis. Nondum tamen Domitiano se penitus infuderat libido flagitiorū, rudis erat adhuc uitijs, & tyro criminibus & potestatibus. Vespasianus hyeme retentus, atq; intercluso uentis mari, cum filio Alexandriam redijt: illic uictoriæ nuntio plebique Romanæ comperto in se fauore, profectionem maturandam constituit, ne quid absente se nouaretur: nec tamen incuratum Iudææ bellum reliquit, quod filio, quasi consorti suorum operum ac successori cōmittendum putauit: ut neq; Romanis ipse deesset, neq; Iudæis Vespasianus, quem filius repræsentaret. Executor igitur paterni electus triumphus, cum electa ma-

h ij nu di

Belli tu. li. v. ca. xiiij. apud Iosephum ca. dens.

EGESIPPI DE EXCIDIO HIEROSOLYMITANO,

nu dirigitur, Titus pedes egreditur: Nicopolim petit: Abest ea ciuitas ab Alexandria uiginti-
 quatuor stadijs: inde militibus classi nauium maiorum impositis, Nilo decurrit usq; ad urbem
 Thoni. Vnde progressus habitauit in ciuitate, cui nomen Thamna. Secunda mansio uiantribus
 ciuitas Heraclea, tertia Pelusium, duobus diebus statiuorum gratia Pelusij transactis, per deser-
 tum agens inter, peruenit usq; ad Casij Iouis templum: succedit ei Ostracine mansio, aqua lo-
 cus indigens, tamē diligentia incolæ sibi subsidium parauerant, ut instituerent ductus aquarum.
 Exceperunt etiam Rhinocoluri exercitum progredientem, non sine grata refectione. Occur-
 rit urbs Raphæa, quæ ciuitas Syriæ principium est, ex Aegypto commeantibus. Ventum est Ga-
 zam, ea erat quinta ciuitas aduenientibus. Inde in Ascalonem, deinde Iamnam, ex qua transi-
 tum in Ioppen, peruentum in Cæsaream: ubi necesse erat paulisper morari, congregare quoq;
 militum manum, quæ adhuc in hybernis agebat, & iam hyemis asperitas deficiebat.

EGESIPPI DE EXCIDIO HIEROSOLYMITANAE VRBIS,

HISTORIAE LIBER V.

Caput I.

Eleazarus
 tertius tyran-
 nus.

Nno primo delati imperij Vespasiano, bellis asperis Iudæa & seditionibus
 domesticis lacerabatur, nec per hyemem in diuicias malorum egerat, quan-
 do solent bellorum requiescere sæua: quintiam tertius ei tyrannus Elea-
 zarus accesserat, quasi emendaturus uitia superiorum, qui coniurantibus
 secum Iuda, & Zenonis Simone & Ezechia non ignobili iuuenē, quos
 plurimi alij comitabantur, & occupatis templi interioribus & circuitu
 omni, supra fores in uestibuli ipsius fronte, arma constituere. Iohannes
 tamen conspirantium numero præstabat, & factionis multitudine, sed loco inferior: quamuis
 nequaquam feriretur, sed repugnaret superioribus, grauabatur tamen quod supra uerticem
 haberet hostes. Simon uero, quem sibi tyrannum populus introduxerat superiora urbis tene-
 bat: inferiora quoq; populo ipsius replebantur. Trino prælio laborabat intra se ciuitas, nulla
 intermissio, nulla requies, nullæ induciæ, momentis omnibus dimicabatur. Multi ruebant, in-
 numeri iugulabantur, manabat sanguis, fœdabat uniuersa, ipsa replebat templi limina, passim
 ruebant cadauera: sagittis alij, alij missilibus feriebantur. Inter illos medius erat Iohannes infe-
 rior Eleazaro, superior Simone: quo superabatur ab Eleazaro, eo ipso superabat Simone: me-
 dius enim inter utrumq; cum locum tenebat, ut quo plus grauaretur ab altero, & ipse plus no-
 ceret alteri: instructior tamen cæteris subsidijs machinarum, & genere telorum bellum æqua-
 bant: ita tamen, ut præter eos qui bellum mouerent, pleriq; etiam sacerdotum interficerentur:
 atq; inter ipsas, quas mactauerant hostias, immolarentur: quamuis enim frequens super uni-
 uersos rueret telorum seges, & ubiq; feruerent prælia, tamen sacerdotes sacrificandi ministeri-
 um solenniter obibant, nec feriabantur commisso sibi munere, & q̄ in interioribus erant tem-
 pli, eo grauius perimebantur: quia tormento acta uehementiores ictus habebant. Pleriq; etiam
 qui de ultimo orbe precatum uenerant, sperantes remedia salutis, quo magis templo inhæserāt,
 eo maioribus periculis inuoluebantur. Cerneret externos cum ciuibus, sacerdotes simul & pro-
 fanos iacere, graues cum turpibus, luxuriosos cum abstinentibus, confusosq; omnium promif-
 cue sanguine, & quasi profluuiis decurrente, interiores ipsos stagnare secessus templi: in cir-
 cuitu omnia cruore tumescere, ut pleriq; dum inuicem propugnatores partium perunt, lubrico
 offensi, quassati furore, in sanguine demergerentur: nec sic tamen periculis terri abstinere
 prælio tyrannorum satellites: & quo maius periculum, eo amplius desqueiebat tempestas furo-
 ris. Si ijs grauius incuberat exitium, alij quasi ad uictoriam uehementius inuitabantur, ut tur-
 batos deferrent. Et Eleazaro quidem uel Simone cedendi potestas erat, ut quasi quibusdam uel
 horarum se repararet inducijs: Iohannes uero semper in procinctu momentis omnibus in cer-
 tamine: si superiores quieuerant, urgebant inferiores ex parte Simonis: si hos perturbauerant,
 Eleazarus infestabat: nec ipse tamen illos quietos esse patiebatur, ubi alios depulerat, in alios
 proficiebat: peruigil in certamine, & ipsa impiger crudelitate: ubi parcebant telis, ignes iacula-
 bantur, qui comprehensis tectorum fastigijs depascebantur domos, quæ reserata frugibus cæ-
 terisq; subsidijs alimentorum, ad belli tolerantiam prolixioris, pariter exurebantur: maioraq;
 pabula incendio dabantur: ruebant ambusta materiarum, deuoluebantur sublimium ædificio-
 rum culmina. Ita sanguine, incendio, ruina, fame, totius urbis nerui succidebantur. Nullus locus
 periculo uacabat, nullum consilio reperiebatur, nulla spes conuersionis, nulla fugiendi copia
 erat.

erat. Mœsta omnia, plena horroris, plena immanitatis, ubique luctus, ubiq; pauor, ubique clamor mulierum, eiulatus senum, morientium gemitus, uiuentium desperatio, ut miserabiles eos diceres qui remanserant: beatos qui obierant.

Caput II.

Quomodo decepta es ciuitas populis tuis, quibus quōdam uidebaris beata? Quomodo expugnata es tuis armis, atq; in te conuersæ manus tuæ sunt, quæ solebas sine armis uincere, & sine ullo prælio hostem ferire, cum pro te angeli dimicarent, & militarent tibi fluctus maris, terræ hiatus, cœli fragores? Exurge nunc Moses, & uide gentem tuam, & hæreditatē populi tibi crediti, perire manibus suis. Aspice populū illum dei, cui puium gradienti mare patebat, cui esurienti escas cœlū subministrabat, sine mari clausum, sine Pharaone oblessum, sine terræ sterilitate ieiunum. Exurge Aaron, q aliquando cum propter offensam dei omnipotentis mors plurimos populi depalceretur, steristi inter uiuentes ac mortuos, & mors stetit, atq; obiectu corporis tui hæsit lues, nec transire potuit ad cōtagionē uiuentiū. Suscitare & tu Iesu Naue, q muros inexpugnabiles Hiericho sacerdotibus tuba canentibus complanasti, & uide populum cui exteros subiecisti, nunc eundem subiectū opprimi. Suscitare Dauid, exasperantē spiritum cytharæ suauitate solitus excludere, & uide quemadmodū dominetur furor, atq; omnem suauitatem psalmorū tuorum ex perditorum sensibus absoluerit, & unusquisq; de principibus populum uniuersum ad mortem offerat, ut libertatem extorqueat p quo te ipsum morti offerebas. Suscitare Elisee, qui hostē intro duxisti in Samariam, & amicum fecisti: p te in castris Syriæ quadrigarum increpuit fragor, & uox equitū & uox uirtutis: fugit hostis, euasit obsidionem Iudæus. Vbi nūc ista merita, ubi nunc istę operationes sanctorum? Nec mirū si amiserunt prophetarum opera, q negauerunt prophetarū arbitrium: ideoq; in te Iudæa arma uertuntur tua: & orationes tuæ nihil tibi profunt, quia fides tua nihil operat: ideo aduersum te factus est populus tuus, quia in te conuersa est perfidia tua. Quod remedium queritur, ubi autor remedij non reconciliatur? Quid putabas futurum, cū tuis manibus saluatorem tuū crucifigeres? cum tuis manibus uitam tuam extingueres? cum tuis uocibus aduocatum tuum exterminares? tuis infestationibus auxiliatorem tuū interficeres? Nisi ut in te quoq; tuas iniheres manus: habes q petisti, eripuisti tibi præsulem pacis, petisti necari uitæ arbitrum, concedi tibi Barrabā, qui propter seditionem factam in ciuitate & homicidiū, missus fuerat in carcerem. Ideo salus abs te recessit, pax abiit, quies destitit, data est tibi seditio, datum excidium: agnosce tibi hodie Barrabam uiuere, Iesum mortuū. Ideo in te regnat seditio, pax sepulta est, ut crudelius à tuis pereas, q si ab alienis perires. Quid tantū tibi miserabilis ciuitas, Romanus suis armis, quātum populū tuus malorū inuexit? Ut cū Romanis pugnares tui fecerunt, pacē uolebāt Romani, tu bellū indixisti. Quid causę erat ut fortiores lacesseres? Durę sane q contra legē sacram tēplū gentilis intrauit: sed iā non eras dei templū, non eras dei ciuitas, nec esse poteras, qa eras mortuorū sepulchrū, & p̄sertim tuorum q̄s ipsa occideras, non q̄s ab hoste amiseras. Quō enim uitę esse domiciliū poteras, q̄ eras mortis habitaculū, diuersorū sceles, latronū spelegū: facuerunt in te Ananus & Iesus insepulti sacerdotum principes, & illi dudū sacerdotibus amicti stolis, q ueneratiōi etiā exteris fuerāt, deformi iacuerūt cadauere, escę uolatiliū, & deuoratio canū, mēbra laceri, tota dispersi urbe, ut deplorare ueteris sanctitatis species uideret, tantam sacri nominis cōtumeliā, & speciosi quondā muneris deformitatē: sed ipsa tibi huius indignitatis exordiū fecisti, quæ in medio sinu tuo occidebas prophetas, q̄ lapidabas sanctos domini. Ante templū iacuit Zacharias exanimis, iacuit inhumatus: hic ergo sanguis illū lauat. Quę causa aut mortis Anano, nisi q increpauit populū tuum, q non insurgeret p templi defensione, qa expositulabat libertatē proditā, uirtutē desertā, calcatas ueterū sacrorū reliquias, cōmaculata altaria: relinquendū assererat populū usu simulachrorū insensibiliū, & statuarū de marmore, nihil iam sentientem. Multa enim animalia referre solent, uel uindictę uicissitudinem, sentire iniuriam, incitari aculeo, declinare uerbera: q ergo nec excitatur, nec declinare nouit, qd noceat, similis est non sentientibus. Et reuera ubi est libertas illa tua, cuius studio quondam non Aegyptijs, non Palæstinis, non Assyrijs, postea non Medis cedendum æstimauisti? Vbi est illa Machabæorum fides, quæ quondam in paucis fudit Babylonios, Persas fugauit, Demetriū perculit: ad postremum in paruulis & mulieribus Antiochi arma, gladios, incendiaq; superauit: & pro obseruatione patriæ mori maluit, quam regis imperijs obtemperare? Vbi est illa deuotio patrum pulcherrima passionum omnium, qua se non pro liberis, non pro coniugibus magis, quam pro templo dei morti offerebant? Ante & uirga Aaron sacerdotalis floruit, recisa de syluestri radice: nunc & fides aret, & sepulta est pietas, & abiit omnis uirtutis æmulatio. Nec

Alloquitur
autor popu-
lum Iudaicū

Moses.

Aaron:

Iesus Naue.

Dauid.

Eliseus.

Barrabas.

Iesus.

Ananus.

Zacharias.

Quorūdam
animaliū na-
tura.Machabæo-
rum fides.

h iij mirum Fides aret,

pietas sepul-
ta est, et abijt
omnis uerita-
tis emulatio.

mirum, si populus q̄ a deo recessit, & improbum contradictionis spiritum sequitur, in seipsum diuisus est. Quomodo enim pacem suā tenere poterat, qui pacem dei repudiavit? Pax dei Christus est, qui fecit utraq; unum. Merito ergo ex uno populo plures aduersus se facti sunt, quia noluerunt sequi diuisa consociantem Iesum, sed secuti sunt coniuncta diuidentem furoris spiritū. Soluebas igitur Hierusalem mercedem pfidie tue, cum ipsa tuis manibus destrueres munimina tua, cum tuis mucronibus foderes uiscera tua: ita ut hostis misereres, & tu occideres: ut ille parceret, & tu scires. Videbas enim q̄ deus aduersum te pugnaret, & Romanorum partibus fungeretur, ut ipsa tibi inferres uoluntariam prodicionem. Et ideo spectatores malebant esse Romani q̄ percussores, ne feruentibus tuis inter se uisceribus, manum admouere contagionis magis quam fortitudinis æstimarentur. Ad hæc nefandæ cædis supplicia, accedebat impij immanitas crudelitatis, ut sepulturam omnibus qui uel in templo necati fuerant, uel circa urbis plateas negarent, nec humare cuiquam uacabat, dum bello inter se occuparentur, feriendique magis q̄ humani cura uniuersos tenebat. Ita quodam furore occiderat pietatis officia, crudelitate ministeria, nihilq; magis in tantis calamitatibus perierat, quam misericordia, quæ sola solet alleuare miseras, solare ærumnas. Nam & hi qui miserant suos, nõ audebant humare propter formidinem, cum grauis terror ingrueret, & a diuersæ factionis principibus: & hi qui necauerant alienos, cauebant ne quis illos præriperet ad sepulturam. Itaq; necesse erat omnes timere, ne quod alteri donare uellent, id sibi sumerent: uel quod peius est, quem paruauerant alijs usum sepulchri, eum ipsi non impetrarent. In templo igitur ipso pro unguentis bene olentibus, pro thymiatris bene spirantibus, pro diuersorum florum odoribus, grauis erat in sepulcorum cadauerum foetor, quos pluuia dissoluerat, quos flamma combusserat, quos sol calefecerat, omnes artus cæcorum ciuium diro odore foetebant: hinc resolutorum putredo uiscerum, inde exultorum nidor, sensus omnes atq; ora complebant uiuentium, ut ipsi non multo post grauiore morbo consumerentur, ac se superstites ingemiscerent, quo duriore pœna perirent: eoq; seruatos, ut uiderent cum patria simul solui etiam leges naturæ, negari ius uiuentibus pacem ciuibus, sepulturam defunctis, humana pariter atq; diuina maculari ac pollui permixta omnia, criminosa esse misericordiam, religionis loco haberi crudelitatem. Castrum in templo, bellum in limine, funus in altaribus: ea se spectare oculis, quæ prophetis denuntiantibus non credidissent futura. Nonne de ipsis dixerat Dauid? Polluerunt templum sanctum tuum, posuerunt morticina seruorum tuorum escam uolatilibus cœli: Effuderunt sanguinem eorum uelut aquam in circuitu Hierusalem, & non erat qui sepeliret: Simul enim tunc & gentes uenerunt in hereditatem dei quæ auferrent omnia, & templum pollutum est suoribus, & insepulta iacuerunt cadauera interfectorum, ad escam auium bestiarumq; uoracitatem: effusus sanguis ut stagnaret in templo, deesset qui sepeliret: quia a uiuentibus in mortuis, a mortuis in eos qui adhuc uiuerent furor transferbatur. Volebat aliquis defunctū humare, ipse extinguebatur: Et qui defunctum occiderat, in sepulcorem transferrebat iracundiam, ut illi sepulturam negaret, hunc extinguebat: rursus qui sepulcorem occiderat, maiorem crudelitatem circa defunctum exercebat, ut iam nihil debentem odio, non sentientem supplicia, spoliaret supremo nature debito. Quid illis aliud accidere poterat, q̄ diuina non recipiebant oracula? Irridebant prophetarum annuntiationes, fas omne calcabant: nõ credebant futura, quæ ut fierent ipsi accelerauerunt. Erat enim sermo uetus & frequens, tunc perituram urbem Hierosolymam, & sancta eius exurenda, cum seditio belli legem incesseret, & domesticæ manus templum dei contaminarent: sed ne hoc quidem intellexerunt. Quoties enim excisa domus dei, quoties seditio, quoties obsidio, quoties bellum? & nunquam illa urbs perijt, nisi quando uerum templum dei domesticis manibus crucifixerunt. Et q̄d illud templum? Audiant: Soluite templum hoc, & in triduo resuscitabo illud. Quid enim aliud nisi sacrilegium fuit, cum impias manus extenderent in autorem salutis, cum lapidarent, cum uerberarent, cum corripserent, cum occiderent? Tunc uere sancta eorum absumpsit ignis diuinus: nam & exusta a Babylonjs, reparata: postea (destructa a Pompeio) reseruata iterum: sed penitus exusta, ubi Iesus uenit & spiritus diuino calore soluta euauerunt. Oportuit huberiore quadam deploratione præire nos funus quodam paterne solennitatis, & uelut exequias quasdam prosequi, ac soluere iuxta maiorum instituta: sed ueniamus ad exordium obsidionis Hierusalem.

Leges natura
ue soluentur

Christi corpus
templum
uocatur,

Exordia ob-
sidionis Hie-
rusalem.

Caput III.

Reuertat in Iudæam Titus, & paucis diebus interpositis ut replerentur ordines militarium numerorum, de quibus lecta manus missa fuerat in Italiam, bellū adolcebat festinas comitari patrem, ne in pericula solū dimitteret, aduersus Vitelliana arma confisteret. Mouit itaq; inter magno decore exercitus, sollicitudo ubiq; & parato agmine suspe-

Stans infidias, quia uirtute se superiorem uidebat. Venit per Samariæ loca, suscepit eum Gofna, quæ ad Romanos iam dudum concesserat: uentum in Aulanam, unde aberat Hierosolyma stadijs XXX. nihil amplius. Inde assumptis equitibus numero sexcentis perrexit equitatum ante urbem: exploratum quoque loci situm, munimentorum qualitatem, murorum altitudinem, studia plebis quæ ferebatur latronum armis premi, & factionum stipamine circumueniri: ut in uita acquiesceret obsidioni, quo minus uoluntatē suam erga Romanos proderet, si libertas daretur. Speciose igitur cum paucis equitabat in aggere publico, qui ad muros urbis dirigebatur, nec quisquam est uisus progredi. Verum ubi ad obeundum murorum circuitum flexit equum in latus, cum cætera turba ducem sequeretur, erupere subito plerique de loco qui appellabatur contra Helenæ sepulchrum, & exilientes occupauerunt iter, ut intercluderent maiorum equitum partem, quæ Titum sequebatur: ipse cum paucis præterierat consulto insidiantium, ut destitutus à cæteris facilius opprimeretur: quia neque ad suos regredi facile erat, propter instantem hostium multitudinem: neque progredi ulterius fossa aut uallum sinebant, cæteraque locorum impedimenta quibus anceps periculum inferebatur.

Titus parat se obsidioni.

Locus contra Helenæ sepulchrum.

Caput III.

Videns itaque Titus in uirtute sua positum sibi remedium salutis, nec aliter nisi ferro iter aperiendum: iam enim alij reflexis equis discesserant, dum & ipsi imperatoris filium securum sperarent, conuertit equum, hortatusque clamore cæteros, ut sequerentur, & supra hostem irruit: impossibile hoc uidetur, quomodo potuerit eua- dere, nisi notum esset in bello plurimum audaciam posse, uel quæ uel sola sibi murus est. Deinde quæ alij pone sequentibus, uile uulgi sibi magis in periculo consulendum putabat, quæ hostem persequendum: at si qui manū extenderat, ut equum teneret, feriebatur. Denique duo tantum ex Titio cæcis interfecti, cum reliquis imperatoris filius ad suos reuertit: Neque sane dubitandum uidetur, quod intacto capite, nudus cætera: utpote qui in excursu processerat, non ad bellum paratus, nec galeam, nec lorica induerat, eo nihil exceperit uulneris, cum maxime in ipsum tela iacerentur, quæ ad excidium urbis illius uir tantus reseruaretur. Et profecto cor regis in manu dei. Itaque ne cresceret audacia Iudæis euentu fraudis & doli, profectus ad urbem cum exercitu post noctem redit, & de specula quadam, unde ciuitas prospectaretur, & templi magnitudo amplissima, demonstrat suis, cum qua urbe sibi bellum foret, impigros & cautiore esse oportere, quæ innumerabilis sibi populus expugnandus foret, & fraudi paratus. Ordinatur quæ muris ordines appropinquarent, & quæ adhuc festos nocturno itinere cognouerat, quasi succenturiatos eminus locat. Paulatim procedit. Ubi uentum ad montem Oliueti, uallis sub ipso media inter eum atque urbem interiacebat, cui nomen Cedron: ubi constitutum exercitum, de muris aspicientes (nam sex stadijs aberat) seditionis ad tempus stadia deposuere, & externis hostibus aduenientibus, domestico sedere sequestrata ciuilium bello certamina. Plerumque enim etiam acerba odia metus comprimunt. Denique cohortati sese inuicem factionum uiri, ut in unum conspirantibus studijs patriam defenderent, ne eorum discordia incruentam Romanis uictoriam daret, freti numero, hostem subito adoriendum putarunt, & impropria eruptione primos turbauerunt. Sed ubi se Romani ipso usu ueteri, & diuersorum generum prælijs exercitati, confirmare animis ordine suo nexi, cedere incurstantes ceperunt, scutis repellere, proturbare iactu telorum, haudquam tamen sine communi exitio. Et prope iam incubuerant Iudæi, & nutabat acies Romana, nisi cognitis rebus aduenisset Titus, & occurrens aduersarijs, confirmans suos reparasset prælium, & erexisset animos militum, increpans Romanas acies, confusæ multitudini non sine maximæ ignauie probro uictoriam cedere. Repulsusque Iudæis, quæ etiam in ualle diuisos insectabantur, ad suos se uictor recepit, securusque suffragij, quod loci superioris aduersum inferiores si tentarent congregari, subsidia dabat, ad aliam partem se Romanus exercitus conuertit. Discedente Cæsare infundant se de muris Iudæi, & ingenti agmine super hostem irruunt: ita ut innumeræ concursu multitudinis milites fugerent, ac sese ad montium conferrent superiora, nudato latere, etiam cæteri qui prælium mallent fugere. Interea Cæsar in medio populi situs, orantibus plerisque, ne se periculis daret, atque exercitu disperso summam periculi solus subiret: cum dominus esset orbis terrarum (non enim ut ante uice militis pugnaret, sed imperatoris, in cuius periculo pernicietas esset uniuersorum) non acquieuit, sed militum decus præponens salutem, apud quem gloriosa mors uitæ opprobrium præponderaret, aduersum pectus hostibus refert, terrisque quos aduersum ierat, in alios sese retorquet. Sola enim spes sui, & nimis notæ atque alacris fortitudinis gloria, perturbat hostem. Cedebant itaque quos accesserat, sed ex alijs partibus Iudæi magis magisque infundebantur: ac pene concluderant Titum, nisi quia plerisque militum uidentes in medio belli uersari Cæsarem, exclamauerunt cæteris significantes, imperatoris filium periculis non relinquendum. Sic uniuersos reuocauit pudor, atque armauit metus, ne deserti Cæsaris igno-

Circumcinctus Titus in magno uersatur discrimine.

Audacia in bello murus est.

Cor regis in manu dei.

Mons oliueti.

Cedron uallis.

Metus plerumque acerba comprimunt odia.

Titus militum decus salutem præponens.

Titus pene conclusus est.

ignominia inurerentur. Conuersiq; in Iudæos, nisi omni ac uirtute, inconditam multitudinem in ualle urgebāt, nec difficile fuit ascendentes relabi. Sic Titus fugientem numerum militarem, bis reuocauit à fuga, periculoque pariter exiit & opprobrio, uirtute pari usus, & ad postremum pudore. Quidam ignauiam declinat, uirtutem inuexit: primum ne Cæsar relinqueretur: post etiam ut hostis repelleretur.

Caput V.

Forensi prælio succedit internum.

Dolus Iohannis.

Post hæc ubi forense prælium paulisper quieuit, internum successit. Nanque paschalis interuentu celebritatis, subornatis plerisque Iohānes, quasi obseruationis gratia templum cum adirent, & tanquam socijs data ingrediendi copia, dolum patrauit. Ingressi enim specie ciuili, sed interius armati, reiectis exuuijs gladios attollunt loricato pectore, & præliari accincti munimine. Quo terrore perculsi, qui intra templum inermes celebrati uacabant exilierunt, templumque uacuum dereliquerunt. Eos illis secutis, & quos potuerunt comprehendere iugulantibus, alios ultra templi circuitum persequentibus, irumpendi Iohanni socijsque eius occasio data. Cæsi illic multi mortales, ita ut etiam qui non resisterant, afflictis causis aliquibus iugularentur: nec tranquillitas quietis proderat, nec silentium tacitis, nec ceden- tibus patientia. Comprehensisque interioribus templi, etiam Simonem inquietabat Iohannes in secundarium locum, Eleazaro cæterisque principibus factionis tertix sibi subrogatis.

Caput VI.

Titus tertio in hostem progreditur.

Tertio quoq; Titus progreditur in hostem, atq; exercitum producit. Adueniensq; offendit stipatam Iudæorum ante urbem multitudinem, specie uolentium se Romanis tradere, sed quasi reformidantium. Suspicius dolum, & maxime quoniam proxime conspiratos inter se, & pertinaces uiderat: non arbitratus credibile subito mutatos, admonuit milites fraudem cauendam, nec temere nisi secundum præceptum suum, conferto agmine muris appropinquandum: ne à tergo illi, qui urbem egressi fuerant, circumfererentur. Subito de ciuitate increpuit sonus, & quædam se ditio dementer resultauit, aliorum egressionem uoluntariam simulantium, aliorum etiam resistentium, quod illi aperiri sibi portas poscerent, hi clausas seruari iuberent: alij bellum, alij pacem optarent. Militū uulgus ad subueniendum his, qui subueniri sibi de muris postulauissent proripit sese, egrediuntur plerique præruptim sine ordine, sine ullo modo, tanquam occursuri aduenientibus, atq; auxilium laturo, ut propiore remedio pluribus erumpendi confidentia tribueretur, uel resistentibus metus, aut inter reluctantes erumpendi sibi copia. Quibus se à tergo circumfudere cœperunt qui foris stabant, urgere circumuentos: illi quasi ad murum cōfugere, nihil suspectantes ab his, qui pacem prætenderent. Inde quoque saxa & tela iniici, & subito ficta pax in prælium uersa est. Vnde conciti in hostes recurrunt, q; si circumuenire tentauerant progressus militum Romanorum, tamen metuebant & ipsi, ne ab omni exercitu circumuenirentur. Itaq; dum uniuersos cauentes hos plurimis licet uulneribus impressis, & ipsi maiore ex parte sauci, prope de manibus amiferent, quos iam captos putabant. Secuti tamen usque ad Helenæ sepulchrum, sicut moris est, insultantibus clypeis concrepabant, illudentes Romanis, quod eos iam secundo insidijs circumuenissent.

Caput VII.

Insultantibus clypeis concrepare. Oratio Titus ad suos.

Cæsar commotior regredientes misceri cæteris uetat, & contionem aduocat, dicens Magna cum sit uirtus Romana, præstans uniuersarum gentium populis: maxime tamen ea præcellit dispositionis ordine, & præceptorū obedientia: ea est enim disciplinæ militaris custodia: Nec miq; si Iudæi dolos intexant, fraudes struant, q; se iudicent impares fortitudine. Sed ut inferiorum est niti insidijs, sic fortiorum cauere ne uirtuti illudat dolus. Mirari itaq; se, quod illi in desperatione sibi congruant: Romanis non conueniat in meliorum processu: eoque fieri ut illis effectus fraudis in uado sit, nobis uirtutis conarus in ambiguo. Quod si ualidior esset fortitudo hostium q; fraus, superari minus flagitiosum. A paribus enim aut fortioribus uinci, opprobrio uacat. Cū uero nihil in nobis offendat, nisi sola pugnan- di immoderatio, & propria quædam manuum intemperantia, quid nequius potest esse quam præsentem Cæsare disciplinam repudiari militiæ? Multum arbitror ipsas ingemiscere militiæ leges, tantæ dissolutionis flagitio: multum imperatorem, cum hæc compererit, qui semper audiri se à milite suo, quam timeri ab hoste maluit. Obedientia enim militis effectum pro- perat, metus hostium differt uictoriam. Quid iudicaturum de filio patrem putatis, cuius tam uile imperium sit apud exercitum? Pronuntiatur enim de duce, cuius præceptum dissoluitur: nec dubium q; sæpius uindicatum sit in eos, qui contra imperium in hostem pugnauerint, quã in eos qui secundum imperium progressi, uirtuti cesserint. Nā legibus egredienti ordinem, præscripta

Obedientia militis effectum prope- rat.

scripta mors est. Quid igitur futurum, ubi non unus sed passim exercitus relinquit ordinem suum & statutum ducis negligit? Cognoscite uos milites esse Romani imperij, plebis, senatus, apud quos sine præcepti autoritate, & uicisse crimen est. Huiusmodi oratione perterritus non solum præpositos militum, sed etiam uniuersum exercitum. Nam cum ipsos principes ordinum acrius peteret, uidebatur in omnes uindicaturus. Circumfusi itaq; omnes rogabant, ut paucorum culpa, qui primi destiterant, uniuersis concederetur. Et si non fuit properus ad delicti gratiam Cæsar, fuit tamen exorabilis ad indulgentiam. Concessit cum summo pondere dicēs, donare se omnibus, satisque in uniuersos uindicatum inuentionis autoritate, eo quod animaduertio in singulos usque ad factum procedere debeat, in multitudinem uerbotenus: Illam usque ad poenam, istam usque ad correptionem. Sæpe enim bonis exercitibus præliarum lapsus, futuræ uirtutis causas dedisse.

Caput VIII.

Post hæc Titus in hostem iram cōuertit, & considerans inter tot præcipitia, tot prærupta periculosam obsidionem: cum repentinis eruptionibus præuenti, non haberent milites quo referrent gradū, unde se in hostem proriperent, ubi machinas constituerent, iubet repleri ante urbem præcipitia, quæ cum fierent, nec sic quidem ludæi exortes erant præsentium periculorum. Afflictabantur domestico prælio, cum Romani in replendis præcipitijs occuparentur, nec exigua manus partis utriusq; decem milia cum Simone erant, & quinquaginta eorum duces: Idumæi quoq; ad quinque milia Simonis partibus astipulabantur, quibus præerat Iacobus & Simon iunior. Iohannes autem in interioribus templi (ea fraude qua supra diximus) occupatis, sed milibus armatorum stipatus, bellum accendebat. Adiuncta sunt ei etiam duo milia, cum alijs quadringentis uiris: posteaquam coire cœpere, studijs concinentibus ad urbis defensionem, Eleazar & Simone Arim, quibus & ante utebantur, rectoribus. Quibus certantibus inter se, præda erat in medio populus eorum qui uicerant, & quasi præmium certaminis, huc atque illuc pro euentu uario transferebatur. Paulisper inter se conuenerant more induciarum, & ad primum Romanorum impetum expergefacti, in uete rem morbum febris inter næ agris uisceribus recidebant: ubi remissior erat exteriorum morborum accessio, foris erat plerumque bellum, intus seditio, eo iam grauior, quia & ipsa seditio bello alebatur, & bellum alebat. Duo de potentia certabāt, populus inter utrunque, non de seruitute anxius erat, sed ne ad dominum deteriorem perueniret.

Caput IX.

Vrbem Hierosolymam Chananaeorū quidam potens condidit, qui patrio sermone uocaretur rex iustus, q̄ primo Solymam nūcupauit: postea templum addidit, unde Hierosolyma dicta ciuitas est: Ea à principio suos incolas habuit de gente Chananaeorū. Dauid primus uir Hebræus Chananaeos expulit, constituit suos, q̄ in ea domum sibi regiam fecit. Voluit & templū deo condere, sed prohibitus oraculo, Solomonē heredem reliquit, qui templum, qd̄ ipse uoluerat, ædificaret. Solomon itaq; templum fundauit, reliqui quoq; reges, ad ornatum urbis addidere plurima. Inuidia ex magnificentia orta: inter omnia tamen opera, templum præcellerat amplissimo opere, & fulgenti marmore: in quo erat deambulatorium, peripetasma pretiosum & maximum, cocco & hyacintho byssoq; intextum purpura. Nō otiosa materia tantæ diuersitatis, sed cuius species, * materiam rerū latentium significaret, eo q̄ eius esset templum, q̄ celo & aeri, terræ & mari, quasi creator elementorū dominaretur, atq; omnia solus regeret & gubernaret. Cocco em̄, igneum cœlum figurat, hyacintho aer, bysso, terra, q̄ in ea nascitur: purpura mare, quæ conchylis maritimis inficit, ut duo ex colore duo ex generatione colligas. Deniq; princeps sacerdotū, hæc quatuor, indumento suo exprime re cōsueuerat, q̄ maxima celebritas erat festorū dierum, q̄ si totum mundum indueret, p̄ populo supplicaturus, in eius figurā q̄ uenturus erat princeps sacerdotū Iesus, q̄ tolleret peccatū mundi. Fœmora princeps sacerdotū linteo interius operimēto tegebat, eo q̄ præ cæteris in sacerdote fides mētis querit, & corporis castimonia, q̄ succingere debeat carnis intemperantiā. Duo erāt tabernacula sacra, unū interius, alterū exterius: in hoc semp̄ introibāt sacerdotes: in illud interius, q̄ secundū appellabatur, semel introibat t̄m̄ modo princeps sacerdotū, nō sine sanguine quē offerret p̄ se, & p̄ populi delicto. Hoc significante spiritu sancto, uenturus Iesum, q̄ uere solus intraret interiora diuinorū penetralia sacramentorū, & arcana substantiæ cœlestis, q̄ nosset omnia. Solus quoq; patri sanguine suo totū mundū reconciliaret, ut & cœlestiū & terrestriū miserere tur. Deniq; posteaquā uenit, pacificauit omnia p̄ sanguinē crucis suæ, q̄ uel in cœlo uel in terra sunt. Intus thymiateriū, intus mēsa, intus lucerna. Thymiateriū, qd̄ ita ad deū patrē sicut incensum dirigitur maximi sacerdotis oratio. Mēsa, q̄ in ea passio Christi fit, et mysteria sacramentorū unde & Dauid dicit: Parasti in cōspectu meo mēsam. Cuius uelut duodecim panes, duodecim

Iohannes ruy
sum bellū as
cendit.

Conditor ur
bis Hieroso
lymitane.

Dauid ora
culo prohibi
tus deo tem
plū condere.
Solomon tem
plū fundauit

Mysteria.

Rationes
templi ac ue
stium:

apo-

Rationes
quarundam
ceremoniarum.

Ezechie mor
tis dilatio.

apostoli sunt testes passionis eius, ac resurrectionis eius. Lucerna quæ super candelabrum ponitur, ante sub modo erat, id est, sub legis mensura, nunc est sub gratiæ plenitudine, heptamychos frequens lumen effundens, eo quod spiritus sanctus septem maximarum gratiarum uirtutibus dei templum illuminaret. Trinitatis igitur cognitio in interioribus erat templi, quæ dicebantur sancta sanctorum, ubi reposita quondam uirga Aaron floruit, quod sacer dotalis gratia in Christo amplius esset operatura post mortem, qua mundum redemit. Ante templum erant XIII. gradus, per quos Ezechiæ regis tempore umbra ascenderat, significans ei uitæ finem futurum: sed oraculo monitus orauit, & meruit mortis dilationem hoc indicio: quod isdem gradibus sol refunderetur, qui significaret tot numero annorum comiteum ei uitæ refusum.

Caput X.

Antonia castrum.

Nicanor.

Iohannes dux
Etor Idumæ-
orū cecidit.

Tres turres
subito corru-
unt.

Romani per
caua muri in-
grediuntur.

Cum igitur munita esset undique ciuitas plurimorum regum operibus, & maxime Herodis, qui castrum (cui nomen Antonia) ad summi operis magnificentiam communiuit, & amplissimo ornauit decore, circumibat Cæsar requirens, qua ex parte se posset facilius urbi infundere, inspectoq; per totum circuitum muri ambitu, æstima- uit in finitimo tumuli, quo sepultus iacebat princeps sacerdotum Iohānes adoriendam ob- sidionem. Cui diligentius exploranti, adhærens unus ex amicis Nicanor studiosus intendens mu- neri, sagitta percussus cadit. Propius quippe accesserat, dum putat aliquem profectum fore pa- cis futuræ, si sibi conferendi sermonis daretur copia, qui potens ac ualidus ad tentandos audi- entium animos æstimabatur. Commotus Cæsar, quod ei qui salutaria cōmoneret, improviso uulnere mortem irrogauissent, in prælium cogit agmina: bellumq; accenditur iactu telorum diuerso, missilibusq; maximis, admouentur arietes: quis feriuntur ualida murorum. Quo per- turbati omnes, qui ante de dominationis inter se studio certabant, in concordiam coeunt, da- taque impunitate superiorum, unum corpus sese fecere, & conspirati cogente periculo, urbem tuentur. Progressi quoq; tumulos, ignem super machinas iaculabatur, ut destruerent aggeres, exurerent uineas, arietes incenderent, ac pene omnia machinarum genera exusserant, nisi ele- cti pleriq; militum & sociorum maxime ex partibus Alexandriæ urbis strenue repugnauis- sent. Quibus tamen ualide resistentibus, addidit Cæsar adiumentum equitum potentiorum. Ipse quoq; acriter pugnans sternit XII. aduersi agminis propugnatores. Ita uis multitudinis reliquæ, exitium declinans in urbem reuertit, & ab incendio Romana opera defensa. Cecidit eo prælio Iohannes ductor Idumæorum, dum ante muros, cognito sibi Romano militi sermo- nem conserit, istus terga sagittæ uulnere, continuo labitur. Arabem ferunt peritissimum, de ia- culatoribus eius obitus autorem: grauique mœrore affectos Idumæos, quod uirum & manu promptum amiserant, & bonum consilio.

Caput XI.

Sequenti nocte accedit ut tres turres, quas Titus attolli iusserat supra aggerem, quo Iu- dæos uel ex æquo, uel ex superiore spiculis figeret, subito nulla ui hostiū ruerent. Quo sonitu, Romanorum exercitus omnis turbabatur, ea opinione, quod ab hoste destructos aggeres, succisas turres arbitrarentur, quæ ruentes ingentem late stragem dedissent: ac pene admissum erat facinus miserabile, ut uictores incertis per noctem hostibus fuga cederent, nisi quod tenebræ ruinaq; ipsa, excito puluere prospectum ademerant, ut quo fugerent in cer- tum haberent: Quærebat unusquisque de proximo quid accidisset, nec cognoscere ueri poterat fidem, quia similiter ab omnibus eiusmodi casus ignorabatur, donec Cæsar rebus perceptis, insinuare præciperet id, quod acciderat casus repentini, non ullius hostilis fuisse irruptionis. Sic sedatus pavor, expugnandæ urbis subsidium omne in uiribus locatum. Nam cum altissima mu- rorum essent, & pleraq; ferro aut ære operata, atq; ipsa altitudine hostes à iaculis defenderentur, Romani admouere arietem machinas, quorum ictu frequenti, muri ualida laxabantur: in- niti leuioribus spiculis cœpere & sagittis, ut propugnantes auerterent: impedimenta prohi- bentium detorquerent: Sic paulatim quatentibus murus cedebat: unde maiorem ipsum arie- tem exciforem urbium Iudæia pellauerunt. Soluta itaq; murorum parte, dereliquere Iudæi mu- ri ipsius propugnacula, securi quod duos alios muros interiores haberent, & concessere ad mu- rum secundum. Illis fugientibus, Romani ingredienti per caua muri, portas aperuerunt sic intro- missus omnis exercitus, pene diruit murum exteriorem, ne bellantibus esset impedimēto: aut si res aduersæ forent, claustrum refugientibus.

Caput XII.

Diuiserunt sibi loca Iohānes & Simon coniurati circa murū secundum, Iohānes cum suis in castro, cui nomen Antonia, præliabantur: ei propinqua erat proticus templi quæ uergebat ad partem septentrionis. Nam & ipse locus (in quo castrum postea Antonia)

Antonij uocabulo conditum) duas interiacens porticus septentrionalis, hoc est, Brios nuncupatur. Simon uero ad Iohannis sepulchrum uicem tuendę urbis susceperat: his pro salute, Romanis pro uictoria certamen erat. Quibus & si uirtus potentior ad congregiendum, locus tamen inferior ad obsidionem: cum eos de muro grauaret prælium, Temeritas Iudæis insolentior, fortitudo Romanis acrior erat: imminebant partibus duces, eoq; maior oriebatur cōtentio, dum quisq; suis ductoribus pericula sua gestit probare. Simon suos urgebat terrore & formidine: Romanos Titus pudore sui quam maxime conueniebat: quod morre grauius arbitrat, non exhibere pericula sua Cæsari: cum ipse toties pro exercitu periculis offerre se non dubitauisset. Armabat eos uincendi consuetudo, & cedendi ignorantia: præcipueq; præfens uniuscuiusque uirtutis arbiter Titus, à quo non remuneratio fortitudinis expectabatur, sed supra omnia fructus amplissimi erat præmij, illospectante quicquam strenue gessisse, quod ei non displiceret. Eo incentiuo Longinus equestris militiæ uir excitus, aduersas pro muris uidens Iudeorum cateruas, tanquā indignatus quod Romanos bello lacefferent, & ex æquo prodire audent, desiliuit equo, atq; in medios se iniecit hostes: Et unum more ipso parantē occurrere telo percussit, simulque eius uocem & animam rapit: Alteri ereptum de corpore prostrato telum infigit, & ad suos uictor sese recepit. De præminentibus loquimur: cæterum multi imitatores utraque ex parte, sed diuerso genere: Iudæis desperatio audaciam dabat, Romanis glorię cupiditas uirtutem addebat. Par tamen imparibus animis mortis contemptus: Iudæis solatium putabatur cum hoste commori, Titus festinabat conficere bellum, sed sine suorum dispendio, qui etiam ipsos hostes seruare si posset, quā perdere malebat. Nec aliud monebat militem, nisi consulto bellandum: eam solam esse ueram uirtutem, cui sit comes prouidentia: nam sine consilio fortitudinem temeritatem uideri, nec usquam magis cauendum quam in uictoria. Perire enim cum inferiore superiorem, uicti triumphus est. Consulendum itaque ne uideatur euentus uisuisse, quod uicerit: ignauię quod consortium periculi non euaserit. Iubet itaque arietem admoueri ad medium muri septentrionalis.

Locus Brios
nuncupatus.

Longinus equestris militie uir in medios se irruit hostes.

Virtuti prouidentia comites.

Caput XIII.

ERat ibi Castor callidus, & ad fraudem paratus, qui fugatis cæteris per iacula sagittariorum, cū alijs nouę fraudis focijs prætendebat. Is ubi appulsu arietis turrim euerit, murum labere, ac facile ruiturum, si tormenti ictus repeteretur, animaduertit, manus tendens rogabat Cæsarem uoce miserabili, ut periturę urbi iam parceret, nec supremo exitio labefactandam putaret. Cæsar æstimauit quod sedulo ueniam deprecaretur, manus daturus ut deditio procederet, iubet tormentum cessare, iaculatores temperare à prælio. Castori dat loquendi copiam. Ille descensum simulare, dein quasi suadere suis: alij uelle, alij reniti, subitoque uelut indignantes q; cogentur, supra loricam, se percutientes cedere. Miraculum ingens cum fraus lateret, sic tempus duxere: Inter quæ, unus e militibus Romanis iaculo sagittę narum Castoris percussit. Ille deplorare & conqueri apud Cæsarē, poscere ut iuberet aliquem sibi dextram dare, ita se perfugio usurum. Cæsar Iosepho mandat negotium: uerum ille qui caueret Iudæorum insidias, nihil syncerum in eo intelligere se respondit. Aeneas tamen propius murum successit, & ut aduenientem susciperet occurrit. Cui Castor uociferans ut sinum aperiret, aurum exciperet, saxum dimisit. Ille oculis uigilantibus lapidem præuidit, celeriq; corporis saltu, lapsum euasit: alium tamen prope affantem saxi inuoluit immanis ruina. Hoc Cæsar intuens, acrius incubuit ad murorum deiectionem, præcipiens maiore ui tormentum impelli. Contra ad exurendas machinas ignes iaciebantur. Sed ubi murus solutus est, Castor cum suis quasi in ignem se deiecit, dolo prætexens animi magnitudinem in contemptu mortis: cum dolo turpi uitæ effugia captaret.

Castor callidus.

Caput XIII.

VNus iam murus, hoc est tertius supererat, subuersis duobus: adhuc tamen Cæsar reseruabat patientiam, q; aduerterat iam sibi perire quicquid perisset. Dum parcat & prouocat ad deditioem, nō expectato agmine, cum paucis irruens supra murum secundū, congregata manu Iudæi in angustijs plurimos sauciauerunt: pleriq; etiam utrinq; mortui. Tunc Cæsar eminus sagittis figebat resistentes, inter confertos iacula nusquā e Iudebantur, nullus ictus sine uulnere. Sic remouere sese Iudæi cœpere: & Titus suos recepit. Et fames iam urbem grauiter inceserat, Iudæi tamen pro uictoribus, quia se intra secundū murum receperant, quasi expulsis Romanis gloriabant: sed neq; lapsa reparare, nec lapsura defendere poterant. Restiterunt tamen aliquantulum. Pugnatū triduo ad murum secundū. Quarto die uirtutē Romanam nō sustinentes, refugere intra tertium murum. Cæsar ab irruptione interim temperari iubet, subuerti tamē præcepit secundum murum. Et quia supererat maxima belli portio, statuit ut miles sibi conuheret alimenta, ne uictores inopia urgeret, afficeret indigentia.

Quatuor

Quatuor diebus sibi miles frumenta cōuexit: simulq; idoneum uisum est tempus, q; Iudæi sibi consulerent, conuerterent. Et populus quidem malebat, sed principes seditionis reputātes, quæ in plebem grauibus flagitijs ppetrauerunt: dum nullum ueniæ locū sperarent, perire cum omnibus leuius arbitrabantur, q̄ si soli autores perirent. Quinto itaq; die, quia nihil à Iudæis pacificum deferebatur, gemino agmine Cæsar incenia aggreditur: & duos aggeres attolli imperat, unum contra Antoniam, altere contra murum, qui erat contra Iohannis sepulchrū. Eo enim superioris urbis excidia petebat: Illo aut̄ altero, si castrum expugnauiſſet, etiam templo facile potiretur. Quod nisi in suā potestatem deduceret, etiam urbem tenere nō poterat sine periculo. Diuiserat Titus exercitum in duos ordines. Ediuerso quoq; distribuerant sibi Iohānes & Simon officia defensionis: Antoniam defendebat Iohānes. Simon cum armatis suis, & populo Idumæorum ad sepulchrum Iohānis speculabatur, atq; omnes obsidentium conatus de superior loco, quibus poterat generibus, eludebat. Et iam exercitiores erant, malis edocti occurrere machinis obsidionis, pluraq; genera sibi tormentorū & ipsi ascuerant, quibus Romanorum opera destruerent, cœpta impedirent. Quorū Cæsar aduertens præcipitem perniciam, ad miscere operibus sermonem uoluit, ne forte desperatione ueniæ peruicacius obniterent, ac spe promissorum posset desistere. Suadere itaq; cœpit, ne se captæ urbis excidijs inuoluerent, permitterentq; eam suæ potestati, quæ armis iam teneretur, & circūuallata obsidione premeretur ad excidiū supremum, cedentibus se ueniam daturū: si modo uel sibi uel patriæ consulerent, ne tota ciuitas dirueretur. Mandat quoq; Iosepho, ut ipse patrio sermone ciues alloqueret, ut forte contribules suos, uel ipse inflecteret, ut furori proprio renuntiarent. Qui licet effusa Iudæorum in se odia nouisset, tamē quantum à iactū sagittæ longius poterat, remotus à muris, ita uero ut posset audiri, profutura ciuibus noto sibi alloquio prosequabatur. Caput XV.

Hebræum ingenium.

FVerat Hebræi humani ingenij contendere pertinaciter, ante q̄ res ad supremum ueniret: dum putatis uos loco & notæ regionis subsidijs fore superiores, licet conuenerit Romanos bello insuperabiles, armis non prouocari, à quibus sæpe uicti sunt, qui uos uicerant: sed tamen habet hunc lapsus improvida mens hominum in rebus secundis, si-

Belli dubius euentus.

mul quia plerunq; belli dubius euentus: & ideo se unusquisq; forti committit uirtute inferior. Postremo de muris speratis: Non putatis etiam usq; ad templi progrediendū euerſionem. Parcite aris, parcite altaribus, parcite domicilio quondā cœlesti. Iam enim uos & deus ipse deseruit, quia uos pietatis cultū deseruistis. In medio templi bellū pertulimus, circūfusi ignes templum oberrant: sed non quales solebant, circūfistunt armati. Adhuc tamē puras à sacrilegio manus habentes, uolunt Romani parcere, nec sacros contaminare postes, nec ueteres abolere ritus, si uos sinatis: quid expectatur ulterius? duo muri euerſi, tertius super est, & ipse infirmior lapsus duobus. An præſidiū speratur diuinum, atq; auxilium de penetralibus? Sed qui nos defendebat ad hostem migravit: quoniam quæ nos colebamus, Romani uenerātur, nos offendimus. Quis aut̄ ignorat cū illis esse deum, q̄ sibi omnia subiecerūt: nisi quæ nimio æstu aut gclu inuia sunt.

Diuersis populis deus potentes dedit.

Et ideo extra Romanū imperium, qui eadē extra usum humanū. Diuersis populis deum potentes dedit: Primo Aegyptijs, post Iudæis, Assyrijs quoq; & Persis auxiliator em fuisse nullus negat: postea cōuersum ad Romanos, cū his pseuerare. Deniq; cessisse illis uniuersa regna, omnē terram in possessionē datam. Quis uobis cum uictoribus uniuersæ terræ, quibus secreta oceani & extrema Indiæ parent? Quid attexā Britannias interfuso mari toto orbe diuisas, & à Romanis in orbē terrarū redactas? Tremeit hos Scotia, quæ terris nihil debet: tremeit Saxonia inaccessa paludibus, & inuis septa regionibus. Quæ licet belli curā uideatur augere, & ipsa frequēter accessit Romanis triumphis captiua, ualidissimū genus hominum perhibetur, præ-

axones ualidissimum hominum genus.

stans cæteris: piraticis tamen myoparonibus non uiribus nititur, fugæ potius q̄ bello parata. Sed refertis, mori præſtare, q̄ libertatem amittere: Quādo uobis ista Iudæi successit sententiæ aut quando apud Hebræos utilis fit seruitus, libertati inutili non prælata? Iacob ipse patriarcha in Aegyptum deduxit Hebræos ne perirent fame. Descenderunt patriarchæ, simul duodecim filij eius præclara illa generis nostri exordia. Ibi Iudas ille nobilis Iudæorū prosapia, qui nomen populo dedit. Ibi Ioseph curru sublimis, & equis subijcere se in potestatem maluit, ut aleret suos, quam ad originis propriæ libertatem redire. Ibi Benjamin pia fraude germani retentus, consensit dolo: quia non erat crimen seruire potentioribus. Ibi hæreditas eorum cum uocaretur à Mose, tamen hæreere desiderabat. Sic patribus uestris etiam dura seruitus non displicebat, ut periculis anteferreretur. Seruistis ergo Aegyptijs, atque utinam semel. Sed non solum tunc seruistis, quando cœlestis escæ pluuijs alimoniam seruitutis extremæ præfer-

potentioribus seruire crimina non est.

batis: sed etiam postea uicti atque captiui descendistis in Aegyptum, cum Assyrios restitu-

gere-

geretis. Seruistis etiam Assyrijs p multa annorum curricula, & dulcis illa seruitus erat. Seruistis Macedonibus, Persis, Seleucensibus, Palæstinis, solos Romanos uobis graues putatis, quibus & illi seruiunt, quibus uos seruibatis? Vtrū igitur odiū his debetis an gratiā, qui uos dñis uestris pares fecerunt? ultionē uestri hanc nō contumeliam puro, quia uos de his uindicauerunt, quibus subiecti eratis. Seruitio premitur Assyrius, quæ Asiæ toti imperitabat. Arat Aegyptius Romanis, seruit de suo quod ille metat. Macedonia quæ usque ad Indos, deuicta Perfide, imperium diffuderat, agnoscit dominos quos ignorabat, & frustra se regibus suis Aeacidarum nomē imposuisse reminiscit. Certe non alias cessisse, nisi ad Romanorū triumphum, quibus & ipse Pyrrhus Achil leq sobolis, & profapiam & uocabulū præferēs, uictus armis: ita se promerendę pacis studio subiecit, ut ueniā rogaret. Nam de Palæstinis quid loquar, quos unius præfidis potestas coercet? Ingrati nunquid nō uestra nobilitas est cum Persis seruire? hoc est enim seruire uobiscum reges, regnumque maximum habere sociū subiectionis: sed quæro quando fueritis liberi, quæ nunc seruitutem recusatis? Quando ergo liberi fuistis? uel cum alijs dominaremini, quæ sub rege eratis? Habebatis regem deum, repudiastis regnū ipsius, sub quo solo eratis liberi, uoluistis seruire hominibus. Cur patrū reuellitis testamenta? hæreditas & in patres cōtumax. Elegistis regem cui nomen Saul. Occiso illo, Palæstinus uobis populus imperitauit: successit post tempora Dauid in totius populi regnum, mitior quidem dño, sed dominus tamen, priusque quæ quiesceret Dauid, genti tñ & ipse regem imposuit. A Solomone rursus scissum in duo regnum, & diuisa per longā seriem dominationis hæreditas. Ut transiliam captiuitates, Cyrus plerosque terris suis ludæos, & sacris suis reddidit. Sed patres uestri cum Persarū prælijs grauibus attererent, quamuis nobiles Machabæorum triumphis elegerunt sibi Romanam societate. Tenet scriptura diuina multarum pacta legationum. Facti estis Romanorū amici, qui Persarum serui fuistis. Sed rursus maluistis regem habere, quæ sacerdotum principem, cui populus obtēperaret, cum scintilla uestrorum regū, esset intolerabilis: defuncto Herode, pulso Archelao, sub Cæsare esse Romano postulauistis. Tradidistis uos Cæsari, cui seruistis omnes ad mutandum in melius seruitium. In cōmuni enim conditione uniuersorū seruire, quædam libertas est: quoniā dignitate dominantium honestantur obsequia seruorum: Quam Romanis seruitutem nō exigant autores libertatis, quia non solum immitē regem necarunt, sed etiam superbum non passi sunt, & ideo Augustum apud eos nomen est imperij, quod augeat suos, non quæ alienos opprimat. Sed esto, sit utile uobis non obedire imperio Romano, uideamus si liberū, si non exitiale, Urgent Romanæ acies, urgent patriæ ruinæ, urget templi excidium: non quod utile sit, sed quod possibile perpendite. Non enim uotoꝝ species, sed possibilitatis ratio pensanda. Lex nempe naturæ eadem omnibus, hominibus, uolatilibus, feris, bestijs infusa, ut unusquisque cedat potentiori: taurus, leoni: ceruus, urso: leo, pardo: caprea, lupo: aquilæ, accipiter: accipitri, columba: ipsi tauro, iuueni inferiores: arietibus, ouium greges: hirco, caper: ne diuersi generis esse uideatur aliqua distantia, uos potentioribus. Romani tamen neminem expellunt, uos expulistis: imo illi augent, ne quis etiam uictus de terris suis exeat. Antiocho partem regni seruauerunt. Et nunc Cæsar quid aliud laborat, nisi ut terra uestra nō deseratur, regio uestra non euacuetur, ciuitas non eueratur, templum nō concremetur? Non omnibus uictoria datur. Paucis præesse natura dedit, pluribus obtemperare, Tauri armentis eminent, arietes gregibus. Penes paucos eminentia, penes plurimos mansuetudo: Et uos induite mansuetudinem, suscipite subiectionem, quæ etiam feræ induunt. Hæc cum diceret Iosephus, conuicirbantur de muro. Maledicebant utilia sua denti. Plerique etiam iaculabantur sagittas, si possent eum morte affligere. At ille, qui oratione non flectebat indomitos, scripturarum quoque testimonijs conueniendos arbitrabatur: maxime quia dicebant deum templi sui præsidio non defuturum,

Imperij nomē Augusti

Lex natura omnibus eadem infusa.

Paucis præesse natura dedit, pluribus obtemperare.

Caput XVI.

Temerarij, nunc cine demū uobis diuinum auxiliū affuturū speratis, quādo permiscuistis omnia bello, altaria uiolastis, diruistis totius urbis munimenta? Temerarij inquit, & uestrorum immemors auxiliorum, scuta & gladios parastis, & hoc aduersum Romanos. Non talibus armis uincere solebatis. Quando enim in hasta & gladio fuit Hebræorū uictoria? Recordamini unde orti, & à quibus sitis profecti, quomodo patres uestri hostes suos uicerint. Temerarij, quem uobis adiutorē eripuistis, dum aliena subsidia deprecistis? Non in multitudine populi, sed in timore dei pater Abraham penetrauit Aegyptū, & cum abductæ cōiugis captiuam uideret pudicitiam, bello tamen abstinuit, assumpsit præ oratiōis arma, defensorem adhibuit, quæ dormiente eo uinceret, & expugnato hoste intaminatam sibi coniugē representaret. Redit Sara sine armis, referens uiro triumphalē uictoriam. Dormiebat Abraham, & torquebatur Pharaon, Metuebat Sara, & Pharaon crimē negabat, Eijciebat alienam, & damna

Non in multitudine populi uictoria

to crimine honorabat castimoniam, quæ spoliare desiderauerat. Additur aurum, & argentum ad Saræ pudorem, ut condemnaret uoluntatem facinoris expertem. Rogabat patrem Abraham, ut pro sua ad dominum familia deprecaretur. Erat enim infœcunda domus eius. Remeat Sara ditior saluo pudore, reuertit Abraham sanctior, quæ conjugalis pudicitia remunerationem sterilitatis remedio compensauisset. Quid de filio eius Isaac loquar? Is quoque patrio fretus munimine, aduersus finitimi potentis insolentiam, non armatas produxit acies: & certe habebat CCCXVIII. uernaculorum ualidam manum, quæ reges quinque bello superauerat, spolijs exue- rat, captiuum Loth Abrahæ patruo restituerat: Non gladium uagina exiit, sed solam aduer- sum inuidentes patientiam induit, simplicitatem retulit. Venerunt rogantes, qui exterminan- dum denuntiarent, poposcerant amicitiam qui finitimum non ferebant. Contremisco tanta pa- trum recensere mirabilia: Iacob sanctus, Esau fratre paricidium minitante patriam reliquit, paren- tes deseruit, solius secum orationis uaticum, meritoque in peregrinis locis cum fratris metueret infidias, & hominum comitatu atque auxilio egeret, inuenit angelorum consilium perductus (ut ait) ad castra dei, colluctatus est domino: & sicut dicit scriptura: præualuit deo quæ imparem se ho- minibus arbitratur. Quid aliud Moses aduersum regem Aegyptiorum exercitumque, & draco- nes eius nisi solam uirgam leuauit: potens uirga quæ cælum tenebris obduxerit, terram imbi- bus inundauerit siccauerit mare fluctibus: cinxerant Hebræos Aegyptij, orabat Moses & non dimicabat. Diuisum est mare & populus intrauit, sequebatur Pharaon. Moses inter fluctus po- situs orabat, demersus est cum suis Pharaon, cantabat Moses. Quis hæc & talia considerans non admiretur, & non intelligat in oratione nobis meliora esse arma quæ in uirtute: illa enim sibi di- uinum auxilium adhibet, hæc corporis. Didicit hæc arma quæ non carnalia sunt, sed fortia deo. Mosi discipulus, atque idem successor Iesus Naue, qui imitator & suppar magistri Iordanis aquas conuertit retrorsum: idemque cum inexpugnabiles Hiericho urbis muros uideret, sacerdotes tuba canere iussit, iubilare populum, quo facto repente cecidere muri, atque exusta ciuitas est, & omnes necati sunt, nisi quos Rahab bonæ meretricis fides, à memoratæ urbis excidio defen- dit. Gedeon quoque trecentos uiros ad bellum elegit, eodemque non arma præferre, sed mysteria præcepit. In manu leua hydrias aquæ plenas tenere, in dextra faces: quas specie percussit hostes fugere ilico, atque ad Hebræos uictoria perueit. Intermissa erat sacræ cura religionis Heli sa- cerdotis negligentia, diuina imperia deserebantur, irrogatum ab Allophylis prælium, uicti He- bræi, capta etiam arca dei est, & sine armis reddita illis: quo indicio claruit, quæ & sine religione ac- ma non uincant, & religionem sine armis uincere. Ezechias rex, infuso Assyriorum populo gæci- ludææ, uotis Rabsacis imperio Sennacherib regis, quæ in deum iacerentur conuitia, quæ popu- lo quæ suprema exitia denuntiarentur, satis comperisset insinuantibus, non uerba uerbis, nec arma armis referenda credidit, sed exurgens cilicio se ut scuto induit: p̄ galea, cinere caput texit: pro- iaculis orationem intorsit. Ascendit oratio, descendit angelus, cæsa per noctem Assyriorum CLXXXV. milia, cadauera numerauimus, percussorem non uidimus. Præterieram de quinque regibus, quos inconsulto domino bellum adorsos, p̄ desertum meantes, aquæ inopia uehemen- ter afflictae cœperat, ipsoque & equos eorum sitis uexare. Necessitas prætermisum officium re- parari coegit. Erat enim rex Israel negligens circa dei cultum, admonitus tamē ab alijs, ut do- mini prophetam requireret: cognouit Eliseum ab eisdem, in quibus degeret locis, non longe ab eis se misere oratum auxilium orationis, & remedia necessitati. Licet offensus erat regi Israel, quia perfidus non credebat, promisit tamen & hubertatē aquarum, & uictoriæ celeritatem. Man- are cœpit aqua p̄ desertum, & sponte se sine ullis imbribus infundere terris fluenta. Surgentes ad- uersarij, quos securos uictoriæ somnus huberior laxata presserat sollicitudine, subito uidere sole- fuso rutilare aquas: fuerunt qui inter populos bellatum putarent, quorum sanguine terra mader- ret. Itaque in prædam festinantes passim sine ordine, sine modo currere, alius alium præuenire, sic præcipites in medium progressi hostium uallati, interfectique ingentem suis stragem dederunt: ita oratus propheta à patribus nostris sitim pariter & metum depulit, idemque aduersus famem auxilium tulit. Nam cum obsideretur Samaria, atque in eo clausus maneret rex Israel, grauis eos urgebat fames, ut ne à nefandis quidem alimentis abstinere, cōuentus propheta tantæ mise- riæ deformitate, simulque regis nuntio, qui putaret propheta dissimulatione famem adoleuisse, respondit: Sequenti die, & hubertatē frumenti, & uilitatem uidebis. Non credenti nuntio dixit: ipsum quidem quia non crederet uisus, promissorum tamen fidem non defuturam: subitoque per noctem in castris Syriæ hinnitus equorum, currum fragor, quadrigarum currentium fremitus, armorum so- nitus, auditu metum incussere uictoribus, quod in auxilium Hebræis multe ac ualidæ gentes comueuissent, ac sese imminenti, ut arbitrabant, periculo, fuga eximere properauerunt. Nox
consilium

consilium maturauit, terrorem auxit. Fugientibus itaq; Assyrijs, omnes quas inuaserant copias, in castris die sequenti reperit. Abundantia uilitatem creauit, uilitas fidem impleuit, mors incrudeli ipsi quidem fructum eripuit, publicum tamen remedium non impediuit. Liquit igitur plurimos patrum duces cum minime preliarentur, uictoria adeptos: Alios quoque bello superiores fuisse, quibus consulentibus bellandi ius oraculo permissum foret. Denique uictus Amalech: sed cum Moses manus eleuaret, uicit Iesus Naue cum solem statueret. Vicit & Gedeon, cum in aqua diuinitaturos probasset. Samson etiam cum adhuc intaminatum crinem seruaret: uicit & Samuel, sed cum adiutorem lapidem figere proposuisset. Triumphauit David cum Bethsabea (hoc est filiam Sabbari) suo coniugio prophetis ministerijs copulauisset: uicit etiam bello civili quod refugibat illatum non inferebat. Nil enim bello civili scedius, nisi solus qui potuit inferre: uicit & Asaph prelio: sed posteaquam desperantibus suis, quod numero essent inferiores, dixit: nihil interesse paucis an plures sint, cum deus paucos timentes se, pluribus faciat ualidiores. Bonus profecto fide, si usque ad finem perseverasset: uicit & mulier armis, quae fidem deo seruauit. At uero Saul uictus est, quia dei preceptum non custodiuit. Vulneratus Iosias, quia contra imperium in hostem processit: Sanctus ceterum, & ideo raptus, ne captiuitatem nostris debitam peccatis uideret. Clamauit Nechao: non sum ad te missus ferens eius fidei testimonium, sed inuoluit eum sicut ante Amasiam, consortium degeneris societatis. Denique & ab homine dei, monitus erat, ut illos quos ad belli societatem centum argenti talentis conduxerat, dimitteret, si uellet uincere. Cui dubitanti quod tantum pretij amissurus foret, respondit propheta, quod haberet dominus plura, unde etiam argentum eidem restitueret: quo fretum conductis renunciauisset auxilijs, uicisse cum paucioribus, ne ipsum quidem deo tantae uictoriae mercedem soluisset: sed illico ipsis simulacris, quae uictor ceperat, detulisse sacrificia, quasi eorum beneficio uicerit, quae in praedam captiuitatis redegerat. Sedechias ipse incumbentibus iam patrie ruinis, per Hieremiam conuentus prophetam, cum hostili obsidione premeretur, ut urbem egredi non metueret, uictorem futurum si caelestibus imperijs obtemperaret: aut captiuum si defendendum putasset, infidelitate semetipsum & suos decepit. Abductus erat ab Assyrijs populus Iudeorum in Babyloniam, reliqui ad Aegyptios transferre se, qui resederant, deliberabant. Mandauit dominus per Hieremiam prophetam, & ceteros, ut unius gentis essent imperio contenti, ne geminata captiuitas arumnam augetet. Verum illi post habentes oracula dei, facti sunt duarum captiui gentium quoniam unius gentis iugo exire impatienter desiderauerant. Itaque in Aegypto exules perseverarunt. At uero illi qui in Assyrios ducti sunt, expleto tempore captiuitatis, quod pro peccatis populi dominus constituerat, postea Cyro imperante, remeandi facultatem adepti, reuerterunt cum gratia, Renouatum dei templum est, regum opibus Cyri & Darij ceterorumque Persarum muneribus: ipsi itaque qui euerterant, reparandi sumptum dederunt, restituerunt etiam ius sacerdotum, cultumque iuuerunt religionis. At uero nostri dum sacerdotium inter se competunt, & apud Parthos ambiunt conferri sibi memoratum honorem, de religione mercaturam fecerunt. Quid de Babylonijs querimus? Nostros experti sumus deteriores: Illi nobis reddiderunt omne ius religionis, illi sacerdotum creationem restituerunt, & nostri eam Persis refundere. Illi sacerdotales infulas permiserunt nostrae potestati, nostri eas Babylonijs uectigales fecerunt. Quid ad hanc cruentatum sacrarium sanguine, madere sacra lumina, semirutata adhuc stare templi fastigia? Minor est circa nos ira dei, quam nostra contentio: illa nos captiuos fecit, ista sacrilegos: illa disseminauit Iudeos, haec sustulit. Conferte si uideretur, quid intersit inter captiuitatem nostram, & seditionem nostram? Captiuitas nostra, gentibus infudit nostrae religionis consortium. Seditio nostra, etiam Iudeis ademit religionis gratiam. Quis autem Romanos in Iudaeam introduxit nisi Hyrcani & Aristobuli contentio? Quis Sofiam, nisi Herodes? Quis Antonium, nisi Sosius? Quis Caesarem implorauit sibi regem, nisi uos? Quis praeter uos Antipatrum regno expulit, & libertatem in Antipatro? Et tamen non reprehendo, neque abnuo Florum in uos scelestae consuluisse. Sed querela Romanis deferenda fuit, non arma inferenda. Spreuistis Neronem, sed Vespasianus successerat: qui benignus natura, benignior tamen etiam studio esse potuit, quia in Iudaea imperium assumpserat: aut si non mouebat pietas, uirtus certe eius uos debuit adigere, ut uobis consuleretis. Sed quomodo uobis non parceret, qui pepercit Iosepho? Cui enim infestior quam mihi esse debuit? Quis maiora aduersum Romanos munimenta extruxit? Quis studiosius pro patria decernendum putauit? Postquam uobis bellando complacita conditio est, bellorum quidem initia non probabam, sed suscepta non deserebam: testantur hoc Iotapatae urbis, quae bellantem adhuc me texerunt, fauillae, bello non destituisse, me post eius ciuitatis ruinas delituisse quod potui. In illo euerse urbis sepulchro pertulisse famem, ne Romanis me traderem: quae fuisse ueniendi ad uos

effugia: sed deprehensum, non sponte egressum, maluisse perire cum meis, sed pepercisse Cæ-
 larem: optasse uobiscum potius periclitari, non quod probarem consilium, sed quo eligerem pe-
 riculi uobiscum consortium. Gratias tamen deo, quod tanti sceleris non incidi societatem, ne se-
 ditionum incentor existimarer: aut quia his misceri nequibam, paricidium quod manu decli-
 nare poteram, uel morte implem. Certe ne sanctissimam matrem pro me dilacerari cerne-
 rem, meorumque dispergi uiscera, que miseranda quidem, sed tamen tolerabilis est ea pati quam
 fecisse. Quid igitur adhuc expectatis? An signa maiorum? Non ea nobis merita, non ea citra
 dei cultum officia. Non ea Romanorum que Assyriorum infidelitas, qui accepto pretio disces-
 sionis fidem fregerunt: nec recedendum, sed acius ingruendum putarunt. Quinetiam ut ex ac-
 cidentibus colligamus, diuinae motum sententia, deum Iudeis aduersari certum est. Denique Si-
 loa que ante bellum sicca fuerat, & omnes extra urbem fontium uenae, que diu fluere cessa-
 runt, ut aqua nostro deesset usui, nisi pretio quaesita; nunc in usus redeunt suos, & Tito se adue-
 niens refundunt. Scaturiunt huberes uenae, atque ita aquarum redundantium omnia replen-
 tur, ut non solum exercitui large ad potum exuberent, sed etiam equis bellatoribus ac iumentis
 pecoribusque uniuersis, hortorum quoque irriguis non desit aquarum abundantia, ut tauquam
 ad nitentibus elementis uictoriae Romanae, largiores credas fundi meatus. Recognoscimus pro-
 digia superiora, que etiam tunc nostrae urbis praeuenerunt captiuitatem: cessauit aqua Iudeis,
 refudit se hostibus, ne siti obsidio impediretur. Nec mirum est si recessit a Iudeis diuina gratia,
 quos tanta flagitia circumuallarunt. At uero bonus uir plenum horroris refugit diuersorium,
 & domum suam deserit: si quid in ea commissum sceleris agnouerit, declinat indignae habita-
 tionis consortia, execratur conuersantium iniquitates: & dubitamus de summo & immaculato
 deo, quod abhorreat tantorum contagia flagitiorum: & funestorum scelerum auersetur atro-
 citatem, nec demoretur in paricidarum conciliabulis, qui Dathan & Abiron, quia Moyses & A-
 ron praeripiendo sacerdotij munere lacessuerant, separari ab innoxijs precepit, ne pios aut ma-
 cula contaminaret de consortio noxiorum, aut poena inuolueret. Sed quid ego diutius sermo-
 nibus immoror, cum plena horroris, & gemitus omnia circumfundantur, templique excidium
 properetur, qui istud oculi spectare, qui sensus perpeti, quis tolerare potest animus? O sae-
 riores, ferro rigidiores, qui in tantis rerum humanarum prodigijs adhuc inter uos tanquam ad
 uirtutis emulationem de scelere certatis, & quod est grauius, uos ipsi patriam destruitis atque
 eius augetis ruinas. Conuertimini aliquando, respicite, iudicate, & uidete pulchritudinem pa-
 triae quam prodidistis, que urbs, quod templum, que sanctorum domicilia, sacrorumque pene-
 tralia, que prophetarum opera uestris manibus euiscerantur? In haec quisquam flammam ducit,
 & spargit ignes & incendia ministrat, nec ullo affectu mouetur: rupium si sentiret rigor resolu-
 ueretur. Certe & insensibilia plerumque in maximis rerum acerbitatibus sensus speciem metum
 tur, ut scopuli tremant, & madentes sanguine guttae fluant. Vos autem immobiles perseveratis, ut
 quid melius post haec super sit, quid dignius quod reseruetis. Postremo si ista non mouent, quia
 apud pios praestantiora sunt, uestrarum saltem miseremini necessitudinum. ponite ante oculos
 filiorum uestrorum necem, aut ferro, aut fame que sunt acerbiores, uxoribus & filiarum seruitu-
 tem, quibus tuta libertas erit pacto deditiois, aut captiua seruitus urbis euerfione. Consulite dum
 licet, ne grauiora post mortem relinquatis, quam ante mortem fecistis. Nec ego liber ab huiusmo-
 di periculo sum. Noui & ipse, quia cum uestris simul periclitatur sanctissima mihi mater, & cha-
 ra uxor, haud ignobile genus, & quondam domus clara. Ac fortasse propter meos haec me sua-
 dere arbitramini: occidite eos, & accipite meum sanguinem mercedem, libenter hanc soluam
 mercedem uestrae salutis, si post me sapere potestis.

Caput XVII.

EA Iosephus cum lachrymis uociferatus, plerosque de populo inflexit, ut ad Romanos
 confugerent, uenditis que possidebant. Quos Titus quo quisque cupiebat, direxit: ue-
 etiam caeteri prouocarentur Romanis se sine metu tradere. Confluebant itaque reper-
 ta egrediendi copia, securi salutis, si ad Romanos conuenirent: nec solliciti de seruitute,
 quibus libertas reseruaretur. Hi uero qui sequebantur Iohannem ac Simonem arbitros & in-
 centores seditionis, magis scelerum poenas, quam aduersa belli reformidabant: ideoque intuta sibi
 refuginabantur. Nec solum ipsi non audebant egredi, sed etiam insidias praetendebant, ne cui
 liceret e populo urbem exire. Maiorque cura erat egressione suorum, quam Romanorum ingressus,
 cauere. Tenebatur itaque inuiti, & si quis deprehensus foret, graues poenas dabat. Suspicio tenuis,
 grauissimae causa mortis. Non argumentis ueritas, sed supplicijs quaerebatur. Si pecuniosi erant,
 afflicto crimine seditionis rapiabantur ad necem: si qui inopes, quia non habebant quo se redi-
 merent, morti patebant,

Caput XVIII.

Etiam

Iohannes &
 Simon incen-
 tores sediti-
 onis.

Etiam grauis fames leuire, atq; amplius seditio grassari cœperat futore ac vesania frumentum non reperiebatur, nullus panis in publico usu. Sicubi esse compertum fuerat ilico domus expugnabatur, lugulabatur studiū dñs, aut frumenti cōditor, qđ occultauisset, Rursus non repertis frugibus, quasi diligentius absconditæ forent, tormenta exercebantur. Optabāt pleriq; mortis compendiū, cum eos aut fames afficeret, aut crudelitas excruciatet. Deniq; qui seniores erāt occidere dedignabātur, inuidentes bñficiū mortis, quibus iā uehementior carnifex fames, miserabili macie uisceribus exesis nuda ossa tenuitate texrat. Spirabant semineces solo adhuc spiritu, atq; egra trahebāt cadauera. Sicubi purgamenta holerum, uel casu lapsa, uel quasi arida proiecta aspexerant, reliqua inualidi corpore ore lambebāt iacentia humi. Aut sicubi internata parietibus uisa fuerat herba, rapientes succo infelici miseram solantur famem. Qui ditiores erant, mensurā tritici toto censu emebant. Quid enim seruaret nō profuturū? Qui paupiores, uel ordeis ita ut nemo uendentē uel ementē uideret. Hoc em̄ oīni grauius scelere puniebant. Neq; uero coquendi panis usus expectabāt, ne mors pueniret, aut mora proditorē arcesseret. In occultis abditi, incoctū mādaba at triticū, quibus uisa uel exigua frumenti copia erat. Nulla mensa, nullum sedile, nulla lux: ne quis interveniret, atq; improuolos deprehenderet. Si sonus ullus, abscondebantur cibi, suspectæ solitudines, frequentia paricidales, inter suos triste certamen. Oē em̄ affectum excludit fames, & maxie uerecundiā. Esurientibus em̄ pudor dispendiū uitæ, & detrimentum salutis est. Si quis uir cui mulier esset, aut filij aut nepotes aliquid escæ haberet, uix fatebatur: similiter & mulieres: At cui mitior animus, ubi appoluisse alimoniam, de manibus eius extorquebatur. Miserabilis erat cibus, esca lachrymabilis, rapiebant parētibus filij parentes filijs, & de ipsis faucibus cibus proferebāt. Pleriq; alioq; uomitus esca fuit. Nec marcentia sumere ullus horror, aut uerecundia adimere suis uitæ ultimæ stillicidia. Et hæc tam infelicis species calamitatis metus erat, ne deprehenderetur. Clauis itaq; foribus exercebatur, ne quis superueniret qui de ore alieno cibum quæreret, & canum more uomitus alienos lingua sua lamberet. Sed ne hoc quidem impune: nā ubicunq; fores obserate, suspecta fraus alimenti absconditi. Proflibant ministri seditioſum, clausa expugnabāt, intolerabilia & nouæ crudelitatis exigebant supplicia. Nec ab ipsis quidem pudendis corporis abstinēbatur. Per ipsa quoq; pœna trāsibat, quod in his grauior sensus pœnarum sit. Multi cū iam percussores irrumpentes uiderent, paratos rapiebant cibos, ne uel ipsi defraudarentur supremo uiatico, uel certe futuram mortem ulciscerent: & quo grauior uidebatur crudelitas, nō esuriebant ipsi qui rapiebant cibos esurientibus. Rapinis em̄ sibi aliorū opes coaceruarāt, & alienis cōditis pascebātur: cū ipsi qui congresserant, esurirēt, ieiunioq; cōtabescerent. Si q̄ materino affectu percita, miserans uagitus infantia, succum ciborū ore proprio uellet infundere, p̄noperis pœnas luebat, suspensioq; ad ceruicem, uel hærente ad mamillas pignore simul transgebantur. Pleriq; etiam beneficium putantes mori, egrediebantur urbem ut herbas uellerēt. uel radices depalcerentur, aut cortices arborum detraherent, si quid in his uiriditas ad cibi solamina summistraret, quos inuenientes Romani necabant. At qui hostem euaserat, in ipso portæ ruebat limite fame rabidus, & ore inualidus, quem iam & ipsa mandendi officia destituissent. Regressos q̄q; excipiebat feralior manus, quæ de gremijs miserorum summo q̄sita piculo, per acerbissimū extorqueret nefas, nec partem reservaret pro mercede saltē periculi. Moriebātur itaq; maiore suorū q̄ hostium impressione. Ea em̄ q̄ hostis indulerat, ciuis eripiebat: nec rapuisse tñ istiusmodi cibum proderat, q̄ppe non multo post uirenti corpore turgescentibus medijs intinorū dolore uiscerū quatiebantur: aut aluo soluti deficiebāt exhaustis uiribus, ut uoti pœniteret, qđ ad tēpus solatio erat. post supplicio: dein lacertis uiridibus cæterisq; serpētū gheribus coctis exuuis, pestē addebāt. Nā equorū cadauera si forte reperissent, inter se trahentes plio graui decernebant: nec ab hoste quidē, q̄ coacerbarentur exitia, feriabantur. Nam cum se de urbe plurimi, cū filijs ac mulieribus egredientes in eā partē, q̄ præruptorum profundo p̄cipitiorum sinuauerat, cōtulissent, Romani uelut captiua ducerent mancipia, minoris p̄sertim ætatis uelut ualidiorem ferirēt, ne q̄s forte bellantibus obrepere auderet. Speculabātur, ut si quis, cibi quærendi licētia dū rimatur radices agrestium, ad ulteriora spatia proderet, interciperet. Nec tñ cū cūso licet hoste, cohibere se poterāt, q̄bus fames audaciā dabat: cū paruos liberos macie cōsumi, & apta fame ora frustra extendi, ferre nō posset affectus parentū, q̄s socios sibi ascuerāt ad periculū, ne pro se quasi fugæ suæ obfides, à seditioſis autoribus occiderentur. Cogebat fames egredi, quibus bñficiū erat ferro perire ieiunij cōparatione. Contra Romani, quia contemptores mortis eos arbitrabātur, urgebant gña suppliciorū, uerberātes prius, affligentes q̄q; p̄nibulo crucis quēcunq; offenderant, q̄ uel ceterorum temeritas cruciatuum specie à laessendi

*Omniem affē-
tū exciuit,
fames & ma-
xime uerecū-
diam.*

*Noua & inu-
rita supplicia
Iudei p̄p̄si
sunt.*

in solentia reuocaretur. Miseranda itaq; passio Tito uidebatur, tatarumq; acerbitas calamitatu. Capiebantur innumeri, quingenti ferme ad diem cruciabantur, caposq; ante urbem miserabilis populi ordine precebat, ut de muris aspicerentur. Miserebant Romani, non mouebantur Iudeis copatiebantur hostes, socii non flecebantur, facilius apud aduersarios pietas, quam apud socios reperienda. Tamen accendebantur plerique indignatione, quod in tantis malis deteriores fiebant, diuersis modis afflictos cerneret, uariasque poenarum species, formas suppliciorum tam innumerabili multitudo, ut iam locus patibulis deesset, patibula corporibus. Furebat intus Simo, fremebat Iohannes, insidiabantur singulis per ministros suos: si quis fugere teteret, tractus per humum discerpebatur. Eorum quoque qui abierant proximi cruciabantur, aut cruci affixa plerorumque caduera sui qui lapsi fuerant, ostentabantur. E diuerso etiam ipsi murum quadam patibulorum segete preceperant, quasi de aduersariis triumphantes: si quos de suis ad Romanos uelle confugere deprehendissent, ut ceteros transgrediendi metus incesceret. Nullus locus immunis acerbis: foris caritas, intus fames, formido utrobique: minus tamen timebantur arma, quam tormenta, leuiusque erat confici tumultu potius hostico, quam paricidio. Nec intermittebat tamen Caesar inuitare factionum principes ad spem deditiois. Namque structis aggeribus denuntiabat, non longe absfuturum operis effectum, imminere urbi excidia, consulere sibi ut & salutem lucrarentur, & templum incendij eriperetur. Id quod facilius crederet, amputatis plerique Iudeorum manibus dirigebant, ne uoluntario transfugio transisse ad Romanos aestimarentur, & quasi perfidis non deferrerent fidem Iudeis, ipsi necarent. At uero illi pro ammonitione sedula, grauia retorquebant conuitia: funestiorum sibi humanitatem Caesaris, quam crudelitatem uideri, quod altera libertatem eriperet, altera uitam auferret: malle se liberos mori quam seruos uiuere, deuouisse animam suam templo. Im mortali tatem futuram, si cum templo exustis aris, ac focis paternis immorerentur. Nihil egisse Titum, eripuisse parua, dedisse plura, pro templo sibi paradysum succedere, illoque se, qui pro templo dei pugnauerint transferendos, tamen ne oculis suis triumphos Romanos uiderent, & captiua iugocolla subijcerent. Consecrari paruulos suos, non interfici, quorum parentes coelestium propugnatores fuerint sacramentorum. Quo commotior Titus, ut eos saltem eriperet, qui inuiti at tuebantur, admoueri iussit machinas.

Caput XIX.

Quingenti Iudeorum patibulis affixi sunt.

Tanta dissensio inter Iudeos ut facilius fuerit pietatem apud aduersarios inuenire quam conuincere.

Iudei manibus amputatis in ciuitatem remittuntur.

Antiochus Comageni filius hortatur Casarem ad urbis muros succidendum.

ERat in exercitu Antiochi Comageni filius, qui uenerat ad belli societatem, impiger sane iuuenis, & manu promptus, sed consilio paruus prouidus, qui moderationem Romanorum exercitus lentioris ratus, nec considerans muneris difficultatem, insinuauit Casari, mirari se quod cunctarentur Romani murum succidere. Risit Titus, & ait: Commune est opus. Eo sermone iuuenis sese proripuit cum his, quos armatos Macedonicum in morem proptiores habebat ad bellandum. Namque & alij subnixus aduenerat. Cohors tamen quae appellabatur Macedonum, & uiribus corporis, & proceritate ipsa praestare ceteris aestimabatur. Quibus appropinquantibus, bellum adoleuit. Contra de muro, promptius decernentibus, quos extrema urgebat pericula, & successus praesentis certaminis animabat: cum inferiores, a superioribus frequentius transfigerentur, ad superiores non oia peruenirent spicula, filius tamen regis iuuenta alacris, armis munior, comitatu succinctor, alios eludebat ictus, repellebat alios, quos etiam ut caueret suggerentibus socijs, instruebatur: & ideo integer a uulneribus perseuerauit: sed de Macedonum cohorte plerique (quoniam pudori putabant, etiam naturae aut munimentis cedere) pertinacius pliantes, uulnerantur. Itaque conatu irrito cessere superioribus: docti etiam uiris Macedonibus si uellent uincere, & alacritatem Alexandri ad pliantum esse necessariam, & uincendi euentum. Namque ille cum obsideret urbem morantibus ceteris, & circa solennes machinas immorante exercitu, appositis impiger scalis murum ascendit: fugatisque praesentibus, qui de muro repugnabant, solus se in urbem deiecit. Nec erat temporis ut ipse sibi sine comite portas aperiret, cum urgerent pericula: sed immodicus animus, ac uictoriae audax, in hostem profiliuit. Cessere agmina, sed quantos poterat solus prostrernere? Deinde per diuersas urbis plateas circumfundebantur hostes, si in unam partem Alexander incumberet, alij post se circumuallandi copiam daret. Retorquebat itaque uictor ingressum suum, ne a populo circumdaretur. At illi conserti inter se, urgere coeperunt, in horrescere super eum telorum uis maxima, resultabat galea tinnitu, clypeus fragore saxorum. Ac ni metuentes duci, irrupissent Macedones, uictor innumerabilium gentium intra urbem exiguam fuerat oppressus. Fuit igitur alacritatis quod murum insiliuit, hostem deiecit, in urbem solus triumphali saltu sese proripuit, impetu suo fugauit populos: fuit tamen etiam euentus, qui maxime duci necessarius est, quod tantis ingruentibus populis, tot sagittarum iaculis, tot ruentibus spiculis, nullus fuit letali uulneri locus. Periculum itaque uirtus attulerat, mortem quoque alacritas inuexerat, si euentus bellatorem deseruisset: Ingressi sunt Macedones prorupta porta: sic temeritas uictoriam inuenit.

uenit, & euentus periculum in gloriam uertit. Noster quoque cum pugnaret aduersum gigantes, inuectus in hostem, à tergo percussorem habebat, sed librætem ictus suos comes regis Abisai præuenit. Verum Alexandrum euentus seruauit, prophetam gratia. **Caput XX.**

CEdente itaque Antiochi regis Comageni filio, & cognoscente non quod formidinis, sed cautionis esset Romani exercitus perpena moderatio, ut aggeribus & uineis, arietibus quoque & ceteris machinamentis murum adorirentur, extruebantur aggeres per numeros opere diuiso: præcipui quatuor insurrexerant, ex quibus unus e regione munitio- nis (cui nomen Antonia) per mediam ductus erat piscinam, quam Struthiam uocabant.

Hunc aggerem quatuordecim cubitorum in altitudinem fecerat, iuxta Iohannis sepulchrum. Quibus e diuerso Iohannes princeps seditionum cuniculum suffodit, & Romanorum opera suspedit: ignorantibus his qui latenti cuniculo Iudei machinati forent, quæ futuris tabularum materia equè subiecta superiorum cuniculorum suspenderat, fraus omnis latebat. Itaque ubi opportunitas uisa, ignem apposuere, qui adustus sulphure & pice, quibus illita erat materies, quæ futuram cuniculo dabat, ligna facile consumpsit, incendium subiectorum ruina secuta est. Itaque Romanorum opera subito lapsa, sonitum ingentem dedere. Puluere itaque & fumo repleta omnia, plurimum tenebrarum obduxerant, maioremque terrorem induxerat latens causa. Deinde ubi consumptis alimentis ceteris, quibus primo opertus erat, liber postea ignis eripuit, dolum prodidit, & Romanis ad presens quidem formido periculi diminuta, sed euacuatæ laboris graue successit tardum: simulque insultabant Iudei non mediocrem angebat pudor: in reliquum paratæ expugnationis spes refrinxit. At in parte alia bi- duo post, cum iam murus ariete quateretur, Tephelus de Galilæa, Magassalus, & Labenus, & Agiras direptis facibus in machinamenta muralia perstruxerunt. Nihil his uiris audacius, nihil terribilius eo bello ex urbe in hostem processit. In medium namque hostium procurrentes, non trepidauerunt, non retractauerunt, sed tanquam familiarium suorum consortijs immorati, non ante remeandum putauerunt, cum undique in eos pila, sagitte, spicula iacerent, quæ subiectis ignibus, adolerent obsidialium instrumenta machinarum. Concursum ingens Romani exercitus, ut incendium restingueretur: Iudeorum quoque clamor & studium, quo subreperant impedimenta, Romanis ne subueniretur. Illi arietes properabant flammis subducere, isti adhuc spargebant incendia. Vnde comprehensis omnibus, quæ uti poterant, Romanos flammæ circumuallauerant, nisi mature consulissent. Instabant enim acriter Iudei, atque hoc ipso, quod in ea parte conatus irritos non habuerant, successus audaciam alebat. Denique non contenti iam munimentis muralibus, ultra progrediebantur, atque ipsas Romanorum incessabant custodias, & ad castellum, in quod predebant Romani ultro euersum, perreperant. Et nisi Romani nomine gloria, & militiæ uetus disciplina, quæ munia homini deserere grauioris poenæ arceret formidine, furentibus repugnauisset, expugnatores urbium ipsi, proprijs cesserant munitioibus. Versa itaque spes belli, & usus obsidionis: catapultis, & uelocioris generis iaculis sese defensabant Romani, ut Iudeos repellerent, quæ ipsis ante se resistebatur. Inter quos Titus aduenit, clamore excitus, & accersitus ad remedium Romani continuo uires additæ præsentis Cæsaris, & pudor aluit audaciam: Clamante Titus, graue Romanis nominis opprobrium, si uersa uice suos amitteret, quibus iam hostium muri, quod dirueretur, defecerant, diffidentes Iudeos munitioibus, sola niti temeritate: statim tamen modo Romani, uictoria non defutura. Itaque hortando pariter ac plorando Titus stetit suos, auertit Iudeos, qui non solum animis ad mortem parati, sed ipso nisu corporis ingreuebant, ut Romanos gradu mouerent. Nec mediocre fuit periculum Cæsaris inter confusa omnia, cum ab hoste socius non discerneretur, inter quos Titus in medio uersabatur: audux iuuenta, & gloriæ cupiditate ad præliandum acrior, quæ celerius uictoria consummaretur, in secundis triumphis ponens curam salutis.

Caput XXI.

DEpulsis tamen hostibus anceps concilium: alij reformandos aggeres, reparanda machinamenta muralia opinabantur: alij abstinentium obsidionis periculis suggerebant, deesse reparandi materiem, commune cum multis periculum, muro claudendam urbem consultius arbitrabatur, ut conficeret famem defectis subsidijs alimentorum. Præponderauit huiusmodi sententia, ut clauderentur, ne liberos excursus haberent, quæ amplius & desperatione fugiendi, & indigentia cibi conficerentur. Diuisis itaque per numeros portionibus, propere murus surrexit, quæ per circuitum omnem inclusa est ciuitas. Distribuit officia suis Cæsar, ut noctibus quoque custodiendi uices non omitterent. Prima uigilia ipse obeundi singulos custodiarum ordines munia curabat, secundam uigiliam Alexandro deputauit: denique per ordinem tribunis (prout cuiusque erat solertia comperita) uices mandata. Castellis erat murus per interualla intextus, in his manus militum predebant, uigiles ex æquo sibi somnos, & tempora uigiliarum sortiebantur. Circuibant momentis omnibus murum, per spatia quisque præscripta suo muneri, de castello in castellum

Alias, inter-
tus.

David pugna
cui gigante. 2.
Reg. 21. Itē
antiq. Iosep.
li. 7. ca. 12. de
scribitur.

Testis in da-
lijs, præscr-
tim apud Iose-
ph. li. bel. Iu. 6.
ca. 12. Itē Iose-
pho Labenus,
Adiadenus, et
Agiras Egri-
tas.

lum p ordinem, & munerum uices, nox frequentabat. Præcisa undiq; spes Iudæorum, clausis- que se infuderat fames, atq; in ipsas populi medullas descēderat. Personabant omnia gemitibus deplorantium miserabilis mortis supplicia. Repleta erant uniuersa feminecum cadauerum: & si paululum expectares, intra momentum deficiebant, quos uiuentes repereras. Ipsi quoq; qui ad huc spirabant, macie confecti imaginē mortis gerebant. Exhausti fame, & tabe luridi, nec ocu- los quidem faciles attollere: quia nullum uigorem naturalis motus, consumpta ieiunio substan- tia, dabat. Figura sola hominis remanserat, usus interciderat. Simulacra cernereres, officia deſide- rares. Arida cutis ficcis hærebat ossibus. Si leuis motus uiuentem proderet, fœtor redargue- bat: exiles artus & color ita niger, ut umbram putares. Nec humandi miseris officia suppedita- bant, exhaustis primo omnibus, & continuo morituris. Et si cui uires aliquas recentior cibus da- bat, cōgestio cadauerum spem ademerat, impossibilitatem incusserat. Pleriq; etiam condendis suorum funeribus immoriebantur, & in expleta supremi muneris officia, suo quoq; obitu dere- linquebant. Ruebant super defunctos, quos susceperant muniendos, ut ipse quoq; oneri acce- deret, cui leuando aduenerant, indigens eius ministerio quod alij deferrebat. Nec erat ullus do- lori locus commui omnium calamitate, nisi q̄ autores tantæ miserię superuiuerent, nec tem- pus querelæ liberis quidē iam uocibus, si loqui possent. Quid enī sibi iam morientes timerent? sed tamē mutis iam sensibus aspicientes templum, quasi inde ultio tam diri exitus deposceretur. Aruerant supremorum numerum lachrymę, quia oēm affectū uis mali clauſerat. Obriguerat animus, omnis sensus hærebat, plusquam lachrymanda tolerantibus: deerat iam terra tumulis, defossis omnibus urbem locis, quæ potuerunt dare usum sepulchri. Tentabant aliqui inter du- os muros nouum ostium, ueteremq; urbis procedere nocturno silentio: piculosa licet, pia ta- men furta persuaserant. Itaq; pro uno plures insepulti iacebant, & quod uni deferre gestierāt, pro bonorum munere defraudabantur: sed etiam ubi hostis deerat, fames operabatur. Sepul- tor plerunq; præueniebat sepeliendum, & tumulo eo, quem alij parauerat, includebatur subito exanimis: & lapsus cum defodit, uelut quodam studio operis sui, ius uindicabat. Et ubi terra de- erat, tabulata innectebantur, ut defunctorum cadauera loculis includerentur. Pleriq; eos sibi ipsi parabant suis, ne deficeret huiusmodi ministerium, atq; in his sese sæpe sponte condebant, suspecti ne mors præueniret, & sepultor deesset. Silebant omnia metu, inedia uocem ademe- rat, ciuitas plena mortis, & nullus eiulatus in exequijs totius urbis: & cum sensus quidem dolo- ris interierat, iniuria non desisteat. Non deerant etiam in tantis malis, deteriores omnibus, uio- latores etiam sepulcorum. Quid dicam, nō horruisse cum illuderent mortuis, & gladiatorum suo- rum aciem in defunctorum cadaueribus prætentare ut? Nonnulli etiam uiuentium adhuc ut- gendis corporibus experirentur, si tela sibi acuta forent, & hic tamen usus pleriq; rogantibus denegabatur, ut miseros ad grauiora supplicia fames depalceretur. Nequaquam tamen ultio morituris deerat: nam quod uiui non potuerant, uindicabant se mortui, ultorem sui fœtorem creantes, quo se de latronibus ulciscerentur. Qui grauius sæuientes quærentesq; remedium, speciem quandam pietatis induerant: etiam ipsi qui latrocinabantur, ut eos de publico ærario sepeliri iuberent. Sed ubi nequitū occurrere, de muro defunctorum reliquias in profunda præ- cipitia deieciabant. Itaq; aspiciens Titus præruptos specus plenos cadauerum, saniam de laceratis uisceribus innatantem, alte ingemuit, & manus ad cœlū eleuans testabatur, haudquaquam illud sibi ascribendum, q̄ uoluisset ueniam dare, si deditio procederet, expectasse se ut pacem ro- garent: paratum se ut incolumes seruaret, si bellum deposuissent. Iubet itaq; aggeres rursus iace- cere, etiam nō propinquantibus syluis, quia succisa erant omnia suburbana nemora syluarum. Vehementem materiem milites, spe uictorię solantes laborem. Nec tamen fangebant animis prin- cipes seditionum. Furebat Simon, nec tantorum mortibus exaturatus cedebat, & quia inimici deesse cœperant, in socios conuertebatur.

Caput XXII.

Matthias, a quo in urbem receptus est Simon, occiditur.

DEniq; nec Matthiam quidem, quo autore in urbē receptus est, excruciatū ne cauit, nullius apud se cōuictum flagitiū, sed infimulatū proditiōnis, & suspectum cōsiliū, qd̄ in usum plebis sedulo, & sine ulla fraude, tanq̄ familiari crediderat insinuandum. Id- em alte impressum aliq̄ diu tenuit, nec iam se ut amico credidit, sed aluit indignationem, in dicio dissimulato: ergo infimulatum apud se, qd̄ cum Romanis studio congrueret, & conue- niret, rapi cum filijs iubet. Accerfitur, nec defensionis ulla copia datur, ante examē adiudicatur supplicio, nec eius soboles excipitur, sed pœnæ adiungitur. Orabat non uitæ usuram, sed mor- tis celeritatem, naturę ordinem, ut prior occideretur, ne filiorum neces spectaret, nec superstes esset funeribus liberorum suorum, ipse continuo funus futurus: non impetrauit, quod ipsa pi- etas exigebat, etiam si non rogaret: Hoc rogabat sibi reddi pro munere, quod ei urbem ape- ruiſſet

ruiſſet: reus quidem patriæ, ſed conciliator Simonis. Debuerit ille hæc pœnam ciuibus, debebas tamẽ ei Simon gratiã. Quo crudelior, q̄ nec amico pepercit, nec patrono receptiõis ſuæ pœnã relaxauit. Ducit ad ſupplicium cum tribus liberis: nam quartus fuga ſe exemerat. Statuitur in conſpectu Romani exercitus inſultationis ſpecie, ut ſupplicium eius uiderent, ad quos egredi deſideraſſet. Liberent te itaq; ſi poſſunt amici tui. Deducuntur & filij, nec ſuprema liberis oſcula dare, nec ultimo complexu filios ſuſcipere permiſſus: non fraudatus tamẽ uocis patris libertate, miſerabili filios alloquiõ proſequebatur: Ego filij uobis hoſtẽ induxi, ego carnifices adhibui, quando Simonẽ ingredi urbem rogauĩ. Ille dies nobis mortis huius, ille paricidalis cauſa ſpectaculi. Merui fateor, nec culpam excuſo: dum unũ reprimere geſtio, accerſui deteriorem. Ad auxilium Simon petitus, & ad paricidium patrię conuerſus: ſedula conſilia in crimen deduxi. Rei fui mus patriæ, qui defenſorem quæſiuiſus. Et recte quidẽ ſoluimus pœnam imprudentiæ, non tamen perfidiæ. Abſoluit nos Simon ipſe, dum perimit: q̄ pronuntiat non ſibi à me donatum, ſed patrię contuitu petitem, ut contra Iohãnis ſæuitiam auxilio futurus, quamprimum adeſſet, & Idumæos induceret. Putabamus, duobus inter ſe conſerentibus, liberam plebem futuram. Quis mihi crederet, non tibi id meo ſtudio detuliſſe, ſed de malis hoc tolerabilius æſtimauifſe, niſi tu occideres? Sed quid ego ſic loquor, quaſi crimen excuſem? Nihil ſane mea ſententia grauius facere potui, quam quod te in ceruicibus noſtris locaui. Sed in eo patriæ reus, non tibi fuerim. Debuerim ego ciuibus mortem, ſed tu mihi gratiam. Debuerim patriæ pœnam proditiõis, quod te induxerim. Tibi quando proditor eſſe cœpi? Si fugiendum putaſſem, conſulueram mihi, non uiolaueram patriæ neceſſitudinem. Quis enim hoſtem non defugit, & hoſtem internum? At te ciuem putauiſus, ſed hoſtem inuenimus. Ad auxilium petitus, quid reſpondiſti? Quid ante pollicitus? & quo poſtea conuerſus? Ingreſſus eras ut hoſtem expelleres, non ut hoſtem exerceres: ut prohiberes ciuium neceſ, nõ ut ipſe adiungeres: ut latrocinium repelleres, non ut latrocinareris: ſed ut ſubuenires innocenti populo, Cur in ipſum tua arma uertiſti? Ante latrocinio appetebantur, tu bellum intuliſti. Ante pauciores ad mortem rapiabantur, tu ſtragem populorum feciſti. Quis proditor patriæ, quis Romana arma plus iuuat, niſi qui extinxit patriæ propugnatores? Niſi qui eripuit tantorum ciuium deſenſionem? Niſi qui ab hoſte in ſocios detorſit mucronem? Hoſtis extra muros pacem offerebat, tu intra muros præliabare: Ille obſidionem uolebat ſoluere, tu expugnationem approperebas: Ille prohibebat incendia noſtræ urbis, tu flammas in ipſa templi faciebas faſtigia: Ille noſtrorum contuitu ſacramentorum inducias dabat, tu per ipſos ſacrorum dies altaria dei ſupremo urbis excidio, ſacerdotum quoque ſanguine reſtinguebas: Ille muros, tu templum obſederas. Coacerbabo crimina mea. Ego patriæ manus intuli, ego tuum furorem armaui, ego hæc uniuerſa deliramento quodam ſeneſtutis exitia impreſſi. Agnoſco dementis ætatis imprudentiam. Confeſſione leuemus pudorem, quoniam negando peccatum exuere non poſſumus. Duo præ cæteris excidium patriæ accelerauiſus: ego errore conſilij, tu propoſito paricidij. Pendo igitur, patria tibi debitas pœnas: & hoc ipſo Simoni gratias ago, quod cineribus tuis ſuperſtes non ero. Atque utinam non liberis eſſem ſuperſtes. Sed ad ſceleris tui Simon acerbitatem, filiorum neceſ ſpectator adifſto. Merui fateor, quia Iohannem pictum uidere non potui, & te armatum elegi. O præcipitem ſeneſtutem: imaginem timuimus, tyrannum expetiuiſus. Ego fideiuſſor tuus, ego deprecator tuus legationem pertuli. Ego te dominum rogauĩ, percuſſorem introduxi. Spectemus ergo quæ fecimus: Iohannis nos cera terruit, Simonis latrocinia delectauerunt. Acceleretur itaque pompa funebris, ueniat carnifex, filios ante ora patris, patremque obtruncet ſuper filiorum cadauera. Hauriam miſerabilis ſenex ictum carnificis, ſuper colla pignorum ſæuam uibrantis ſecurim. Quo ſpectaculo nihil funeſtius, niſi ille qui iubet: Crudelis, ſceleſte, facio quod præcipis: facio, ſed inuitus. Habeo tamen cõſolationem tantæ calamitatis. Patior quicquid miſerrimum eſt, dum tu iuſſeris. Quicquid eſt immaniſſimum ſubeo libenter, te arbitro. Impleſti meſuram ſcelerum ſæuiſſimorum, liceat ſaltem affari liberos, extremum pignoribus uale dicere. Sit ultimus locus oſculis, quæ nobis etiam cum feris communia ſunt. Non prohibetur miſerabilis amplexus nature, quem etiam defunctis poteſt caſus donare. Quod igitur ad pœnam præcepifſti, proficiet ad pietatem mihi. Cadam ſuper funera mea, & inſepulta adhuc, uelut quodam corporis mei ceſpite, tegam: ne diſcerpant uolucres, aut feræ deuorent. Lambam lingua patria ſanguinem meorum pignorum: & meum diluam, ne lambant beſtiæ. Et fortaffe addet hoc pietas, & miſeratio nature ipſius: ut arctiſſimo amplexu moriens, liberos meos ſtringam: ne tu ſeparare poſſis, cum uelis. Certe ſi ſeparabis corpora, animas tamen non ſeparabis, ſed ſatis iam lachrymæ uaticum ſumpſimus: Præite filij, & ſecuturo patri, uiam parate, ſi po-

Matthias
prohibitus
oſcula dare
mox moritur
ſiſ filijs, uer-
bis de oſculis
tur.

Expoſtulatione
Matthiæ con-
tra Simonẽ.

Alij, Sit ultus
ultimis locus
oculis.

te. Si potuero consequi, comitabor simul, & erit illic impedimento senectus, qui uidentes iuuenes minus cōsequar. Ad mansionem præcedite, ut festum patrē suscipiatis diuturno hospitio. Volui quidem præcedere ipse, & rogavi, sed non impetraui: tamen quod innoxij estis, eo meliora uobis hospitia deferentur, quàm si ipse accersitor Simonis præuenirē. Grauat me illa legatio, licet à ciuibus mandata, petente populo suspecta. Præcedite ergo filij mundiores, supernum iter carpentes uestigio. Et Machabæi matrem præuenerūt: sed illi ad præmium, uos ad supplicium. Spectauit tamen pia mater morientes filios, & supra suorum se uoluitans sanguinem, uidit cōplectentes se inuicem fratres naturæ necessitudine: & suo lætabatur triumpho, quæ de tyranno consequebatur. Diuersa quidem patientium merita, sed eadem sæuitia utriusque præcipientis. Inuenit hoc Antiochus Persica immanitate. Apud ipsos enim nouorum sunt commenta suppliciorum. Tu executus es, ille tamen seruauit ultimam matrem ad persuasionem regis uoluntatis: tu seruari iussisti patrem ad cruciatum paterni doloris. Consolamini uos filij charissimi, patimur nos quoque passi sunt martyres. Simon statuit, quod persecutor barbarus inuenit, tyrannus præcepit. Proficiscamur igitur uolentes, & fugiamus conuentus latronum. Sane cum in illam perpetuam domum discesserimus: si qui ad nos uenerint, qui requirant, quod agit ille quondam dei populus, quid illis respondebimus? Maxime si uobis, utpote iunioribus, integer æui Ionathas, mihi Saul, utpote peccatori occurrerit. Quid (inquam) dicemus, nisi populum illum Iuda nouellum dilectum, quem mare fugit, cui sol stetit, cecidit Iordanis: Populum (inquam) illum, cui peruius fluctus fuit, aer fertilis, terra cœlestis: quæ non ut uestra hæc terra speciem corruptionis induerit, sed resurrectionis gratiam assumpserit: seruire nunc Idumæis, & subiectum esse Simoni latronum principi, nec seruitutem ipsam habere securam, nec periculum cum libertate. Quid ad hæc responsuros putamus, qui elegerunt bello perire, quàm libertati patriæ superuiuere? Quid etiam Matathiam respiciamus Machabæorum autorem, qui uoluit obseruando legem sabbato feriatu mori, quam præliatus uiuere? Si audierit quomodo Simon, non solum sabbato cædes ciuium innumeras agitauerit, sed ipsos sacerdotes domini, neomenijs & omnibus sanctis festæ celebritatis diebus iugulare coegerit? Quatum ingemiscet lechonias cum audierit Simonem, qui seditionibus primo urbem euerterit, cæde ciuium uiolauerit templi uetustam religionem, conuentum toties, ut sui deditio urbem exueret, incendio male perire omnia, excidio urbem, templum exuri, plebem totam interfici, ne occupatæ inclinet dominationis fastigium? Quantum (inquam) dolerit lechonias, licet tempore malorum urgentium minus felix imperio, melior tamen filio: Patet enim sibi minus felix esse quam patriæ, licet miserabiliter, pie tamen maluit. Itaque se cum sua prosapia, egressus urbem, Babylonijs obsidentibus in seruitium dedit, ne euerfam patriam, ne in exilium, & urbem in excidium deduxit. Hic itaque infelix patriæ, nec sibi felix: qui & liberos suos & oculos amisit: ille autem prudentior, qui captiuitatem ciuium sua redemit captiuitate. Denique exitus docuit: iste in regno senior, ille iunior in seruitio defecit, quamuis ei postea thronum regium, Babylonius rex iuxta se constituerit, & consilij detulerit prærogatiuam, miseræ calamitatis solatia. Denique tolerabilior iam mea sors est, post liberam mortem mori, quàm uiuere: ut scias quàm crudelis sit, qui filios ante ora patris iugulet. Cuius etiam regalia munera deteriora sunt, quàm pietatis uulnera. Aut enim tam impia inferre primo non debuit, aut tam honorata postea substituere, quasi quæuis dignitas redimi possit filiorum amissione, aut compensari cædes sobolis quouis usu honoris: nulla profecto, nulla dignitas tamen dolorem alleuat. Nullus honor curat hoc uulnus, nisi sola mors quæ sensum adimat, recordationem auferat. Festina ergo percussor, remorare tamen dum liberos uide, dum priusquam moriantur aspicio, ne quis ætatis forsitan immaturitate turbatus, mortem timeat, cum sæuiorem euadat tyrannum. Beneficium est filij mori, ne patriæ uideamus captiuitatem: tolerabiliora corporis quàm mentis uulnera. Iam tolerabilius & uestras necesse specto, quas refugiebam, ne spectem necesse in commune omnium, ne uideam patriæ bustum, & totam urbem seplachrum suorum. Beatior tamen qui mortuus fuerit, quàm qui reseruatus. Summe deus, ne inter innoxiorum greges sternat Simon cum liberis suis, spectet captiuus quæ intulit: imo minime, inquit: nam quæ potest cogitare, potest ferre: nec tamen ea imprecor. Consideret quam graue nefas sit, quod non potest uel uoto retorquere qui paritur, quàm acerba ultio, quam sæua commissi sceleris immanitas, quod optat patriæ captiuus superstes, quia peiora sunt uitæ ludibria, quàm mortis supplicia. Sed iam finis uerborum sit. Festina carnifex dum cruentum sanguine filiorum gladium geris, percutite patrem, ut nullus refrigeret. Hoc solum morituro medicamentum est: hoc solo non sentit istus mucronis, dolor uulneris. Percutite sub cōspectu Romani exercitus, sicut imperatum est, ut spectent uindicaturi. Misereatur hostis, quia socius non misereatur.

libet Mat. liberos pr. eire ad mortē exemplo matris Machabæorum.

Quidam, malle perire omnia excidio & c.

Crudelis est qui filios ante ora patris iugulat.

retur: iudicent Romani, quia Simon occidit sine iudicio: testes sunt ipsi me non proditorem patriæ, sed defensorem fuisse: qui pugnantem uiderunt, non deserentem. Liberis ego meis, si potuiffem, hostem auertiffem, non hostem acceriffem: atque utinam nec Simonem acceriffem, nec finis ullus adhibitus tantæ crudelitati. Iacebant adhuc cum patre insepulsi liberi: adiungitur & sacrilegium spectaculo paricidali. Ceditur Ananias sacerdos, claro genere ortus, licet nemo clarior sit splendore generis, quàm munere religionis. Illo enim affectatur nobilitas, hoc non desideratur. Habebat sibi uetus profapia diuersorum fasces honorum, habent & sacerdotia suos fasces: qui eleuantur non humeris, sed moribus: & attolluntur non uirgarum proceritate, sed laborum perseverantia, & fidei altitudine, pietatis fastigio. Percussus est etiam scriba Aristeus claræ & ipse originis: & cum ipsis alij de plebe quindecim præminentes cæteris licet iniustam necem, non nobilitas faciat, sed innocentia. Præoccupantur etiam uiri undecim, qui pariter conspirauerant, commoti scelerum eius atrocitate, & sibi quisque metuentes, quæ in alios exerceri uidebant, quod infidelis etiam amicis foret, & spes ademptæ, populante uniuersos fame, Romanis iam iamque irrupturis: turbato Simone ad opem defensionis, bacchante ad officinam crudelitatis, faciliq; illecebra proditionis, quod Iudas unus ex ipsis turrim tuendam susceperat. Is igitur cum Romanos uocaret, traditurum se pollicens turrim, fastidientibus alijs quod tam sero proditio procederet, alijs dubitantibus, quia frequenter promissa deditioe dolum parauerant, præuenit Simon, & de uniuersis conspirationis socijs poenam exegit: corpora quoque eorum de muro præcipitata.

Caput

XXIII.

Clausus tenebatur Iosephi pater, nec ullus ad eum accessus patebat. Eo studiosius Iosephus ad deditioem inuitabat Iudeos, & inconsultius murum successerat, ut libera ret patriam cum patre. Quo loci caput percussus concidit: ac pene iactatis desuper telis oppressus fuerat, ni præcepto Cæsaris missi forent, qui eum protectum clypeis eriperent neci. Comperto mater filij sui vulnere, & insultantium latronum consternata uocibus, mortis eius formidinem simul & fidem induit: miserabiliter quoque deplorare coepit ad hos fructus fecunditatis se reseruata, ut nec officio uiuentis filij potiretur, nec sepeliret defunctum. Voti quidem sui fuisse, ut ipse potius matri sepulturam daret: inter eius manus supremum exhalaret spiritum. Ille frigidus artus deficientis foueret, ille ultimos ore anhelitus legeret, ille oculos morientis clauderet, ille spirantia adhuc ora componeret. Sed quia uoto exciderat, solatium fuisse, si uel ipsa interesse potuiffet filij morientis supremis. Miserabili quidem sorte, sed tolerabili tamen, ut quem supstitem optauerat, eius uel funus teneret. Veruntamen uel de muro, inquit, spectare mihi mea funera liceat: & si contingere non licet, utinam quidem nemo arceret. Sed quem metuam tanto destituta filio? Quid pertimescam cui beneficium est mori? Utinam in metela sua omnes contorqueant, omnes gladio me transfigant, quod uiuens uon potui, saltem filij mei corpus ueste mea protegam. Abundat unius uestimentum ad sepulturam duorum: & fortasse quisquam hostium miserebitur, ut amictu filij matris oculos regat, & oculos oculis, manibus, ori ora connectat. Propripiens itaque se ad muros, coelum ipsum miserabili questu replebat. Insultabant sui, flebant Romani: apud socios crudelitas, apud hostes misericordia. Figite (inquit) me, si qua est pietas, ego genui quem persequendum putatis. Ego infelicia hubera dedi, me extinguite, si de illo uindictam queritis.

Caput

XXIII.

Dum illa deplorat, ecce ad uocem matris processit Iosephus, & deslere coepit quod euaserit, cui dulce fuerat ante patriam mori, & pro patria dum salutaria suadet, procumbere. Sed iam non pro parentum contendere salute, qui depositi quo cum in carcere uitæ finem supremum exigant: Liberantur, si moriantur: sed pro ara, pro templo, pro semirutis adhuc urbis incenibus trepidare. Obtulisse se vulnere, ne patriam euerti uideret. Qua excitati querela, plerique ad Romanos transeundum rati, qua potuerunt uia, subtraxerunt sese insidijs latrocinantium, & custodijs pretendentiũ. Quibus quidem Titus misericordiam promissam seruauit, sed alia grauior ærumna accidit. Namque ubi data alimenti copia, coepit oneri esse cibus, qui prius usui erat, desuetisque edendi officijs, ministeriũ feriebatur. Nulla uis dentiũ ut cibũ manderent, nulla arteriarum subsistentia, panẽ arrodere nullo poterant modo. Si quid sane sorbuiffent mollioris alimonie, interclusis iam faucium meatibus, strangulabant. Obriguerat interiora uiscerum, obstructi erant ductus ciborum. Aruerant iecoris uenæ, quæ cibos attrahunt. Perierat usus, auuiditas cumulabatur, uirtus defecerat, appetentia manebat. Ruebant supra cibos miseri, & inualidos morsus, more infantium meditabantur. Plerique uisis alimentis, ipso gaudio deficiebant, atque inter exoptatos sibi cibos moriebantur: solati miseriam quod uotum impleuerant, sed erat pompa lachrymabilis, cum plures à cibo ad periculum surgerent, quam ad salutem

Ananias sacerdos occiditur.

Iosephus ad deditioem hortans Iudeos, graue uulnus accepit, quod cum mater eius rescuiffet, mirissime exclamauit.

Multi Iudeorum uiso cibo deficiebant.

salutem, ut & uictus noceret. Inflabantur enim insolito cibo potius, quam reficiebantur, & quasi quodam hydropicis morbo, distenta cute poenas dabant. Et si quibus ulla adhuc uirtus edendi, aut ditas modum nescia, quod ferre non poterant, supra mensuram ingerebat, repentinum cibo fartum dirum pebatur. Quid enim graue non erat, quibus erat grauis & solus affectus, ut obesset uidisse, quod desiderauerant? Incapaces enim affectuum per longam famem, oppressit etiam sensus naturae: & ipse gaudij motus grauauit. Nihil enim mirum, si exhaustis periculo cibus est. Denique post biduanum ieiunium, si quod auidius sumptis, statim crudescit. Vnde plerisque moris est, ut succum lactis in firmis uisceribus infundant, eoque cum melle permixto temperent, humorum exasperatam ieiunij intemperantiam, & defectum corporis, uelut infantiam quandam, molliore cibo nutrant. Sic ergo nonnulli Iudeorum, qui ad Romanos confugerant, poterant euadere quadam arte pensantes moderamina cibi, donec desueta edendi caro, in suos rediret usus. Nec hoc tamen profuit miseris, sed causa maioris exitij fuit. Nam cum ex his plerique accepto cibo aluum purgarent, egresserant aliqui bimones aureos, quos absorberant, cum adornarent fugam: ne deprehensi, quia insidiatore omnia perscrutabantur, non solum dispendio, sed etiam periculo forent: scelus enim ducebatur, autum quam praeter latrones habere. Hoc itaque postea Iudei, specie miserabili inter inquinamenta alui

Iudei aurum absumptum in famis angustia, in excruciantis recolligunt. aurum legebant. Coperit id quidam Assyrius, & ab uno in omnes opinio manauit. Quod genus hominum princeps ad avaritiam, & paratum ad uersutiam: nihil tam atrox sit quod refugiat, nihil tam turpe, quod erubescat studio pecuniae. A Syris in Arabas diffusa fama est, quibus & non minor avaritia, & feritas barbaricae propior immanitati, eo quod fartum auro Iudaei forent: diripiunt quoscunque offenderant aduenientes, contra factas, contra leges deditiois, contra promissum Caesaris, quod occidi non licebat: incidunt adhuc uiuentes, cruentisque manibus euiscerant uentris secreta.

Arabes incidunt uiuentium uiscera, ut ex ijs corrudant aurum. Aluum scrutant, & inter eius manantia purgamenta aurum requirunt, non minus turpiter quam illi quos adigebat fames: insuper etiam seua crudelitate, Multa acerba eo commissa proelio, nihil hoc uno acerbius. Denique una nocte duo milia fere uirorum discissa sunt tali flagitio, diuisisque uisceribus, quae stus suos Syris numerabat: Arabia negotiationis recensebat emolumenta, quae sine transferati maris piculis nouo crudelitatis commento in usum lucri uerterant, & mercem putabat. Quod etiam nunc in hominum genere reperias, & nonnullis saepe Aegyptiorum, ut curandis funeribus negotient, & officia humanitatis uendant mercaturae compendij. Misera fames auri, nihil sequendum putat, nisi quod ad praesens lucrosum: nihil honestum, quod pecuniae uacuum. Grauis iam dudum, grauis inoleuit humanis affectibus quarendi cupido, & mercatura facta est uita hominum: ueno & empto uiuitur. Serpsit itaque uitium in innumeros, ut iam tolerabilior commutatio mercium sit, quam morum animorumque. Infecit Syrorum avaritia etiam Romanum exercitum. Nihil enim facilius in alterum transit, quam amor pecuniae, & desiderium habendi: praesertim finitimas opes, quibus uicinus abundauerat. Nec est ulla passio, quae magis uirtutem animi efficiat, quam cupiditas diuitiarum. Denique uersutia laudi datur, paupertas probro habetur. Impediuit hoc uindictae seueritatem, quia innumeri repleti tanto furore obnoxij: ideoque Titus, qui uallare circumfuso exercitu Syros & Arabes proposuerat, contemplatione multitudinis reuocauit sententiam: ut superioris delicti gratiam faceret, & ne postea committeretur, poenam denuntiaret, uerborumque austeritate grauiori suos argueret, quod auro succincti & argento, pretiosisque telis nitentes, nec arma sua erubescerent, ut tanto se decore dehonestarent. At uero Syros & Arabes increpare, quod immemores Romani nominis, dictum quoque horrida excogitassent: uenisse eos ad belli societatem, non ad exercitum flagitiorum. In exercitu Romano non solum uirtutem corporis, sed etiam mentis requirit: nec tamen modo fortitudinem in hostem, sed etiam disciplinae normam spectari: ne crudelis, ne impius, ne insolens miles sit: sed ne praedae potius quam uictoriae intentus. Ea grauiora uideri militum flagitia, & uindicari atrociter. Inter arma quoque leges ualere, fide melius bella geri, quae seruetur etiam hostibus. Si ergo & armatis debetur, quanto magis precantibus? Proinde cauerent ab huiusmodi flagitijs, ne & uictoriae exortes, & salutis fierent: Neque se diutius passurum ut eorum scelesti flagitia Romanis ascriberentur, quod plus oneri, quam usui forent. Itaque repressit aliquantum non exequit avaritiam Syrorum, ut arbitrum fugerent, non ut praecipuum fouerent.

Inter arma leges ualere plurimum debent, ut etiam hostibus seruanda fides sit.

Denique explorato prius, si forte Romani militis deesset praesentia, de miserorum uisceribus execrabile lucrum proferebatur, nec tamen in omnibus sequebatur etiam praedae euentus, sed in paucis, quo crudelior feritas: quia non solum propter opes, sed etiam propter spem lucri plurimi extinguebantur: cum latrones ipsi, & seniores piratae, latronibus a latrocinio temperent, ubi praedam non senserint. Solius enim barbaricae immanitatis est gratis nocere. Nam & ipsae ferae ut interficiant, praedam sequuntur. Foris itaque poenae acerbae, intus immanior Iohannes.

Caput XXV.

DEniq; cum talia gererentur à Syris, etiam si aliqui reuocaretur, indicio comperto, transfugere tamen alij non desinebant. Inter quos Māneus Lazari, qui assererat per unam portam sibi creditam centum quindecim milia mortuorum elata, additis ad huc octingentis octoginta funeribus, ex quo ipse tuendi uicem huiusmodi recepisset muneri: idq; solo eorum numero collectum, qui mercede publica sepulti forent, præter eos quos sepelierant sui. Quæ autem sepultura, nisi ut de muro cadauera deicerentur? Post ipsam pleriq; non ignobiles uiri, confugientes ad Titum, sexcenta milia defunctorum fuisse, qui per portas elata numerata sunt, commemorabant. Eorum uero cadauerum, quæ propter infinitam pauperum multitudinem efferri nequiverunt, atq; in maximis domibus diuersorumq; operum spatij cõstipata sint, numerum fuisse inestimabilem. Et adhuc erat processus malorum, quæ iam superiorum omnium finem uicerant. Adhuc sæua obsidio, bellum graue: maioribus iam tamen Iudæorum animis, quàm uiribus. Super omnia uero fames tetrior, quæ infidiaretur iumentis aluum purgantibus, & uetusta rimaretur bouum stercore: ut quod uisu erat horribile, hoc fieret esca esurientibus. Miserabilis congeries insepultorum corporū, & circuitu longo terra ipsa tecta cadaueribus, repleta ante muros omnia, terribilis species, horror grauis, odor pestilens: qui nec uictores, nec uictos discerneret. Vtriusq; simul noxius, & maiore Romanorū impedimento, quibus necesse erat, iacentes reliquias cruentato proterere uestigio: terra ipsius inculta, succis omnibus, quæ ad usum militis & machinarum necessario conueherentur. Per tredecim ferme in circuitu urbis miliaria longe, lateq; uastata humus, & nudum gignentium solum. Omne illud pomerium, in quo ante nemora uiridantia, horti inhalantes floribus, diuersa pomaria, suburbana prædia gratam sui speciem dabāt, si quis postea uidit hospes, ingemuit: incola non recognouit, & ad genitalem regressus locum cum præsens adesset, patriam quærebat.

*Quidam uiri
nobiles de
lerunt ad Ti-
tum sexcenta
milia mortu-
orū p unam
portam elata*

Caput XXVI.

Reparatis itaq; aggeribus & uineis, cæterisq; machinis obsidionis, renouatus est bellifuror, & quasi ad extremam operis manum utrinq; studijs conspiratū: Totius em̄ periculo certaminis decernebatur: quia & Romanis soluenda obsidio foret, si aggeres & arietes incenderentur, quibus per inopiam sylvarum reparationis subsidia non suppetebant: & Iudæis excidium patriæ incumberet, si manu cederent, cum quassata murorū repetitis arietum ictibus resouerentur. Processere itaq; Iudæi cum facibus adeo feroces, ut tanquam cessuro sibi Romano exercitu, incendia in machinas spargerent, obsidionem soluerent. Sed exhaustæ iam uires fame, & res fractæ priores successus negarunt, substantia defecerat, audacia manebat. Contra Romanis maior pudor, si ab his, qui extremū fame spiritum traherent, uictoria de manibus diriperetur. Conserto itaq; prelio, repulsi principes seditionis, ad muros subsidia bello impares recurrerunt. Sed ubi dubia murorum cæsura repetitis ictibus, Iohannes haud incuriosus extremi subsidij circumspectus, interiorē murum, quasi in .C. literam duxit. Postero itaq; die conuulsa parte murali, fragor labentis ædificij, & clamor Romani exercitus simul increpuit, quasi patrato excidio muri prolapsione. Sed ubi conclamaræ urbis insultauit sonus, uersa uice rerum noui muri species, improuisa Romanorum gaudia restrinxit, Iudæorum audacia successit, quia periculum differebatur. Tunc Cæsar exercitum adhortari cœpit, ut nouum illum murum sine ulla cunctatione adoriendum putarent, quem constructio recens infirmum, & facile solubile proderet: auderent modo animis procedere, fragmenta muralia ascendendi facilitatem datura, ut præliantes Romani Iudæis, de superiori loco decernentibus adæquarentur. Et quia cunctantes uidebat rei difficultate, ualidissimos quosq; iuxta se congregās, in bellum accendebat tali oratione.

Caput XXVII.

Omniū rerū exitus plus negotij, quàm principia habere nulli incognitū est fortissimi cõmilitones, quia consummatio suscepti muneris maiorem querit laborē: siquidem toto libera mari currit nauis, & si non semper à puppe uentorū aspirēt flamina, gubernator tñ obliquat uelorum sinus, & sine refragio scinditur fretū. Sed ubi ad portū uenitur, opportuna aurarum temperies necessaria est, & angusto ingressus nauium coeretur limite. Maior itaq; periculi cura, ubi spes propinqua: ædificantibus quoq; plana exordia fundamentorū, sed ardua celsorū opera fastigiorū. Et plerunq; in ipso operis claudēdi sine, mercedis suæ munere defraudat miserandus faber, aut culminis lapsu obrutus, aut instabili deceptus uestigio, ut ad inferiora decidat. De agricola quid dicā, cui procinctus laboriosior messis quàm segetis: uindemiæ quàm putationis: & adultis fructibus grauiora semper metuēda pericula? Nihil ergo uouum, si adhuc nos in ipso portu consummandi cursus periculū manet: rigitur per angustiora uirum

*Oratio Cæsa-
ris, qua niti-
tur aare su-
os ad muros
aggredi dose*

arum scandendum est ad Antoniā: quo deiectis inde aduersarijs, superiorem occupantes locum, ac supra verticem locati hostium, ipsos quodammodo anhelitus eorum intercludamus. Sed difficile hoc nobis uidetur commilitones, quasi uero ad ludum, non ad bellum conuenimus: in quo aut uincendum, aut moriendū sit uiris. Tunc ergo debueratis excusare, quando ad prælium ueniebatis, ut uindicaretis cladem Romani exercitus, & maculatæ militiæ probum dilueretis. Si Neronis tempore ulciscendam iniuriam Romani nominis estimabatis, quod uos decet uelle Vespasiano imperatore? Lauemus superioris imperij notam, ne nostro adhæreat, quam Nero quidem remoturus per Vespasianum estimabatur. Vespasianus per Titum in se transfuderit, nisi uicerimus: Exequenda nobis tantūmodo supplementa uictoriæ pater reliquit, quo fufis in cassum tantis laboribus, dedecores inultiq; referemus gradum uictoriæ derelinqentes: quasi non leuius crimen sit de militia decedere, quam uictoriā deferere: Illud enī formidinis, hoc proditionis est. Sed periculosam putatis in hostem descendere, & murum armis circūsonare: quasi uero muliebria de uobis, & non uirilia opa ipsa natura expetat, quæ nobis ideo uitalem infudit spiritum, ut eum per gloria libenter refundamus. Ad quæ igitur, nisi ad maxima quæq; à duce suo bellator adhortandus est? Nam usitati opis adhortatio, non solum conuenit, sed etiā conuenientibus affert pudorem, ut exigas quæ sponte debetur: id enī de se militem præstare oportet. Et tamen quod immoderatū à uobis exigo? Nōne præstat mori per uirtutem, quæ uiuere ad ignominiam? In medias Romanorum acies frequenter Iudæus excurrit, ac sese hostilibus cuneis impavidus infundit, nō ad spem uictoriæ, sed ad iudiciū fortitudinis, & ostentationē gloriæ: Vos quibus terra & mari nemo impune adhuc restitit, quibus non est nouū uincere, & crimen nō uicisse, cū tanta de cælo habeatis uincendi suffragia, nec semel quidē proripuisse in hostem gradum non pudet: sed armatos otium tenere, & in prociūctu positos, feriatīs animis expectare, ut fames pro uobis dimicet, atq; inedia potius sua, quā nostris fufi gladijs, in opprobrium nobis erubescendos uertant triumphos? Nō pudet (inquam) strenui commilitones, uniuersaq; uictores gentium, nihil de armis sperare, nihil de uiribus, sed de sola obsidione, & opiri quando hostis morbo consenscat, atq; in suo moriatur lectulo? Et quæ potest esse sine bello uictoria? omnia sunt repleta cadaueribus, & deformes exuuiæ iacent, exangues reliquæ defunctorū, nisi quos ipsi inter se suis manibus trucidauerunt. Quid timemus eos quos iam fames, ignis, latrocinium, seditio extinxit? Quid destituimus diuina beneficia? Cuius enī nisi dei nutu in sua collisi arma sunt? Destituti quoq; subsidijs alimentorū, nec usus domestici finis furoris. Vereor ne iam & religionum uideamur rebelles, qui & nostris, & suis religionibus infidos tam diu reseruamus. Verum esto, sit atrox bellum & formidolosum. Quid enim uos belli demulceo facilitate? Sit uictoria incerta, certum piculum. Nonne apud eos mihi sermo est, qui humana prudentia nouerint, in periculis promptiorem esse omnium animantium fortitudinem, quam in remissioribus contentionibus? Feræ ipsæ cum se circumuallatas armis uiderint, maiore in eos impetu ruunt, ut uis sibi aperiant iter. Et atrociora serpens latibulis excussus, infundit uenena. Sunt etiam quæ natura innoxia, in periculis tamen suis ad nocendum fortiora sunt. Habent cerui sua arma, si quis se obuium ferat, & mortem cornibus repellunt. Habent & læsæ apiculæ suos morsus. Quid autē de uiris bellatoribus apud Romanos loquar? cum Leonides ille Lacedæmone genitus, præliaturus aduersus innumerabilem Persarum exercitum, dixerit: prandeamus in terris, apud inferos cenaturi. Tantum ualuit apud Græcos hic sermo, ut non solum de trecentis illis Lacedæmonijs uiris, quibus ipse præerat, se nemo subtraxit, præter unum tantum, quem superstitem postea nullus recepit: sed etiam de cæteris, qui simul ad bellandum processerant, nisi quos Leonides tanto degeneres bello repudiavit. Quid de Romanorū integris legionibus loquar? quos Cato Romanæ assertor facundiæ, & ueritatis syncerus interpres, asseruit cum exultatione ad bellum processisse: de quo redituros non arbitarentur, uniuersosque libenter procubuisse, ne mutarent sententiam. Beati, quorū nemo suis hostium fuga uictoriā annūtiavit. De trecentis tñ Lacedæmonijs, uir unus subterfugit, & illi in angustijs præliabant, ne circūuenirentur. De Romanis legionibus nullus uitæ elegit, sed omnes mortis hæreditatem, quæ uos posteri estis: sed contemptu periculorū, quasi gloriosa indoles uirtutis, pro sapiam non abnuatis. Quis enim fortium uiroꝝ esse se mortalem nō nouerit, omnibusq; positum finē uiuendi? Quanto igitur melius patriæ impendere, quā patriæ debeas, & necessitatem commutare gloria? Nec anhelæ senectutis suspirijs obnoxiam uitam deicere, nec feruentis ægritudinis casus reformidare, cum depositis æuo quotidiana fastidia sint. Illorum autē qui languore marcescunt, deficientibus uiribus pariter ac sensibus, ut multorū opinio habet, aiæ simul cū corpore se pulchro adiudicent. At uero bellatorū, & strenuissimorum uiroꝝ, qui se pro patria, pro liberis, pro religione morti deuouerint, aias de

A feris comparatio sumpta.

uincu

uinculis corporis huius ferro absolutas: nulli dubium, quin purum illud æthereum elementum stellarum lumine refulgens, in cœlestibus suscipiat habitaculis, hospitio quodam supernæ quietis: in terris quoque remanere, insigne aliquod est gratiæ uel iniuriæ, ut & languore commaceros obliuio abscondat: & aduersum pectus in hostem ferentes, si mors conuenierit, sequat gloria. Ad hæc uos inuito præmia commilitones, ut in hostem pergamus, quem clausum teneamus: & ascendamus in murum per ruinam muri ualidioris, quæ nobis uelut quendam aggerem præstat, & æquatur muro inferiori. Quisquis uirtutis uexillum præferens, primus in murum ascenderit, uel secundus, uel tertius, uel pluribus comes, haudquaquam mihi non donatus optimo abibit munere, & si nulla maior remuneratio, quam fortitudinis gloria, quæ plerumque est tutior. Nam ubi primum animis, & uiribus confidentissimus quis ascendit, fugient qui resistent: aut ad inferiora se conferent, aut latibulis abscondent: ita quod maximo nunc periculo sit, si in inferioribus querimus, sine labore magno sequetur, ut deiectis hostibus bellum conficiatur.

Caput XXVIII.

Vix sermonem Titus clauserat, & Sabinus se obtulit ex Syriæ uiris, egregius bellator, ante Cæsarem consistens, ait: obedire se imperijs, ascensioni paratum, si euentus si bi adesset, ut Cæsari placeret: si destrueretur secundis, nihil præter spem sibi accidere, qui iudicio proprio delegisset pro Cæsare mori. His dictis leuam extendens, clypeum supra caput extulit, & dextera uibrans gladium, immane, quantum in arma insurrexerit: ut quiuis eum non recognosceret, quem paulo ante exilis corporis specie despicabilem putauerat, subito cum uideret pergere in aduersum, & hostibus pariter & iuris minantem sese extendere, quasi iam celsior in subiectos preliaretur, & murum quateret manu. Sequebantur eum undecim uiri studiosi ad imitandum, sed impares ad consequendum. Repugnabant de muro Iudæi spiculis, saxis, sagittis: & quod cuiusque manus inuenerat telum, in Sabinum deiecebatur. At ille interritus, cursu concito insilijt fragmentorum aggerem, & in summo locatus hostem auertit, dum proximus quisque formidat periculum. Sed dum se librât in murum attollens, & securus uictoriae in hostem intendit, lapsus in faciem cum maximo sonitu ruit. Quo reuocati Iudæi, ceperunt iacentem missilibus urgere. Ille genu nixus, & se protegens scuto, quandiu potuit à uulnere defendit, nec immunem reliquit quem proximum reperit. Ad postremum tamen confertus uulneribus, spiritum prius quam bellum deposuit, nec deiectus gradu, nec muro excussus est, nisi mortuus: tribus quoque alijs necatis, octo semineces, licet à cæteris tamen exitio subtraherentur.

Caput XXIX.

Nec tantum non terrori reliquis mors Sabini, sed incentiuo fuit. Nam Romani uiri, qui præstenderent uigiliarum munia, compensare cupientes operis effectu, quod Sabini studio præuenti forent, uiginti numero ineunt consilium magnum & memorabile: ut aduocato quinti ordinis signifero, & duobus equestris militiæ uiris, quos promptiores arbitrabantur, atque uno tubicine, quinta hora noctis silentio, per aggeres sese fragmentorum muralium in superiora attollerent, cæcisque custodibus, Antonia murum occuparent. Quo peractò, terribilior solito sonitus increpuit tubæ, & fessi labore Iudæi, & somno soluti de improviso perturbarentur, quia omnia repleta hostibus crederent. Ante itaque fugere ceperunt, quæ ueri fides pateret. Neque enim periculi fors, tenebroseque noctis caligo patiebatur, ut quæti essent, cognoscere. Et Cæsar audito fragore tubæ, armari exercitum iubet: ipse cum electis primus in murum ascendit, suis auxilio, hostibus impedimento. Illuxit dies, & iam Cæsar conspicuus e muro suos adhortabatur: alij manibus suorum in murum eleuabant, alij per cuniculum, quæ Iohannes ad subuertendos Romanorum aggeres defoderat, in urbem se deferebant. Versa in perniciem perfidis subsidia sua, exclusi undique in templum se conferunt: Eo quoque uolentes Romani irruere, cohibentur angustijs, armisque repellunt. Fit in uestibulo graue filium, nec iam spiculis aut sagittis, sed gladijs res cominus geritur, manus ad uulnera, gladius super gladium, ictus super ictum, percussor cæсорum sanguine perfundebatur, ut ipse potius percussus æstimaretur. In ipso templo furor bellicus dehabatur. Natabant pauimenta sanguine, morientium gemitus, uincientium clamores sine ordine & modo personabant: Romanos perficiendi certaminis spes accenderat, Iudæis suprema patriæ excidia ademerant mortis formidinem. Hi sumptu gloriæ uirtutem alebant, illi desperatione salutis omne effundebant uirtutis uaticum, nec reseruabant.

Caput XXX.

Placherimum quoque facinus adorsus est Iulianus centurio, uir armis maximus ex Bithynia profectus provincia, sed Romanis assuefactus disciplinis bellisque exercitus, & honoratæ milite clarus stipendijs. Qui cum Cæsarem propter astaret, ubi aduersos uidit Romanos, quia Iudæi erant numero præstantiores, & adhuc Romani pauciores aderant,

subito

Sabinus prius
mū offert se
Cæsaris moni
tioni, uir exte-
rius admodum
corpore, at
animo ma-
gno.

Sabinus telon
uictu obru-
tus cadit, quæ
uolentes cæte-
ri uindicare
fortiter pug-
nam aggredi-
untur.

Alij, cōfectus
uulneribus.

Romani uo-
lentes irruere
in templū
prohibentur
a Iudæis atro-
ci commissio-
ne prelio.

Iuliani Centu-
rionis forti-
tudo.

Ominaria in
quibusdam le-
guntur.

Mors Iuliani

subito de Antonia se præripuit, & insequentes auertit: nec sunt ausi resistere, ipsa specie scelerentissimi uiri, & superba quædam ultra humanam formam uirtutis autoritate, ita ut ipse Cæsar miraretur. * O uaria atq; incerta, uelut quædam bellorum alea, quæ sicut iactu quodam, ita casu quodam potius quàm uirtute, plerumq; inopinatis ludit euentibus, sufficiens nouos exitus. Nãq; & hic iactus sunt, non tesserarum quidem, sed sagittarum, telorumq; plurium, lapidum quoq; quibus sæpe uictor sternitur alieno uulnere. Et cum aliena spolia rapit, ipse dispoliatur: uelut hic Iulianus, qui tergo imminet hostiũ, dum alios perimit, & claustro coerces, ipsa alacritate incautor, confixum clauis calceamentum gerens, usu militarium uirorum: non confiderauit polito lapide solum stratum, quod cauendum foret, sed quasi in campo præliaretur securus, labitur: & ingentem strage sua sonitum dedit. Nec potuit assurgere lubrico soli fufus, genu tamen se sustinens, regressum hostem repellat, ut appropinquantem cæderet, iaculantes quantum posset, caueret. Sed ipsa fatigatus atq; oppressus multitudine, solus licet: quia nullus tanto se inferere periculo auderet, non despiciabilis tamen, neq; inultus impigre occubuit. Haud equidem, ut arbitror, tali dignus exitu fuit, ut tanta uirtus uiri sic deciperetur. Sed plurimum in bello prudentia ualet, quæ cauta semper & perspicax incertorum prouidet casus. Solus se de Antonia proripuit, solus in hostilia arma ruit, solus se armis miscuit, solus in templum Iudæos redire compulsi. Vereor ne istud obfuerit magis, quia de templo fuerunt exterminandi deo infideles, ideo lapsus non inuenit remedium. Spectabat Titus uincens cum gaudio, periclitantem cū ingenti dolore, uolebat subuenire, sed longe aberat. Reuocabatur à suis, quia in milite unius fors est, in imperatorum uniuersorum periculum: docebat exemplum quid cauendum potius, quàm sequendum Cæsari foret. Deniq; sic cōsternati fuerunt socij, sic elati aduersarij, ut & corpus Iuliani in potestatem ueniret hostium, quasi adhuc & defunctum timerent, si Romanis restituere tur. Cæteri Iuliano cæso, facili negotio cessere. Nondum enim ascenderant numerosi, & Iudæis occasio necis eius, uirtutem auxerat: promptissimis eo prælio, ad repellendos Romanos, Alexa & Giteo Iohannis coniuratis, qui factionis eius propugnatores forent: ex Simonis q̄q; parte Malchio & Iacobo Idumæorum duce egregijs bellatoribus: Arsimone quoq; & Iuda tertiæ factionis uiris pariter adnitentibus, qui coniuncta manu, pulsos Romanos intra Antoniam clausere.

Caput XXXI.

Suorum, abunde uidetur.

Contra Titus non munimento sibi, sed impedimẽto angustias Antonia ratur, iubet dirui munitionem eius funditus, ut congressurus iter in hostem aperiret. Comperitq; quod solennitas Iudæis festorum dierũ appropinquasset, præcepit interpretari Iosephum Hebræo sermone, quæ ipse alloqueretur. Quæ malũ, ratio Iohanni suaderet ut Romanos lacefferet. Si uirtutis fiduciam gereret, eligeret alium pugnae locum, eo progredieretur, dummodo urbi parceret, templum non contaminaret, sacrificia festorum dierũ nõ impediret. Relinqueret q̄ idoneos sacrificiorũ ministerijs æstimauisset, fortitudinis suæ documentum ubi uellet, præter urbem & templum, ederet, congressioni milites Cæsaris nõ defuturos: inuitum se cogi ad totius urbis euerfionem: cuius reliquias seruare uellet, si pateret Iohannes: imminere templo faces, non quo templũ Romani festinarent exurere, sed e templo educere belli incitatores. Si uictos se crederent, manus darent: at si uictores futuros sperarent, non intra claustra se reciperent, sed in campis defenderent, quo templum libentibus iam incendijs eriperetur, uacaret purificationibus. Ea interpretante Iudæis Iosepho, cum silentio audita, tacitum uulgus probabat, sed metuebat sententiam suam pandere: quibus respondet Iohannes, nullum præstabilius deo esse sacrificiũ, quàm pro aris, pro focis, pro tẽplo ponere animã, uiros deo sacratos: & ideo si necesse fit, libenter procubere pro libertate, tamen sperare se, quod excidium perpeti nõ possit ciuitas dei. Titus ad hæc: Merito igitur puram deo seruatis urbem, & sc̄m̄ immaculatum, necando ciues, interficiendo innoxios, perimendo sacerdotes? Talibus flagitijs non placantur diuina, sed offenduntur. Abdicatis deum uestro sacrificiorũ suorum culeibus. Si tibi aliquis negaret cibum Iohannes, quæres eũ: deo uestro suæ hostiæ non immolantur, non redduntur sua munera, iugulantur homines, & adhuc putas deum auxiliari? Reuera sic gesta edocent, sic testificatur cesorũ congeries, & cumuli uestrarum calamitatũ. Quis hæc uidens non ingemiscat? Nec reprehenderem quod pugnares pro patria, si nollem parcere, si nollem patriam uestram aut templum reseruare. Neq; enim digna Carthago, aut metuendus Hebræus Annibali, qui partem mediam orbis Romani subegerant, & tñ ipsa quoque reparata Carthago, quæ usq; ad excidium sui, rebelles ciuiũ animos tulit. Fide mea salua, hæc omnia tibi futura spondeo, ueniam tibi salutis polliceor, non pro mercede sceleris, sed pro redẽptione urbis, ut à te redimã periturorũ culminũ statũ. Desinas moneo latrocinijs tuis cõturbare ppositũ pietatis

eis Romanę. Non formidabitur Hierosolyma, ut diruatur: quando potior uiribus seruata est Antiochia. Certe Iechonias uester & Persis credidit, & urbem egressus, cōmisit se cum suis pro ximis barbarico furori, ne propter se ciuitas euerteretur. Celebratur à uobis eius memoria, sicut uestri asserunt: adest Iosephus assertor eius, celebritatisq; testis, q̄ honoratis uirum qui pro patria se captiuitati, obtulit. Seruauit eum & Barbarus Persa, & ego tibi sp̄o deo impunitatem. Certe & Iosephus arma Romanis aduersa intulit, crede promisso, cuius & exemplum premisimus. Vadem tibi sponsionis nostrę Iosephum damus, imò iam dedimus, quem seruauimus. Loquatur uobis sermone patrio, obliget se ritu quo soletis: non pudet nec uadem quærere, nec fideiussorem dare: ne euerfionem exhibeam qui uolo parcere. Flere ad hæc Iosephus, rogare Iohannem, deplorare patrię statum, obseruare sermone flebili, appellare ut ciuem, sed cæteris pertinacior: testare dei omnipotentis gratiam, saluum fore cum suis, tantummodo desisteret excitare militem Romanum ad urbis euerfionem. Quem ubi flectere nequiuit, non mirum, inquit, Iohannes, si perseueras usq; ad excidium patrię, cum iam relinquerint eam præsidia diuina. Sed mirum quod perituram non credis, cum legeris propheticos libros, quibus excidia patrię nobis annuntiata sunt: & reparata culmina, rursus à Romano diruenda exercitu. Quid enim aliud clamat Daniel? Non enim qd iam factum erat, sed quod post futurum prophetabat: quæ est abominatio desolationis, quam uociferatus est uenientibus Romanis fore, nisi ista quæ nunc imminet: quod est illud oraculum, quod à nostris sæpe commemoratum est, à summo denuntiatum deo? Tunc scilicet perituram urbem funditus, cum ciuium manibus contribulis suis fuerit extinctus, nisi quod nunc impleri uidemus: & fortasse, quia iam defendi templum non placet, interdicto maculato sanguine purgari incendio placet.

Caput XXXII.

Compleuit sermonem Iosephus, sed nullis Iohannes mouetur fletibus, nec promissis flectitur. Urgebat deus iam dudum pfidas mentes, ex quo impio se paricidio commacularunt, Christum Iesum crucifigentes. Hic est ille, cuius mors Iudæorum excidium est: Natus ex Maria, qui ad suos uenit, & sui eum non receperunt. Quando enim suos non occiderunt Iudæi? Nōne filium Saul sui occiderunt? Naboth propheta à suis utique lapidatus est. Iudæa fuit Iezabel, quæ iussit Iudæis, seniores quæ præceptum executi sunt. Iudæus Achab, qui causa mortis eius factus est. Quanti alij à ciuibus ciues perempti, & tamen diu integra ciuitas mansit, & si diruta à Babylonijs post annos innumerabiles, sed reparata postea. Hoc est supremum excidium, post quod irreparabile templum, quia auerterunt sceleribus suis præfulem templi, reparationis arbitrum.

Caput XXXIII.

TAli affatu Cæsaris, & repetita oratione inflexa est aliquorum sententia, qui se subtrahere potuerunt ut ad Romanos conuenirent. Cæteros reuocauit periculi metus, qui à latronibus intendebatur (Et forte quædã inclinatio mentium erat, ne plures eriperentur futuræ euerfioni) quos Cæsar confugientes ad se, quia erant inter eos & uiri sacerdotales cum filijs, & alijs splendidioris familię uiris, suscepit bona gratia, pollicens securitatem salutis, ius possessionum suarum, atq; ad urbem, cui nomen Gofna, direxit: ne quid offensionis oriretur ritu dispari & cultus diuersitate. Quod ab his, qui in urbe positi repugnabant (seu quia huiusmodi suspicio incefferat, siue ullus composuerat dolo, ne plures dilaberentur) in argumentum est diriuatum necis, ut extincti obijcerentur. Eo comperito, reuocatos Titus iussit cum Iosepho propius muros obire, ut à suis agnoscerentur. Illi cum lachrymis gemituque magno, non sua deslere, sed patrię templiq; excidia: rogare ciues, ut sequeretur Cæsaris fidem, eriperent templum parato incendio, nihil sibi aduersus legem præceptum, nihil de libertate imminutum. Acquiescerent, & ipsi experirentur Romanorum clementiam, quorum insuperabilem uirtutem experti sunt.

Caput XXXIII.

Cum talia miserabili deplorarent, proturbantur à suis, bellamq; accendit, insiliunt Iudæi, atq; in ipsa irrumunt temeritate penetralia. Omnes recessus, omnia secreta occupant, quæ inaccessa uiris erant sacrorum exortibus. Romani quoq; se prælio parat: temerantur interdicta patrū belli necessitate, maiore tñ Romanorum, q̄ suorum reuerentia. Gentiles enim cū formidine templum spectabant. Iudæi cum furore ac temeritate adibant, & madidas manus humano gerentes sanguine, ipsa tractabant altaria. Titus adhuc in proposito manens, alloquebatur Iohannē, & inultū se deduci ad excidiū urbis, & templi cōtestabat, dicens ad eū: Quid sibi uolunt Iohānes impressi illi ante fores templi apices elementor? Nōne significant neminē, nisi sacratū debere templo appropinquare? Quid illa septa pro templo: Nōne ut conspectus arceant uniuersorum liberos, solisq; mysticis pateat secretorum co-

¶ iij gnitio:

gnitior: atque his sit liber aspectus, quibus est legitimus ingressus: Prospectus excluditis peregrinorum, & accessus cogitis, Scribitis, ut nullus ingrediatur aduena, nullus peregrinus intraret, & peregrinum sanguinem intra templum funditis, aduenaque simul & ciuium cruore uestra altaria cumulatis. Testificor ego non impressionis nostrae esse, sed uestrae prauaricationis, quod uiolatis quae uestra sunt. Ego alienus non exigo, imo obtestor, si uelitis discedere, incolume templum futurum: neminem Romanorum hostiles irrogaturum manus, nihil de uestris temerandum esse sacrificijs. Seruabo templum uobis & profelytis: cultus enim sacrorum diuersus, sed operis communis usus: Quod cultus fuit, à uobis recessit: quod operis est, uictoribus remansit.

Caput XXXV.

Vbi ne Iosephus quidem poterat suos mouere ad de ditionem, Caesar cum electa manu inuadit urbem.

Alias, Aduertit factionis principes (pu tabant enim diffidentiae etc.) in praelij necessitatem inuitus. Cerealis praeficitur exercitui.

Vbi ne his quidem per Iosephum insinuatibus reuocari Caesar aduertit (factionis enim principes putabant diffidentiae potius, quam pietatis esse) tam frequentem desistendi conventionem, ad praelium necessitate, inuitus reuertit, iubet adesse Romanos. Sed quia tantae multitudini angustia impedimento erat, XXX. electis uiris, singula deputat bellatorum milia. Non enim totum exercitum reciperent tam densa edificiorum obstacula. Ipse quoque simul descendere uolens, reuocabatur à suis, ne in angusto nocturnis etiam plerumque temporibus quibus necesse erat insidiantium fraudi occurrere, periculi aliquid in se excitaret: cum amplius proficeret, si spectator belli adesset, quo unusquisque promptius sibi decernendum arbitraretur, sub oculis Caesaris praeliaturo. Omnia enim quae circa templum gererentur, uelut in theatro quodam, ex loco Antoniae desuper uisabantur. Inflexus ad eam sententiam Caesar, Cereali mandat negotium, ut praetendentibus circa templum Iudaeis, hora noctis nona superueniret, caeterosque hortatur studiose ingruere certaminum, se quoque dimicantium meritis non desuturum, cum desuper aut ignauiae cuiusque testis, aut uirtutis arbiter pugnam examinaret. Cerealis praescripto tempore impigre adest, sed custodes uigilantes reperit, praelium conseritur. Siquidem & intra templum siti non dormiebant, & congregantibus qui excubias obibat, facile se caeteri ad bellum parant. Conferro agmine, instabat Romanis: Iudaei dum claustris atque angustiis nituntur, ne circumuenirentur percurfabant diuersa: ut frequentius sibi à suis esset periculum, dum in tenebris non cognoscerentur, & plerumque transigerentur à socijs, dum hostes putantur. Quis enim nocte discerneret socio an hosti occurreret? cum interrogare serum esset, capere utile, consultum puenire: & tolerabilior culpa exitus errare in alieno uulnere, quam proprium eligere periculum, ubi hostis timeretur. Ancipiti itaque per noctem periculo laborabant Iudaei, uel quod inferret hostis in quo socius erraret. Nec minore per diem pernicie afflictabantur, nocte plus erat periculi à suis: per diem Romanus uehementior aderat, quem totius spectator certaminis Titus uel tacitus urgebat. In horam quintam pugnatum est acriter, Iudaeis quoque strenue rebellantibus, ut neutra pars loco cederet.

Caput XXXVI.

Pariebat.

Pedanius fortitudo & audacia.

Dum hæc inter se praelium runt, septem diebus spatio depositis omnibus usque ad fundamenta terrae, quae castro, cui Antoniae nomen, Herodes immuniuerat, latior facta est uia, quae ad templum ducebat: ut non solum percurrandi militibus esset facultas, sed etiam in munimentis constituendis & coaceruandis aggeribus, quantum esset necessarium loco, pateret, quo pulsarentur etiam templi fastigiorum summa: per quae Romanis intentius immorantibus, cum intolerabilius fame urgerentur, Iudaei ceperunt insidiari Romanoque iumentis: si quis bellatorum equum pabulo laxauerat, aut mulum leuando oneri necessarium, rapto auertebant, nec solum cibus eis dispendio Romanorum, sed etiam militiae flagitio petiebatur. Cuius incuriae probrum, in exordio statim praescripto necis supplicio Caesar remouit, fraudem tamen puicacium non compescuit. Exclusi enim ab huiusmodi rapinae necessario esurientibus alimento, herbarum subsidia captantes, destruendum murem quem circa pomerium Titus duxerat, excogitauerunt, ut uagandi & quaerendi radices arborum, pabulorumque liberior fieret excursus, quos ad cuiusdam carceris uicem circuitus muri clauserat, nec erat iam quo famem leuarent. Obrepunt itaque, & excursu repentino ad montem Oliueti ingruunt praetendentibus, nec illi commisso defuere muneri, & tubae classico de caeteris castrorum aut turrium munimentis, alios accerserunt ad praelii societatem. Conseritur pugna acrior in principio: dum pudor hos, illos famem urget saeuo imperio ac necessario: sed confluentibus Romanis repelluntur Iudaei, atque ad urbis suae muros reflectuntur. Tunc unus e turba, Pedanius nomine, concito equo dextram extendit, & se paululum inclinans, unum de Iudaeis fugientem suspendit, captiuum Caesari ferens, gloriosaque uictoriae uictor rapinae: uelut lepusculum, aquila, aut accipiter fulicam ante pedes Caesaris uiuentem deiecit. Quo delectatus admodum Titus, laudatum & honoratum eum dimisit.

Caput

Caput XXXVII.

Iam circumfusæ templi ardebant porticus, ubiq; luctus, ubiq; mors: foris bellum, intus supra bellum & incendium. Nec frangebantur animis Iudæi: putabant uindictæ perire, quicquid sine fraude gererent uel insolentia. Quasi aliter iam nequibant, prouocabant Romanos ad excidij celeritatem. Ionathes quidem exiguus corpore, despectu dignior iuxta Iohannis sepulchrum lacessebat Romanos, ut secum, qui uellet, manu decerneret. Alijs despicientibus pusillitatem hominis, alijs fastidientibus cum eo decertare, quem continuo captiuum alij habituri forent, alijs considerantibus periculoso certamine rem geri cum uiris, qui in extremis salutis non aliqua fortitudine, sed sola temeritate uindictam quærent: nihil laudis futurum, si uinceretur excidio finimus: & plurimum dedecoris, si quis lapsu aliquo communem uictoriam turparet. Iactabat se insolentissimus, & metum obiebat uictoribus: conuitia ferens quod non suis uiribus, sed alienis auxilijs Romani inniterentur: nec Iudæos bello hostium, sed domesticis afflictos conditionibus. Erat in numero militum Romanorum Pudens nomine, qui præstrictus inanibus contumelijs, dum inconsulte pudori consulit, salutem neglexit, atq; ipsa indignatiõe incautior uulneri patuit, fufusq; in terram incussit socijs uerecundiam: insultationis quoq; causam Ionathæ simul & mortis reliquit. Namq; is successu lætus certaminis, & pompam attollens triumphi, dum tripudiat atq; exultat, concussosq; clypeo simul & gladio proludit, excitauit in sua uulnere centurionem Priscum, qui superba & tumida iactantem non tulit, atq; incautum uictoria penetrauit ictu sagittæ. Quo stratus Ionathes, docuit in prælio neminem irrationabiliter insultare oportere: ubi uictoris & uicti conditio incerta, donec bellum claudatur.

Ionathes prouocat, & Romanum sibi in monomachiam.

Pudens incautior in certamine succubuit.

Priscus Ionathem interimit.

Caput XXXVIII.

At in urbe interiore, cum hostes intra muros cernerent altissimis eminentibus aggeribus, uniuersisq; imminente mœnibus, & tanquam uulnus in corpore, ita periculum introrsum pergere reformidarent, intercidunt porticum septentrionalē ex ea parte, qua adhærebatur Antonia, ne per ipsam hostis in templi superiora ascenderet, uel in inferioribus sitos superior urgeret: & proxima quæq; demittit, ne populantibus incendijs templo finitima, etiã templum ipsum ignis depalceretur, atq; intercisa igni exurunt: ita quod ab hoste metuebant, priores coeperunt. Solomonis quoq; porticum ad fraudem pararunt, ut culminum interiora replerent pice ac bitumine, quæ infra fornicem summi laterent fastigij, simulatoq; quod eam uellent defendere, & frequentes hostes incesserent, sollicitant Romanos, atq; in sese excitant. Illi ad motus scalis summa porticus petunt. Iudæi loco paulatim cedere, quo plures Romani ascenderent. Hi certatim irripere, tamen prudentiores suspecti dolum cauere, sed uulgus intentum uictoriæ præfestinare, ubi res fraude carere uisa plurimis, quasi inter retia locatis, ad mouerit ignis fornicibus interioribus, atq; additis pice & bitumine, atq; cæteris incendijs nutrimentis, in totam diffunditur porticum. Circum uallabant flammæ uictores Romanos, ut nec resistendi facultas suppeteret, nec fugiendi copia: quod facerent non reperiabant. Spectabat Titus suos periclitantes, indignans quidem quod iniussi ascenderant, sed miserans quod uictores perirent. Pleriq; se precipitio dabant, sed ubi incendium euaserant, fractis cruribus, collisi corpore moriebantur: miserius erat, si debiles superuierent. Volebat subuenire Cæsar nec poterat, hortabatur tamen proximos, clamabat ut auxilio suis essent. Has uoces, hunc dolorem Cæsar pro supremo illi habebant solatio. Hoc erat morituris uaticum, hoc se uelut sublimi solates sepulchro, ad mortem festinabant, quod in uisceribus Cæsar recondentur: nec uita eorum periret, quorum uiceret gloria, qui morentur pro Cæsare, relinquentes sui hæreditatem triumphum. Itaq; alij circumueniebantur ignibus, alij præueniebantur: nec longe hostis, qui flammam fugientem se rirer.

Longinus aliam Longinus maluit prouocare prope perire gladio quod circumuenire fortitudinem

Caput XXXIX.

Longinus tamen egregiæ uirtutis uir, cum prouocaretur à Iudæis ut sese his committeret, promissa salutis securitate maluit se solū transigere gladio, quod maculare probro Romanæ indolis fortitudinē. Artorius autē satis astute uoce magna clamauit Lucium, dicens: Hæres mihi eris, si me decidentē exceperis. At ille miseradus occurrit ruenti, atq; in se morituri necem transfudit. Vere bellicum testamentum, non atramento scriptum, sed sanguine: nec in charta, sed in mucrone. Quod hæredē promisit, magnū plane ingenium, ut inueniret uoluntarium mortis uicarium. Incensa est itaq; porticus usq; ad turrem, quod Iohannes cum bellum aduersus Simonem gereret, ædificauerat super portas regie domus, quam Ezechias sibi rex ad habitandum condidit, reliquam eius partem ipsi diruerat Iudæi. Sequenti quoq; die à Romanis: quoque exusta est omnis porticus septentrionalis, usque ad orientalem. Nam cum suis ipsi manus injicerent ædificijs, docuerunt Romanos illis non parere. Nuda erat iam templi facies, & seua hominum

Rom. indolis. Artorius qui & Argorius decidens, excipitur, seruaturq; a Lucio, qui oppressus pondere continuo moritur

hominum fames: insidiabantur sibi inuicem, quis cui raperet cibum: & ubi alimēti suspicio, ibi bellum, inter domesticos pugnabatur pro cibo. Necabantur charissimi, discubiebantur defuncti, ne quis intra amictus eorum cibus lateret. Simulare aliqui mortuos estimabantur, ne uiuentes aliquid habere alimenti suspectarentur. Sed ne uiuentes quidem, aut uitæ suuigi munere, aut mortem simulare poterant. Verum aperto ore, sicut rabidi canes, aurarum captantes spiramina, huc atq; illuc circūferebatur inopia dace. Sæpe etiam quasi ebrij in eadem domicilia regrediebantur, ut iterum quæ uacua reliquerant, perscrutarentur. Et cum alia famis solatia non reperirent, detrahebant coria scutis, ut cibo essent sibi, quæ præsidio non essent. Mandebant calceamentum: nec pudor erat solutum pedibus suscipere ore, & lingua lambere. Verustæ quoque paleæ quæ olim proiectæ fuerant, non mediocri studio requirebant: & si quis repererat, grandi pretio mutuabat.

*Coria scuto-
rū atque ipsa
calceamenta
Iudæis lococi
di pretio mutuabant.*

Caput XL.

Quid adoriar dicere factum Mariæ, quod cuiusuis barbari atq; impij mens per horrescat? Ea erat de locupletibus sceminis regionis Perææ, quæ trans Iordanem iacet, belli horrore oborto, cum cæteris se in Hierosolymitanam urbem cōtulerat, quod esset tutior: eo quoque suas deuexerat opes, quas principes factionum certatim inualere. Alimentorum etiam si quid pretio quæsiuerat, de manibus eruebatur. Exagitabatur à perfidis, dira imprecabatur, uolebat mori, sed percussorem non inueniebat. Malebāt insultare diutius, affligere grauius, quàm cito perdere. Putabant quandiu uiueret prædam fore. Defecerant iam omnia: & delitijs assucta, asperiora palearum, uel coriorum dura non emolliēbat. Sæua fames intimis se insudit medullis, exasperauit humeros, mentem exagitauit. Habebat mulier infantulum quem genuerat. Vagitu eius excita, cum se & paruulum commacerari uideret, tantis uicta immanitatibus, atque impar tam atroci calamitati affectum amisit: & pietatis genitalis usu oblitterato, dolorem absorbit, furorem assumpsit. Conuersa itaque ad paruulum iam matrem oblita, & furens animi sic ait: Quid tibi faciam paruule, quid faciam tibi? Sæua te circumstant omnia, bellum, fames, incendia, latrones, ruina, cū te moritura credam, aut uitæ tantillum relinquam? Speraueram quod si adoleuisses me pasceres matrem, aut sepelires defunctā. Certe si puenires obitu, quod ego te p̄tioso tumulto meis manibus includerē. Quid agā misera? uiuendi tibi ac mihi nullum subsidium uideo. Omnia erepta nobis, cū te reserua- bo: aut certe quo condam sepulchro, ne canibus alitibusue, uel feris præda sis. Omnia, inquam, erepta nobis. Potes tamen dulcis meus, & sic matrem pascere, idoneæ ad cibum manus tuæ. O suaui mihi uiscera tua, artus iucundi, priusquam uos penitus consumat fames, reddite matri quod accepistis: reddi fili in illud naturale secretum, in quo domicilio sumpsisti spiritū, in eo tibi tumulus defuncto paratur. Ipsa complectar quem genui, ipsa exosculabor: & quod impatientia amoris habet, habeat uis necessitatis, ut ipsa deuorem meos artus, non simulatis, sed impressis motibus. Ergo esto cibus mihi, furor latronibus, & uitæ fabula, quæ sola deest calamitatibus nostris: Quid faceres fili, si & tu filium haberes? fecimus quod pietatis fuit, faciamus quod famis suadet. Tua ramen causa melior, & quædam pietatis species, quia tolerabilius est, quod matris dederis cibum uisceribus tuis, quàm quod te mater, aut occidere potest aut deuorare. Hæc dicens, auerso uultu gladium demerit, & in frustra filium secās igni imposuit, partem comedit, partem operuit, ne quis superueniret, sed nidor incens peruenit ad principes seditionis: continuoq; odorem sequuti, introierunt mulieris hospitium, minantes necem quæ causa esset ieiunantibus ipsis edere, atq; exortes eos facere cibi, quæ reperisset. At illa partem, inquit, uestram uobis seruaui, non fui auara nec inhumana: nolite indignari, habetis quod & uos edatis, de meis uobis uisceribus cibum parauit. Consedite ocyus, mensam apponam, mirari habetis, & ministerium meū indicare, quod talē nullius inueneritis mulieris affectū, quæ uos nec dulcis filij fraudaret gratia. Hæc dicens, simul redoperuit ambusta membra, & epulanda obtulit cum adhortatione huiusmodi sermonis: hoc est prandium meum, hæc uestra portio, uidete diligentius, ne uos fraudauerim. Ecce pueri manus una, ecce pes eius unus, ecce dimidiū reliqui corporis, & ne alienum putetis, filius est meus, ne alterius opus arbitremini ego feci, ego diligenter dimisi mihi quod manducarē, uobis quod reseruarem, Nunquā mihi fuisti dulcior fili, tibi debeo quod adhuc uiuo. Tua suauitas animā tenuit meam, & produxit matri miseræ diē mortis. Subuenisti in fame, tu munus supremū senectæ, percussorū repressor. Venerunt necaturi, conuiuæ facti sunt habebunt ipsi quod debeāt, cum epulas meas sumpserint. Sed quid refertis gradū, quid horrescitis animo, cur non epulamini quod mater feci? Possunt & uos delectare, quæ matrem exaturarunt. Non esurio iam, postquam me filius meus pauit, abunde exatiata sum, famem nescios Gustate & uidete, quia suauis filius meus. Nolite fieri molliores matre, infirmiores muliere.

*Maria quæ
dam matro-
na locupletis
sua propriū
filium coxit,
& sibi unam
alteram sedi-
tiosis serua-
uit partem.*

Aut si uos in meo uulnere misericordes, & non suscipitis hostiam meam, atque auersamini hoc locaustum meum, ego consummabo sacrificium meum, manducabo quod reliquum est. Videte ne uobis opprobrio sit, quod fortior uobis mulier reperta sit, quae absumeret epulas uirorum. Ego quidem tales parauit epulas, sed uos sic epulari matrem fecistis: & me tenebat passio, sed uicit ne cessitas.

Caput XLI.

REpleuit continuo tota urbe tanti sceleris nefas, & unusquisque tanquam ante oculos positum, paricidalis conuiuii ministerium perhorrescebat. Coeperunt & ipsi in centores seditionis examinare post haec, quos raperent cibos, ne similes escas inuenirent, & uelut imprudentes sumerent. Coeperunt uniuersi timere, ne diu uiuerent & mori uellent. Peruenit etiam ad Romanos huius facti immanitas. Nam plerique hoc horrore perterriti, ad hostes fugerunt. Quo cognito Caesar execratus infelicis terrae contagiū, manus ad caelum eleuans, talia protestabatur: Ad bellum quidem uenimus, sed non cum hominibus dimicamus, aduersus omnem rabiem beluarum ac ferarum, quid sensibilem loquar? aduersus omnem rupium immanitatem decernimus. Diligunt ferarum foetus suos, quos etiam in fame nutriunt, & quae alienis corporibus pascuntur, a consimiliu ferarum abstinent cadaueribus. Hoc ultra omnem acerbitate est, ut membra quae genuit mater uoraret. Mundus ego ab hoc contagio tibi me absoluo quaecumque in caelo potestas es: Scis scis profecto, quia intimo affectu pacem frequenter obtuli, & quod non pudet dicere uictor rogauit: quia parcere etiam ipsis tantorum flagitiorum prodigiorumque autoribus uolui, parcere populo, urbem seruare: sed quid facere repugnantebus, sed quid facerem aduersus suos furentibus? positis plerumque armis, quia illi a suorum cordibus non desinebant, in bellum reuerti, ut liberare obsessos, non perderem ipsi nos de muris hortatis saepe dimicare, ne grauius a suis perirent. Quales sunt ciues quibus hostis remedio est? Audieram equidem intolerabilem huius esse populi ferocitatem, qui incredibilibus se opinionibus in omnem excitat insolentiam. De caelo se genus ducere, ibi primum induisse corporis formam, caeli se fuisse incolas, descendisse ad cultus terrarum, de terris ad caelum redire, transisse per maria sicco pede, fugisse ante se fluctus maris, conuersa Iordanis fluenta, in suum fontem recurrisse, stetitisse solum ut hi hostes suos uincerent, ne nox impediret: raptos in caelum igneis curribus suos, praeparatos pro se caeli potestates, & absentibus his uniuersas hostium suas copias, dormientibus partam uictoriam. Haec conperera, sed putabam quod diuina circa se iactarent beneficia, non usquequaque audaciam extenderent, ut se nec a Romanis uinci posse arbitrarentur. Agnosco itaque cum his nobis esse praedium, qui se insuperabiles credant, cum se iactent diluuij superstities, haeredes fluminum, terrarum hospites, uiatores aequoreos, ascensores aethereos, quibus unda murus est, aer uia, caelum habitatio, cedunt flammis, nec uincula tenent. Sistentibus petra soluitur, ac sese fundit in potus. Esurientibus caelum aperitur, cibus mittitur, carne uolatiliu castra implent, & panem angelorum manducat homo. Stringunt liquentia, amara dulce scunt, solstatuitur, tenebrae illuminant. Postremo quid amplius potest esse, quam hic audacia deesse potest? Qui, ut aiunt, mortui uiuunt, & sepulti resuscitantur. Aduersus diuina quoque conspirasse homines opinio frequens, & poena indicio est. Ardent hodie quoque terrae propter incolarum impietate: plerisque etiam ex istis hiatus soli absorbit. Quandiu igitur in his locis morabimur? ubi & terrarum ruina est: uidimus & mare mortuum, uidimus etiam mortua terrarum nascetia, humum aridam, uirentium fructuum umbras inanes, foris gratiam, intus fauillam? Quis dubitare potest, quin apud inferos uersetur, apud quos etiam elementa moriuntur? Ipsa quinetiam quae post mortem uiuere solet, apud quos naturae pietas mortua, & superstes defunctis religio? Quis enim parentes non etiam mortuos diligit? Quis enim amissos filios non amat, & loco pignorum teneat? Manet affectus, & si pignus obierit, perseverat nomen naturae, gratia non intercidit. Apud hos uero nec uiuentem mater recognoscit filium, nec appellatorem audit, nec uagiantis miseret: & propter unius horum execrabilem cibum, paricidales iniecit pignori manus. Sed quid quasi nouum arguo, cum paricidio fraterno generis sui numerent exordia? cum ipsius Abrahae, quae appellant patrem, & disciplinae autoris, ac sui principem cultus: in eo maxime fidem praedicent, quod nec filio parcendum putauerit, eumque sicut hostiam aris admouerit, atque holocaustum offerre non dubitauerit. Non condemno deuotionem, sed quod pietatem. Alium quod e suis nouisse, aiunt, uictorem, ut quicquid sibi primum occurrisset domum reuertenti, immolaret deo suo: & cum rediret occurrisset filiam, atque illum iniecisset filiae manus, multaque alia huiusmodi exempla. Qualis ista gens, quae religioni tribuat hominis necem, & sacrificium putet esse paricidium? Quis deus possit hoc exigere, aut qualis sacerdos qui hoc possit deferre? Denique ueterem illum quasi prudentiorem non fecisse aiunt, sed uoluisse istum quasi consultiorem perseverasse. Habeant suos ritus duritatum homines, apud quos disciplina est filios occidere. Infelix ciuitas in qua talis officina, tale mysterium est.

Ope.

Caesar audiens immanitatem Mariae in filium, in uerba haec prorupit execranda.

Operiant eam ruinae suae, atque abscondant inuidi ipsi contagionem, ne sol uideat, ne stellarum globus spectet, ne maculetur aurarum spiramina, purgatorius quoque ille exuret ignis. Thyeestas dapes fabulam putabamus, flagitium uidemus, ueritatem cernimus atrociorum tragediarum. Ibi enim firmitior sexus & partus alienus, hic mulier cui partus proprius fuerit cibus. Ibi aliena fraus, hic propria uoluntas. Ille doluit, haec insultauit digna talibus uiris esca, qui pertinaciter bellando mulieres suas ad tale perduxerunt conuiuium. Equidem eos tantis malorum afflictos acerbitatibus iam furere arbitror, amentesque factos qui haec non sentiant. Quare maturius bellum conficiamus, quia emendari non queunt: ingruamus instantius ut fugiamus regionum istarum morientes aquas, terras ruentes.

Caput XLII.

*Ianuas templi
auro incrusta-
tas incendi-
bet Caesar.*

His dictis adiuucri templo arietes iubet, sed nihil ualidi ictus proficiebant. Plerique tamen terri de ipsis seditionum principibus confugere ad Caesarem, quos Titus tanquam necessitate compulsos, non quasi promissum secutos dubitauit suscipere, sed si des temperauit iracundiam. Non eo loci tamen habuit, quo per fugas superiores, intentiusque urgere suos coepit, ut uniuersi hostium discederet percussis metu: Sed ubi parietes inoffensos ab ictu arietum mole sua uiderunt manere, aluerunt audaciam: ingenio tamen Caesar praeueniens, ianuas argento operas succendi iussit, quibus igne admoto argentum defluere coepit: deinde paulatim etiam lignum ardere: Sic in porticum interiorum aditus patefcere. Sed miseratus Caesar, ne finitimis interioris uestibuli porticibus comprehensis templum exureretur, ad consilium uocauit duces exercitus, dicens: non cum insensibilibus sibi certamen esse, nec bellum cum edificijs, quae uictoribus proficerent, si in exusta reseruarentur: duces tamen assererent ualitudinem parietum & munitionem templi, Iudaeis in reliquum quoque incentiuo futura, quibus esset grata insolentia radices rebellionis eruendas funditus, ne iterum temeritas recrudesceret. Distulit tamen Caesar consilij tractatum in posterum diem, uerum Iudaei se infundendos putarunt: sed Romani consertis clypeis quamuis pauciores, primum impetum sustinuerunt. Nutabat tamen acies concursu innumerabilis multitudinis. Unde Caesar cum equitibus prope affuit, proterens facile quos reperisset, atque hostile agmen reflexit eo fretus quia iam pateret uestibulorum portio. Maiore suorum manu sequente die disposuit in hostem irrumperere, templum succendere. Quod factum eripuisse urbem incendio, nisi leua mens populi flammam in se hostium prouocasset. Iubet enim Caesar restringi ignium globos, ne irrupturis impedimento forent. Quod uidentes Iudaei dum insidiantur uolentibus incendia templi restringere, caesis aliquibus hostem accenderant: unus de Romanis semiuistam nactus materiem, quae de fastigio deicerat, adulto igne portae admouit, quae aurea nuncupabatur, quae auro uestitas haberet fores. Liquefactus ilico flammis, auri rigor lignum nudauit, quod uelut in tecto latere patuit incendio. Exustis itaque ualuis, in interiora se templi penetralia inseruit ignis. Iamque portae eius uestibula lucebant. Turbati omnes qui se templi munimine defensabant, trepidare ilico, & quaedam iam inclinatio mentium erat, illum diem esse templo excidiale, quia ipso die quondam Babylonis ingruentibus fuerat incensum, quia erat de cimus dies Ioma mensis, quem iam dudum inter funestos annumerabant. In superiora quoque se aurarum spiramine ignis attollens, uictoribus laetitiam, uictis tanta labe dolorem dignum infudit. Clamor quoque uniuersorum exortus, nec multo post nuntius hostilis excidium Caesari manifestum reddit: qui se proripiens quanta poterat uoce, restringi ignes iubebat. Sed neque per tumultum audiendi facultas erat, neque parcerendi uoluntas, cum Romani milites uindictae studio feruerent, notaque pietas Caesaris, inobedientiae metum suis demeret, nulli fraudi suis futurum, cum etiam hostibus ignoscere. Nutu tamen & manu Titus reuocabat quos poterat, mandabat aliquibus inhiherent impetus militum. Sed ira duce adolebat incendium, hostem urgebant desperatione salutis, iam sui prodigium, & totum se expendentem periculis. Vulgus maxime ignobile feriebatur ubicunque occurrerat, quia nullis munitum armis, nec repellendo uulnere, nec retorquendo idoneum erat.

Caput XLIII.

*Decimo die
mensis Augu-
sti, qui erat Iu-
daeis fatalis,
templum suc-
censum est.*

*Caesar omni-
bus locis tem-
pli circumspe-
ctatis, lauda-
uit mirum in*

Fatigatus itaque clamoribus Caesar gradum retulit, cum flamma adhuc conclauia templi depascebatur. Quibus deustis in ipsam aedem se furis intulit. Qua specie plerique exanimati se in ipsos misere ignes, quorum oculi ferre non poterant, ut superstitibus templo reseruarentur. Rursus cucurrit Titus, cupiens cuiusmodi aedes esset circumspectare. Cuius gratia motus, precellentiore omnium templorum fuisse operibus fatebatur. Mirabatur saxorum magnitudinem, metalli nitorem, uenustatem operis, gratiam pulchritudinis. Nec immerito tantam fuisse loci celebritatem pronuntiabat, ut eo ex locis omnibus conueniretur, quia tantum non nisi summi Dei crederetur esse domicilium. Adiungebat honos fidem religionis, quae etiam barba-

barbarorum gentes templum illud uenerabantur; & inferebant munera prædones religionis, quæ tamen tunc diripiebant sui, & disperdebant latrones, irruentes in omnia quæ deposita uindictarum fuerant, uel pupillorum, tanquam de uictoribus uindicarentur, si quid ex præda Romanis minueretur. Templum quoque ardere conspicientes, ipsi incendebant cætera, ne quod excidio templi superstes esset ædificium: religioni deputantes, si omnia cum templo perirent. Nec adhuc tamen Iudæi perfidiam deponebant quæ causa maioris excidii fuit. Nam cum animi multorum inflecterentur, ut se, fracto agmine, Romanis traderent, pseudo propheta quidam iactare cœpit in excessu mentis suæ, templo diuina præsidia non defutura, uocare populum ad se uelut quodam oraculo, adhuc se in templo suo manere illico repulsurum hostiũ cuneos, flammæ incendia. Sic miseri dum infeliciter falsis circumuentionibus credunt, dedecores atque inulti sicut pecora trucidabantur. Qui si uoluissent credere, euidentia imminentis signa excidii habebant: quibus ueluti claris uocibus admonebantur, finem sibi affore.

Caput

XLIII.

NAm per annũ ferme supra templũ ipsum cometes, passim ignis gladij quandã præferens similitudinẽ, denũtiabat quoq; ferro & igni gentis & regni urbisq; ipsius uastitatem futurã. Quid enim similitudo gladij, nisi bellum? Quid ignis nisi incẽdiũ denuntiaret? Visus est autẽ priusq; populus à Romanis sese dissociaret: ipsis autẽ partibus diebus Xantiti mensis octauo die, & per singulas noctes hora circiter nona, templum & urbis fere uisus ara eius ita lumine refulgebat, quasi dies esset, per dimidium ferme horæ quidie manens: quod uulgo interpretabatur, cum landæ gentis indicium uideri, eoq; impulsũ sunt tanquã tẽpus afforet libertatis recipiendæ. Prudentiores cẽtra opinabantur, qd id genus stellæ bellum soleat denuntiare, nec quisq; arbitretur aliena nos à cultu nostro, & disciplina locutos. Primum quã quid nobis uideatur astruimus, sed quid acciderit, quæ uel opinioniones tunc rẽporis fuerint, quid prudentes senserint, quid imprudentes. Neq; cum de secta Iudæorũ aliquid dictũ est: ita scriptum uideatur à nobis, quasi in ueritate cultus eorũ non quasi in umbra & figura pmissos cõtexerimus, ut sequerentur pfectiora. Nã de signis stellarum etiã in Euangelio docemur, quia erunt signa in sole, & luna & stellis. Vitulæ quoq; partu asseruerunt, cum immolanda astaret altaribus, in medio tẽpli agnum editum, in ipsis sacrorum (quod supra memorauimus) celebritatibus. Orientalem quoq; portã interiorẽ solidiore ære grauem, quod soleret ad uesperam uiginti uirorum multo claudi labore, obseratam uectibus ferris p aliquot noctes sponte reseratam & uix postea à custodibus clausam. Id quoq; arbitrabantur pleriq; futuorum signum bonorum, quibus ingressuris porta aperiretur, Consultiores autem, aiebant custodiam tẽpli resolutam uideri, ut quæcunq; intus forent, ab hostibus deriperent: exiret cultus, introiret uastitas, euacuaretur celebritas, sacrificium destrueretur. Quod etiã ante quod crucifixissent Christum Iesum liquido significatum lectio docet. Post multos quoq; dies, figura quãdam apparuit inæstimabilis magnitudinis quod plerimi cõspexere, sicut libri Iudæorum manifestarunt: & ante solis occasum subito uisi in nubibus currus, & acies armatæ, quibus totius Iudææ regionisq; eius urbes incurfarentur. In ipsa autem Pentecostes solennitate, qui ingredientiẽs sacerdotes in tẽpli interiora nocturno tempore, ut sacrificia assuetate celebrarent, primo motum quẽdam sensisse se prodiderunt, & sonum editum postea etiã audisse repentina uoce clamatum: Transeamus hinc, Iesus quoq; Ananiæ filius rusticola uir, ante annos quatuor quã bellum Iudæorum populus adoriretur, in summa pace urbis & abundantia, cum scenopegia sacrificijs solennibus celebrarentur, tẽplum ascendens cœpit clamare: Vox ab oriente, uox ab occidente, uox à quatuor uentis, uox super Hierosolymam & super tẽplum, uox super sponfos & sponfas, uox super oẽm populũ: hoc noctibus & diebus uociferabatur. Quo moti primores loci, corripuerunt eum, terribile uocis eius indicium phorrescentes, & plurimis eum supplicijs affecere, quod saltem afflictus dolore, desineret terribilia & plena prodij denuntiare. At ille nec metu ullo, nec uerberibus aut grauioribus interminationibus territus, usum aut uocẽ mutauit, eadẽ denunciationis pseuerantia & contensione sermonum, nulla obsecrationis interpolatione in ipsẽdẽ manebat, iniuriæ negligens, affectu immobilis. Quod nequaquã pfunctionum rati, sed in excessu mentis, ut erat, exprimi, ditulerunt ad loci iudicẽ, qui tunc temporis à Romanis per id locorum publica agitabat negotia. Is rimandæ ueritatis gratia, sæuissimis cõpœnis exulcerauit: quo magis perseueraret, eo uehementius corripit flagellis hominem iubens, ut si qua secretiora, futuri tumultus comperisset indicia, manifestaret. At ille neque fleuit, neque rogauit, sed ad singula uerba non suum, sed patriæ excidium flebiliter plorabat dicens: Væ Hierosolymis. Neque interrogatus quis esset, uel unde, uel cur eadem diceret, responsum reddidit: sed tantummodo lamentationem illam patriæ, questu miserabili prosequēbatur,

tur. Defessus itaq; Albinus, hoc enim nomen uiro, dimisit cum, tanquam dementi furore, quid diceret non sentientem. At ille neq; sermonē ullum cum quoq; habebat, nec aliud loqui p̄ reliquum tempus auditus est, sed hoc tanquam lugubre atq; funereum canticum canens, diebus ac noctibus iugiter resultabat: Væ Hierosolymis. Neq; uerberanti conuiciabatur, neq; cibum impertienti gratias agebat. Vna erat ad omnes, eademq; plena funebris ululatus responsio, & maxime sacrificiorum celebritatibus. Per septem itaq; annos, & quinque menses, eadem uerborum series, idem uocis sonus mansit. Itaq; indefessus tanto tempore, ubi obsidio cœpit, eadē illa uociferari destitit, quasi cessare oporteret denuntiari, cum adessent quæ fuerant denuntiata. Sed ubi flamma cœpit, pariter urbem & templum inuolucere, circūiens murum, clamare iterum cœpit: Væ ciuitati, populo, & templo. Et ad postremum addidit: Væ etiam mihi: & fundibulo iclus in eadem uoce amisit spiritum. Urbem quoq; ipsam cum tēplo, uetustis literis scriptum erat, tunc perituram, cum tetragonum templum factum fuisset. Itaq; siue obliti, siue obstupescati ingruentium malorū necessitate, ubi occupata est Antonia tetragonū circuitū templi fecerunt. Inter quæ illud p̄cellentissimum quod in literis æque uetustis, quas sacras uocabāt, manebat impressum, quod secundum illud tempus futurus esset uir, qui de regione eorum imperium assumeret in orbem terrarum. Quæ res eos in tanto furore posuit, ut sibi non solum libertatem, sed etiam regnum pollicerentur. Id aliq; ad Vespasianum referendum putarunt, prudentiores ad dominum Iesum, qui eorum in terris secundum carnem genitus ex Maria regnū suum p̄ uniuersa terrarum spatia diffudit. Tantis itaque rebus aduenientibus, non potuerunt capere quod diuinitus decernebatur.

Caput XLV.

*Iudei occa-
si p̄sagia
delecionis nō
intellexerūt.*

*Romani incē-
so templo su-
gatisq; sediti-
onis impera-
torem Titum
summis uoci-
bus declarant
De reueren-
tia pueri er-
ga sacerdo-
tes, quos Cæ-
sar occidi ius-
sit.*

Fvgientibus itaq; autoribus seditionū, cum templum exureretur, Romani posuerunt signa intra circuitum templi ipsius, & contra portam orientalem sacrificauerunt, imperatorem Titum summis p̄dicantes uocibus. Interea puer quidam eo loci, ubi etiam sacerdotes erant, quos & inopia aquæ, & æstus finitimi incendij cōmacerabat siti, rogauit unum de custodibus Romanis dexteram sibi dare, potum offerre. Porrexit ilico, & atē pariter miseratus ac necessitatem, bibit puerulus: & quia sedulo innoxie creditum fuerat ætati, rapuit aquæ uas, & cursu sese proripuit, ut etiam sacerdotibus bibendi copiam ministraret. Voluit sequi miles, sed non potuit comprehendere. Ille periculo suo sacerdotum sitim leuauit. Bona fraus quæ neminem læderet, subueniret necessitati. Deniq; miles ipse miratus est magis affectum pueri, quàm dolum detestatus, quod in illa ætate atq; excidio totius urbis, & communi periculo quid deberetur reuerentiæ sacerdotibus, quod potuit ministerium non inexpressum reliquit. Nec multo post sacerdotes confecti fame & siti, uitam rogarunt. Quos Titus iussit occidi, de generis animi esse respondens, ut templo & muneri cuperent superuiuere.

Caput XLVI.

*Sermo Titi
ad seditiosos
quo multis
modis totum
pene orbē sub-
iectū Roma-
no imperio
ostendit.*

Iohanni autē & Simoni, & cæteris principibus seditionum rogantibus, ut paulisper cessare iacula telorū, & strepitū iuberet, dicēdiq; sibi potestatem daret, ab indulgentia nō abhorreret: factō silentio ita responsum edidit: Serum nequissimi tēpus ad misericordiam, cum iā quid referretur, nihil relictum sit. Offerēbam uobis, & despexistis: & diffidentiam putastis, non indulgentiam. At ego innoxia ædificia uestro scelere perire in gemiscebā, uulgus ignobile cogi ad mortē dolebā: parcere uolebā, uos non sinebatis: suspendebā plia, uos irruebatis: pacem offerēbam, uos non recepistis. Alloquebar frequenter, crebro conueniebam. Non pudet dicere, insolentiores uos feci rogando. Quid putabatis, q̄ Romanæ acies uobis cederēt, & multitudine circūueniretis uictorē, uictorē omniū exercitū? Quota portio urbis pugnauit, quia uniuersum, nec regio uestra sustinere poterat, nec sinebat necessitas. Maior enim cura tuendi nobis orbis, quàm propugnandi. Quocunq; eamus nihil est nouum, nihil est alienū, quibus omnis terra possessio est. Latrociniū hoc, quasi neuū in corpore diu dissimulandum putauimus, aliquando commoti auferendum credidimus, ne fulgorē imperij Romani uestra inobedientia & quædā interpolaret caligo: Sensistis Romanam uirtutem non bellando, sed moriendo. Neq; enim in campo uestra uidimus agmina, sed in muro, cum uobis nec claustra prodesse ad tutamentum salutis. Quis enim muris resisteret, quibus oceanus non restitit? Aut quæ ciuitas nostræ obsidioni inexpugnabilis foret septa p̄sidio murorum, cum Britannias quoq; Romana arma penetrauerint, muro fremētis circūuallatas elementi? Substratus est nobis ille p̄ruptus aquæ mons. Patres uestros, ut Iudaicæ fabulæ ferunt, rubri maris unda, muri specie transeuntes, circūuallauerit: Romana fortitudo murū oceani perfregit. Non inuideo uobis aliena beneficia. * Vidit uos mare & fugerit, ut clausi ab hoste * fugeritis, quia perurum p̄ere hostē non poteratis, nec sustinere. Nobis fuga oceani damno fuisset, si fugisset, Gelli-

*Alias, uide-
rit.
Alias, effuge-
retis.*

mus

mus ante bellum cum fluctibus, insanum mare ante superauimus, quod ad hostem perueniremus. Excepit nos Britannia, iam uictores elementorum. Quibus illi fidebant, nos subegimus, ut ad triumphum cumulum ipse oceanus accederet. Sed forte de uirtute corporis praesumebatis. Nunquid uos Germanis fortiores, quos septos Alpiu Mauro, fortitudo Romana in seruitute deduxit? Nec illa familia Tauri motis accliuis collibus, aut Canopeis agminibus Aegyptioru, cum quibus uobis bellandi usus est. Supra nubes ascendimus, & de nube descendentes populos uicinus, aërium cunctis aperuimus iter, & quorem uobis non inuidemus: dummodo illud triumphatum fuerit, hoc fugientium. Romanae itaque uirtuti concederunt montes, amnes exaruerunt, amisso cursu quem natura direxerat, & inflexo quo uictores iuebant. Conuersus sit Iordanis uester, ut dicitis, atque in fontem reuertet, ut uobis iter panderet, non eo Cloelia Romana uirgo egiit, quae ruptis uinculis hostem euasit, & fluuio decurrens Romanis se intulit castris. Nec incendia uestra miramur, de quibus Hebraeos pueros euasisse, maximos edere cantus soletis. Mutius non hostibus suae infunderet fortitudinis, quae flamas non senserit. Denique pacem rogarunt, quae triumphum sperabant. An uero coelestia illa uos extulere pabula, & esca pluuiaru aduersus uirtute Romanam? Sed considerate decuit altricem ipsam orbis terrarum Africam, esse subiectam Romanae fortitudini. Nobis seruit quae omnes alit: in nostra potestate est fames omnium, & uictus uniuersorum. Quod natura omnibus dedit, uirtus Romana ius suum fecit. Ipsum Annibalem percussit, in exiliumque coegit, quem non capiebat orbis terrarum. Angustior ciuibus Africa fuit. Non idoneae ad demorandum uise Hispaniae, arcta uianti Gallia indigna Italia amicitiae foedere, & societatis consortio. laetetur liceat, quae flumina militauerint uobis, coelestes potestates pugnauerint: Nos Annibalem inequitante fluminibus uicinus, atque in tonantem undis. Ipsius tempestatibus quauies batur mundus. Et ille muros nostros armis pulsabat. Neque uero necessarium fuit, ut hostes nostri, sicut Assyrii uestri dormientes extinguerent, sed praeliantes. Non enim in somnis uictoria quaeritur, sed in praelio: non uirtutis adorea est, ubi fortuita gratia. Hostes nostri non aquarum rutilo decepti renitentium ad solis exortum in manus nostras inconsultius inciderunt, dum fusi sanguinis specie, nos extinctos putauerunt: sed scientes & ad bellum parati, campos terrarum corporibus suis texere, ac proprio sanguine repleuerunt. Quae uos fortitudo in tanta posuit insolentia? Non uidebatis eos seruire nobis, qui uobis imperitarunt? Aegyptus quae uos affligere solebat, nobis annuum pendet tributum, & uiam praebet usque ad Indicos tractus, extra orbem terrarum egredi, atque alterum orbem quaerere: maris secreta, solis oceanique ultima, & alterius orbis incolas nostro imperio adiungere. Quid Antiochi regnum, quae uos grauibus supplicij affecit? Ius quoque ipsum ereptum religionis, nos ipsi uobis refudimus gloriosius arbitraes imperare regibus, quam regnum tollere. Ipsa auferre Antiochi sedes dominorum uestrorum non studiose suos repudiavit, & nos dominos elegit. Vos ipsi nonne ad nos confugistis, ut illos dominos fugeritis? Nonne ipsi uos suscepimus, & aduersum illos defendimus? Seruiuimus uobis ut uestris legibus uiueretis: dedimus potestatem uestris inseruire cultibus. Sacra uestra scire noluimus, sed honorauimus. Postea rebellandum putastis. Pompeius templum cepit, sed non diruit: urbem occupauit, sed integra omnia reseruauit donaria. Pro quibus o grati socij hanc uicem nobis repperidistis, ut tertio rebellaretis. Fuerit Nero despiciendus, sed non in uno Romana uirtus expendebatur: sed habebat militem Vespasianum, quae iam ad pacem reuocauerat Gallias: tam fortis in praelio, ut per illum & Nero uinceret, per illum Nero esset hostibus formidabilis: tam fidelis domino principi, ut solus imperium non quaereret, quod solus merebatur. Sed Cestius laeserat: querelam de ferri decuit, non arma irrogari. Missus pater Vespasianus, qui improuisus potuit in imperatos se effundere: Galileam circuibat, longinqua exurebat, ut uos deponeretis insolentiam, ueniam postulareretis. Offendit uirtutem, & cum uniuersos clausos teneret, Aegyptum petijt, ut inducias respiscendi daret. Insolentiores uos nostra absentia fecit, quia nos occupatos putastis. Sed nunquam ita occupati sumus, ut absentes simus orbi terrarum. Nam & absentes assumus, & longe positus propius assistimus. Namque ut animo in corpore omnia membra uiuificat sua, sic Romana prouidentia omnibus imperij sui partibus adest, & totum orbem Romanum, tanquam praesens gubernat. Nam si singulis animis illa uis diuina regendi corporis uirtutem dedit, quanto magis Romano uigore, quo quasi unum totius imperij nostri corpus animatur, tuendi eius uitalem quamdam substantiam subministrat? Suspensum itaque bellum uos reparastis. Profecturus itaque pater ad urbem Romam, a tyrannis recipiendam, me a sua diuisit societate, ne uobis suae pietatis executor deesset. Veni ad bellum specie terrentis, affectu rogantis. Quoties a mœnibus uestris uocauit exercitum? Quoties postea a penetralibus templi retraxi? Quoties restinxi

Cloelia Romana uirgo.
Mutij Romana
ni animus.

Pompeius templum cepit.
Ingrati quidam.

EGESIPPI DE EXCIDIO HIERSOLYMITANO,

incendia? Quoties monui? Sed nunq̄ audistis. Nunc me demum rogatis, quasi iam quicquam super sit quale consumptum est, & tamen à cæ de incendio, direptione exemi militem. Quid desideratis? quid adhuc statis armati? quasi daturi leges, non accepturi? Si deditioem petitis, deponite arma, iam nō metuenda uictoribus, sed superba uictis, & plena insolentia: ut armati rogetis quasi de fide nostra dubitandum uobis sit, aut adhuc uirtutem lacestis bellum minantes? Populus extinctus est, templum ardet, urbem tenemus. Quid reliqui speratis, nisi ut uita uobis donetur? Proinde ponite arma quasi uicti, uiuere uobis donabo, & si non meremini, quia non

*Pernicax se-
ditiosoru re-
sponsio, qua
Titus com-
moriore reddi-
tus se uere ob-
iurgat.*

lulistis quæ uestra sunt, uobis conseruare. Tunc illi petere cœperunt, ut sibi obstrictis sacramen-
to, ne unquam se Romanis traderent, egrediendi per murum potestatem daret, quo cum suis
familijs in desertum pergerent, urbem Romanis cedentes. Eo commoriore Titus, etiamne, in-
quit, conditiones nobis imperatis? Quin potius defendite patriam, adestote templo, omni uir-
tute insurgite, seruate sacramentum mortis, quando uitæ repudiastis. Et simul iubet insurgere
Romanos in necem hostium. Plurimi cœpere grauiore uictorum indignatione labefactari: tra-
diderunt se tamen Zaræ regis filij, & fratres eius, & plurimi cū ipsis de plebe. Nec Titus quam-
uis excitatus ad iracundiam, propositum suum soluit contuitu regalis fastigij, sed recepit con-
fugientes: solius tamen pietatis (quod maximum est) lucrum fecit. Nam prædam omnem do-
mus regis, seditionis autores diripere, ut nihil ex ea ad Romanos perueniret.

Caput XLVII.

Simul autem, ut facto impetu, in aulam irruere duos, de Romanis militibus inuadentes, unum pedestris militiæ uirum trucidauerunt: eques uero proposcit se ad Simonem duci, allegans se habere, quæ memorato insinuaret principi seditionum. Sed perductus ad eum, cum uana quædam attexeret, perimi iussus: dum percussor moratur, clausis iam fasciola oculis, sese proripuit ad Romanos. Qui cominus præliantes susceperunt fugientem, perductumque ad sese Titus quasi indignum uideri morte, qui ab hoste uiuus potuerit capi, exitum armis iussit dimitti: reseruans ei quod per hostis ignauiam non amiserat, & auferens militiæ sacramentum, quod captus prodidit, fugitiuus dehonestauit: Id illi maiori supplicio fuit, apud uiros enim grauiora militiæ probra, quam mortis uulnera sunt. Repulsi tamen illico ludæi, ad superiora urbis se contulere, relicta templi, & urbis defensione. Strages magna in eos qui relederunt exercebatur, seminecibus aut cadaueribus repletæ uix. Iussit Cæsar etiam ad superiora admoueri machinas: quod uidentes Idumæi elegerunt uiros quos ad Tirim mitterent, qui deditioem rogarent. Eo cognito, Simon præuenit, & electos quidem petendæ deditio- nis uiros intercepit. Sed Idumæi non multo post, quamuis destituti adiumento principum, cum sustinere diutius uim nequirent, tradiderunt se exercitui Romano. Ita primum fames, & ad postremum desperatio resistendi deditioem patrauit. Nec Romani multa cede iam facti abnuebant uitæ indulgentiam, & studio captiua mancipia uendendi promptiores erant ad referuandam salutem. Plurimi uenales, sed pauci emptores: quia Romani habere in seruitutem ludæos dedignabantur, nec ludæi supererant, qui redimerent suos, cum se euasisse unusquisque uel inopem gratularetur. Passim itaq; se tradebant remoto metu, quoniam latrones aberant, Romani ignoscebant.

*Omnes uix
plene cadaue-
ribus.*

*Plurimi iude-
oru uenales
pauci empto-
res.*

Caput XLVIII.

*Iesus offert
Tito uasa mi-
nisteriorum.
Phinees cus-
tos gazophi-
lacij compre-
henditur.*

Denicq; & Iesus unus ex sacerdotibus, Thebuti filius se deditit, & uasa sacerdotialium ministeriorum, lucernas duas, mensas, crateras phialas, & omnia uasa aurea: sed & peripetasmata, & indumenta principum sacerdotij, cum lapidibus, accepta fide salutis, uolens tradidit. Compræhensus etiam Phinees custos gazophylacij demonstrauit sacerdotum purpuram multam, & coccum, & alia complura, quæ ad usum referuabantur. Cum quibus cinnamomum & cassiam & aromata plurima, & thymiamata, uasa quoque sacramentorum multa: etiam ipse tradidit & uestem sacram, sed coactus metu unde & ueniale apud suos flagitium fuit: tamen & si uoluntas defuit, deesse uirtus non debuit: Licet plerunque seuerius iudicemus, quam præcauere possimus, si ipsi in tali uersemur necessitate: refugere tamē debemus furti ministerium, & indicium proditiois.

Caput XLIX.

IAmq; insurrexerant aggeres, & ferire cœperant arietes murum superiorem septima die mensis, quem Gorpich. nuncupant: uentum ad supremum. Conturbati & perterriti ipsi factionum principes, qui in extremis insultabant periculis, genibus singulorum aduoluebantur, opem orantes, Cernere erat, quam miserabilis illa mutatio ex illo terribili ac su-
perbo

perbo fastigio, in hanc humilem & plebeiam deiectionem: in lachrymas, fletus, pauorē. Nec dum cesserat murus urbis superioris, iam illi percurfabant singulos, nihil superesse præsidij ingemiscentes, hostem ingressum arbitrabantur. Pleriq; tanquam iam de superioribus pugnantibus, Romanos uidere sibi uidebantur: quod metuebant animo, oculis præfigurabant, & mentis pauor fiebat imago uisus. Deniq; pro certo iam hostem ceruicibus suis incumbere credentes, quibus adhuc tres turres Mariamne, & Phaselus, & Equestris supererant, cæteris ualidiores: deseruerunt: superiora confugientes ad hypogea, uel retrusos specus. Iohannes tamen nō multo post fame tabidus, & cōfectus ieiunio, tradidit se Cæsari, qui reseruatus ad triumphum, sed perpetuis uinculis innodatus, usque ad mortē trahens magis spiritū uitæ, q̄ ullam uoluptatem uiuendi expertus, securim euasit. Simon autem latuit etiam intra exustæ urbis ruinas in hypogeis, se cum paucis recondens fidelioribus. Iam Cæsar discesserat cremata urbe, æstimans etiam Simonem aut igni exustum, aut ruina oppressum, aut à quocunq; homine interemptum. Verum ille quandiu cibus suppeditaui, in defossis specubus defodiebat introrsum. Sed ubi & cibus defecit, & nullus euadendi exitus patuit, subito ad superiora erepsit, indutus ueste candida, & purpureo desuper uestimento, ut terrorem quendam incuteret aspicientibus. Qui primo stupentibus militibus Romanis mandat, ut ad ducem suum deducerent. Erat in eo loco Rufus Terentius, quem Titus loco præfectum militiæ dereliquerat. Quo adueniente interrogatus quis esset: primo alia, post Simonem confessus est. Inde transmissus ad Cæsarem, & ipse ad triumphum reseruatus. Sed quia crudelia exercuerat in ciues, nec se Cæsari tradiderat, post triumphū pompam neci adiudicatus. Octaua die Gorpiei mensis concremata est ciuitas: Cæsa per omne tempus obsidionis innumera milia, decies centena milia: CX. myriades ut pleriq; asserunt, Iudæorum tamen omnium, sed non eiusdem regionis omnium & loci, quia eo undique conuenerunt tempore paschalis festiuitatis. Captiui abducti ad nonagintaseptem milia, latrones prope omnes perempti statim: qui ualidiores erant, per triumphum ducti, postea bestijs obiecti, cæterisq; supplicijs dari per singulas ferme urbes, qua iter agebat Titus, ut per uniuersos rebellionum supplicio metum spargeret.

Tres turres
urbis Hieros.

Decies centena
milia Iudæ
orū: ut pleriq;
que, centū &
decem myria
des) occisa.
Alanorum
gens feras
Scythie.

Caput L.

Per idem tempus Alani, gens fera & diu ignota nostris, quod interiorū locorum difficultate & claustro portæ ferreæ, quam Magnus Alexander prærupti montis imposuit iugo, cum cæteris feris, & indomitis introrsum gentibus, cohibebantur: Incolebant Scythicum Tanaim, finitimaq; eius & Mæotidos paludes, uelut quodam claustrum carcere memorati ingenio regis, ut suas terras exercerent, alienas non incurfarent. Sed siue ob sterilitatem locorum, quod auari uotis agricolæ, sperata culturæ nō responderet fecunditas, siue prædandi cupiditati regem Hyrcanorum, qui locis præerat, sollicitauerunt, pretio ne an dissensione incertum, ut reserata porta eruptionis sibi copiam daret: quo impetrato infudere se genti Medorum, & impetratis breui uelocibus equis, & alis pariter ad dexteram nexis, in quos per uices cum foret libitum, desilirent, totam prope regionem percurfauere: ut primo perturbarent omnia, maiorisq; multitudinis speciem darent, aduersus quam nullus fugæ locus uacaret. Deinde circunuentis omnibus, quantam uellent, strage edita, prædam abducerent. Erat enim regio populis frequens, & pecoris abundans, quæ nullo resistente facile patuit direptioni. Siquidem ipse Pacorus Medorum rex, in abstrusa loca se contulit saluti potius, quàm regno consulens, ita ut uxor eius ac liberi ac concubinæ captæ ab Alanis, centum talentis postea redimerentur. Nec Tyridates Armeniæ rex, immunis fuit periculi, sed alieno malo cautior, pestem præuidit: & uiriliter uoluit occurrere, ut à finibus suis hostem auerteret. Dum præliatur tamen iaculo incertus, in potestatem hostium uiuus concesserat, ni præacuto gladio, nondum informem uelociter intercidisset. Nam insolentia quadam propriæ fortitudinis, & in cæteros despectu superbo, simul ut familiarem sibi eminus decernendi consuetudinem, refugiendique facultatem fraude tali prætexerent, laqueos iacere, atque hostem innectere, ars Alanis bellandique mos est.

Pacorus Me-
dorum rex.

Caput LI.

Fvgit itaq; Tyridates, cui euasisse satis fuit. Regnum autem suum depopulandum reliquit. Nam quasi accepta iniuria, q̄ congruendi ausus foret, uehementius Armeniam, quàm Mediæ regnum deuastauerunt. Opimis itaque utriusq; regni spolijs, ad propria recursum fecere. Quorum comperta incurfione, Titus Antiochiam contendit: sensim tamen ut triumphatorem decebat, causamq; dissimulans, per singulas urbes pompam celebrat uictoriæ. Perimebantur in arena Iudæi quacunq; pergebant, ac dilacerati à bestijs pendebant

Titus ad Anti-
ochiam cōten-
dit triumphans
singulis in ci-
uitatibus.

merita rebellionis. Antiochiæ quoque eos uetustis odijs gentilis populus insectabatur: eo quod reges Persarum, quæ de Hierosolymitana urbe donaria iure uictoriæ uindicauerant, synagogis contulerant. Antiochenis de suo quoque alia largiti. Itaque congestæ opes, inuidiam facile mouere. Nam ut illa nunc omittamus, quæ aduersum Machabæos gesserint sacerdotij competitorum, & quantæ cladi ciuium fuerit ambitio, sicut supra memorauimus. Antiochus postea ignobili genere ortus, sed moribus perditus afflicto crimine, quod Iudæi urbem Antiochiam incendio exurere conspirauissent, patrem proprium qui esset de Iudæorum primoribus, & plerisque alios insimulatos gentilis impetu multitudinis ad mortem coegit. Nec eo paricidio multorumque exaturatus quieuit: sed postea quoque nactus facultatem, quod fortuito incendio acciderat eiusdem urbis porticus, & tetragonum plateam, maximamque partem ædificiorum cremari, fraude prædictæ coniurationis, iterum Iudæos urgere coepit, atque incescere, ac prope uniuersorum stragem fecisset, nisi aduenienti Tito reseruata cognitio foret metu, ne Cæsar usurpato plurimorum supplicio commoueretur. Ea res Iudæis saluti fuit.

Caput LII.

Massadam, in quod multi Iudæorum propter corporis salutem confugerant, Syllæ Titus expugnandam committit.

Massadæ quoque plurimi se Iudæorum freti loci munimine congregauere, cuius expugnandi negotium Titus indignum arbitratus quod imperator tenet, Syllæ mandauit, cui summam in iisdem locis militiæ Romanæ, cauendique ne quid iterum rebellionis oriretur, commiserat. Ipse Alexandriam contendit, & inde nauigio Romanam transmisit. Sylla gnauiter insistens iniuncto sibi muneri, Massadæ murum ariete dissoluit. Illi interiorem ligno composuere, eo quod ad huiusmodi ictus machinamentorum, muralis materies facile non cederet. Sed Romani mutato bellandi genere, ignem iecere, qui & facile ligno inhæsit, & sine ulla adoleuit mora. Magnus itaque adultus incendio flammæ ferebatur fragor, qui primum boreæ spiramine à munitionis partibus repellabatur, & Romanorum magis uineas exurebat. Deinde exorto notispiramine, in castellum sese retorsit, ita ut conflagraret omnis ille ligneus muralis obiectus materiæ consumptæ Romani, quoniam nox interuenerat securi uictoriæ in castra sese receperant, ut sequenti die nudatos iam atque omnino exutos præsidio debellarent. Sed ne quis elaberetur, intextis castellum custodijs circumuallauerunt.

Caput LIII.

Sermo principis scariotum Eleazari ad populum.

Desperatis itaque rebus Eleazarus auctor barbarum, uidens nil præsidij superesse, hunc exorsus est sermonem, quem nos quasi epilogum quendam claudendo operi deplorabilem, more rhetorico non prætermisimus. Quid agimus Abrahamitæ uiri, genus regale, sacerdotalis gratiæ, uirtute insuperabiles? Non enim ex euentu uictoriæ, quæ frequenter incerta est, sed ex proposito constantia, uirtus expectatur. Unde conijcere liquet, quia hostem subijcere sortis est, non mutare mentem uirtutis esse. Iure igitur insuperabiles uos dixerim, si nullus adhuc uos mortis uicerit metus. Sed non ita uos pater instituit Abraham: sed qui in filio unico docuit, non mortem eius, sed immortalitatem futuram, si pro religione immolaretur. Quid Iosiam prædicem, quo nemo fuit melior interpres religionis, contemptor mortis, assertor libertatis? Namque is in illo suggestu regali locatus, cui liceret differre mortem, tamen quia uidebat propter peccata grauiam captiuitatem plebis Israel futuram, bello se alieno miscuit, uitam refugit. Clamabat Nechao: Non aduersus te missus sum, sed aduersus regem Israel: ille tamen non prius recessit, quam letalem sagittæ ictum subiret. Quo fufus uulnere, indicio nobis est, utrum in bello meritum, an casus præponderet. Victus est Iosias priorum instaurator sacrorum, uicit Nechao omnium sceleratissimus: sed ille uictus, nunc cum angelis est, hic uictor in supplicijs. Quis enim nescit, non in hac uita repositam esse mercedem hominibus, sed post huius absolutionem certaminis? Hic enim currimus, ut illic ad palmam perueniamus: hic certamen, illic præmiū est. Nō ergo illa hic longæ uis & tatis gratia est. Denique Abel cito occisus, ut uiuere peruixit: ita mors innocentis fuit, & uitæ ærumna. Ex illo in eandem sortem successimus, ut uiuere miserimum fieret, mori beatum. Quid est enim uita, nisi carcer anime, quod intra hoc ergastulum clauditur, & carnali adheret consortio? Cuius infirmitatibus quæritur, labore affligit, ira conteritur, accendit cupiditatibus, uexas furore, nec se facile attollere potest humi nexa, concreta puluere, stricta uinculo, neruis irretita. Non mediocris tamen potestas ut corpus uiuificet, atque infundat insensibili materiæ sensus uigorem, & in hoc inuisibiliter singulis animasua conferat, totumque hominem regat, atque ultra mortalem prouehat fragilitatem, ut cognitionem capiat celestium secretorum, ut mentem intendant futuris. Itaque ad imaginem similitudinemque sui principis non uideat, cum sit in corpore sita, sed nec corporalibus oculis cernitur: nec in gressu eius, aut exitu eius ullo aspectu deprehendit: instat quoddam diuini muneris representans: cum ingreditur, uitam infundit: cum excedit corpore, mor-

Vita præsens carcer anime est.

tem

rem operatur. Vbi anima, ibi uita: ubi ea defuerit, ibi mors est. Quicquid inuiferit, exuscitatur quicquid reliquerit, statim soluitur, & continuo marcescit: infusione animæ, mortuus resurgit: discessione, uiuus exanimatur. Quis ergo dubitet, quod ei inesse uideatur immortalitatis operatio, cui * uirtus sit mortem auertere? Ea tñ sibi oneri est, quamuis alijs ad usum redūdet. Et quod corpori donat, sibi detrahit. Grauat eum, & quasi in terrā inclinatur cū isto mortali corpore. Itaque uita corporis, mors est animæ: & rursus corporis mors, animæ libertas uidetur: dum enim sumus in isto corpore, seruit anima nostra. Ah miseram quædam seruitutem, quæ de paradiso exulat, & à suo principe peregrinatur. Vbi aut fuerit istius carnis absoluta uinculis, in illum purum, & splendidum superioremque reuolat locum atque adest domino deo suo, sanctorumque habitaculis fruitur, & beatorum gaudet consortijs: quæ nullam iam habeat cum mortuo societatem, & conuersionem cadaveribus dereliquerit, aspiret ei cælestis gratia, nec ulla eam curarum humanarum sollicitet exagitatio. Indicio nobis est quies, quantam anima per obitum corporis resumat gratiam: sopito enim corpore, & quasi mortuis eius cupiditatibus, atque uniuersis motibus cum sanctis sepius conuersamur: recipimus, quos amisimus: ut nobis & absentes adsint, & mortui uiuant, & omnis quiescat dolor. Approquinquemus & confabulemur deo, cognoscamus futura. Affectus requies, seruis libertas sit. Quod igitur dormientes somniamus, hoc defuncti adipiscimur. Et quod in somno imago, in morte ueritatis passio est, & libertas gratia. Vnde nonnullis gentibus mos est, ut ortus hominum fletibus, occasus gaudijs prosequantur: quod illos ad grumnam generatos doleant, hos ad beatitudinem redisse gratuletur: illorum animas ad seruitutem uenisse in gemiscant, istorum ad libertatem remissas gaudeant. Indorum quoque sapientes feruntur, cum morientium affectum induerint, prestari quod discedere uelint, neque ullum obstrepere. Deinde ubi apparatus mortis processit, insilire lætos ardentem pyram, & astantibus uale dicere: dolere mulieres, quasi dijs profectus subsidio destitutas, uel liberos paruulos quæ derelinquantur: benedicere alios, nec inuidere quod ad meliores ad splendidiora loca purioraque festinent consortia. Quid igitur de uobis aliud opinari possum, cum etiã barbaris gentibus libertatem sequendi mos sit? Iam dudum itaque uos optime nati hi cognitos, & institutis patris respondere paratos, quod neque Romanis, neque cuiquam genti, nisi soli deo seruiendum putetis: qui solus iustus, & uerus omnium dominus sit. Dies aduenit, quæ probare operibus uoluntatem exigat, nec de honestate ueteris indolis claritudinem, ut in libertate genti, dominationi uos hominum subiiciatis: præsertim cum licuerit uobis ante seruire sine periculo, nunc autem necesse sit dura supplicia suscipere cum seruitute: si Romanorum imperio seruituros nos offeramus, quos primi omnino bello lacessiuimus, & ultimi adhuc armis tenemus, imperatori non dedimus manus pacem offerenti, Syllæ dabimus acerbiter minanti? Omiseri ad quæ spem istius uitæ nos reseruauimus? Esto hostis ignoscat, quod proderit cum offensa dei clara sit: ignes ab hoste in nos uersi, mutata uentorum flamma, flammam retortit, ut nostra subsidia deurerent. Quis poterit aduersante deo uiuere? nullus uenit locus, sed manifestum imperium mortis uoluntarie. Quid enim nox interuenit, nisi ut nos hostis non præueniret, aut deusto murali subsidio continuo irrumperet: sed ut nobis exercendæ mutæ necis tempus reseruaret: liceretque cum liberis nostris, & necessitudinibus mori: ne uideremus anhelos senes, anisque à Romanis pertrahi, charissimas coniuges ad uictoris libidinem rapi? Comoriamur patriæ, ne simus superstites ranti dedecoris opprobrio. Quo igitur fugiemus à facie dei, quo ibimus in senso nobis cæli domino? Si cadat super nos mons & concavis specubus abscondant, quomodo tamē poterimus declinare indignationem tantæ potestatis? Quo enim progrediemur, ubi non sit deus cum ubique ipse sit? An mediocritas exempla sunt, quibus doceamur quod iam dudum genti nostræ pro peccatis nostris infestus sit, quæ ante præsidebat? Quis hoc dubitet cum uideat, quæ in nos conuersæ manus nostræ sint: pluresque seditio domestica, quæ bellum extinxerit? Non donabo Romanis quod uicerint, nec ipsi sibi hoc uendicant, qui sciunt quod omnes fere nostris potius armis, quam alienis perierimus. Quæ enim Romana arma uiderunt Cæsaream inhabitantes Iudæi? quorum feriato die sabbati, inter solennes nostrorum sacrorum cultus, multitudo gentilium Cæsariensium repentino quodam impetu, & misso de super furore succensa, uiginti milia deleuit, omnes fugauit, ut totam urbem exhiberet. Nonne Syriam totam quidem impleuit dementia, ut Iudæi atque gentiles in ipsa urbe sitis, & incolatus gratia sibi prius nexi, postea inter se armis colliderentur, quo Romanis uadum futuræ uictoriæ constitueretur? Nam quid de Scythopoli loquar, quo Iudæi primo contenderant, ut gentilem populū præuenirent, ne quid aduersus nostros, exemplo ceterarum urbium machinarentur? Itaque quos par fuit, coniunctis aduersum alienigenas uiribus, bello decernere, hæc e contrario aduersum se Iudæi de creuerunt, ut pars eorum aduersus cognatos, & proximos suos præliaretur. Deinde ipsi pro pretio laboris, & impensi sanguinis, à gentilibus perimerentur, quod

Vnus,

Mos quorumdam hominum est, ut hominem natum fletibus, mortuum gaudium profectus quæ

Indi quid in agone.

Alias, decerant.

iij tur, quod

EGESIPPI DE EXCIDIO HIEROSOLYMITANO,

Damasceni
octo milia lu
deorum strau-
erunt.
Ascalonitæ
duo milia qu-
gentos.

tur, qd prohibuerunt ipsi fieri gentibus. Damasceni nulla existente causa, octo milia Iudeorum strauerunt. Ascalonitæ duo milia quingentos. In urbe quoq, cui Ptolemæis nomen, cæsa duo milia. Alexandria uero uetus erat odium inter Iudæos, & gentium populos, ex quo Magnus Alexander usus est studio Iudæorum ad Aegyptios subiiciendos: unde condita urbe ex quo Iudæis, & Aegyptijs attributa priuilegia, & habitationes diuersæ, ne eorū cultus permisceretur: qui purificationes suas sine ulla uolebant cōtagione seruare. Hinc frequentes inter eos contestus fuere, exorta iurgia, iudicium petitū. Nihil tamen ex tanti regis temeratum liquet fuisse beneficijs, sed postea à gentilibus exorto tumultu, cum Iudeorū necati aliqui, alij ad pœnam detinerent, iniuria, motum Iudeorū populū, aduersum autores iniurię insurrexisse, & cum pertinacius se de ciuibus ultum ire uellent, inductū exercitum Romanum qui sexaginta Iudæorum milia intra urbem fuderit. Verū quid in leuioribus moror, cum excidium totius urbis, in unius ciuitatis ruina deplorandū nobis sit? Vbi est maxima ciuitas Hierusalem, ubi decora Sion, ubi templū mirabile, ubi secundum illud tabernaculum, sanctitatis sacrarium: q̄ semel in anno solus princeps sacerdotum solebat intrare, nō sine sanguine quem p̄ se offerret, & pro populi delicto? Profanatum gentibus, habitant in reliquijs urbis, q̄ eam destruxerunt. Vbi (inquam) es ciuitas referta populis, uenerabilis regibus, acceptabilis deo, gratiæ sedes? Pauimenta tua de marmore, parietes tui fulgentes marmore, culmina tua pretioso splendebant marmore, portæ tuæ micantes auro, alię argento renitentes. Omnes interfecti, & q̄ te iugiter inhabitabant & q̄ ad te ex totius orbis terrarum partibus cōueniebant: ut non dubium sit, totum in te mundum perisse. Nudate om̄ia, à culminibus cremata, à fundamentis diruta, facta est habitatio tua deserta, nec est q̄ in tabernaculis inhabitet, & adhuc quenq̄ uiuere libet, & non uixisse pœnitet? Duri oculi q̄ hæc uidere possunt, immites qui uelle possunt, qd tantis sup̄sint doloribus: non qd defecerint clades, sed qd iam nulla requies. Quo enim circumferamus oculos, aut qd decernere delectet? Vrbs tota sepulchrum mortuorū est, solæ spectantibus occurrunt fauillæ, uic̄ uacuz uiuentium, repletæ cadaueribus. Miseri seniores cinerulenta canicie, & scisso amictu supra reliqas mortuorum sedent, nuda tegentes ossa, q̄ defendant à uolatilibus ac bestijs. Mulieres pauca incolumes, quas miles impius ad turpitudinem, nō ad uitam seruauerit. Quis hæc uidens, & de comperendinatione uiuendi cogitans, audeat ad cœlum leuare oculos? Quis sic inamemor patriæ, hostis suorum, pietatis alienus, expers dulcedinis, cuius tam semiuiri, sit mollis spiritus? Quis ita meticulosus, quem non pudeat his reseruatū? Utinam qdem olim defuncti essemus, aut si uita superesset, oculorum lumen perisset, priusquam sanctā urbem dirutam hostium manibus intueremur, templumq; hoc à maioribus nostris sacratum deo, tam impie flāmis cremari, aut sacerdotes in templo cōspiceremus iacere interfectos. Emendemus ergo, qd his superuiximus malis, ut uideamur non uitæ studio distulisse mortem, sed uirtutis intentione. Circumuallauit hostis om̄e munimentum, nil superest nisi aut nos, aut coniuges nostræ. Iam sibi filios nostros in auctione constituunt, certantq; inter se quis cuius abducat uxorem: utrum p̄ dignitatum meritis personarū ue ordinibus distribuendæ sint, an sortitus subire cogen dæ miserabiles. Nobis quoq; parantur prodigia, pœnarum tormenta exquisitissima, non solum ardentes flammæ aut diuersæ neces uictricis ictu securis: duro qdem post uincula, post carcerem, post iugum supplicio, sed tolerabiliore uiris si ludibrio uacet, sed etiā auulsi artus uiuentibus, & præcipuz truncatæ manus. Nec immerito, quia defuerunt suo muneri, cum possent sibi subuenire. Subeundi quoq; morsus ferarum ad uictorum spectaculum, qd diuersis iam celebratur arenis urbium: uel exemplo nobis debet esse pudendum, uel uisu miserabile, ut reseruemur aut bestijs, aut fratribus præliaturi. Quid ergo moramur? iam non est liberum nobis qd metuimus euadere. Si liberos interficere nolumus p̄ misericordiam, aut nosmetipsos per uirtutem, necesse erit ut p̄ germanos, aut propinquos nostros interficiamur p̄ flagitium: hoc suadet affectus, illud uictores exiunt. Si nolumus exequi ministerium pietatis, cogemur subire pompæ paricidalis ludibrium. Adoriamur ergo, qd profit liberis coniugibusq; nostris: * Si infirmiores sumus, auferamus eos cruciatibus futuris: si fortiores sumus, uincamus compassionem parentum, affectus necessitudinum: & in hoc uincamus hostem, cum prædam tollimus: Hoc uirtus exigit, hoc suadet pudor. Nō timere mortem uirtus est. Etenim ad mortem omnes nascimur, & ad mortem generamus liberos, quorū mors naturæ assignatur, captiuitas p̄bro datur. Ergo quos nō poruimus periculo eripere, eripiamus ludibrio. Miseremini igitur patres liberorū, mariti coniugū, omnes paruulorū, misereamur qd est præcipuum nostri, dum est miserādi potestas, ut de nostro misereamur, ne ad dedecus uideamur, & nati, & reseruatī. Quis em̄ possit perpeti patres ante ora filiorū, filios in conspectu parentū interfici? Trahi canitie fessos senes, uel ad necē, uel qd peius est ad

Alias, Neq; si.

est ad seruitutem, mulieres sparsis crinibus duci sub conspectu conjugum, & uiolenter ad opprobrium trahi? Audire uocem paruuli uagientis uocantis patrem, ut auxilio sit petenti, cum iam frustra audias reuinctas manus, & capriua ceruicis iugo subditos. Ergo dum adhuc liberae manus sunt, dum ferrum stringimus, aggrediamur opus, quod uictor hostis miretur. Mulieres nostrae supremum conjugalis munus dilectionis, quasi dotale recipiant patrimonium. Has illi clauas refundimus noui sanguinis testimonio, ut sint nostrae haeredes libertatis. Hoc ipsae hortantur, certe merentur, quae uolunt: cogendae quae refugiunt: nec paruuli ferrum pauebunt, quod per aetatem nesciunt, quod suscipere a parentibus prius debent, ut uere fiant liberi. Nobis quoque quid erit praestantius? si exuramus prius castellum, frumenta tamen referuamus, ne putent nos fame potius coactos, quam studio uirtutis inuitatos, mutuae necis arripuisse ministerium. Donemus illas escas refertas sanguine, & si eas flammae exusserint, nidor ipse frugum inferarum indicio erit perisse obsidentibus, quod obsessis abundauerit. Post haec unusquisque offerat se uulneri, & moriturus patriam tegat, supremoque amplexu obeat. Fiat nobis libertatis sepulchrum, quae fuit dignitatis domicilium: hic tumultus funera nostra decet, ut septo uirtutis tegamur. Tali accensi oratione, caeteri gladios strictos tenebant, cscula dabant coniugibus, amplexu suscipiebant liberos, illachrymantes & simul festinantes, ut hostis praeueneret. Haec uobis (inquiunt) amoris pignora damus supremae praemia necessitatis, & compresso uiriliter affectu passionem excluderunt, caedem implebant: impaudae mulieres se offerebant uulneri pro conseruatione pudicitiae, mentemque suorum ipsae induerant uirorum. Caeteris itaque necessitudinibus, pignoribus quoque delegere strenuos, qui supplementa caedis exequerentur.

Iudaei proprias occidunt uxores, sed liberos mandant per alios.

Ita fusi omnes, nongenti sexaginta cum paruulis ac mulieribus: una mulier sola superfuit, quae filios quinque in aquaeductu abscondit dum caeteri supremis intendunt necessitatibus: ea Romanis diluculo aduenientibus, ad uocem excita index negotij fuit. Opes autem eorum, appositus ab ipsis prius ignis consumpsit.

FINIS.

EGYPTI DE EXCI- DIO VRBIS HIEROSOLYMITANAE ANA- CEPHALEOSIS, ID EST, OMNIUM PENE QVAE IN SVPERIORIBVS DIGTA SVNT LI- BRIS, REPETITIO.

Nno quadragesimosecundo post passionem domini, im-
perij uero Vespasiani primo bellis asperis Iudæa, & sedi-
tionibus domesticis lacerabatur. Ipsa quoque eorum ci-
uitas Hierusalem intestino prælio laborabat. Nulla inter-
missio, nulla requies, nullæ induciæ, momentis omnibus
dimicabatur. Multi ruebant, innumeri iugulabantur. Sani-
guis cœdabat uniuersa, ipsaq; replebat templi limina, pas-
sim ruebant cadauer a sagittis alijs, alijs missilibus feriebantur.
Nullus locus periculo uacabat, nullum tempus cōsilijs
reperiebatur. Nulla spes conuersionis, nullâ fugiendi co-
pia erat, mœsta omnia & plena horroris, & immanitatis
ubiq; luctus, pauor, ubiq; clamor mulierũ, eiulatus senũ,
morientium gemitus, uiuentium desperatio; ut miserabi-

les eos dices qui remanserant, beatos qui obibant. Quomodo decepta es populis tuis, quibus
uidebaris beata? Quomodo expugnata es tuis armis, atq; in te cõuersæ sunt manus tuæ, q̄ sole-
bas sine armis uincere, & sine ullo prælio hostem ferire, cum pro te angeli dimicarent, & mili-
tarent tibi fluctus maris, terræ hiatus, cœli fragores? Exurge nunc Moses, & uide gentem tuã,
& hæreditatem populi tibi crediti, perire manibus suis. Aspice populum illum dei, cui gradien-
ti peruium mare patebat, cui esurienti escas cœlum subministrabat, sine mari clausum, sine Pha-
raone obsessum, sine terrarum sterilitate ieiunum. Exurge Aaron, qui aliquãdo propter offen-
sam dei, cum mors plurimos depasceretur populi, stetit inter uiuẽtes ac mortuos, & mors ste-
tit, atq; obiectu corporis tui hæsit lues, nec transire potuit ad contagionem uiuẽtium. Suscitare
& tu Iesu Naue, qui muros inexpugnabiles Hiericho, tubis canentibus complanasti, & uide po-
pulum, cui exteros subiecisti, nunc eundem subiectum, opprimi. Suscitare Dauid, exasperatẽ
spiritum citharæ suauitate solitus excludere, & uide quemadmodum dominabatur furor, atq;
omnem suauitatem psalmodiarum tuorum ex perditorum sensibus abluerit, & unusquisque de
principibus populum uniuersum ad mortem afferat, ut libertatem extorqueat, pro quo te ip-
sum morti offerebas. Suscitare Elisee, qui hostem introduxisti in Samariam & amicum fecisti.
Per te in castris Syriæ quadrigarum increpuit fragor, & uox equitũ & uirtutis. Fugit hostis, eua-
sit obsidionẽ Iudeus. Vbi nũc ista merita, & ubi nunc istæ opationes scõtorum? Nec mirũ si ami-
serunt prophetarũ opera, qui negauerũt prophetarũ arbitriũ. Ideo in te Iudæa arma cõuertun-
tur, orationes tuæ nihil tibi profunt, quia fides tua nihil operat. Ideo aduersum te factus est po-
pulus tuus, quia in te conuersa est perfidia tua. Quod remedium quiritur, ubi auctor remedij nõ
conciliat? Quid putabas futurum, cũ tuis manibus uitã tuã extingueres, cum tuis uocibus ad-
uocatum tuũ exterminares, nisi ut in te quoq; iniiceres manus? Habes qd petisti. Eripuisti ti-
bi psulem pacis, petisti necari uitæ tuæ arbitrium, concedi tibi Barrabam; qui propter seditionẽ
factam in ciuitate, & homicidium missus fuerat in carcerem. Ideo salus abs te recessit, pax abiit,
quies destitit: data est tibi seditio, datũ excidium, agnosce tibi hodie Barrabam uiuere, & Iesum
mortuũ. Ideo in te regnat seditio, pax sepulta est, ut crudelius à tuis pereas, & prius q̄ si ab alie-
nis perires. Quid tantum miserabilis ciuitas, Romanus suis armis, quantum populus tuus malo-
rum inuexit: ut Romani pugnarent, tui fecerunt: pacem uolebant Romani, tu bellũ indixisti.
Quid causæ erat ut fortiores lacefferes? Durũ sane qd contra legem sacrã templum gentilis in-
trauit, sed iam non erat dei templũ. Non eras dei ciuitas, nec esse poteras, quæ eras mortuorum
sepulchrum, præsertim tuorum, quos ipsa occideras, non quos ab hoste amiseras: quomodo
enĩ poteras uitæ esse domicilium, quæ eras mortis habitaculum, diuersorium scelerum, latronũ
spelæum? Iacuerunt in te Ananus & Iohannes insepulti sacerdotum principes, & illi dudum sa-
cerdotalibus induti stolis, qui uenerationi etiam exteris fuerant, deformes iacuerunt. Cada-
uera eorum esca uolatilium, & deuoratio canum facta sunt, membris lacerati, & tota dispersi
urbe, ut deplorare ueteris sanctitatis species uideretur tantam sacri nominis contumeliam, &
speciosi quondam muneris deformitatem. Sed ipsa tibi huius indignitatis exordium fecisti,

quæ in medio finu tuo occidebas prophetas, quæ lapidabas sanctos dñi: Ante templum Zacharia
 rias iacuit exanimis, iacuit inhumatus. Ergo sanguis tuus illum lauat. Quæ causa autem mortis
 fuit Anano, nisi quod increpuit populū tuum quia non resurgeret pro templi defensione, quia expo-
 stulabat libertatem perditam, uirtutem desertam, calcatas ueterum sacrorum reliquias, cōmaculata
 altaria? Relinquendum assererat populū usu simulacrorum insensibilem, & statuarum more
 nihil iam sentientem, cōmaculatum. Muta iam animalia referre solent, uel uicissitudinē uirtu-
 ditæ sentire iniuriam, incitari aculeo, declinare uerbera, Qui ergo nec excitat, nec declinare
 nouit quod noceat, similis est non sentientibus. Et reuera ubi illa libertas tua, cuius studio quōdam
 non Aegyptijs, non Palæstinis, non Assyrijs, postea nō Medis cedendum existimauisti? ubi est
 illa Machabeorum fides, quæ quondā in paucis fudit Babylonios? Persas fugauit? Demetrium
 perculit? Ad postremum in paruulis ac mulieribus Antiochi arma, gladios, incendiaque supera-
 uit: & pro obseruatione patriæ mori maluit, quā regijs imperijs obtemperare. Vbi est illa deu-
 otio patrum, pulcherrima passionū omnium, qua se non pro liberis, non pro coniugibus magis,
 quam pro templo dei morti offerebant? Antea & uir ga sacerdotalis floruit, recisa de syluestri
 radice: nunc & fides aret, & sepulta est pietas, & abiit omnis uirtutis æmulatio. Nec mirum si po-
 pulus, qui à deo recessit, & improbum cōtradictionis spiritum sequitur, in seipsum diuisus est.
 Quomodo enim pacem suam tenere poterat quæ pacem dei repudiauit? Pax dei Christus est, qui
 fecit utraq; unum. Merito ergo ex uno populo plures aduersum se facti sunt, quia noluerunt se-
 qui diuisa sociantem Iesum, sed securi sunt coniuncta diuidente furoris spiritum. Soluebas igitur
 Hierusalem mercedem perfidiae tuæ, cum ipsa tuis manibus destrueres munimenta tua, cum tuis
 mucronibus foderes uiscera tua, ita ut hostis miseretur: ut ille parceret, & tu sciret. Videbat
 enim quod deus aduersum te pugnaret, & Romanorum fungeretur partibus, ut ipsa tibi infer-
 res uoluntariam prodicionem: ideo spectatores malebant esse Romani, quam percussores, ne
 furentibus tuis inter se uisceribus, manum admouere cōtagionis magis, quā fortitudinis æstima-
 rentur. Ad hæc nefandæ cædis supplicia accedebat impia immanitas crudelitatis, ut sepulturam
 omnibus, qui uel in templo necati fuerunt, uel circa urbis plateas, negarent: nec humare cui-
 quam uocabat, dum bellis inter se occuparentur, ferendiq; magis quam humani cura uniuersos
 tenebat. Ita quodam furore occiderant pietatis officia, crudelcebant impietatis ministeria,
 nihilq; magis in tantis calamitatibus perierat, quā misericordia, quæ sola solet alleuare miseras,
 solari ærumnas. Namq; & hi qui amiserant suos, non audebant humare propter formidinem,
 cum grauis terror ingraueret à diuersæ factionis principibus: & hi qui necauerant, alienos caue-
 bant, ne quis illos præriperet ad sepulturam. Itaq; necesse erat omnes timere, ne quod alteri do-
 nare uellent, id sibi sumerent: uel quod peius est, quæ parauerant usum sepulchri, eum ipsi non
 impetrarent. In templo igitur ipsi pro unguentis bene olentibus, pro thymiaterijs bene spi-
 rantibus, pro diuersorum florum odoribus, grauis erat insepultorū cadauerum foetor, quæ plu-
 uia dissoluerat, quæ flāma ambusserat, quæ sol calefecerat. Omnes artus cæcorum ciuium diro odo-
 re foetebant. Hinc resolutorum putredo uiscerum, inde exustorum nidor sensus omnes, atque
 ora complebant uiuentiū, ut ipsi non multo post grauiore morbo cōsumerentur, ac se supstitites
 ingemiscerent, quod duriore poena perirent, eoq; seruos, ut uiderent cum patria solum etiam
 negari: ius naturæ à uiuentibus, pacē ciuibus, sepulturam defunctis, humana pariter atq; diuina
 maculari ac pollui, pro mixta omnia. Criminosam esse misericordiā, religionis loco haberi crude-
 litatem, castrū in templo, bellū in limine, funus in altaribus: ea spectare oculis, quæ prophetis de-
 nuntiantibus nō credidissent futura. Nam de his dixerat Dauid: Polluerunt templū sanctum
 tuum, posuerunt mortalia seruorū tuorum escas uolatilibus cœli: Effuderunt sanguinē eorum
 sicut aquam in circuitu Hierusalem, & non erat qui sepeliret. Simul enim tunc & gentes uenerunt
 in hæreditatem dei, quæ auferrent omnia, & templum pollutum est suorum funeribus, & inse-
 pulta iacuerunt cadauera intersectorū ad escam auium, bestiarūque uoracitatem effusus san-
 guis, ut signaret deesse qui sepeliret: quia uiuentium in mortuos, à mortuis in eos qui ad huc uiuerent
 furor transferebatur. Volebat aliquis defunctū humare, ipse extinguebat. Et qui defunctum
 occiderat, in sepulchro transferebat iracundiam, ut illi sepulturā negaret: hunc extinguebat rur-
 sus, qui sepulchorem, occiderat maiore crudelitatem circa defunctū exercebat, ut iam nihil de beri-
 tem odio, nō sentientem supplicia, spoliaret supremo naturæ debito. Quid illis accidere aliud
 poterat, quod diuina nō recipiebant oracula? Irridebāt prophetarum annūtiations, fas omne cal-
 cabāt, futuraque ut fierent ipsi accelerauerūt. Erat enim sermo uetus & frequēs, tunc periturā
 Hierusalē & sancta eius exurenda, cū seditio belli legē incesset, & domesticæ manus templū
 dei cōtaminaret. Nec hoc quidē intellexerūt: Quoties enim excisa domus dei? quoties seditio?

Mortificatio

quoties

EGESIPPI DE EXCIDIO HIEROSOLYMITANO,

quoties bellum? & nunquam illa urbs periit, nisi cum dominum uere templum dei domesticis manibus crucifixerunt. Propter quod & illud audiant: Soluite templum hoc, & in tribus diebus resuscitabo illud. Quid enim aliud nisi sacrilegium fuit? cum impias manus extenderent in autorem salutis, cum lapidarent eum, cum uerberarent, cum corripere, cum occiderent? Tunc uere sancta eorum absumpsit ignis diuinus. Nam exusta à Babylonijs reparata est. Postea destructa à Pompeio, reformata iterum. Sed penitus exusta ubi Iesus uenit, & spiritus diuinus soluta euauerunt. Oportuit huberiore quadam deploratione præire nos funus quodam paternæ solennitatis, & uelut qualdam exequias profequi, ac soluere iuxta maiorum instituta. Sed ueniamus ad summam euerfionis Hierusalem, & ad deiectionem Iudæorum. Merito siquidem deiiciendi & uiles habendi fuerant, qui uniuersis pretijs chariorem Iesum, triginta denariorum pretio à discipulo comparauerant: non ut eum haberent tanquam dominum, sed ut de terra uiuentium tollerent uelut iniquum. Quare iure de hæreditate sua, uiliores paleis in omnem terram uentilati sunt à gentibus, quas formidauerant, ne sibi locum & gentem tollerent. Et qui triginta denarijs Iesum comparauerant ad perdendum, iuste postea triginta capita suorum uiderunt uendi uno denario ad illudendum. Quia igitur pene omnes Iudæi in necem domini nostri Iesu Christi unanimiter consenserunt, imminente uindicta pene omnes à totis regionibus ad azymorum diè festum congregati, bello subito circumfusi sunt: ut primo quidè illis pestifera lues ex loci angustia nasceretur, deinde citius fames. Quod autem caperet multitudinem hominum tantam ciuitas, certum erat ex his qui sub Cestio fuerant. Enumeratis enim tunc uiris ciuitatis à Floro, Neroni significare cupiente contemnti nationem, à pontificibus petierat, ut si quo modo possent, multitudinem numerarent. Illi autem cum dies festus adesset, qui pascha uocatur, quando à nona quidem hora usque ad undecimam hostias cædunt, per singula autem quasi contubernia, non pauciorum quam decem hominum fiunt, solum enim epulari non licet, multi enim uicini conueniunt: hostiarum quidem ducenta, & quinquaginta sex milia. & quingentas numerauerunt. Fiunt autem ut de nos epulatores, per singulas imputemus uicies centena, aut septingenta milia, sancti omnes & puri. Nec enim leporis aut uitiliginosis, aut semine fluentibus, quos gynæcicos uocant: nec mulieribus menstruo cruore pollutis, neque alijs inquinatis participari sacrificia permittebantur. Sed nec alienigenis quidem, nisi qui religionis causa uenissent. Magna uero hæc multitudo ab extraneis congregabatur. Tunc tamen ueluti in carcerem tota gens fato conclusa est, & facta hominibus ciuitas, bello obsidebatur. Itaque omnem superat humanam, & diuinitus emissam pestem numerus peremptorum, quos partim palam occiderunt, partim ceperunt Romani. Rimantes enim cloacas, & sepulchra eruentes quos offendissent occidebant. Inuenti sunt autem ibi plus quam duo milia, quorum alij manusua, plures autem mutuis se uulneribus interfecerunt, cum fames alios corripuisset. Luebant enim scelerum suorum supplicia, qui postquam Iesum crucifixerunt diuinorum arbitrum, postea etiam discipulos eius persequebantur: plerique tamen Iudæorum, gentilium plurimi crediderunt in eum, cum præceptis moralibus operibusque ultra humanam possibilitatem profluentibus inuitarentur, quibus nec mors quidem eius uel fidei, uel gratiæ finem imposuit: imo etiam commaculauit deuotionem. Intulerunt itaque paricidales manus, atque autorem uitæ interficiendum ad Pilatum deduxere: reluctantem que ceperunt perurgere iudicem, in quo tamen non excusatur Pilatus, sed Iudæorum amentia coacerbatur. Quia nec ille adiudicare debuit, quem reum minime deprehenderat, nec isti sacrilegium paricidio geminare, ut ab his, qui ad redimendos & sanandos eos sese obtulerat, damnaretur. Quamuis enim idem Pilatus manus lauerit dicens: Mundus ego sum à sanguine iusti huius, uos uideritis: nequaquam tamen minus extitit reus, qui gloriam dominicæ agnoscens resurrectionis, prædicare inuitus studuit, sed credere perfidus contempsit, sicut tastatur eiusdem epistola, Cæsari in hunc modum directa: Pontius Pilatus Claudio salutem. Nuper accidit, & quod ipse probaui, Iudæos per inuidiam se suosque posteros crudeli condemnatione punisse. Denique cum promissum haberent patres eorum, quod illis deus eorum mitteret de caelo sanctum suum, qui eorum rex merito diceretur, & hunc se promiserit per uirginem missurum ad terras: istum itaque me præside in Iudæam deus Hebræorum cum misisset, & uidissent eum cæcos illuminasse, leprosos mundasse, paralyticos curasse, dæmones ab hominibus fugasse, mortuos etiam suscitasse, imperasse uentis, ambulasse siccis pedibus super undas maris, & multa alia fecisset: cum omnis populus Iudæorum eum dei filium esse diceret, inuidiam contra eum passi sunt principes Iudæorum, & tenuerunt eum, mihi que tradiderunt, & alia pro alijs mihi de eo mentientes dixerunt, asserentes istum magum esse, & contra legem eorum agere. Ego autem credidi ita esse, & flagellatum

gellatum tradidi illum arbitrio eorum. Illi autem crucifixerunt eum, & sepulto custodes adhibuerunt. Ille autem militibus meis custodientibus, die tertio resurrexit: in tantum autem exorsit nequitia Iudeorum, ut darent pecuniam custodibus, & dicerent: Dicite quia discipuli eius corpus ipsum rapuerunt. Sed cum accepissent pecuniam, quod factum fuerat, tacere non potuerunt. Nam & illum surrexisse testati sunt se uidisse, & se à Iudeis pecuniam accepisse. Hæc ideo ingessi, ne quis aliter mentiat, & æstimet credendum mendacis Iudeorum. De quo ipsi perfidi testantur, dicitur Iosepho historiarum scriptore, quod fuerit illo tempore uir sapiens (si tamen oportet inquit uirum dici) mirabilium creatorem operum, qui apparuerit discipulis suis post triduo mortis suæ uiuens secundum prophetarum scripta: qui & hæc & alia innumerabilia de eo plena miraculis prophetauerunt. Ex quo cepit congregatio Christianorum, & in omne hominum penetravit genus. Nec ulla natio Romani orbis remansit, quæ cultus eius expers relinqueretur: si nobis non credunt Iudei uel suis credant: hoc dixit Iosephus, quæ ipsi & maximum putant. Et tamen in eo, quod uerum locutus est, propter historiam fidem, quia fauere nefas putabat, & non credidit propter duritiam cordis, & perfidiam intentionem: non tamen ueritati præiudicat, quia non credidit, sed plus addidit testimonio, quia nec incredulus, & inuitus negauit: In quo Christi Iesu claruit æterna potentia, quod eum etiam principes synagogæ, quem ad mortem comprehenderant, deum fatebantur. Et uere quasi deus sine exceptione personarum, aut ulla mortis formidine locutus: excidium quoque templi futurum annuntiavit, sed non eos templi iniuria commouit. Sed quia ab eo in flagitijs, & sacrilegijs corripiebant, hinc ira exarsit, ut interficerent eum, quæ nulla habuissent tempora. Nam cum alij prædicando meruerint facere, quæ fecerunt: hic in potestate habebat, ut omnia quæ fieri uellet impetraret. Octauo igitur die septembris mensis concremata est ciuitas, cæsa per omne tempus numero decies centena milia, CXX. myriades, ut plerique asserunt: Iudeorum tamen omnium, sed non omnium eiusdem regionis aut loci, quia eo undique conuenerant tempore paschalis solennitatis: captiui abducti nonagintaseptem milia. Denique tanta captiuorum præ multitudine uilitas fuit, ut triginta à Romanis uno numismate sub corona uenderentur. Peracta igitur obsidione, iussit Cæsar Titus funditus euertere ciuitatem ac templum, ut adimpleretur uerbum domini Iesu prædicentis: Amen dico uobis, non derelinquet lapis super lapidem quin destruat: talis quidem finis Hierosolymorum obsidionis fuit. Eandem uero urbem Hierosolymam Chananæorum quidam potes condidit, quod patrio sermone uocaret rex iustus, quæ primo Solymam nuncupauit, postea templum addidit: unde Hierosolyma dicta ciuitas est. A principio suos incolas habuit de gente Chananæorum. Dauid primus uir Hebræus Chananæos expulit, constituit suos, qui in ea sibi domum regiam fecit. Voluit & templum deo condere, sed prohibitus oraculo, Solomonem hæredem reliquit: qui templum, quod ipse uouerat, ædificaret. Solomon itaque templum fundauit. Reliqui quoque reges ad ornatum urbis addere plurimas: inuidia ex magnificentia orta est. Inter omnia tamen opera templum præcellabat amplissimo opere & fulgenti marmore, peripetasma pretiosum & maximum, cocco & hyacintho bissoque intextum, ex purpura non otiosa, materia tantæ diuersitatis, sed cuius species rerum latèrium mysteria signaret: eo quod eius esset templum, qui celo & aeri, terræ & mari, quasi creator elementorum dominaretur, atque omnia solus regeret & gubernaret. Cocco enim igneum cælum figuratur: hyacintho aer: bisso terra: mare purpura, quæ conchylijs maritimis inficitur: ut duo ex colore, duo ex generatione colligas. Denique princeps sacerdotum hæc quatuor indumento suo exprimere consueuerat, quando maxima celebritas erat festorum dierum quasi totum mundum indueret pro populo supplicaturus, in eius figura qui uenturus erat princeps sacerdotum Iesus, ut tolleret peccatum mundi. Fœmora princeps sacerdotum linteo interius operimento tegebat, eo quod præ cæteris in sacerdote fides mentis quæritur, & corporis castimonia, quæ succingere debeat carnis intemperantiam. Duo erant tabernacula sacra, unum interius, aliud exterius: in hoc semper introibant sacerdotes: in illud interius, quod sanctum appellabatur, semel introibat princeps sacerdotum, non sine sanguine, quem offerret pro se & pro populi ignorantia atque delicto. Hoc significante spiritus sancto uenturum Iesum, qui uere solus intraret in interiora diuinorum penetralia sacramentorum, & arcana substantia celestis qui nosset omnia solus, patrem quoque sanguine suo toto mundo reconciliaret, ut & celestium & terrestrium miseretur. Denique posteaquam uenit, pacificauit omnia per sanguinem crucis suæ, quæ in celo uel in terra sunt. Intus thymiaterium, intus mensa, intus lucerna. Thymiaterium, quod ita ad deum patrem, sicut incensum, dirigatur maxime sacerdotalis oratio. Mensa, quod in ea passio Christi sit, & mysteria sacramentorum. Unde Dauid dicit: Paraasti in conspectu meo mensam, cuius ueluti duodecim panes, duodecim Apostoli testes sunt passionis

eius ac resurrectionis. Lucerna quæ super candelabrum ponitur, ante sub modio erat, id est, legis mensura: nunc est in gratiæ plenitudine, heptamycho frequens lumen effundens, eo quod spiritus sanctus septem maximarum gratiarum uirtutibus dei templum illuminet. Trinitatis igitur cognitio in interioribus erat templi, quæ dicebantur sancta sanctorum, ubi reposita quondam uirga Aaron floruit: quæ gratia sacerdotalis in Christo amplius esset operatura post mortem, qua mundum redemit. Iudæi ergo si uoluissent credere, euidentia imminentis excidii signa habebant, quibus uelut claris uocibus admonebantur, sine sibi affore. Nam per annum ferme supra templum ipsum cometes arsit gladii quadam pendente similitudine, denuntiâs quoque ferro & igni, gentis & regni uobis ipsius uastitatem futuram. Quid enim similitudo gladii nisi bellum, quid ignis nisi incendium denuntiaret? Visus autem est priusquam populus à Romanis sese dissociaret. Ipsi uero pasche diebus undecimi mensis octauo die, per singulas noctes hora circiter nona, templum & ara eius ita lumine resolvebat, quasi dies esset. per mediam fere horam quotidie manens: quod uulgus interpretabatur cum ladae gentis indicium uideri: eoque impulsus sunt tanquam tempus afforet libertatis recipiendæ. Prudentiores contra opinabatur, quod hoc genus stellæ bellum soleat denuntiare. Ne quisquam arbitraretur nos aliena à cultu nostro & disciplina locutos, primum, non quid nobis uideatur astruimus, sed quid acciderit, quæ uel opiniones tunc temporis fuerint, quid prudentes senserint, quid imprudentes: neque cum de secta Iudæorum quid dictum est, ita scriptum uideatur à nobis, quasi in ueritate cultus eorum non quasi in umbra, & figura præmissum contexuerimus, ut sequeremur perfectiora. Nam de signis stellarum etiam in Euangelio docemur, quia erunt signa in sole & luna & in stellis. Vitulæ quoque asseruerunt partu, cum immolanda astaret altaribus in medio templi agnam æditam, in ipsis sacrorum, quæ supra memorauimus, celebritatibus. Orientalem quoque portam interiore solidiore ære grauem, quæ soleret ad uesperam uiginti uirorum claudi labore, obsecratis uectibus ferreis aliquot noctes sponte reueratam, & uix postea à custodibus clausam. Id quoque arbitrabatur plerique futurorum signum honorum, quibus ingressurus porta aperiret. Consuliores autem aiebant custodiâ templi resolutam uideri, ut quæcunque intus forent ab hostibus diriperentur, exiret cultus interior, & uastitate euacuaretur, celebritas sacrificiorum destrueret, quod etiam & antequam crucifigerent Christum Iesum liquido significatum lectio docet. Post multos quoque dies figura quædam apparuit inæstimabilis magnitudinis, quam plurimi circumspecte (sicut ubi Iudæorum manifestarunt) & ante solis occasum subito uisi in nubibus currus, & acies armatæ: quibus totius Iudææ regionisque eius urbes incurfarentur: ipsa autem pente costes solennitate ingrediens sacerdotes in templi interiora, nocturno tempore ut sacrificia assuepta celebrarent, & motum primo quendam sensisse se prodiderunt, & sonitum edicunt: postea etiam audisse repentina uoce clamatum: Transamus hinc, Iesus quoque Ananiæ filius rucolla uir, ante quatuor annos, quam bellum Iudæorum populus adoriretur, in summa pace urbis, & abundantia cum scenopegia sacrificijs solennibus celebrarentur, templum ascendens cepit clamare: Vox ab oriente, uox ab occidente, uox à quatuor uentis, uox super Hierosolimam, super templum, uox super sponsos & sponfas, uox super omnem populum. Hoc noctibus & diebus uociferabatur. Commoti primores loci corripuerunt eum, terribile uocis eius indicium, perhorrentes, & plurimis eum supplicijs affecere, quo saltem afflictus dolore, desineret terribilia, & plena prodigijs denuntiare. At ille nec metu ullo, nec uerberibus, aut grauioribus interminationibus territus, usum aut uocem mutauit, sed in eadem denuntiationis perseverantia, in eodem contextu sermonum, sine ulla obsecrationis interpolatione manebat, iniuriæ negligens, affectu immobilis. Quod nequaquam perfunctorium rati, sed in excessu mentis, ut erat, exprimi, detulerunt ad loci iudicem, qui tunc temporis à Romanis per id loci publica agitabat negotia. Is rimandæ ueritatis gratia, sæuissimis eum poenis exulcerauit. Quo magis perseveraret, eo uehementius corripit flagellis hominem iubet, ut si qua secretiora futuri tumultus indicia comperisset, manifestaret. At ille neque fleuit, neque rogauit, sed ad singula uerba, non suum, sed patriæ excidium flebiliter deplorabat, dicens: Væ Hierosolymis. Neque interrogatus quis esset, uel unde, uel cur eadem diceret, responsum reddidit: sed tantummodo lamentationem illam patriæ quæstu miserabili prosequeretur. Defessus itaque Albinus, hoc enim nomen uiro, dimisit eum tanquam dementi furore, quid diceret non sentientem. At ille neque sermonem ullum cum quoquam habebat, neque aliud loqui per reliquum tempus auditus est, sed hoc tanquam lugubre atque funereum canticum canens, diebus & noctibus iugiter resultabat: neque cibum impertienti gratias agebat: una erat ad omnes eademque plena funebri ululatus responsio, & maxime sacrificiorum celebritatibus. Per septem itaque annos, & quinque menses eadem uerborum series, idem uocis sonus. Mansit itaque indefessus tanto tempore

tempore: ubi obsidio cœpit eadem ille uociferari destituit, quasi cessari oporteret denuntiatio-
nem, cū adessent quæ fuerant denuntiata. Sed ubi cœpit flamma urbem pariter & tēplum in-
uoluere, circūiens murum clamare cœpit iterum, uæ ciuitati & populo & templo. Et ad postre-
mum addidit, uæ etiā mihi, & fundibulari ictu in eadem uoce emisit spiritum. Urbem etā cū
templo, uetustis etiā literis scriptum erat, tunc periturā, cū tetragonum tēplum factum fuisset.
Itaq; siue obliti, siue obstupesci in ingruentiū malorū necessitate, ubi occupata est Antonia, te-
tragonū in circūitu templi defecerunt. Interq; illud p̄cellentissimū, quod in literis æque ue-
tustis (quas sacras uocabant) manebat impressum, quod secundum illud tēpus futurus esset uir,
qui de regione eorū imperium assumeret in orbem terrarū. Quæ res eos in tāto furore posuit,
ut sibi non solum libertatē, sed etiā regnum pollicerentur. Id aliq; ad Vespasianum referendū pu-
tarunt, prudentiores ad dñm Iesum, qui secundum carnem genitus ex Maria, regnum suum per
uniuersum mundum diffudit. Tantis itaq; rebus manentibus, non potuerunt cauere, quod diu-
nitus decernebatur. Manifestam em̄ dei in se cognoscentes irā, ad consolationis alicuius reme-
diū pertingere renuerunt, tanta sceleris obnubilatio mentium oculos obduxerat. Desperatis
siquidē & eorū rebus, autor turbarum. Eleazarus, inter cætera diffidentē uerba, abiectionis suę
à deo sic conquestus est: O miseri ad quam spem istius uitæ nos referuamus? Esto hostis igno-
scar, quid proderit cū dei offensa clara sit? ignes ab hoste in nos uersi, mutata uentorum flama,
flāmæ retortæ, ut nostra subsidia demerentur? Quis poterit aduersante deo uiuere? Nullus ue-
niæ locus, sed manifestum uoluntariæ mortis imperiū. Quid enim nox interuenit, nisi ut nos
hostis non p̄ueniret? nec deusto murali p̄sidio continuo irrumperet? Sed ut nobis exercendæ
mutuæ necis tempus reseruetur, liceretq; cū liberis nostris & necessitudinibus mori, ne uide-
remus anhelos senes, anusq; à Romanis pertrahi, charissimas coniuges ad uictoris libidinem ra-
pi. Cōmoriatur patrię, ne simus superstites tāti dedecores opprobrio. Quo igitur fugiimus
à facie dei, aut quo ibimus infenso nobis cœli dño? Si cadant super nos montes, & cœcauis spe-
cubus abscondant, quō tamen poterimus declinare indignationem tātæ potestatis? quo enim
progrediemur ubi non sit deus, cō ipse ubiq; sit? An mediocria exēpla sunt quibus docemur,
q̄ iā dudum genti nostræ pro peccatis nostris infestus sit, qui ante p̄sidebat? Quis hoc dubitet,
cum uideat q̄ in nos conuersæ manus nostræ sint, pluresq; seditio domestica q̄ bellū extinx-
erit? Nō donabo Romanis q̄ uicerint, nec ipsi sibi hoc uendicāt, qui sciūt q̄ oēs fere nostris po-
tius armis, q̄ alienis perierimus: quiq; Romana arma uiderunt Cæsareā inhabitātes Iudæi, quo-
rum feriato die sabbati inter solennes nostrorū sacrorū cultus, multitudo gentiliū Cæsariensiū
repentino quodam impetu, & misso desup furore succensa, uiginti milia deleuit, omnes fuga-
uit, ut totā urbem exinaniret. Nonne Syriam totam quidem impleuit dementia, ut Iudæi atq;
gentiles in ipsa urbibus siti, & incolatus gratia sibi prius nexi, postea inter se armis collide-
rent, q̄ Romanis uadū futuræ uictoriæ constitueretur? Nā quid de Scythopoli loquar, q̄ Iudæi
primo contenderant, ut gentilem populum præueirent, ne quid aduersos nostros exemplo
cæterarū urbium machinaretur? Itaq; quos par fuit coniunctos aduersum alienigenas uiribus
bello decernere, hæc e contrario aduersum se Iudæi decertauerūt, ut pars eorum aduersus co-
gnatos & proximos suos p̄liaretur. Deinde ipsi pro pretio laboris, & impensi sanguinis à gen-
tilibus perimerentur, quod prohibuerunt fieri ipsi gentibus. Damasceni nulla existente causa,
octo milia Iudæorum strauerunt. Ascalonitæ duo milia quingentos. In urbe q̄q; cui Ptolemæis
nomen, cæsa duo milia. Alexandriæ uero uetus erat odium inter Iudæos & gentium populos,
ex quo Magnus Alexander usus est studio Iudæorum ad Aegyptios subijciendos: unde cōdita
urbe ex æquo Iudæis & Aegyptiis attributa priuilegia, & habitationes diuersæ, ne eorum cul-
tus permisceretur: qui purificationes suas sine ulla uolebant contagione seruare. Hinc frequen-
tes inter eos conflictus fuere, exorta iurgia, iudicium peticum. Nihil tñ ex tanti regis temerariū
liquet fuisse hñficijs, sed postea à gentilibus exorto tumultu, cū Iudæorum necati aliqui, aliq; ad
pœnā detinentur: iniuria motum Iudæorum populū aduersum autores iniurię insurrexisse: &
cum p̄tinacius se de ciuibus ultum iri uellent, inductū exercitum Romanū, q̄ sexaginta Iudæorū
milia intra urbem fuderit. Vex qd in leuioribus moror, cū excidium totius urbis in unū ciui-
tatis ruina deplorandum nobis sit? Vbi est maxima ciuitas Hierusalē? ubi decora Sion? ubi tem-
plū mirabile? ubi scđm illud tabernaculum sanctitatis secretarium, quo semel in anno solus prin-
ceps sacerdotum solebat intrare non sine sanguine, quē pro se offerret & populi delictor. Profana-
tum gētibus, habitāt in reliquijs urbis, qui eā destruxerunt. Vbi, inquā, es ciuitas referta po-
pulis, uenerabilis regibus, acceprabilis deo, gratiæ sedes? pauimenta tua de marmore, parietes
tui fulgentes marmore, culmina tua pretioso splendebant marmore, portæ tuæ micantes au-

Vide supra e.
liij. aliam le-
ctionem sa.
lxliij. fa. pri.
uer. 46.

ro, alia argento renitentes. Oēs interfecti, & q̄ te iugiter inhabitabāt, & q̄ ad te & totius orbis terrarū partibus conueniebant, ut non dubiū sit totū in te mundū perijisse. Nudata omnia, à culminibus cremata, à fundamentis diruta: facta est habitatio tua deserta, nec est q̄ in tabernaculis inhabitet, & adhuc quenquā uiuere libet, & non uixisse pœnitet. Duri oculi, qui hæc uidere possunt: immites animi qui uel possunt quod tantis sup̄sint doloribus, non q̄d defecerit elades, sed q̄ iam nulla requies. Quo em̄ circūferamus oculos, aut quid decernere delectet: urbs tota sepulchrum mortuorū est, sole spectatibus occurrunt fauilla, uix uacue, uiuentiū, repletæ cadaueribus. Miseri seniores cinerulenta canicie, & scisso amictu supra reliquias mortuorū sedent, nuda tegentes ossa, q̄ defendant à uolatilibus ac bestijs. Mulieres pauce incolumes, quas miles impius ad turpitudinem, non ad uitam seruauerit. Quis hæc uidens & de cōperendinatiōe uiuendi cogitans, audeat ad cœlum leuare oculos? Quis sic immemor patrię, hostis suorū, pietatis alienus, expers dulcedinis, cuius tã semiuiri sit mollis spūs? Quis ita meticulosus, quem non pudeat his reseruatū? Vtinā q̄dem olim defuncti essemus, aut si uita superesset, oculorū lumē perijisset, priusquā sc̄tām urbem dirutā hostiū manibus intueremur, templūq; hoc à maioribus nostris sacratum deo, tam impie flāmis cremari, aut sacerdotes in templo cōspiceremus iacere interfectos. Emendemus ergo, q̄ his sup̄uiximus malis, ut uideamur nō uite studio distulisse mortem, sed uirtutis intentione. Circūuallauit hostis om̄ne munimentū: nil superest nisi aut nos, aut coniuges nostrę: iam sibi filios nostros in auctione constituunt, certatq; inter se, quis cuius abducatur uxorem: utrum pro dignitatū meritis psonarumue ordinibus distribuendę sint, an sortitus subire cogendi miserabiles: nobis q̄q; parantur prodigia pœnarum, tormenta exquisitissima: nō solum ardentes flammę, aut diuersę neces uictricis ictu securis: duro q̄dem post uincula, post carcerem, post iugū supplicio, sed tolerabiliore uiris, si ludibrio uacet, sed etiam auulsi artus uiuentibus, & p̄cipue truncatę manus. Nec immerito, quia defuerunt suo muneri, cum possint sibi subuenire. Subeundi q̄q; morsus ferarum ad uictorum spectaculū, q̄d diuersis iam celebratur arenis urbium: uel exemplo nobis debet esse pudendum, uel uisu mirabile, ut reseruemur aut bestijs, aut fratribus p̄liari. Et id genus plena diffidentię & desperationis. Alia multa ex quibus om̄ibus cū Iudei sibi manifeste iratū ex rerum euentibus deum cognouissent, nō sicue deū glorificauerunt, aut gratias egerunt, sed euanuerunt in cogitatiōibus suis, & obscuratū est insipiens cor eorū, & eū qui ad oues tm̄ domus Israel pditas uenerat, oderūt: odiētes crucifixērunt, & gloriam resurrectionis euacuare moliti sunt. Nā si non cognouissent, rei adeo nequaq; extitissent. Vnde ipse de eis dñs: Si non uenissem & locutus eis fuisset p̄ctm̄ non haberent. Nunc autē & uiderunt, & oderunt & me & patrem meū. Cognouerūt siquidem ex patre, quō & demones, dicentes: Scimus q̄ sis filius dei: uidentes mirabilia, & audiētes mirabiliora, sed nō cognouerunt rei ueritatem: quia duri cordes detrectauerunt credere. Si em̄ credentes uere cognouissent, nunq̄ dñm glorię (ut ait Paulus) crucifixissent: Hinc p̄pheta: Cognouit bos possessorem suum, & asinus p̄sepe dñi sui, Israel autem me non cognouit. Quid p̄ bouem, nisi p̄dicator sc̄tūs quisque intelligitur, in semine uerbi dei illaborans? Quid p̄ asinum, nisi brutus gētiū populū designat: qui audiens pastoris cuiuslibet p̄dicationem, mox ad p̄sepe dñi cucurrit, ut pabulo rerbi dei adhæreret. Bene autem post quadraginta & duos uisitacionis suę annos Israel à terra repromissionis exterminatur, quia post quadraginta egressionis ab Aegypto annos, in eam introductus phibetur: in quibus duas decalogi lapideas secundo suscepit tabulas, p̄ quas p̄figuratur biennium, ad euerfionis numerū destinatum: in quibus etiam maxime notanda est ænei serpentis exaltatio, cuius respectu quisq; moribundus uitę restituebatur. Sic em̄ illo temporis spatio, & manna p̄stati sunt, & per mediatorem Moſen, legem tabulis descriptam lapideis acceperunt, & qui in articulo mortis serpentem nō respexerunt exaltatū, perierunt: sic intra hoc euerfionis tēpus, uerum māna (unde dictum fuerat, Ego sum panis uiuus, q̄ de cœlo & c. haurire salubriter renuētes, uerumq; mediatorem Christum Iesum, de q̄ p̄cinebatur: Prophetam uobis suscitabit dūs deus uester de fratribus uestris, tanq̄ meipsum audietis: quem si quis nō audierit, exterminabit de populo suo: eiusq; legalia in seipso uera petra descripta seq̄ dissimulantes, exaltatum in cruce, & à mortuis surrexisse, sub articulo miserimę euerfionis credere respuentes, à terra repromissionis exterminati, perierunt: ut populus ille q̄ sedebat in tenebris, & habitabat in regione umbrę mortis, lucem æternam uidens resurrectionis, in eam cū plenitudine sua introeat, & sic reliquię Israel saluę fiant, quatenus ex duobus parietibus, una conseratur in resurrectione ecclesia super illum lapidem angularem, qui faciet utraque unum, dominum nostrum Christum Iesum, qui uiuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Tabula I. Concordantiarum.

Egesippi de excidio Hierosolymitano.

Lib.	Cap.
1	1
1	2
1	3
1	4
2	5
1	6
1	7
1	8
1	9
1	10
1	11
1	12
1	13
1	14
1	15
1	16
1	17
1	18
1	19
1	20
1	21
1	22
1	23
1	24
1	25
1	26
1	27
1	28
1	29
1	30
1	31
1	32
1	33
1	34
1	35
1	36
1	37
1	38
1	39
1	40
1	41
1	42
1	43
1	44
1	45
1	46

Tabula I. Concordantiarum.

Iosephi de bello Iudaico.

Lib.	Cap.
1	1
1	2
1	3
1	4
1	5
1	6
1	7
1	8
1	9
1	10
1	11
1	12
1	13
1	14
1	15
1	16
1	17
1	18
1	19
1	20
1	21
1	22
1	23
1	24
1	25
1	26
1	27
1	28
1	29
1	30
1	31
1	32
1	33
1	34
1	35
1	36
1	37
1	38
1	39
1	40
1	41
1	42
1	43
1	44
1	45
1	46

Tabula I. Concordantiarum.

Iosephi in Anti. lib. de bello Iudaico.

Lib.	Cap.
12	6
12	7
12	8
13	1
13	13
13	14
13	15
13	17
13	18
13	19
13	20
13	21
13	22
14	1
14	2
14	3
14	4
14	5
14	6
14	7
14	8
14	9
14	10
14	11
14	12
14	13
14	14
14	15
14	16
14	17
14	18
14	19
14	20
14	21
14	22
14	23
14	24
14	25
14	26
14	27
15	4
15	5
15	6
15	7
15	8
15	9
15	10
15	11
15	12
15	13
15	14
15	15
15	16
15	17
15	18
15	19
15	20
15	21
15	22
15	23
15	24
15	25
15	26
15	27
15	28
15	29
15	30
15	31
15	32
15	33
15	34
15	35
15	36
15	37
15	38
15	39
15	40
15	41
15	42
15	43
15	44
15	45
15	46

Tabula II. Egesippi de excidio Hierosolymitano.

Lib.	Cap.
2	2
2	2
2	3
2	4
2	5
2	5
2	6
2	7
2	8
2	9
2	10
2	11
2	11
2	12
2	13
2	14
2	15
2	16
2	17
2	18

Tabula II. Iosephi de bello Iudaico.

Lib.	Cap.
2	1
2	2
2	3
2	4
2	5
2	6
2	7
2	8
2	9
2	10
2	11
2	12
2	13
2	14
2	15
2	16
2	17
2	18
2	19
2	20
2	21
2	22
2	23
2	24
2	25
2	26
2	27
2	28
2	29
2	30
2	31
2	32
2	33
2	34
2	35
2	36
2	37
2	38
2	39
2	40
2	41
2	42
2	43
2	44
2	45
2	46

Tabula II. Iosephi in Antiqui. lib. de bello Iudaico.

Lib.	Cap.
17	16
17	17
18	7
18	8
18	9
18	10
18	11
18	12
19	13
20	14
20	15
20	16
20	17
20	18
20	19
20	20
20	21
20	22
20	23
20	24
20	25
20	26
20	27
20	28
20	29
20	30
20	31
20	32
20	33
20	34
20	35
20	36
20	37
20	38
20	39
20	40
20	41
20	42
20	43
20	44
20	45
20	46

Hucusque Iosephus in Anti. lib. A duodecim enim usque ad xx. sequitur passim hist. excidij Hierosoly.

Tabula tertia Concordantiarum.

Egesippi de excidio Hierosolymitano.

Lib.	Cap.
3	1
3	1
3	2
3	3
3	4
3	5
3	6
3	7
3	8
3	9
3	10
3	11
3	12
3	13
3	14
3	15
3	16
3	17
3	18
3	19
3	20
3	20
3	21
3	22
3	23
3	24
3	25
3	26
3	27
3	28
3	29
3	30
3	31
3	32
3	33
3	34
3	35
3	36

Tabula tertia Concordantiarum.

Iosephi de bello Iudaico.

Lib.	Cap.
3	1
3	1
3	2
3	3
3	4
3	5
3	6
3	7
3	8
3	9
3	10
3	11
3	12
3	13
3	14
3	15
3	16
3	17
3	18
3	19
3	20
3	21
3	22
3	23
3	24
3	25
3	26
3	27
3	28
3	29
3	30
3	31
3	32
3	33
3	34
3	35
3	36

Tabula quarta Concordantiarum.

Egesippi de excidio Hierosolymitano.

Lib.	Cap.
4	1
4	2
4	3
4	4
4	5
4	6
4	7
4	8
4	9
4	10
4	11
4	12
4	13
4	14
4	15
4	16
4	17
4	18
4	19
4	20
4	21
4	22
4	23
4	24
4	25
4	26
4	27
4	28
4	29
4	30
4	31
4	32
4	33

Tabula quarta Concordantiarum.

Iosephi de bello Iudaico.

Lib.	Cap.
4	1 2
4	3
4	5 6
4	7 4
4	8
4	9 9
4	9
4	10
4	11
5	1 2
5	3
5	4 5
5	6
5	7
5	8
5	8
5	9
5	10
5	11
5	12
5	13
5	13
5	14
5	15 16
5	17
5	18
5	18
5	19
5	19
5	19
5	20

Tabula quinta Concordantiarum.

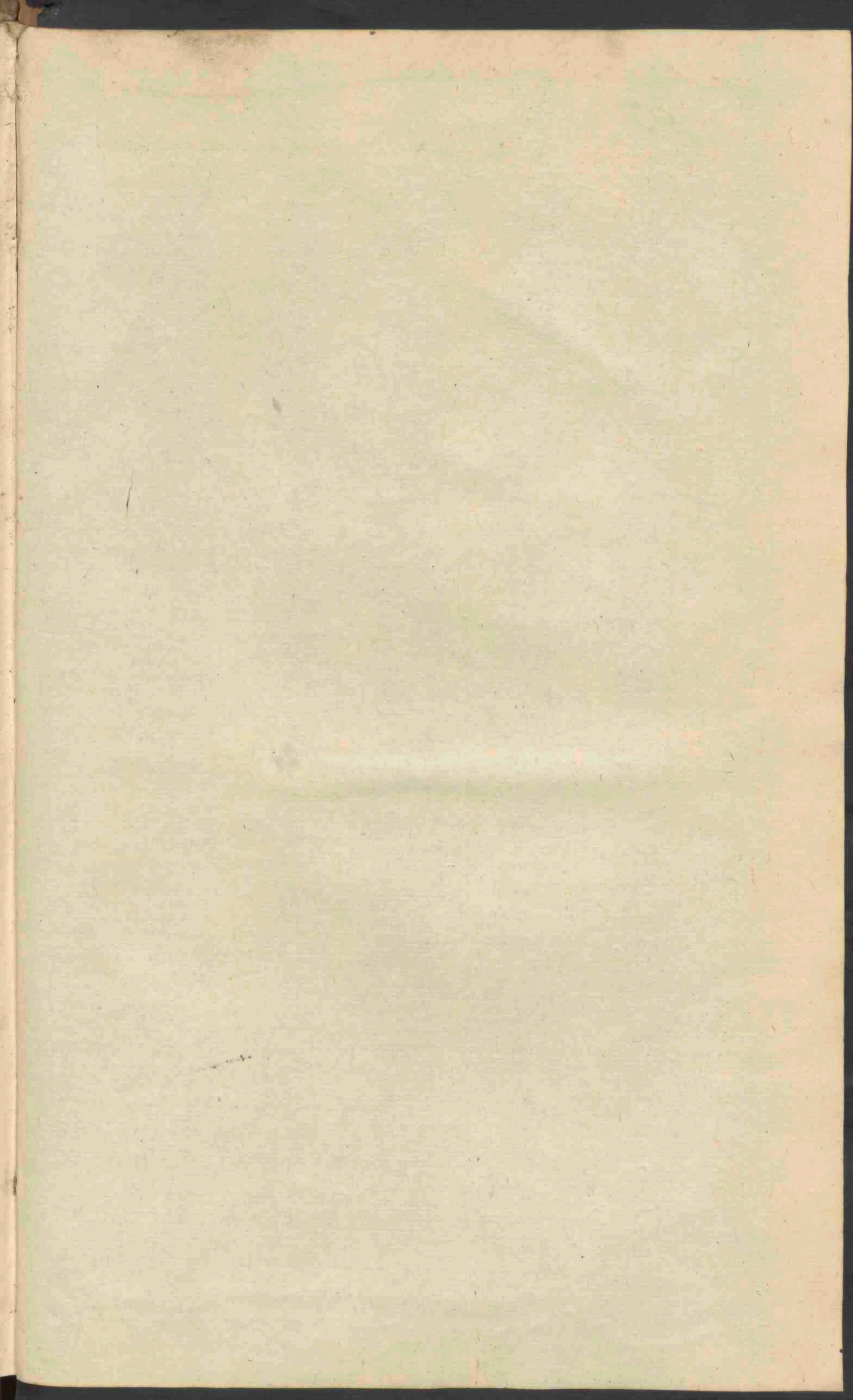
Egesippi de excidio Hierosolymitano.

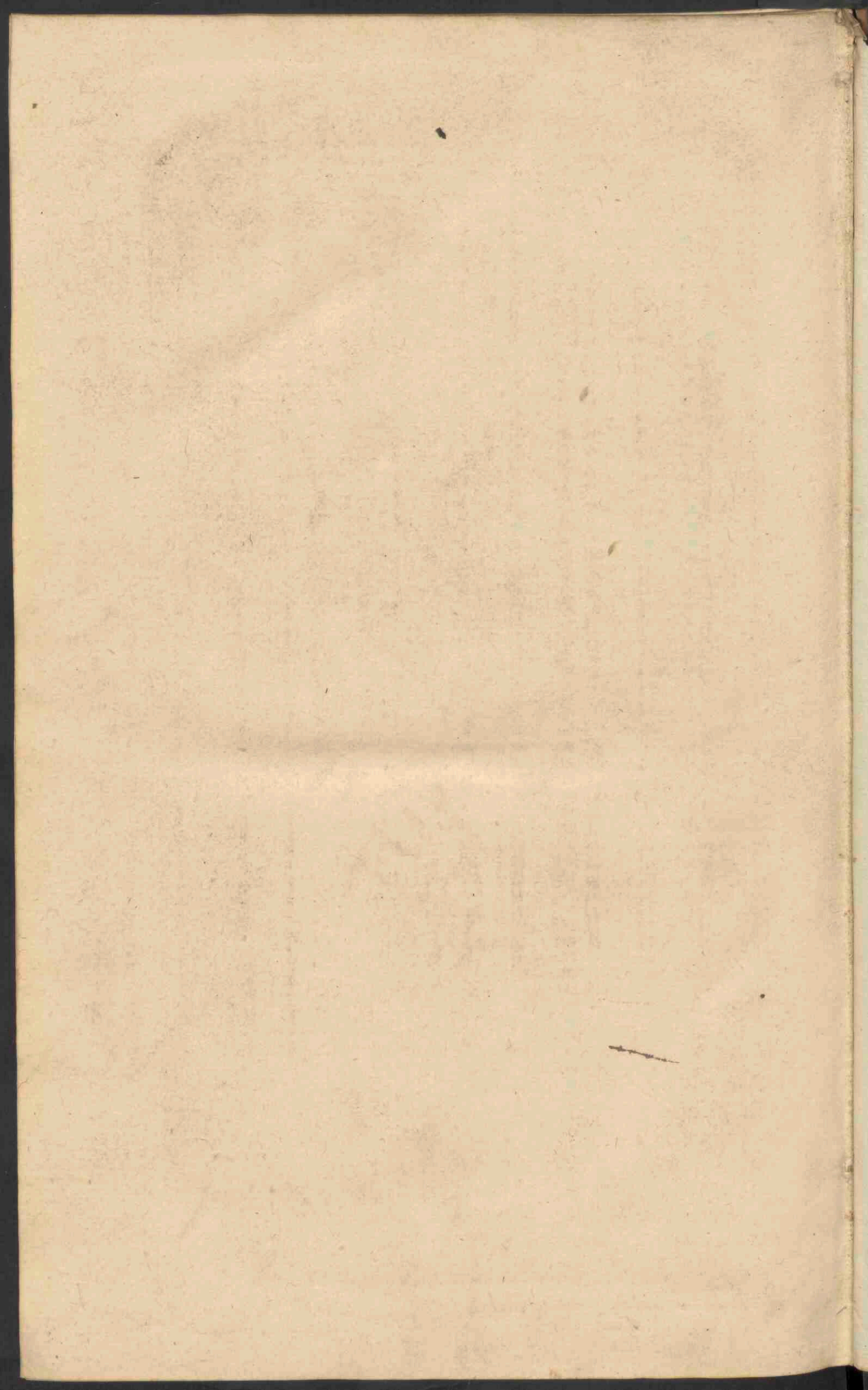
Lib.	Cap.
5	1 1
5	2
5	3
5	4
5	5
5	6
5	7
5	8
5	9
5	10
5	11
5	12
5	13
5	14
5	15
5	16
5	17
5	18
5	19
5	20
5	21 21
5	22 22
5	23
5	24
5	25
5	26
5	27
5	28
5	29
5	30
5	31
5	32
5	33
5	34
5	34
5	35
5	36
5	37
5	38
5	39
5	40
5	41
5	42
5	43
5	44
5	44
5	45
5	46
5	47
5	48
5	49
5	50
5	51
5	52
6	53

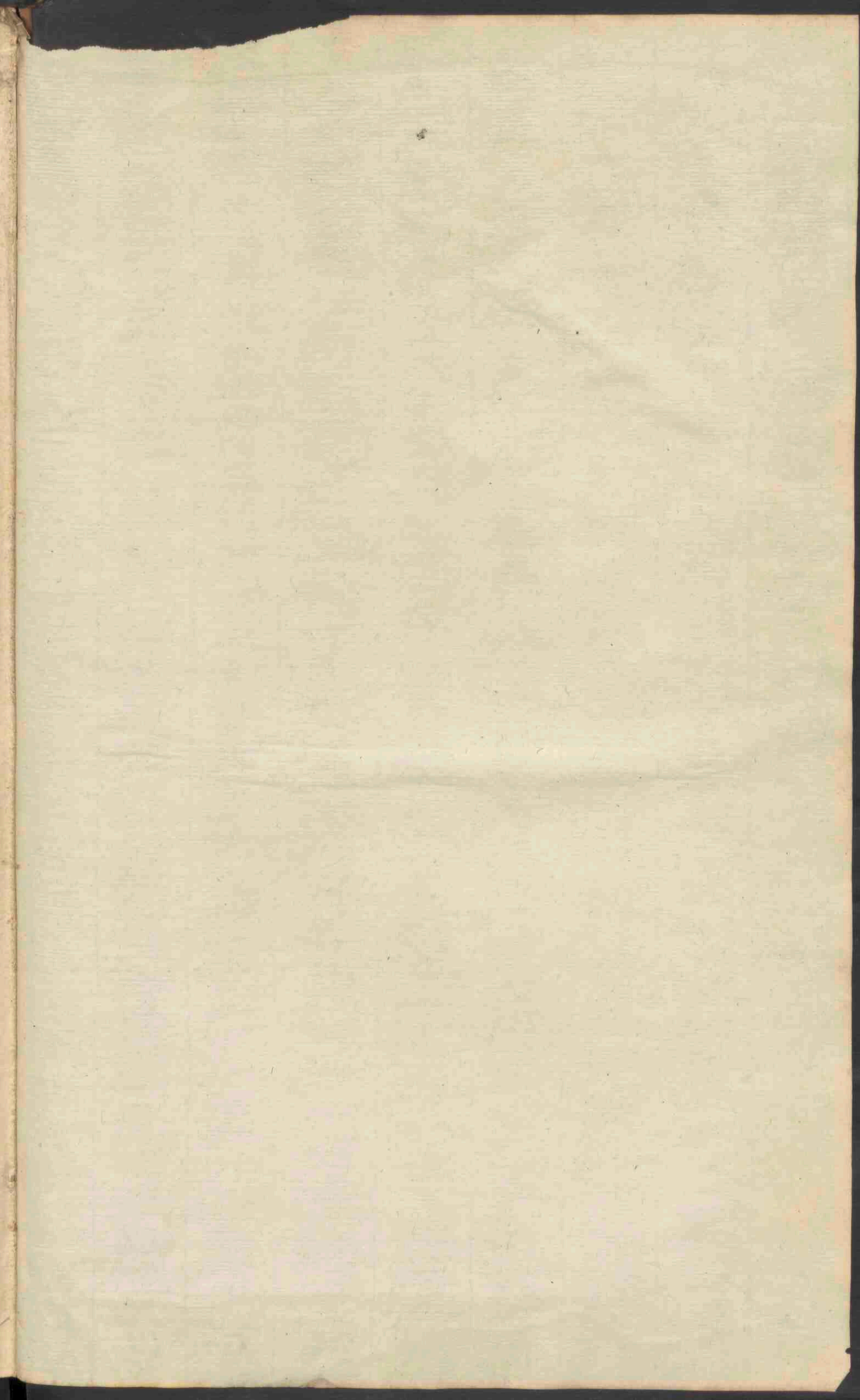
Tabula quinta Concordantiarum.

Iosephi de bello Iudaico.

Lib.	Cap.
6	1 2
6	3
6	4
6	5
6	6 7
6	7
6	8 10
6	8 9
6	10
6	11 12
6	12 13 16
6	15
6	16
6	17
6	18
6	19
6	20
6	21
6	22
6	22 23 26
6	25 26
6	27
6	27
6	28
7	1
7	2
7	3
7	4
7	5
7	6
7	7
7	8
7	9
7	10
7	11 12
7	13
7	14 15
7	16
7	17
7	18
7	19
7	20 22
7	23
7	24 25 29
7	35
7	43 44
7	45
7	46

1783096

1840/10/10

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

1840

ut de acuta ut no in vno loco corpus si in duobus
clausa equali ut de acuta i in vno loco tu o
pilata ac plerq; p plerq; oia quiaa se q; in a
eudo morbo gnuie i callidissime acuta morbi si
febnus q; iam sic epilepsia apollica **Q**uoniam vo
morbi de esse hincub' i mtrors' q; sup no ato
dignidit' s; in loco vbi morbz est iustit' i no
si dicitur morbi no infentes passib; abom
uibus p gna mlie ul flant' eqlli hndacu m
venit' hec n' macle si pntiat febrer gnuie
In quib; y pnuia coep' rest' ee certat ip' car
dicat' mor' suat' mactat' in acutis i morbz
no certe p' alia hal' rest' mctat' q' p' medic
alu' in huf' enac no cu' p' q' no oio certat ho
p' die pnuia coep' ac si dicant' no oio ho z m' q'
da cu' rep'itau' iust' f' i' ut no oio pnuia coep'
p' certe dicitur ut morat' i m acutis morbz
mar' q' q'no' p' uelocitate mor' macle morbi
q' q' acuta p' iustit' i de loco i loq' plim' z mobil'

Quibus iuuenibus exiit uen
tres hndi huf' senescenab; exac
cautur **E**t quibus iuuenibus ue
net sic huf' senescenab; hntant'

Hoc uo p' q' uoxe uideat' q; in plib; debent
uclit' q' id alibi rest' ai di' quibus uenit'
p' hndi a iuuenes ut facit' q' uenit' hnd' sic
cost' m' senescere ai deat' iustit' u' ut in plib;
senescenab; hntant' seu iustit' uenit' q; no
abre uclit' q; p' didiat' dicit' ut si aut' in uue
tate dicit' q' alexandria fuit in p' hndi iustit'
p'ntes dicit' i pou' p' p'ant' post' q' b;
benab; iustit' uo dicit' iustit' ad leues
se iustit' i ad p'acta vna i illa iustit' m' q'
dignidit' q' iustit' uo m' hntant' p' etate iustit'
ca' i est' q; in uue tate iustit' q' se dicit' iustit'
ne leuab; uenit' p'acta i vna iustit' iustit'
iustit' uo ad alexandria se iustit' dicit' a iustit'
iustit' de huf' p' iustit' p' q; iustit' p' eam
iustit' iustit' iustit' dicit' iustit' iustit' dicit'
nes iustit' iustit' iustit' p' dicit' dicit' q' iustit'
in quo q' iustit' iustit' iustit' dicit' que
uena' iustit' iustit' iustit' iustit' iustit'
q' iustit' iustit' iustit' iustit' iustit' iustit'
iustit' iustit' iustit' iustit' iustit' iustit'
iustit' iustit' iustit' iustit' iustit' iustit'
iustit' iustit' iustit' iustit' iustit' iustit'
iustit' iustit' iustit' iustit' iustit' iustit'

tu' p' p' uitate op' solo q' recordari que i
libus de vauib; alib; i de acutis dicit' iustit'
iustit' iustit' hntant' uenit' q' a iustit'
ad ep' p' dicit' de aboz hntant' q' iustit' dicit'
iustit' iustit' uenit' aut' uo uenit' q' iustit'
hntant' a iustit' ad ep' p' dicit' q' a iustit' ad ep' uenit'
pua' ut q' h' plus q' ep' iustit' ut uenit' iustit'
pua' ut iustit' uelocitate ab' q' dicit' de eod' dicit'
cu' iustit' mod' exat' iustit' iustit' hntant' cape'
uo p'nt' iustit' p' hntant' dicit' illa iustit'
reddat' iustit' ab' uelocitate exat' no iustit'
ca' iustit' dicit' ep' ut hntant' iustit' p'nt'
uelocitate ab' eod' dicit' iustit' ut iustit' ad
iustit' iustit' a felle iustit' ut iustit' q' iustit'
uauis in huf' locat' iustit' expulsi' uauis ab'
plus dicit' iustit' exat' iustit' iustit' iustit'
ut exat' iustit' iustit' iustit' iustit' iustit'
q' iustit' iustit' iustit' iustit' uenit' q' iustit'
iustit' iustit' iustit' iustit' hntant' iustit' iustit'
acapiu' exat' dicit' iustit' iustit' iustit'
co' iustit' iustit' iustit' iustit' iustit' iustit'
iustit' iustit' q' p' iustit' hntant' iustit' ab'
uopote p' hntant' pua' exat' iustit' eod' hnt'
iustit' iustit' hntant' hntant' hntant' iustit' co'
ad iustit' dicit' dicit' iustit' iustit' uenit' iustit'
iustit' iustit' uenit' iustit' iustit' iustit' de
iustit' hntant' uenit' iustit' iustit' iustit' q'
iustit' uenit' iustit' iustit' ad iustit' uenit'
ut oia' exat' iustit' q' iustit' caloz' ut iustit'
ut iustit' hntant' iustit' iustit' uo iustit'
si u' iustit' iustit' iustit' iustit' iustit'
iustit' iustit' iustit' iustit' iustit' iustit'
qualit' iustit' q' o' co' q' iustit' iustit' act' iustit'
defect' exat' iustit' iustit' ab' iustit' caloz'
iustit' iustit' iustit' q' iustit' iustit' iustit'
ut iustit' iustit' iustit' q' iustit' hntant' q' iustit'
eet' hntant' iustit' ab' iustit' uo defect'
iustit' iustit' q' iustit' iustit' iustit' iustit'
iustit' iustit' q' iustit' iustit' iustit' iustit'
uuenit' uenit' hntant' iustit' iustit' uenit'
iustit' iustit' uo hntant' qui iustit' iustit'
iustit' iustit' uenit' iustit' iustit' iustit'
q' iustit' uenit' iustit' ut exat' iustit' co' ad iustit'
iustit' iustit' iustit' a felle iustit' uo defect'
eo festinate iustit' iustit' iustit' iustit' iustit'
iustit' iustit' iustit' hntant' ut iustit' iustit'
ut iustit' caloz' iustit' iustit' co' ad iustit'
defect' a felle iustit' exat' iustit' colam no
iustit' ut exat' iustit' iustit' iustit' iustit'
uenu' iustit' iustit' hec oia' q' iustit' uenit' iustit'
iustit' iustit' iustit' iustit' iustit' iustit'

[Marginal notes in a smaller hand, including references to other parts of the text and possibly other works.]

[Small handwritten notes at the bottom of the left page.]

[Small handwritten notes at the bottom of the right page.]

